AUTHOR:

SKYLITZE, BIRGINIA STEPHANOBIK

TITLE:

HELLENIKES MYTHOLOGIAS KAI...

PLACE:

LEIPSIA

DATE:

1887

Master Negative #

92-80671-4

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

Skylitzē, Birginia Stephanobik
  Ἑλληνικῆς μυθολογίας καὶ ἱστορίας τὰ κυριώτερα ἐν ἐπιτομῇ, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς τελευτῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου. Ἐν Λειψία, Ἐκ τῆς τυπογραφίας καὶ τοῦ στοιχειοτηρίου Γ. Δρουγολίνου, 1887.
  xv, 222 p. illus., port.

  Title transliterated: Hellēnikēs mytholcgias kai historias ta kyriōtera ...

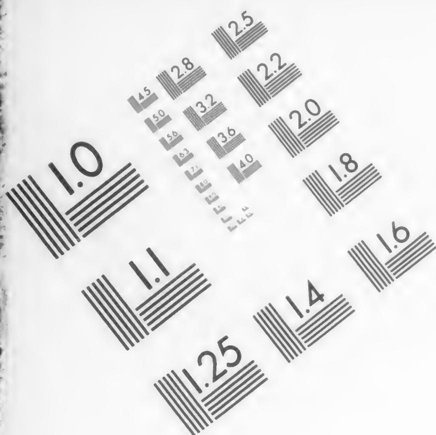
NNC

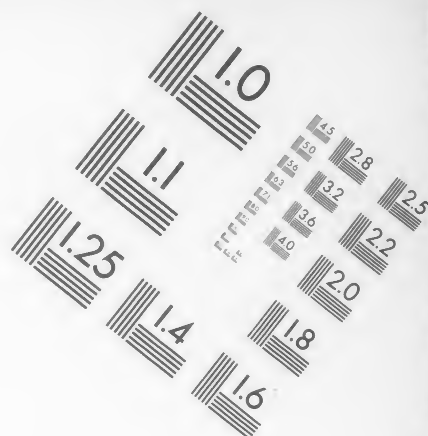
Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm   REDUCTION RATIO: 11X
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 8-11-92   INITIALS SA
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

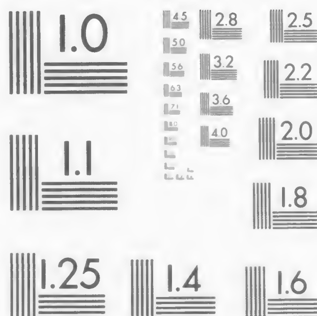

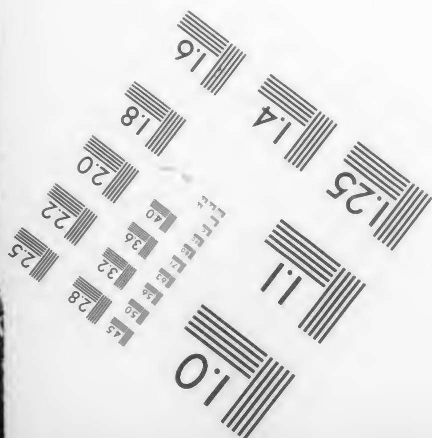

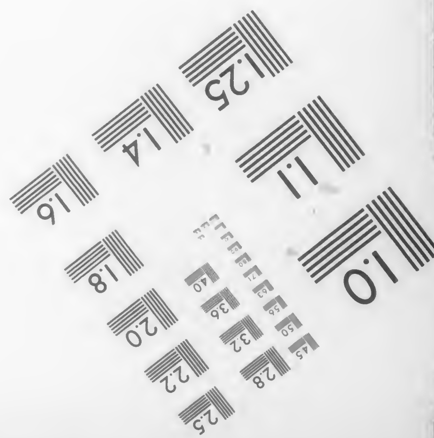

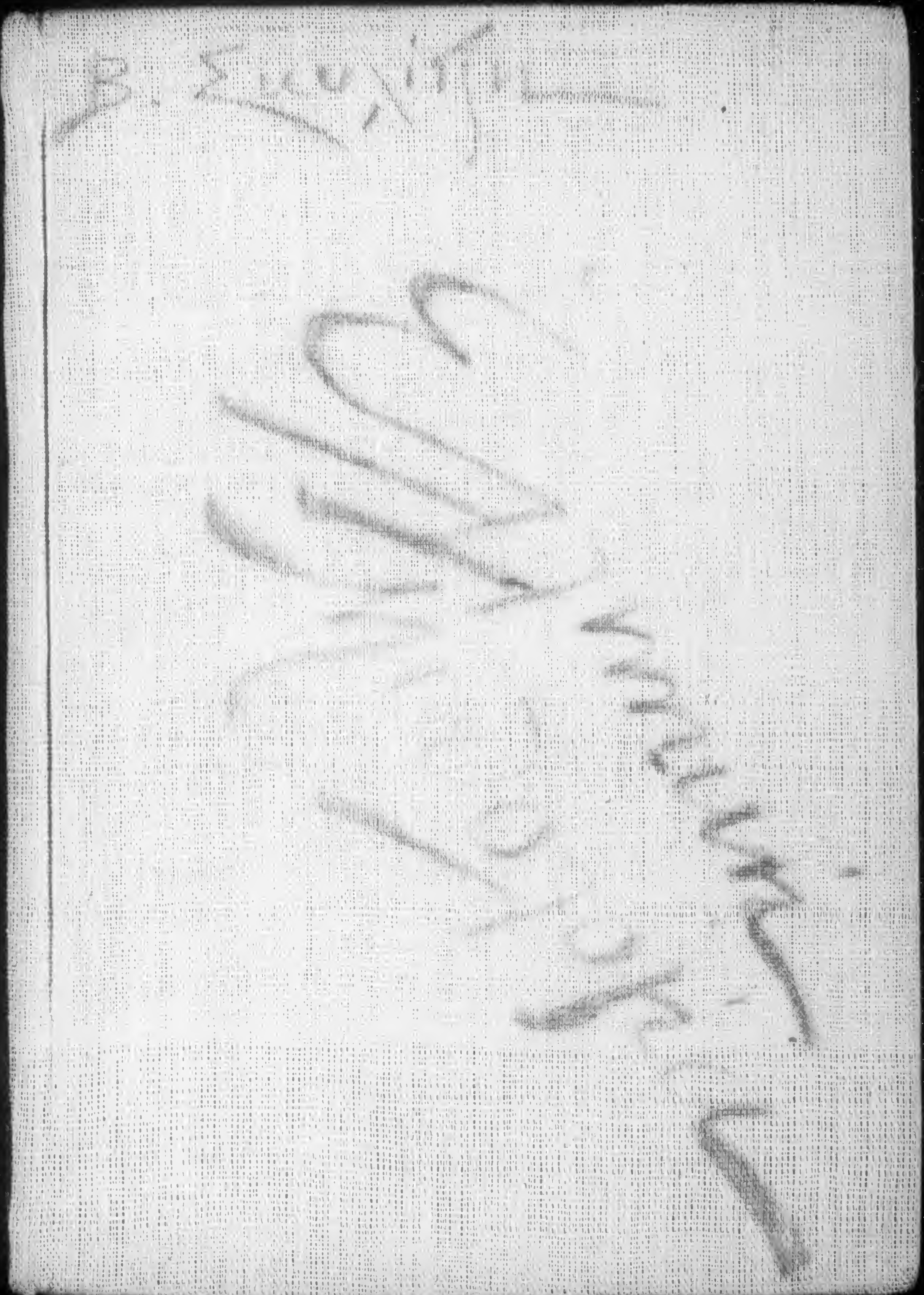

Centimeter
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 mm
1 2 3 4 5
Inches

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ

ΕΝ ΕΠΙΤΟΜΗι

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

ΥΠΟ

ΒΙΡΓΙΝΙΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ ΣΚΥΛΙΤΖΗ

ΕΝ ΛΕΙΨΙΑι
ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΧΥΤΗΡΙΟΥ Γ. ΔΡΟΥΓΟΥΛΙΝΟΥ
1887.

ΤΗι ΙΕΡΑι

ΚΑΙ

ΑΓΗΡΑΤΩι ΜΝΗΜΗι

ΤΟΥ

ΑΟΙΔΙΜΟΥ

ΠΕΝΘΕΡΟΥ ΜΟΥ

ΖΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ ΣΚΥΛΙΤΖΗ

ΤΟ

ΠΟΝΗΜΑΤΙΟΝ ΤΟΥΤΟ

ΜΕΤΑ ΒΑΘΥΤΑΤΟΥ

ΣΕΒΑΣΜΟΥ

ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

Η ΝΥΜΦΗ ΑΥΤΟΥ

ΒΙΡΓ. Σ. ΣΚΥΛΙΤΖΗ.

ΖΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ ΣΚΥΛΙΤΖΗΣ.

Ἐγεννήθη ἐν Χίῳ ἐν ἔτει Σωτηρίῳ 1806 καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 2 Μαρτίου τοῦ ἔτους 1886.

"Ἀρετὴ δὲ κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται·
"Ζῇ δὲ οὐκέτ' ὄντος σώματος.

Εὐριπ. Τημενίδαι.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΟ μυθολογικὸν τοῦτο καὶ ἱστορικὸν πονημάτιον εἶναι αὐτοσχέδιον ἀπάνθισμα ἐκ πηγῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, καὶ συνετάχθη ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς τερπνὸν καὶ ὠφέλιμον ἀνάγνωσμα εἰς τὴν φιλομαθῆ νεότητα. Ἐγχειρίδια μυθολογικὰ καὶ ἱστορικὰ εὐμεθόδως καὶ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας γεγραμμένα πρὸς διδασκαλίαν τῆς εἰς τὰ σχολεῖα φοιτώσης νεολαίας πολλὰ καὶ ἀξιόλογα ἐξεδόθησαν ὑπ' ἀνδρῶν εἰδημόνων· δὲν δύναταί τις ὅμως νὰ ἀρνηθῇ ὅτι διὰ τὴν κατ' οἶκον ἀνάγνωσιν τῶν νέων καὶ νεανίδων βιβλία πραγματευόμενα περὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων δὲν ἀριθμοῦνται παρ' ἡμῖν πολλά, ἐν ᾧ παρὰ τοῖς πεφωτισμένοις ἔθνεσι τῆς ἑσπερίας Εὐρώπης ἀπειράριθμα τοιούτου εἴδους συγγράμματα πλεονάζουσιν. Ἐκ τοιούτων ἔργων πολλὰ οἱ νέοι μανθάνουσι χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα ἅπερ χρησιμεύουσιν εἰς αὐτοὺς ὡς ἐφόδιον εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου.

Σκοπὸς λοιπὸν τοῦ ἀνὰ χεῖρας πονηματίου δὲν εἶναι νὰ διδάξῃ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν καὶ ἱστορίαν ἐν ἀκριβεῖ τάξει καὶ ἀλληλουχίᾳ, ἀλλ' ὅπως παράσχῃ σκιαγραφίαν τινὰ αὐτῶν, ἐκ τῆς ὁποίας μετὰ τέρψεως νὰ μανθάνωσιν οἱ νέοι τὰ μνήμης ἄξια.

Ἐφρόντισα νὰ κοσμηθῇ τὸ βιβλίον καὶ διὰ πολλῶν καλλιτεχνικῶν εἰκόνων ὅπως δι' αὐτῶν ἐγείρηται καὶ ἀναπτύσσηται ἡ πρὸς τὰ καλὰ ὁρμὴ τῶν νέων.

Πρὶν ἢ καταπαύσω τὸν λόγον, δίκαιον θεωρῶ νὰ ἐκφράσω δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην μου καὶ τὰς πολλάς μου εὐχαριστίας τῷ Κυρίῳ Μιχαὴλ Κωνσταντινίδῃ καθηγητῇ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν Λονδίνῳ, ὅστις μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης εὐηρεστήθη νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ χειρόγραφόν μου καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν φροντίδα τῆς τυπώσεως τοῦ βιβλίου.

Ἐλπίζουσα ὅτι οἱ ἀναγνῶσται ἐπιεικῶς κρίνοντες θέλουσι παραβλέψῃ τὰς ἀτελείας τοῦ ἔργου μου, εὔχομαι νὰ φανῇ κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν συνεγράφη.

Ἔγραφον ἐν Λονδίνῳ μεσοῦντος Ἀπριλίου 1887.

ΒΙΡΓΙΝΙΑ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ ΣΚΥΛΙΤΖΗ

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ, ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι ΤΟΥΤΩι ΕΙΚΟΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

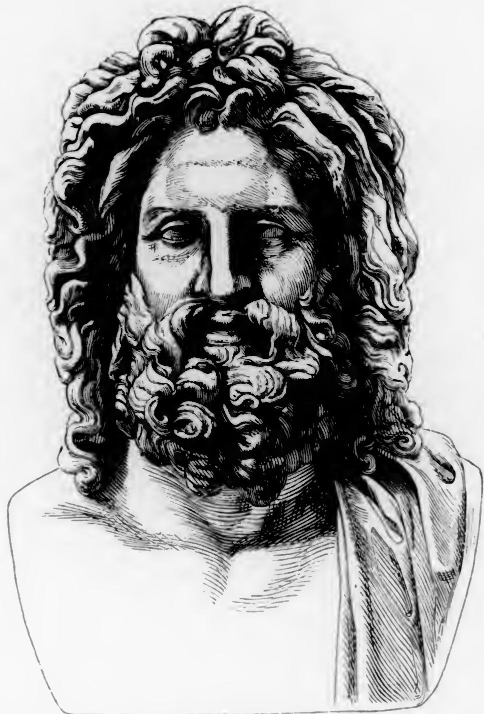
ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ.

ΚΕΦ. Α΄.

ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων δὲν εἶχεν ὡς ὁδηγὸν τὸ φῶς τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ἀλλ' ἐστηρίζετο ἐπὶ παναρχαίων παραδόσεων, ἃς ἔπλασεν ἡ φαντασία τοῦ ἔθνους, ὅτε εἰς νηπιώδη εὑρίσκετο ἔτι κατάστασιν· δι' ὃ καὶ αἱ περὶ κοσμογονίας ἰδέαι αὐτῶν ἐντελῶς διαφέρουσι τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ δημιουργίας. Κατὰ τὴν μυθολογίαν, πρώτιστα ἔγεινε τὸ Χάος, ἔπειτα δὲ ἡ Γῆ καὶ τὰ σκοτεινὰ Τάρταρα· ἀκολούθως ὁ Ἔρως, ὅστις διὰ τῆς μεγάλης δυνάμεώς του ἔπαυσε τὴν ἐπικρατοῦσαν σύγχυσιν καὶ ἐπήνεγκεν ἁρμονίαν εἰς τὸν σύμπαντα κόσμον. Ἐκ τοῦ Χάους ἔγεινε τὸ Ἔρεβος καὶ ἡ μέλαινα Νύξ, ἐκ δὲ τῆς Νυκτὸς ὁ Αἰθὴρ καὶ ἡ Ἡμέρα. Ἡ Γῆ ἐγέννησε τὸν Οὐρανόν, τὰ Ὄρη καὶ τὸν Πόντον· ἔπειτα δὲ συζευχθεῖσα μετὰ τοῦ Οὐρανοῦ ἔτεκε τὸν Ὠκεανόν, τὸν Κοῖον καὶ Κρεῖον, τὸν Ὑπερίονα, τὸν Ἰαπετόν, τὴν Ῥέαν, τὴν Θέμιν, τὴν Μνημοσύνην καὶ Κρόνον τὸν δεινότατον τῶν ἑαυτῆς παίδων. Ἀκολούθως ἐγέννησε τοὺς ἰσχυροτάτους Κύκλωπας, Βρόντην, Στερόπην καὶ Ἄργην, οἵτινες κατὰ τὰ ἄλλα ἦσαν ὅμοιοι μὲ τοὺς θεούς, ἀλλ' εἷς μόνον ὀφθαλμὸς ἔκειτο ἐν μέσῳ τοῦ μετώπου αὐτῶν. Τέκνα τῆς Γῆς καὶ τοῦ Οὐρανοῦ ἦσαν καὶ οἱ ἑκατὸν μὲν χεῖρας, πεντήκοντα δὲ κεφαλὰς ἔχοντες Κότος καὶ Βριάρεως καὶ Γύης, τῶν ὁποίων ἡ δύναμις ἦτο ἀπέλαστος. Ἀλλ' ὅσοι ἐκ τῆς Γῆς ἐγεννήθησαν, πάντας εὐθὺς γεννωμένους ἀπέκρυπτεν ὁ Οὐρανὸς εἰς τὰ Τάρταρα

καὶ δὲν ἀνεβίβαζεν αὐτοὺς εἰς τὸ φῶς. Ὁ Κρόνος, τῇ προτροπῇ καὶ βοηθείᾳ τῆς μητρός του Γῆς, κατώρθωσε νὰ ἁρπάσῃ τὴν βασιλείαν ἀπὸ τὸν πατέρα του· νυμφευθεὶς δὲ τὴν Ῥέαν ἐβασίλευεν ἐπὶ τοῦ σύμπαντος. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Οὐρανὸς προεφήτευσεν ὅτι καὶ ὁ Κρόνος ἔμελλε νὰ ἐκδιωχθῇ τοῦ θρόνου ὑπὸ τῶν τέκνων του, ὁ δεινὸς οὗτος θεὸς ἀπεφάσισε νὰ καταπίνῃ αὐτὰ ἅμα γεννώμενα. Οὕτω κατέπιε τὴν πρωτότοκον θυγατέρα του Ἑστίαν,

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ ΔΙΟΣ.

ἔπειτα τὴν Δήμητρα, κατόπιν τὴν Ἥραν, καὶ τελευταίους τοὺς υἱούς του Πλούτωνα καὶ Ποσειδῶνα. Ἡ Ῥέα, μέλλουσα νὰ γεννήσῃ καὶ ἄλλο τέκνον καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ σώσῃ αὐτό, μετέβη εἰς τὴν νῆσον Κρήτην, καὶ τεκοῦσα ἐν αὐτῇ παρέδωκε τὸ τεχθὲν βρέφος εἰς τοὺς ἱερεῖς τοὺς καλουμένους Κούρητας, καὶ εἰς τὰς νύμφας Ἀδράστειαν καὶ Ἴδην, ἵνα ἀναθρέψωσιν αὐτὸ κρυφίως· ἔτρεφον λοιπὸν αὐτὸ μὲ τὸ γάλα τῆς αἰγὸς Ἀμαλθείας, καὶ ὅτε ἔκλαιε, ἵνα μὴ ἀκούσῃ αὐτὸ ὁ Κρόνος, ἔκρουον οἱ Κούρητες τὰς ἀσπίδας διὰ τῶν δοράτων καὶ χορεύοντες πέριξ αὐτοῦ ἐποίουν μέγαν θόρυβον. Ὁ Κρόνος οὐδὲν ἐγνώριζε περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ βρέφους καὶ ἀνυπομόνως περιέμενε πότε νὰ γεννηθῇ καὶ νὰ τὸ καταπίῃ· ἀλλ' ἡ Ῥέα μετὰ πανουργίας ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα της λίθον, τὸν ὁποῖον νομίσας ἐκεῖνος ὅτι ἦτο βρέφος κατέπιεν.

Ὅτε ὁ Ζεὺς ἔγεινε τέλειος ἀνήρ, ἔλαβεν ὡς συνεργὸν τὴν θυγατέρα τοῦ Ὠκεανοῦ Μῆτιν, ἥτις ἔδωκεν εἰς τὸν Κρόνον φάρμακον, διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ὁποίου ἠναγκάσθη νὰ ἐξεμέσῃ πάντα τὰ τέκνα του. Καὶ πρῶτος μὲν ἐξῆλθεν ὁ ἐσπαργανωμένος λίθος, ἔπειτα δὲ πάντα τὰ καταποθέντα τέκνα. Ὁ Ζεὺς συνομόσας μετὰ τῶν ἀδελφῶν του ἐκήρυξε πόλεμον κατὰ τοῦ Κρόνου, διὰ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν ἀρχήν, ἀλλ' ἀπήντησε μεγάλην ἀντίστασιν· ἐν ᾧ ὅμως ἐξηκολούθει ὁ ἀγὼν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἡ Γῆ ἔδωκεν εἰς τὸν Δία χρησμὸν ὅτι, ἐὰν ἐλευθερώσῃ τοὺς ῥιφθέντας εἰς τὸν Τάρταρον καὶ λάβῃ αὐτοὺς συμμάχους, θὰ νικήσῃ· ὁ δὲ Ζεὺς ἀπαλλάξας αὐτοὺς τῶν δεσμῶν τοὺς ἠλευθέρωσεν. Ἐκ τούτων δὲ οἱ Κύκλωπες ἔδωκαν εἰς μὲν τὸν Δία ἀστραπὴν καὶ κεραυνόν, εἰς δὲ τὸν Πλούτωνα κυνέην, καὶ εἰς τὸν Ποσειδῶνα τρίαιναν. Ὁπλισθέντες οὕτω οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ ἐνίκησαν τοὺς Τιτᾶνας καὶ ἐφυλάκισαν αὐτοὺς εἰς τὸν Τάρταρον· αὐτοὶ δὲ ἐμοιράσθησαν τὸ βασίλειον τοῦ πατρὸς αὐτῶν διὰ κλήρου· καὶ ὁ μὲν Ζεὺς ἔλαβε τὴν δυναστείαν τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ Ποσειδῶν τῆς θαλάσσης, ὁ δὲ Πλούτων τῶν ὑπὸ τὴν γῆν χωρῶν. Τὸν δὲ πατέρα αὐτῶν Κρόνον ἐξώρισαν εἰς τὴν γῆν. Ὁ δὲ εὗρε καταφύγιον ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου ηὐλόγησε τὴν γῆν, καὶ τὰ πάντα ἐφύοντο αὐτόματα· ἐκ τούτου δὲ ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ὠνομάσθη Χρυσοῦς αἰών. Εἰς τὰς εἰκόνας καὶ τὰ ἀγάλματα παρίσταται ὁ Κρόνος ὡς γέρων μεγαλόσωμος καὶ φαλακρός, ἔχων μακρὰν γενειάδα καὶ κρατῶν εἰς μὲν τὴν δεξιὰν χεῖρα δρέπανον, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν βρέφος, ὡς μέλλων νὰ τὸ καταπίῃ. Εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἐπανηγυρίζετο κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἑορτὴ ὀνομαζομένη τὰ Κρόνια, καθ' ἣν οἱ ἀρχαῖοι ἔπεμπον πρὸς ἀλλήλους δῶρα· ἐπετρέπετο δὲ εἰς τοὺς δούλους νὰ συνευωχῶνται μετὰ τῶν κυρίων των, οἵτινες ὑπηρέτουν αὐτοὺς κατὰ ταύτην τὴν περίστασιν, μιμούμενοι οὕτω τὸν Χρυσοῦν αἰῶνα, ὅστις διήρκεσε μόνον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου ἐν τῇ γῇ.

Ὁ Ζεὺς διώξας τὸν ἑαυτοῦ πατέρα δὲν ἠθέλησε νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν μητέρα του· ἀλλ' εὐγνωμονῶν, ἀφῆκεν αὐτὴν ἐλευθέραν νὰ ὑπάγῃ ὅπου καὶ ἂν ἤθελεν. Ἐκείνη δὲ λαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς ἐκ Κρήτης τοὺς ἱερεῖς της, τοὺς Κούρητας δηλαδὴ καὶ Κορύβαντας, μετέβη εἰς τὰ ὄρη τῆς Φρυγίας καὶ κατέστησε τὰ ὄργιά της περὶ τὰ ὄρη Κύβελα, δι' ὃ καὶ Κυβέλη ὠνομάσθη. Οἱ Κορύβαντες ἐτέλουν τὰ τῆς λατρείας αὐτῆς ὄργια ἐνθουσιῶντες καὶ τρέχοντες ἔνοπλοι εἰς τὰ δάση καὶ τὰ πυκνόδενδρα ὄρη μετὰ τυμπάνων καὶ σαλπίγγων. Παρίσταται δὲ ἡ Ῥέα καθημένη ἐπὶ θρόνου καὶ φοροῦσα

εἰς τὴν κεφαλὴν μίτραν πυργοειδῆ· παρὰ δὲ τοὺς πόδας αὐτῆς κάθηται λέων, ὅστις ἦτο ἀφιερωμένος εἰς αὐτήν.

Εἷς ἐκ τῶν κατατροπωθέντων Τιτάνων ἦτο καὶ ὁ τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Κλυμένης υἱὸς Ἄτλας, τὸν ὁποῖον ὁ Ζεὺς κατεδίκασε νὰ σηκώνῃ ἐπάνω εἰς τοὺς εὐρεῖς ὤμους του τὸν οὐρανὸν διὰ νὰ μὴ πέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ μέγα τοῦτο φορτίον ὁ δυστυχὴς Ἄτλας ἐσήκωνεν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἕως οὗ ἐλθὼν ὁ Περσεὺς μετέβαλεν αὐτὸν εἰς ὄρος. Περὶ τούτου θέλω ὁμιλήσῃ καὶ πάλιν κατωτέρω.

Τέκνα τῶν αὐτῶν γονέων, δηλαδὴ τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Κλυμένης ἦσαν ὁ Προμηθεὺς καὶ ὁ Ἐπιμηθεύς. Περὶ τούτων εὑρίσκομεν ἐν τῇ μυθολογίᾳ τὰ ἑξῆς. Ἀφοῦ ὁ Ζεὺς ἐξεθρόνισε τὸν πατέρα του καὶ ἀποκατέστη κύριος καὶ βασιλεὺς τοῦ οὐρανοῦ, ἀπεφάσισε νὰ πλάσῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ χωρὶς νὰ βραδύνῃ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν σχῆμα καὶ μορφήν· ἀλλ' ὁ Προμηθεύς, ἰδὼν τὸ πλάσμα τοῦ Διός, ἔπλασε καὶ αὐτὸς παρόμοιον· διὰ νὰ δώσῃ δὲ εἰς αὐτὸ ζωήν, ἔκλεψε κρυφίως πῦρ ἐκ τοῦ πυρίνου ἅρματος τοῦ Ἡλίου καὶ μετεχειρίσθη αὐτὸ πρὸς τὸν σκοπόν του. Ὁ Ζεὺς πειραχθεὶς ἐκ τούτου κατεσκεύασεν ὡραιοτάτην γυναῖκα, τὴν ὁποίαν διὰ τὸ κάλλος της οἱ θεοὶ ὠνόμασαν Πανδώραν, καὶ ἔπεμψεν αὐτὴν εἰς τὸν Προμηθέα, ἀφοῦ πρῶτον τῇ ἔδωκε κιβώτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐνέκλεισε πάντα τὰ κακά.

Ὁ Προμηθεὺς ὑποπτεύσας δόλον, δὲν ἐδέχθη τὸ κιβώτιον· παρήγγειλε δὲ καὶ τὸν Ἐπιμηθέα νὰ προφυλαχθῇ καὶ νὰ μὴ δεχθῇ μήτε τὴν Πανδώραν μήτε τὰ δῶρά της· ἀλλ' ἐκεῖνος καταθελχθεὶς ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς ὡραίας κόρης ἐνυμφεύθη αὐτήν. Ἡμέραν τινά, καθ' ἣν ὥραν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἔλειπεν εἰς τοὺς ἀγρούς, ἡ Πανδώρα ἀνέῳξε τὸ μυστηριῶδες κιβώτιον καὶ εὐθὺς πάντα τὰ κακὰ ἐτινάχθησαν ἔξω. Φοβηθεῖσα ἔθηκε τὸ πῶμα· ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο ἔμεινεν ἐντός, εἰμὴ ἡ ἐλπίς. Ἔκτοτε ἐγεμίσθη ἡ γῆ κακῶν καὶ μόνη ἡ ἐλπὶς ἔμεινεν εἰς τοὺς θνητοὺς ὡς παρηγορία. Ὁ Προμηθεὺς ἠγάπα νὰ πειράζῃ τὸν Δία· ὅθεν ἔσφαξεν ἡμέραν τινὰ βοῦν καὶ διαμοιράσας αὐτὸν εἰς δύο, τὰ μὲν κρέατα ἐσκέπασε μὲ τὸ δέρμα, τὰ δὲ ὀστᾶ μὲ τὸ πάχος· ἔπειτα εἶπεν εἰς τὸν Δία νὰ ἐκλέξῃ ποίαν μερίδα προτιμᾷ· ὁ δὲ ἀπατηθεὶς ἔλαβε τὰ ὀστᾶ· ἀλλὰ τοῦτο τοσοῦτον παρώργισεν αὐτόν, ὥστε διέταξε καὶ ἐδέσμευσαν δἰ ἁλύσεων τὸν Προμηθέα ἐπὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου, ὅπου καθ' ἑκάστην ἤρχετο ἀετὸς καὶ ἔτρωγε τὸ ἧπαρ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον τὴν νύκτα πάλιν ηὔξανεν. Ἐνταῦθα ἔμεινε πολὺν χρόνον βασανιζόμενος ὁ Προμηθεύς, ἕως οὗ διαβαίνων ἐκεῖθεν ἔλυσεν αὐτὸν ὁ Ἡρακλῆς, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ εἴπωμεν ὄχι ὀλίγα ἐν τῷ προσήκοντι τόπῳ.

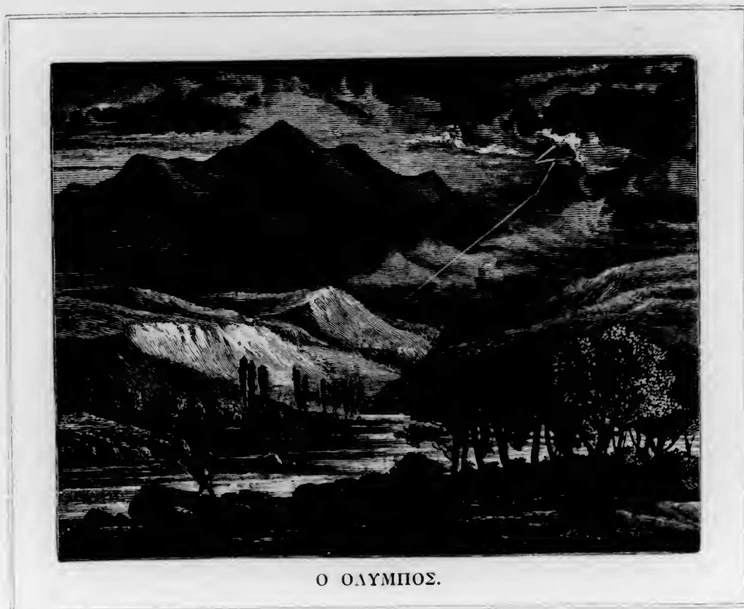
Πρὶν δώσωμεν τέλος εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, καλὸν εἶναι νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς τάξεως τῶν ἀρχαίων θεοτήτων.

Ἐκ τῶν εἴκοσι ὑπερτάτων ἢ οὐρανίων λεγομένων θεῶν, δώδεκα ἀπετέλουν τὴν συνέλευσιν τῆς ὁποίας προΐστατο ὁ Ζεύς. Τὰ δὲ ὀνόματα τῶν μεγάλων θεῶν ἦσαν: Οὐρανός, Γῆ, Κρόνος, Ρέα, Ζεύς, Ἥρα, Ποσειδῶν, Πλούτων, Ἑστία, Δημήτηρ, Ἀπόλλων, Ἄρτεμις, Ἑρμῆς, Ἀθηνᾶ, Ἥφαιστος, Ἄρης, Διόνυσος, Ἀφροδίτη, Ἥλιος, Σελήνη.

Ὑπῆρχε καὶ μία τάξις θεῶν μὴ κατοικούντων ἐν τῷ οὐρανῷ· οὗτοι δὲ ἦσαν πολυάριθμοι καὶ ἀναφέρομεν μόνον ὀλίγους ἐξ αὐτῶν. Τοιοῦτοι θεοὶ ἦσαν ὁ Πάν, ζῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς, καὶ οἱ Σάτυροι· ὁ Τρίτων καὶ ὁ Πρωτεύς, ζῶντες ἐν τῇ θαλάσσῃ· μετὰ τούτων δὲ καὶ αἱ Ὠκεανίδες καὶ αἱ Νηρηΐδες Νύμφαι· προσέτι αἱ Νύμφαι τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν ὀνομαζόμεναι Ναϊάδες, καὶ αἱ τῶν ὀρέων αἵτινες ἐκαλοῦντο Ὀρειάδες· αἱ δὲ ζῶσαι ἐντὸς δασῶν ἐλέγοντο Δρυάδες. Αἱ θυγατέρες τῆς Μνημοσύνης Μοῦσαι καὶ αἱ Χάριτες πολλάκις ἀνέβαινον καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐκτὸς τῶν ἀγαθῶν τούτων θεοτήτων, ὑπῆρχον καὶ φοβεραί τινες θεότητες π. χ. αἱ Ἐρινύες, αἱ Ἅρπυιαι, αἱ Γοργόνες καὶ αἱ Μοῖραι καὶ πολλαὶ ἄλλαι. Πολλάκις καὶ ἀφῃρημέναι ἰδέαι ἀπετέλουν θεότητας, ὡς π. χ. ἡ Τύχη, ἡ Ἀνάγκη, ὁ Φόβος, ὁ Φθόνος, ἡ Νίκη κ. λ.

ΑΜΦΟΡΕΥΣ ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΣ.

Ο ΟΛΥΜΠΟΣ.

ΚΕΦ. Β΄.

ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ.

Ο μεταξὺ Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας ὄρος, ὅπερ μέχρι τῆς σήμερον ὀνομάζεται Ὄλυμπος, ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἡμῶν προγόνων οὐχὶ μόνον ὡς τὸ κέντρον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς οἰκουμένης· ἐπὶ τῆς ἀκροτάτης αὐτοῦ κορυφῆς, ἐπιστεύετο ὅτι ὑπῆρχεν ὁ οὐράνιος χαλκοῦς θόλος, ἐκτεινόμενος ἐφ᾽ ὅλης τῆς γῆς· ἐπ᾽ αὐτοῦ δὲ κατῴκει ὁ πατὴρ θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν Ζεύς· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων χαμηλοτέρων κορυφῶν κατῴκουν οἱ ἄλλοι Ὀλύμπιοι θεοί. Ἀπὸ τῆς ὑψηλοτάτης ταύτης κορυφῆς, ἐπίστευον οἱ Ἀρχαῖοι, ὅτι ὁ Ζεὺς ἔπεμπε πάντοτε τὰς ἀστραπὰς καὶ τοὺς κεραυνούς του εἰς τὴν γῆν καὶ κατεπολέμει τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτόν. Τὸ δάπεδον τοῦ οὐρανοῦ ἦτο ὁλόχρυσον, καὶ τὰ βασίλεια τοῦ Διὸς μεγαλοπρεπέστατα, φωτιζόμενα ὑπὸ λαμπροτάτου φωτός· ἐντὸς τῶν βασιλείων τοῦ Διὸς συνήρχοντο πάντες οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ καὶ εὐωχοῦντο ἐσθίοντες ἀμβροσίαν καὶ πίνοντες νέκταρ. Ἐνταῦθα ἐγίνοντο καὶ αἱ συνελεύσεις τῶν θεῶν. Ὁ Ζεὺς νυμφευθεὶς τὴν Ἥραν ἔσχεν ἐξ αὐτῆς τέκνα, υἱοὺς μὲν τὸν Ἄρην, ὅστις ἔγεινε θεὸς τοῦ πολέμου καὶ ἐτέρπετο βλέπων αἱματοχυσίας καὶ σφαγάς, καὶ τὸν Ἥφαιστον,

ὅστις ἔγεινε θεὸς τῶν τεχνῶν καὶ ἄριστος σιδηρουργός, καὶ ἦτο χρησιμώτατος ἔν τε τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ· θυγατέρας δὲ τὴν Εἰλείθειαν, θεὰν τῶν τοκετῶν, καὶ τὴν Ἥβην, θεὰν τῆς νεότητος. Εἶχε δὲ καὶ ἐν τῇ γῇ πολλὰ τέκνα ὁ Ζεύς· οὕτω ἐκ μὲν τῆς Σεμέλης τὸν Διόνυσον, ἐκ δὲ τῆς Δανάης τὸν Περσέα, ἐκ δὲ τῆς Ἀλκμήνης τὸν Ἡρακλέα καὶ ἐξ ἄλλων ἄλλα· ὡς ἐκ τούτου ἡ Ἥρα ἐχαλέπαινε πολλάκις κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ κατεδίωκε τὰς ἄλλας του γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν τέκνα λίαν ἀπηνῶς. Μαθοῦσα ἡ Ἥρα ὅτι ὁ Ζεὺς ἠγάπα τὴν θυγατέρα τοῦ Κοίου καὶ τῆς Φοίβης Λητώ, ἐδίωκεν αὐτὴν παραγγείλασα καὶ τὴν γῆν νὰ μὴ παρέχῃ αὐτῇ ἄσυλον. Ἡ δυστυχὴς Λητὼ περιεπλανᾶτο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ οὐδαμοῦ εὕρισκεν ἀνάπαυσιν· ὁ Ζεύς, διὰ νὰ διαλάθῃ τὸν ἄγρυπνον διωγμὸν τῆς Ἥρας, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης νέαν νῆσον, ἥτις ἔκτοτε ὠνομάσθη Δῆλος, καὶ ἐν αὐτῇ εὗρεν ἡ Λητὼ καταφυγὴν καὶ ἀνάπαυσιν. Ἐνταῦθα ἐγέννησεν εἰς τὸν Δία δύο τέκνα, τὴν Ἄρτεμιν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα. Τὰ δύο ταῦτα τέκνα τοῦ Διὸς εἶναι τὰ ἐνδοξότατα πάντων καὶ διὰ τοῦτο θέλω ὁμιλήσῃ ἰδιαιτέρως περὶ αὐτῶν. Ἅμα γεννηθέντα ἀνέλαβεν αὐτὰ ἡ θεὰ Θέμις καὶ τὰ ἀνέθρεψε μὲ νέκταρ καὶ ἀμβροσίαν· ἦσαν δὲ τόσον ὡραῖα καὶ ζωηρά, ὥστε πάντες, θνητοί τε καὶ θεοί, ἐθαύμαζον αὐτά· ὅτε δὲ ὁπωσοῦν ἡλικιώθησαν, ἐγυμνάζοντο ἀπαύστως εἰς τὸ τοξεύειν καὶ κυνηγετεῖν καὶ ἀπέκτησαν μεγάλην ἐμπειρίαν. Γυνή τις ὀνομαζομένη Νιόβη εἶχεν ἑπτὰ υἱοὺς καὶ ἑπτὰ θυγατέρας· συνομιλοῦσα δέ ποτε μὲ ἄλλας γυναῖκας, εἶπε καυχωμένη ὅτι ἦτο εὐτεκνοτέρα τῆς Λητοῦς, διότι ἐν ᾧ ἐκείνη εἶχε μόνον δύο, αὐτὴ εἶχε δεκατέσσαρα τέκνα. Ὅτε ἤκουσαν ταῦτα ἡ Ἄρτεμις καὶ ὁ Ἀπόλλων, τοσοῦτον παρωξύνθησαν, ὥστε ἐλθόντες κατετόξευσαν πάντα τὰ τέκνα τῆς Νιόβης, ἥτις ἐκ τῆς μεγάλης λύπης, ἡ ὁποία τὴν κατεκυρίευσε, χέουσα ἡμέραν καὶ νύκτα δάκρυα μετεβλήθη εἰς πέτραν, ἐκ τῆς ὁποίας μέχρι τῆς σήμερον ῥέουσιν ὑδάτια.

Η ΝΙΟΒΗ.

Ὁ Ἀπόλλων ἠγάπα καθ' ὑπερβολὴν τὴν μουσικὴν καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς κατέβαινεν εἰς τὸν Ἑλικῶνα καὶ εἰς τὸν Παρνασσὸν διὰ νὰ συνάδῃ καὶ νὰ συγκιθαρίζῃ μὲ τὰς Μούσας. Ἡμέραν τινὰ ἦλθον εἰς τὸν Ἑλικῶνα ὅπως συναγωνισθῶσι μὲ τὰς Μούσας αἱ ἐννέα θυγατέρες Πιέρου τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Ἠμαθίας· ἀλλὰ μόλις ἤρχισαν τὴν ᾠδήν, καὶ σκότος βαθὺ κατεκάλυψε πάντα ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ὅτε δὲ ἤρχισαν νὰ ψάλλωσιν αἱ Μοῦσαι, εὐθὺς ἐπέλαμψε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ σύμπασα ἡ φύσις ἔγεινεν ἤρεμος, ὡς νὰ ἠκροᾶτο τὰ ἡδέα ᾄσματα τῶν Μουσῶν· ὁ δὲ Ἑλικὼν ἐκ τῆς τέρψεως

Ο ΕΛΙΚΩΝ.

μεγαλυνόμενος ὑψοῦτο πρὸς τὸν οὐρανόν· ἀλλ' ὁ ὑπόπτερος ἵππος Πήγασος κατὰ διαταγὴν τοῦ Ποσειδῶνος λακτίσας τὸ ὄρος, ἐκώλυσε τὴν πρὸς τὰ ἄνω αὔξησιν αὐτοῦ· ἐκ δὲ τοῦ μέρους, ὅπου ἡ ὁπλὴ αὐτοῦ ἐκτύπησεν, ἀνέβλυσε πηγὴ καθαροῦ ὕδατος, ἥτις ὠνομάσθη Ἱπποκρήνη. Αἱ δὲ νικηθεῖσαι Πιερίδες μετεμορφώθησαν εἰς ὄρνεα. Τὰ ὀνόματα τῶν ἐννέα Μουσῶν εἶναι τὰ ἑξῆς:

Κλειώ, θεὰ τῶν εὑρέσεων καὶ τῆς Ἱστορίας.

Εὐτέρπη, εὑρέτις τῶν μουσικῶν ὀργάνων.

Θάλεια, εὑρέτις τῆς κωμῳδίας καὶ προστάτις τῶν συμποσίων.

Μελπομένη, εὑρέτις καὶ θεὰ τῆς τραγῳδίας.

Τερψιχόρη, θεὰ τοῦ χοροῦ.

Ἐρατώ, εὑρέτις καὶ θεὰ τῆς ἐρωτικῆς ποιήσεως.

Πολύμνια, εὑρέτις τῶν ὕμνων εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τῆς εὐγλωττίας.

Οὐρανία, θεὰ τῆς ἀστρονομίας.

Καλλιόπη, εὑρέτις καὶ προστάτις τῶν ἡρωϊκῶν ποιημάτων.

Ὁ Ἀπόλλων πολλάκις κατήρχετο εἰς τὴν γῆν καὶ ἐκ τῆς Κορωνίδος, θυγατρὸς τοῦ Φλεγύου, βασιλέως τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ Ὀρχομενοῦ, ἔσχεν υἱόν, τὸν Ἀσκληπιόν, τὸν ὁποῖον παρέδωκεν εἰς τὸν Κένταυρον Χείρωνα, κατοικοῦντα ἐντὸς σπηλαίου ἐπὶ τοῦ Πηλίου ὄρους, ἵνα ἐκπαιδεύσῃ αὐτόν. Ὁ Χείρων, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ διδάσκαλος πάντων τῶν ἐνδοξοτάτων ἡρώων, ἐδίδαξεν εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν τὴν τέχνην τοῦ ἰατρεύειν· ἀλλ' ὁ μαθητής, γενόμενος ἀνώτερος τοῦ διδασκάλου, καὶ εἰς τοὺς ἀποθανόντας ἔδιδε ζωήν. Ὁ Πλούτων, παρατηρήσας ὅτι ὀλίγοι μόνον κατέβαινον εἰς τὸν Ἅδην νεκροί, παρεπονέθη εἰς τὸν Δία· ὁ δὲ ἐκεραύνωσε μὲν τὸν Ἀσκληπιόν, κατέστησεν ὅμως αὐτὸν ἀθάνατον ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὸν ἠξίωσε τοῦ συμποσίου τῶν θεῶν. Τέκνα τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἦσαν ὁ Μαχάων, ὁ Ποδαλείριος, ἡ Ὑγεία, ἡ Ἰασὼ καὶ ἡ Πανάκεια.

Ο ΑΠΟΛΛΩΝ.

Ὁ Ἀπόλλων σφόδρα ὠργίσθη διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ Διός, καὶ πρὸς ἐκδίκησιν κατετόξευσε τοὺς κατασκευάσαντας τὸν κεραυνὸν Κύκλωπας·

ὁ δὲ Ζεὺς διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ ἐξώρισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ δἰ ἓν ἔτος, καὶ τὸν κατεδίκασε νὰ γείνῃ ὑπομίσθιος ὑπηρέτης Ἀδμήτου τοῦ βασιλέως τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Φερῶν. Τὸν Ἀπόλλωνα παριστῶσιν οἱ ἀγαλματοποιοὶ ὡς νεανίαν ἀγένειον, λίαν μεγαλοπρεπῆ καὶ κάλλους ἐξαιρέτου.

Ἤδη ἂς εἴπωμεν ὀλίγα καὶ περὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἀπόλλωνος Ἀρτέμιδος. Αὕτη ἀγαπήσασα ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὸ κυνήγιον διέτρεχε τὸ ὄρη καὶ ἐθήρευε· συνέλαβε δέ ποτε τέσσαρας χρυσοκέρωτας ἐλάφους καὶ ζεύξασα αὐτὰς εἰς τὸ ἑαυτῆς ἅρμα περιήρχετο τὰ δάση· ἠκολούθουν δὲ αὐτὴν πολλαὶ Νύμφαι καὶ πλεῖστοι ταχύποδες κύνες. Ἦτο δὲ καθ' ὑπερβολὴν σεμνὴ καὶ αἰδήμων καὶ ἐτιμώρει σκληρῶς τοὺς δεικνύοντας ἐρωτικὰς διαθέσεις πρὸς αὐτήν· ἐτόξευσε τὸν Ὠρίωνα, διότι παρηνώχλει αὐτήν. Χειρότερα δὲ ἔπαθεν ὁ Ἀκταίων, ὅστις ὢν ἔγγονος τοῦ Κάδμου ἐδιδάχθη τὴν θηρευτικὴν ὑπὸ τοῦ Κενταύρου Χείρωνος. Ἡμέραν τινὰ ἐν ᾧ ἡ Ἄρτεμις ἐλούετο μὲ τὰς Νύμφας της ἐντὸς δροσερᾶς πηγῆς ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος, ἔτυχε νὰ ἴδῃ αὐτὴν γυμνὴν ὁ Ἀκταίων, θηρεύων εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη καὶ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ θηρευτικοὺς κύνας. Ἡ θεὰ ὀργισθεῖσα μετέβαλεν αὐτὸν εἰς ἔλαφον, τὴν ὁποίαν περικυκλώσαντες κατεσπάραξαν οἱ κύνες. Οἱ ἀγαλματοποιοὶ παριστῶσι τὴν Ἄρτεμιν ὡς κόρην ὡραίαν καὶ ὑψηλήν, ὁρμῶσαν εἰς θήραν, καὶ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς λαμβάνουσαν βέλος ἐκ τῆς φαρέτρας, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κρατοῦσαν τόξον, ὑπὸ τὸ ὁποῖον παρίσταται ἔλαφος ἑτοίμη νὰ πηδήσῃ. Εἰς τὴν θεὰν ταύτην ἦσαν πολλοὶ ναοὶ ἀφιερωμένοι· ὁ ἐν Ἐφέσῳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὅμως ἦτο ὁ μεγαλοπρεπέστερος καὶ περιφημότερος πάντων, καὶ ἐθεωρεῖτο ἓν ἐκ τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. Τὸν ναὸν τοῦτον κατέκαυσεν Ἡρόστρατος ὁ Ἐφέσιος θέλων ν' ἀφήσῃ τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ἀθάνατον.

Ἂς εἴπωμεν τώρα βραχέα τινὰ καὶ περὶ τοῦ Ἑρμοῦ, τὸν ὁποῖον ἔτεκεν εἰς τὸν Δία ἡ τοῦ Ἄτλαντος θυγάτηρ Μαῖα. Ὁ θεὸς οὗτος ἐγεννήθη ἐντὸς σπηλαίου τοῦ ὄρους Κυλλήνης ἐν Ἀρκαδίᾳ, καὶ ἐν ᾧ ἦτο ἀκόμη βρέφος, ἔδειξε μεγάλην ἐπιτηδειότητα εἰς τὸ κλέπτειν. Ἔκλεψε τὸ σκῆπτρον τοῦ Διός, τὴν φαρέτραν τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸ ξίφος τοῦ Ἄρεως καὶ τὰ ἐργαλεῖα τοῦ Ἡφαίστου. Ἐξελθὼν κρυφίως ἐκ τοῦ σπηλαίου, μετέβη εἰς τὴν περὶ τὸν Ὄλυμπον Πιερίαν καὶ ἐκ τῆς ἐκεῖ βοσκομένης ἀγέλης τοῦ Ἀπόλλωνος ἔκλεψε πεντήκοντα βοῦς, χωρὶς οὐδεὶς νὰ τὸν ἐννοήσῃ. Λέγεται ὅτι αὐτὸς ἐφεῦρε τὴν λύραν· διότι εὑρών ποτε ἔξω τοῦ σπηλαίου νεκρὰν χελώνην, κατεσκεύασεν ἐξ αὐτῆς ὄργανον, καὶ εὐθὺς ἤρχισε νὰ κρούῃ αὐτὸ μελῳδικώτατα. Ὅτε ἡλικιώθη ὁ Ἑρμῆς ἔγεινεν ἄγγελος τῶν θεῶν, ἰδίως δὲ τοῦ Διός· προσέτι ἦτο καὶ ψυχοπομπός, δηλαδὴ ὡδήγει τὰς ψυχὰς εἰς

τὸν Ἅδην καὶ παρέδιδεν αὐτὰς εἰς τὸν Χάρωνα. Ὁ Ἑρμῆς ἦτο καὶ προστάτης τῶν ὁδῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐν Ἀθήναις εἰς πᾶσαν γωνίαν ὁδοῦ ὑπῆρχε στήλη, τὸ ἄνω μέρος τῆς ὁποίας ἦτο προτομὴ τοῦ Ἑρμοῦ· αἱ δὲ τοιαῦται στῆλαι ἐκαλοῦντο Ἑρμαῖ. Ὁ Ἑρμῆς ἐπεστάτει εἰς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας καὶ ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν ἀθλητῶν. Οἱ ἔμποροι ἐλάτρευον αὐτὸν ὡς προστάτην των καὶ ἐκάλουν αὐτὸν Κερδῷον καὶ Πλουτοδότην. Ναοὶ ἦσαν ἱδρυμένοι εἰς αὐτὸν πανταχοῦ μέν, ἀλλ' ἰδίως ἐν Ἀρκαδίᾳ, ὅπου ἐλατρεύετο μετὰ μεγάλων τιμῶν.

Ο ΘΕΟΣ ΕΡΜΗΣ.

Παρίστατο δὲ πάντοτε ὡς ἀγένειος νεανίας, ἔχων πτερὰ εἰς ἀμφότερα τὰ πέδιλα καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πῖλον, καὶ κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα κηρύκειον. Ἐκ τῶν προσφερομένων εἰς αὐτὸν θυσιῶν προετίμα τὰ ἀρνία καὶ τὰ ἐρίφια· δὲν ἀπεδοκίμαζεν ὅμως τοὺς πλακοῦντας καὶ τὸ μέλι, πρὸς δὲ καὶ τὰ θυμιάματα.

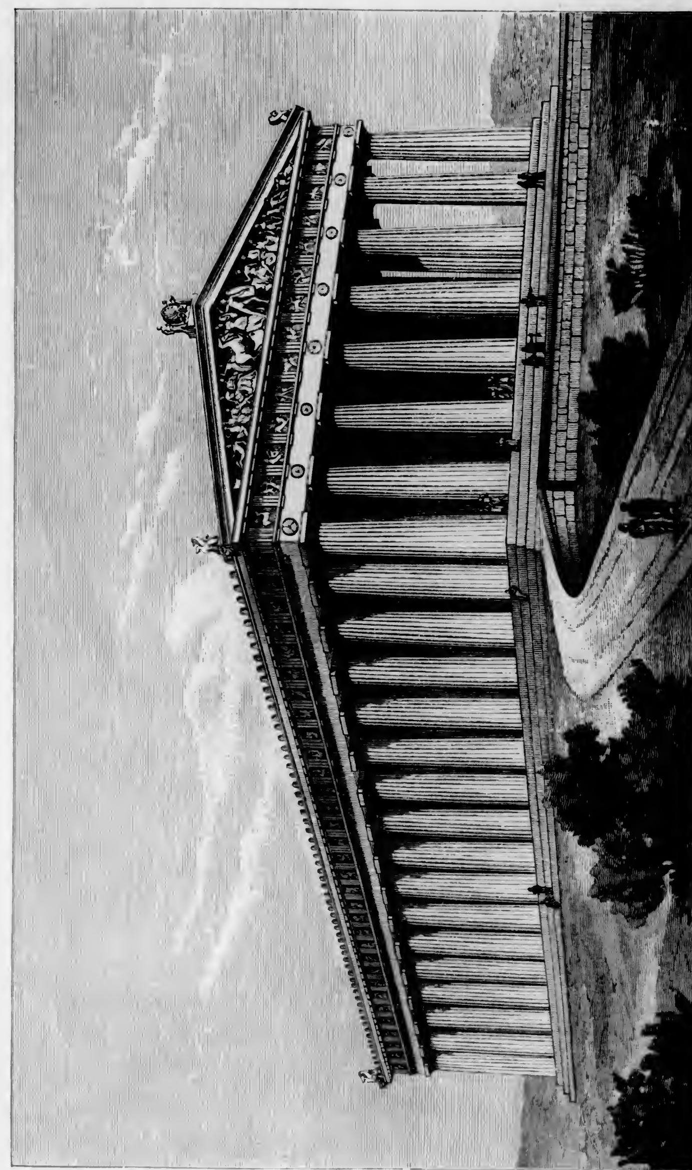
Κόρη τοῦ Διὸς ἦτο καὶ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ· αὕτη ὅμως δὲν ἐγεννήθη ἐκ μητρός, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός. Ἡμέραν τινὰ ὁ Ζεὺς ᾐσθάνθη φοβεροὺς πόνους εἰς τὴν κεφαλήν, καὶ προσκαλέσας τὸν Ἥφαιστον διέταξεν αὐτὸν νὰ διασχίσῃ αὐτὴν διὰ τοῦ πελέκεως· ὁ Ἥφαιστος ἐνόμισεν ὅτι ὁ Ζεὺς παρεφρόνησε καὶ δὲν ἤθελε νὰ ὑπακούσῃ, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ κτυπήσῃ, καὶ αἴφνης ἐτινάχθη ἔξω ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς κόρη ἔνοπλος, ἥτις εὐθὺς ἔλαβε μέγεθος καὶ ἤρχισε νὰ πηδᾷ καὶ νὰ πάλλῃ τὸ δόρυ καὶ νὰ χορεύῃ πολεμικῶς. Ἡ νεογέννητος αὕτη κόρη τοῦ Διὸς εἶχε πολλὰ προσόντα· δηλαδὴ ἀνδρίαν, δύναμιν, σοφίαν καὶ σύνεσιν, καὶ ταχέως ἐφεῦρε πολλὰ πράγματα χρήσιμα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα· αὕτη ἐδίδαξε τὴν χρῆσιν τοῦ ἀρότρου καὶ τὸν τρόπον τοῦ ζευγνύειν τοὺς βοῦς καὶ χαλιναγωγεῖν τοὺς ἵππους.

Ὠνομάσθη δὲ Ἐργάνη, διότι ἐδίδαξεν εἰς τὰς γυναῖκας τὸν τρόπον τοῦ ὑφαίνειν. Λέγεται ὅτι κόρη τις ὀνομαζομένη Ἀράχνη, μαθοῦσα τὴν ὑφαντικὴν παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ κατασκευάσασα ὡραιότατον ὕφασμα, ἐκαυχήθη ὅτι ὑπερβαίνει καὶ αὐτὴν τὴν θεὰν εἰς τὴν τέχνην. Τοῦτο τοσοῦτον παρώργισε τὴν Ἀθηνᾶν, ὥστε εὐθὺς μετέβαλε τὴν ἀλαζόνα κόρην εἰς ἀράχνην, ἥτις μέχρι τῆς σήμερον δὲν παύεται ὑφαίνουσα. Ἦλθέ ποτε εἰς φιλονεικίαν ἡ Ἀθηνᾶ μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς πόλεως τοῦ Κέκροπος· καὶ ὁ μὲν Ποσειδῶν κτυπήσας τὴν γῆν ἔκαμε νὰ ἐξέλθῃ ἵππος, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ κτυπήσασα διὰ τοῦ δόρατος ἔκαμε τὴν γῆν νὰ βλαστήσῃ ἐλαίαν. Οἱ θεοὶ ἔκριναν ὅτι ἡ πόλις ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὸ ὄνομα τῆς θεᾶς, διότι ἡ ἐλαία ἦτο σύμβολον εἰρήνης· ὅθεν καὶ ἡ πόλις ὠνομάσθη Ἀθῆναι καὶ ἔκτοτε ἔμεινεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀθηνᾶς.

ΠΑΛΛΑΣ ΑΘΗΝΑ.

Τὴν Ἀθηνᾶν πανταχοῦ ἐλάτρευον οἱ Ἕλληνες καὶ πολλοὶ ναοὶ ἦσαν ἀφιερωμένοι εἰς αὐτήν· ὁ μεγαλοπρεπέστερος ὅμως πάντων ἦτο ὁ ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν Παρθενών, ἐρείπια τοῦ ὁποίου σώζονται μέχρι τῆς σήμερον· ἐν τῷ μέσῳ τοῦ περιφανοῦς τούτου ναοῦ ἦτο ἱδρυμένον τὸ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ἄγαλμα τῆς θεᾶς, ὅπερ εἶχε κατασκευάσῃ ὁ περίφημος καλλιτέχνης Φειδίας. Κατὰ πᾶσαν τετραετίαν ἐπανηγυρίζετο ἐν Ἀθήναις ἡ μεγαλοπρεπὴς ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων, καθ' ἣν ἐτελεῖτο μεγάλη πομπὴ ἐκ πάντων τῶν πολιτῶν καὶ ἐκομίζετο ἐπὶ μεγάλου ἱστοῦ πέπλος ὅστις ἐτίθετο ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς θεᾶς. Κατὰ πᾶσαν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων

Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ.
(Ἐπεσκευασμένος.)

κατεσκευάζετο νέος πέπλος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου αἱ ἐκλεκτότεραι παρθένοι τῆς πόλεως ἐκέντουν τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τῶν Γιγάντων ἀγῶνας τῆς Ἀθηνᾶς.

Οἱ καλλιτέχναι παριστῶσι τὴν Ἀθηνᾶν ὡς ὡραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ γυναῖκα, ἥτις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φορεῖ περικεφαλαίαν, εἰς δὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα κρατεῖ μακρὸν δόρυ, ἐν ᾧ ὁ ἀριστερὸς αὐτῆς βραχίων σκεπάζεται ὑπὸ τῆς αἰγίδος, ἐπὶ τῆς ὁποίας φαίνεται ἡ φοβερὰ κεφαλὴ τῆς Γοργόνος Μεδούσης· ὁ χιτὼν αὐτῆς εἶναι ποδήρης. Παρὰ τὴν Ἀθηνᾶν πολλάκις θέτουσι κλάδον ἐλαίας καὶ γλαῦκα, ἥτις ἦτο ἱερὰ εἰς αὐτήν. Εἴς τινα ἐκ τῶν ἀγαλμάτων αὐτῆς ἡ κεφαλὴ τῆς Μεδούσης εἶναι ἐπὶ τοῦ θώρακος· παρὰ δὲ τοὺς πόδας αὐτῆς σπειροῦται μέγας δράκων.

ΑΜΦΟΡΕΥΣ.

ΚΕΦ. Γ΄.

ΟΙ ΕΝ ΟΥΡΑΝΩι ΚΑΙ ΓΗι ΘΕΟΙ.

ΤΗΝ ἐν τῷ οὐρανῷ ἡσυχίαν καὶ εἰρήνην διετάραξεν ἡ Γῆ πνέουσα ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ Διὸς διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ καταστροφὴν τῶν τέκνων της. Συζευχθεῖσα αὔτη πάλιν μετὰ τοῦ Οὐρανοῦ ἐγέννησε τοὺς Γίγαντας, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὑπερμεγέθη καὶ φοβερώτατα τέρατα, ἔχοντα ἀγριωτάτας μορφὰς καὶ οὐρὰς δρακόντων· τὸ φοβερώτατον ὅμως τῶν τεράτων τούτων ἦτο ὁ Τυφῶν, ὃν ἡ Γῆ ἐγέννησε συζευχθεῖσα μετὰ τοῦ Ταρτάρου. Οὗτος, ὡς μυθολογεῖται, εἶχεν ἑκατὸν πυριπνόους

ΓΙΓΑΝΤΟΜΑΧΙΑ.

κεφαλάς, αἱ ὁποῖαι ἐξετείνοντο μέχρι τῶν ἀστέρων καὶ ἐξέπεμπον φρικώδεις ἤχους ὡς νὰ ἐμυκῶντο ταῦροι καὶ νὰ ὠρύοντο λέοντες. Κατὰ προτροπὴν τῆς μητρός των Γῆς, οἱ Γίγαντες ὥρμησαν κατὰ τοῦ οὐρανίου Ὀλύμπου καὶ θέσαντες ὄρη ἐπὶ ὀρέων ἠπείλουν τὸν Δία καὶ πάντας τοὺς ἄλλους θεούς. Πρῶτος ἐπλησίασεν εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ Τυφῶν, τὸν ὁποῖον ὅτε εἶδον οἱ ἄλλοι

θεοὶ τοσοῦτον ἐφοβήθησαν, ὥστε ἀπῆλθον εἰς Αἴγυπτον· καὶ διὰ νὰ μὴ γνωρισθῶσιν ἔλαβον μορφὰς ζώων· μόνη δὲ ἡ Ἀθηνᾶ ἔμεινε πλησίον τοῦ πατρός της καὶ τότε συνήφθη κρατερὰ μάχη. Οἱ Γίγαντες ἔρριπτον κατὰ τοῦ Διὸς ὑπερμεγέθεις πέτρας καὶ κορμοὺς δένδρων καὶ ἐταράσσοντο γῆ, οὐρανὸς καὶ θάλασσα· ἀλλ' ὁ μέγας Ζεὺς ἐκ τῶν ὑψηλοτάτων κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου ἤστραπτε καὶ ἐβρόντα καὶ διὰ τῶν φλογερῶν κεραυνῶν του κατέκαυσε τὰς κεφαλὰς τοῦ Τυφῶνος καὶ ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὰ Τάρταρα ὑποκάτω τῆς Αἴτνης· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατεπλακώθησαν καὶ οἱ ἄλλοι Γίγαντες ὑπὸ τὰ ἡφαίστεια ὄρη, κατατροπωθέντες ὑπὸ τοῦ Διός.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΗΣ ΗΡΑΣ.

Ἀπαλλαγεὶς ὁ Ζεὺς ἐκ τῶν φοβερῶν τούτων πολεμίων ἐβασίλευεν εἰρηνικῶς ἐν Ὀλύμπῳ ἔνθα συνέζη μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ Ἥρα, ἡ νόμιμος αὐτοῦ σύζυγος· αὕτη ὅμως πολλάκις διετάρασσε τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ ἡσυχίαν ἐρχομένη εἰς διενέξεις μετὰ τοῦ ἀνδρός της ἕνεκα τῆς σφοδρᾶς ζηλοτυπίας της. Μυθολογεῖται ὅτι παρεσκεύασέ ποτε ἡ Ἥρα στάσιν κατὰ τοῦ Διός, πείσασα τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὴν Ἀθηνᾶν νὰ τὸν βάλωσιν εἰς δεσμά· ὁ Ζεὺς ὅμως ἀνακαλύψας τὸ πρᾶγμα ἐκρέμασεν αὐτὴν ἐκ τῶν χειρῶν εἰς τὰς νεφέλας καὶ ἔδεσεν εἰς τοὺς πόδας της δύο μεγίστους ἄκμονας. Ὁ Ἥφαιστος ἐλυπήθη τὴν μητέρα του καὶ ἦλθε νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ, ἀλλ' ὁ Ζεὺς παρατηρήσας τοῦτο, ἥρπασεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ποδὸς καὶ τὸν ἔρριψε κάτω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐφέρετο πρὸς τὴν γῆν καὶ περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου κατέπεσεν εἰς τὴν νῆσον Λῆμνον, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι περιεποιήθησαν αὐτόν· ἀλλ' ἔκτοτε κατέστη χωλός. Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ παρῆλθεν ἡ ὀργὴ τοῦ Διὸς καὶ ἔλυσε τὴν Ἥραν, ἔλαβε δὲ καὶ τὸν Ἥφαιστον εἰς τὸν Ὄλυμπον καὶ διώρισεν αὐτὸν νὰ οἰνοχοῇ τὸ νέκταρ ἐν τῷ συμποσίῳ τῶν θεῶν.

Ὁ Ζεὺς ἠγάπησε πάλιν καὶ ἄλλην κόρην, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰνάχου Ἰώ, καὶ θέλων νὰ διαλάθῃ τὴν ζηλοτυπίαν τῆς Ἥρας, μετέβαλε τὴν κόρην εἰς δάμαλιν· ἡ ὕποπτος ὅμως Ἥρα ἔπεμψε τὸν πολυόμματον Ἄργον νὰ τὴν φυλάττῃ. Ἀπορῶν ὁ Ζεὺς πῶς ν' ἀπαλλαχθῇ τοῦ πανόπτου Ἄργου, ἔπεμψε τὸν Ἑρμῆν κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ πολυόμματος φύλαξ ἦτο πάντοτε ἄγρυπνος, διότι ὅτε ἐκοιμῶντο οἱ πεντήκοντα αὐτοῦ ὀφθαλμοί, οἱ ἄλλοι πεντήκοντα ἦσαν ἔξυπνοι. Ὁ Ἑρμῆς ὅμως ἤρχισε νὰ κρούῃ τὴν λύραν ἐναρμονίως καὶ μελῳδικῶς καὶ οὕτως ἀπεκοίμισε πάντας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ἄργου, καὶ φονεύσας αὐτὸν ἔλαβε τὴν Ἰώ· ἕνεκα δὲ τούτου ἐπωνομάσθη Ἀργειφόντης. Τὸν φονευθέντα Ἄργον μετέβαλεν ἡ Ἥρα εἰς ταών, εἰς τὰ πτερὰ τοῦ ὁποίου φαίνονται οἱ τύποι τῶν πολλῶν ὀμμάτων· εἰς δὲ τὴν βοῦν ἔπεμψεν οἶστρον ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλαυνομένη ἔπεσεν εἰς τὸ πέλαγος, ὅπερ ἔκτοτε ὠνομάσθη Ἰόνιον· ἐξ αὐτῆς ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ὁ Βόσπορος, διότι ἐπέρασεν ἐξ Εὐρώπης εἰς Ἀσίαν οἰστρηλατουμένη ὑπὸ τοῦ οἴστρου.

Ἡ Ἥρα παρίστατο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς μεγαλοπρεπὴς καὶ σεμνὴ θεά, θεωρουμένη ὡς αὐστηρὰ προστάτις τοῦ γάμου καὶ τῆς εὐπρεπείας τῶν γυναικῶν. Ἐτιμᾶτο δὲ μεγάλως ἐν Ἑλλάδι καὶ εἰς πολλὰς πόλεις ἐτελοῦντο κατὰ περιόδους πανηγύρεις αἵτινες ἐκαλοῦντο Ἡραῖα· ἐπισημοτάτη ὅμως πασῶν τῶν ἑορτῶν ἦτο ἡ πανηγυριζομένη καθ' ἕκαστον πέμπτον ἔτος εἰς τὸ Ἄργος. Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἐξήρχετο μεγάλη πομπὴ νέων, οἵτινες προεπορεύοντο ἔνοπλοι τῆς ἁμάξης ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκάθητο ἡ ἱέρεια τῆς θεᾶς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας, ὅστις ἔκειτο μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Ἄργους. Ἐνταῦθα ἐγίνετο θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ τὰ κρέατα διεμοιράζοντο εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν πομπὴν πανηγυριστάς. Καὶ ἐν τῇ νήσῳ Σάμῳ ἐπανηγυρίζοντο μεγαλοπρεπῶς τὰ Ἡραῖα. Ὁ ταὼς ἦτο πτηνὸν ἱερὸν εἰς τὴν θεὰν ταύτην.

Ἂς εἴπωμεν νῦν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῆς Ἀφροδίτης, ἥτις σπουδαίαν κατέχει θέσιν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ. Αὕτη ἦτο θεὰ τοῦ κάλλους καὶ τῶν ἐρώτων· ἐπιστεύετο δὲ ὅτι ἐγεννήθη ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης. Ἀνατραφεῖσα ὑπὸ τῶν Ὡρῶν, ἔγεινε χαριεστάτη καὶ λίαν θελκτική· τὰ δὲ ἀμίμητα αὐτῆς κάλλη ἐξέπληξαν σύμπαντας τοὺς θεοὺς καὶ ἐδέχθησαν αὐτὴν προθύμως εἰς τὸν Ὄλυμπον· ἐφειλονείκουν δέ, τίς νὰ τὴν λάβῃ ὡς σύζυγον, καὶ ὁ Ζεὺς ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν Ἥφαιστον, εἰς τὸν ὁποῖον ὅμως ἡ καλλίμορφος θεὰ οὔτε ἀγάπην οὔτε πίστιν ἔδειξεν.

Ἡ Ἀφροδίτη εἶχε ζώνην τινὰ κεντητήν, ἥτις ὠνομάζετο κεστὸς καὶ εἶχε μεγάλην δύναμιν νὰ ἐμπνέῃ ἀκαταμάχητον ἔρωτα· διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἥρα ἐδανείζετο πολλάκις τὸν κεστὸν ὁσάκις ἤθελε νὰ θερμάνῃ τὴν πρὸς αὐτὴν

ἀγάπην τοῦ Διός. Αἱ τρεῖς Χάριτες Θάλεια, Ἀγλαΐα καὶ Εὐφροσύνη πολλάκις συνώδευον τὴν Ἀφροδίτην εἰς τὰς ἐκδρομὰς αὐτῆς. Ὅτε ἡ θεὰ ἐπορεύετο διὰ τοῦ αἰθέρος, ἐποίει τοῦτο καθημένη ἐπὶ ὀχήματος συρομένου ὑπὸ περιστερῶν· ὅτε δὲ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τότε τὸ ἐκ μαργαρώδους κογχύλης ἅρμα αὐτῆς ἐσύρετο ὑπὸ δύο ὡραίων κύκνων· πλῆθος δὲ μέγα Νυμφῶν θαλασσίων παρηκολούθουν αὐτήν· ἐν ᾧ μέγας ἀριθμὸς δελφίνων ἔπαιζον χαριέντως πέριξ τοῦ ἅρματος. Ἡ Ἀφροδίτη ἔσχε πολλὰ τέκνα· ἀλλὰ τὸ περιφημότερον ἐξ αὐτῶν ἦτο ὁ Ἔρως· οὗτος παρίσταται πάντοτε ὡς βρέφος ὑπόπτερον φέρον τόξον καὶ βέλη καὶ ἀνημμένην λαμπάδα, καὶ ἐπιτιθέμενον κατὰ πάντων· ἐφοβοῦντο δὲ αὐτὸν πάντες, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, θεοί τε καὶ θέαιναι· πολλάκις δὲ κατέφλεγε καὶ κατετόξευε καὶ αὐτὴν τὴν μητέρα του Ἀφροδίτην, τὴν ὁποίαν σχεδὸν πάντοτε συνώδευεν· ἐνίοτε δὲ συνέπαιζε καὶ συνεχόρευε μετὰ τῶν Μουσῶν καὶ Χαρίτων, αἱ ὁποῖαι ἠγάπων αὐτόν. Οἱ μυθογράφοι πολλάκις συγχέουσι τὸν υἱὸν τῆς Ἀφροδίτης Ἔρωτα μετὰ τοῦ ἀρχεγόνου ἐκείνου Ἔρωτος, περὶ οὗ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βιβλίου ὡμιλήσαμεν· ἀλλ' ἐκεῖνος ἦτο ἀγέννητος.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ.

Ἡ Ἀφροδίτη ἐλατρεύετο πανταχοῦ, ἀλλ' ἰδίως εἰς τὰ Κύθηρα καὶ τὴν Κύπρον· ἐν Κνίδῳ δὲ τῆς Καρίας ὑπῆρχον ἀφιερωμένοι εἰς αὐτὴν τρεῖς μεγαλοπρεπεῖς ναοί, καὶ εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν ἦτο τὸ ὑπὸ τοῦ Πραξιτέλους κατασκευασθὲν περίφημον αὐτῆς ἄγαλμα. Παρίσταται δὲ συνήθως μὲν γυμνή, ἐνίοτε δὲ ἐνδεδυμένη λευκὰ καὶ λεπτὰ ἱμάτια ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι ποδῶν. Πτηνὰ ἀφιερωμένα εἰς αὐτὴν ἦσαν οἱ κύκνοι, αἱ περιστεραὶ καὶ αἱ χελιδόνες· ἄνθη δὲ τὰ ῥόδα καὶ αἱ μήκωνες.

Ἤδη ἂς μεταβῶμεν καὶ εἰς τὸν εὔθυμον θεὸν Διόνυσον, περὶ τοῦ ὁποίου εἴπομεν ἤδη ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς ἐκ τῆς Σεμέλης. Αὕτη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κάδμου, βασιλέως τῶν Θηβῶν, καὶ ἠγαπᾶτο πολὺ ὑπὸ τοῦ Διός. Ἡ Ἥρα θέλουσα νὰ κακοποιήσῃ τὴν κόρην, ἔλαβε τὴν μορφὴν τῆς τροφοῦ αὐτῆς καὶ τὴν συνεβούλευσε νὰ παρακαλέσῃ τὸν Δία νὰ ἔλθῃ μίαν φορὰν ἐν ὅλῃ τῇ δόξῃ καὶ τῇ λαμπρότητι αὐτοῦ. Ὁ Ζεὺς συγκατένευσεν εἰς τὴν παράκλησιν τῆς Σεμέλης, (διότι εἶχεν ὁρκισθῇ προηγουμένως εἰς τὰ ὕδατα τῆς Στυγὸς νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν της), καὶ ἦλθεν ἐφ' ἅρματος πέμπων ἀστραπάς, βροντὰς καὶ κεραυνούς, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπέθανεν ἡ δυστυχὴς γυνὴ οὖσα ἓξ μηνῶν ἔγκυος· τὸ βρέφος ὅμως ἔσωσεν ὁ Ζεὺς ῥάψας αὐτὸ ἐντὸς τοῦ μηροῦ του· ὅτε δὲ ἔλαβε τὴν φυσικήν του ἀνάπτυξιν ἐγεννήθη ἐκ τοῦ μηροῦ καὶ τότε ὁ Ζεὺς παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν Ἑρμῆν, ὅστις ἐφρόντισε περὶ τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ. Ὅτε ὁ Διόνυσος ἔφθασεν εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν, ἡ Ἥρα ἐνέβαλεν εἰς αὐτὸν μανίαν νὰ περιέρχηται τὴν γῆν καὶ νὰ διδάσκῃ τὴν ἀμπελουργίαν. Πρῶτον μετέβη εἰς Αἴγυπτον, ἔπειτα εἰς Συρίαν, καὶ ἀκολούθως εἰς τὰς Ἰνδίας, ἔνθα ἔμεινε καιρόν τινα καὶ ἐδίδαξε τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου. Ἐπιστρέψας ἐξ Ἀσίας, ἦλθεν εἰς Θρᾴκην, ὅπου ἔτυχε κακῆς ὑποδοχῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἠδωνῶν Λυκούργου· ἀλλ' ὁ ἄξενος οὗτος βασιλεὺς ἐτιμωρήθη δεινῶς ὑπὸ τῶν ἰδίων ὑπηκόων, διότι σύμπασα ἡ χώρα τοῦ βασιλείου του κατέστη ἄγονος, ἕνεκα τῆς κακῆς διαγωγῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Διόνυσον. Τὸν θεὸν ταῦτον συνώδευον εἰς τὰς περιπλανήσεις του πλῆθος

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

Σατύρων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὄντα παράδοξα· διότι εἶχον κεφαλὴν φαλακράν, φέρουσαν ὦτα καὶ κέρατα τράγου, καὶ δασύτριχας πόδας αἰγός· ἦσαν δὲ σφόδρα αὐθάδεις καὶ ἀναίσχυντοι, ἀλλὰ συγχρόνως εὔθυμοι, φαιδροὶ καὶ συμποτικώτατοι. Ὅτε ὁ Διόνυσος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του τὰς Θήβας, κατέπεισε τὰς γυναῖκας νὰ συνεξέλθωσι μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη καὶ

ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΚΑΙ ΣΕΜΕΛΗ.

νὰ ἐκτελέσωσι βακχικὰς τελετάς. Αἱ οὕτω παρακολουθοῦσαι αὐτὸν γυναῖκες ἐκαλοῦντο Βάκχαι καὶ Μαινάδες, διότι ὡς μαινόμεναι περιέτρεχον τὰ ὄρη, ἔχουσαι τὴν κόμην λελυμένην καὶ κρατοῦσαι εἰς τὰς χεῖρας θύρσους καὶ ὄφεις καὶ κρούουσαι κύμβαλα.

Ὁ τότε ἐν Θήβαις βασιλεύων Πενθεύς, ἐναντιούμενος εἰς τὰς μανιώδεις ταύτας τελετάς, ἐξῆλθε κατ᾽ ἰδίαν εἰς τὰ ὄρη καὶ ἀναβὰς ἐπὶ δένδρου παρε-

τήρει κρυφίως τὰ ὄργια. Ἀλλ᾽ αἱ Βάκχαι ἰδοῦσαι αὐτὸν καὶ νομίσασαι ὅτι ἦτο θηρίον τι, κατεσπάραξαν αὐτὸν ἐν τῇ μανίᾳ των. Ὁ Διόνυσος περιῆλθε πολλὰ ἄλλα μέρη, καὶ ὅπου δὲν ἐδέχοντο τὰς τελετάς του, ἐνέβαλλεν ἐκεῖ μανίαν εἰς τὰς γυναῖκας καὶ συνέβαινον πολλὰ δεινά.

Ἀφ᾽ οὗ ὁ Διόνυσος κατώρθωσε νὰ εἰσαχθῶσιν αἱ τελεταί του εἰς τὰ πλεῖστα μέρη τοῦ κόσμου, κατέβη εἰς τὸν Ἅδην, καὶ παραλαβὼν τὴν μητέρα του Σεμέλην, ἀνῆλθε μετ᾽ αὐτῆς εἰς τὸν Ὄλυμπον καὶ συνδιέτριβεν ἐκεῖ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι καλλιτέχναι παρίστων τὸν Διόνυσον, ὅστις καὶ Βάκχος ὠνομάζετο, κατὰ διαφόρους τρόπους· ἄλλοτε μὲν φοροῦντα πολύπτυχα καὶ πολυτελῆ ἱμάτια καὶ ἔχοντα μακρὸν καὶ ἁπαλὸν γένειον, ἄλλοτε δὲ ὡς νεανίαν ὡραιότατον, κρατοῦντα ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ποτήριον, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ θύρσον τετυλιγμένον μὲ κλήματα ἀμπέλου· ἐνιότε δὲ παρίσταται καθήμενος ἐπὶ ἅρματος συρομένου ὑπὸ λέοντος, καὶ φορῶν δέρμα νεαρᾶς ἐλάφου.

Μυθολογεῖται ὅτι ὁ ἀναθρέψας καὶ ἐκπαιδεύσας τὸν Διόνυσον ἐκ βρεφικῆς ἡλικίας ἦτο ὁ τοῦ Πανὸς καὶ τῆς Γῆς υἱὸς Σειληνός, ὅστις παρίστατο ὡς γέρων παχύσαρκος, φέρων πάντοτε μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἀσκὸν πλήρη οἴνου. Ὁ δὲ Πὰν ἦτο θεὸς ποιμενικός, δασύθριξ, ἔχων κέρατα καὶ πόδας τράγου καὶ διατρίβων πάντοτε εἰς τοὺς ἀγρούς· ἐλατρεύετο δὲ κυρίως ἐν Ἀρκαδίᾳ· ἔθυον δὲ εἰς αὐτὸν ὅτε καὶ εἰς τὸν Διόνυσον. Συνέταιροι αὐτοῦ καὶ φίλοι ἦσαν οἱ Σάτυροι καὶ οἱ Σειληνοί.

ΒΑΚΧΕΥΣΙΣ.

ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

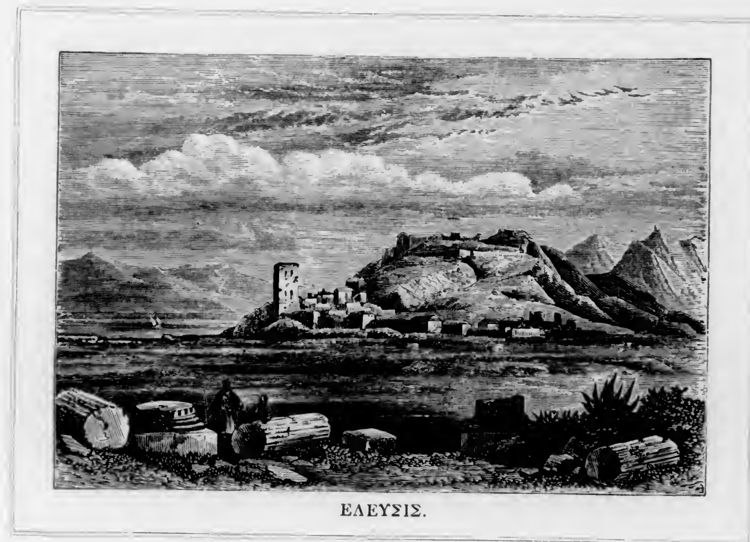
ΚΕΦ. Δ΄.

ΘΑΛΑΣΣΙΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΙ ΘΕΟΙ.

ΕΝΤΟΣ χρυσῶν ἀνακτόρων, κάτω εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, κατῴκει ὁ μελανοχαίτης ἐνάλιος βασιλεὺς Ποσειδῶν, ἔχων παρ' ἑαυτῷ τὴν ὡραίαν σύζυγόν του καὶ βασίλισσαν τῆς θαλάσσης Ἀμφιτρίτην. Ὅτε ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων, ἔζευγνυε τοὺς χαλκώνυχας ἵππους του εἰς ἀργυροῦν ἅρμα καὶ ἤλαυνε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τῶν κυμάτων· καὶ ἡ μὲν Ἀμφιτρίτη ἐκάθητο πλησίον του, πλῆθος δὲ Τριτώνων καὶ Νηρηΐδων συνεπορεύοντο μετ' αὐτοῦ, ἐν ᾧ οἱ δελφῖνες ἐπήδων χαριέστατα πρὸς τέρψιν τοῦ κυρίου των. Ὁ Ποσειδῶν ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρά του μεγάλην τρίαιναν, δι' ἧς συνέτριβε μεγάλας πέτρας καὶ πολλάκις ἔσειε τὴν γῆν, καὶ διὰ τοῦτο Ἐνοσίχθων ἐπωνομάζετο. Εἶχε δὲ τὸ δικαίωμα ν' ἀναβαίνῃ εἰς τὸν Ὄλυμπον, ὅπου ἦσαν τὰ βασίλεια τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ πολλάκις συνευωχεῖτο μετὰ τῶν Ὀλυμπίων θεῶν καὶ ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς συνελεύσεις αὐτῶν. Ὁ Ποσειδῶν ἐκ τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ ἄλλων θαλασσίων νυμφῶν ἔσχεν οὐκ ὀλίγα τέκνα· μεταξὺ τούτων διεκρίνετο ὁ Τρίτων, ὅστις ἔγεινε θαλάσσιος δαίμων, ἔχων οὐρὰν ἰχθύος καὶ σῶμα λεπιδωτόν, καὶ ἐκπέμπων φωνὴν ἀνθρώπου· ἐξ αὐτοῦ ἐγεννήθησαν καὶ οἱ λοιποὶ Τρίτωνες, οἱ ὁποῖοι ἐπλήρουν τὴν θάλασσαν. Ἐκ τῆς Ἰφιμεδείας ἔσχε δύο τέκνα, τὸν

Ὦτον καὶ Ἐφιάλτην, οἵτινες κατ' ἔτος ηὔξανον, πλάτος μὲν πηχυαῖον, μῆκος δὲ ὀργυιαῖον, καὶ ὅτε ἔγειναν ἐννέα ἐτῶν, διενοήθησαν νὰ πολεμήσωσι κατὰ τῶν οὐρανίων θεῶν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔθεσαν τὴν μὲν Ὄσσαν ἐπὶ τὸν Ὄλυμπον, τὸ δὲ Πήλιον ἐπὶ τὴν Ὄσσαν καὶ ἠπείλουν τοὺς θεούς· ἀλλ' ἐν ᾧ ἵσταντο ὡπλισμένοι, ἡ Ἄρτεμις λαβοῦσα μορφὴν ἐλάφου, ἐπήδησε διὰ μέσου αὐτῶν· ἐκεῖνοι δὲ θέλοντες νὰ φονεύσωσιν αὐτήν, ἠκόντισαν ἑαυτοὺς καὶ ἀπέθανον.

Ὁ Ποσειδῶν εἰκονίζετο ὡς ἀνὴρ μεγαλοπρεπής, καθήμενος ἐφ' ἅρματος συρομένου ὑφ' ἵππων, ὧν ἡ χαίτη ἦτο ὁλόχρυσος· ἐκράτει δὲ εἰς τὴν χεῖρα μεγάλην τρίαιναν. Ὁ θεὸς οὗτος ἐλατρεύετο εἰς πάσας τὰς πόλεις τῆς

ΕΛΕΥΣΙΣ.

Ἑλλάδος καὶ ἰδίως εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, ὅπου κατὰ τριετίαν ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀγῶνες καλούμενοι Ἴσθμια.

Πρὶν μεταβῶμεν εἰς τοὺς ἥρωας καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα αὐτῶν, πρέπει νὰ εἴπωμέν τινα καὶ περὶ τοῦ τρίτου υἱοῦ τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ῥέας, τοῦ δεινοῦ καὶ κατηφοῦς θεοῦ τῶν ὑπὸ τὴν γῆν χωρῶν Πλούτωνος, τοῦ ὁποίου τὰ βασίλεια ἦσαν εἰς τοὺς κευθμῶνας τῶν νεκρῶν. Ὁ θεὸς οὗτος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ᾅδης καὶ Ἀϊδωνεύς, καὶ παρίστατο καθήμενος ἐπὶ μελανοῦ θρόνου καὶ κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα δίκρανον, τὸ ὁποῖον ἦτο σύμβολον τῆς δυνάμεώς του· παρ' αὐτὸν δὲ ἐκάθητο ὁ τρικέφαλος κύων Κέρβερος.

Ὁ Πλούτων ἐπιθυμῶν νὰ λάβῃ σύζυγον, οὐδεμίαν θεὰν ἠδύνατο νὰ πείσῃ νὰ τὸν ὑπανδρευθῇ· ὅθεν ἀπεφάσισε, τῇ συγκαταθέσει τοῦ Διός,

ν᾽ ἁρπάσῃ τὴν ὡραίαν Περσεφόνην, θυγατέρα τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δήμητρος, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς μητρός της. Κατὰ τὴν μυθολογικὴν ἐκείνην ἐποχὴν ἡ Δημήτηρ διέμενεν ἐν Σικελίᾳ· ἡμέραν τινὰ τοῦ φθινοπώρου, ἡ ὡραία αὐτῆς κόρη συνεξῆλθε μετ᾽ ἄλλων παρθένων εἰς τοὺς παρὰ τὴν πόλιν Ἔνναν ἀγροὺς χάριν διασκεδάσεως· ἐν ᾧ δὲ συνέλεγον ἄνθη, ἡ Περσεφόνη ἰδοῦσα ὡραιότατον νάρκισσον εἰς χαμηλόν τι μέρος ἔδραμε νὰ τὸν κόψῃ· ἀλλ᾽ εὐθὺς ἀνεῴχθη ἡ γῆ πρὸ αὐτῆς καὶ ἅρμα μελανῶν ἵππων παρέστη, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ὁ κατηφὴς Πλούτων, ὅστις ἁρπάσας εὐθὺς τὴν Περσεφόνην κατέβη εἰς τὰ σκοτεινὰ αὐτοῦ βασίλεια, τὸ δὲ χάσμα ἐκλείσθη. Τὰ ἄλλα κοράσια δὲν εἶδον τί συνέβη καὶ ἐκάλουν τὴν Περσεφόνην. Ἡ Δημήτηρ μαθοῦσα ὅτι ἡ κόρη της ἀπωλέσθη περιήρχετο ὡς μαινομένη πᾶσαν πόλιν καὶ κώμην καὶ ἠρώτα περὶ τοῦ τέκνου της. Ἠρώτησε τὴν Ἑκάτην, ἀλλ᾽ ἐκείνη ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἐγνώριζε ποῦ ἦτο· ἠρώτησεν ἔπειτα τὸν τὰ πάντα ὁρῶντα Ἥλιον καὶ ἔμαθεν ἐξ αὐτοῦ ὅτι ὁ Πλούτων ἥρπασεν αὐτήν. Ἡ ὀργὴ τῆς Δήμητρος ὑπῆρξεν ὑπερβολική, ὅτε ἔμαθε τοῦτο, καὶ διέταξε τὴν γῆν νὰ μὴ δίδῃ πλέον καρπούς· ὥστε πάντα τὰ φυτὰ ἐξηράνθησαν, τὰ δὲ ζῷα καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπέθνησκον, καὶ οὐδεὶς πλέον προσέφερε θυσίας εἰς τοὺς θεούς· αὐτὴ δὲ περιπλανωμένη ἦλθεν εἰς Ἐλευσῖνα τῆς Ἀττικῆς, ὅπου ὁ τότε ἐκεῖ βασιλεύων Κελεὸς ὑπεδέχθη αὐτὴν εὐμενῶς· ἀπεφάσισε δὲ νὰ μὴ ὑπάγῃ πλέον εἰς τὸν Ὄλυμπον, ἐὰν δὲν λάβῃ ὀπίσω τὴν θυγατέρα της. Ὁ Ζεὺς φοβούμενος μήπως καταστραφῇ ὁ κόσμος, ἔπεισε τὸν Πλούτωνα νὰ πέμπῃ εἰς τὴν μητέρα της τὴν Περσεφόνην κατὰ πᾶσαν ἄνοιξιν ἵνα μένῃ μετ᾽ αὐτῆς ἓξ μῆνας· τὸ δὲ φθινόπωρον νὰ ἐπιστρέφῃ. Ὅτε ἡ Περσεφόνη ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μητέρα της, ἐχάρη ὁ οὐρανός, ἐμειδίασεν ἡ γῆ καὶ ἐπρασίνισαν αἱ πεδιάδες, τὸ δὲ πρόσωπον τῆς Δήμητρος ἔγεινε φαιδρόν. Ἐν τῇ λατρείᾳ ἡ Περσεφόνη ἐκαλεῖτο Κόρη· οἱ δὲ Ἀρκάδες ὠνόμαζον αὐτὴν Δέσποιναν. Ἡ θεὰ αὕτη εἰκονίζετο ὡς μεγαλοπρεπὴς καὶ σοβαρὰ βασίλισσα καθημένη ἐπὶ θρόνου· ἐνίοτε δὲ παρίστατο καὶ ὡς ἁρπαζομένη ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος.

ΙΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΣ.

Ἡ ὑπὸ τὴν γῆν ἐπικράτεια τοῦ Ἀϊδωνέως ἦτο μεγίστη· ἐν αὐτῇ ὑπῆρχε λίμνη καλουμένη Ἀχερουσία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐχύνετο ὁ ποταμὸς Ἀχέρων. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ ἐν τῷ Ἅδῃ, ὁ Κωκυτός, ὁ Πυριφλεγέθων, ἡ Λήθη καὶ ἡ Στύξ. Ἡ χώρα τοῦ Ἅδου περιεκυκλοῦτο ἑπτάκις

ὑπὸ τῆς Στυγός, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ἦσαν τὰ Ἠλύσια πεδία, ὅπου ἐν τέρψει καὶ εὐθυμίᾳ διέτριβον αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων· εἰς βάθος δὲ πολὺ μέγα ὑπὸ τὴν χώραν τοῦ Ἅδου ἦσαν τὰ φοβερὰ Τάρταρα, ὅπου ἐκολάζοντο αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν. Τὰς ἀδαμαντίνας πύλας τοῦ Ταρτάρου ἐφύλαττεν ἡ Ἐρινὺς Τισιφόνη, ἥτις εἶχε καὶ δύο ἄλλας ἀδελφάς, τὴν Ἀληκτὼ καὶ Μέγαιραν. Αἱ τρεῖς αὗται Ἐρινύες ἦσαν τερατώδεις θεότητες, καὶ ἐκόλαζον διὰ φοβερῶν βασάνων τοὺς ἁμαρτάνοντας. Εἰκονίζοντο δὲ φοροῦσαι στέφανον ἐξ ὄφεων καὶ κρατοῦσαι ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ φλεγομένην δᾷδα, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ δέσμην δρακόντων ἢ σκορπίων. Προσέφερον δὲ εἰς αὐτὰς οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἐξιλέωσιν θυσίας ἐκ μελανῶν προβάτων, καὶ ἐκάλουν αὐτὰς Εὐμενίδας, ἢ Σεμνὰς θεὰς κατ᾽ εὐφημισμόν.

Εἰς τὰ σκοτεινότατα μέρη τοῦ Ἅδου κατῴκει ἡ Νύξ, ἥτις εἶχε τέκνα τὸν Θάνατον, τὸν Ὕπνον, τὸν Ὄνειρον καὶ τὰς Μοίρας, καὶ παρίστατο μελανείμων καὶ μελανόπτερος. Ὁ δὲ Θάνατος παρίστατο ὡς τυφλός, κωφὸς καὶ ἄσπλαγχνος, ἔχων μελαίνας πτέρυγας καὶ κρατῶν δρέπανον· δορυφόροι δὲ αὐτοῦ ἦσαν αἱ Ἀσθένειαι καὶ οἱ Πόλεμοι. Αἱ Μοῖραι ἦσαν τρεῖς, αἱ ὁποῖαι εἶχον τὴν δύναμιν νὰ προσδιορίζωσι τὸ μέλλον ἑκάστου ἀνθρώπου, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ν᾽ ἀνατρέψῃ τὰς ἀποφάσεις των. Ἡ μία αὐτῶν κρατοῦσα ἄτρακτον καὶ κλώθουσα τὸ νῆμα τῆς ζωῆς ἐκαλεῖτο Κλωθώ· ἡ ἄλλη, ὀνομαζομένη Λάχεσις, ἐδείκνυε διὰ ῥάβδου σφαῖραν καὶ οὕτω διώριζε τὴν εἱμαρμένην τῶν θνητῶν· ἡ τρίτη καλουμένη Ἄτροπος ἐκράτει ψαλίδιον δι᾽ οὗ ἔκοπτε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς. Εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Μοιρῶν καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ ὑπέκυπτον.

Ἐν τῷ Ἅδῃ παρὰ τῇ Περσεφόνῃ διέμενε καὶ ἡ τριπλῆ τὸ σῶμα Ἑκάτη, ἥτις ἐπιστεύετο ὅτι ἦτο κόρη τοῦ Διὸς ἐκ τῆς Δήμητρος. Αὕτη πολλάκις ἐλάμβανε μορφὴν φασμάτων καὶ ἐπροξένει τρόμον εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ὅτε δὲ ἀνέβαινεν εἰς τὴν γῆν, κατῴκει ἐντὸς τῶν μνημάτων. Περὶ μέσας νύκτας ἐξήρχετο εἰς τὰς τριόδους, καὶ ἠκούοντο ὠρυγμοὶ κυνῶν· οἱ δὲ ἄνθρωποι πρὸς ἐξιλέωσιν αὐτῆς παρέθετον τροφὰς δι᾽ αὐτὴν καὶ ἔθυον κύνας, χέοντες συγχρόνως εἰς λάκκους μελίκρατον.

Ὁ δὲ τῆς Νυκτὸς καὶ τοῦ Ἐρέβους υἱὸς Χάρων ἔργον εἶχε νὰ διαπορθμεύῃ τὰς ψυχὰς διὰ τῆς Ἀχερουσίας λίμνης εἰς τὸν Ἅδην καὶ νὰ τὰς παραδίδῃ εἰς τὸν Αἰακόν· πάντες δὲ οἱ νεκροὶ ὤφειλον νὰ πληρώνωσιν ἕνα ὀβολὸν εἰς τὸν Χάρωνα ὡς ναῦλον, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι ἔθετον εἰς τὰ στόματα τῶν νεκρῶν ὀβολὸν διὰ τὰ πορθμεῖα. Παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἅδου ἐκάθητο ὁ τοῦ Τυφῶνος καὶ τῆς Ἐχίδνης υἱὸς Κέρβερος ἔχων μορφὴν κυνὸς μετὰ τριῶν κεφαλῶν καὶ οὐρᾶς ἐξ ὄφεων. Οὗτος τὰς εἰσερχομένας ψυχὰς ἐδέχετο σείων τὴν οὐράν, ἀλλ᾽ ἐγίνετο ἀγριώτατος, ἐὰν καμμία ἐξ αὐτῶν ἐδοκίμαζε νὰ ἐξέλθῃ.

Ἐν τῷ Ἅδῃ ἦσαν καὶ τρεῖς δικασταί, οἱ ὁποῖοι ἐδίκαζον τὰς ψυχάς· καὶ τὰς μὲν τῶν δικαίων ἔπεμπον εἰς τὰ Ἠλύσια πεδία, τὰς δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς τὰ Τάρταρα. Οἱ δικασταὶ οὗτοι ἦσαν ὁ Μίνως, ὁ Ῥαδάμανθυς καὶ ὁ Αἰακός.

Μεταξὺ τῶν κολαζομένων οἱ ἐπισημότεροι ἦσαν: —

(α΄.) οἱ Τιτᾶνες ὡς ζητήσαντες ν' ἁρπάσωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Διός.

(β΄.) ὁ Σίσυφος βασιλεὺς τῆς Κορίνθου, ὡς πράξας πολλὰ κατὰ τῶν θεῶν ἀνομήματα. Οὗτος κατεδικάσθη νὰ κυλίῃ μέγαν λίθον εἰς ἀνωφέρειαν ὄρους, καὶ ἀφ' οὗ ὕστερον ἀπὸ πολλοὺς κόπους ἐπλησίαζε ν' ἀναβιβάσῃ αὐτὸν ἐπάνω, ἐκυλίοντο καὶ αὐτὸς καὶ ὁ λίθος κάτω καὶ ἠναγκάζετο πάλιν νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ἔργον.

(γ΄.) ὁ Τάνταλος, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Πλουτοῦς, ὅστις διὰ τὰς κακάς του πράξεις κατεδικάσθη νὰ ἦναι ἐντὸς τοῦ ὕδατος μέχρι λαιμοῦ, καὶ νὰ μὴ δύναται νὰ πίῃ, ἂν καὶ ἔπασχε φοβερὰν δίψαν· διότι ὅτε ἐπλησίαζε τὰ χείλη του εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο ἔφευγε.

(δ΄.) Αἱ Δαναΐδες, αἵτινες κατεδικάσθησαν νὰ ἀντλῶσιν ὕδωρ εἰς τετρυπημένον πίθον, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε ἐδύναντο νὰ γεμίσωσι· διότι εἶχον φονεύσῃ τοὺς ἄνδρας των.

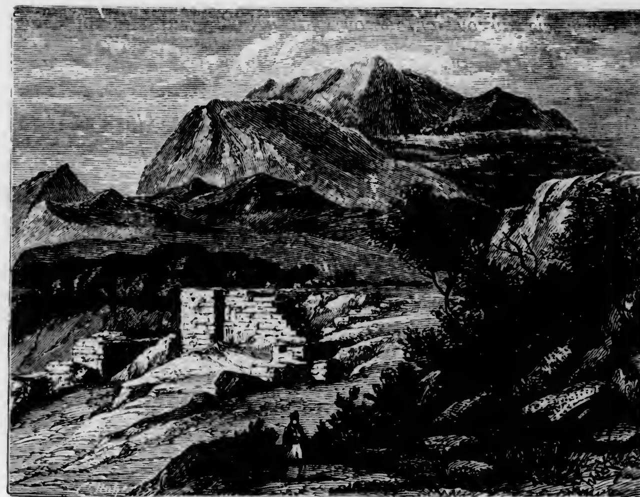
(ε΄.) Ὁ Φλεγύας, ὅστις, ἐπειδὴ ἀπεπειράθη νὰ καύσῃ τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, κατεδικάσθη ἐν τῷ Ἅδῃ νὰ κάθηται ὑπὸ πέτραν, ἥτις ἐκρέματο ἐκ λεπτῆς κλωστῆς ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του· ὥστε ἀδιαλείπτως ἔτρεμεν ἐκ φόβου μήπως πλακωθῇ ὑπ' αὐτῆς.

(στ΄.) Ὁ Ἰξίων, ὅστις κατεδικάσθη νὰ ἦναι δεδεμένος εἰς τροχὸν ἀκαταπαύστως στρεφόμενον, διότι ἀπεπειράθη ν' ἀπατήσῃ τὴν Ἥραν.

(ζ΄.) Ὁ Τιτυός, ὅστις ἐδεσμεύθη χεῖρας καὶ πόδας καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰ Τάρταρα, ὡς προσπαθήσας νὰ προσβάλῃ τὴν Λητώ.

ΘΗΡΙΚΛΕΙΟΝ ΑΓΓΕΙΟΝ.

Ο ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ.

ΚΕΦ. Ε΄.

ΠΕΡΙ ΔΕΥΚΑΛΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΩΣ ΣΥΝΩΚΙΣΘΗ Η ΕΛΛΑΣ.

Προμηθεὺς εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Δευκαλίωνα, ὅστις ἐβασίλευεν εἰς τοὺς περὶ τὴν Φθίαν τόπους, νυμφευθεὶς Πύρραν, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἐπιμηθέως καὶ τῆς Πανδώρας, ἥτις εἶχε γείνῃ ἡ αἰτία νὰ διαχυθῶσι τὰ κακὰ εἰς τὴν γῆν. Τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ὅπερ ἔζη τότε ὠνομάζετο χαλκοῦν, καὶ δὲν εὐηρέστει τοὺς θεούς, διότι ἔκλινεν εἰς τὸ πονηρόν· ὅθεν ὁ Ζεὺς ἀπεφάσισε νὰ καταστρέψῃ πᾶσαν ψυχὴν ζῶσαν διὰ κατακλυσμοῦ. Ὁ Δευκαλίων μαθὼν παρὰ τοῦ πατρός του Προμηθέως τὸν σκοπὸν τοῦ Διός, κατεσκεύασε κιβωτόν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφ' οὗ ἔθηκε τὰς ἀναγκαίας ζωοτροφίας, εἰσῆλθε καὶ αὐτὸς μετὰ τῆς γυναικός του Πύρρας. Ὁ Ζεὺς χέας πολλὴν βροχὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέκλυσε τὰ πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὥστε πάντες οἱ ἄνθρωποι κατεστράφησαν, ἐκτὸς ὀλίγων, ὅσοι ἠδυνήθησαν ν' ἀναβῶσιν εἰς τὰς ὑψηλοτάτας κορυφὰς τῶν ὀρέων. Ὁ δὲ Δευκαλίων ἐν τῇ κιβωτῷ φερόμενος ἐπὶ τῶν ὑδάτων, τὴν ἐνάτην ἡμέραν ἔφθασεν εἰς τὸν Παρνασσόν, καὶ ἐκεῖ ἐκάθισεν ἡ κιβωτός. Ἐπειδὴ δὲ ἔπαυσε πλέον νὰ βρέχῃ, ἐκβὰς προσήνεγκε θυσίαν εἰς τὸν Δία τὸν Φύξιον· ὁ δὲ εὐχαριστηθεὶς διὰ τὴν θεοσέβειαν τοῦ ἀνδρός, ἔπεμψεν εἰς αὐτὸν τὸν Ἑρμῆν καὶ τῷ ἐπέτρεψε νὰ αἰτήσῃ ὅ τι καὶ ἂν ἤθελεν. Ὁ Δευκαλίων παρεκάλεσε

τὸν Δία νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἀνθρώπους καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ διαταγὴν νὰ λαμβάνῃ λίθους καὶ νὰ ῥίπτῃ αὐτοὺς ὑπὲρ κεφαλῆς ὀπίσω· καὶ ὅσους μὲν ἔρριψεν ὁ Δευκαλίων ἔγειναν ἄνδρες, ὅσους δὲ ἡ Πύρρα, γυναῖκες· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἄνθρωποι ὠνομάσθησαν λαοὶ ἀπὸ τοῦ λᾶας, ὁ λίθος.

'Εγεννήθησαν δὲ ἐκ τῆς Πύρρας εἰς τὸν Δευκαλίωνα παῖδες· πρῶτος μὲν ὁ Ἕλλην, δεύτερος δὲ ὁ 'Αμφικτύων, ὅστις ἔγεινε βασιλεὺς τῆς 'Αττικῆς. Ὁ Ἕλλην νυμφευθεὶς τὴν νύμφην 'Ορσηΐδα ἔσχεν ἐξ αὐτῆς τέκνα τὸν Δῶρον, τὸν Ξοῦθον καὶ τὸν Αἴολον, καὶ διένειμεν εἰς αὐτοὺς τὴν χώραν. Καὶ ὁ μὲν Ξοῦθος λαβὼν τὴν Πελοπόννησον, ἐκ Κρεούσης τῆς θυγατρὸς τοῦ 'Ερεχθέως ἐγέννησε τὸν 'Αχαιὸν καὶ τὸν Ἴωνα, ἐκ τῶν ὁποίων ὠνομάσθησαν οἱ 'Αχαιοὶ καὶ οἱ Ἴωνες. Ὁ δὲ Αἴολος βασιλεύων ἐν Θεσσαλίᾳ, ὠνόμασε τοὺς ὑπηκόους του Αἰολεῖς. Ὁ δὲ Δῶρος καταλαβὼν τὴν ἀπέναντι τῆς Πελοποννήσου στερεὰν 'Ελλάδα, τοὺς ἐκεῖ ἐνοικοῦντας ἀπεκάλεσε Δωριεῖς. Οὕτω οἱ πάλαι ὀνομαζόμενοι Γραικοί, ἐκ τοῦ Ἕλληνος Ἕλληνες ἐκλήθησαν· οὗτοι δὲ διῃροῦντο εἰς τέσσαρας μεγάλας φυλάς, τοὺς 'Αχαιούς, τοὺς Ἴωνας, τοὺς Δωριεῖς καὶ τοὺς Αἰολεῖς.

Ὁ δὲ 'Αμφικτύων, λέγεται, ὅτι ἵδρυσε τὸ 'Αμφικτυονικὸν συνέδριον, τὸ ὁποῖον συνεκροτεῖτο συνήθως ἐκ τῶν ἀπεσταλμένων δώδεκα 'Ελληνικῶν πόλεων· οὗτοι δὲ συνεσκέπτοντο περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων καὶ ἔλυον τὰς μεταξὺ τῶν πόλεων διαφοράς. Αἱ συνελεύσεις ἐγίνοντο ἐναλλάξ, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν Δελφοῖς καὶ ἅπαξ ἐν Θερμοπύλαις· οἱ δὲ στελλόμενοι ἐκ τῶν πόλεων εἰς τὸ συνέδριον ἐκαλοῦντο 'Αμφικτύονες.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τὸ πλεῖστον μέρος τῆς 'Ελληνικῆς γῆς φαίνεται ὅτι κατῳκεῖτο ὑπὸ φυλῆς τινος συγγενειαζούσης τῇ 'Ελληνικῇ, ἥτις κατεῖχε πολλὰ μέρη τῆς Μικρᾶς 'Ασίας καὶ 'Ιταλίας. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν φυλὴν ταύτην ὠνομάζοντο Πελασγοί, καὶ ἐν 'Ελλάδι, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, συνεχωνεύθησαν μετὰ τῶν 'Ελλήνων καὶ ἀπετέλεσαν ἓν ἔθνος. 'Αφίνοντες πρὸς στιγμὴν τὴν μυθολογίαν ἂς ἐξετάσωμεν νῦν πόθεν ἦλθε καὶ κατέλαβε τὰ μεσημβρινὰ ταῦτα μέρη τῆς Εὐρώπης ἡ 'Ελληνικὴ φυλή. 'Εκ τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν πηγῶν οὐδὲν μανθάνομεν βέβαιον· ἀλλ' ἡ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία τῶν 'Ελλήνων φανερῶς δεικνύει, ὅτι ἡ 'Ελληνικὴ φυλὴ ἀνήκει εἰς τὴν 'Αρίαν οἰκογένειαν τῶν ἐθνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουσι καὶ οἱ 'Ινδοί, οἱ Πέρσαι, οἱ 'Αρμένιοι, οἱ 'Ιταλοί, οἱ Κέλται καὶ οἱ Γερμανοί· πολλὰ δὲ διδόμενα ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ Ἕλληνες κατέβησαν ἐξ 'Ασίας εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, ἴσως 2000 π. Χ.

Στενοὶ συγγενεῖς τῶν 'Ελλήνων ἦσαν οἱ κάτοικοι τοῦ μεγίστου μέρους τῆς 'Ιταλίας, δηλαδὴ ἐκεῖνοι οἵτινες ὡμίλουν τὴν Λατινικήν, ἥτις ἔχει τοιαύτην ὁμοιότητα μετὰ τῆς 'Ελληνικῆς, ὥστε ἀναγκάζεταί τις, νὰ παραδεχθῇ ὅτι

ὑπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν τὰ δύο ἔθνη ἦσαν ἕν, καὶ ὅτι διαιρεθέντα, τὸ μὲν κατέλαβε τὴν 'Ελλάδα, τὸ δὲ τὴν 'Ιταλίαν.

'Επιστεύετό ποτε ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔλαβον τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν ἔξωθεν. Οὕτω ἐλέγετο, ὅτι ὁ Κέκροψ ἐλθὼν μετ' ἀποικίας ἐκ Σάϊος, πόλεως τῆς Αἰγύπτου, εἰς 'Αττικὴν ἔσπειρε τὰ σπέρματα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τότε ἐκεῖ βασιλεύοντος 'Ακταίου κατέστη αὐτὸς εἰς τὴν βασιλείαν, λαβὼν εἰς γυναῖκα τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως τὴν κόρην Ἄγραυλον. Αὐτός, λέγεται, ὅτι ὠχύρωσε τὴν 'Ακρόπολιν καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐκαλεῖτο Κεκροπία. Ἕτερος ἐκ Φοινίκης καλούμενος Κάδμος, ἐλέγετο, ὅτι ἀναζητῶν

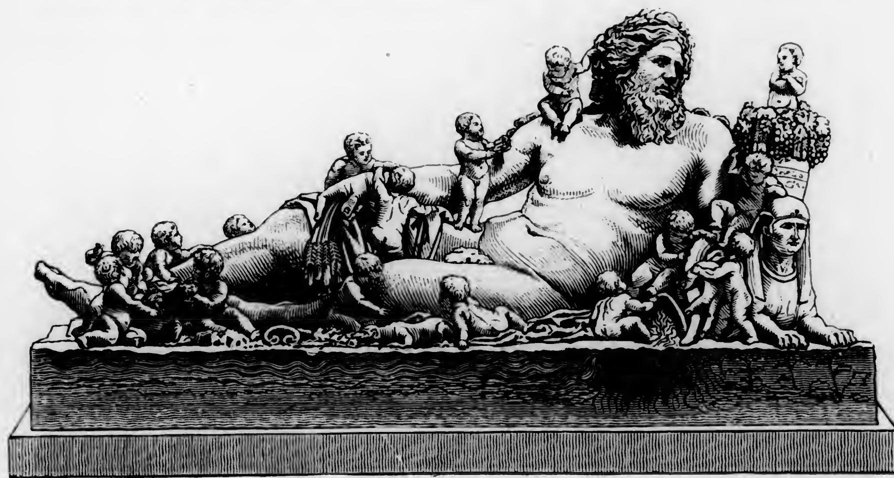

ΠΥΡΑΜΙΣ ΧΕΟΠΟΣ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩι.

τὴν ἁρπαγεῖσαν ἀδελφήν του Εὐρώπην, καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ εὕρῃ αὐτήν, ἀποκατέστη ἐν Βοιωτίᾳ καὶ ᾠκοδόμησε τὴν τῶν Θηβῶν ἀκρόπολιν Καδμείαν. Ἄλλος ἐξ Αἰγύπτου ἔχων πεντήκοντα θυγατέρας καὶ ὀνομαζόμενος Δαναὸς ἐπιστεύετο ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐξ αὐτοῦ μέρος τῶν 'Ελλήνων ὠνομάσθησαν Δαναοί. Οὕτω ἐλέγετο ὅτι ἦλθεν ἐκ τῆς Μικρᾶς 'Ασίας καὶ ὁ Πέλοψ, περὶ οὗ θὰ ὁμιλήσωμεν κατωτέρω. 'Αλλ' αἱ πλεῖσται τῶν παραδόσεων τούτων ἐξεταζόμεναι καλῶς ἀποδεικνύονται ἀβάσιμοι. Ἡ περὶ τοῦ Κάδμου ὅμως παράδοσις φαίνεται ὅτι ἐγκρύπτει ἀλήθειάν τινα, διότι εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους Φοίνικες ἔμποροι καὶ λῃσταὶ ἐπεσκέπτοντο τὰ παράλια τῆς 'Ελλάδος καὶ τὰς νήσους· πᾶσαι δὲ αἱ παραδόσεις συμφωνοῦσιν ὅτι ἡ γνῶσις τῶν γραμμάτων ἐκ Φοινίκης πρῶτον

ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ τις ὅτι οἱ Ἕλληνες ὠφελήθησαν καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἀλλ' εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, εἰς τὴν θρησκείαν καὶ πολιτείαν, οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ὁμοιότης ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Αἰγυπτίων, ἢ ἄλλων Σημιτικῶν φυλῶν.

Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν μυθολογίαν. Ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν τῆς ἀδελφῆς τοῦ Κάδμου Εὐρώπης· αὕτη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἀγήνορος βασιλέως τῶν Φοινίκων καὶ τῆς Τηλεφάσσης, καὶ ἠγαπᾶτο σφοδρῶς ὑπὸ τοῦ Διός. Ἡμέραν τινὰ ἡ Εὐρώπη παραλαβοῦσα καὶ ἄλλα κοράσια τῆς ἡλικίας της κατέβη εἰς τὴν παραλίαν νὰ συμπαίξῃ· ὁ δὲ Ζεὺς λαβὼν μορφὴν ταύρου καὶ

ΑΛΛΗΓΟΡΙΚΗ ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ.

κάλλιστος φαινόμενος συνέπαιζε μὲ τὰς παρθένους. Ἦτο δὲ ὁλόλευκος ἔχων κέρατα εὐκαμπῆ καὶ βλέμμα ἥμερον, καὶ σκιρτῶν παρὰ τὴν θάλασσαν ἐμυκᾶτο γλυκύτατα· ὥστε ἡ Εὐρώπη ἐτόλμησε καὶ ἀνέβη εἰς τὴν ῥάχιν του. Ὅτε δὲ ἔγεινε τοῦτο, ὥρμησεν ὁ Ζεὺς τρέχων εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐμπεσὼν ἐκολύμβα· ἡ δὲ κόρη ἐκ τοῦ τρόμου ἐκρατεῖτο ἐκ τῶν κεράτων ἕως οὗ ὁ ταῦρος ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον Κρήτην, συνοδευόμενος ὑπὸ Νηρηΐδων καὶ Τριτώνων. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἡ Εὐρώπη ὑπανδρεύθη τὸν βασιλέα Ἀστερίωνα καὶ ἔτεκε τὸν Μίνω, τὸν Σαρπηδόνα καὶ τὸν Ῥαδάμανθυν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, ὁ Μίνως λαβὼν τὴν ἀρχὴν κατέστη κύριος ὅλης τῆς νήσου Κρήτης, καὶ διὰ τῶν σοφῶν νόμων του ἐκυβέρνα τοὺς ὑπηκόους του πατρικῶς. Οὗτος ναυπηγήσας ἰσχυρὸν στόλον ἐξηφάνισε τοὺς λῃστὰς τῆς θαλάσσης, οἵτινες ἐλεηλάτουν τὰς νήσους· οἱ δὲ νησιῶται εὐχαρίστως ἀνεγνώρισαν αὐτὸν ὡς κυρίαρχον· προσέτι αἱ Ἀθῆναι καὶ τὰ Μέγαρα ἐτέλουν εἰς αὐτὸν φόρον. Διὰ τὴν ἐν τῇ γῇ δικαιοσύνην του οἱ θεοὶ κατέστησαν τὸν Μίνω κριτὴν τοῦ Ἅδου, ὅτε κατῆλθεν ἐκεῖ τελευτήσας τὸν βίον, ὡς ἤδη εἴρηται.

Πρὸ ὀλίγου ἀνεφέρομεν τὸ ὄνομα τοῦ Κάδμου, υἱοῦ τοῦ Ἀγήνορος· νῦν προσθέτομεν καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ μυθολογούμενα. Οὗτος διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός του νὰ ὑπάγῃ εἰς εὕρεσιν τῆς ἀδελφῆς του Εὐρώπης καὶ οὐδαμοῦ δυνηθεὶς νὰ εὕρῃ αὐτήν, ἠρώτησε τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον τί νὰ πράξῃ· ὁ δὲ Ἀπόλλων διέταξεν αὐτὸν νὰ μὴ ζητῇ πλέον τὴν ἀδελφήν του, ἀλλ' εὐθὺς ὅταν ἐξέλθῃ τοῦ μαντείου ν' ἀκολουθήσῃ τὴν πρώτην βοῦν τὴν ὁποίαν θὰ ἴδῃ, καὶ ἐκεῖ ὅπου αὕτη ἤθελε σταθῇ, νὰ κτίσῃ πόλιν. Ποιήσας κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ χρησμοῦ, ἔκτισεν ὁ Κάδμος τὰς Θήβας καὶ τὴν ἀκρόπολιν Καδμείαν, καὶ ἐκυβέρνησε καλῶς τὸν λαόν του διδάξας αὐτὸν πολλὰ χρήσιμα πράγματα καὶ τὸν τρόπον τοῦ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν, ὡς εἴρηται ἤδη. Ὁ Κάδμος ἔλαβεν εἰς γυναῖκα τὴν τοῦ Ἄρεως ἐκ τῆς Ἀφροδίτης θυγατέρα Ἁρμονίαν, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν γάμων παρευρέθησαν πάντες οἱ θεοὶ καὶ αἱ θεαί, αἱ δὲ Μοῦσαι μετὰ τῶν Χαρίτων ἔψαλον τὸ ὡραῖον τοῦτο ᾆσμα·

""Ο τι καλόν, φίλον ἐστί·
"τὸ δ' οὐ καλόν, οὐ φίλον ἐστί.

Βῆλος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς ἔσχεν ἐξ Ἀγχινόης θυγατρὸς τοῦ Νείλου δύο τέκνα, τὸν Αἴγυπτον καὶ τὸν Δαναόν, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα πρὸ ὀλίγου ἀνεφέρομεν. Ὁ πρῶτος εἶχε πεντήκοντα υἱούς, καὶ ὁ δεύτερας ἴσας τὸν ἀριθμὸν θυγατέρας, αἵτινες ἐκαλοῦντο Δαναΐδες. Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἦλθον εἰς ἔριδας καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Δαναός, λαβὼν τὰς θυγατέρας του ἦλθε καὶ κατῴκησεν εἰς τὸ Ἄργος τῆς Πελοποννήσου. Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ ἦλθον καὶ οἱ πεντήκοντα παῖδες τοῦ Αἰγύπτου καὶ ἀπῄτουν νὰ νυμφευθῶσι τὰς πεντήκοντα θυγατέρας τοῦ θείου των. Ὁ Δαναὸς προσεποιήθη ὅτι συγκατανεύει, ἀλλὰ παρήγγειλε τὰς θυγατέρας του νὰ φονεύσωσι τοὺς ἄνδρας των τὴν πρώτην ἑσπέραν τοῦ γάμου. Πᾶσαι πλὴν μιᾶς ὑπήκουσαν εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ πατρός των καὶ ἔπραξαν τὸν φόνον, καὶ διὰ τοῦτο ὡς προελέχθη κατεδικάσθησαν νὰ ἀντλῶσιν ὕδωρ ἐν τῷ Ἅδῃ εἰς τετρημένον πίθον, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία "Εἰς τετρημένον πίθον ἀντλεῖν."

ΦΙΑΛΗ.

ΚΕΦ. ΣΤ΄.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝΔΟΞΩΝ ΗΡΩΩΝ.

α΄.) Περσεύς.

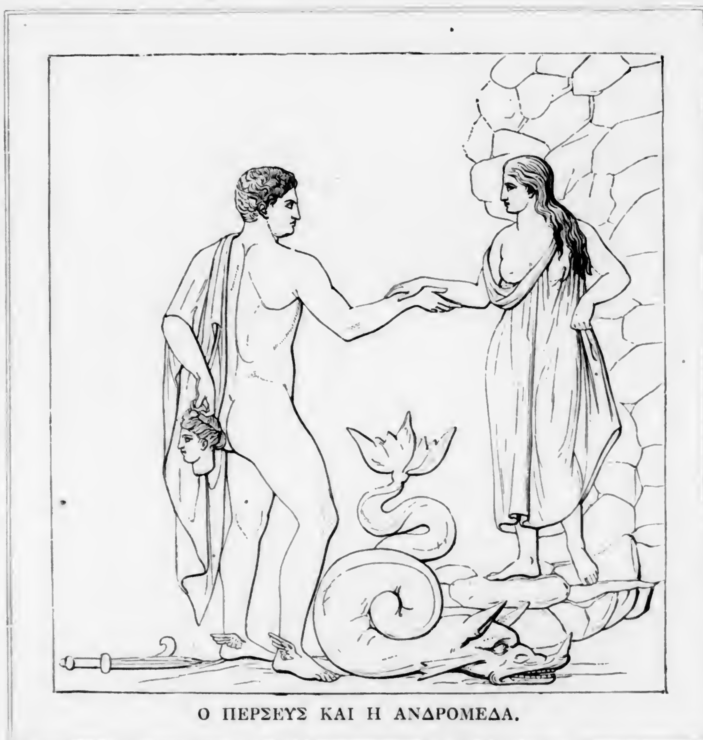
ΠΡΟΤΙΘΕΜΕΝΟΙ νὰ γράψωμεν τώρα ὀλίγα περὶ τῶν ἀρχαίων ἡρώων καὶ ἡμιθέων, ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ Περσέως. Κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους ὑπῆρχε βασιλεύς τις καλούμενος Ἀκρίσιος καὶ ἐβασίλευεν εἰς τὸ Ἄργος. Οὗτος εἶχεν ὡραιοτάτην θυγατέρα, ὀνομαζομένην Δανάην, τὴν ὁποίαν κατέκλεισεν ἐντὸς ὑπογείου θαλάμου καὶ εἰς οὐδένα ἐπέτρεπε νὰ τὴν πλησιάσῃ· διότι ὑπῆρχε χρησμός. ὅτι ἐὰν αὕτη ἤθελε γεννήσῃ τέκνον, τοῦτο ἔμελλε νὰ φονεύσῃ αὐτόν, Ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Διὸς ἦτο νὰ γεννήσῃ, καὶ δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ ἡ Δανάη ἔτεκεν υἱόν, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον ἔλαμπεν ὡς τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς. Μαθὼν τὸ γεγονὸς ὁ Ἀκρίσιος, ὠργίσθη σφόδρα καὶ εὐθὺς θέσας τὴν Δανάην καὶ τὸ τέκνον της εἰς κιβώτιον ἔρριψεν αὐτὸ εἰς τὴν θάλασσαν, ἔχων τὴν πεποίθησιν ὅτι ταχέως θὰ καταποντισθῶσι, καὶ οὕτω θὰ ἀπαλλαχθῇ τοῦ φόβου, ὅστις ἡμέραν τε καὶ νύκτα ἐβασάνιζεν αὐτόν. Ὁ Ζεὺς ὅμως ἔσωσε τὴν Δανάην καὶ τὸ βρέφος, διότι αὔρα ἐλαφρὰ ὠθοῦσα τὸ κιβώτιον ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὴν νῆσον Σέριφον, καθ' ἣν ὥραν ὁ τοῦ ἐκεῖ βασιλεύοντος Πολυδέκτου ἀδελφὸς Δίκτυς κατέβη εἰς τὸ παράλιον νὰ ἁλιεύσῃ. Ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἀνὴρ ἔλαβε τὴν Δανάην μετὰ τοῦ τέκνου της εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν, καὶ ὑπὸ τὴν φροντίδα καὶ προστασίαν αὐτοῦ ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη ὁ παῖς, ὅστις ὠνομάσθη Περσεύς. Ὁ Πολυδέκτης ὅμως ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ λάβῃ τὴν Δανάην ὡς σύζυγον ἐναντίον τῆς θελήσεώς της, καὶ ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο τὸν Περσέα, ἤθελε νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἐκ τῆς Σερίφου, καὶ ἐζήτει κατάλληλον ἀφορμήν. Κατὰ παλαιὰν συνήθειαν συνείθιζον νὰ φέρωσιν οἱ πολῖται δῶρα εἰς τὸν βασιλέα, ὅτε ἐτελοῦντο βασιλικαὶ ἑορταί· καὶ ἐπειδὴ

ὁ Περσεὺς οὐδὲν ἐκόμισεν, ὁ Πολυδέκτης προσκαλέσας αὐτὸν εἶπε· "Ποῦ εἶναι, Περσεῦ, τὸ δῶρόν σου;" Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος δὲν ἀπεκρίνετο, ἀλλ' αἰσχυνόμενος ἠρυθρία, οἱ παρεστῶτες ἐγέλων καὶ περιέπαιζον αὐτόν. Τότε ὁ Περσεὺς ὀρθωθεὶς καὶ βλέψας περιφρονητικῶς πρὸς τὸν Πολυδέκτην ἀνέκραξε· "Δῶρον; Ἂν θέλῃς νά σοι φέρω τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης, εἶμαι ἕτοιμος." "Ναί," ἀπεκρίθη ὁ βασιλεύς, "σὲ διατάσσω νὰ τὴν κομίσῃς· ἄπελθε." Ὁ Περσεὺς ἀπεχαιρέτισε τὴν μητέρα του καὶ τὸν ἀγαθὸν Δίκτυν καὶ εὐθὺς ἐκίνησεν εἰς τὸ ταξείδιόν του, βοηθούμενος ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἑρμοῦ, ὅστις ἐδάνεισεν εἰς αὐτὸν ὑπόπτερα πέδιλα καὶ ξίφος ὀξύ, καὶ μετὰ μακρὰν ἀεροπορίαν ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦσαν αἱ τρεῖς γραῖαι Ἐνυώ, Πεφρηδὼ καὶ Δεινώ, ἀδελφαὶ τῶν Γοργόνων. Αἱ τρεῖς αὗται ἀδελφαὶ ἐγεννήθησαν οὕτω γραῖαι καὶ εἶχον ἕνα μόνον ὀφθαλμὸν καὶ ἕνα ὀδόντα, καὶ ὅτε ἡ μία ἤθελε νὰ ἴδῃ, ἐδανείζετο τὸν ὀφθαλμὸν ἀπὸ τὴν ἄλλην· ὅτε δὲ ἤθελε νὰ φάγῃ ἐδανείζετο τὸν ὀδόντα. Ἥπλωσε λοιπὸν κρυφίως ὁ Περσεὺς τὴν χεῖρά του καθ' ἣν ὥραν μία ἐξ αὐτῶν ἔδιδε τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὴν ἄλλην, καὶ ἔλαβεν αὐτόν· ἐπειδὴ δὲ ἀπήτουν αὐτόν, ὁ Περσεὺς εἶπεν ὅτι τὸν δίδει ἂν εἴπωσιν εἰς αὐτὸν διὰ ποίας ὁδοῦ δύναται νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς Νύμφας, ἐκ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὴν κίβισιν καὶ τὴν κυνῆν, πρὶν πορευθῇ κατὰ τῶν Γοργόνων. Καὶ ἡ μὲν κίβισις ἦτο σακίον, ἡ δὲ κυνῆ κάλυμμα κεφαλῆς, τὸ ὁποῖον ὅτε ἐφόρει τις ἐγίνετο ἀόρατος. Αἱ γραῖαι εἶπον τὴν ὁδὸν καὶ ὁ Περσεὺς ἀπέδωκεν εἰς αὐτὰς τὸν ὀφθαλμόν. Μετὰ μακρὰν πορείαν ἔφθασεν εἰς τὰς Νύμφας καὶ λαβὼν παρ' αὐτῶν τὰ ἀπαιτούμενα καὶ παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς κάτοπτρον, ἀπέπτη διὰ τοῦ ἀέρος καὶ ἐπορεύθη πολλὰς ἡμέρας καὶ νύκτας, ἕως οὗ ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος ὅπου διέμενον αἱ Γοργόνες· εὗρε δὲ αὐτὰς κοιμωμένας καὶ βραδέως τὰς ἐπλησίασε διὰ νὰ μὴ ἐξυπνισθῶσιν. Αἱ δύο ἐξ αὐτῶν Εὐρυάλη καὶ Σθενὼ ἦσαν ἀθάνατοι, ἀλλ' ἡ τρίτη, ἡ Μέδουσα

Η ΚΕΦΑΛΗ ΤΗΣ ΜΕΔΟΥΣΗΣ.

ἦτο θνητή, καὶ εἶχε μορφὴν ὡραιοτάτην μέν, ἀλλὰ πελιδνὴν καὶ ἀποτρόπαιον, αἱ δὲ τρίχες τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἦσαν ἔχιδναι. Ἐπειδὴ δέ, ἐὰν ἔβλεπε τις αὐτὴν κατὰ πρόσωπον, ἀπελιθοῦτο, ὁ Περσεὺς βλέπων εἰς τὸ κατόπτρον, ὅπερ ἔλαβε παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης διὰ τοῦ ξίφους καὶ θέσας αὐτὴν εἰς τὴν κίβισιν μετεωρίσθη εἰς τὸν ἀέρα καὶ πετόμενος ἔφευγε δρομαίως. Ἡ Σθενὼ καὶ ἡ Εὐρυάλη οὖσαι

Ο ΠΕΡΣΕΥΣ ΚΑΙ Η ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ.

πτερωταί, ἔδραμον εἰς καταδίωξιν τοῦ Περσέως, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ τὸν ἴδωσιν, ἕνεκα τῆς κυνῆς ἣν ἐφόρει, ἐπέστρεψαν ἄπρακτοι. Ὁ δὲ πετόμενος ὑπεράνω τοῦ Ὠκεανοῦ ἔφθασεν εἰς τὰ παράλια τῆς Λιβύης, καὶ ἐκεῖθεν ἐπορεύθη πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν· ἐν ᾧ δὲ ἠροδρόμει παρὰ τὸν αἰγιαλόν, εἶδε κόρην ὡραιοτάτην δεδεμένην ἐπὶ πέτρας, καὶ πλησιάσας ἠρώτησε τὴν αἰτίαν. Ἡ κόρη εἶπεν ὅτι ὠνομάζετο Ἀνδρομέδα καὶ ἦτο θυγάτηρ τοῦ ἄνακτος Κηφέως καὶ τῆς βασιλίσσης Κασσιόπης· αὕτη ἐκαυχήθη ποτὲ ὅτι ἡ θυγάτηρ της ἦτο ὡραιοτέρα τῶν Νηρηΐδων καὶ τοῦτο παρώργισε τὸν Ποσειδῶνα, ὅστις ἔπεμψε καταστρεπτικὰς πλημμύρας εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον καὶ φοβερὸν θαλάσσιον κῆτος, τὸ ὁποῖον κατέτρωγε πολλοὺς τῶν κατοίκων. Ἐρωτηθέντες οἱ ἱερεῖς εἶπον, ὅτι πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ θεοῦ ἦτο ἀνάγκη νὰ προσενεχθῇ θῦμα εἰς τὸ κῆτος ἡ Ἀνδρομέδα. Οἱ γονεῖς αὐτῆς κλαίοντες καὶ θρηνολογοῦντες παρέδωκαν τὴν θυγατέρα των εἰς τοὺς ἱερεῖς, οἵτινες ἔδεσαν αὐτὴν ἐπὶ τῆς πέτρας ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς βορὰ εἰς τὸ θηρίον. Ὁ Περσεύς, ὅτε ἤκουσε ταῦτα, εὐθὺς ἀπέκοψε τὰ δεσμὰ τῆς κόρης καὶ ἰδὼν μακρόθεν ἐρχόμενον τὸ κῆτος, ἀπελίθωσεν αὐτὸ δείξας τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης· ἔπειτα, τῇ συγκαταθέσει τῶν γονέων της, ἐνυμφεύθη τὴν Ἀνδρομέδαν καὶ μετ' αὐτῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν νῆσον Σέριφον. Ἡ μήτηρ τοῦ Περσέως Δανάη, φοβουμένη τὸν Πολυδέκτην, εὗρεν ἄσυλον ἐντὸς ναοῦ· τοῦτο μαθὼν ὁ Περσεὺς ἀπελίθωσε τὸν Πολυδέκτην καὶ ἔδωκε τὴν βασιλείαν εἰς τὸν ἀγαθὸν Δίκτυν· αὐτὸς δὲ δοὺς ὅσα ἔλαβε παρὰ τῶν θεῶν καὶ τῶν Νυμφῶν εἰς τὸν Ἑρμῆν, καὶ ἀφιερώσας τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ἀπέπλευσε μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῆς συζύγου του εἰς τὸ Ἄργος, ἀλλ' ὁ πάππος του Ἀκρίσιος ἦτο ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ὡς ἐκ τούτου μετέβη ἐκεῖ νὰ τὸν ἴδῃ· ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν Λάρισσαν, συνέβη κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ τελῶντια ἀγῶνες ἔξω τῆς πόλεως, εἰς τοὺς ὁποίους ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Περσεύς. Ἐθεᾶτο δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ τόπου Τευταμίας καὶ παρ' αὐτῷ ἐκάθητο ὁ γηραιὸς Ἀκρίσιος. Ὁ Περσεὺς ἀριστεύσας εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνας, ἤδη ἠγωνίζετο τὸν δίσκον, καὶ ὅτε ἔρριψε τὸν τελευταῖον, ἄνεμος σφοδρὸς πνεύσας

ΔΙΣΚΟΒΟΛΟΣ.

ἔφερεν αὐτὸν κατὰ τοῦ ποδὸς τοῦ Ἀκρισίου, ὅστις λιποθυμήσας ἐκ τοῦ πόνου ἐξέπνευσε, καὶ οὕτω ἐπληρώθη ἡ προφητεία. Ὁ Περσεὺς θάψας τὸν πάππον του μεγαλοπρεπῶς καὶ ἀγνισθείς, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν, διὰ τὸν ἀκούσιον φόνον, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Ἄργος, καὶ δοὺς αὐτὸ εἰς τὸν ἐξάδελφόν του Μεγαπένθην, αὐτὸς ἔλαβε τὴν Τίρυνθα, ἔνθα ἐβασίλευσε πολλὰ ἔτη τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος· ἔτι δὲ καὶ μετὰ θάνατον ἐτιμᾶτο ὡς ἡμίθεος εἰς πολλὰ μέρη.

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ.

β΄.) Ἡρακλῆς.

Ἐν Μυκήναις, τὰς ὁποίας μυθολογεῖται ὅτι ἔκτισεν ὁ Περσεύς, ἐβασίλευεν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἠλεκτρύων, ὅστις ἐλθὼν εἰς ἔριδας μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ταφίων, περιεπλάκη εἰς μέγαν πόλεμον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἀπώλεσε πάντας τοὺς υἱούς του, ἐκτὸς ἑνός, προσέτι δὲ καὶ τὰς ἀγέλας τῶν βοῶν του, ἁρπασθείσας ὑπὸ τῶν πολεμίων· αὗται ὅμως ἀνεκτήθησαν ὑπὸ Ἀμφιτρύωνος, μνηστῆρος τῆς Ἀλκμήνης, θυγατρὸς τοῦ Ἠλεκτρύωνος. Ἐν ᾧ δὲ ἐπέστρεφον εἰς Μυκήνας, ὁ Ἀμφιτρύων ἀκουσίως ἐφόνευσε τὸν πενθερόν του Ἠλεκτρύωνα, ὅστις ἦτο καὶ θεῖός του, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔφυγεν ἐκ τῆς πατρίδος του μετὰ τῆς Ἀλκμήνης καὶ ἦλθεν εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας. Ἡ Ἀλκμήνη ὅμως δὲν συγκατένευε νὰ νυμφευθῇ τὸν Ἀμφιτρύωνα, πρὶν οὗτος τιμωρήσῃ τοὺς φονεῖς τῶν ἀδελφῶν της, καὶ ὡς ἐκ τούτου οὗτος ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Ταφίων καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς αὐτῶν, καὶ τὸν βασιλέα των Πτερέλαον καὶ

ἔπειτα ἐνυμφεύθη αὐτὸν ἡ Ἀλκμήνη. Μυθολογεῖται ὅμως ὅτι μικρόν τι πρὸ τοῦ γάμου ὡμίλησεν ὁ Ζεὺς τῇ Ἀλκμήνῃ, ἥτις ἐν τῷ ὡρισμένῳ χρόνῳ ἔτεκε δύο τέκνα· τὸ πρῶτον ὠνομάσθη Ἡρακλῆς, καὶ ἐθεωρεῖτο τέκνον τοῦ Διός, τὸ δὲ ἄλλο Ἴφικλος καὶ ἦτο τέκνον τοῦ Ἀμφιτρύωνος. Μίαν ἡμέραν πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἡρακλέους ὁ Ζεὺς ἐκήρυξεν ἐν τῇ συνελεύσει τῶν θεῶν, ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔμελλε νὰ γεννηθῇ βρέφος ἐκ τοῦ γένους τοῦ Περσέως, τὸ ὁποῖον ἐπέπρωτο νὰ γείνῃ βασιλεὺς τῶν Περσειδῶν. Ἡ Ἥρα ἀκούσασα ταῦτα, εὐθὺς ἔπεμψε τὴν Εἰλείθυιαν, ἥτις τὴν μὲν γέννησιν

ΟΙ ΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ Η ΚΑΣΤΑΛΙΑ.

τοῦ Ἡρακλέους ἐβράδυνε, τὴν δὲ τοῦ Εὐρυσθέως ἐπέσπευσεν, ὥστε ἡ βασιλικὴ δύναμις περιῆλθεν εἰς τὸν δεύτερον· οὗτος δὲ ἦτο υἱὸς τοῦ Σθενέλου καὶ τῆς Νικίππης, ἐκ οἰκογενείας τοῦ Περσέως. Οὕτω ἡ Ἥρα ἀπ' ἀρχῆς ἐκηρύχθη πολεμία τοῦ Ἡρακλέους· καὶ ὅτε ἦτο ἀκόμη ὀκταμηνιαῖος παῖς, ὑπέπεμψεν ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ δύο ὑπερμεγέθεις δράκοντας ἵνα καταστρέψωσιν αὐτόν, ἀλλ' ὁ μικρὸς ἥρως λαβὼν αὐτοὺς δι' ἑκατέρων τῶν χειρῶν καὶ σφίγξας τοὺς ἀπέπνιξεν. Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς ἔγεινεν ἔφηβος, ἐδιδάχθη ὑπὸ μὲν τοῦ Ἀφιτρύωνος πῶς νὰ ἁρματηλατῇ, ὑπὸ δὲ τοῦ Αὐτολύκου πῶς νὰ παλαίῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ Εὐρύτου πῶς νὰ τοξεύῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ Κάστορος πῶς νὰ ὁπλομαχῇ, ὑπὸ δὲ τοῦ Λίνου, ἀδελφοῦ τοῦ Ὀρφέως, πῶς νὰ κιθαρῳδῇ. Τὸν Λίνον

ἐπιπλήξαντα αὐτὸν πατάξας διὰ τῆς κιθάρας ἐφόνευσε καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Ἀμφιτρύων ἔπεμψεν αὐτὸν νὰ ἐπιστατῇ τὰς ἀγέλας τῶν βοῶν· ἐκεῖ δὲ τρεφόμενος διεκρίνετο μεταξὺ τῶν ἄλλων διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος. Παρατηρήσας ὅτι ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος κατέβαινε φοβερὸς λέων καὶ κατέστρεφε τὰς βοῦς, παραμονεύσας ἐφόνευσεν αὐτόν, καὶ ἔκτοτε μετεχειρίζετο τὸ δέρμα τοῦ θηρίου ὡς ἱμάτιον, θέτων τὸ τῆς κεφαλῆς μέρος ὡς περικεφαλαίαν εἰς τὴν ἑαυτοῦ κεφαλήν.

Ἐν ᾧ δὲ ἐπέστρεφεν ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ τῆς θήρας, συνηντήθη ὑπὸ κηρύκων πεμφθέντων παρὰ τοῦ Ἐργίνου, βασιλέως τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ Ὀρχομενοῦ, ἵνα ἀπαιτήσωσι παρὰ τῶν Θηβαίων τὸν ἐτήσιον δασμόν, τὸν ὁποῖον ἐτέλουν εἰς τὸν κύριόν των. Ὁ νεαρὸς ἥρως μὴ ὑποφέρων νὰ βλέπῃ τὴν πατρίδα του οὕτω ὑβριζομένην, κακοποιήσας τοὺς κήρυκας, ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ ἐπιστρέψωσιν ἄπρακτοι εἰς τὸν Ἐργῖνον, ὅστις σφόδρα ὀργισθεὶς ἐστράτευσεν ἐπὶ Θήβας. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς λαβὼν ὅπλα παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ στρατηγῶν, τὸν μὲν Ἐργῖνον ἀπέκτεινε, τὸν δὲ στρατόν του κατενίκησεν· ἀλλὰ κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐφονεύθη ὁ Ἀμφιτρύων. Ὁ δὲ τῶν Θηβῶν βασιλεὺς Κρέων ἔδωκεν εἰς τὸν Ἡρακλέα ὡς ἀριστεῖον τὴν θυγατέρα του Μέγαραν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγεννήθησαν εἰς αὐτὸν τρεῖς παῖδες· τὴν δὲ νεωτέραν κόρην του ὁ Κρέων ἔδωκεν εἰς τὸν Ἴφικλον, ὅστις ἤδη εἶχεν υἱὸν ἐξ Αὐτομεδούσης, θυγατρὸς Ἀλκάθου, ὀνομαζόμενον Ἰόλαον. Ὁ Ἡρακλῆς διὰ τὴν ἀνδρίαν του ἔλαβε παρὰ τῶν θεῶν δῶρα· παρὰ μὲν τοῦ Ἑρμοῦ ξίφος, παρὰ δὲ τοῦ Ἀπόλλωνος τόξα, παρὰ τοῦ Ἡφαίστου θώρακα χρυσοῦν, παρὰ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς πέπλον· τὸ δὲ ῥόπαλον αὐτὸς ἔκοψεν ἐκ Νεμέας. Ἡ Ἥρα ὅμως ζηλοτυποῦσα δι' ὅλα ταῦτα, ἔπεμψεν εἰς αὐτὸν μανίαν, ἐκ τῆς ὁποίας ὠθούμενος ἔρριψεν εἰς τὸ πῦρ πάντα τὰ ἑαυτοῦ τέκνα καὶ δύο τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰφίκλου. Ἀπελθούσης τῆς μανίας, συνησθάνθη τὸ μέγα δεινὸν ὅπερ ἔπραξε, καὶ ὑπέβαλεν ἑαυτὸν εἰς ἑκουσίαν ἐξορίαν· καθαρθεὶς δὲ διὰ τὸν φόνον, μετέβη εἰς Δελφοὺς καὶ ἠρώτησε τὸν θεὸν ποῦ νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ κατοικήσῃ. Ἡ Πυθία, ἱέρεια τοῦ Ἀπόλλωνος εἶπεν εἰς αὐτὸν ὅτι θέλημα τῶν θεῶν ἦτο νὰ ὑπάγῃ νὰ κατοικήσῃ εἰς Τίρυνθα, νὰ ὑπηρετήσῃ ἐπὶ δώδεκα ἔτη τὸν Εὐρυσθέα, καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς ἄθλους, τοὺς ὁποίους θὰ τῷ διατάξῃ, καὶ ἀφοῦ συντελεσθῶσιν οἱ ἆθλοι, τότε θέλει ἀξιωθῇ τῆς ἀθανασίας.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἡρακλῆς ἦλθεν εἰς Τίρυνθα καὶ ἐτέλει τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως προσταττόμενα.

ΚΕΦ. Ζ΄.

ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

ΠΡΩΤΟΝ μὲν λοιπὸν διέταξεν αὐτὸν νὰ κομίσῃ τὸ δέρμα τοῦ Νεμέου λέοντος, ὅστις γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Τυφῶνος ἦτο ἄτρωτος. Ὁ Ἡρακλῆς προθύμως ἔσπευσεν εἰς Νεμέαν, καὶ εὑρὼν τὸν λέοντα, πρῶτον ἐτόξευσεν αὐτόν· ἀλλ' ἰδὼν ὅτι ἦτο ἄτρωτος, ἀνατείνας τὸ ῥόπαλον, ἐδίωκεν αὐτόν· ὁ δὲ κατέφυγεν εἰς ἀμφίστομον σπήλαιον. Ὁ Ἡρακλῆς ἀποικοδομήσας τὴν μίαν εἴσοδον, εἰσῆλθε διὰ τῆς ἑτέρας, καὶ ὁρμήσας κατὰ τοῦ λέοντος συνέλαβεν αὐτόν, καὶ περιθεὶς τὰς χεῖρας εἰς τὸν τράχηλον, καὶ σφίγξας αὐτὸν μετὰ δυνάμεως ἀπέπνιξεν· ἔπειτα λαβὼν αὐτὸν νεκρὸν ἐκόμισεν εἰς Μυκήνας. Ὁ Εὐρυσθεὺς ἰδὼν τὸ θηρίον, τοσοῦτον ἐφοβήθη, ὥστε ἐκρύβη ἐντὸς χαλκοῦ πίθου, καὶ διέταξε τὸν Ἡρακλέα εἰς τὸ ἑξῆς νὰ δεικνύῃ τοὺς ἄθλους ἔξω τῶν πυλῶν τῆς πόλεως.

Ὁ δεύτερος ἆθλος, ὃν προσετάχθη ὁ Ἡρακλῆς νὰ ἐκτελέσῃ ἦτο νὰ ἐξολοθρεύσῃ τὴν Λερναίαν ὕδραν, ἥτις ζῶσα ἐντὸς τοῦ ἕλους τῆς Λέρνης, ἐξήρχετο εἰς τὴν πεδιάδα καὶ διέφθειρε τὰ κτήνη καὶ τὸν τόπον. Τὸ θηρίον τοῦτο, ὃν ὑπερμέγεθες κατὰ τὸ σῶμα, εἶχε κεφαλὰς ἐννέα, τὰς μὲν ὀκτὼ θνητάς, τὴν δὲ μέσην ἀθάνατον. Ἀναβὰς λοιπὸν ὁ Ἡρακλῆς εἰς ἅρμα, ἡνιοχοῦντος τοῦ Ἰολάου, ἔφθασεν εἰς Λέρναν. Καὶ τοὺς μὲν ἵππους ἔκαμε νὰ σταθῶσι, τὴν δὲ ὕδραν εὑρὼν εἰς ὕψωμά τι παρὰ τὰς πηγὰς τῆς Ἀμυμώνης, ὅπου ἦτο ἡ φωλεὰ αὐτῆς, καὶ τοξεύσας διὰ πεπυρωμένων βελῶν, ἠνάγκασε νὰ ἐξέλθῃ, καὶ τότε ὥρμησε κατ' αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ ῥοπάλου κτυπῶν ἔκοπτε τὰς κεφαλάς της· ἀλλ' ἐκείνη ἦτο ἀκατάβλητος, διότι ὅτε ἐκόπτετο μία κεφαλή, ἀνεφύοντο δύο. Προσέτι καὶ καρκίνος τις ὑπερμεγέθης δάκνων τὸν πόδα τοῦ Ἡρακλέους καὶ προξενῶν εἰς αὐτὸν μέγαν πόνον, συνεβοήθει οὕτω τὴν ὕδραν. Καὶ τοῦτον μὲν ὁ Ἡρακλῆς πατάξας μὲ τὸ

ῥόπαλον ἐφόνευσεν, ὁ δὲ Ἰόλαος ἀνάψας πῦρ, διὰ πεπυρακτωμένου δαυλοῦ κατέκαιε τὰς ἀναφυομένας κεφαλάς, ἕως οὗ ὁ Ἡρακλῆς ἀπέκοψε πάσας, ὁμοῦ καὶ τὴν ἀθάνατον, τὴν ὁποίαν ἔθαψε, θέσας ἐπ' αὐτῆς βαρεῖαν πέτραν. Οὕτω καταστρέψας τὸ θηρίον ἀπέβαψεν εἰς τὴν χολὴν αὐτοῦ τὰς ἀκίδας τῶν βελῶν του, διὰ νὰ ἦναι αἱ πληγαὶ αὐτῶν ἀνίατοι.

Τρίτον ἆθλον διέταξεν εἰς αὐτὸν ὁ Εὐρυσθεὺς νὰ φέρῃ ζῶσαν εἰς Μυκήνας τὴν Κερυνῖτιν ἔλαφον, ἥτις ἦτο χρυσόκερως καὶ ἱερὰ εἰς τὴν Ἄρτεμιν· ἐνέμετο δὲ τὰ περὶ τὴν Οἰνόην δάση. Ταύτην ὁ Ἡρακλῆς διώξας ὅλον ἐνιαυτὸν καὶ καταπονήσας, συνέλαβε καὶ ἐκόμισεν εἰς Μυκήνας.

Ὁ τέταρτος ἆθλος ἦτο νὰ κομίσῃ τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον ζῶντα· διέτριβε δὲ οὗτος εἰς πεδιάδα τινὰ τῆς Ἀρκαδίας καὶ ἐπροξένει πολλὰς ζημίας εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη. Καθ' ὁδὸν ἐφιλοξενήθη ὁ Ἡρακλῆς ὑπὸ τοῦ Κενταύρου Φόλου, ὅστις κατὰ τὸ δεῖπνον, εἰς μὲν τὸν Ἡρακλέα ὀπτὰ κρέατα παρέβαλεν, αὐτὸς δὲ ἔτρωγεν αὐτὰ ὠμά· ἀνέῳξε δὲ καὶ τὸν πίθον τοῦ οἴνου, ὃν εἶχε δώσῃ εἰς αὐτόν ποτε ὁ Διόνυσος, παραγγείλας νὰ τὸν ἀνοίξῃ τότε μόνον, ὅταν ἔλθῃ παρ' αὐτὸν ὁ Ἡρακλῆς. Ἡ τοῦ οἴνου εὐωδία προσείλκυσε τοὺς εἰς τὰ πέριξ κατοικοῦντας Κενταύρους, οἵτινες ἐλθόντες εἰς τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου, ὅπου κατῴκει ὁ Φόλος, ὥρμησαν πρὸς ἁρπαγήν· ἀλλ' ὁ Ἡρακλῆς ἀπέκρουσεν αὐτούς, ἂν καὶ ἦσαν πολλοὶ καὶ φοβεροί, καὶ ἔρριπτον κατ' αὐτοῦ πέτρας ὑπερμεγέθεις καὶ πεύκας αὐτορίζους. Φονεύσας πολλοὺς καὶ ἐκδιώξας τοὺς ἄλλους, ἐπορεύθη ἐπὶ τὴν τοῦ κάπρου θήραν, καὶ συλλαβὼν αὐτὸν διὰ τέχνης καὶ δυνάμεως ἐκόμισεν εἰς Μυκήνας.

Ὁ πέμπτος ἆθλος ἦτο νὰ καθαρίσῃ τὴν αὐλὴν τοῦ Αὐγείου, βασιλέως τῆς Ἤλιδος, ἥτις ἦτο πλήρης κόπρου, ἠθροισμένου ἐκ πολλῶν ἐτῶν· διότι ὁ βασιλεὺς οὗτος εἶχε πολλὰς ποίμνας βοσκημάτων. Ἐλθὼν εἰς τοῦτον ὁ Ἡρακλῆς εἶπεν ὅτι ἐὰν τῷ δώσῃ τὸ δέκατον τῶν βοσκημάτων του, εἶναι πρόθυμος ἐν μιᾷ ἡμέρα νὰ καθαρίσῃ τὴν αὐλήν του· ὁ Αὐγείας συγκατένευσε, καὶ ὁ Ἡρακλῆς τρέψας τὸ ῥεῦμα τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκκαθάρας τὸ μέρος ἀπῄτει τὸν μισθόν. Ὁ Αὐγείας ὅμως ἠρνεῖτο νὰ δώσῃ τι, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἦτο ἆθλος ἐπιβληθεὶς εἰς τὸν Ἡρακλέα ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως, καὶ ἐδίωξε τὸν ἥρωα ἐκ τῆς χώρας· καὶ ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἀπῆλθεν, ἀλλ' εἶχε στερεὰν ἀπόφασιν νὰ τιμωρήσῃ τὸν Αὐγείαν ἐν καταλλήλῳ εὐκαιρίᾳ.

Ὁ ἕκτος ἆθλος ἦτο νὰ ἐκδιώξῃ τὰς Στυμφαλίδας ὄρνιθας, αἵτινες οὖσαι ἀνθρωποφάγοι, εἶχον πτέρυγας, ῥάμφος καὶ ὄνυχας ἐκ χαλκοῦ, καὶ ἐξετόξευον τὰ πτερά των ὡς βέλη καὶ ἐπροξένουν μεγάλας ζημίας· κατῴκουν δὲ ἐντὸς τῆς ἐν Στυμφάλῳ τῆς Ἀρκαδίας Στυμφαλίδος λίμνης, ἥτις ἦτο περικεκυκλωμένη ὑπὸ πυκνοτάτου δάσους. Ἐν ᾧ ὁ Ἡρακλῆς εὑρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν

περὶ τοῦ πρακτέου· ἡ Ἀθηνᾶ λαβοῦσα παρὰ τοῦ Ἡφαίστου ἔδωκεν εἰς αὐτὸν χαλκᾶ κρόταλα, τὰ ὁποῖα κρούων ὁ Ἡρακλῆς ἐφόβει τὰς ὄρνιθας καὶ ἐποίει αὐτὰς νὰ πετῶσιν ἄνω τοῦ δάσους· κατὰ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον κατετόξευσεν αὐτὰς καὶ οὕτως ἐξετέλεσε καὶ τοῦτο τὸ πρόσταγμα. —

Ἕβδομος ἆθλος ἦτο νὰ κομίσῃ τὸν ἐν Κρήτῃ ἄγριον ταῦρον, τὸν ὁποῖον εἶχε πέμψῃ ἐκ τῆς θαλάσσης ὁ Ποσειδῶν εἰς τὸν Μίνω, ὅτε οὗτος ηὐχήθη νὰ θυσιάσῃ εἰς αὐτὸν πᾶν ὅ,τι ἤθελε φανῇ ἐκεῖθεν ἐξερχόμενον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μίνως δὲν ἐξετέλεσε τότε τὸ ταχθέν, ἀλλ' ἔπεμψε τὸν ταῦρον εἰς τὰς ἀγέλας του, ὀργισθεὶς ὁ θεὸς ἐξηγρίωσε τὸν ταῦρον. Ἐλθὼν ὁ Ἡρακλῆς εἰς Κρήτην, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Μίνω, συνέλαβε τὸ ἄγριον ζῷον καὶ ἐκόμισεν αὐτὸ εἰς τὸν Εὐρυσθέα, ὅστις ἰδὼν τὸν ταῦρον κατεφοβήθη· ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἀφῆκεν αὐτὸν ἐλεύθερον· ὁ δὲ ταῦρος, πλανηθεὶς εἰς Σπάρτην καὶ Ἀρκαδίαν, καὶ διαβὰς τὸν Ἰσθμόν, καὶ εἰς Μαραθῶνα τῆς Ἀττικῆς φθάσας, πολλὰς ἐπροξένει ζημίας εἰς τοὺς ἐγχωρίους.

Ὁ ὄγδοος ἆθλος ἦτο νὰ κομίσῃ εἰς Μυκήνας τὰς ἵππους τοῦ Διομήδους, βασιλέως τῶν ἐν Θρᾴκῃ μαχιμωτάτων Βιστόνων· ἦσαν δὲ αὗται θηριώδους φύσεως καὶ ἔτρωγον ἀνθρωπίνας σάρκας. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην παρηκολούθησαν τὸν Ἡρακλέα τινὲς ἐκ τῶν φίλων του, καὶ ἄνευ πολλοῦ κόπου ἥρπασε τὰς ἵππους καὶ ἐκόμισεν αὐτὰς εἰς τὴν παραλίαν· ἀλλ' ὅτε ἡτοιμάζετο ν' ἀποπλεύσῃ ἐκ Θρᾴκης, προσεβλήθη ὑπὸ μεγάλου πλήθους Βιστόνων στρατηγουμένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως των. Ὁ Ἡρακλῆς διατάξας τὸν φίλον του Ἄβδηρον νὰ φυλάττῃ τὰς ἵππους, ὥρμησε κατὰ τῶν πολεμίων καὶ κατετρόπωσεν αὐτούς, φονεύσας καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν Διομήδην. Ὅτε ἐπέστρεψεν ἵνα παραλάβῃ τὰς ἵππους, εἶδεν ὅτι αὗται κατέφαγον τὸν φίλον του, καὶ σφόδρα λυπηθεὶς ἤγειρε μνημεῖον εἰς μνήμην αὐτοῦ καὶ συνοικίσας ἐκεῖ πόλιν ὠνόμασεν αὐτὴν Ἄβδηρα. Εἰς τὰς ἵππους παρέβαλεν ὁ Ἡρακλῆς τὰς σάρκας τοῦ Διομήδους, ἃς καταφαγοῦσαι εὐθὺς ἐντελῶς ἐξημερώθησαν καὶ ὡδηγήθησαν ἄνευ δυσκολίας εἰς τὰς Μυκήνας καὶ οὕτω συνετελέσθη καὶ τοῦτο τὸ πρόσταγμα.

Ὁ ἔνατος ἆθλος ἦτο νὰ κομίσῃ τὸν ζωστῆρα τῆς Ἱππολύτης· αὕτη δὲ ἦτο βασίλισσα τῶν Ἀμαζόνων, αἱ ὁποῖαι κατῴκουν περὶ τὸν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ Θερμώδοντα ποταμόν, καὶ ἦσαν πολεμικώταται. Εἰς τὴν Ἱππολύτην εἶχε δοθῆ ὁ ζωστὴρ οὗτος ὑπὸ τοῦ Ἄρεως, ὡς σύμβολον ἡγεμονικόν, δι' ὃ καὶ ὑπετάσσοντο εἰς αὐτὴν πᾶσαι αἱ ἄλλαι Ἀμαζόνες. Τὸν ζωστῆρα τοῦτον ἐπεθύμει νὰ ἔχῃ ἡ τοῦ Εὐρυσθέως θυγάτηρ Ἀδμήτη, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέμφθη ὁ Ἡρακλῆς νὰ τὸν κομίσῃ. Παραλαβὼν ὁ ἥρως μεθ' ἑαυτοῦ φίλους τινάς, καὶ ἐμβὰς εἰς μικρὸν πλοῖον ἐξέπλευσε, καὶ μετὰ μακρὸν πλοῦν ἔφθασεν εἰς τὸν

λιμένα Θεμισκύρας, τῆς πρωτευούσης πόλεως τῶν Ἀμαζόνων. Ἡ Ἱππολύτη
μαθοῦσα τὴν ἔλευσιν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ Ἡρακλέους, ἔσπευσεν εἰς συνάν-
τησιν αὐτοῦ καὶ ὑπέσχετο νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὸν ζωστῆρα· ἀλλ' ἡ Ἥρα,
ἥτις πανταχοῦ παρηκολούθει τὸν ἥρωα,
λαβοῦσα μορφὴν Ἀμαζόνος καὶ διατρέ-
χουσα τὰς ὁδοὺς ἐκραύγαζεν, ὅτι ξένοι
ἐλθόντες ἁρπάζουσι τὴν βασίλισσαν. Αἱ
Ἀμαζόνες ἀκούουσαι ταῦτα ὡπλίζοντο
καὶ ἔτρεχον πρὸς τὸ πλοῖον· ὁ δὲ Ἡρα-
κλῆς νομίσας ὅτι ἐκ δόλου ἐγίνοντο
ταῦτα, τὴν μὲν Ἱππολύτην φονεύσας
ἀφήρεσε τὸν ζωστῆρα, τὰς δὲ λοιπὰς
κατανικήσας ἀπέπλευσε, καὶ φθάσας εἰς
τὴν Ἑλλάδα ἐκόμισε τὸν ζωστῆρα εἰς
Μυκήνας καὶ ἔδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν Εὐρυσθέα.

ΑΜΑΖΩΝ.

Ὁ δέκατος ἆθλος ἦτο νὰ κομίσῃ ἐξ
Ἐρυθείας τὰς βοῦς τοῦ Γηρυόνου. Ἡ
δὲ Ἐρύθεια, ἥτις καὶ Γάδειρα ὀνομά-
ζεται, κεῖται πλησίον τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ ἐν
αὐτῇ κατῴκει ὁ Γηρυόνης ἔχων τριῶν ἀνδρῶν
συμφυὲς σῶμα συνηγμένον εἰς ἓν κατὰ
τὴν κοιλίαν. Οὗτος εἶχεν ἀγέλην βοῶν
κοκκίνων, τὰς ὁποίας ἐφύλαττον ὁ βου-
κόλος Εὐρυτίων καὶ ὁ δικέφαλος κύων
Ὄρθρος. Πορευόμενος ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ
τὰς βοῦς, ἦλθεν εἰς Λιβύην, καὶ περάσας
τὴν Ταρτησσὸν ἔστησε δύο στήλας ἀντι-
στοίχους ἐπὶ τῶν ὁρίων Εὐρώπης καὶ
Λιβύης ὡς σημεῖα τῆς πορείας του.
Ἔπειτα λαβὼν μέγα καὶ ὁλόχρυσον
δέπας παρὰ τοῦ Ἡλίου καὶ μεταχειρι-
σθεὶς αὐτὸ ὡς πλοῖον, ἐπέρασεν εἰς τὴν
νῆσον τοῦ Γηρυόνου, καὶ φονεύσας τοὺς
δύο φύλακας, προσέτι δὲ καὶ τὸν Γηρυόνην,
ἥρπασε τὰς βοῦς, καὶ ἐνθεὶς αὐτὰς εἰς τὸ δέπας καὶ διαπλεύσας πάλιν
εἰς Ταρτησσόν, ἀπέδωκε τὸ δέπας εἰς τὸν Ἥλιον. Μετὰ ταῦτα διελθὼν
πολλὰς χώρας, καὶ ὑποστὰς πλείστας δυσκολίας καθ' ὁδόν, τέλος ἔφθασεν

εἰς Μυκήνας, καὶ παρέδωκε τὴν ἀγέλην τῶν βοῶν εἰς τὸν Εὐρυσθέα, ὅστις
προσήνεγκεν αὐτὴν θυσίαν εἰς τὴν Ἥραν. Τοὺς δέκα τούτους ἄθλους ἐξε-
τέλεσεν ὁ Ἡρακλῆς εἰς ἔτη δέκα καὶ ἕνα μῆνα καὶ ἐπεθύμει πλέον ν' ἀναπαυθῇ,
ἀλλ' ὁ Εὐρυσθεὺς εὐθὺς ἔδωκεν εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλο πρόσταγμα.

Ὁ ἑνδέκατος λοιπὸν ἆθλος ἦτο νὰ κομίσῃ τὰ χρυσᾶ μῆλα τῶν Ἑσπε-
ρίδων, τὰ ὁποῖα ἐφύλαττεν ὁ πολυκέφαλος δράκων Λάδων, καὶ οὐδεὶς
ἐγίνωσκεν εἰς ποῖον μέρος τοῦ κόσμου ἦσαν. Ὁ Ἡρακλῆς, περιερχόμενος
πολλὰς χώρας, ἐζήτει πληροφορίας περὶ τοῦ κήπου τῶν Ἑσπερίδων, καὶ ἐν
Ἰλλυρίᾳ συναντηθεὶς ὑπὸ Νυμφῶν, ἔμαθε
παρ' αὐτῶν ὅτι μόνος ὁ Νηρεὺς ἐγνώριζε
ποῦ εὑρίσκοντο αἱ θυγατέρες τοῦ Ἑσπέ-
ρου. Συλλαβὼν λοιπὸν αὐτὸν κοιμώμενον
καὶ παντοειδεῖς ἐναλλάσσοντα μορφάς,
ἔδεσε καὶ ἐκράτει δέσμιον, ἕως οὗ ἐφα-
νέρωσεν ὅτι ὁ ζητούμενος κῆπος ἦτο ἐν
Λιβύῃ, ἐν ᾗ τότε ἐβασίλευεν ὁ τοῦ Πο-
σειδῶνος υἱὸς Ἀνταῖος, ὅστις ἀναγκάζων
τοὺς ξένους νὰ παλαίωσι μετ' αὐτοῦ ἐφό-
νευεν αὐτούς. Ὁ Ἡρακλῆς διερχόμενος
διὰ τῆς χώρας τοῦ Ἀνταίου ἠναγκάσθη
νὰ παλαίσῃ μετ' αὐτοῦ, καὶ σηκώσας
αὐτὸν ὑψηλὰ καὶ συγκάμψας ἐφόνευσε,
διότι ἐὰν ἄφινεν αὐτὸν νὰ ψαύσῃ τὴν γῆν
ἐγίνετο ἰσχυρότατος. Ὁ Ἡρακλῆς εἰς
τὰς περιπλανήσεις του ἐφόνευσε καὶ τὸν
ἀετόν, ὅστις ἔτρωγε τὸ ἧπαρ τοῦ Προ-
μηθέως, καὶ ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῶν δεσμῶν·
κατὰ συμβουλὴν δὲ τούτου μετέβη ὁ

ΟΡΘΟΠΑΛΗ.

Ἡρακλῆς εἰς τὸν Ἄτλαντα καὶ λαβὼν αὐτὸς τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τῶν ὤμων
του ἔπεμψεν ἐκεῖνον νὰ φέρῃ τὰ χρυσᾶ μῆλα. Ὁ Ἄτλας ἐκόμισε τὰ μῆλα,
ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ λάβῃ πάλιν τὸ μέγα φορτίον εἰς τοὺς ὤμους του· ὁ
Ἡρακλῆς ὅμως μετὰ πανουργίας ἔπεισε τὸν γέροντα νὰ δεχθῇ πάλιν τὸ μέγα
βάρος εἰς τὴν ῥάχιν του, αὐτὸς δὲ λαβὼν τὰ χρυσᾶ μῆλα ἐπέστρεψεν εἰς
τὴν Ἑλλάδα καὶ παρέδωκεν αὐτὰ εἰς τὸν Εὐρυσθέα.

Ὁ δωδέκατος καὶ τελευταῖος ἆθλος ἦτο νὰ κομίσῃ ἐξ Ἅδου τὸν Κέρ-
βερον. Μέλλων λοιπὸν νὰ ἀπέλθῃ ἐπὶ τοῦτον, πρῶτον μετέβη εἰς Ἐλευσῖνα
τῆς Ἀττικῆς καὶ ἁγνισθεὶς ὑπὸ τοῦ Εὐμόλπου, ἐμυήθη εἰς τὰ μυστήρια·

ἔπειτα μεταβὰς εἰς Ταίναρον τῆς Λακωνίας, ὅπου ἐπιστεύετο ὅτι ἦτο στόμιον τῆς καταβάσεως τοῦ Ἅδου, κατῆλθε διὰ τούτου. Ὅτε εἶδον αὐτὸν αἱ ψυχαὶ ἔφευγον. Πλησίον εἰς τὰς πύλας τοῦ Ἅδου εὗρε τὸν Πειρίθουν καὶ τὸν Θησέα, οἵτινες ἰδόντες τὸν Ἡρακλέα, ἔτεινον πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖράς των διὰ νὰ τοὺς σηκώσῃ. Καὶ τὸν μὲν Θησέα ἐσήκωσε, τὸν δὲ Πειρίθουν δὲν ἠδυνήθη, διότι ἤρχισε νὰ σείηται ἡ γῆ. Μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς τὸν Πλούτωνα καὶ ᾔτει τὸν Κέρβερον· ὁ δὲ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ τὸν λάβῃ ἂν δυνηθῇ νὰ τὸν καταβάλῃ ἄοπλος. Κατορθώσας τοῦτο ὁ Ἡρακλῆς ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν, καὶ δείξας εἰς τὸν Εὐρυσθέα ἐπανήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν Ἅδην.

Ἐπιτελέσας τοὺς δώδεκα ἄθλους, ἐπέστρεψεν εἰς Θήβας καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν πιστόν του φίλον Ἰόλαον ὡς γυναῖκα τὴν Μέγαραν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐθεώρησε πρέπον νὰ ἔχῃ αὐτὸς μετὰ τὰς κατὰ τὴν μανίαν θλιβερὰς πράξεις του. Μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς Οἰχαλίαν καὶ ἠγωνίσθη ἀγῶνα τοξικῆς καὶ ἠρίστευσε· τὸ ἆθλον ὅμως, ὅπερ ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Εὐρύτου Ἰόλη, δὲν ἐδόθη εἰς αὐτόν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι εἶχεν ἄλλοτε φονεύσῃ τὰ ἑαυτοῦ τέκνα. Μετά τινα χρόνον ἐκλάπησαν βόες τινὲς τοῦ Εὐρύτου ὑπὸ τοῦ Αὐτολύκου· ὁ δὲ Εὔρυτος νομίσας ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἔκλεψεν αὐτάς, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν τὸν υἱόν του Ἴφιτον, ὅστις ἦτο φίλος τοῦ Ἡρακλέους, διὰ νὰ τὰς λάβῃ ὀπίσω. Ὁ Ἡρακλῆς ὅμως, κυριευθεὶς πάλιν ὑπὸ μανίας, ἔρριψε τὸν Ἴφιτον ἀπὸ τῶν Τιρυνθίων τειχῶν καὶ τὸν ἐφόνευσεν. Ὅτε πάλιν συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, μετέβη εἰς τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἔλαβε χρησμόν, ὅτι διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς νόσου, ὤφειλε νὰ γείνῃ δοῦλός τινος ἐπὶ τρία ἔτη. Ἐπωλήθη λοιπὸν ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ ἠγοράσθη ὑπὸ Ὀμφάλης, βασιλίσσης τῶν Λυδῶν. Μετὰ τὴν τριετῆ δουλείαν ἀπηλλάγη τῆς νόσου καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Λαομέδοντος, βασιλέως τῆς Τροίας, καὶ κυριεύσας τὴν πόλιν Ἴλιον, ἐφόνευσε τόν τε βασιλέα καὶ τὰ τέκνα του, ἐξαιρέσει τοῦ Πριάμου, τὸν ὁποῖον ἡ μήτηρ του Ἡσιόνη ἐλύτρωσε διὰ τῆς ἑαυτῆς καλύπτρας. Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Ἄργος, ἐνθυμηθεὶς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀδικίαν τοῦ Αὐγείου, ἐπέδραμεν εἰς τὴν Ἤλιδα καὶ ἐφόνευσεν αὐτόν. Ἐπειδὴ περὶ τοῦ Ἡρακλέους θὰ λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ πάλιν, μεταβαίνομεν ἤδη εἰς ἄλλα.

ΚΕΦ. Η΄.

Η ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ.

ΑΘΑΜΑΣ ὁ τοῦ Αἰόλου υἱὸς ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Κάδμου Ἰνώ· ἀλλ' ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς Νεφέλης εἶχε δύο τέκνα, τὸν Φρίξον καὶ τὴν Ἕλλην, τὰ ὁποῖα ἡ Ἰνὼ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ, καὶ ἐζήτει τρόπον ν' ἀπαλλαχθῇ αὐτῶν. Κατώρθωσε λοιπὸν ἡ πονηρὰ αὕτη γυνὴ καὶ ἦλθε ψευδὴς χρησμὸς ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου, ὑπὸ τοῦ ὁποίου προσετάσσετο ὁ Ἀθάμας νὰ προσφέρῃ τὰ δύο του τέκνα θυσίαν εἰς τὸν Δία. Ἀλλ' ὅτε οὗτος ἡτοιμάζετο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν θυσίαν, αἴφνης κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κριὸς χρυσόμαλλος, ὅστις λαβὼν τὰ παιδία εἰς τὴν ῥάχιν του, ἀπέπτη πάλιν ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐπορεύετο πρὸς τὴν Ἀσίαν. Καθ' ὁδὸν ζαλισθεῖσα ἡ Ἕλλη ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐκεῖ ὅπου στενὸς πορθμὸς ἑνώνει τὴν Προποντίδα μὲ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ἔκτοτε δὲ ὁ πορθμὸς οὗτος ὠνομάσθη Ἑλλήσποντος. Ὁ κριὸς ὅμως ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του, ἕως οὗ ἔφθασεν ἀσφαλῶς μετὰ τοῦ Φρίξου εἰς τὴν Κολχίδα.

Ὁ βασιλεὺς τοῦ τόπου ἐκείνου Αἰήτης ἐδέχθη τὸν Φρίξον φιλικῶς καὶ τῷ ἔδωκε τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Χαλκιόπην ὡς σύζυγον. Μετὰ ταῦτα τὸν μὲν κριὸν προσήνεγκε θυσίαν εἰς τὸν Δία, τὸ δὲ χρυσόμαλλον αὐτοῦ δέρμα καθήλωσε περὶ μεγάλην δρῦν ἐντὸς ἄλσους ἀφιερωμένου εἰς τὸν θεὸν τοῦ πολέμου Ἄρην.

Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ, ἐν ᾧ ἡμέραν τινὰ Πελίας ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰωλκοῦ προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα, παρετήρησεν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν νεανίαν τινὰ ῥωμαλέον, ὅστις ἐκράτει δύο λόγχας εἰς τὴν χεῖρα καὶ εἶχεν εἰς τὸν ἕνα μόνον πόδα σάνδαλον. Ὅτε εἶδε τοῦτο ὁ Πελίας ἤρχισε

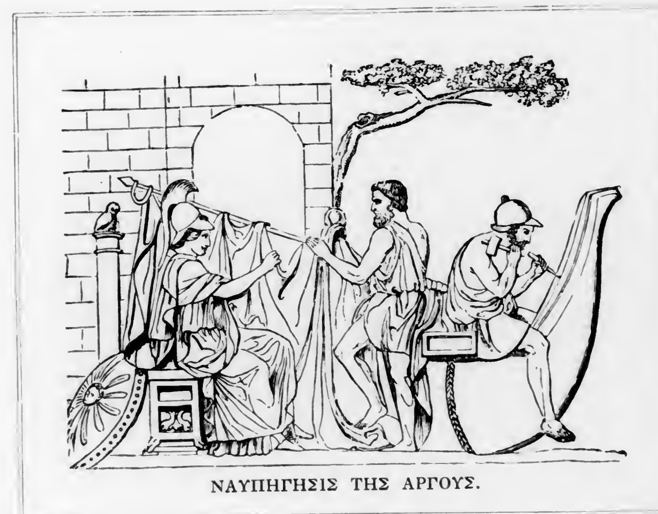
νὰ τρέμῃ, διότι εἴξευρεν ὅτι ὑπῆρχε χρησμός, ὅτι ἀνὴρ μονοσάνδαλος ἔμελλέ ποτε νὰ ἐκδιώξῃ αὐτὸν ἐκ τοῦ θρόνου. Ὁ νεανίας οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Αἴσονος, ἀδελφοῦ τοῦ Πελίου, καὶ ὠνομάζετο Ἰάσων. Ὅτε ὁ Πελίας ἐδίωξεν ἀπὸ τῆς κληρονομίας του τὸν Αἴσονα, φοβηθεὶς οὗτος μήπως κακο-

Ο ΘΕΟΣ ΑΡΗΣ.

ποιήσῃ καὶ τὸν υἱόν του, ἔπεμψεν αὐτὸν κρυφίως εἰς τὸν Κένταυρον Χείρωνα, ὅστις παραλαβὼν αὐτὸν ἀνέθρεψε καὶ ἐξεπαίδευσεν ὁμοῦ μὲ τοὺς υἱοὺς τῶν τότε περιφήμων ἡρώων, ἕως οὗ ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν νὰ ἐξέλθῃ πρὸς ζήτησιν τῆς τύχης του. Ἀπώλεσε δὲ τὸ ἓν σάνδαλον ἐκ τοῦ ποδός του ἐν ᾧ διέβαινε ποταμὸν ἔχων εἰς τὴν ῥάχιν του γραῖαν γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ἐξ οἴκτου

ἠθέλησε νὰ περάσῃ εἰς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ, οὐδόλως ὑποπτεύσας ὅτι ἦτο ἡ θεὰ Ἥρα, ἥτις κατέβη εἰς τὴν γῆν, λαβοῦσα τὴν μορφὴν ταύτην διὰ νὰ δοκιμάσῃ κατὰ πόσον οἱ ἄνθρωποι ἦσαν εὔσπλαγχνοι. Ὁ Ἰάσων οὕτω ἀπέκτησε τὴν ἀγάπην τῆς θεᾶς καὶ τὴν διαρκῆ φιλίαν της. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ Πελίας προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν νεανίαν καὶ προέτεινεν εἰς αὐτὸν τὴν ἑξῆς ἐρώτησιν· "Τί θὰ ἔκαμνες ἐὰν εἴξευρες τὸν ἄνθρωπον ὅστις πέπρωται νὰ βάλῃ τὴν ζωήν σου εἰς κίνδυνον;" — "Θὰ ἔπεμπον αὐτὸν νὰ κομίσῃ τὸ χρυσόμαλλον δέρας" ἀπεκρίθη εὐθὺς ὁ Ἰάσων. — "Τότε λοιπόν, χωρὶς νὰ βραδύνῃς, ὕπαγε νὰ τὸ φέρῃς", εἶπεν ὁ Πελίας.

ΝΑΥΠΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΡΓΟΥΣ.

Ὁ Ἰάσων ὑπήκουσε καὶ ἤρχισε νὰ ναυπηγῇ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν Ἀργώ· ἐκήρυξε δὲ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα τὸν σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας, καὶ ἦλθον πολλοὶ ἐκ τῶν μεγάλων ἡρώων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τινὲς τῶν ὁποίων ἦσαν μαθηταὶ τοῦ Κενταύρου Χείρωνος. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἡρακλῆς, περὶ οὗ ἤδη ἐγένετο λόγος, καὶ ὁ τῶν Ἀθηναίων μέγας ἥρως Θησεύς, ὅστις σχεδὸν ἦτο ἰσοδύναμος μὲ τὸν Ἡρακλέα. Τὸν μέγαν καὶ λευκὸν ταῦρον, τὸν ὁποῖον κομίσας ἐκ Κρήτης ὁ Ἡρακλῆς ἀφῆκεν ἐλεύθερον νὰ περιτρέχῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἐμποιῇ τρόμον εἰς πάντας, συλλαβὼν ὁ Θησεὺς ἐφόνευσεν αὐτόν. Κατέστρεψε προσέτι καὶ τὸν λῃστὴν Προκρούστην, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν κατοικίαν του εἰς βουνόν τι τῆς Ἀττικῆς καὶ προσεκάλει τοὺς διαβάτας καὶ ἐφίλευεν αὐτούς, ἔπειτα δὲ τοὺς ἔβαλλεν εἰς κλίνην σιδηρᾶν πρὸς

ἀνάπαυσιν. Καὶ ἂν μὲν ὁ ξένος ἦτο ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ὁ Προκρούστης ἔκοπτε τοὺς πόδας του· διὰ νὰ ἦναι ἴσος μὲ τὴν κλίνην, ἐὰν δὲ ἦτο μικροῦ ἀναστήματος, ἐτάννε τὰ μέλη του καὶ οὕτω μετὰ βασάνων ἐφόνευεν αὐτόν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐφόνευσεν αὐτὸν καὶ ὁ Θησεύς.

Ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι εἶχόν ποτε φονεύσῃ τὸν υἱὸν τοῦ Μίνωος, βασιλέως τῆς Κρήτης, ἠναγκάσθησαν ὑπ' αὐτοῦ νὰ πέμπωσιν εἰς Κρήτην καθ' ἕκαστον ἔτος ἑπτὰ νέους καὶ ἑπτὰ νέας, διὰ νὰ χρησιμεύωσιν ὡς τροφὴ εἰς τὸ φοβερὸν θηρίον, τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο Μινώταυρος καὶ ἐφυλάττετο ἐντὸς τοῦ Λαβυρίνθου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐὰν εἰσήρχετό τις, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐξέλθῃ. Ὁ Θησεὺς θέλων νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὸ μέγα τοῦτο κακόν, συγκατελέχθη ἑκουσίως μεταξὺ τῶν ἑπτὰ νέων καὶ μετέβη εἰς Κρήτην. Ὅτε ἔφθασεν ἐκεῖ, Ἀριάδνη, ἡ θυγάτηρ τοῦ Μίνωος, ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ τῷ ἔδωκε κλωστὴν τῆς ὁποίας τὴν μίαν ἄκραν ἔδεσεν εἰς τὸ στόμιον τοῦ Λαβυρίνθου ὁ Θησεὺς καὶ κρατῶν τὴν ἄλλην εἰσῆλθεν ἐντός, καὶ εὑρὼν τὸν Μινώταυρον ἐφόνευσεν αὐτόν. Ἔπειτα λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Ἀριάδνην, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του. Αἰγεύς, ὁ πατὴρ τοῦ Θησέως, εἶχε παραγγείλῃ αὐτόν, ἂν ἐπιστρέψῃ σῶος ἐκ Κρήτης νὰ ὑψώσῃ λευκὸν ἱστίον εἰς τὸ πλοῖον ἀντὶ τοῦ συνήθους μελανοῦ, ἀλλ' ὁ Θησεὺς ἐλησμόνησε νὰ πράξῃ τοῦτο, καὶ ὁ Αἰγεὺς ἰδὼν μακρόθεν ἐπιστρέφον τὸ πλοῖον μὲ μέλαν ἱστίον καὶ νομίσας ὅτι ἀπέθανεν ὁ υἱός του, ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἔκτοτε τὸ μέρος ἐκεῖνο ὠνομάσθη Αἰγαῖον πέλαγος.

Καὶ ἄλλοι δύο ἥρωες, ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, τὰ δίδυμα τέκνα τῆς Λήδας, βασιλίσσης τῆς Σπάρτης, συνεξεστράτευσαν μετὰ τῶν ἄλλων. Οὗτοι οἱ δύο ἀδελφοὶ ἠγάπων ἀλλήλους καθ' ὑπερβολήν· καὶ ὁ μὲν Κάστωρ ἦτο ἄξιος ἱππεύς, ὁ δὲ Πολυδεύκης ἐπιτηδειότατος πυγμάχος· ἐξεπαιδεύθησαν δὲ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ Χείρωνος. Εἷς ἐκ τῶν Ἀργοναυτῶν ἦτο καὶ ὁ Πηλεύς, ὅστις ἐνυμφεύθη τὴν θαλασσίαν θεὰν Θέτιν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησεν ἕνα υἱόν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασεν Ἀχιλλέα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μήτηρ του ἔλουσεν αὐτὸν εἰς τὰ ὕδατα τῆς Στυγός, τὸ σῶμα αὐτοῦ ἔγεινεν ἄτρωτον, ἐκτὸς τῆς πτέρνης, ἐκ τῆς ὁποίας τὸν ἐκράτει ὅτε τὸν ἐβύθισεν εἰς τὸ ὕδωρ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Ἀχιλλεὺς εὑρίσκετο εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Χείρωνος, τρεφόμενος μὲ μυελὸν λεόντων καὶ ἄρκτων, διὰ νὰ γείνῃ ἰσχυρὸς καὶ ἀνδρεῖος.

Πρέπει ν' ἀναφέρωμεν τὸ ὄνομα καὶ ἑνὸς ἄλλου Ἀργοναύτου, τοῦ περιφήμου ποιητοῦ Ὀρφέως, ὅστις ἦτο υἱὸς τῆς μούσης Καλλιόπης καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ πρῶτος τῶν ἀοιδῶν τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες ἐδίδαξαν τὰ ἄριστα καὶ εὐγενέστατα μαθήματα τοῦ καλοῦ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅτε ὁ Ὀρφεὺς ἔκρουε τὴν λύραν, συνοδεύων αὐτὴν μὲ ᾆσμα γλυκύτατον, κατέθελγε

οὐχὶ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὰ ἥμερα ζῷα καὶ τὰ ἄγρια θηρία, ἀκόμη δὲ καὶ τὰ δένδρα καὶ τοὺς λίθους.

Οὗτοι λοιπὸν μετὰ τῶν ἄλλων Ἀργοναυτῶν, πάντες πεντήκοντα, ἀνέλαβον τὴν ἐκστρατείαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἰάσονος. Ἡ Ἀργὼ εἶχε πεντήκοντα κώπας καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐνήρμωσεν εἰς τὴν πρῷραν αὐτῆς ξύλον ἐκ τῆς φηγοῦ τῆς Δωδώνης, ὅπερ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ὁμιλῇ. Ὅτε τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα, ὁ Ἰάσων ἐστάθη εἰς τὴν πρύμναν καὶ ἐκ χρυσῆς φιάλης ἔχυσε σπονδὰς καὶ προσηυχήθη εἰς τὸν Δία καὶ εἰς τοὺς Ἀνέμους καὶ εἰς τὴν Ἡμέραν καὶ τὴν Νύκτα καὶ εἰς τὴν Τύχην νὰ δώσωσι καλὸν ταξείδιον. Κατέβη δὲ καὶ ὁ γηραιὸς Χείρων ἐκ τοῦ ὄρους ἵνα προπέμψῃ αὐτοὺς καὶ εὐχηθῇ ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς των. Καὶ ἐν ᾧ οἱ Ἀργοναῦται ἐκωπηλάτουν ἐν ῥυθμῷ, ἔκρουε καὶ ὁ Ὀρφεὺς τὴν λύραν του, ὁ ἦχος τῆς ὁποίας ἀπετέλει γλυκυτάτην ἁρμονίαν μὲ τὸν κτύπον τῶν κωπῶν ἐπὶ τῆς γαλανῆς θαλάσσης.

Κατὰ τὸν πλοῦν οἱ ἥρωες ἔκαμον πολλὰ ἀνδραγαθήματα. Ἀφοῦ ἐπέρασαν τὸν Ἑλλήσποντον, ἔπλευσαν εἰς τὴν Κύζικον, ὅπου τότε ἐβασίλευεν ὁ Κύζικος, ὅστις ὑπεδέχθη αὐτοὺς φιλοφρόνως. Ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ὄρος ὑψηλότατον εἰς τὸ ὁποῖον κατῴκουν Γίγαντες, ἔχοντες ἓξ χεῖρας· τούτων πολλοὺς οἱ Ἀργοναῦται ἐφόνευσαν.

Ἐκ Κυζίκου ἡ Ἀργὼ ἔπλευσεν εἰς Μυσίαν καὶ ἐκεῖ ὁ ἀγαπητὸς εἰς τὸν Ἡρακλέα Ὕλας ἐξῆλθεν εἰς τὴν ξηρὰν νὰ φέρῃ ὕδωρ, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ὡραιότητος αὐτοῦ ἡρπάγη ὑπὸ Νυμφῶν. Ὁ Ἡρακλῆς νομίσας ὅτι λῃσταὶ τὸν ἥρπασαν, ἐξῆλθεν εἰς δίωξιν αὐτῶν, καὶ διὰ ξηρᾶς ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Ἄργος, διότι οἱ Ἀργοναῦται δὲν ἠδύναντο νὰ τὸν περιμένωσι πολὺν χρόνον. Ὁ Ὕλας ὅμως δὲν εὑρέθη.

Ἀπὸ δὲ Μυσίας ἀπῆλθον εἰς τὴν γῆν τῶν Βεβρύκων, βασιλεὺς τῶν ὁποίων ἦτο ὁ Ἄμυκος, ὅστις, ἐπειδὴ ἦτο πολὺ δυνατός, ἠνάγκαζε τοὺς ἐκεῖ ἐρχομένους ξένους νὰ πυγμαχῶσι μετ' αὐτοῦ. Ἐλθὼν λοιπὸν καὶ τότε ἐπὶ τὴν Ἀργώ, προεκάλει τὸν ἄριστον αὐτῶν εἰς πυγμαχίαν. Ὁ Πολυδεύκης ἐδέχθη εὐθὺς τὴν πρόκλησιν καὶ πυγμαχήσας ἐφόνευσεν αὐτόν. Τότε πάντες οἱ Βέβρυκες ὥρμησαν κατὰ τῶν Ἀργοναυτῶν, ἀλλ' ἀποκρουσθέντες ἐφονεύθησαν πολλοί.

Ἀποπλεύσαντες ἐντεῦθεν καταντῶσιν εἰς τὴν Σαλμυδησσὸν τῆς Θρᾴκης, ὅπου κατῴκει ὁ τυφλὸς μάντις Φινεύς, εἰς τὸν ὁποῖον, ἐπειδὴ εἶχε πράξῃ ἁμαρτίαν τινά, οἱ θεοὶ ἔπεμψαν τὰς Ἁρπυίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πτερωταί, καὶ ὅτε παρετίθετο τράπεζα εἰς αὐτόν, πετῶσαι κάτω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνήρπαζον τὴν τροφήν. Οἱ Ἀργοναῦται ἐλθόντες πρὸς αὐτόν, τὸν παρεκάλουν νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς ὁδηγίας περὶ τοῦ ταξειδίου των· ἐκεῖνος δὲ ὑπέσχετο νὰ

πράξῃ τοῦτο, ἂν ἀπαλλάξωσιν αὐτὸν ἀπὸ τὰς Ἁρπυίας. Παρέθεσαν λοιπὸν τράπεζαν εἰς αὐτὸν καὶ εὐθὺς αἱ Ἅρπυιαι καταβᾶσαι μετὰ βοῆς ἥρπαζον τὴν τροφήν. Τότε δύο ἐκ τῶν Ἀργοναυτῶν, ὁ Ζήτης καὶ ὁ Κάλαϊς, υἱοὶ τοῦ Βορέου, ὄντες πτερωτοί, σύραντες τὰ ξίφη ἐδίωκον αὐτὰς διὰ τοῦ ἀέρος, ἕως οὗ αὗται μὲν πεσοῦσαι εἰς τὴν θάλασσαν κατεστράφησαν, οἱ δὲ ἀπέθανον ὡς ἦτο πεπρωμένον.

Ἀφοῦ δὲ ἀπηλλάγη ἀπὸ τὰς Ἁρπυίας ὁ Φινεύς, ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἀργοναύτας τὰς ἀπαιτουμένας ὁδηγίας περὶ τοῦ ταξειδίου των καὶ περὶ τῶν Συμπληγάδων πετρῶν. Ἦσαν δὲ αὗται ὑπερμεγέθεις καὶ συνεκρούοντο πρὸς ἀλλήλας, καὶ οὕτω ἀπέκλειον τὸ πέρασμα τῆς θαλάσσης· ἀνέβαινε δὲ ἐξ αὐτῶν πολλὴ ὁμίχλη καὶ ἠκούετο φοβερὸς κρότος· εἶπε λοιπὸν ν' ἀφήσωσι περιστερὰν νὰ πετάξῃ διὰ τῶν πετρῶν, καὶ ἂν αὕτη περάσῃ ἀσφαλῶς, νὰ διαπλεύσωσι καὶ αὐτοὶ ἀφόβως. Ὅτε λοιπὸν ἔφθασαν οἱ ἥρωες πλησίον τῶν πετρῶν, ἀφῆκαν περιστεράν, τῆς ὁποίας μόνον τὰ ἄκρα τῆς οὐρᾶς ἡ σύγκρουσις αὐτῶν ἀπεθέρισεν. Ὅτε δὲ ἤρχισαν πάλιν αἱ πέτραι νὰ ἀνοίγωνται, μετὰ κωπηλασίας ἐντόνου διῆλθον οἱ Ἀργοναῦται, καὶ μόνον ἐξέχον τι μέρος τῆς πρύμνης ἀπεκόπη· ἔκτοτε αἱ Συμπληγάδες δὲν ἐκινήθησαν πλέον.

ΚΥΠΕΛΛΟΝ.

ΚΕΦ. Θ΄.

ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΩΝ ΑΡΓΟΝΑΥΤΩΝ.

ΠΑΡΑΠΛΕΥΣΑΝΤΕΣ οἱ Ἀργοναῦται τὸν Καύκασον, ἦλθον εἰς τὸν Φᾶσιν ποταμόν, εἰς τὴν Κολχικὴν γῆν. Ἀφοῦ δὲ καθωρμίσθη τὸ πλοῖον, μετέβη ὁ Ἰάσων πρὸς τὸν βασιλέα Αἰήτην καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ δώσῃ τὸ χρυσόμαλλον δέρας· ἐκεῖνος δὲ ὑπεσχέθη νὰ τὸ δώσῃ, ἐὰν δυνηθῇ ὁ Ἰάσων νὰ καταζεύξῃ μόνος τοὺς χαλκοῦς ταύρους· οὗτοι δὲ ἦσαν δύο, ἀγριώτατοι καὶ μέγιστοι, καὶ ἐκ τῶν στομάτων ἐφύσων πῦρ. Ἀφοῦ δὲ ζεύξῃ αὐτούς, ἔπειτα νὰ σπείρῃ ὀδόντας δράκοντος· τούτους δὲ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ. Ὁ Ἰάσων εὑρίσκετο εἰς ἀπορίαν τί νὰ πράξῃ, ἀλλ' ἡ θυγάτηρ τοῦ Αἰήτου Μήδεια, ἡ ὁποία ἐγνώριζε τὴν μαγικὴν τέχνην, ἀγαπήσασα τὸν Ἰάσονα, ὑπεσχέθη κρυφίως νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἂν δώσῃ εἰς αὐτὴν τὸν λόγον του ὅτι θὰ τὴν νυμφευθῇ καὶ θὰ τὴν λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ἰάσων ὤμοσε νὰ τὴν λάβῃ, καὶ τότε ἐκείνη ἔδωκεν εἰς αὐτὸν φάρμακον, μὲ τὸ ὁποῖον συνεβούλευσεν αὐτὸν ν' ἀλείψῃ τὴν ἀσπίδα, τὴν λόγχην καὶ τὸ σῶμά του. Ἐφανέρωσε δὲ εἰς αὐτὸν ὅτι, ὅταν σπείρῃ τοὺς ὀδόντας, ἄνδρες ὡπλισμένοι θὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς γῆς ἐπ' αὐτόν, καὶ τότε νὰ ῥίψῃ λίθον εἰς τὸ μέσον αὐτῶν, καὶ ὅταν ἀρχίσωσι νὰ μάχωνται, νὰ τοὺς φονεύσῃ. Ὁ Ἰάσων τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐποίησε ταῦτα, δηλαδὴ καὶ τοὺς ταύρους ἔζευξε καὶ τοὺς ὀδόντας ἔσπειρεν, ἀλλ' ὁ Αἰήτης δὲν ἔδιδε τὸ δέρας, καὶ ἐσκόπευε τὴν μὲν Ἀργὼ νὰ κατακαύσῃ, τοὺς δὲ ἥρωας νὰ φονεύσῃ. Ἀλλ' ἡ Μήδεια, ἐλθοῦσα περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὡδήγησε τὸν Ἰάσονα εἰς τὸ ἄλσος ὅπου ἦτο τὸ δέρας, καὶ ἐκεῖ διὰ θυσιῶν εἰς τὰ φάσματα καὶ διὰ πολλῶν μαγικῶν φαρμάκων ἀποκοιμίσασα τὸν φυλάττοντα αὐτὸ δράκοντα, εἶπεν εἰς τὸν Ἰάσονα νὰ τὸ

λάβῃ· ἀφοῦ δὲ τὸ ἔλαβε, κατέβησαν εἰς τὴν Ἀργώ, καὶ εὐθὺς ἀπέπλευσαν· ἡ δὲ Μήδεια ἔλαβε μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὸν μικρὸν ἀδελφόν της Ἄψυρτον. Τὸ πρωῒ νοήσας ὁ Αἰήτης τὰ τολμηθέντα ὑπὸ τῆς Μηδείας, ἐξῆλθε μὲ πολλὰ πλοῖα νὰ συλλάβῃ τοὺς Ἀργοναύτας. Ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν ἡ Μήδεια πλησιάζοντα, ἔκοψε τὸν ἀδελφόν της εἰς πολλὰ κομμάτια καὶ ἔρριψεν αὐτὰ εἰς τὴν θάλασσαν. Συναθροίζων δὲ ταῦτα ὁ Αἰήτης, δὲν ἠδυνήθη νὰ προφθάσῃ τὴν Ἀργώ, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ ἄπρακτος· ἀπέστειλεν ὅμως μέγαν Κολχικὸν στόλον πρὸς καταδίωξιν τῆς Ἀργοῦς, μετὰ τῆς ἀπειλῆς νὰ μὴ ἐπιστρέψωσι χωρὶς νὰ φέρωσι τὴν Μήδειαν. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐπίστευον ὅτι ὁ Εὔξεινος Πόντος συνεκοινώνει μὲ τὸν Ὠκεανόν· πρὸς τὰ ἐκεῖ λοιπὸν ἔπλευσαν οἱ Ἀργοναῦται καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἐν ᾧ δὲ ἔπλεον πλησίον τῶν ἐκβολῶν μεγάλου ποταμοῦ, φοβερὰ τρικυμία ἠγέρθη, καὶ ἡ Ἀργὼ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας περιεπλανᾶτο εἰς τὸ πέλαγος, καὶ πάντες οἱ ἥρωες εὑρίσκοντο εἰς μεγάλην ἀπελπισίαν· ἀλλ' αἴφνης ἤκουσαν τὸ ξύλον τῆς Δωδώνης νὰ λέγῃ, ὅτι ἡ ὀργὴ τοῦ Διὸς δὲν θὰ παρέλθῃ, ἐὰν δὲν ὑπάγωσιν εἰς Αὐσονίαν, διὰ νὰ καθαρθῶσιν ὑπὸ τῆς Κίρκης διὰ τὸν φόνον τοῦ Ἀψύρτου. Οἱ Ἀργοναῦται μετὰ πολλοῦ κόπου εὗρον τὴν νῆσον Αἰαίαν, ὅπου γενόμενοι ἱκέται τῆς Κίρκης, ἐκαθάρθησαν ὑπ' αὐτῆς, καὶ ἀπῆλθον μὲ οὔριον ἄνεμον. Ὅτε παρέπλεον τὴν χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν αἱ Σειρῆνες, αἱ ὁποῖαι μὲ τὰ μελῳδικά των ᾄσματα ἐμάγευον τοὺς ἀνθρώπους, ὁ Ὀρφεὺς λαβὼν τὴν λύραν καὶ μελῳδῶν μετὰ φωνῆς ἰσχυροτέρας, καὶ μᾶλλον θελκτικῆς, κατενίκησε τὰς Σειρῆνας, διότι πάντες οἱ ἥρωες προσεῖχον εἰς αὐτόν· μόνος δὲ ὁ Βούτης ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκολύμβα πρὸς αὐτάς· ἀλλ' ἡ θεὰ Ἀφροδίτη ἁρπάσασα κατῴκισεν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος Λιλύβαιον.

ΜΑΓΙΚΗ ΘΥΣΙΑ.

Μετὰ δὲ τὰς Σειρῆνας, οἱ Ἀργοναῦται πλέοντες πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἔφθασαν εἰς τὸ φοβερὸν πέρασμα, ὅπου ἦσαν ἡ Χάρυβδις καὶ ἡ Σκύλλα, διὰ

μέσου τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ διέλθωσιν. Ἡ Σκύλλα ἄνωθεν ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ σπηλαίου της ἥπλωσε τοὺς πολυκεφάλους πλοκάμους της διὰ νὰ ἁρπάσῃ τοὺς ἥρωας, ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲ τὰς κώπας ἔτυπτον τὰς κεφαλὰς καὶ οὕτω οὐδένα ἠδυνήθη νὰ βλάψῃ, ἡ δὲ Χάρυβδις ἐρρόφει τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης μὲ τόσην δύναμιν, ὥστε ἐφαίνετο ὁ πυθμὴν αὐτῆς· ἀλλ' οἱ ἥρωες κωπηλατήσαντες ὅλοι μὲ μίαν ὁρμὴν καὶ μὲ πολλὴν δύναμιν, διέφυγον τὸν φοβερὸν κίνδυνον. Λέγουσι δὲ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ θαλασσία θεὰ Θέτις ἐλθοῦσα μετὰ πολλῶν Νηρηΐδων διεκόμισε τὴν Ἀργὼ ἔξω τοῦ κινδύνου.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐπέρασαν πλησίον τῆς Θρινακίας νήσου, ὅπου ἐβόσκοντο αἱ ἀγέλαι τοῦ Ἡλίου, ἦλθον εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων, βασιλεὺς τῶν ὁποίων ἦτο ὁ Ἀλκίνοος. Ἐνταῦθα συνέβη νὰ ἦναι ἠγκυροβολημένος ὁ στόλος τῶν Κόλχων, ὅστις εἶχε σταλῆ πρὸς δίωξιν τῆς Ἀργοῦς, καὶ ὅτε οὗτοι εἶδον τοὺς Ἀργοναύτας ἀπῄτουν παρ' αὐτῶν τὴν Μήδειαν· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς Ἀλκίνοος δὲν ἐπέτρεψε τὴν παράδοσιν αὐτῆς, καὶ οὕτω οἱ μὲν ἥρωες ἀπέπλευσαν ἀνενόχλητοι, οἱ δὲ Κόλχοι, φοβούμενοι τὸν Αἰήτην, ἔγειναν κάτοικοι τῆς νήσου τῶν Φαιάκων. Κατὰ τὸν πλοῦν συνέβη πάλιν τρικυμία, ἀλλὰ δὲν διήρκεσε πολὺν χρόνον· καὶ ὅτε οἱ Ἀργοναῦται ἦλθον πλησίον τῆς νήσου Κρήτης, ἠθέλησαν νὰ ἐξέλθωσι διὰ νὰ λάβωσιν ὕδωρ, ἀλλὰ φοβερός τις γίγας ἀπὸ τῆς παραλίας ῥίπτων κατ' αὐτῶν μεγάλας πέτρας, δὲν ἄφινεν αὐτοὺς νὰ ἐξέλθωσιν. Ἦτο δὲ οὗτος ἐκ χαλκοῦ καὶ ἐδόθη εἰς τὸν Μίνω ὡς δῶρον ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου. Περιτρέχων δὲ τρὶς τῆς ἡμέρας τὴν νῆσον, ἐφύλαττεν αὐτήν. Οὗτος εἶχε μίαν μόνην φλέβα, ἀπὸ τοῦ αὐχένος μέχρι τῶν ποδῶν, καὶ εἰς τὴν ἄνω ἄκραν αὐτῆς ἐκλείετο ὑπὸ χαλκοῦ καρφίου. Ἡ Μήδεια μαγεύσασα αὐτόν, τὸν ἐπλησίασε καὶ μὲ ὑποσχέσεις ἀπατηλὰς ἀφῄρεσε τὸ καρφίον, καὶ οὕτω ὅλη αὐτοῦ ἡ ζωὴ ἐξητμίσθη εἰς τὸν ἀέρα. Ἐνταῦθα ἔμειναν μίαν νύκτα; καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἀποπλεύσαντες ἔφθασαν ταχέως εἰς Ἰωλκόν.

Ὁ δὲ Πελίας πιστεύων ὅτι ὁ Ἰάσων δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιστρέψῃ πλέον, ἠθέλησε νὰ φονεύσῃ τὸν Αἴσονα· οὗτος δὲ λαβὼν τὴν ἄδειαν ν' ἀποθάνῃ ὡς ἤθελε, πιὼν αἷμα ταύρου ἐτελεύτησε· μετὰ τοῦτον καταρασθεῖσα τὸν Πελίαν ἀπέθανε καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰάσονος· ἀπέλιπε δὲ μικρὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον ὁ Πελίας ἐφόνευσεν.

Ὁ δὲ Ἰάσων ἐλθὼν παρέδωκε τὸ χρυσόμαλλον δέρας εἰς τὸν τύραννον καὶ εὐθὺς ἀπῆλθε μετὰ τῶν ἄλλων ἡρώων εἰς τὸν Ἰσθμόν, ὅπου ἀφιέρωσαν τὸ πλοῖον εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ἔπειτα ἐπέστρεψε μετὰ τῆς Μηδείας εἰς Ἰωλκὸν καὶ ἐσκέπτετο πῶς νὰ τιμωρήσῃ τὸν φονέα τοῦ πατρός του. Ἡ Μήδεια ὅμως προλαβοῦσα ἐτιμώρησε σκληρότατα τὸν Πελίαν κατὰ τὸν

ἀκόλουθον τρόπον. Κατώρθωσε καὶ ἔγεινε στενὴ φίλη τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔπεισεν αὐτὰς ὅτι εἶχε τὴν δύναμιν διὰ τῶν μαγικῶν φαρμάκων της νὰ ἐπαναφέρῃ ἄνδρα γεγηρακότα εἰς νεαρὰν ἡλικίαν· καὶ διὰ νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο δι' ἔργου, εἶπεν εἰς αὐτὰς νὰ σφάξωσι κριόν, καὶ ἀφοῦ τὸν κόψωσιν εἰς τεμάχια, νὰ τὸν βάλωσιν εἰς λέβητα καὶ νὰ τὸν βράσωσι. Τοῦτο αἱ κόραι ἐποίησαν προθύμως. Ἡ δὲ Μήδεια ἔδωκεν εἰς αὐτὰς βότανον, ἐκ τοῦ ὁποίου, εἶπε, νὰ ῥίψωσιν ὀλίγον εἰς τὸν λέβητα. Ὅτε δὲ ἐποίησαν τοῦτο, ἐκ τοῦ λέβητος ἐξεπήδησε νεογέννητον ἀρνίον. Νυκτὸς γενομένης, αἱ θυγατέρες τοῦ Πελίου, θέλουσαι νὰ δώσωσι νέοτητα εἰς τὸν ἐσχατόγηρον πατέρα των, διεμέλισαν τὸ σῶμά του εἰς τεμάχια καὶ ἔθεσαν αὐτὰ ἐντὸς τοῦ λέβητος· τὸ βότανον ὅμως ἐνταῦθα δὲν ἐνήργησε καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐτάφησαν τὰ λείψανα τοῦ Πελίου ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ἰωλκοῦ, οἱ ὁποῖοι ἀγανακτήσαντες, ἐξέβαλον ἐκ τῆς πόλεως τὴν Μήδειαν καὶ τὸν Ἰάσονα. Οὗτοι δὲ ἦλθον εἰς Κόρινθον καὶ διετέλουν εὐτυχοῦντες ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Ὁ Ἰάσων ὅμως λησμονήσας τὰς εὐεργεσίας τῆς Μηδείας, ἡτοιμάζετο νὰ νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῆς Κορίνθου Γλαύκην. Ἡ δὲ Μήδεια, διὰ νὰ δείξῃ τάχα ὅτι δὲν ἀντέτεινεν εἰς τὸν γάμον, ἔπεμψεν εἰς τὴν νεαρὰν νύμφην πέπλον μεμαγευμένον μὲ φάρμακα, τὸν ὁποῖον ὅτε ἐκείνη ἐνεδύθη, ἤρχισε νὰ καταφλέγηται, καὶ ἀπέθανεν ἐν μεγίστῃ ἀγωνίᾳ. Ἔπειτα φονεύσασα καὶ τὰ δύο της τέκνα, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐκ τοῦ Ἰάσονος, ἔφυγεν ἐπὶ ἅρματος συρομένου ὑπὸ πτερωτῶν δρακόντων, καὶ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐνυμφεύθη αὐτὴν ὁ Αἰγεύς· ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἐνταῦθα ἠθέλησε νὰ φονεύσῃ τὸν υἱὸν τοῦ Αἰγέως Θησέα, τότε ἐλθόντα ἐκ Τροιζῆνος, ἐξεδιώχθη μετὰ τοῦ υἱοῦ της Μήδου καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπου ὁ Μῆδος κατέκτησε τὴν χώραν, ἡ ὁποία ἀπ' αὐτοῦ ὠνομάσθη Μηδία. Περὶ δὲ τοῦ Ἰάσονος ἐλέγετο ὅτι ἡμέραν τινὰ μετέβη εἰς τὸ ἄλσος τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ ἐπειδὴ ἦτο μέγα καῦμα, ἀπεκοιμήθη ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς Ἀργοῦς, ἥτις ἦτο ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ ἀπέθανε κτυπηθεὶς εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπὸ ξύλου πεσόντος ἐκ τοῦ πλοίου.

Ὁ δὲ Ὀρφεὺς ἐνυμφεύθη ὡραιοτάτην γυναῖκα, Εὐρυδίκην καλουμένην, τὴν ὁποίαν πολὺ ἠγάπα· ἀλλ' ὄφις φαρμακερὸς ἐδάγκασεν αὐτὴν καὶ τὴν ἐθανάτωσεν. Ὁ Ὀρφεὺς ὅμως δὲν ἤθελε νὰ ζῇ ἄνευ αὐτῆς καὶ κατέβη εἰς τὸν Ἅδην παίζων τὴν λύραν του, καὶ τόσον κατέθελξε τὰ πάντα, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ βασανιστήρια τῶν κολαζομένων ἔπαυσαν πρὸς στιγμήν. Ὁ Πλούτων καὶ ἡ Περσεφόνη συγκινηθέντες ἐκ τῆς συζυγικῆς ταύτης ἀγάπης, συγκατένευσαν νὰ ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὸν τὴν γυναῖκά του, παραγγείλαντες ὅμως αὐτὸν νὰ μὴ στραφῇ νὰ τὴν ἴδῃ πρὶν ἐξέλθῃ εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου·

ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ἠδυνήθη νὰ φυλάξῃ τὴν παραγγελίαν, καὶ ὅτε ἐπλησίαζεν εἰς τὴν ἔξοδον, ἐστράφη ὀπίσω καὶ εἶδε μόνην τὴν σκιὰν αὐτῆς ἐκτείνουσαν πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖρας· ἀλλὰ ταχέως αὕτη ἐξηφανίσθη καὶ ἐκλείσθησαν αἱ πύλαι τοῦ Ἅδου. Ὁ Ὀρφεὺς ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του περιεπλανᾶτο ὡς μαινόμενος καὶ ἔζη ἐντὸς σπηλαίων καὶ δασῶν, ἀποφεύγων τοὺς ἀνθρώπους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους συναντήσασαι αὐτὸν Βάκχαι ἄγριαι τὸν κατεσπάραξαν· αἱ δὲ Μοῦσαι συνέλεξαν τὰ λείψανα αὐτοῦ καὶ ἔθαψαν αὐτὰ εἰς μίαν πλευρὰν τοῦ ὄρους Ὀλύμπου, ἔνθα ἀηδόνες ἐρχόμεναι κατὰ πᾶσαν πρωΐαν ἐμελῴδουν γλυκέως ἐπὶ τοῦ μνήματος τοῦ ἐνδόξου ἀοιδοῦ.

Ἐνταῦθα ἁρμόζει νὰ εἴπωμεν καὶ ἄλλα τινὰ περὶ τοῦ Ἡρακλέους. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐβασίλευεν ἐν Θεσσαλίᾳ Ἄδμητος ὁ υἱὸς τοῦ Φέρητος. Τούτου τὰς ἀγέλας ἐπὶ ἓν ἔτος ἔβοσκεν ὁ Ἀπόλλων καταδικασθεὶς εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Διός. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἄδμητος ἦτο ἀνὴρ δίκαιος καὶ ἀγαθός, ὁ Ἀπόλλων ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ χάρισμα, ὅταν ἤθελεν ἐλθεῖ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου αὐτοῦ νὰ δυνηθῇ ν' ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ αὐτόν, ἂν εὑρεθῇ ἄλλος τις, ὅστις νὰ θέλῃ ν' ἀποθάνῃ ἀντ' αὐτοῦ. Ὅτε ἐπλησίασεν ἡ φοβερὰ ἐκείνη ὥρα, οὐδεὶς ἤθελε νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ· μόνη ἡ ἀγαπητὴ σύζυγός του Ἄλκηστις συγκατένευσε ν' ἀποθάνῃ διὰ νὰ σώσῃ τὸν ἄνδρα της. Ἐν ᾧ δὲ ἐγίνετο ἡ ταφή, συνέβη νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀδμήτου ὁ Ἡρακλῆς, καὶ μαθὼν τὸ μέγα δεινόν, κατέβη εἰς τὸν Ἅδην καὶ ἔφερε τὴν Ἄλκηστιν εἰς τὸν πενθοῦντα ἄνδρα της.

Ὁ Ἡρακλῆς ἐνυμφεύθη καὶ ἄλλην γυναῖκα ὀνομαζομένην Δηϊάνειραν· τρία δὲ ἔτη μετὰ τὸν γάμον συνέβη νὰ φονεύσῃ παιδίον ἀκουσίως, καὶ κατὰ τὴν τότε συνήθειαν ἀπῆλθεν οἰκειοθελῶς εἰς ἐξορίαν. Ὅτε ἔφθασε μετὰ τῆς γυναικός του εἰς τὸν ποταμὸν τῆς Αἰτωλίας Εὔηνον, εὗρεν ἐκεῖ τὸν Κένταυρον Νέσσον, ὅστις συνείθιζε νὰ διαπορθμεύῃ τοὺς ὁδοιπόρους, λαμβάνων μικρὰν ἀμοιβήν. Καὶ ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἐπέρασε τὸν ποταμὸν πεζῶς καὶ περιέμενεν εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην τὴν Δηϊάνειραν, τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ διαπορθμεύσῃ ὁ Κένταυρος· ἀλλ' ἐκεῖνος ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ τὴν ἀπαγάγῃ, καὶ ἐν ᾧ ἔσυρεν αὐτὴν διὰ βίας, ἐτόξευσεν αὐτὸν ὁ Ἡρακλῆς, καὶ τὸν ἐπλήγωσε θανασίμως. Ἀποθνήσκων δὲ οὗτος εἶπεν εἰς τὴν Δηϊάνειραν νὰ λάβῃ ὀλίγον αἷμα ἐκ τῆς πληγῆς του, διότι τοῦτο, εἶπεν, ὅτι εἶχε τὴν δύναμιν νὰ διατηρῇ θερμὴν τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα. Ἡ Δηιάνειρα ἔλαβεν ὀλίγον καὶ τὸ ἐφύλαττε χωρὶς νὰ στοχασθῇ ὅτι εἶχε γείνῃ δηλητηριῶδες ἐκ τοῦ βέλους τοῦ Ἡρακλέους. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν εἰς Θεσσαλίαν καὶ κατῴκησαν εἰς τὴν πόλιν Τραχῖνα. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἡρακλῆς ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Εὐρύτου, βασιλέως τῆς Οἰχαλίας, τὸν ὁποῖον νικήσας ἐφόνευσε, τὴν δὲ ὡραίαν θυγα-

τέρα του Ἰόλην ἔλαβεν αἰχμάλωτον. Ἐπανερχόμενος δὲ εἰς Τραχῖνα, ἔμεινεν εἰς τὸ Κηναῖον ἀκρωτήριον τῆς Εὐβοίας διὰ νὰ προσφέρῃ θυσίαν εἰς τὸν Δία, καὶ ἔπεμψε τὸν ὑπηρέτην του Λίχαν νὰ κομίσῃ ἐκ τῆς οἰκίας του καθαρὸν χιτῶνα, τὸν ὁποῖον νὰ φορέσῃ κατὰ τὴν θυσίαν. Ἡ Δηϊάνειρα ὑποπτεύουσα ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἠγάπα περισσότερον τὴν Ἰόλην παρὰ αὐτήν, ἔχρισε τὸν χιτῶνα, τὸν ὁποῖον ἔπεμψεν εἰς αὐτόν, μὲ τὸ αἷμα τοῦ Κενταύρου. Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς ἐνεδύθη αὐτόν, ἤρχισε νὰ καίηται τὸ σῶμά του, καὶ ὑπέφερε δριμυτάτους πόνους· ἐν δὲ τῇ φοβερᾷ ἀγωνίᾳ του ἥρπασε τὸν Λίχαν ἀπὸ τοῦ ποδὸς καὶ ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· προσπαθῶν δὲ ν' ἀποσπάσῃ τὸν χιτῶνα συναπέσπα καὶ τὰς σάρκας του. Ὅτε ἡ Δηϊάνειρα κατενόησε τὸ μέγα κακὸν ὅπερ ἔπραξεν, ἐφόνευσεν ἑαυτήν, ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἀνέβη εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Οἴτης καὶ συναθροίσας κορμοὺς ξηρῶν δένδρων ἤγειρε πυράν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκάθισε καὶ ἐζήτει νὰ εὕρῃ τινὰ νὰ θέσῃ πῦρ εἰς αὐτήν. Τοῦτο ἔπραξεν ὁ Φιλοκτήτης, ὁ υἱὸς τοῦ Ποίαντος, καὶ ὡς ἀνταμοιβὴν ἔλαβε παρὰ τοῦ ἥρωος τὰ βέλη του. Ὅτε δὲ αἱ φλόγες περιεκύκλωσαν τὸ σῶμα τοῦ Ἡρακλέους, ἔγειναν βρονταὶ καὶ νέφος κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ μετήνεγκε τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς τὸν Ὄλυμπον, ὅπου ἠξιώθη τῆς ἀθανασίας καὶ ἔλαβεν ὡς σύζυγον τὴν θεὰν τῆς νεότητος Ἥβην.

Ἀφοῦ ὁ Ἡρακλῆς μετέστη εἰς τὸν Ὄλυμπον, ὁ Εὐρυσθεὺς ἤρχισε νὰ καταδιώκῃ τὰ τέκνα του καὶ ἠνάγκασεν αὐτὰ νὰ φύγωσιν ἐκ τῆς Πελοποννήσου· εὗρον δὲ καταφύγιον εἰς τὰς Ἀθήνας· ἀλλ' ὁ Εὐρυσθεύς, ἐλθὼν μετὰ στρατεύματος εἰς τὴν Ἀττικήν, ἀπῄτει νὰ τοὺς διώξωσιν ἐκεῖθεν. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ὑπερήσπισαν τοὺς πρόσφυγας, καὶ κατενίκησαν τὰ στρατεύματα τοῦ Εὐρυσθέως, ὅστις φεύγων ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἡρακλέους Ὕλλου. Οὗτος δὲ εὐθὺς εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῶν ἄλλων Ἡρακλειδῶν· πολεμηθεὶς ὅμως ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων ἐφονεύθη μονομαχῶν μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀρκάδων Ἐχέμου.

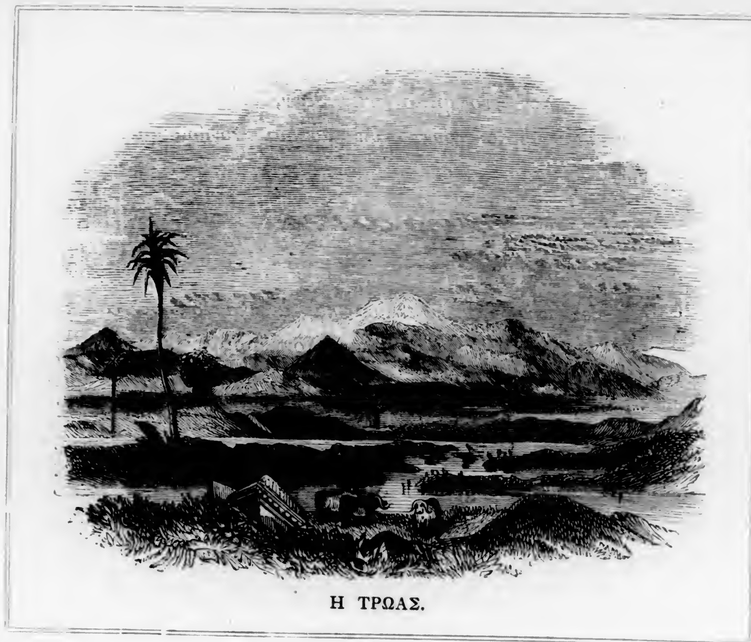
Βραδύτερον τὸ Ἄργος περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις ἐνυμφεύθη Κλυταιμνήστραν τὴν ἀδελφὴν τοῦ Κάστορος καὶ Πολυδεύκους, τὴν δὲ ἄλλην ἀδελφὴν αὐτῶν Ἑλένην ἔλαβεν ὡς σύζυγον ὁ Μενέλαος ἀδελφὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος. Πρὶν ἡ Ἑλένη ὑπανδρευθῇ, πάντες οἱ τότε ἥρωες τῆς Ἑλλάδος ἐπεθύμουν νὰ τὴν λάβωσι γυναῖκα, καὶ ἐπαρουσιάζοντο ὡς μνηστῆρες εἰς τὸν Τινδάρεων, τὸν πατέρα της, ὅστις ἔκαμε τοὺς ἥρωας νὰ ὁρκισθῶσιν, ὅτι μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ γαμβροῦ πάντες θὰ βοηθήσωσιν αὐτόν, ἂν τυχὸν θελήσῃ τις νὰ ἁρπάσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὴν Ἑλένην· καὶ τούτου γενομένου ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν Μενέλαον. Καὶ ὁ μὲν Ἀγαμέμνων ἐβασίλευεν ἐν Μυκήναις, ὁ δὲ Μενέλαος ἐν Σπάρτῃ.

Οἱ δύο οὗτοι ἥρωες ἦσαν υἱοὶ τοῦ Ἀτρέως, υἱοῦ τοῦ Πέλοπος, τοῦ ὁποίου ὁ πατὴρ Τάνταλος ἦτο φίλος τῶν θεῶν, οἵτινες συνεχῶς κατέβαινον εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἐφιλοξενοῦντο ὑπ' αὐτοῦ· πονηρὰ ὅμως ἰδέα ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν του, νὰ δοκιμάσῃ ἂν οἱ θεοὶ γνωρίζωσι τὰ πάντα, καὶ καταμελίσας τὸν υἱόν του Πέλοπα παρέθηκεν εἰς αὐτοὺς γεῦμα παρεσκευασμένον ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι θεοὶ οὐδόλως ἤγγισαν τὴν ἀνοσίαν ταύτην τροφήν, ἡ Δημήτηρ ὅμως ἔφαγεν ἐξ ἀπροσεξίας τὸν ἕνα ὦμον τοῦ παιδίου. Ὁ Ζεὺς εὐθὺς ἔδωκε ζωὴν εἰς τὸν παῖδα καὶ ἀντικατέστησε τὸν καταβρωθέντα ὦμον δι' ἐλεφαντίνου, τὸν δὲ Τάνταλον ἔρριψεν εἰς τὸν Τάρταρον, καταδικάσας αὐτὸν νὰ ὑποφέρῃ αἰωνίαν δίψαν καὶ νὰ ζῇ ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ μὴ δύνηται νὰ πίνῃ.

Ὅτε ἡλικιώθη ὁ Πέλοψ, διωχθεὶς ἐκ τῆς Φρυγίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Τροίας Ἴλου, ἦλθε μὲ ἀποικίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὸν Οἰνόμαον, βασιλέα τῆς Ἥλιδος, τὸν ὁποῖον ἐνίκησεν εἰς ἀγῶνα διφρηλασίας καὶ ἔλαβεν εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα του Ἱπποδάμειαν ὁμοῦ μὲ τὸ βασίλειον τῆς Ἥλιδος, ὅπου λέγεται ὅτι ἵδρυσε τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας καὶ ἔγεινε τὸ ὄνομά του περίφημον· ἐξ αὐτοῦ καὶ ἡ χερσόνησος ὠνομάσθη Πελοπόννησος. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πέλοπος ἠγέρθη φιλονεικία μεταξὺ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ἀτρέως καὶ Θυέστου, τίς νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν καὶ ἐνίκησεν ὁ πρῶτος.

ΝΟΜΙΣΜΑ ΗΛΕΙΩΝ.

Η ΤΡΩΑΣ.

ΚΕΦ. Γ'.

Ο ΤΡΩΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ.

ΟΤΕ ὁ Πηλεὺς ἐνυμφεύετο τὴν θαλασσίαν θεὰν Θέτιν, πάντες οἱ θεοὶ καὶ αἱ θεαί, ἐκτὸς τῆς Ἔριδος, παρευρέθησαν εἰς τὴν τελετήν, καὶ αἱ Μοῦσαι ἔψαλλον τὸν ὑμέναιον. Τοῦτο σφόδρα παρώργισε τὴν Ἔριν, ἥτις ἐλθοῦσα κρυφίως ἔρριψεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ συμποσίου χρυσοῦν μῆλον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο γεγραμμένον, "Ἡ καλὴ λαβέτω", δηλαδή, "ἂς τὸ λάβῃ ἡ ὡραία". Τὸ μῆλον κυλιόμενον ἦλθεν ἐμπρὸς εἰς τὰς τρεῖς θεάς, Ἥραν, Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην, καὶ παρευθὺς δεινὴ φιλονεικία ἠγέρθη μεταξὺ αὐτῶν, ποία νὰ λάβῃ αὐτό. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ συμφωνήσωσιν, ἦλθον εἰς τὸν Δία, ὅστις πάλιν μὴ θέλων οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν νὰ δυσαρεστήσῃ, διέταξε τὸν Ἑρμῆν νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὰς εἰς τὸ ὄρος τῆς Φρυγίας τὸ καλούμενον Ἴδη, ὅπου ὁ ὡραῖος Πάρις, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Τροίας Πριάμου, ἔβοσκε τὰ ποίμνιά του. Ὁ Ἑρμῆς ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν τοῦ Διὸς καὶ ὡδήγησε τὰς θεὰς εἰς τὸν Πάριν· δοὺς δὲ εἰς αὐτὸν τὸ χρυσοῦν μῆλον, ἐκέλευσεν αὐτὸν νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὴν ὡραιοτέραν. Ὁ δὲ ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν Ἀφροδίτην,

ἥτις τῷ ὑπεσχέθη τὴν ὡραιοτέραν γυναῖκα τοῦ κόσμου. Ἔκτοτε ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἡ Ἥρα ἔγειναν ἐχθρικώταται πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸ ἔθνος του.

Τὸ ἔθνος εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆκεν ὁ Πάρις ἦτο Πελασγικὸν καὶ κατῴκει εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους· ὠνομάζοντο δὲ Τρῷες, καὶ ἡ χώρα αὐτῶν Τροία, πρωτεύουσα τῆς ὁποίας ἦτο ἡ ὀχυρὰ πόλις Ἴλιος, κειμένη ἐπί τινος ὑψηλοῦ λόφου ἐν μέσῳ εὐρυχώρου πεδιάδος μεταξὺ τῶν ποταμῶν Σιμόεντος καὶ Σκαμάνδρου, καὶ ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης τριάκοντα στάδια. Ὄπισθεν τῆς πόλεως ὑψοῦτο ἡ Ἴδη. Κατὰ τὴν μυθολογίαν, τὰ τείχη τῆς Ἰλίου ἐκτίσθησαν ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ ἐν τῇ ἀκροπόλει αὐτῆς ἐφυλάττετο τὸ Παλλάδιον, τὸ ὁποῖον ἦτο ξύλινον ἄγαλμα ἔχον μέγεθος τριῶν πήχεων, καὶ κρατοῦν εἰς μὲν τὴν δεξιὰν χεῖρα δόρυ, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν ἠλακάτην καὶ ἄτρακτον· ἐδόθη δὲ ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν Ἶλον, ἱδρυτὴν τῆς πόλεως, ἥτις, οὐδέποτε ἔμελλε νὰ κυριευθῇ, ἐνόσῳ εἶχεν ἐντὸς αὐτῆς τὸ Παλλάδιον.

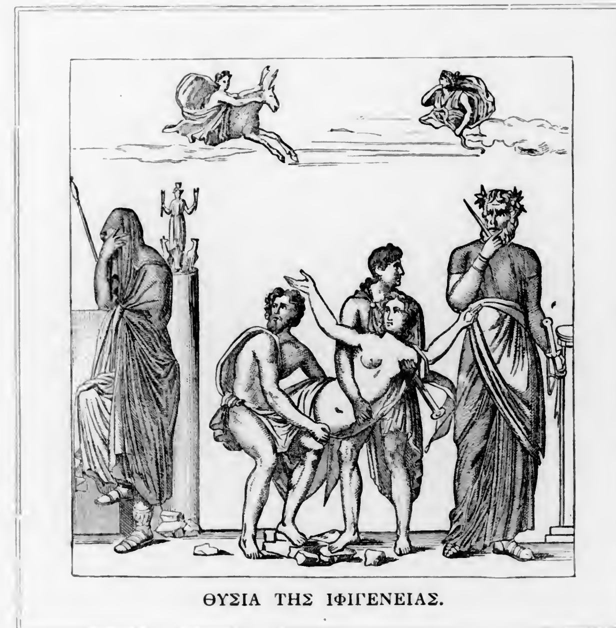
Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐβασίλευεν ἐν Τροίᾳ ὁ υἱὸς τοῦ Λαομέδοντος Πρίαμος, γυνὴ τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ Ἑκάβη· εἶχε δὲ πολλὰ τέκνα, περιφημότερα τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ Ἕκτωρ, ὁ Πάρις, ὁ Δηΐφοβος, ὁ Ἕλενος, ἡ Κρέουσα, ἡ Κασσάνδρα καὶ ἡ Πολυξένη. Καὶ ὁ μὲν Ἕκτωρ ἦτο ἀνδρεῖος καὶ πολεμικώτατος, ὁ δὲ Πάρις ἠγάπα τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς τέρψεις. Ἡ Ἀφροδίτη λοιπόν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε δώσῃ τὸ μῆλον, προέτρεψεν αὐτὸν νὰ ναυπηγήσῃ πλοῖον καὶ νὰ ταξειδεύσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ βασιλέων. Πανταχοῦ ὑπεδέχθησαν αὐτὸν εὐμενῶς· ἐν δὲ τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου ἠξιώθη μεγάλων περιποιήσεων. Ἡμέραν τινὰ ὅμως, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Μενελάου, ἥρπασε τὴν σύζυγον αὐτοῦ Ἑλένην καὶ ἀπήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν Τρῳάδα. Ὅτε ἐπανῆλθεν ὁ Μενέλαος, καὶ ἔμαθε τὸ συμβάν, προσεκάλεσε τοὺς ὁρκισθέντας ἥρωας νὰ τὸν βοηθήσωσι ν' ἀνακτήσῃ τὴν γυναῖκά του, καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑβρίσαντα. Πάντες οἱ βασιλεῖς καὶ ἥρωες τῆς Ἑλλάδος ἐφάνησαν πρόθυμοι εἰς τὴν πρόσκλησιν· ἀλλ' ὁ πολυμήχανος βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεὺς κατ' οὐδένα τρόπον ἤθελε νὰ ἐγκαταλίπῃ μόνην τὴν σύζυγόν του Πηνελόπην καὶ νὰ συνεκστρατεύσῃ μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ διὰ τοῦτο προσεποιήθη ὅτι παρεφρόνησε, καὶ ζεύξας εἰς ἄροτρον βοῦν καὶ ὄνον ἔσπειρεν ἅλας ἐπὶ τῆς ἄμμου. Παλαμήδης ὅμως ὁ υἱὸς τοῦ Ναυπλίου, ὅστις μετέβη ἐκεῖ διὰ νὰ τὸν πείσῃ, νοήσας τὴν πανοῦργον προσποίησιν τοῦ Ὀδυσσέως, ἔλαβε τὸν υἱόν του Τηλέμαχον, βρέφος τότε ὄντα, καὶ τὸν ἔθεσε πρὸ τοῦ ἀρότρου. Ἐνταῦθα ἐστάθη ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ συγκατένευσε νὰ συνεκστρατεύσῃ ἐπὶ Τροίαν, ἀλλὰ πάντοτε ἐμίσει τὸν Παλαμήδην, διότι ἀνεκάλυψε τὴν πανουργίαν του.

Ἡ θεὰ Θέτις προγινώσκουσα ὅτι ἂν ὁ ὡραῖος καὶ ἀνδρεῖος αὐτῆς υἱὸς Ἀχιλλεὺς ἐξεστράτευεν εἰς Τροίαν ἦτο πεπρωμένον ν' ἀποθάνῃ ἐκεῖ, ἐνέδυσεν αὐτὸν γυναικείαν στολὴν καὶ τὸν ἔπεμψεν εἰς τὴν νῆσον Σκῦρον, ὅπου ὁ βασιλεὺς Λυκομήδης ἔλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ περίφημος ὅμως ἐκείνου τοῦ καιροῦ μάντις Κάλχας ἐκήρυξεν ὅτι, ἐὰν ἤθελον νὰ ἐπιτύχῃ ἡ κατὰ τῆς Τροίας ἐκστρατεία, ἦτο ἀνάγκη νὰ συνεκστρατεύσῃ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως Ἀχιλλεύς· ἀλλ' οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τὸν εὕρῃ. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως μαθὼν ποῦ ἐκρύπτετο καὶ μεταμφιεσθεὶς εἰς κοσμηματοπώλην, ἦλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Λυκομήδους καὶ ἐδείκνυε τὰ διάφορα κοσμήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχε καὶ ὡραῖον ξίφος. Αἱ θυγατέρες τοῦ βασιλέως, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ ὁ Ἀχιλλεύς, κατέβησαν νὰ ἀγοράσωσι κοσμήματα· καὶ ἐν ᾧ ἐκεῖναι παρετήρουν τὰ ἄλλα πράγματα, αὐτὸς εὐθὺς ἥρπασε τὸ ξίφος καὶ ἐξήταζεν αὐτὸ μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος. Ὁ Ὀδυσσεύς, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, ἐφανέρωσεν εἰς τὸν Ἀχιλλέα τίς ἦτο, καὶ μὲ ποῖον σκοπὸν ἦλθεν· ὁ δὲ νεαρὸς ἥρως προθύμως ἐδέχθη νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν· πρὶν ὅμως ἀναχωρήσῃ ἐκ Σκύρου ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Λυκομήδους Δηϊδάμειαν, τὴν ὁποίαν ἀφῆκεν ἐκεῖ, ὅπου μετ' οὐ πολὺ ἐγέννησεν υἱὸν εἰς τὸν Ἀχιλλέα, τὸν ὁποῖον ὠνόμασε Νεοπτόλεμον.

Ἐχρειάσθη πολὺς καιρὸς ἕως οὗ ἑτοιμασθῶσιν οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἐκστρατείαν· ἀλλ' ὅτε ἦσαν πάντες ἕτοιμοι, συνηθροίσθησαν εἰς τὴν Αὐλίδα, ἥτις ἔκειτο εἰς τὸ παράλιον τῆς Βοιωτίας τὸ ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας καὶ εἶχε δύο λιμένας, ἕνα μέγαν καὶ ἄλλον μικρότερον. Ἐνταῦθα ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, συγκείμενος ἐκ χιλίων καὶ διακοσίων περίπου πλοίων, περιέμενε κατάλληλον ἄνεμον διὰ νὰ ἀποπλεύσῃ κατὰ τῆς Τροίας· ἀλλ' ἐπεκράτει ἄκρα γαλήνη ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἠρώτησαν οἱ Ἕλληνες τὸν μάντιν Κάλχαντα, ὅστις ἀπεκρίθη ὅτι ἡ θεὰ Ἄρτεμις ἦτο ὠργισμένη κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, διότι ἐφόνευσεν ἔλαφον ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς ἄλσους, καὶ ὅτι ἂν ἤθελον νὰ τὴν ἐξιλεώσωσιν, ἔπρεπε νὰ θυσιάσωσιν εἰς αὐτὴν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἰφιγένειαν. Θέλων καὶ μὴ θέλων ἠναγκάσθη ὁ Ἀγαμέμνων νὰ φέρῃ ἐκεῖ τὴν θυγατέρα του, προφασισθεὶς εἰς τὴν γυναῖκά του Κλυταιμνήστραν ὅτι ἔμελλε νὰ τὴν νυμφεύσῃ μὲ τὸν Ἀχιλλέα. Ὅτε ἦλθεν ἡ κόρη ἔμαθε τὴν αἰτίαν τῆς προσκλήσεώς της· ἀλλ' ἔδειξεν εὐτολμίαν καὶ αὐταπάρνησιν καὶ μετὰ θάρρους ἐστάθη παρὰ τὸν βωμὸν προσφέρουσα ἑαυτὴν ἱλασμὸν διὰ τὸ ἁμάρτημα τοῦ πατρός της. Καθ' ἣν ὥραν ὅμως ἔμελλε νὰ τελεσθῇ ἡ θυσία, κατέβη ἐξ οὐρανοῦ ἡ Ἄρτεμις ἐν νεφέλῃ, καὶ ἁρπάσασα αὐτὴν ἀοράτως τὴν μετέφερεν εἰς Ταυρίδα, ὅπου τὴν κατέστησεν ἱέρειαν ἐν τῷ ἑαυτῆς ναῷ. Ἀφοῦ ἐξημενίσθη οὕτω ἡ

θεά, ἔπνευσεν ἄνεμος καὶ ἀπέπλευσεν ὁ στόλος. Κατὰ τὸν πλοῦν ἤγγισαν εἰς τὴν νῆσον Λῆμνον καὶ ἀφῆκαν ἐκεῖ τὸν Φιλοκτήτην, πληγωθέντα εἰς τὸν πόδα, διότι ἓν βέλος τοῦ Ἡρακλέους ἔπεσεν ἐπ' αὐτοῦ ἐξ ἀπροσεξίας καὶ ἐκ τῆς ἀλγεινοτάτης πληγῆς ἐξήρχετο δεινὴ ἀποφορά, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τὸν πλησιάσῃ. //

Τέλος ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐπλησίασεν εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Τρῳάδος· ἦτο δὲ πεπρωμένον, ἐκεῖνος ὅστις ἤθελε πρῶτος πατήσῃ τὴν Τρωϊκὴν γῆν ν' ἀπο-

ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ.

θάνῃ· ἀλλ' ὁ ἐκ Θεσσαλίας Πρωτεσίλαος μετὰ θάρρους ἐπήδησεν εἰς τὴν ξηρὰν πρῶτος, καὶ εὐθὺς ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος· μετὰ τοῦτον ἀπεβιβάσθησαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐδίωξαν τοὺς Τρῶας εἰς τὴν πόλιν. Τὸν δὲ Πρωτεσίλαον ἐθρήνησαν πάντες, καὶ ἤγειραν εἰς αὐτὸν τύμβον ἐπὶ τῆς ἀπέναντι Θρᾳκικῆς Χερσονήσου, πέριξ τοῦ ὁποίου αἱ Νύμφαι ἐφύτευσαν πτελέας, καὶ ἐτιμᾶτο τὸ μέρος ἐκεῖνο ὡς ἱερὸν ἔτι καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους. Ἡ δὲ σύζυγος τοῦ ἥρωος, ἡ ὡραία Λαοδάμεια, ὅτε ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της, παρεκάλεσε τοὺς θεοὺς καὶ τὸν ἔπεμψαν εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ Ἅδου ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἑρμοῦ. Ἀφοῦ δὲ ἔμεινε μετ' αὐτῆς τρεῖς ὥρας, ἀπῆλθε

πάλιν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν· ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ συναπῆλθε καὶ αὐτή, διότι δὲν ἤθελε πλέον νὰ ζῇ ἐν τῷ κόσμῳ ἄνευ ἐκείνου.

Οἱ Τρῷες, ἀποσυρθέντες πάντες εἰς τὴν πόλιν Ἴλιον, ὠχύρωσαν αὐτὴν καλῶς, καὶ ἀπέκρουον πᾶσαν προσβολὴν τῶν Ἑλλήνων· οὗτοι δὲ σύραντες τὰ περισσότερα τῶν πλοίων εἰς τὴν ξηράν, καὶ σχηματίσαντες διάφορα στρατόπεδα, ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν καὶ ταὐτοχρόνως ἐλεηλάτουν τὴν λοιπὴν χώραν καὶ ἐκυρίευον τὰς μικροτέρας πόλεις. Ἀρχιστράτηγος παντὸς τοῦ στρατοῦ, ὅστις ὑπερέβαινε τὰς ἑκατὸν χιλιάδας, ἦτο ὁ Ἀγαμέμνων, καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Μενέλαος. Μετὰ τοὺς δύο Ἀτρείδας ἤρχετο ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ ἀνδρειότατος πάντων. Στενὸς φίλος τοῦ Ἀχιλλέως ἦτο ὁ καλὸς Πάτροκλος. Ἐπιφανέστατος διὰ τὴν ἀνδρίαν του, μετὰ τὸν Ἀχιλλέα, ἦτο Αἴας, ὁ τοῦ Τελαμῶνος, βασιλέως τῆς Σαλαμῖνος· μετὰ τοῦτον ἦτο Αἴας ὁ τοῦ Ὀϊλέως, βασιλέως τῆς Λοκρίδος. Διεκρίνοντο προσέτι Ἰδομενεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς

ΑΡΗΣ ΚΑΙ ΕΝΥΩ.

Κρήτης, καὶ Διομήδης ὁ τοῦ Τυδέως, ὅστις ἦτο εἷς τῶν ἀνδρειοτάτων Ἑλλήνων καὶ ἐκυρίευσεν ὀγδοήκοντα Τρωϊκὰ πλοῖα· ὁ Παλαμήδης, ὅστις ἐθαυμάζετο διὰ τὴν σοφίαν του, καὶ ὁ σεβάσμιος βασιλεὺς τῆς Πύλου Νέστωρ, ὅστις ἐβασίλευσεν ἐπὶ τρεῖς γενεάς, καὶ ἦτο ὁ ἄριστος σύμβουλος ἐν τῇ βουλῇ τῶν βασιλέων. Ὁ δὲ τῆς Ἰθάκης ἄναξ, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, ὅστις καὶ κατὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα οὐδενὸς ἔμενεν ὀπίσω, ἦτο εἷς ἐκ τῶν πρώτων.

Ἐν τούτοις ἡ πόλις δὲν ἐκυριεύετο, καὶ ἡ πολιορκία διήρκεσε δέκα ἔτη, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων ἔγειναν πολλαὶ αἱματηραὶ μάχαι καὶ πολλοὶ τῶν Τρῴων καὶ Ἑλλήνων ἀρχηγῶν ἔπεσον μαχόμενοι. Εἰς τὰς μάχας ταύτας πολλάκις καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ ἐλάμβανον μέρος. Ὁ Ἄρης καὶ ἡ Ἐνυὼ ἐβοήθουν τοὺς Τρῷας, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ τοὺς Ἕλληνας. Ἐν μάχῃ τινί, τῇ προτροπῇ τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ Διομήδης ἀντισταθεὶς εἰς τὸν Ἄρην ἐτραυμάτισεν αὐτὸν δεινῶς καὶ τὸν ἠνάγκασε ν' ἀποσυρθῇ ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι οἱ Ἕλληνες

ἐκυρίευον καὶ ἐλεηλάτουν πολλὰς ἐκ τῶν μικρῶν πόλεων τῆς Τρωϊκῆς ἐπικρατείας. Ἐκ μιᾶς τούτων ἥρπασαν πολλὰ λάφυρα καὶ αἰχμαλώτους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ πολλαὶ γυναῖκες· ἐκ τούτων λοιπὸν ὁ Ἀγαμέμνων ἔλαβε τὴν ὡραίαν κόρην Χρυσηΐδα, θυγατέρα τοῦ ἱερέως Χρύσου, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς τὴν καλὴν Βρισηΐδα, θυγατέρα τοῦ Βρυσέως. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ γηραιὸς πατὴρ τῆς Χρυσηΐδος ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας τὰ σύμβολα τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ φέρων πλούσια λύτρα διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν θυγατέρα του. Ἀλλ' ὁ Ἀγαμέμνων ἐδίωξεν αὐτὸν μετ' ἀπειλῆς, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ δώσῃ τὴν κόρην. Διὰ τὴν ὕβριν ταύτην ὠργίσθη ὁ Ἀπόλλων, καὶ ἔπεμψε φοβερὸν θανατικὸν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων καὶ καθ' ἑκάστην ἀπέθνησκον πολλοί. Ὁ καταστρεπτικὸς οὗτος λοιμὸς διήρκεσεν ἡμέρας ἐννέα, καὶ τὴν δεκάτην ὁ Ἀχιλλεὺς προσεκάλεσε γενικὴν συνέλευσιν διὰ νὰ συσκεφθῶσι τί ἔπρεπε νὰ γείνῃ καὶ πῶς νὰ ἐξιλεώσωσι τοὺς θεούς. Ἐγερθεὶς Κάλχας ὁ μάντις εἶπεν, ὅτι ὁ θεὸς Ἀπόλλων ἦτο ὠργισμένος κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι ὁ Ἀγαμέμνων ἠτίμασε τὸν ἱερέα αὐτοῦ Χρύσην, μὴ δοὺς εἰς αὐτὸν τὴν κόρην του. Ὁ Ἀγαμέμνων ἠναγκάσθη νὰ πέμψῃ εὐθὺς τὴν Χρυσηΐδα εἰς τὸν πατέρα της μετὰ πολλῶν δώρων· ἀλλὰ πρὸς ἐκδίκησιν ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ἀχιλλέα τὴν Βρισηΐδα, καὶ τοῦτο ἔκαμε τὸν φιλότιμον ἥρωα νὰ μὴ θέλῃ νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς μάχας· παρεκάλεσε δὲ καὶ τὴν μητέρα του Θέτιν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν Ὄλυμπον ὅπως πείσῃ τὸν Δία νὰ μὴ βοηθῇ πλέον τοὺς Ἕλληνας, καὶ οὕτω νὰ ἱκανοποιηθῇ ὁ υἱός της. Ἡ Θέτις ἐξετέλεσε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ τέκνου της, καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ὑπέστη μεγάλα δεινὰ νικώμενος καὶ διωκόμενος ὑπὸ τῶν Τρῴων πρὸς τὴν θάλασσαν. Βλέποντες οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ τὸν μέγαν κίνδυνον εἰς ὃν εὑρίσκοντο, ἔπεμψαν πρεσβείαν εἰς τὸν Ἀχιλλέα παρακαλοῦντες καὶ προσφέροντες δῶρα· ἀλλ' ἐκεῖνος ἔμενεν ἄκαμπτος· τῇ προτροπῇ ὅμως τοῦ Νέστορος συγκατένευσε νὰ δώσῃ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἵππους του εἰς τὸν ἀγαπητόν του Πάτροκλον· παρήγγειλεν ὅμως αὐτόν, ἀφ' οὗ σώσῃ τὸν στόλον, ὃν οἱ ἐχθροὶ ἔκαιον, νὰ ἐπιστρέψῃ· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς μάχης διώκων καὶ κατασφάζων τοὺς Τρῷας προεχώρησε μέχρι τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, καὶ ἐκεῖ ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος, ὅστις ἔλαβε καὶ τὴν πανοπλίαν του. Ἔπειτα συνήφθη κρατερὰ μάχη περὶ τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου, καθ' ἣν ὁ Μενέλαος ἀπέκτεινε τὸν υἱὸν τοῦ Πάνθου Εὔφορβον καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Μηριόνου ἐκόμισε τὸν νεκρὸν εἰς τὰ πλοῖα.

Ἀπαρηγόρητος ἦτο ὁ Ἀχιλλεὺς διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του, καὶ διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸν φονέα, συνεφιλιώθη μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῶν

ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ εἰς μάχην. Ἡ μήτηρ αὐτοῦ Θέτις ἐκόμισεν εἰς αὐτὸν νέαν πανοπλίαν, κατασκευασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου, τὴν ὁποίαν ἐνδυθεὶς ὥρμησε κατὰ τῶν πολεμίων καὶ ἐπήνεγκε μεγάλην καταστροφήν· συλλαβὼν δὲ καὶ δώδεκα αἰχμαλώτους ἐθυσίασεν αὐτοὺς εἰς τὴν σκιὰν τοῦ Πατρόκλου. Μετὰ ταῦτα διώξας τὸν Ἕκτορα τρεῖς φορὰς

Ο ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΦΕΡΩΝ ΤΟΝ ΠΑΤΡΟΚΛΟΝ ΝΕΚΡΟΝ.

ὁλόγυρα εἰς τὰ τείχη τῆς Ἰλίου, ἐφόνευσεν αὐτὸν καὶ δέσας τὸ νεκρόν του σῶμα ὄπισθεν τοῦ ἅρματος ἔσυρεν αὐτὸ πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἐκ τῆς ὁποίας κλαυθμοὶ καὶ θρῆνοι ἠκούοντο. Ὁ Πρίαμος τεθλιμμένος ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρείου υἱοῦ του, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ θάψῃ τὸ σῶμά του ἐντίμως, μετέβη ὁ ἴδιος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον, καὶ λαβὼν διὰ παρακλήσεων τὸ λείψανον τοῦ τέκνου του ἐκόμισεν αὐτὸ εἰς τὴν πόλιν. Πάντες οἱ ἐν

Ἰλίῳ ἔκλαιον καὶ ἐθρήνουν διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἕκτορος, καὶ ἐν μέσῳ βαθυτάτου πένθους ἔθαψαν αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς.

Ὅτε ὁ Πρίαμος μετέβη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον, συνωδεύετο ὑπὸ τῆς θυγατρός του Πολυξένης, τὴν ὁποίαν ἰδὼν ὁ Ἀχιλλεὺς ἠγάπησε καὶ ἐζήτησεν αὐτὴν εἰς γάμον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Πρίαμος συγκατένευσεν εἰς τοῦτο, μετέβη ὁ Ἀχιλλεὺς ἄοπλος εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θυμβραίου Ἀπόλλωνος διὰ νὰ νυμφευθῇ αὐτήν· ἀλλ' ἐκεῖ τοξευθεὶς εἰς τὴν πτέρναν ὑπὸ τοῦ Πάριδος ἀπέθανεν· μυθολογεῖται δὲ ὅτι ὁ Ἀπόλλων διηύθυνεν πρὸς τὴν πτέρναν τὸ βέλος, διότι πάντα τὰ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος τοῦ Ἀχιλλέως ἦσαν ἄτρωτα. Τὸ σῶμα τοῦ Ἀχιλλέως συνετάφη μὲ τὸ τοῦ Πατρόκλου ἐντὸς χρυσῆς κάλπης, τὴν ὁποίαν ὁ Διόνυσος ἔδωκεν εἰς τὴν Θέτιν, καὶ

ΤΥΜΒΟΣ ΤΟΥ ΑΙΑΝΤΟΣ.

μεγαλοπρεπὴς τύμβος ἀνηγέρθη εἰς τιμὴν αὐτοῦ εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Ἑλλησπόντου.

Οἱ δύο ἥρωες, Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τελαμώνιος Αἴας, ὡς σώσαντες τὸ σῶμα τοῦ Ἀχιλλέως ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Τρῴων, ἦλθον εἰς φιλονεικίαν τίς ἐξ αὐτῶν νὰ λάβῃ τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ συμφωνήσωσιν, ἀνέθεσαν τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς ἄλλους ἀρχηγούς, οἵτινες ἐγνωμοδότησαν ὑπὲρ τοῦ Ὀδυσσέως. Ἡ ἀπόφασις ὅμως αὕτη ἔκαμε τὸν Αἴαντα νὰ γείνῃ ἔξω φρενῶν, καὶ ὁρμήσας εἰς ποίμνην προβάτων κατέσφαξεν αὐτήν, νομίζων ὅτι ἐφόνευε τοὺς ἐχθρούς του· ἀλλὰ τέλος ἐλθὼν εἰς τὰς αἰσθήσεις του καὶ αἰσχυνθεὶς διὰ τὴν πρᾶξίν του ηὐτοκτόνησεν.

Ἡ Τροία ἐν τούτοις δὲν ἐκυριεύετο· ἐπειδὴ ὅμως ὑπῆρχε πρόρρησις ὅτι τότε θὰ ἁλωθῇ ἡ πόλις, ὅταν ἁρπαγῇ ἐξ αὐτῆς τὸ οὐρανόπεμπον Παλλάδιον, καὶ ἔλθωσιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον ὁ Φιλοκτήτης μὲ τὰ

βέλη τοῦ Ἡρακλέους καὶ Πύρρος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως, ἔσπευσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐξετέλεσαν ταῦτα· ἀλλὰ καὶ οὕτω πάλιν ἔγεινε χρεία νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸ ἑξῆς στρατήγημα πρὸς κυρίευσιν τῆς πόλεως. Κατεσκεύασαν ὑπερ-

Ο ΛΑΟΚΟΩΝ.

μεγέθη ξύλινον ἵππον, εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ὁποίου ἐκρύφθησαν οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἔσυραν αὐτὸν ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Ἰλίου· ἀφέντες δὲ ἐκεῖ ἕνα μόνον στρατιώτην, καλούμενον Σίνωνα, πάντες οἱ ἄλλοι ἀπέπλευσαν

καὶ παρεμόνευον ὄπισθεν τῆς νήσου Τενέδου. Οἱ Τρῶες χαίροντες ἀνέῳξαν τὰς πύλας τῆς πόλεως, καὶ ἐξελθόντες παρετήρουν μετὰ θαυμασμοῦ τὸν μέγαν δούρειον ἵππον· μαθόντες δὲ παρὰ τοῦ Σίνωνος ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀφῆκαν αὐτὸν ὡς ἀνάθημα εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ἀπεφάσισαν νὰ σύρωσιν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ μένῃ ἐκεῖ ὡς μνημεῖον τῆς φυγῆς τῶν Ἑλλήνων. Ὁ τοῦ Ἀπόλλωνος ὅμως ἱερεὺς Λαοκόων ἠναντιοῦτο εἰς τοῦτο καὶ ῥίψας τὸ δόρυ του ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἵππου προσεπάθει νὰ πείσῃ τοὺς Τρῶας, ὅτι τὸ ἐντὸς κενὸν ἔκρυπτε κακόν τι· ἀλλ' οἱ θεοὶ ἤθελον τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως καὶ ἔπεμψαν κατ' αὐτοῦ δύο παμμεγέθεις δράκοντας, οἵτινες περισφίγξαντες αὐτὸν μετὰ τῶν τέκνων του τοὺς ἀπέπνιξαν. Τὴν φοβερὰν ταύτην σκηνὴν περιγράφει δραματικώτατα ὁ Βιργίλιος ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῆς Αἰνειάδος. Χάριν δὲ τῆς εἰκόνος παραθέτομεν ἐνταῦθα τὴν περιγραφὴν κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Ι. Ρ. Ραγκαβῆ.

Ὁ Λαοκόων, λαχὼν ἱερεὺς Ποσειδῶνος ἐκ κλήρου,
ἐπὶ πανδήμου βωμοῦ πελώριον ἔθυε ταῦρον.
Ἀλλ' ἐκ τραχείας Τενέδου ἰδοὺ δι' εὐδίων ὑδάτων
δύο, ὢ φρικ', ὑπερμέτρους καμπὰς διελίσσοντες ὄφεις,
πρὸς τὰς ἀκτὰς προχωροῦντες ὁμοῦ διασχίζουν τὸν πόντον.
Ὄρθια αἴρουν τὰ στήθ' εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ὕπερθεν τούτου
αἱ αἱματώδεις λοφώσεις προέχουν· τὰ μέλη δὲ τἄλλα
ἕλκοντ' ἐντὸς τῆς θαλάσσης· δεινὸν δὲ κυρτοῦνται τὰ νῶτα·
σίζον δ' ἀφρίζει τὸ κῦμα. Ὡς δ' ἔφθασαν ἤδ' εἰς τὴν χέρσον,
οἱ ὀφθαλμοί των πυρίνης χροιᾶς κ' αἱματόβαπτοι ἦσαν,
καὶ τὰ συρίζοντα χείλη μ' εὐκάμπτους ἔλειχον γλώσσας.
Ἔντρομ' ἡμεῖς διεσπάρημεν· τότ' ἀπ' εὐθείας ἐκεῖνοι
πρὸς Λαοκόοντ' ὁρμῶσι, καὶ πρῶτον ἑλίσσονται ἄμφω,
περὶ τὰ σώματα ὅλως τῶν δύο του τέκνων πλακέντες,
καὶ ἐνδακόντες αὐτῶν τὰ τρισάθλια τρώγουσι μέλη.
Εἶτα δ' αὐτὸν εἰς ἄμυναν σπεύδοντ', ἀνέχοντα λόγχην,
διὰ σπειρῶν συλλαβόντες μεγάλων ὁμοῦ τὸν συνδέουν.
Δὶς τὰ νεφρά του, καὶ δὶς τὸν αὐχένα του ζώσαντες πέριξ,
διὰ τῶν νώτων των, ὑπερθ' ἐξαίρουν τραχήλους καὶ κάρας.
Ὅσον δὲ μᾶλλον ζητεῖ τοὺς δεσμοὺς μὲ τὰς χεῖρας νὰ λύσῃ
τόσον τὰ στέμματ' αὐτοῦ μέλας ἰὸς καταχραίνει.

Αἰνειὰς Οὐϊργιλίου Βιβλ. Β'. μεταφρ. Ι. Ρίζου Ραγκαβῆ.

Οἱ δὲ ἄλλοι Τρῶες ἀπερισκέπτως εἵλκυσαν τὸν δούρειον ἵππον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐδόθησαν εἰς τέρψιν καὶ εὐθυμίαν καὶ οὐδὲ εἷς φύλαξ ἔμεινεν ἐπὶ τῶν πυλῶν ἢ ἐπὶ τῶν πύργων. Ὁ Σίνων ἐν τούτοις κρυφίως ὑπῆγε πρὸς τὸν ἵππον καὶ εἶπεν εἰς τοὺς ἐντὸς ἥρωας, ὅτι ἦτο ὥρα νὰ

ἐξέλθωσιν, ὅπερ ἐκεῖνοι δὲν ἐβράδυναν νὰ ποιήσωσιν. Ὁ δὲ Ἑλληνικὸς στόλος κατὰ τὴν νύκτα ἐπανῆλθεν εἰς Τροίαν, καὶ οἱ Ἕλληνες εὑρόντες τὰς πύλας ἀνεῳγμένας ὑπὸ τῶν ἐντὸς ἡρώων, εἰσώρμησαν εἰς τὴν πόλιν καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον ἤρχισε φοβερὰ λεηλασία· τὸ ἐξῆς δὲ κέλευσμα ἀντήχει κατὰ τὸ ἄστυ τῆς Τροίας, "ὦ παῖδες Ἑλλήνων, πότε τῷ ὄντι, πότε καταπορθήσαντες τὴν ἀκρόπολιν τῆς Ἰλίου θὰ ἐπιστρέψητε εἰς τὴν πατρίδα;" Ἐν τῇ γενικῇ καταστροφῇ τῆς πόλεως πολλοὶ ἐφονεύθησαν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ γηραιὸς Πρίαμος μετὰ τῶν υἱῶν του· τὴν δὲ γηραιὰν βασίλισσαν Ἑκάβην μετὰ τῶν θυγατέρων της Κασσάνδρας καὶ Πολυξένης ἤγαγον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον μετὰ πολλῶν ἄλλων γυναικῶν αἰχμαλωτίδων. Τὸν Ἀλέξανδρον Πάριν ἐφόνευσε πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς πόλεως ὁ Φιλοκτήτης διὰ τῶν φαρμακερῶν βελῶν τοῦ Ἡρακλέους· ἀλλὰ τὴν Ἑλένην ἔλαβεν ὁ τοῦ Πριάμου υἱὸς Δηΐφοβος· ὅτε ὅμως ἐκυριεύθη ἡ πόλις ὁρμήσαντες ὁ Μενέλαος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸν οἶκον τῆς Ἑλένης, τὸν μὲν Δηΐφοβον ἐφόνευσαν, αὐτὴν δὲ ἠλευθέρωσαν· οὕτω δὲ ἔγεινε πάλιν ἡ Ἑλένη σύζυγος τοῦ πρώτου ἀνδρός της Μενελάου, ὅστις λαβὼν αὐτὴν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀφ' οὗ περιεπλανήθη πολλὰ ἔτη· ἔζησαν δὲ εὐτυχεῖς ἐντὸς μεγαλοπρεπῶν ἀνακτόρων μέχρι γήρατος, καὶ τότε οἱ θεοὶ μετέστησαν αὐτοὺς εἰς τὰ Ἠλύσια. Καὶ ὁ Νέστωρ ἐπέστρεψεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλ' οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες ὑπέστησαν πολλὰ δεινά· ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ὅτε ἦλθεν εἰς τὰς Μυκήνας, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Πριάμου Κασσάνδραν, ἐσφάγη οἰκτρῶς ὑπὸ τῆς συζύγου του Κλυταιμνήστρας καὶ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς Αἰγίσθου· ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν ὁ τοῦ Ἀγαμέμνονος υἱὸς Ὀρέστης, τῇ συμπράξει τῆς ἀδελφῆς του Ἠλέκτρας, ἀπέκτεινε τοὺς φονεῖς τοῦ πατρός του, καὶ ἁγνισθεὶς κατέλαβεν ἐπὶ τέλους τὴν πατρικὴν βασιλείαν.

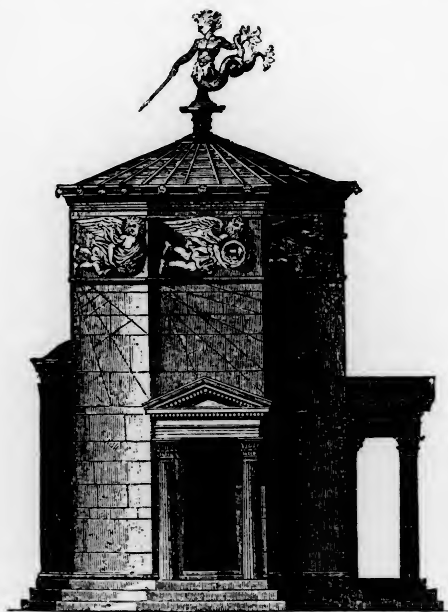
ΚΕΦ. ΙΑ΄.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ.

'Οδυσσεὺς καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἐμβάντες εἰς τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἦσαν πλήρη λαφύρων, ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Τρῳάδος, ἐπιθυμοῦντες νὰ φθάσωσιν ὅσον τάχιστα εἰς τὴν πατρίδα των Ἰθάκην· ἀλλ' ἡ βουλὴ τῶν θεῶν ἦτο ἄλλη, διότι ἄνεμος σφοδρὸς πνεύσας ἔφερεν αὐτοὺς εἰς τὴν χώραν τῶν Κικόνων, οἵτινες ἦσαν ἄνδρες ἄγριοι καὶ πολεμικοὶ καὶ ἐφόνευσαν ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἐκ τῶν συντρόφων τοῦ Ὀδυσσέως, ὅστις εὐθὺς ἀπελθὼν ἐκεῖθεν μετὰ τῶν ὑπολειφθέντων ἔπλεε πρὸς τὴν Πελοπόννησον· ἀλλ' ἐνῷ περιέκαμπτε τὴν Μαλέαν ἄκραν, ἄνεμος ἰσχυρὸς πνεύσας ἐξ ἄρκτου, ὤθησε τὰ πλοῖα πρὸς τὴν Λιβύην, καὶ μετὰ δεκαήμερον θαλασσοπλοΐαν ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, οἵτινες ἦσαν εἰρηνικοὶ καὶ φιλήσυχοι καὶ λίαν φιλόξενοι, ἐτρέφοντο δὲ ἐκ τῶν καρπῶν δένδρου ὀνομαζομένου λωτοῦ. Σύντροφοί τινες τοῦ Ὀδυσσέως μεταβάντες πρὸς αὐτοὺς καὶ γευθέντες ἐκ τοῦ παραδόξου τούτου καρποῦ, ἐλησμόνησαν τὴν πατρίδα των, καὶ δὲν ἤθελον ν' ἀπέλθωσιν ἐκεῖθεν· ἀλλ' ἐλθὼν ὁ Ὀδυσσεὺς μετ' ἄλλων συντρόφων, ἐπανήγαγεν αὐτοὺς διὰ τῆς βίας εἰς τὰ πλοῖα, καὶ εὐθὺς ἀπέπλευσεν ἐκ τῆς χώρας ταύτης· ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ἰθάκην, ἤχθησαν ὑπὸ τῶν ἀνέμων εἰς τὴν χώραν τῶν Κυκλώπων. Ὁ Ὀδυσσεὺς λαβών τινας ἐκ τῶν συντρόφων του, καὶ ἀφήσας τοὺς ἄλλους εἰς τὰ πλοῖα, ἐξῆλθε νὰ περιεργασθῇ τὸν τόπον. Προχωρήσαντες ὀλίγον εἶδον παρὰ τοὺς πρόποδας ὄρους μέγα σπήλαιον, καὶ παρὰ τὸ στόμιον αὐτοῦ ἀγγεῖα πλήρη γάλακτος, καὶ καλάθια πλήρη τυρῶν. Ἔφαγον λοιπὸν τυροὺς καὶ ἔπιον γάλα, καὶ ἐν ᾧ διενοοῦντο νὰ λάβωσιν ἀρνία τινὰ ἐκεῖθεν καὶ νὰ καταβῶσιν εἰς τὰ πλοῖα, ἐφάνη καταβαίνων ἐκ τοῦ βουνοῦ φοβερὸς Κύκλωψ.

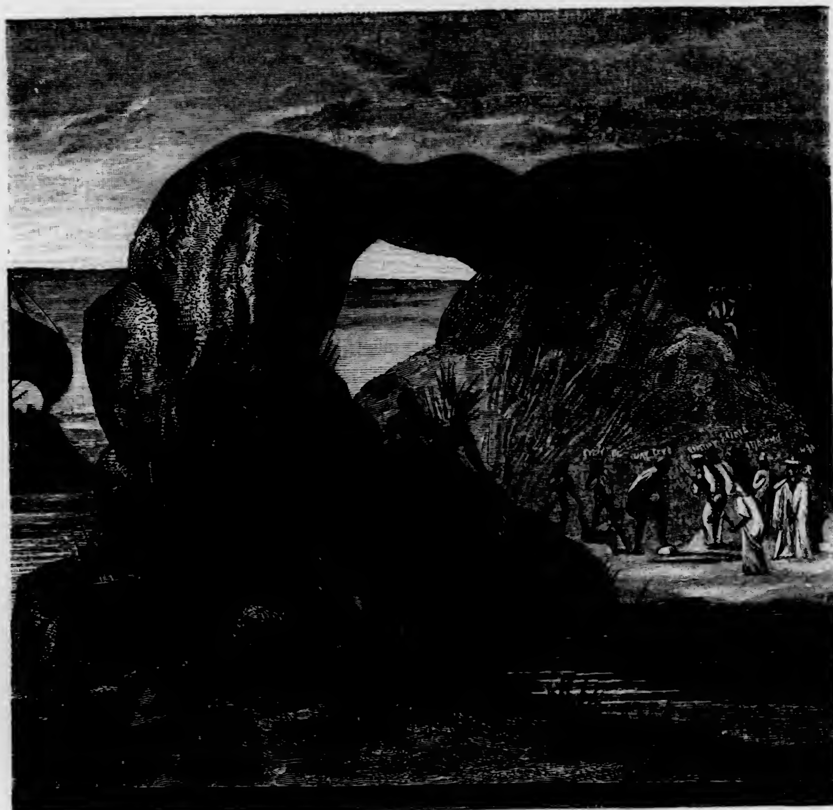
Τοῦτον ἰδόντες πάντες ἐκρύβησαν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, εἰς τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγον εἰσελθὼν καὶ ὁ Κύκλωψ ἔκλεισε τὸ στόμιον αὐτοῦ διὰ πέτρας ὑπερμεγέθους. Ἐνταῦθα συλλαβὼν κατέφαγέ τινας τῶν συντρόφων τοῦ Ὀδυσσέως· αὐτὸν δὲ ἀφῆκε νὰ τὸν φάγῃ τελευταῖον ἕνεκα εὐνοίας, διότι ἔδωκεν εἰς αὐτὸν οἶνον γλυκύν, τὸν ὁποῖον εἶχε κομίσῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου. Γενόμενος εὔθυμος ὁ Κύκλωψ ἐκ τοῦ οἴνου, ἠρώτησε τὸν Ὀδυσσέα πῶς ὠνομάζετο· ὁ δὲ ἀπεκρίθη ὅτι ἐκαλεῖτο Οὖτις, δηλαδὴ οὐδείς. — "Δός μοι λοιπόν, Οὖτι", εἶπεν ὁ Κύκλωψ, "καὶ ἄλλο ποτήριον ἐκ τοῦ γλυκέος ποτοῦ." Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔδωκεν εἰς αὐτὸν πολλὰ ἀλλεπάλληλα ποτήρια οἴνου, ἕως οὗ κατέστησε τὸν Κύκλωπα Πολύφημον ἀναίσθητον ἐκ τῆς μέθης. Τότε ὀξύνας τὴν ἄκραν χονδροῦ ξύλου, καὶ πυρώσας αὐτὴν καλῶς, ἐξετύφλωσε τὸν μονόφθαλμον Κύκλωπα κοιμώμενον. Ἐκ τῶν σφοδρῶν πόνων ἐτινάχθη ἐπάνω ὁ Πολύφημος, καὶ προσεκάλει φωνάζων τοὺς ἄλλους Κύκλωπας, οἵτινες εὐθὺς ἔδραμον πρὸς τὸ σπήλαιον καὶ ἔξωθεν ἠρώτων· "Μήπως τις σ' ἐκακοποίησε, Πολύφημε;" — "Οὖτις μ' ἐκακοποίησεν", ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. Οἱ Κύκλωπες νομίσαντες ὅτι παρεφρόνει ἀπῆλθον εἰς τὰ σπήλαιά των. Τὴν πρωΐαν, ὁ Πολύφημος διὰ νὰ συλλάβῃ τὸν Ὀδυσσέα ἐξερχόμενον, ἀφῄρεσε τὴν πέτραν ἐκ τοῦ στομίου τοῦ σπηλαίου, καὶ καθίσας παρὰ τὴν θύραν, ἐψηλάφα διὰ τῶν χειρῶν τὰ ἐξερχόμενα πρόβατα· ἐν τούτοις ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ ὑπολειφθέντες σύντροφοι αὐτοῦ συνεξῆλθον ἀπαρατήρητοι μετὰ τῶν προβάτων, δέσαντες ἑαυτοὺς ὑπὸ τὰς κοιλίας αὐτῶν. Οὕτω λοιπὸν διασωθεὶς ἀπὸ φοβεροῦ κινδύνου, ἀπέπλευσεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκ τῆς γῆς τῶν Κυκλώπων· ἀλλ' ὁ τῆς θαλάσσης βασιλεὺς Ποσειδῶν σφόδρα ὠργίσθη διὰ τὴν τύφλωσιν τοῦ τέκνου του Πολυφήμου, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις διαπλέων τὰς θαλάσσας ἔφθασεν εἰς τὴν πλωτὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου, τοῦ ἔχοντος εἰς τὴν ἐξουσίαν του πάντας τοὺς ἀνέμους. Οὗτος ἐδέχθη τὸν

ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΙΟΛΟΥ.

Ὀδυσσέα εὐμενῶς καὶ συγκλείσας πάντας τοὺς ἀνέμους, ἐκτὸς τοῦ ζεφύρου, ἐντὸς ἀσκοῦ, ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς αὐτὸν καὶ οὕτω ὠθούμενα τὰ πλοῖα ὑπὸ μόνου τοῦ ζεφύρου, ἐντὸς δέκα ἡμερῶν, ἔφθασαν πλησίον τῆς Ἰθάκης· ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκοιμᾶτο, οἱ σύντροφοι αὐτοῦ θέλοντες νὰ μάθωσι τί ὑπῆρχεν ἐντὸς τοῦ ἀσκοῦ, ἀνέῳξαν αὐτὸν καὶ εὐθὺς πάντες οἱ ἄνεμοι ὥρμησαν ἔξω καὶ ἐπανήγαγον τὰ πλοῖα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου. Ὁ Αἴολος ὅμως δὲν ἐδέχθη αὐτούς, καὶ ἠναγκάσθησαν ν' ἀποπλεύσωσι. Μετὰ ἑπταήμερον θαλασσοπορίαν, ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λαιστρυγόνων, οἵτινες ἐπέπεσον κατ' αὐτῶν καὶ κατέστρεψαν πάντα τὰ πλοῖα αὔτανδρα, ἐκτὸς τοῦ πλοίου τοῦ Ὀδυσσέως, ὅστις προφθάσας νὰ κόψῃ τὰ σχοινία, διὰ τῶν ὁποίων ἦτο δεδεμένον τὸ πλοῖον εἰς τὴν ξηράν, ἐσώθη μετὰ τοῦ πληρώματος, καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον Αἰαίαν, ὅπου κατῴκει ἡ περίφημος Κίρκη. Ὁ Ὀδυσσεὺς μείνας εἰς τὸ πλοῖον ἔπεμψεν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Εὐρυλόχου εἴκοσι καὶ δύο ἐκ τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος ἵνα ἐξετάσωσι τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου. Οὗτοι δὲ προχωρήσαντες ἔφθασαν εἰς λαμπροτάτην τινὰ τοποθεσίαν, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἦτο μεγαλοπρεπὲς μέγαρον, καὶ εἰς τὰ πρόθυρα αὐτοῦ ἐκάθηντο λέοντες καὶ λύκοι ἡμερωμένοι· οὗτοι πλησιάσαντες τοὺς ξένους, ἔλειχον τὰς χεῖράς των, κινοῦντες φιλοφρόνως τὰς οὐράς των, ὡς ποιοῦσιν οἱ κύνες ὅταν βλέπωσι τοὺς κυρίους των. Τοῦτο ἐπεθάρρυνε τοὺς ἑταίρους τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ἐλθόντες ἔκρουσαν τὴν θύραν τοῦ μεγάρου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἠκούοντο γλυκύτατα ᾄσματα· διότι ἐνταῦθα κατῴκει ἡ Κίρκη, ἥτις ὑφαίνουσα μέγαν καὶ χαρίεντα ἱστὸν ἔψαλλε μελῳδικώτατα. Ἐντὸς ὀλίγου ἐλθοῦσα αὐτὴ ἡ Κίρκη ἀνέῳξε τὴν θύραν, καὶ μετὰ πολλῆς φιλοξενίας ἐδέχθη τοὺς ξένους· μόνος ὁ Εὐρύλοχος δὲν ἠθέλησε νὰ εἰσέλθῃ. Ὅτε οἱ ἄλλοι εἰσῆλθον, καθίσασα αὐτοὺς ἐπὶ θρόνων, παρέθηκεν εἰς αὐτοὺς τροφὴν μεμιγμένην μετὰ φαρμάκων· ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν, κτυπήσασα ἕκαστον μὲ ῥάβδον, μετέβαλεν αὐτοὺς εἰς χοίρους, παραμένοντος μόνου τοῦ λογικοῦ, καὶ ἔπειτα τοὺς ἐνέκλεισεν εἰς χοιρομάνδρας, παραθεῖσα εἰς αὐτοὺς βαλάνους καὶ καρποὺς κρανείας, ὁποῖα τρώγουσιν οἱ χοῖροι. Ὁ Εὐρύλοχος περιμείνας πολλὴν ὥραν ἔξω, καὶ ἰδὼν ὅτι οὐδεὶς τῶν συντρόφων του ἐξήρχετο, ὑποπτεύσας κακόν τι, ἐπανῆλθε ταχέως εἰς τὸ πλοῖον, καὶ διηγήθη τὰ πάντα εἰς τὸν Ὀδυσσέα. Οὗτος δὲ ἀκούσας τοὺς λόγους τοῦ Εὐρυλόχου εὐθὺς ἀνεπήδησε, καὶ λαβὼν τὸ δόρυ καὶ τὸ ξίφος του ἐπορεύθη πρὸς τὸ μέγαρον, ἐν ᾧ ὁ Εὐρύλοχος κλαίων παρεκάλει αὐτὸν νὰ μὴ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωήν του. Καθ' ὁδὸν ἀπήντησεν αὐτὸν ὁ Ἑρμῆς καὶ εἰπὼν εἰς αὐτὸν ὅσα οἱ σύντροφοί του ἔπαθον ὑπὸ τῆς Κίρκης, τῷ ἔδωκε φάρμακόν τι, μῶλυ καλούμενον, ὡς προφυλακτικὸν κατὰ τῶν μαγειῶν ἐκείνης, καὶ συνεβούλευσεν αὐτὸν

τί νὰ πράξῃ. Ὅτε ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὰ μέγαρα τῆς Κίρκης, ἔγεινε δεκτὸς μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης, καὶ παρετέθη αὐτῷ γεῦμα, μετὰ τὸ ὁποῖον ἐκτύπησεν αὐτὸν ἡ θεὰ μὲ τὴν ῥάβδον της, ἵνα τὸν μεταβάλῃ εἰς χοῖρον· ἀλλ' ἡ μαγεία αὐτῆς δὲν ἐνήργησε, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς σύρας τὸ ξίφος ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς συντρόφους του εἰς τὴν προτέραν

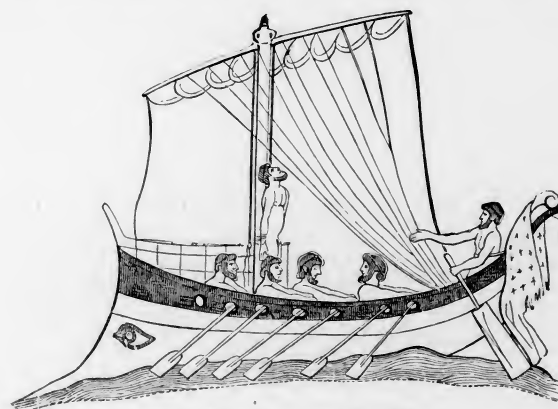
ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΨΥΧΩΝ.

αὐτῶν κατάστασιν. Τούτου γενομένου ἦλθον καὶ οἱ ἄλλοι αὐτοῦ σύντροφοι ἐκ τοῦ πλοίου καὶ οὕτω ἔμειναν πάντες ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Κίρκης ὁλόκληρον ἔτος τρώγοντες καὶ πίνοντες καὶ διασκεδάζοντες.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως δὲν ἐλησμόνει τὴν πατρίδα του, καὶ κατὰ συμβουλὴν τῆς Κίρκης ἀπέπλευσε μετὰ τῶν συντρόφων του, καὶ ἦλθεν εἰς τὰς ἐσχατιὰς τοῦ Ὠκεανοῦ, ὅπου κατῴκουν οἱ Κιμέριοι ἐν μέσῳ διαρκοῦς σκότους, καὶ σκάψας

ἐκεῖ ὄρυγμα καὶ τελέσας θυσίαν ἔκαμε τὰς ψυχὰς τῶν ἀποθανόντων ν' ἀναβῶσιν ἐκ τοῦ Ἅδου, καὶ μετ' αὐτῶν ἦλθεν εἰς συνομιλίαν. Ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ μάντεως Τειρεσίου ἔμαθεν ὅτι πολλὰ δεινὰ ἔμελλε νὰ πάθῃ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ὅτι ἦτο πεπρωμένον εἰς αὐτὸν νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Ἰθάκην ἐπὶ ξένου πλοίου.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν νῆσον τῆς Κίρκης, καὶ λαβὼν παρ' αὐτῆς ὁδηγίας καὶ ἀφθόνους τροφὰς ἀπέπλευσε, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπλησίασε τὸ πλοῖον εἰς τὸ μέρος ὅπου αἱ Σειρῆνες ᾄδουσαι μελῳδικῶς ἐμάγευον τοὺς παραπλέοντας διὰ τῶν ᾀσμάτων αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τέλους κατέστρεφον αὐτούς. Ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον τοῦτον, προλαβὼν ἀπέφραξε διὰ κηροῦ τὰ ὦτα τῶν συντρόφων του, αὐτὸς δὲ ἐδέθη

Η ΝΑΥΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ.

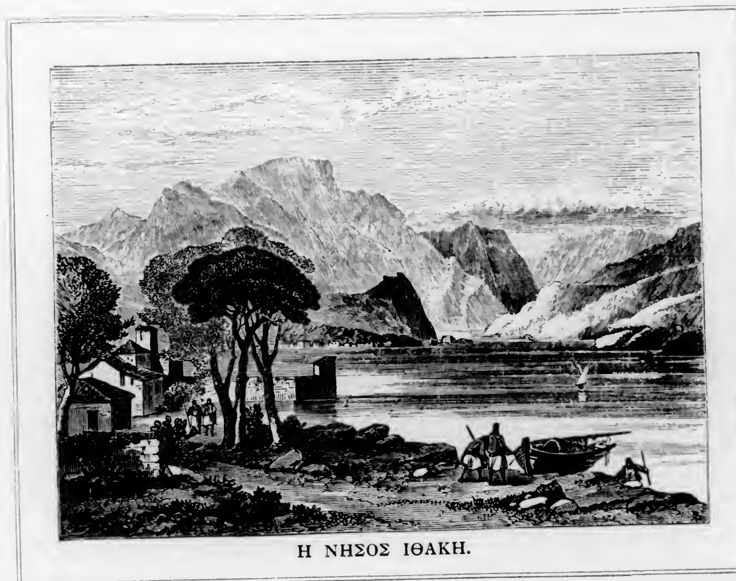
ὑπ' ἐκείνων ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ τοῦ πλοίου καὶ οὕτω ἠδυνήθησαν νὰ παραπλεύσωσι τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων ἀβλαβῶς. Ἀλλὰ νέος καὶ φοβερώτερος κίνδυνος περιέμενεν αὐτούς, διότι τὸ πλοῖον ἔφθασεν εἰς πορθμὸν στενὸν εἰς τὰς ἀποκρήμνους ἀκτὰς τοῦ ὁποίου ἦσαν δύο φοβερὰ τέρατα, ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις. Οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσέως παροτρυνθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐκωπηλάτουν ἰσχυρῶς ἵνα ταχέως περάσωσι τὸ ἐπικίνδυνον μέρος, ἡ δὲ φοβερὰ Χάρυβδις ἀνερρόφησε τὸ ὕδωρ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀνεφάνη ἡ ἄμμος, καὶ ἔπειτα ἐξέμεσεν αὐτό, καὶ τὸ πλοῖον παρ' ὀλίγον κατεποντίζετο. Ἐν ᾧ δὲ πάντων ἡ προσοχὴ ἦτο πρὸς τὴν Χάρυβδιν, ἄνωθεν ἐκ τῆς σκοτεινῆς ὀπῆς αὐτῆς ἐξέτεινε πρὸς τὰ κάτω τοὺς ἓξ αὐτῆς λαιμοὺς ἡ τρομερὰ Σκύλλα, καὶ διὰ τῶν αἱμοβόρων της κεφαλῶν ἥρπασεν ἓξ ἐκ τῶν ἀνδρείων συντρόφων τοῦ Ὀδυσσέως, τοὺς ὁποίους ἀσπαίροντας ἤγαγεν εἰς τὴν ὀπήν της, καὶ τοὺς κατεσπάραξεν. Οἱ λοιποὶ διὰ σφοδρᾶς κωπηλασίας διαφυγόντες ἐκ τοῦ

στενοῦ ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλίου, ἐν ᾗ ἐβόσκοντο αἱ βόες τοῦ θεοῦ τούτου. Ὁ Ὀδυσσεὺς κατὰ παραγγελίαν τῆς Κίρκης ὑπεχρέωσε τοὺς συντρόφους του δι' ὅρκου νὰ μὴ ἐγγίσωσι τὰ κτήνη τοῦ θεοῦ· ἀλλ' ἐκεῖνοι, αὐτοῦ κοιμωμένου, κατέσφαξαν τινὰ ἐξ αὐτῶν καὶ κατέφαγον αὐτά. Ἕνεκα τῆς πράξεώς των ταύτης, ὅτε ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς νήσου, κεραυνὸς πεσὼν ἐπὶ τοῦ πλοίου, τοῦτο μὲν κατεπόντισεν, αὐτοὺς δὲ διασκορπίσας κατέπνιξε. Μόνος ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐπνίγη, ἀλλὰ καθίσας ἐπὶ ξύλου ἐκ τῶν ναυαγίων τοῦ πλοίου, ἐπὶ ἐννέα ἡμερονύκτια ἐφέρετο ὑπὸ τῶν κυμάτων· τὴν δὲ δεκάτην ἡμέραν ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς νήσου τῆς νύμφης Καλυψοῦς, ἥτις σπλαγχνισθεῖσα ἐδέχθη αὐτὸν λίαν φιλοφρόνως εἰς τὸ ὡραιότατον αὐτῆς σπήλαιον καὶ παρεῖχεν εἰς αὐτὸν πᾶν ὅ,τι ἠδύνατό τις νὰ ἐπιθυμήσῃ, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν εὐτυχῆ καὶ οὕτω πείσῃ αὐτὸν νὰ μένῃ πλησίον αὐτῆς διὰ παντός· ἀλλ' ἐκεῖνος ἓν μόνον ἐπεθύμει, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ νὰ ἴδῃ τὴν σύζυγόν του Πηνελόπην καὶ τὸν υἱόν του Τηλέμαχον. Ἡμέραν καὶ νύκτα ἔχεε δάκρυα πικρά· τὰ δὲ θέλγητρα καὶ αἱ παρηγορίαι τῆς Καλυψοῦς οὐδόλως συνετέλουν νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν εὐτυχῆ.

Οἱ θεοὶ ἐν τῷ οὐρανῷ οἰκτείροντες τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσσέως ἀπεφάσισαν νὰ κατορθώσωσι τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ εἰς Ἰθάκην, καθ' ὃν χρόνον ὁ Ποσειδῶν ἀπεδήμει εἰς Αἰθιοπίαν. Ἔπεμψαν λοιπὸν τὸν Ἑρμῆν εἰς τὴν Καλυψὼ ὅπως ἀναγγείλῃ εἰς αὐτὴν τὴν θέλησιν αὐτῶν. Καὶ αὕτη μὲν πολὺ ἐθλίβη διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῶν θεῶν, ἀλλ' ὑπήκουσε καὶ ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Ὀδυσσέα νὰ κατασκευάσῃ σχεδίαν καὶ νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐπὶ δέκα καὶ ἑπτὰ ἡμέρας διέπλεεν ἡσύχως τὸ πέλαγος ὁ Ὀδυσσεύς· τὴν δὲ δεκάτην ὀγδόην εἶδε μακρόθεν χαίρων τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων· ἀλλ' ὅτε ἐπλησίαζεν εἰς τὰ παράλια αὐτῆς, εἶδεν αὐτὸν ὁ Ποσειδῶν ἐπιστρέφων ἐξ Αἰθιοπίας καὶ εὐθὺς ἤγειρεν κατ' αὐτοῦ πάντας τοὺς ἀνέμους. Ἡ σχεδία δὲν ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν κυμάτων καὶ διελύθη, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς κολυμβῶν καὶ παλαίων μὲ τὰ κύματα, τῇ βοηθείᾳ τῆς Ἰνοῦς καὶ Λευκοθέας, μετὰ τριήμερον ἀγῶνα ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου τῶν Φαιάκων παρὰ τὰς ἐκβολὰς μικροῦ ποταμοῦ, καὶ στρώσας φύλλα ὑπὸ θάμνον τινὰ καὶ σκεπασθεὶς μὲ ἄλλα φύλλα ἀνεπαύετο· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἔπεμψεν εἰς αὐτὸν γλυκὺν ὕπνον.

Ἐν ᾧ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκοιμᾶτο ἡδέως ὑπὸ τὸν θάμνον, Ναυσικάα ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων Ἀλκινόου, ἐλθοῦσα μετὰ τῶν θεραπαινίδων της εἰς τὸν ποταμόν, ἐπεστάτει εἰς τὴν λεύκανσιν τῶν νυμφικῶν πέπλων της. Περὶ τὴν ἑσπέραν ἤρχισαν τὰ κοράσια νὰ παίζωσι, καὶ ἡ βασιλόπαις ῥίψασα σφαῖραν καὶ ἀποτυχοῦσα εἰς τὴν βολήν, ἔκαμεν αὐτὰ νὰ κραυγάσωσι γελῶντα. Ἐκ τῶν φωνῶν τούτων ἐξυπνίσθη ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ καλύψας τὸ

σῶμά του μὲ πυκνόφυλλον κλάδον δένδρου, ἐξῆλθε πρὸς τὸ μέρος τῶν φωνῶν. Ὅτε αἱ θεραπαινίδες εἶδον αὐτόν, ἐφοβήθησαν καὶ ἔφυγον· αλλ' ἡ Ναυσικάα ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν της. Πρὸς ταύτην μακρόθεν φωνάξας ὁ Ὀδυσσεὺς παρεκάλει αὐτὴν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἔνδυμα ὅπως καλύψῃ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα· ἡ δὲ κόρη σπλαγχνισθεῖσα αὐτόν, οὐχὶ μόνον ἱμάτιον, ἀλλὰ καὶ τροφὴν τῷ ἔδωκεν· ἔπειτα δὲ παραλαβοῦσα ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν· ἔνταῦθα, τῇ συνεργίᾳ τῆς Ἀθηνᾶς, εἰσῆλθεν εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἠξιώθη λαμπρᾶς δεξιώσεως καὶ πολλῆς περιποιήσεως. —

Η ΝΗΣΟΣ ΙΘΑΚΗ.

Μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν τινων, ἐπειδὴ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπεθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ὁ Ἀλκίνοος ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ δῶρα καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν δι' ἰδίου πλοίου εἰς Ἰθάκην, ὅπου ἡ Ἀθηνᾶ ὡδήγησεν αὐτὸν τί νὰ πράξῃ, δοῦσα αὐτῷ μορφὴν πτωχοῦ γέροντος. Ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ Ὀδυσσέως οἱ ἐπισημότεροι τῶν νέων τῆς Ἰθάκης νομίζοντες ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πλέον αὐτὸς ἐκ Τροίας, ἠνώχλουν ἀπαύστως τὴν βασίλισσαν Πηνελόπην, τὴν πιστήν του σύζυγον, τίς νὰ τὴν λάβῃ εἰς γάμον, καὶ μεταβαίνοντες καθ' ἑκάστην εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Ὀδυσσέως, ἔτρωγον καὶ ἔπινον ἐν εὐθυμίᾳ καὶ ἠπείλουν νὰ φονεύσωσι τὸν Τηλέμαχον, τὸ μόνον αὐτοῦ τέκνον. Ὁ Ὀδυσσεύς, κατὰ συμβουλὴν τῆς Ἀθηνᾶς, μετέβη ἀγνώριστος πρῶτον εἰς

τὴν μάνδραν τῶν χοίρων του, τοὺς ὁποίους ἐφύλαττεν ὁ παλαιός του θεράπων Εὔμαιος, καὶ ἔτυχε πολλῆς περιποιήσεως ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ χοιροβοσκοῦ, καὶ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐν τῇ μάνδρᾳ. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ υἱοῦ του Τηλεμάχου καὶ ἀμφότεροι συνεσκέφθησαν πῶς νὰ φονεύσωσι τοὺς μνηστῆρας. Αὐθημερὸν μετέβη εἰς τὴν πόλιν μετὰ τοῦ Εὐμαίου, ὅστις ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς τὰ ἀνάκτορα· εἰσερχόμενον δὲ αὐτὸν ἀνεγνώρισεν ὁ ἀρχαῖος αὐτοῦ κύων Ἄργος, ὅστις κινήσας ὀλίγον τὴν οὐράν του ἀπέθανεν ἐκ χαρᾶς. Ἐντὸς τῶν μεγάρων ἐδόθη αὐτῷ τροφή, καὶ κατὰ προτροπὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἐπλησίασε τοὺς μνηστῆρας καὶ ᾔτει ἐλεημοσύνην. Οἱ μὲν ἄλλοι μνηστῆρες ἠλέουν αὐτόν, ἀλλ' εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ Ἀντίνοος, ἐδίωξεν αὐτὸν μεθ' ὕβρεων καὶ ἔρριψε κατ' αὐτοῦ τὸ ὑποπόδιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπάτει· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς σταθεὶς εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης κατηρᾶτο τὸν ὑβριστὴν μνηστῆρα· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται καὶ ἄλλος ἐπαίτης, ὅστις ὠνομάζετο Ἶρος καὶ ἠθέλησε νὰ ἐκβάλῃ τὸν Ὀδυσσέα καὶ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν θέσιν του· ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ἀντέστη καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦλθον εἰς χεῖρας οἱ δύο ἐπαῖται, καὶ οἱ μνηστῆρες γελῶντες προτείνουσιν ἆθλον εἰς τὸν νικήσοντα δύο γαστέρας αἰγὸς παραγεμιστάς, αἱ ὁποῖαι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐψήνοντο. Εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον τῆς πυγμαχίας ἐνίκησεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἔλαβε τὸ ἆθλον, πρὸς δὲ καὶ τὸ δικαίωμα νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ εἰς ἄλλον ἐπαίτην νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸ μέγαρον.

Ὅτε ἔγεινεν ἑσπέρα, οἱ μὲν μνηστῆρες ἀπῆλθον εἰς τὰς οἰκίας των νὰ κοιμηθῶσιν, ἡ δὲ Πηνελόπη προσκαλέσασα τὸν ἐπαίτην ἐζήτει παρ' αὐτοῦ πληροφορίας περὶ τοῦ ἀνδρός της, μὴ γνωρίζουσα ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς. Εὐχαριστηθεῖσα δὲ ἐκ τῶν καλῶν εἰδήσεων τοῦ ξένου πτωχοῦ, διέταξε νὰ τὸν περιποιηθῶσι καὶ νὰ τῷ στρώσωσι κλίνην· ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ὅλην τὴν νύκτα ἔμενεν ἄγρυπνος καὶ διελογίζετο περὶ τοῦ τρόπου τῆς καταστροφῆς τῶν μνηστήρων. Τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἦλθον πάλιν οἱ μνηστῆρες καὶ διετέλουν εὐωχούμενοι· ἐπειδὴ δὲ ὁ Τηλέμαχος ἔδωκεν ἴσην μερίδα τροφῆς καὶ εἰς τὸν ἐπαίτην, ὠργίζοντο· εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ὁ Κτήσιππος, ἔρριψε κατ' αὐτοῦ πόδα βοός, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν κτυπήσῃ. Ὁ δὲ Ἀγέλαος, εἷς ἐκ τῶν μνηστήρων, εἶπεν εἰς τὸν Τηλέμαχον νὰ προτρέψῃ τὴν μητέρα του νὰ ἐκλέξῃ ἕνα ἐκ τῶν μνηστήρων ὡς σύζυγον, διότι ἐβαρύνθησαν πλέον νὰ περιμένωσιν· ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν ἠδύνατο ν' ἀναγκάσῃ αὐτὴν νὰ πράξῃ τι ἐναντίον τῆς θελήσεώς της. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐν τούτοις ἐνέβαλεν εἰς τὸν νοῦν τῆς Πηνελόπης τὴν ἰδέαν νὰ προτείνῃ εἰς τοὺς μνηστῆρας ἆθλον, τίς ἐξ αὐτῶν ἤθελε δυνηθῆ νὰ τείνῃ τὸ τόξον τοῦ Ὀδυσσέως. Λαβοῦσα λοιπὸν αὐτὸ εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἦσαν οἱ μνηστῆρες καὶ λέγει εἰς αὐτούς· "Ἀκούσατέ μου, μνηστῆρες· τοῦτο τὸ τόξον πρόκειται εἰς ὑμᾶς

ὡς ἀγώνισμα· διότι ὅστις ἐξ ὑμῶν ἤθελε τανύσῃ αὐτὸ εὐκολώτερα καὶ ῥίψῃ τὸ βέλος διὰ τῶν δώδεκα τούτων πελέκεων, οὗτος θέλει με λάβει σύζυγον." Ταῦτα δὲ εἰποῦσα ἔδωκε τὸ τόξον εἰς τὸν Εὔμαιον καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν νὰ τὸ θέσῃ μετὰ τῶν πελέκεων πλησίον εἰς τοὺς μνηστῆρας· αὐτὴ δὲ ἀπῆλθε. Πρῶτος ἐπεχείρησε νὰ δοκιμάσῃ ὁ Τηλέμαχος, νεύσαντος ὅμως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, παρῃτήθη· ἔπειτα κατὰ σειρὰν πάντες οἱ μνηστῆρες, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἠδυνήθη νὰ τὸ τανύσῃ. Ἀφοῦ ἀπέτυχον πάντες, προσελθὼν ὁ Ὀδυσσεὺς ᾔτει τὴν ἄδειαν νὰ δοκιμάσῃ καὶ αὐτός· ἀλλ' οἱ μνηστῆρες θεωρήσαντες τοῦτο ὡς ὕβριν ὠργίσθησαν καὶ δὲν ἐπέτρεπον αὐτῷ νὰ ἐγγίσῃ τὸ τόξον. Ὁ Τηλέμαχος ὅμως διέταξε τὸν Εὔμαιον νὰ λάβῃ αὐτὸ καὶ νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὸν Ὀδυσσέα. Τούτου γενομένου, ὁ ὑποκρινόμενος τὸν ἐπαίτην ἥρως, λαβὼν ἓν βέλος, ὅπερ ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ θέσας αὐτὸ ἐπὶ τῆς νευρᾶς, διήλασεν αὐτὸ διὰ τῶν πελέκεων πάντων· ἔπειτα στραφεὶς πρὸς τὸν ἀγαπητόν του υἱὸν εἶπεν, "ὦ Τηλέμαχε, μένων ἐν τῇ οἰκίᾳ σου δέν σοι φέρω βεβαίως αἰσχύνην, διότι καὶ τὸ τόξον εὐκόλως ἐτάνυσα, καὶ τοῦ σκοποῦ εὐστόχως ἐπέτυχον· ἡ δύναμίς μου εἶναι ἀκόμη ἀκμαία, καὶ ὄχι ὡς νομίζουσιν οἱ μνηστῆρες, θέλοντες νὰ μὲ ἐκφαυλίσωσιν. Ἀλλὰ πρὶν γείνῃ ἑσπέρα, ἂς παρατεθῇ δεῖπνον εἰς αὐτούς, διὰ νὰ ἔχωσι καιρὸν νὰ διασκεδάσωσιν ἀκολούθως μὲ μουσικὴν καὶ ᾄσματα·" καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔνευσε διὰ τῶν ὀφρύων· ὁ δὲ Τηλέμαχος νοήσας εὐθὺς ἔλαβε τὸ δόρυ καὶ τὸ ξίφος, καὶ ἐλθὼν ἐστάθη πλησίον τοῦ πατρός του, ὅστις ἐκβαλὼν τὰ ῥάκη παρίσταται αἴφνης ἔνοπλος καὶ ἤδη ἀπειλεῖ νὰ φονεύσῃ πάντας βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Τηλεμάχου καὶ τῶν δύο χοιροβοσκῶν, τοῦ Εὐμαίου καὶ Φιλοιτίου, εἰς τοὺς ὁποίους πρὸ ὀλίγου εἶπε τίς ἦτο. Καὶ πρῶτον μὲν τοξεύσας κατέβαλε τὸν Ἀντίνοον· πάντες δὲ οἱ ἄλλοι, κυριευθέντες ὑπὸ φόβου, παρεκάλουν τὸν Ὀδυσσέα νὰ φεισθῇ τῆς ζωῆς των, ἀλλ' ἐκεῖνος μείνας ἄκαμπτος, τῇ συναρωγῇ τῆς Ἀθηνᾶς ἐφόνευσε πάντας, ἐκτὸς τοῦ ἀοιδοῦ Φημίου, ὅστις ἄκων ἔψαλλεν εἰς τοὺς μνηστῆρας, καὶ τοῦ Μέδοντος ὅστις ἔδειξέ ποτε εὔνοιαν εἰς τὸν Τηλέμαχον. Μετὰ τὴν γενικὴν καταστροφὴν τῶν μνηστήρων, ῥίψας τὰ σώματα αὐτῶν ἔξω, καὶ τελέσας καθαρμὸν τῆς οἰκίας διὰ θείου καὶ πυρός, πέμπει τὴν πιστήν του οἰκονόμον Εὐρύκλειαν ν' ἀναγγείλῃ τὰ γενόμενα εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ γυναικῶνος κεκλεισμένην Πηνελόπην καὶ νὰ ἐξηγήσῃ εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ νομιζόμενος ἐπαίτης ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς.

Ἡ Εὐρύκλεια χαίρουσα ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ στᾶσα ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς κυρίας της, ἥτις ἐκοιμᾶτο, "Ἐγείρου, Πηνελόπη, ἀγαπητὸν τέκνον, εἶπεν, ἵνα ἴδῃς διὰ τῶν ἰδίων σου ὀφθαλμῶν ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐπεθύμεις· διότι ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ· τοὺς δὲ

μνηστῆρας ἐφόνευσε πάντας." Ἀλλ' ἡ Πηνελόπη δὲν ἐπίστευε τοὺς λόγους τῆς Εὐρυκλείας καὶ ἀπέπεμπεν αὐτήν· ἐκείνη ὅμως διὰ πειστικῶν λόγων ἔκαμεν αὐτὴν νὰ καταβῇ κάτω καὶ νὰ καθίσῃ ἀπέναντι τοῦ Ὀδυσσέως, ὅστις ἱστάμενος πλησίον κίονος δὲν ἠτένιζε πρὸς αὐτὴν οὐδὲ ὡμίλει, ἀλλὰ περιέμενε νὰ ἀκούσῃ πρώτην ἐκείνην. Ὁ Τηλέμαχος προσελθὼν ἐπιπλήττει τὴν μητέρα του διὰ τὴν δυσπιστίαν της, ἀλλ' ἐκείνη ἐπέμενε ζητοῦσα ἐναργῆ γνωρίσματα. Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε εἶπεν εἰς αὐτὴν πολλά, τὰ ὁποῖα οἱ δύο μόνον ἐγνώριζον, καὶ οὕτω πεισθεῖσα ἡ Πηνελόπη ἐσηκώθη καὶ ἐναγκαλισθεῖσα τὸν Ὀδυσσέα κατεφίλει αὐτὸν θερμότατα καὶ διηγεῖτο αὐτῷ τὰ παθήματά της. Οὕτω παρῆλθεν αὕτη ἡ ἡμέρα λίαν εὐφρόσυνος εἰς τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὴν Πηνελόπην διὰ τὴν ἀναγνώρισιν. Τῇ ἐπαύριον, λαβὼν ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν Τηλέμαχον καὶ τοὺς δύο πιστοὺς θεράποντας, ἐπορεύθη πρὸς τὸν πατέρα του Λαέρτην, ὅστις κατοικῶν εἰς τοὺς ἀγροὺς οὐδὲν ἐγνώριζε περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ υἱοῦ του, οὐδὲ περὶ τῆς καταστροφῆς τῶν μνηστήρων. Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὴν οἰκίαν του, οἱ μὲν ἄλλοι ἔμειναν ἔξω, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς εἰσελθὼν μόνος εὑρίσκει τὸν γηραιὸν πατέρα του ἐντὸς τοῦ κήπου, καὶ κατ' ἀρχὰς προσποιεῖται ὅτι εἶναι ἐκ ξένης γῆς καὶ ὅτι ἐγνώρισε πρὸ πέντε ἐτῶν ἐν Σικελίᾳ ξένον, τοῦ ὁποίου ὁ πατὴρ κατῴκει ἐν Ἰθάκῃ καὶ ὠνομάζετο Λαέρτης. Ταῦτα ἀκούσας ὁ γέρων ἤρχισε νὰ χέῃ δάκρυα, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ περισσότερον, ἀλλ' ἐναγκαλισθεὶς τὸν πατέρα του εἶπεν εἰς αὐτὸν ὅσα κατώρθωσεν ἀφ' ὅτου ἐπέστρεψεν. Ὁ δὲ γέρων ηὐχαρίστησε τοὺς θεούς, διότι ἠξίωσαν αὐτὸν νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ἴδῃ πάλιν τὸν προσφιλῆ υἱόν του ἐπανελθόντα ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος καὶ οἱ θεράποντες παρεσκεύασαν γεῦμα καὶ πάντες συνεγευμάτισαν. Ἐν δὲ τῇ πόλει, ὅτε ἔγεινε γνωστὸν ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφόνευσε τοὺς μνηστῆρας, θόρυβός τις διηγέρθη καί τινες ἐκ τῶν πολιτῶν, ὑποκινηθέντες ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἑνὸς τῶν φονευθέντων μνηστήρων, ὡπλίσθησαν καὶ ἠθέλησαν νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως· ἀποκρουσθέντες ὅμως ἀνδρείως, ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῆς Ἀθηνᾶς ἔγεινεν εἰρήνη μεταξὺ τῶν δυσηρεστημένων πολιτῶν καὶ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οὕτω ἀποκατέστη πάλιν ἡ τάξις. Τὰ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, καὶ τὰς περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσέως διηγεῖται ἐν ἐκτάσει ὁ μέγας ποιητὴς Ὅμηρος εἰς τὰ δύο αὐτοῦ ἀθάνατα ποιήματα, τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

ΚΕΦ. Α'.

ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ. ΣΠΑΡΤΗ, ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ.

ΕΝΘΥΜΕΙΣΘΕ ἐκ τῆς Μυθολογίας ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλέους οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐδιώχθησαν ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ κατέφυγον εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα. Μετὰ παρέλευσιν ἑκατὸν ἐτῶν αὐξηθέντες οὗτοι εἰς μέγαν ἀριθμόν, καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ πολλῶν Δωριέων, ἐκυρίευσαν τὴν Πελοπόννησον καὶ κατέλυσαν τὰς ἀρχαίας Ἀχαϊκὰς μοναρχίας· τῶν δὲ κατοίκων τοὺς μὲν ἐξεδίωξαν, τοὺς δὲ ὑπεδούλωσαν, καὶ οὕτω ἔγειναν ἀπόλυτοι κύριοι τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν διεμοιράσθησαν μεταξύ των διὰ κλήρου. Καὶ τὸ μὲν Ἄργος ἔλαβεν ὁ Τήμενος, τὴν δὲ Μεσσηνίαν ὁ Κρεσφόντης, τὴν δὲ Σπάρτην τὰ δύο νήπια τέκνα τοῦ Ἀριστοδήμου, Εὐρυσθένης καὶ Προκλῆς, διότι αὐτὸς εἶχεν ἀποθάνει κατὰ τὴν εἰσβολήν. Ἦσαν δὲ οὗτοι Ἡρακλεῖδαι, δηλαδὴ ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους.

Κατ' ἀρχὰς τὸ Ἄργος ἐθεωρεῖτο ἡ κυριωτέρα πόλις τῶν Δωριέων ἐν Πελοποννήσῳ, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν οὐ μακροῦ χρόνου, ἐπισημότερον κέντρον κατέστη ἡ Σπάρτη, καὶ εἰς τοῦτο ἰδίως συνετέλεσαν οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου. Ἦτο δὲ οὗτος ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Πολυδέκτου καὶ υἱὸς Εὐνόμου τοῦ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Ἡρακλειδῶν. Ἀποθανόντος τοῦ Πολυδέκτου ἄνευ διαδόχου, πάντες ἐνόμιζον ὅτι ἡ βασιλεία ἔμελλε

νὰ περιέλθῃ εἰς τὸν Λυκοῦργον· τοῦτο ὅμως δὲν συνέβη, διότι πληροφορηθεὶς οὗτος ὅτι ἡ νύμφη του ἦτο ἔγκυος, διεκήρυξεν ὅτι μόνον ἐπιτροπικῶς ἀνεδέχετο τὰ βασιλικὰ καθήκοντα. Ἡ χήρα ὅμως τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως προέτεινε κρυφίως εἰς τὸν Λυκοῦργον ὅτι ἦτο ἑτοίμη νὰ καταστρέψῃ τὸ ἔμβρυον, ἐὰν αὐτὸς συγκατένευε νὰ τὴν λάβῃ σύζυγον καὶ νὰ γείνῃ βασιλεύς· ταῦτα ἀκούσας ἐκεῖνος ἐμίσησε μὲν τὸ ἦθος τῆς γυναικός, δὲν ἀντεῖπεν ὅμως· ἀλλὰ προέτρεψεν αὐτὴν νὰ περιμένῃ ἕως οὗ γεννηθῇ τὸ βρέφος, λέγων ὅτι αὐτὸς θὰ φροντίσῃ τότε περὶ αὐτοῦ. Ὅτε ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ τοκετοῦ, ἔπεμψεν ἀνθρώπους ἰδικούς του πρὸς αὐτήν, οἵτινες, βεβαιωθέντες ὅτι τὸ τεχθὲν ἦτο ἄρρεν, ἔλαβον αὐτό, ὡς εἶχον διαταχθῆ, καὶ τὸ ἐκόμισαν εἰς αὐτὸν συνδειπνοῦντα μετὰ τῶν ἀρχόντων κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. Λαβὼν λοιπὸν τὸ βρέφος ὁ Λυκοῦργος καὶ εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας, "βασιλεὺς

ΚΥΚΛΩΠΕΙΑ ΤΕΙΧΗ.

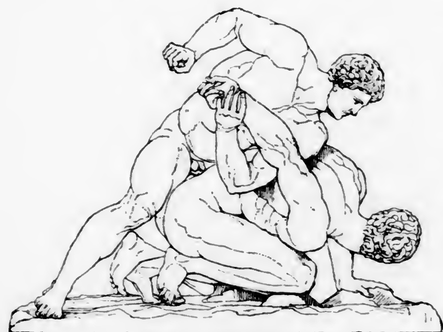
ἐγεννήθη εἰς ὑμᾶς, ὦ Σπαρτιᾶται", κατέκλινεν αὐτὸ εἰς τὴν βασιλικὴν θέσιν, καὶ ὠνόμασεν αὐτὸ Χαρίλαον.

Μετὰ ταῦτα θέλων νὰ μάθῃ τὰ ἤθη καὶ τοὺς νόμους καὶ ἄλλων λαῶν ἐξῆλθεν εἰς μακρὰν περιήγησιν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπεσκέφθη τὴν Κρήτην καὶ ἐμελέτησε τοὺς νόμους τοῦ Μίνω· ἔπειτα δὲ περιῆλθε τὰς ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνικὰς ἀποικίας, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Αἴγυπτον. Ἐπισκεφθεὶς δὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους τόπους, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ ἀπόφασιν νὰ δώσῃ νέους νόμους εἰς τοὺς συμπολίτας του Σπαρτιάτας· ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχωσι κῦρος οἱ νόμοι αὐτοῦ, ἠρώτησε τὸν ἐν Δελφοῖς θεόν, ἂν ἐθεώρει αὐτοὺς ἀξίους τῆς Σπάρτης. Λαβὼν παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος εὐάρεστον ἀπάντησιν, ἐπέστρεψεν εὐθὺς εἰς Σπάρτην, ἔνθα οἱ συμπολῖται αὐτοῦ ὑπεδέχθησαν αὐτὸν μετὰ προθυμίας. Εὗρε δὲ τὴν πόλιν ἐν μεγάλῃ ἀταξίᾳ, διότι οὔτε τοὺς νόμους, οὔτε τοὺς κυβερνῶντας ἐσέβετο ὁ λαός, καὶ τὸ δίκαιον ἦτο ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἰσχυροτέρου.

Ὁ Λυκοῦργος ἤρχισεν εὐθὺς νὰ παρασκευάζῃ τὰ πνεύματα τῶν πολιτῶν εἰς τὸ μελετώμενον σχέδιόν του· τριάκοντα δὲ Σπαρτιᾶται ὡρκίσθησαν νὰ ὑποστηρίξωσιν αὐτόν· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς Χαρίλαος, ὑποπτεύσας συνωμοσίαν κατὰ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς, κατέφυγε πρὸς σωτηρίαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς· ἐλθὼν ὅμως ὁ Λυκοῦργος ἔπεισεν αὐτὸν ὅτι οὐδεὶς ὑπῆρχε κίνδυνος διὰ τὴν ζωήν του, καὶ ὅτι ἡ συνεννόησις τῶν πολιτῶν ἔγεινεν ἁπλῶς ὅπως ἱδρύσωσι νέους νόμους.

Ἡ νομοθεσία τοῦ Λυκούργου ἦτο κυρίως διὰ τοὺς Δωριεῖς κατοίκους τῆς Σπάρτης, οἵτινες ἦσαν οἱ κυρίαρχοι τοῦ τόπου· σκοπὸς τῶν νέων νόμων ἦτο νὰ καταστήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας κατ' ἐξοχὴν πολεμικούς. Ἡ δὲ εἰσαγωγὴ τῶν νέων νόμων ἤρχισεν ὡς ἑξῆς. Πρῶτον ἀφῃρέθησαν τὰ σημεῖα τῶν ὁρίων ἀπὸ ὅλα τὰ κτήματα, καὶ ἔπειτα διῃρέθη ἡ γῆ εἰς τόσα ἴσα μερίδια, ὅσοι ἦσαν καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Σπάρτης, καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἔλαβεν ἕν. Ἔπειτα ἀπηγορεύθη ἡ χρῆσις χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν νομισμάτων, διὰ νὰ λείψῃ ἡ πολυτέλεια. Ἐκόπη δὲ σιδηροῦν νόμισμα, μέγας ὄγκος τοῦ ὁποίου ἐδίδετο εἰς πληρωμὴν πράγματος μικρᾶς ἀξίας καὶ οὕτω δὲν ἠδύναντο πλέον ν' ἀγοράζωσιν οἱ Σπαρτιᾶται τὰς πολυτελεῖς πραγματείας τῶν Φοινίκων. Εἰς οὐδένα δὲ ἐπετρέπετο νὰ μεταχειρίζηται χρυσᾶ ἢ ἐλεφάντινα κοσμήματα, ἢ ἔπιπλα, διότι τὰ τοιαῦτα ἐθεωροῦντο ἀπρεπῆ εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἡρακλέους. Κατῴκουν δὲ ὅλοι ὁμοῦ εἰς δημόσια οἰκήματα καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπεσκέπτοντο τὰς ἰδίας αὐτῶν οἰκίας· ἀλλ' ὁπότε διέμενον ἐν αὐταῖς, δὲν ἐπετρέπετο εἰς αὐτοὺς νὰ ἐγγίσωσι τροφήν, διότι πάντες οἱ Σπαρτιᾶται συνέτρωγον ὁμοῦ εἰς τὰ συσσίτια, διὰ τὰ ὁποῖα ἕκαστος συνεισέφερεν ἐκ τοῦ κτήματός του ἄλευρον, τυρόν, σῦκα καὶ οἶνον, πληρώνων καὶ μικρὸν ποσὸν χρημάτων πρὸς ἀγορὰν κρέατος καὶ ἰχθύων. Ὁ δὲ μέλας ζωμός, ὅστις, ὡς λέγεται, δὲν ἦτο πολὺ νόστιμος, ἦτο ἡ κυριωτέρα τροφὴ τῶν Σπαρτιατῶν· κάλλιστον δὲ ἄρτυμα τοῦ ζωμοῦ τούτου ἐθεωρεῖτο ἡ ἐκ τῆς πολυώρου γυμνάσεως γινομένη ὄρεξις. Ὅτε ὁ παῖς διὰ πρώτην φορὰν ἐγίνετο δεκτὸς εἰς τὰ συσσίτια, εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ἀνιστάμενος ἔλεγεν εἰς αὐτόν· "Ἄκουσον, ὦ παῖ· ὅσα λέγονται ἐνταῦθα ἔξω δὲν ἐξέρχονται." Οἱ Σπαρτιᾶται εἰς τὰς συνομιλίας των δὲν μετεχειρίζοντο πολλὰς λέξεις, ἀλλὰ μόνον τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἰδέας των· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τώρα ἀκόμη πᾶσα σύντομος καὶ στρογγύλη ἔκφρασις ὀνομάζεται "Λακωνική". Οἱ παῖδες μικρόθεν ἐμάνθανον νὰ ἀκούωσι μὲν πολλά, νὰ λέγωσι δὲ ὀλίγα. Ἀλλὰ κυρίως ἐγυμνάζοντο εἰς τὸ νὰ γίνωνται καλοὶ μαχηταὶ καὶ νὰ ὑπομένωσι πάντα πόνον καὶ νὰ μὴ φοβῶνται τοὺς κινδύνους. Τὰς πλείστας ὥρας τῆς ἡμέρας ἐδαπάνων εἰς παντοειδεῖς σωμασκίας, προσφιλεστάτη τῶν ὁποίων ἦτο ἡ πάλη· πᾶσαι δὲ αὗται αἱ ἀσκήσεις ἐγίνοντο ὑπὸ τὴν

ἐπίβλεψιν τῶν παιδονόμων. Ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ κτήματα ἐν Σπάρτῃ ἐθεωροῦντο ὡς κοινὴ ἰδιοκτησία, ἐπετρέπετο εἰς τοὺς παῖδας ἡ κλοπή· ἐάν τις ὅμως συνελαμβάνετο, ἐμαστιγοῦτο, οὐχὶ διότι ἔκλεψεν, ἀλλὰ διότι ἐφάνη ἀνεπιτήδειος. Σκοπὸς δὲ τούτου ἦτο νὰ καθιστῶσι τοὺς παῖδας ἱκανοὺς εἰς τὸ ἀπατᾶν τοὺς ἐχθροὺς ἐν καιρῷ πολέμου. Παιδίον τι ἔκλεψέ ποτε ἀλώπεκα καὶ κρύψαν αὐτὴν ὑπὸ τὸν χιτῶνα ἠρνεῖτο ὅτι τὴν εἶχεν· ἀφῆκε δὲ τὸ ζῷον νὰ κατασπαράξῃ τὴν κοιλίαν του παρὰ νὰ δείξῃ τὸ ἐλάχιστον σημεῖον πόνου. Νόμος Σπαρτιατικὸς ἦτο, οὐδεὶς ἐν καιρῷ μάχης νὰ στρέψῃ τὴν ῥάχιν του πρὸς τοὺς πολεμίους. Αἱ Σπαρτιάτιδες, ὅτε ἔδιδον τὰς ἀσπίδας εἰς τὰ τέκνα των, ἔλεγον "Ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τάν"· δηλαδὴ ἢ νὰ ἐπιστρέψῃς μὲ τὴν ἀσπίδα σου, ἢ νὰ σὲ φέρωσι νεκρὸν ἐπ' αὐτῆς. Αἱ Σπαρτιατικαὶ ἀσπίδες ἦσαν μακραὶ καὶ ἦτο δυνατὸν νεκρὸς νὰ κομισθῇ ἐπ' αὐτῶν· ἀλλ' ἀνὴρ ῥίψασπις οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ δείξῃ τὸ πρόσωπόν του ἐν Σπάρτῃ.

ΑΝΑΚΛΙΝΟΠΑΛΗ.

Ὡς οἱ Σπαρτιᾶται, οὕτω καὶ αἱ Σπαρτιάτιδες ἦσαν γεγυμνασμέναι εἰς πᾶσαν σκληρωγωγίαν· ἔτρεχον, ἐπήδων καὶ ἔρριπτον τὸν δίσκον. Ὅτε δὲ οἱ παῖδές των ἐμαστιγοῦντο πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, οὐδὲ δάκρυον ἔβρεχε τὰς παρειάς των. Οὕτω λοιπὸν ὁ Σπαρτιατικὸς λαὸς διὰ τῆς αὐστηρᾶς διαίτης, τῆς διηνεκοῦς ἀσκήσεως, καὶ τῆς μεγάλης πειθαρχίας, κατέστη ὡς μέγα στράτευμα μαχητῶν γεγυμνασμένων εἰς βαθμὸν ὕψιστον.

Τὰ τῆς πόλεως ἐκυβερνῶντο ὑπὸ πέντε ἀρχόντων, οἵτινες ὠνομάζοντο Ἔφοροι καὶ ἐξελέγοντο καθ' ἕκαστον ἔτος. Οὗτοι εἶχον μεγάλην δύναμιν· ἡ δὲ τῶν βασιλέων ἦτο ἐλαχίστη· διότι ἦσαν ὑποκείμενοι εἰς τὴν αὐτὴν πειθαρχίαν εἰς ἣν καὶ πάντες οἱ ἄλλοι πολῖται· ἐνεδύοντο, ἔτρωγον καὶ ἔζων ὡς ἐκεῖνοι· εἶχον ὅμως τὸ ἀξίωμα ἀρχιθύτου καὶ ἀρχιστρατήγου καὶ συνωμολόγουν εἰρήνην, ἢ ἐκήρυττον πόλεμον.

Κατ' ἀρχὰς οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου μεγάλως δυσηρέστησαν τινὰς ἐκ τῶν πολιτῶν, καὶ νέος τις, ὀνόματι Ἄλκανδρος, ἐκτύπησεν αὐτὸν μὲ ῥάβδον εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ἐξέβαλε τὸν ἕνα του ὀφθαλμόν. Ἔφριξαν ὅτε εἶδον τοῦτο οἱ Σπαρτιᾶται καὶ παρέδωκαν τὸν Ἄλκανδρον εἰς τὸν Λυκοῦργον νὰ τὸν τιμωρήσῃ μὲ οἱονδήποτε τρόπον ἤθελεν. Ὁ Λυκοῦργος τῷ ἐπέβαλεν

ὡς τιμωρίαν νὰ ὑπηρετῇ αὐτὸν ὅταν δειπνῇ, καὶ ὁ Ἄλκανδρος τοσοῦτον ἀφωσιώθη εἰς αὐτόν, ὥστε ἔγεινεν ἐκ τῶν πιστοτάτων φίλων του. Ἰδὼν ὁ Λυκοῦργος ὅτι οἱ Σπαρτιᾶται ἐξῳκειώθησαν μὲ τοὺς νόμους του, εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὅτι ἐσκόπευε νὰ ἐξέλθῃ καὶ εἰς δευτέραν περιοδείαν, καὶ ὑπεχρέωσεν αὐτοὺς νὰ ὁρκισθῶσιν, ὅτι θὰ φυλάξωσι τοὺς νόμους ἀμεταβλήτους ἕως οὗ ἐπιστρέψῃ. Ἀλλ' ἀναχωρήσας, οὐδέποτε πλέον ἐπέστρεψε, καὶ οὕτω οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν δεδεμένοι διὰ τοῦ ὅρκου νὰ φυλάξωσι διὰ παντὸς τοὺς νόμους του.

Ὑπάρχουσί τινες οἱ ἀμφιβάλλοντες ἐάν, ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὸν Λυκοῦργον, εἶναι ἀληθῆ· οὐδεὶς ὅμως ἀρνεῖται ὅτι οὗτοι ἦσαν οἱ νόμοι τῆς

ΣΠΑΡΤΙΑΤΑΙ ΠΟΛΙΤΑΙ.

Σπάρτης ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς, καὶ ὅτι μεγάλως συνετέλεσαν νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ἔνδοξον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἱστορίᾳ.

Ἐν καιρῷ πολέμου ὅμως ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ νόμοι δὲν ἦσαν τόσον αὐστηροί, ὅσον ἐν τῇ πόλει· ὥστε ὁ πόλεμος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ὡς ἑορτὴ καὶ πανήγυρις.

Τὰ ἐν Λακωνίᾳ κτήματα τῶν Σπαρτιατῶν ἐκαλλιέργουν οἱ Εἵλωτες, τοὺς ὁποίους λέγεται ὅτι μετεχειρίζοντο λίαν ἀπηνῶς· ἀναφέρεται μάλιστα ὅτι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξελέγοντο ἐκλεκτοὶ Σπαρτιᾶται νεανίαι, οἵτινες δι' ἐνέδρας ἐφόνευον πολλοὺς τῶν Εἱλώτων. Ἡ πρᾶξις αὕτη ὠνομάζετο κρυπτία καὶ σκοπὸν εἶχε τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δούλων τούτων. Προσέτι ἐμέθυσκον ἐνίοτε οἱ Σπαρτιᾶται τοὺς δούλους καὶ ἐδείκνυον αὐτοὺς

εἰς τὰ τέκνα των, διὰ νὰ μανθάνωσι πόσον γελοῖος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὅταν μεθύῃ.

Ὁ πρῶτος μέγας πόλεμος τῶν Σπαρτιατῶν, ἐξ ὅσων ἡμεῖς γνωρίζομεν, εἶναι ὁ μετὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν Μεσσηνίων, οἵτινες ἐπολέμησαν μὲν γενναίως, ἀλλ' ἐπὶ τέλους κατενικήθησαν καὶ ἔγειναν δοῦλοι τῶν Σπαρτιατῶν ὡς οἱ Εἵλωτες· συνέβη δὲ τοῦτο κατὰ τὸ ἔτος 723 π. Χ. Μετὰ τεσσαράκοντα περίπου ἔτη, πολλοὶ ἐκ τῶν ἐκπατρισθέντων Μεσσηνίων συναθροισθέντες καὶ ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν ἐκ βασιλικοῦ αἵματος ἀνδρεῖον Ἀριστομένη, ἀπεφάσισαν νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ξένων στενάζουσαν πατρίδα των. Εἶχον δὲ συμμάχους καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Ἀρκαδίας, τοῦ Ἄργους καὶ τῆς Ἤλιδος καὶ ἔγειναν πολλαὶ μάχαι, τῶν ὁποίων περιφημοτέρα εἶναι ἡ γενομένη εἰς Στενύκλαρον, πλησίον εἰς τὸ μέρος τὸ ὀνομαζόμενον Κάπρου σῆμα. Χρησμός τις εἶπεν εἰς τὸν Ἀριστομένη νὰ μὴ περάσῃ πέραν ἀγρίας τινὸς ἀχλάδος, διότι ἐπ' αὐτῆς ἐκάθηντο ὁ Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης, οἱ ὁποῖοι ἦσαν προστάται τῆς Σπάρτης· ἀλλ' ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς διώξεως ἐλησμόνησε τὴν παραγγελίαν, καὶ ὅτε ἐπέρασε τὸ δένδρον, οἱ δίδυμοι θεοὶ ἥρπασαν τὴν ἀσπίδα του, καὶ ἐν ᾧ ἐζήτει αὐτήν, οἱ Σπαρτιᾶται ἔλαβον καιρὸν νὰ φύγωσιν. Οὕτω ἠλευθερώθη ἡ Μεσσήνη, καὶ τὸν Ἀριστομένη ἐπιστρέφοντα αἱ γυναῖκες ἐστεφάνωσαν μὲ ἄνθη. Μετὰ ταῦτα κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀπόλλωνος κατέβη εἰς σπήλαιον καὶ ἐκεῖ εὗρε τὴν ἀσπίδα του κεκοσμημένην μὲ εἰκόνα ἀετοῦ, ἐξ οὗ λαβὼν θάρρος ἐνίκησε καὶ ἄλλην νίκην καὶ παρ' ὀλίγον εἰσήρχετο εἰς Σπάρτην, ἐὰν δὲν ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη μετὰ τῶν διδύμων ἀδελφῶν της. Εἰς ἄλλην ὅμως μάχην, ἡ ὁποία ἔγεινεν ἐντὸς τῆς Λακωνίας, κτυπηθεὶς μὲ πέτραν, συνελήφθη αἰχμάλωτος μετὰ πεντήκοντα ἄλλων καὶ ἐρρίφθησαν πάντες ἐντὸς βαθέος καὶ σκοτεινοῦ χάσματος· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐφονεύθησαν, ὁ Ἀριστομένης ὅμως οὐδὲν ἔπαθεν· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν, ἐσκεπάσθη μὲ τὸ ἱμάτιόν του καὶ περιέμενε τὸν ἐκ τῆς πείνης θάνατον. Τὴν τρίτην ἡμέραν ἤκουσε κρότον καὶ παρατηρήσας εἶδεν ἀλώπεκα, ἥτις ἦλθε νὰ φάγῃ ἀπὸ τὰ πτώματα. Ὅτε αὕτη τὸν ἐπλησίασεν, ἐπίασεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς καὶ τρέχων μετ' αὐτῆς ἔφθασεν εἰς μικρὰν τρύπαν ἐκ τῆς ὁποίας ἐφαίνετο φῶς. Ἀφήσας τότε τὴν οὐρὰν τοῦ ζῴου, ἐπλάτυνεν ὀλίγον τὴν τρύπαν καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν πατρίδα του.

Τοῦτο μεγάλως ἐξέπληξε τοὺς Σπαρτιάτας. Μετὰ ταῦτα ἀνεδείχθη πάλιν νικητής, καὶ ἔπειτα ἔγεινεν ἀνακωχή, κατὰ τὴν ὁποίαν προδοθεὶς καὶ συλληφθεὶς ἐτέθη εἰς δεσμά· ἀλλὰ κόρη τις ἔλυσεν αὐτόν, καὶ οὕτω πάλιν ἠλευθερώθη· ἀνταμείβων δὲ τὴν κόρην, συνέζευξεν αὐτὴν μετὰ τοῦ υἱοῦ του.

Ἐπὶ τέλους ὅμως ἡ πρωτεύουσα πόλις τῆς Μεσσηνίας Εἶρα ἐκυριεύθη διὰ προδοσίας γυναικὸς πονηρᾶς, ἐν ᾧ ὁ Ἀριστομένης ἔκειτο πληγωμένος· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐπολέμησε γενναίως ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἔπειτα συναθροίσας πάντας τοὺς Μεσσηνίους καὶ σχηματίσας τετράγωνον ἔθεσεν εἰς τὸ μέσον τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία καὶ ἐζήτησεν ἐλευθέραν δίοδον. Οἱ Σπαρτιᾶται ἀφῆκαν τοὺς ἀνδρείους τούτους Μεσσηνίους νὰ περάσωσιν ἀβλαβεῖς καὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἀρκαδίαν. Ἐνταῦθα ὁ ἀκατάβλητος Ἀριστομένης ἔκαμε νέον σχέδιον νὰ κυριεύσῃ τὴν Σπάρτην, ἀλλ' ἐπειδὴ προεδόθη τοῦτο, ἀπέτυχε. Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες ἐφόνευσαν διὰ λίθων τὸν προδότην, ὁ δὲ ἀγαθὸς Ἀριστομένης ἔκλαυσε διὰ τὴν τύχην του. Οἱ ἀπομείναντες Μεσσήνιοι παρεκάλουν αὐτὸν νὰ μετοικίσῃ αὐτοὺς εἰς ἄλλον τόπον, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Ἑλλάδα, ἐλπίζων νὰ τιμωρήσῃ ἡμέραν τινὰ τοὺς Λακεδαιμονίους· ἔπεμψεν ὅμως τοὺς δύο υἱούς του μετ' αὐτῶν καὶ ἔκτισαν νέαν πόλιν ἐν Σικελίᾳ τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν Μεσσήνην, ἥτις φέρει τοῦτο τὸ ὄνομα μέχρι τῆς σήμερον.

Ὁ Ἀριστομένης δὲν εὗρε κατάλληλον εὐκαιρίαν νὰ βλάψῃ τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἔζη ἐν Ἀρκαδίᾳ ἕως οὗ ἦλθεν ἐκεῖ ὁ Δαμάγετος, βασιλεὺς τῆς Ῥόδου, παραγγελθεὶς ὑπὸ τοῦ μαντείου νὰ νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα τοῦ ἀνδρειοτάτου τῶν Ἑλλήνων. Θεωρήσας λοιπὸν τὸν Ἀριστομένη ὡς τὸν ἀνδρειότατον ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα του. Ὅτε οὗτος ἐπέστρεφεν εἰς Ῥόδον, συναπῆλθε μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ Ἀριστομένης καὶ διῆλθε τὸν ἐπίλοιπον βίον του ἐν τῇ ὡραίᾳ ταύτῃ νήσῳ, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος ὑπὸ πάντων.

ΣΤΑΜΝΙΟΝ.

ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ.

ΚΕΦ. Β΄.

ΑΘΗΝΑΙ. ΣΟΛΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΑΥΤΟΥ.

ΕΝ τῇ μικρᾷ καὶ πετρώδει Ἀττικῇ κεῖται ἡ περιφημοτάτη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ πόλις τῆς Ἀθηνᾶς, ἥτις ὑπῆρξε τὸ φυτουργεῖον τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν καὶ ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἔρρευσαν τὰ νάματα τοῦ πολιτισμοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἀνέφερον ἐν τῇ μυθολογίᾳ ὅτι ἔρις εἶχεν ἐγερθῆ μεταξὺ Ἀθηνᾶς καὶ Ποσειδῶνος, τίς νὰ δώσῃ τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὅτι ἐνίκησεν ἡ Ἀθηνᾶ, παραγαγοῦσα δένδρον ἐλαίας. Ἐξ αὐτῆς λοιπὸν ἡ πόλις ὠνομάσθη Ἀθῆναι, καὶ ἐλαιόδενδρον διατηρούμενον ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἐδεικνύετο καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἀκόμη χρόνους ὡς τὸ γνήσιον δένδρον τῆς θεᾶς.

Ἡ δὲ Ἀκρόπολις, ἦτο φρούριον ἱερὸν ἐπὶ βράχου ὑπεράνω τῆς πόλεως. Ἐνταῦθα ἦτο καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ὀνομαζόμενος Παρθενών, ὁ ὁποῖος μένει μέχρι τῆς σήμερον. Οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἀκροπόλεως ἦτο ὁ Ἄρειος Πάγος, δηλαδὴ ὁ λόφος τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου, ὅπου ἐδίκαζον οἱ ἀνώτατοι δικασταὶ τῆς πόλεως. Κάτω δὲ ἦτο ἡ πόλις Ἀθῆναι, οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων ἦσαν οὐχὶ μόνον ἀνδρεῖοι, ὡς οἱ Σπαρτιᾶται, ἀλλὰ καὶ ἀνεπτυγμένοι εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν σοφίαν καὶ εἰς τὸ αἴσθημα τῆς καλλιτεχνίας.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον ὅτι ὁ Θησεὺς ἦτο ὁ μέγιστος αὐτῶν βασιλεὺς καὶ ὁ πρῶτος νομοθέτης. Ἐλέγετο δὲ ὅτι, ὅτε οἱ Δωριεῖς ἐκυρίευον τὴν

Πελοπόννησον, ἦλθον καὶ πρὸς βορρᾶν καὶ προσέβαλον τὴν Ἀττικήν· ἀλλ' ὁ χρησμὸς εἶχεν εἰπεῖ εἰς αὐτούς, ὅτι ἂν συμβῇ νὰ φονεύσωσι τὸν βασιλέα τῶν Ἀθηνῶν θὰ ἀποτύχῃ ἡ ἐκστρατεία των. Ἐβασίλευε δὲ τότε ἐν Ἀθήναις ὁ Κόδρος, ὅστις ἀκούσας τοῦτο ἀπεφάσισε ν' ἀποθάνῃ διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος του· ἀλλ' εἰς τὴν μάχην οἱ Δωριεῖς προσεῖχον νὰ μὴ τὸν φονεύσωσιν· ὁ Κόδρος ὅμως ἡμέραν τινὰ ἐνδυθεὶς ὡς ἁπλοῦς πολίτης μετέβη εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων καὶ ἐρίσας μὲ στρατιώτην τινὰ ἐφονεύθη ὑπ' αὐτοῦ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐζήτησαν τὸ σῶμά του καὶ οἱ Δωριεῖς μαθόντες ὅτι ἐφόνευσαν τὸν Κόδρον, εὐθὺς ἔφυγον εἰς τὴν Πελοπόννησον. Οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ νὰ τιμήσωσι τὴν μνήμην τοῦ Κόδρου, δὲν ἐξέλεξαν πλέον ἄλλον βασιλέα, ἀλλ' ἄρχοντας, καὶ οὕτω ὁ Κόδρος ἦτο ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων.

Μετὰ ταῦτα ἤρχισαν νὰ γίνωνται μεγάλαι ἀταξίαι εἰς τὴν πόλιν καὶ παρανομίαι καὶ οἱ πολῖται προσεκάλεσαν σοφόν τινα ἄνδρα, ὅστις ὠνομάζετο Δράκων νὰ γράψῃ νόμους δι' αὐτούς. Οἱ νόμοι τοῦ Δράκοντος ἦσαν μὲν καλοί, ἀλλὰ πολὺ αὐστηροί, διότι καὶ διὰ τὸ μικρότατον ἁμάρτημα ἡ τιμωρία ἦτο θάνατος. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τοὺς φυλάξῃ, ἔμειναν ἀνεκτέλεστοι καὶ ἐλησμονήθησαν· ἡ δὲ ἀταξία καὶ ἀνομία ἐδεινώθησαν· τέλος ὅμως, ἐπαρουσιάσθη ἄλλος νομοθέτης, ἀνὴρ οὐ μόνον σοφός, ἀλλὰ καὶ πρακτικός, ὅστις ἔγραψε νέους νόμους· ὠνομάζετο δὲ οὗτος Σόλων, καὶ ἦτο εἷς ἐκ τῶν τότε ἀκμαζόντων ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἑξῆς ἦσαν οἱ ἄλλοι ἕξ· Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος, Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, Περίανδρος ὁ Κορίνθιος, Βίας ὁ Πριηνεὺς καὶ Κλεόβουλος ὁ Ῥόδιος. Ὁ Σόλων ἦτο γόνος τῶν Ἀθηνῶν καὶ κατήγετο ἐκ βασιλικῆς οἰκογενείας. Ὑπηρέτησε δὲ τὴν πατρίδα του ἐν καιρῷ πολέμου· ὅτε ἦτο εἰρήνη, περιηγήθη ξένους τόπους καὶ ἐσπούδασε τὰς συνηθείας καὶ τοὺς νόμους ξένων ἐθνῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι βλέποντες ὅτι οἱ μὲν νόμοι τοῦ Δράκοντος δὲν ἐφηρμόζοντο, οἱ δὲ πλούσιοι ἠδίκουν καὶ κατέθλιβον τὸν λαόν, προσεκάλεσαν τὸν Σόλωνα νὰ βάλῃ τὰ πράγματα εἰς τάξιν.

Ὁ πρῶτος νόμος, τὸν ὁποῖον εἰσήγαγεν ὁ Σόλων, ἦτο ἡ κατάργησις ὅλων τῶν χρεῶν· καὶ τοῦτο ὠνομάσθη σεισάχθεια. Ἔπειτα κατήργησε τὰ προνόμια τῶν εὐπατριδῶν καὶ διῄρεσε τοὺς πολίτας ἀναλόγως τῆς περιουσίας των εἰς τέσσαρας τάξεις, εἰς πεντακοσιομεδίμνους, εἰς τριακοσιομεδίμνους, εἰς διακοσιομεδίμνους καὶ εἰς θῆτας, δηλαδὴ ἐργάτας.

Ὁ Σόλων συνέστησε τὴν βουλὴν τῶν τετρακοσίων καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ· τὸν δὲ Ἄρειον Πάγον κατέστησε φύλακα τῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων. Ἀφοῦ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὁ Σόλων συνεπλήρωσε τὴν νομο-

θεσίαν του, ὑπεχρέωσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ ὑποσχεθῶσι μεθ' ὅρκου ὅτι θὰ φυλάξωσι τοὺς νόμους του ἀπαραβάτους ἐπὶ δέκα ἔτη· αὐτὸς δὲ ἐπὶ προφάσει περιηγήσεως ἀπῆλθεν ἐκ τῆς πατρίδος. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπεσκέφθη τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου Ἄμασιν· ἀκολούθως δὲ τὸν πλουσιώτατον καὶ περίφημον βασιλέα τῆς Λυδίας Κροῖσον, τὸν ὁποῖον εἶχον ἐπισκεφθῆ καὶ οἱ ἄλλοι σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὰς Σάρδεις, ὁ Κροῖσος ἐφιλοξένησεν αὐτὸν εἰς τὰ ἀνάκτορα, καὶ μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, κατὰ προσταγὴν αὐτοῦ, ὑπηρέται τινὲς περιήγαγον αὐτὸν εἰς τοὺς θησαυροὺς καὶ ἔδειξαν εἰς αὐτὸν πάντα ὅσα ἦσαν σπάνια καὶ πολυτελῆ. Μετὰ ταῦτα προσκαλέσας αὐτὸν ἐνώπιόν του ὡμίλησεν ὁ Κροῖσος ὡς ἀκολούθως· "Ὦ ξένε Ἀθηναῖε, μεγάλη φήμη διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὰς περιηγήσεις σου ἔφθασεν εἰς ἡμᾶς, διότι διὰ νὰ γνωρίσῃς τὸν κόσμον περιῆλθες καὶ ἐθεώρησες πολλὴν γῆν. Ἐπιθυμῶ λοιπὸν νὰ σὲ ἐρωτήσω, ποῖον ἄνθρωπον εἶδες εὐδαιμονέστατον ἀπὸ ὅλους;" Ὁ δὲ Σόλων χωρὶς νὰ τὸν κολακεύσῃ παντελῶς, ἀλλὰ λέγων τὴν ἀλήθειαν, ἀποκρίνεται· "Τέλλον τὸν Ἀθηναῖον, βασιλεῦ." — "Καὶ πόθεν κρίνεις ὅτι ὁ Τέλλος ἦτο εὐδαιμονέστατος;" ἠρώτησεν ὁ Κροῖσος. Ὁ δὲ Σόλων ἀπεκρίθη· "Διότι εἶδε τὴν πατρίδα του εὐτυχοῦσαν, ἀπέκτησεν υἱοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἐγγόνους, καὶ μαχόμενος ἀπέθανεν ὑπὲρ πατρίδος καὶ ἐτάφη μὲ δημόσια ἔξοδα ἐκεῖ ὅπου ἔπεσεν."

— "Ἀλλὰ μετὰ τὸν Τέλλον, ποῖος εἶναι ὁ εὐδαιμονέστατος;" ἠρώτησεν ὁ Κροῖσος. — "Ὁ Κλέοβις καὶ ὁ Βίτων", ἀπεκρίθη ὁ Σόλων· "Οὗτοι ὄντες ἀπὸ τὸ Ἄργος, εἶχον κατάστασιν ἀρκετὴν καὶ μεγάλην δύναμιν σώματος. Περὶ τούτων λοιπὸν λέγεται ὅτι ἡμέραν τινὰ ὅτε οἱ Ἀργεῖοι εἶχον ἑορτὴν τῆς Ἥρας καὶ ἡ μήτηρ των ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ ἱερὸν μὲ ὄχημα, τὰ κτήνη τὰ ὁποῖα ἔμελλον νὰ σύρωσιν αὐτὸ δὲν ἔφθασαν ἐγκαίρως ἀπὸ τοὺς ἀγρούς· ὅθεν οἱ νέοι, μὴ ἔχοντες καιρὸν νὰ περιμένωσιν, ἔσυραν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὴν ἅμαξαν μέχρι τοῦ ἱεροῦ, τὸ ὁποῖον ἀπεῖχε τεσσαράκοντα πέντε στάδια. Πάντες δὲ οἱ βλέποντες ἐμακάριζον τὴν μητέρα διὰ τὰ καλά της τέκνα. Ἡ μήτηρ πλήρης χαρᾶς παρεκάλεσε τὴν θεὰν νὰ χαρίσῃ εἰς τὰ τέκνα της ὅ,τι ἄριστον. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς θυσίας, οἱ δύο νέοι ἀπῆλθον νὰ κοιμηθῶσι καὶ δὲν ἠγέρθησαν πλέον." Ὁ Κροῖσος ὀργισθεὶς εἶπε· "Τὴν δὲ ἰδικήν μου εὐδαιμονίαν θεωρεῖς ἀναξίαν λόγου;" Ὁ δὲ Σόλων ἀπεκρίθη· "Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε", καὶ ἀπῆλθεν ἐκ Σάρδεων νομισθεὶς ἄνθρωπος ἀμαθής.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν διέτριβεν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Κροίσου ὁ περίφημος μυθοποιὸς Αἴσωπος. Οὗτος, λέγεται, ὅτι εἶπεν εἰς τὸν Σόλωνα ἀναχωροῦντα· "Μὲ τοὺς βασιλεῖς ἢ δὲν πρέπει νὰ ὁμιλῇ τις, ἢ νὰ ὁμιλῇ γλυκύτατα." — "Καὶ διατί δὲν λέγεις", εἶπεν ὁ Σόλων, "Ἢ δὲν πρέπει νὰ ὁμιλῇ τις, ἢ νὰ ὁμιλῇ ἀληθέστατα";

Μετὰ ταῦτα ἐπέμφθη ὁ Αἴσωπος παρὰ τοῦ Κροίσου εἰς Δελφοὺς διὰ νὰ προσφέρῃ μεγάλας θυσίας εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ νὰ μοιράσῃ χρήματα εἰς ὅλους τοὺς πολίτας. Ἐπειδὴ ὅμως εἶδεν αὐτοὺς ἐρίζοντας, τίς νὰ λάβῃ περισσότερα, ἠπείλησεν ὅτι θὰ φέρῃ τὰ χρήματα ὀπίσω εἰς τὸν Κροῖσον· ἐκεῖνοι δὲ ὀργισθέντες, ἐκρήμνισαν αὐτὸν ἀπὸ τὴν Ὑάμπειαν πέτραν καὶ τὸν ἐφόνευσαν.

Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Κῦρος ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν προσεπάθει νὰ κυριεύσῃ ὅλον τὸν κόσμον· ὁ δὲ Κροῖσος ἀπεφάσισε νὰ ἐμποδίσῃ αὐτόν· ἀλλὰ πρὶν ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐκστρατείαν, ἔπεμψεν εἰς τὰ μαντεῖα τοῦ τότε καιροῦ καὶ ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ ποῖον ἦτο τὸ ἀληθέστερον ἐξ αὐτῶν.

Παρήγγειλε λοιπὸν τοὺς Λυδούς, τοὺς ὁποίους ἔστειλεν εἰς τὴν δοκιμὴν τῶν χρηστηρίων τὰ ἑξῆς· Ἀφ' ἧς ἡμέρας κινήσωσιν ἀπὸ τὰς Σάρδεις, ἀπ' αὐτῆς ἡμερολογοῦντες, τὴν ἑκατοστὴν ἡμέραν νὰ ζητήσωσι χρησμὸν ἀπὸ τὰ μαντεῖα, ἐρωτῶντες τί κάμνει κατ' ἐκείνην ὁ βασιλεὺς τῶν Λυδῶν Κροῖσος. Τί ἀπεκρίθησαν τὰ ἄλλα μαντεῖα δὲν εἶναι γνωστόν· ἡ Πυθία ὅμως εἶπε τὰ ἑξῆς·

> "Εἰξεύρω ἐγὼ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἄμμου καὶ τὰ μέτρα τῆς θαλάσσης·
> "καὶ τὸν ἄλαλον ἐννοῶ καὶ τὸν μὴ φωνοῦντα ἀκούω. Ἦλθεν εἰς
> "τὰς αἰσθήσεις μου ὀσμὴ σκληροδέρμου χελώνης, ἡ ὁποία βράζει
> "ὁμοῦ μὲ τὰ ἄρνεια κρέατα ἐντὸς χαλκοῦ ἀγγείου."

Καὶ πραγματικῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ Κροῖσος ἐντὸς χαλκοῦ λέβητος ἔβαλεν ὁμοῦ κρέατα χελώνης καὶ ἀρνίου καὶ τὰ ἔβραζεν. Οὕτω βεβαιωθεὶς ὁ Κροῖσος ὅτι ἡ Πυθία ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν, ἔστειλεν εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν δῶρα μεγαλοπρεπῆ καὶ ἠρώτα ἐὰν ἔπρεπε νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου.

Τὸ μαντεῖον ἀπεκρίθη ὅτι ἐὰν κινήσῃ πόλεμον, ἓν ἰσχυρὸν βασίλειον θὰ πέσῃ. Καὶ ἔπεσε τῷ ὄντι τὸ ἰδικόν του· διότι ὁ Κῦρος ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ κατακαύσας τὰς Σάρδεις τὸν ἔλαβεν αἰχμάλωτον καὶ ἔμελλε νὰ τὸν καύσῃ ζῶντα. Ὁ Κροῖσος καθήμενος ἐπὶ μεγάλης στιβάδος ξύλων καὶ μέλλων νὰ καῇ ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος, "μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε", καὶ ἀνέκραξε Σόλων, Σόλων, ὦ Σόλων. Ὁ Κῦρος ἀκούσας τὰς φωνὰς τοῦ Κροίσου καὶ μαθὼν παρ' αὐτοῦ τὰ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Σόλωνος, διέταξε καὶ κατεβίβασαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρᾶς καὶ ἔκτοτε εἶχεν αὐτὸν πλησίον του ὡς πιστὸν σύμβουλον.

ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΠΥΛΑΙΩΝ.

ΚΕΦ. Γ΄.

ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΥΙΟΙ ΑΥΤΟΥ 558—499 π. Χ.

ΥΣΤΕΡΟΝ ἀπὸ τόσους κόπους οὓς ὁ Σόλων κατέβαλε διὰ νὰ ἔχωσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐλευθέραν πολιτείαν, μόλις ἐτέθησαν οἱ νόμοι αὐτοῦ εἰς τακτικὴν ἐνέργειαν, καὶ ὁ συγγενὴς αὐτοῦ Πεισίστρατος, ὅστις ἐπίσης κατήγετο ἐκ τοῦ Κόδρου, ἀνέτρεψεν αὐτούς. Ἔγεινε δὲ ἡ ἀνατροπὴ ὡς ἑξῆς. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Σόλωνος συνέβησαν ταραχαὶ καὶ φρατριακαὶ ἔριδες ἐν Ἀθήναις, ὁ δὲ Πεισίστρατος ἔλαβε τὴν ἀρχηγίαν τῶν κατωτέρων τάξεων τοῦ λαοῦ. Ἡμέραν τινὰ πληγώσας ἑαυτὸν ἔδραμεν εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως κράζων, ὅτι οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ νὰ τὸν φονεύσωσι καὶ ὅτι μόλις ἠδυνήθη νὰ σώσῃ τὴν ζωήν του. Ὁ λαὸς ἔδωκεν εἰς αὐτὸν σωματοφύλακας, διὰ τῆς βοηθείας τῶν ὁποίων κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἐκήρυξεν ἑαυτὸν τύραννον τῆς πόλεως· ἡ δὲ λέξις τύραννος ἐσήμαινεν ἄνθρωπον ὅστις κατελάμβανε τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐλευθέρας πολιτείας διὰ τῆς βίας. Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ ἡ ἐναντία φατρία κατώρθωσε νὰ τὸν ἐκδιώξῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔριδες πάλιν ἀνεφύησαν μεταξύ των, πολλοὶ ἐπεθύμουν τὴν ἐπάνοδόν του. Μαθὼν ταῦτα ὁ Πεισίστρατος εὗρε κόρην τινὰ ὡραίαν καὶ

ὑψηλήν, τὴν ὁποίαν ἐνέδυσε μὲ πανοπλίαν καθὼς παρίστανον τότε τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς προστάτιδος τῆς πόλεως, καὶ ἐκάθισεν αὐτὴν ἐφ' ἁμάξης μεγαλοπρεποῦς. Ἡ ἅμαξα εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ κήρυκες προπορευόμενοι ἐκήρυττον ὅτι αὐτὴ ἡ Ἀθηνᾶ ὡδήγει τὸν Πεισίστρατον διὰ νὰ γείνῃ ἄρχων τῆς πόλεως καὶ ὅτι ὁ λαὸς ἔπρεπε νὰ ὑπακούσῃ. Εἰς τὴν ἐξουσίαν ὅμως δὲν ἔμεινε πολὺν καιρόν, διότι πάλιν ἐδιώχθη· ὕστερον ὅμως ἀπὸ δέκα ἔτη ἐκυρίευσε τὴν πόλιν διὰ τῶν ὅπλων καὶ ἔμεινε τύραννος μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του. Ὑπῆρξε δὲ ἀγαθὸς καὶ εὐμενὴς εἰς πάντας καὶ ἐκυβέρνησε τὴν πατρίδα του δημοκρατικῶς διατηρήσας τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, εἰς τοὺς ὁποίους προσέθηκε καὶ τὸν ἑξῆς· "ἡ πόλις νὰ τρέφῃ τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου ἀναπήρους". Προσέτι ἵδρυσεν ἐν Ἀθήναις καὶ βιβλιοθήκην διατάξας νὰ συλλέξωσιν εἰς ἓν βιβλίον καὶ ἅπαντα τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου· ἔκτοτε δὲ οὐδεὶς Ἕλλην ἐθεωρεῖτο ὡς πεπαιδευμένος ἐὰν δὲν ἐγνώριζε καλῶς τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν τοῦ μεγάλου τούτου ποιητοῦ.

Ὁ Πεισίστρατος κυβερνήσας τὴν πατρίδα του ἐπὶ τριάκοντα καὶ τρία ἔτη, ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 528 πρὸ Χριστοῦ καὶ ἀφῆκε διαδόχους τοὺς δύο υἱούς του Ἱππίαν καὶ Ἵππαρχον, οἵτινες ἐκυβέρνων καλῶς καὶ ἡμέρως, καὶ ἐπειδὴ ἠλάττωσαν τοὺς φόρους, ἠγάπα αὐτοὺς ὁ λαὸς καὶ τὰ πάντα ἔβαινον καλῶς. Ἀλλὰ συνέβη τι τὸ ὁποῖον ἀνέτρεψε τὰ πράγματα.

Ἦσαν τότε ἐν Ἀθήναις δύο φίλοι ὀνομαζόμενοι Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων, ἀνήκοντες εἰς καλὰς οἰκογενείας καὶ χαίροντες μεγάλην δημοτικότητα.

Ὁ Ἁρμόδιος εἶχεν ἀδελφὴν νεαράν, τὴν ὁποίαν πολὺ ἠγάπα. Ἡ νέα αὕτη, ἐπειδὴ ἦτο ὡραία καὶ σεμνή, ἐξελέχθη νὰ λάβῃ μέρος εἰς ἑορτήν τινα τῆς Ἀθηνᾶς μετὰ πολλῶν ἄλλων παρθένων. Ὁ Ἵππαρχος μαθὼν τοῦτο, ἐπειδὴ ἐμίσει τὸν Ἁρμόδιον καὶ ἤθελε νὰ τὸν προσβάλῃ, διέταξε νὰ μὴ ἐπιτρέψωσιν εἰς τὴν κόρην νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν τελετήν, τὸ ὁποῖον καὶ ἔγεινεν. Ἐκείνη δὲ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν κλαίουσα ἀπαρηγόρητα, καὶ ὁ φιλότιμος ἀδελφὸς πλήρης ἀγανακτήσεως συνώδευσεν αὐτήν. Μετ' ὀλίγον ἦλθε καὶ ὁ ἐπιστήθιος φίλος του Ἀριστογείτων καὶ ἔκαμον ὅρκον μεταξύ των νὰ τιμωρήσωσι τὸν Ἵππαρχον ὡς καὶ τὸν ἀδελφόν του Ἱππίαν. Τὸ μυστικὸν ἐφανέρωσαν μόνον εἰς ὀλίγους πιστοτάτους φίλους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ἡ περίφημος Λέαινα.

Ὅτε ἦλθεν ἡ ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγίνετο μεγάλη πομπή, πάντες οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἔδραμον εἰς τὸ μέρος τῆς πομπῆς ἐνδεδυμένοι λαμπρῶς καὶ κρατοῦντες κλαδία μύρτων. Καὶ ὁ μὲν Ἵππαρχος ἦτο ἀκόμη ἐν τῇ πόλει, ὁ δὲ Ἱππίας ἐπιβλέπων τὰς ἑτοιμασίας διὰ τὴν

πομπήν, ἔτυχε νὰ συνομιλῇ μὲ ἕνα ὅστις ἐγνώριζε τὸ μυστικόν. Ἰδόντες τοῦτο οἱ δύο φίλοι καὶ νομίσαντες ὅτι προδίδονται, ἔσπευσαν εἰς τὴν πόλιν καὶ συναντήσαντες τὸν Ἵππαρχον ἐφόνευσαν αὐτὸν μὲ τὰ ξιφίδια τὰ ὁποῖα εἶχον κεκρυμμένα ἐντὸς τῶν κλάδων. Καὶ ὁ μὲν Ἁρμόδιος ἐφονεύθη εὐθὺς ὑπὸ τῶν φυλάκων τοῦ τυράννου, ὁ δὲ Ἀριστογείτων μετέπειτα, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀνεκρίθη.

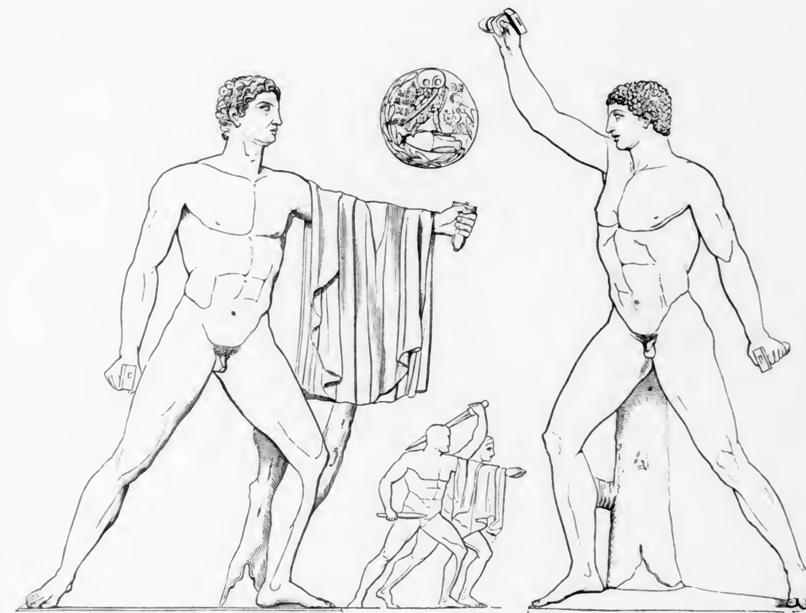
ΙΠΠΕΙΣ ΕΝ ΤΗι ΠΟΜΠΗι ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ.

Μετὰ τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ του, ὁ Ἱππίας ἔγεινεν ἀληθὴς τύραννος, καὶ διὰ νὰ εὕρῃ τοὺς συνωμότας ἐβασάνισε καὶ ἐφόνευσε πολλούς, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ τὴν ἡρωϊκὴν Λέαιναν, ἡ ὁποία ἐδάγκασε τὴν γλῶσσάν της καὶ οὐδὲν ὡμολόγησε, προτιμήσασα ν' ἀποθάνῃ εἰς τὰ βασανιστήρια. Οἱ Ἀθηναῖοι μισήσαντες τὸν τύραννον ἐπανέστησαν καὶ ἐδίωξαν αὐτόν.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τοὺς τυράννους, μὲ πολλὴν χαρὰν εἶδον πάλιν τὴν πόλιν των δημοκρατουμένην καὶ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος εἰς ἐνέργειαν. Διὰ νὰ μένωσι δὲ ἀθάνατα τὰ ὀνόματα τῶν τυραννοκτόνων Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, ἔστησαν τὰ ἀγάλματα αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος, κατὰ τὴν πομπὴν τῶν Παναθηναίων, ἔψαλλον εἰς τιμὴν αὐτῶν ὕμνους, διὰ νὰ μένῃ τὸ μῖσος κατὰ τῆς τυραννίας αἰώνιον. Ἐτίμησαν δὲ καὶ τὴν μνήμην τῆς ἀνδρείας Λεαίνης μὲ ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον παρίστανεν ἀληθινὴν λέαιναν χωρὶς γλῶσσαν, δεικνύοντες οὕτω ὅτι

μὲ τὴν σιωπήν της συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπάνοδον τῆς ἐλευθερίας. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέδωκαν νόμον ὅστις κατεδίκαζε τὸν Ἱππίαν εἰς παντοτεινὴν ἐξορίαν. Ὁ δέ, περιπλανηθεὶς εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τέλους μετέβη εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ ἐζήτησε τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, τῆς ὁποίας καὶ ἠξιώθη.

Εἰς τὴν Περσίαν ἐβασίλευε τότε Δαρεῖος ὁ υἱὸς τοῦ Ὑστάσπους καὶ ἔμενεν εἰς τὰ Ἐκβάτανα· τὸ δὲ βασίλειόν του ἦτο μέγα καὶ εἶχε ὑπὸ τὴν

ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΟΓΕΙΤΩΝ.

ἐξουσίαν του πολλὰ ἔθνη· πᾶσαι δὲ αἱ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ἦσαν ὑπήκοοι αὐτοῦ. Οἱ Πέρσαι ἐλάτρευον τὸ πῦρ καὶ ἐπίστευον ὅτι ὁ βασιλεὺς αὐτῶν εἶχε θείαν δύναμιν· πάντες ἐθεωροῦντο δοῦλοί του καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐξηρτᾶτο ἡ ζωὴ καὶ ἡ περιουσία των. Τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως ἦσαν εὐρύχωρα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, καὶ ἦτο δυσκολώτατον πρᾶγμα νὰ παρουσιασθῇ τις ἐνώπιον αὐτοῦ· τὸν Ἱππίαν ὅμως ἐδέχθη εὐμενῶς ὁ βασιλεὺς καὶ ὑπεσχέθη νὰ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν διὰ τῆς δυνάμεώς του εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ θὰ ἐπεχείρει τοῦτο ἀμέσως, ἐὰν περιστατικά τινα δὲν ἠνάγκαζον αὐτὸν νὰ τὸ ἀναβάλῃ εἰς ἄλλην περίστασιν.

Ἡμέραν τινὰ κυνηγῶν ὁ Δαρεῖος ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ πληγωθεὶς βαρέως δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ ἐκ τῶν πόνων· οὐδεὶς δὲ ἐκ τῶν ἐντοπίων ἰατρῶν οὐδὲ νὰ πραΰνῃ κἂν τοὺς πόνους του ἐδύνατο. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦτο ἐν Περσίᾳ Ἕλλην τις ἰατρὸς ὀνομαζόμενος Δημοκήδης, ἀχθεὶς ἐκεῖ αἰχμάλωτος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πόνοι τοῦ βασιλέως δὲν ἔπαυον, προσεκάλεσε καὶ τοῦτον. Ὁ Δημοκήδης ἡμέραν καὶ νύκτα ἔμενε πλησίον τοῦ πάσχοντος, ἕως οὗ ἰάτρευσεν ἐντελῶς τὴν πληγήν του. Καθ' ὅλον δὲ τοῦτο τὸ διάστημα, διὰ νὰ διασκεδάζῃ τὸν βασιλέα, ἔλεγεν εἰς αὐτὸν πολλὰ καὶ καλὰ περὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὁ βασιλεὺς τοσοῦτον ηὐχαριστήθη μὲ τὰ διηγήματα τοῦ ἰατροῦ, ὥστε τὸν ἐκράτησε πλησίον του. Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ ὁ Δημοκήδης ἰάτρευσε καὶ τὴν βασίλισσαν Ἄτοσσαν καὶ διὰ μέσου αὐτῆς ἠλευθερώθη καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς δὲν

ΣΚΥΘΑΙ ΠΟΛΕΜΙΣΤΑΙ.

ἐλησμόνησεν ὅσα παρ' αὐτοῦ ἤκουσε περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ τὴν κυριεύσῃ ἡμέραν τινά.

Προτοῦ ὅμως νὰ κάμῃ τοῦτο, ἤθελε νὰ καθυποτάξῃ τοὺς Σκύθας, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐχθροί του· ἑτοιμάσας λοιπὸν στράτευμα ἐξ ἑπτακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν διέταξε τοὺς Ἕλληνας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας νὰ κατασκευάσωσι γέφυραν ἐκ πλοίων εἰς τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου διὰ νὰ περάσῃ μὲ τὰ στρατεύματά του ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. Τούτου γενομένου οἱ μὲν Ἕλληνες μετὰ τῶν πλοίων ἔπλευσαν εἰς τὸν Ἴστρον καὶ ἐκεῖ πάλιν συνέζευξαν γέφυραν· αὐτὸς δὲ μὲ τὰ στρατεύματα ἐπορεύθη διὰ τῆς Θρᾴκης καὶ τοῦ Αἵμου καὶ περάσας τὸν Ἴστρον διέτρεχε τὴν χώραν τῶν Σκυθῶν· ἀλλ' οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ, διότι οἱ Σκύθαι ἔφευγον καὶ δὲν ἤρχοντο εἰς μάχην· τοῦτο δὲ ἠνάγκασε τὸν Δαρεῖον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Περσίαν ἄπρακτος. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Δαρεῖος τὸν

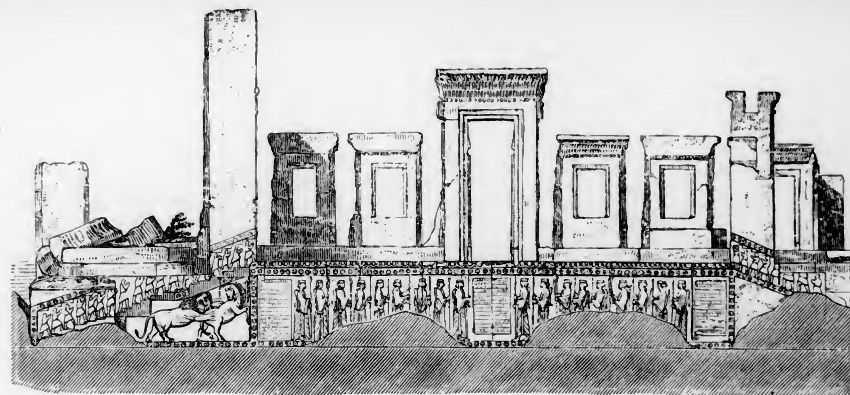
τύραννον τῆς Μιλήτου Ἱστιαῖον, ὅστις ἀνεδείχθη εἰς αὐτὸν χρησιμώτατος· ὅθεν ἐπιστρέφων εἰς Σοῦσα συμπαρέλαβε καὶ αὐτὸν καὶ τὸν μετεχειρίζετο μὲ πολλὴν φιλοφροσύνην· οὗτος ὅμως ἐπεθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Μίλητον, καὶ ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς δὲν τῷ ἔδιδεν ἄδειαν, ἀπεφάσισε νὰ ὑποκινήσῃ ἐπανάστασιν εἰς τὴν Ἰωνίαν διὰ νὰ σταλῇ ὑπὸ τοῦ βασιλέως νὰ καταπαύσῃ αὐτήν. Ἔγραψε λοιπὸν κρυπτὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν γαμβρόν του Ἀρισταγόραν, ὅστις ἐκυβέρνα τὴν Μίλητον ἀντ' αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον· ἐξύρισε τὴν κεφαλὴν πιστοῦ δούλου καὶ ἐχάραξεν εἰς τὸ δέρμα του διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου ὅσα ἤθελε νὰ εἴπῃ· ἔπειτα δὲ ὅτε ηὐξήθη ἡ κόμη του, ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς Μίλητον μὲ παραγγελίαν νὰ ξυρίσῃ αὐτὸν ὁ Ἀρισταγόρας καὶ νὰ ἴδῃ τὸ δέρμα.

Ὅτε ἔφθασεν ὁ δοῦλος καὶ ἀνέγνωσεν ὁ Ἀρισταγόρας τὰ γεγραμμένα, συνεκάλεσε τοὺς πρώτους τῶν Μιλησίων εἰς συνέλευσιν καὶ ἐφανέρωσεν εἰς αὐτοὺς τὰ περὶ ἐπαναστάσεως σχέδιά του, καὶ εὐθὺς ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ εὕρῃ συμμάχους. Καὶ πρῶτον μετέβη εἰς Σπάρτην καὶ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν βασιλέα Κλεομένην εἰς τὸν ὁποῖον ἔδειξε χάρτην τοῦ κόσμου κεχαραγμένον ἐπὶ χαλκίνης πλακός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐσημειοῦντο αἱ χῶραι τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Ἐπεξηγῶν δὲ τὰ τοῦ Περσικοῦ κράτους μέρη διεβεβαίωσεν αὐτὸν ὅτι δὲν ἦτο δύσκολος ἡ κατάκτησις τοῦ βασιλείου τούτου. Ὅτε ὅμως ὁ Κλεομένης ἤκουσεν ὅτι ἡ πρωτεύουσα τοῦ Περσικοῦ κράτους ἀπεῖχεν ἐκ τῆς θαλάσσης ὁδὸν τριῶν μηνῶν, εὐθὺς εἶπεν ὅτι ἡ Σπάρτη δὲν ἀναλαμβάνει τοιαύτην ἐκστρατείαν καὶ διέταξεν αὐτὸν ν' ἀπέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ὁ Ἀρισταγόρας προσεπάθησε νὰ δελεάσῃ αὐτὸν μὲ χρήματα, καὶ ἀρχίσας ἀπὸ δέκα τάλαντα προεχώρησε μέχρι τῶν πεντήκοντα. Ἡ μικρὰ κόρη τοῦ Κλεομένους Γοργώ, βλέπουσα τὰ γινόμενα, λέγουσιν ὅτι ἐφώναξε· "Πάτερ, ἔξελθε, διότι ὁ ξένος θὰ σὲ διαφθείρῃ." Καὶ ὁ μὲν Κλεομένης εὐθὺς ἀπῆλθεν, ὁ δὲ Ἀρισταγόρας ἀνεχώρησεν ἐκ Σπάρτης πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος. Ἔπειτα δὲ μεταβὰς εἰς Ἀθήνας κατώρθωσε τὸν σκοπόν του, καὶ στόλος Ἀθηναϊκὸς εὐθὺς ἐξέπλευσε καὶ ἦλθεν εἰς Μίλητον.

Ὁ Ἀρισταγόρας συναθροίσας ὅλον τὸ στράτευμα ἔπλευσεν εἰς Ἔφεσον καὶ ἀφήσας ἐκεῖ τὸν στόλον ἐπορεύθη ταχέως κατὰ τῶν Σάρδεων, ὅπου ὁ σατράπης ἐκλείσθη ἐντὸς τοῦ φρουρίου. Τὸ στράτευμα τῶν Ἰώνων εὐκόλως ἐκυρίευσε τὴν πόλιν· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ οἰκίαι ἦσαν ἐκτισμέναι ἐκ καλάμων, στρατιώτης τις ἔβαλε πῦρ εἰς μίαν καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὅλη ἡ πόλις ἐκαλύφθη ὑπὸ φλογῶν. Τότε οἱ Λυδοὶ συνενωθέντες μετὰ τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ Περσῶν ὥρμησαν κατὰ τῶν Ἰώνων καὶ ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως εἰς τὴν Ἔφεσον μὲ

πολλὴν αἱματοχυσίαν· ἐκεῖ δὲ συμπλακέντες κατετροπώθησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὴ φονευθέντες ἔφυγον ὅπου ἠδυνήθη ἕκαστος. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν εἰς τὴν πατρίδα των ἀφήσαντες τοὺς Ἴωνας εἰς τὴν τύχην των. Οὗτοι δὲ καίτοι ἐγκαταλελειμμένοι δὲν ἀπηλπίσθησαν, ἀλλὰ συναθροίσαντες μέγαν στόλον ἦλθον εἰς ναυμαχίαν μὲ τὰ Περσικὰ πλοῖα· ἕνεκα ὅμως προδοσίας καὶ ἐνταῦθα ἐνικήθησαν καὶ οὕτω πᾶσα ἐλπὶς ἐλευθερίας ἀπωλέσθη. Ὁ Ἀρισταγόρας καταφυγὼν εἰς Θρᾴκην κατεσφάγη ὑπὸ τῶν κατοίκων μὲ ὅλον του τὸ στράτευμα. Ὁ δὲ Ἱστιαῖος, σταλεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως νὰ καθησυχάσῃ τὰς ταραχάς, δὲν ἔγεινε δεκτὸς ὑπὸ τῶν Μιλησίων, καὶ συναθροίσας ὀλίγον στράτευμα ἐπολέμει κατὰ τῶν Περσῶν· ἀλλ' Ἀρταφέρνης, ὁ σατράπης τῆς Λυδίας, συλλαβὼν ἐσταύρωσεν αὐτόν, τὴν δὲ κεφαλήν του ἔστειλεν εἰς τὸν Δαρεῖον, ὅστις, λέγουσιν, ὅτι ἐδάκρυσεν ἰδὼν αὐτὴν καὶ διέταξε νὰ τὴν θάψωσιν ἐντίμως. Ἀποτυχούσης τῆς ἐπαναστάσεως, πᾶσαι αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποταχθῶσιν, ὅσαι δὲ ἀνθίσταντο ἐτιμωροῦντο αὐστηρότατα. Πλῆθος ὡραίων νέων καὶ νεανίδων ἁρπάσαντες οἱ Πέρσαι ἐκ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων ἔστειλαν εἰς τὴν Περσίαν διὰ νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως. Ἡ ἐπανάστασις αὕτη τῶν Ἰώνων διαρκέσασα ἓξ ἔτη τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν. Ἀλλ' ὁ Δαρεῖος μὴ λησμονήσας ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον βοηθήσῃ τοὺς Ἴωνας καὶ ὅτι εἶχον συντελέσῃ εἰς τὸν ἐμπρησμὸν τῶν Σάρδεων, ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς αὐστηρῶς καὶ συνήθροισε πολὺ στράτευμα καὶ πολλὰ πολεμικὰ πλοῖα εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ὁ πόλεμος οὗτος ἔμελλε νὰ γείνῃ μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, μετξὺα δεσποτισμοῦ καὶ ἐλευθερίας· ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ πολιτισμός, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, ἐνίκησε τὴν βαρβαρότητα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΔΑΡΕΙΟΥ.

ΚΕΦ. Δ'.

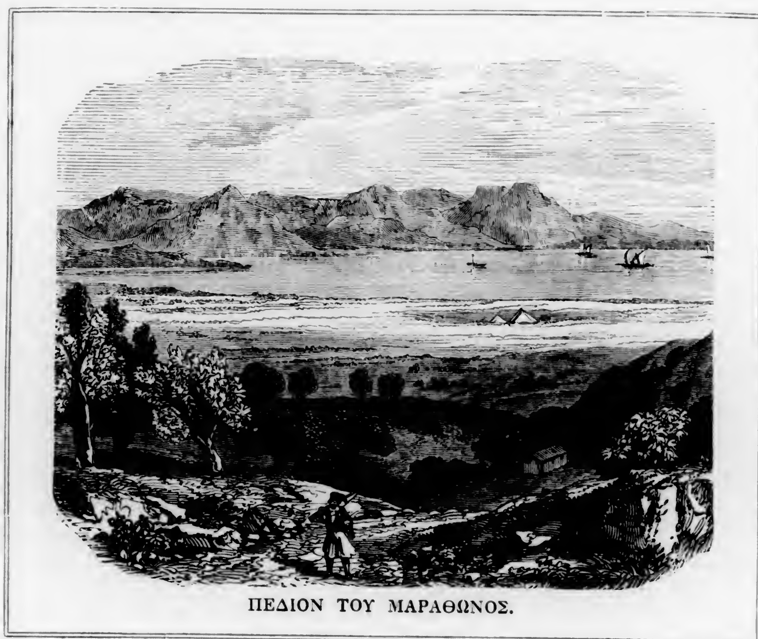
ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΕΝ ΜΑΡΑΘΩΝΙ ΜΑΧΗ. 490 π. Χ.

ΣΤΟΛΟΣ μέγας ἐκίνησεν ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πλέων κατὰ τῆς Ἑλλάδος· ἦτο δὲ πλήρης πολυαρίθμου Περσικοῦ στρατοῦ, ἀρχηγοὶ τοῦ ὁποίου ἦσαν ὁ Δᾶτις καὶ ὁ Ἀρταφέρνης. Ἔλαβον δὲ διαταγὴν παρὰ τοῦ Δαρείου νὰ καταστρέψωσι τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἐρέτριαν καὶ νὰ ὑποδουλώσωσι πάντας τοὺς κατοίκους αὐτῶν. Ἐπερχόμενοι οἱ βάρβαροι κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐκυρίευον τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης ἄνευ κωλύματος· ὅτε ὅμως ἔφθασαν εἰς τὴν Ἐρέτριαν, εὗρον μεγάλην ἀντίστασιν, διότι ἐπὶ ἓξ ἡμέρας οἱ Ἐρετριεῖς ἀνθίσταντο γενναίως· ἀλλὰ τὴν ἑβδόμην κυριευθεῖσα ἡ πόλις ἐκ προδοσίας διηρπάγη καὶ κατεκάη, οἱ δὲ πολῖται ἐστάλησαν δέσμιοι εἰς τὴν Περσίαν.

Οἱ βάρβαροι, ὑπερήφανοι διὰ τὴν νίκην ταύτην, κατέπλευσαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὅστις ἀπέχει εἰκοσιδύο περίπου μίλια ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ἐνταῦθα εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας ἐστρατοπέδευσεν ὁ στρατὸς τῶν Περσῶν, συνιστάμενος ἐξ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδων ἀνδρῶν. Ἐνόμιζον δὲ ὅτι χωρὶς καμμίαν ἀντίστασιν ἔμελλον νὰ κυριεύσωσι τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ καθυποτάξωσιν ὅλην τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἡτοιμάζοντο δραστηρίως εἰς ἀντίστασιν, ἂν καὶ μόνοι ἔμελλον ν' ἀντιπαραταχθῶσι κατὰ τοσούτου πλήθους. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔδειξαν προθυμίαν νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν, ἀλλ' ἕνεκα δεισιδαιμονίας δὲν παρευρέθησαν εἰς τὴν μάχην· διότι εἶχον νόμον ἀπαράβατον οὐδέ-

ποτε νὰ ἐκστρατεύωσι πρὸ τῆς πανσελήνου. Οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες φοβούμενοι τοὺς Πέρσας, ἔμειναν οὐδέτεροι. Μόνοι οἱ Πλαταιεῖς ἔστειλαν χιλίους πολεμιστάς.

Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον δέκα στρατηγούς, ἕνα ἐξ ἑκάστης φυλῆς· μεταξὺ δὲ τούτων διεκρίνετο ὁ Μιλτιάδης ὡς ἔμπειρος καὶ συνετὸς καὶ ἔχαιρε πολλὴν φήμην. Ἔγεινε λοιπὸν πολεμικὸν συμβούλιον καὶ οἱ στρατηγοὶ δὲν συνεφώνουν ἂν ἔπρεπε νὰ περιμένωσι τὸν ἐχθρὸν νὰ ἔλθῃ, ἢ νὰ τὸν προσ-

ΠΕΔΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ.

βάλωσιν ἐκεῖ ὅπου ἦτο ἐστρατοπεδευμένος. Ἐπὶ τέλους ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη τοῦ Μιλτιάδου καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ἐπιτεθῶσιν ἄνευ ἀναβολῆς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐν Μαραθῶνι· οἱ δὲ ἄλλοι στρατηγοί, διὰ νὰ μὴ γίνηται σύγχυσις καὶ ἀναβολή, παρέδωκαν τὴν στρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην.

Ἡ πεδιὰς τοῦ Μαραθῶνος, οὖσα ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ τῆς Ἀττικῆς, ἔχει σχῆμα μηνοειδές, αἱ δύο ἄκραι τοῦ ὁποίου ἐκτείνονται εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀποτελοῦσι κόλπον εἰς τὸ μέσον. Ἡ πεδιὰς ἔχει μῆκος μὲν ἓξ μιλίων, πλάτος δὲ περίπου δύο μιλίων κατὰ τὸ μέσον. Μίαν ἡμέραν πρὸ τῆς μάχης ὁ Περσικὸς στρατὸς παρετάχθη εἰς τὴν πεδιάδα, ἓν περίπου

μίλιον μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχων ὄπισθεν τὸν στόλον τεταγμένον εἰς γραμμὴν πλησίον τῆς ξηρᾶς· ὁ δὲ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων καταλαβὼν τὰ ὑψώματα πρὸς τὰ ἄνω τῆς πεδιάδος ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς μιᾶς μέχρι τῆς ἄλλης πλευρᾶς· τὸ δὲ μεταξὺ τῶν δύο στρατευμάτων διάστημα ἦτο ἑνὸς μιλίου.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ Μιλτιάδης, πυκνώσας τὰ δύο κέρατα τοῦ στρατοῦ καὶ ἀραιώσας τὸ μέσον, διέταξε νὰ προσβάλωσι τὸν ἐχθρὸν τρέχοντες. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Πέρσαι θεωροῦντες τὴν ὁρμὴν τῶν Ἀθηναίων ὡς σημεῖον παραφροσύνης, περιεφρόνουν αὐτούς, ἀλλὰ δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐννοήσωσι μὲ ποίους ἄνδρας εἶχον νὰ πολεμήσωσι· διότι τὰ δύο κέρατα τῶν Ἀθηναίων ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς πολεμίους· εἶτα δὲ στραφέντες προσέβαλον ἐκ τῶν ὄπισθεν τὸ μέσον τῶν πολεμίων καὶ οὕτω ἐπήνεγκαν μέγαν ὄλεθρον. Μετ' οὐ πολὺ πάντες οἱ Πέρσαι ἐν μεγάλῃ ἀταξίᾳ καὶ κατασφαζόμενοι ὑπὸ τῶν διωκόντων νικητῶν ἔφευγον ἵνα σωθῶσιν εἰς τὰ πλοῖα, ἀφήσαντες πολλὰ λάφυρα εἰς τοὺς νικητάς. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐκ μὲν τῶν Περσῶν ἐφονεύθησαν περισσότεροι τῶν ἓξ χιλιάδων, ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων 192, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ ἀνδρεῖος πολέμαρχος Καλλίμαχος. Λέγεται δὲ ὅτι καὶ ὁ Ἱππίας ἐφονεύθη μετὰ τῶν Περσῶν, διότι ἦτο καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, χρησιμεύων ὡς ὁδηγὸς τῶν πολεμίων. Οἱ Ἀθηναῖοι διώξαντες τοὺς βαρβάρους μέχρι τῆς θαλάσσης, κατέκαυσαν πολλὰ ἐκ τῶν πλοίων των. Ἐνῷ δὲ οἱ βάρβαροι προσεπάθουν ν' ἀπομακρύνωσι τὰ πλοῖα των ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, λέγεται ὅτι Κυναίγειρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, ἐπίασε μὲ τὴν χεῖρά του ἓν ἐκ τῶν πλοίων, καὶ ἐπειδὴ οἱ Πέρσαι ἔκοψαν αὐτὴν μὲ ἀξίνην, ἐπίασεν αὐτὸ μὲ τὴν ἄλλην· ἐπειδὴ δὲ ἔκοψαν καὶ ταύτην, ἐκράτει αὐτὸ μὲ τοὺς ὀδόντας ἕως οὗ ἐφονεύθη.

Μετὰ τὴν πανσέληνον ἦλθον εἰς τὸ πεδίον τοῦ Μαραθῶνος καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀλλ' ἦτο ἀργὰ πλέον, διότι ἡ μάχη ἦτο τετελεσμένη καὶ οἱ πολέμιοι εἶχον ἀπέλθει· ἐπαινέσαντες λοιπὸν τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν ἀνδρίαν των, ἀπῆλθον εἰς Σπάρτην.

Ὁ Περσικὸς ὅμως στόλος, ἀντὶ νὰ πλεύσῃ πρὸς τὴν Ἀσίαν, ἐστράφη πρὸς τὸ Σούνιον· ὁ Μιλτιάδης μαθὼν τοῦτο ἀφῆκεν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τὸν Ἀριστείδην μετὰ χιλίων ἀνδρῶν καὶ ἔχων τοὺς ἄλλους ἔσπευσεν ἐν σπουδῇ εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν πόλιν, ἂν οἱ πολέμιοι ἐπήρχοντο· ἀλλ' ἐκεῖνοι δὲν ἐπῆλθον, διότι ὁ στόλος αὐτῶν ἔπλευσεν ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίαν κατῃσχυμμένος.

Τοὺς ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανόντας γενναίους πολίτας ἔθαψαν ὅλους ὁμοῦ καὶ ἐπ' αὐτῶν ἤγειραν μέγαν τύμβον καὶ διάφορα μνημεῖα ἔστησαν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔγραψαν τὸ ὄνομα καὶ τὴν φυλὴν ἑκάστου.

Ἡ μάχη αὕτη ἀποτελεῖ ἔνδοξον σελίδα εἰς τὴν ἱστορίαν, διότι οὐχὶ μόνον ἀπήλλαξε τοὺς Ἀθηναίους τοῦ βαρβαρικοῦ ζυγοῦ, ἀλλ' ἔσωσε καὶ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν. Ἐὰν τότε ἐκυριεύετο ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ὁ Ἀσιατικὸς δεσποτισμὸς ἕως τώρα βαρὺς θὰ ἐπέκειτο ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου. Δὲν εἶχον λοιπὸν ἄδικον οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἦναι τόσον ὑπερήφανοι διὰ τὸ τρόπαιον ὅπερ ἡ ἐλευθερία ἤγειρε δι' αὐτῶν κατὰ τῆς Ἀσιατικῆς δουλείας καὶ βαρβαρότητος.

ΑΡΙΣΤΙΩΝ Ο ΜΑΡΑΘΟΝΟΜΑΧΟΣ.

Τὸν Μιλτιάδην ἡ πόλις ἐτίμησε μεγάλως διὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ φιλοπατρίαν του. Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν δῆμον ἐζήτησε νὰ τῷ δώσωσι στόλον ἐξ ἑβδομήκοντα πλοίων χωρὶς νὰ εἴπῃ διὰ ποῖον σκοπὸν τὸν ἤθελεν· ὑπεσχέθη ὅμως νὰ φέρῃ πλοῦτον εἰς τὴν πόλιν. Λαβὼν λοιπὸν τὸν στόλον ἔπλευσεν ἐπὶ τὴν νῆσον Πάρον προφασιζόμενος ὅτι οἱ Πάριοι ἐβοήθησαν τοὺς Πέρσας διὰ πλοίων· ἡ ἀληθὴς ὅμως αἰτία ἦτο ὅτι εἶχε προσωπικὴν ἔχθραν ἐναντίον Παρίου τινός. Ἐζήτησε λοιπὸν ἀπὸ τοὺς Παρίους ἑκατὸν τάλαντα, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἠρνήθησαν καὶ ἀντέστησαν γενναίως. Ἐν καιρῷ τῆς πολιορκίας, ἐν ᾧ προσεπάθει νὰ καταβῇ τοῖχον τινὰ τοῦ ναοῦ τῆς Θεσμοφόρου Δήμητρος, τῆς ὁποίας ἡ ἱέρεια ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν νὰ δείξῃ τρόπον πρὸς κυρίευσιν τῆς πόλεως, ὀλισθήσας ἐβλάφθη εἰς τὸν μηρὸν καὶ ἠναγκάσθη οὕτω νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἄπρακτος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔνθα ὁ λαὸς ἐδέχθη αὐτὸν μετὰ πολλῆς ἀγανακτήσεως· Ξάνθιππος δὲ ὁ πατὴρ τοῦ Περικλέους, κατηγόρησεν αὐτὸν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ὡς ἀπατήσαντα τὸν δῆμον καὶ καταδαπανήσαντα τὰ δημόσια χρήματα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ περιπατήσῃ ὁ Μιλτιάδης, οὐδὲ νὰ κινηθῇ, οἱ φίλοι του ἐκόμισαν αὐτὸν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ἐπὶ ἀνακλίντρου καὶ ὑπενθυμίζοντες εἰς τοὺς δικαστὰς τὰς εἰς τὴν πατρίδα μεγάλας ὑπηρεσίας του, ἔσωσαν μὲν αὐτὸν ἀπὸ τὸν θάνατον, ἀλλὰ κατεδικάσθη νὰ πληρώσῃ πεντήκοντα τάλαντα ὡς πρόστιμον. Ὁ Μιλτιάδης δὲν εἶχεν ἀρκοῦντα χρήματα διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ ποσὸν καὶ ἐτέθη εἰς φυλακὴν ἔνθα

μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου καιροῦ ἀπέθανεν ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ μηροῦ· τὸ πρόστιμον ὅμως ἐπληρώθη μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Κίμωνος.

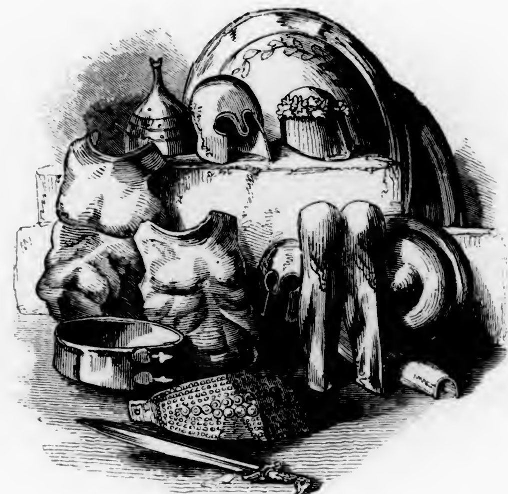
Τὰ θλιβερὰ παθήματα καὶ ὁ θάνατος τοῦ Μιλτιάδου δὲν πρέπει νὰ καλύψωσι τὴν ἀλήθειαν ὅτι κακῶς μετεχειρίσθη τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς πόλεως· ἐν τούτοις ὁ δῆμος ἐτίμησεν αὐτὸν πρεπόντως μετὰ θάνατον ἐγείρας μνημεῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέγραψε τὰ κατορθώματά του καὶ ἀπεσιώπησε τὰς ἀποτυχίας.

Μόλις ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἔρις ἠγέρθη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Αἰγινητῶν· ἀκολούθως δὲ καὶ πόλεμος. Ὁ πόλεμος οὗτος, ἂν καὶ εἶναι αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀσήμαντος, ἔχει ὅμως μεγάλην σπουδαιότητα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ, διότι αὐτὸς ἔγεινεν ἡ πρώτη αἰτία νὰ βελτιώσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὰς ναυτικάς των δυνάμεις, διὰ τῶν ὁποίων ἠδυνήθησαν ἀκολούθως νὰ ἀναδειχθῶσι νικηταὶ ἐν Σαλαμῖνι. Ἡ Αἴγινα ἦτο μία ἐκ τῶν πρώτων ναυτικῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεμιστοκλῆς παρεκίνησε τοὺς Ἀθηναίους νὰ παρασκευάσωσι στόλον ἰσχυρὸν καὶ νὰ τὸν ὁπλίσωσι καλῶς, διότι διὰ τούτου μόνου ἠδύναντο νὰ καταβάλωσι τοὺς ἀντιπάλους των. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὑπῆρχε μέγα περίσσευμα εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον προερχόμενον ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρίου· ὑπῆρχε δὲ σκοπὸς νὰ διαμοιρασθῇ τὸ ποσὸν εἰς τοὺς πολίτας· ἀλλ' ὁ προβλεπτικὸς Θεμιστοκλῆς ἔπεισε τὸν δῆμον ν' ἀφήσῃ τὸ ἴδιον συμφέρον καὶ νὰ δαπανηθῶσι τὰ χρήματα πρὸς ναυπήγησιν διακοσίων πολεμικῶν πλοίων, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Μεταξὺ τῶν πολιτευομένων ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διεκρίνοντο δύο ἄνδρες ὡς οἱ ἐξοχώτεροι πάντων τῶν ἄλλων· οὗτοι δὲ ἦσαν ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης. Ὁ πρῶτος εἶχεν ἔκτακτον ἱκανότητα καὶ δραστηριότητα, ἀλλὰ δὲν ἔδιδε πολλὴν προσοχὴν εἰς τὸ δίκαιον, ὁ ἄλλος ὅμως, ἂν καὶ δὲν εἶχε τὴν μεγάλην ἱκανότητα τοῦ Θεμιστοκλέους, ἔχαιρεν ὅμως φήμην ὅτι ἦτο δικαιότατος καὶ διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο ὁ δίκαιος Ἀριστείδης. Καὶ ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς ἐλάμβανε τὸ μέρος τῶν κατωτέρων τάξεων τοῦ λαοῦ καὶ ἔχαιρε μεγάλην δημοτικότητα· ὁ δὲ Ἀριστείδης ἔκλινε πρὸς τὴν τάξιν τῶν ἀρίστων. Οἱ ἀρχηγοὶ οὗτοι τῶν δύο μερίδων, ἐπὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη πικρῶς κατεπολέμουν ἀλλήλους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐπεκράτησε τὸ κόμμα τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ κατεδικάσθη ὁ Ἀριστείδης δι' ὀστρακισμοῦ εἰς δεκαετῆ ἐξορίαν. Ἦτο δὲ ὁ ὀστρακισμὸς ἐξορία πολίτου ἔχοντος μεγάλην δύναμιν ἐν τῇ κυβερνήσει τῆς πόλεως, διὰ φόβον μὴ γείνῃ τύραννος· ἔπρεπε δὲ ἓξ χιλιάδες πολῖται νὰ γράψωσιν ἐπὶ ὀστράκων τὸ ὄνομα τοῦ μέλλοντος νὰ ἐξοστρακισθῇ καὶ τότε ἐξωρίζετο. Λέγεται ὅτι χωρικός τις, μὴ γνωρίζων προσωπικῶς τὸν Ἀριστείδην, προσῆλθεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν

παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπὶ ὀστράκου τὸ ὄνομα Ἀριστείδης, διότι αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε γράμματα. Ἀφοῦ δὲ ἐκεῖνος τὸ ἔγραψεν, εἶπεν εἰς τὸν χωρικόν, "διατί θέλεις νὰ ἐξοστρακισθῇ ὁ Ἀριστείδης;" — "Διότι ἐβαρύνθην, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, ν' ἀκούω νὰ τὸν ὀνομάζωσιν ὅλοι δίκαιον."

Ἐξοστρακισθέντος οὕτω τοῦ Ἀριστείδου, ἔμεινεν εἰς τὰ πράγματα τῆς πόλεως ὁ Θεμιστοκλῆς ἄνευ σπουδαίου ἀντιπάλου, καὶ προβλέπων τὸν ἐκ τῆς Ἀσίας κίνδυνον δραστηρίως κατεγίνετο νὰ καταστήσῃ τὴν πόλιν ἀξιόμαχον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. Ὅτι δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τῶν προετοιμασιῶν τούτων ἔσωσεν οὐ μόνον τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, ἀλλὰ καὶ σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα, τοῦτο θὰ γείνῃ φανερὸν ἐξ ὅσων θὰ ἐξιστορήσωμεν ἐν τῷ ἑπομένῳ κεφαλαίῳ.

ΠΑΝΟΠΛΙΑ.

ΚΕΦ. Ε΄.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΞΕΡΞΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. 488 π. Χ.

Η ἐν Μαραθῶνι λαμπρὰ νίκη τῶν Ἀθηναίων μεγάλως παρώργισε τὸν Δαρεῖον· ὅθεν πέμψας ἀνθρώπους εἰς πᾶσαν πόλιν τοῦ ἀπεράντου κράτους του διέταξε νὰ συναθροισθῇ μέγα στράτευμα καὶ πολλὰ πολεμικὰ καὶ φορτηγὰ πλοῖα καὶ πάντα τὰ ἀναγκαῖα διὰ μεγάλην ἐκστρατείαν. Ἐπὶ τρία ἔτη ἡ Ἀσία εὑρίσκετο εἰς μεγάλην κίνησιν, τὸ δὲ τέταρτον ἔτος ἀπέστησαν ἐκ τῶν Περσῶν οἱ Αἰγύπτιοι· ἐν ᾧ δὲ ὁ Δαρεῖος ἔμελλε νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐπ' αὐτούς, ἀπέθανεν ἀφήσας διάδοχον τοῦ θρόνου τὸν υἱόν του Ξέρξην. Οὗτος στρατεύσας κατὰ τῶν ἀποστατῶν καὶ νικήσας αὐτοὺς ὑπεδούλωσε ὅλην τὴν Αἴγυπτον· μετὰ ταῦτα ἔστρεψε τὴν προσοχήν του κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡτοιμάζετο ἐπὶ ἄλλα τέσσαρα ἔτη. Ὁ Ξέρξης ἦλθεν εἰς συμμαχίαν μὲ τοὺς Καρχηδονίους διὰ νὰ κρατῶσιν ἐκεῖνοι εἰς φόβον τὰς ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσσῃ Ἑλληνικὰς ἀποικίας, αὐτὸς δὲ λαβὼν πάσας τὰς δυνάμεις του ἐκίνησεν ἀπὸ τὰ Σοῦσα καὶ ἦλθεν εἰς Σάρδεις, ὁπόθεν λαβὼν καὶ ἄλλας δυνάμεις κατέβη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ὅπου ἦτο συνηθροισμένος ὁ μέγας στόλος του. Προηγουμένως εἶχε διατάξῃ νὰ ζεύξωσι γέφυραν ἐκ πλοίων ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, διὰ νὰ ἑνωθῇ οὕτω ἡ Ἀσία μὲ τὴν Εὐρώπην. Ἀλλὰ μόλις ἐτελείωσε τὸ ἔργον καὶ τρικυμία ἐπελθοῦσα κατέστρεψε τὸ ζεῦγμα. Ὁ μονάρχης θυμωθεὶς διέταξε τοὺς μὲν ἐπιστάτας τοῦ ἔργου ν' ἀποκεφαλίσωσι, τὸν δὲ Ἑλλήσποντον νὰ τιμωρήσωσι μὲ τριακοσίας πληγὰς διὰ μάστιγος, καὶ ῥίψαντες εἰς τὸ βάθος δύο ἁλύσεις νὰ ἐπιτιμήσωσιν αὐτὸν οὕτω· "Ὦ πικρὸν ὕδωρ, ὁ δεσπότης σὲ τιμωρεῖ, διότι ἐφάνης ἀπειθές· ἀλλ' εἴτε σὺ θέλεις,

εἴτε ὄχι, ὁ Ξέρξης θὰ σὲ περάσῃ." Ἔπειτα διέταξε καὶ ἔζευξαν ἀντὶ μιᾶς δύο γεφύρας πολὺ στερεάς· αὐτὸς δὲ καθίσας ἐπὶ μαρμαρίνου θρόνου, τὸν ὁποῖον ἔστησαν ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ πλησίον τῆς Ἀβύδου, καὶ παρατηρῶν τὴν μὲν θάλασσαν γεμάτην ἀπὸ πλοῖα, τὴν δὲ Τρωϊκὴν πεδιάδα πλήρη στρατευμάτων, ἐμακάριζεν ἑαυτὸν διὰ τὸ μεγαλεῖόν του· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔγεινε σκυθρωπὸς καὶ δάκρυα κατέβρεξαν τὰς παρειάς του. Ἰδὼν αὐτὸν ὁ θεῖός του Ἀρτάβανος τὸν ἠρώτησε διατί ἐδάκρυεν· ὁ δὲ ἀπεκρίθη· "Διελογίσθην ὅτι μετὰ ἑκατὸν ἔτη κανεὶς ἐκ πάντων τούτων τῶν ἀνθρώπων δὲν θὰ ὑπάρχῃ."

ΞΕΡΞΗΣ ΚΑΙ ΑΜΗΣΤΡΙΣ Η ΕΑΥΤΟΥ ΓΥΝΗ.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ἀφοῦ προσήνεγκε μεγάλας θυσίας εἰς τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον, διῆλθε τὴν γέφυραν· ὁ δὲ στρατὸς παρηκολούθει αὐτόν· ἐχρειάσθησαν δὲ ἑπτὰ ἡμέραι διὰ νὰ περάσῃ ὅλον τὸ στράτευμα. Ἐν ᾧ δὲ αὐτὸς μετὰ τῶν δυνάμεών του ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, ὁ στόλος ἔπλεε παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἀκολουθῶν τὰ κινήματά του. Πάντες δὲ οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν, διὰ τῶν ὁποίων διήρχετο, ἐδείκνυον εἰς αὐτὸν πάντα τὰ σημεῖα τῆς ὑποταγῆς, παρασκευάζοντες τροφὰς διὰ τὸ διερχόμενον στράτευμα.

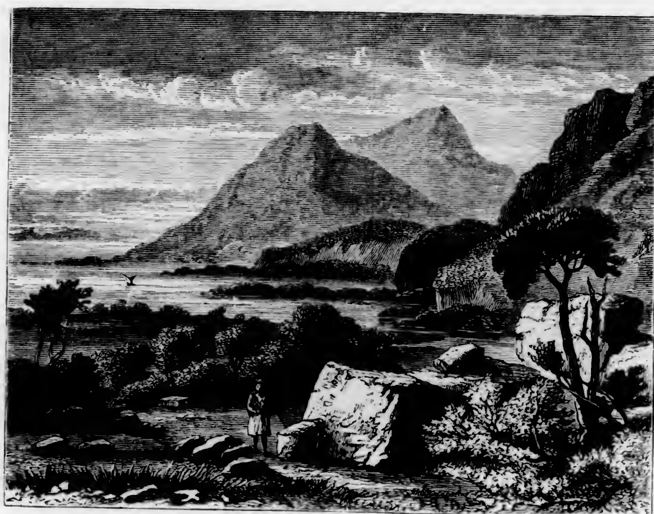
Ὅτε ἔγεινε γνωστὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅτι ὁ Ξέρξης ἔμελλε νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα μετ' ἀπειραρίθμου στρατοῦ, ἤρχισαν καὶ αὐτοὶ δραστηρίως νὰ ἑτοιμάζωνται, ἀλλ' οὐχὶ πάντες, διότι οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ Μακεδόνες εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ὑπετάγησαν εἰς τὸν μέγαν βασιλέα, μετὰ τούτους καὶ οἱ Θηβαῖοι καὶ πλεῖσται ἄλλαι πόλεις τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως καὶ οἱ Σπαρτιᾶται μετὰ τῶν συμμάχων αὐτῶν ποιήσαντες συνέλευσιν ἐν τῷ ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου, ὡμοφώνησαν ν' ἀφήσωσι κατὰ μέρος τὰς μεταξύ των διαφορὰς καὶ ὅλοι ἡνωμένοι ν' ἀντιστῶσι κατὰ τοῦ ἐπερχομένου ἐχθροῦ, καὶ εὐθὺς ἔπεμψαν στράτευμα εἰς τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἔμελλον νὰ περάσωσιν οἱ πολέμιοι. Τὸ πέρασμα τοῦτο εἶναι μεταξὺ τοῦ ὄρους Οἴτης καὶ τῆς θαλάσσης· ἔχει δὲ ἔκτασιν περίπου ἑνὸς μιλίου· καὶ πρὸς μὲν βορρᾶν καὶ νότον ἡ διάβασις καταντᾷ πολὺ στενή, κατὰ τὸ μέσον ὅμως εἶναι πλατυτέρα. Ἐνταῦθα ὑπῆρχον θερμαὶ πηγαί· ἐπειδὴ δὲ αἱ ἄκραι ὠνομάζοντο πύλαι, τὸ ὅλον στενὸν ὠνομάσθη Θερμοπύλαι. Ἡ διαφύλαξις λοιπὸν τούτου τοῦ στενοῦ ἀνετέθη εἰς τὸν Λεωνίδαν, ἕνα τῶν δύο βασιλέων τῆς Σπάρτης. Οὗτος προφθάσας κατέλαβε τὰ στενὰ μετὰ ἓξ χιλιάδων στρατιωτῶν, τῶν ὁποίων οἱ μὲν τριακόσιοι ἦσαν Σπαρτιᾶται, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος· εἶχον δὲ πάντες ἀπόφασιν ν' ἀποθάνωσιν ὑπὲρ πατρίδος.

Ὁ Ξέρξης ἐν τούτοις ἐπλησίασεν εἰς τὰ στενὰ καὶ ἐξεπλάγη μαθὼν ὅτι μικρὸς ἀριθμὸς Ἑλλήνων ἦτο ἕτοιμος νὰ κωλύσῃ τὴν διάβασίν του· ἔπεμψε λοιπὸν ἱππέα νὰ κατασκοπεύσῃ τὴν θέσιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν απονενοημένων τούτων ἀνθρώπων· ὁ δέ, κατασκοπεύων δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ πάντας, διότι οἱ πλεῖστοι ἦσαν ὄπισθεν ἀρχαίου τείχους· εἶδεν ὅμως τοὺς τριακοσίους Σπαρτιάτας γυμναζομένους καὶ κτενίζοντας τὰς κόμας των καὶ ἀνήγγειλε πάντα εἰς τὸν Ξέρξην· οὗτος δὲ μαθὼν ταῦτα, ἠρώτησε τὸν Δημάρατον, ἕνα τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης, ὅστις ἀναγκασθεὶς ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς πατρίδος του εἶχε καταφύγει εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Περσίας, τί ἐσήμαινεν ἡ συνήθεια αὕτη· ὁ δὲ ἀπεκρίθη ὅτι οἱ Σπαρτιᾶται εἶχον συνήθειαν, ὅτε ἔμελλον νὰ κινδυνεύσωσι περὶ ζωῆς, νὰ περιποιῶνται τὴν κόμην των. Ὁ Ξέρξης οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκεν εἰς ταῦτα, ἀλλ' ἔπεμψε διαταγὴν εἰς τὸν Λεωνίδαν νὰ παραδώσῃ τὰ ὅπλα· ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη, "Μολὼν λάβε", δηλαδή, ἐλθὲ νὰ τὰ λάβῃς. Παροξυνθεὶς ὁ βάρβαρος ἔπεμψε τάγματα Μήδων καὶ Κισσίων προστάξας νὰ συλλάβωσι τοὺς αὐθάδεις τούτους Ἕλληνας καὶ νὰ τοὺς φέρωσιν ἐνώπιόν του. Ὅτε δὲ ὁρμήσαντες οὗτοι προσέβαλον τοὺς περὶ τὸν Λεωνίδαν, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔπεσον· πλὴν ἄλλοι ἐλάμβανον τὰς θέσεις τῶν πιπτόντων· ὥστε ὁ ἀγὼν διήρκεσεν ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ἔγεινε φανερὸν

εἰς πάντας καὶ εἰς αὐτὸν τὸν βασιλέα ὅτι εἶχε μὲν ἀνθρώπους πολλούς, ἄνδρας ὅμως ὀλίγους.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Μῆδοι ὑπέφερον πολύ, ἐτράπησαν εἰς φυγήν· ἀλλ' ὁ Ξέρξης διέταξε τὸν Ὑδάρνην, ὅστις ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τάγματος τῶν Ἀθανάτων, νὰ λάβῃ αὐτοὺς καὶ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς τολμηροὺς τούτους ἐχθρούς· ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἔπαθον τὰ αὐτὰ καὶ χειρότερα· διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπολέμουν μετὰ πολλῆς ἀνδρίας καὶ τέχνης· ἐνίοτε δὲ προσποιούμενοι ὅτι ἔφευγον, ἐστρέφοντο ἐξαίφνης καὶ ἐπροξένουν δεινὴν καταστροφὴν εἰς τοὺς

ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΙ.

Ἀθανάτους, ἕως οὗ ἔτρεψαν καὶ τούτους εἰς φυγήν. Ὁ βασιλεὺς βλέπων ταῦτα τρεῖς φορὰς ἐτινάχθη ἀπὸ τὸν θρόνον του καὶ εὑρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν· ἀλλὰ προδότης τις ὀνομαζόμενος Ἐφιάλτης ἐλθὼν ἐφανέρωσεν εἰς τὸν βασιλέα στενὴν ὁδὸν διὰ τῶν ὀρέων καὶ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου πάντες οἱ ἀπομείναντες Ἀθάνατοι ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ προδότου ἐκίνησαν ὅπως ὑπερβῶσι τὸ ὄρος καὶ προσβάλωσι τοὺς Ἕλληνας ὄπισθεν. Τὴν ἄλλην ἡμέραν περὶ τὰ χαράγματα ὁ Λεωνίδας ἔμαθε τὴν προσέγγισιν τῶν ἐχθρῶν καὶ εὐθὺς διέταξε πάντα τὰ ἄλλα στρατεύματα νὰ ἀπέλθωσιν, αὐτὸς ὅμως μετὰ τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν ἔμεινεν ἐκεῖ, διότι οἱ νόμοι τῆς Σπάρτης δὲν ἐπέτρεπον νὰ φεύγωσιν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· ἔμειναν δὲ μετ' αὐτοῦ

καὶ οἱ Θεσπιεῖς λέγοντες ὅτι ἤθελον νὰ συναποθάνωσι μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ὅπερ καὶ ἔγεινε.

Μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ προσήνεγκε πρῶτον εἰς τοὺς θεοὺς θυσίαν, ὁ Ξέρξης ἐφώρμησε κατὰ τῶν στενῶν. Ὥστε ἀπὸ τὸ ἓν μέρος ἤρχετο ὁ Ξέρξης μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις του, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο οἱ ὑπερβάντες διὰ νυκτὸς τὸ ὄρος· ὁ δὲ Λεωνίδας μετὰ τῶν ἀνδρείων του στρατιωτῶν ὥρμησε κατὰ τῶν πολεμίων ἔξω τῶν στενῶν καὶ ἔπιπτε πλῆθος πολὺ τῶν βαρβάρων, διότι οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν μετὰ μαστίγων παρώρμων αὐτοὺς πρὸς τὰ ἐμπρός· ὥστε πολλοὶ μὲν ἐξ αὐτῶν ἔπιπτον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγοντο, πλεῖστοι δὲ κατεπατοῦντο καὶ ἐφονεύοντο ὑπ' ἀλλήλων. Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔχοντες ἀπόφασιν ν' ἀποθάνωσιν, ἔδειξαν ὅλην τὴν ἀνδρίαν των κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀψηφοῦντες τὴν ζωήν των καὶ ὁρμῶντες ὡς λέοντες.

Καὶ τὰ μὲν δόρατα τῶν πλείστων εἶχον σπάσῃ πλέον, ἐφόνευον δὲ τοὺς Πέρσας μὲ τὰ ξίφη. Κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦτον πίπτει ὁ Λεωνίδας, ἀφοῦ ἔκαμε μεγάλας ἀνδραγαθίας, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ πολλοὶ τῶν Σπαρτιατῶν· ἐνταῦθα ἐφονεύθησαν καὶ δύο ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως Ἀβροκόμας καὶ Ὑπεράνθης, καὶ πολὺς ἔγεινεν ὠθισμὸς Περσῶν καὶ Λακεδαιμονίων διὰ τὸ σῶμα τοῦ Λεωνίδου, τὸ ὁποῖον κατώρθωσαν καὶ ἔλαβον οἱ Ἕλληνες τρέψαντες τετράκις τοὺς ἐναντίους. Ὅτε ὅμως ἐφάνη ὄπισθεν αὐτῶν ὁ Ἐφιάλτης μὲ τὸ ἄλλο στράτευμα, ὥρμησαν εἰς συνάντησίν του καὶ σταθέντες ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στενοῦ ἐμάχοντο ἕως οὗ ἔπεσον πάντες κτυπούμενοι πανταχόθεν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ οὕτω ἡ ἀνδρία αὐτῶν ἔμεινεν ἀθάνατος. Λέγεται ὅτι πρὶν ἀρχίσῃ ἡ μάχη, Τραχίνιός τις εἶπεν εἰς τὸν Σπαρτιάτην Διηνέκην ὅτι οἱ Πέρσαι ἔρριπτον τόσα βέλη, ὥστε ἐκάλυπτον τὸν ἥλιον· "Τόσον τὸ καλλίτερον, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, διότι θὰ πολεμῶμεν ὑπὸ τὴν σκιάν." Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἀπηλλάχθησαν οἱ Ἕλληνες τῶν βαρβάρων, ἔστησαν διάφορα μνημεῖα ἐν Θερμοπύλαις πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐνδόξου μάχης· πρὸς μνήμην δὲ τοῦ Λεωνίδου ἔστησαν μαρμάρινον λέοντα ἐπὶ λόφου· τὸ δὲ ἐπιτύμβιον ἐπὶ τοῦ μνημείου τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν ἦτο τὸ ἑξῆς·

"Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι."

Σημαίνει δέ· "Ὦ ξένε, ἀνάγγελλε εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους ὅτι ἐνταῦθα κείμεθα πειθόμενοι εἰς τοὺς νόμους τοὺς ὁποίους αὐτοὶ ἔθεσαν."

Καθ' ὃν χρόνον ὁ βάρβαρος προσεπάθει νὰ διαβῇ τὰς Θερμοπύλας, στόλος Ἑλληνικὸς ἐξ 180 πλοίων περιέμενεν κατὰ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀκρωτήριον ν' ἀντικρούσῃ τὰς κατὰ θάλασσαν δυνάμεις του. Ὅτε ὁ Περσικὸς στόλος ἦτο εἰς τὰ παράλια τῆς Μαγνησίας, προσεβλήθη ὑπὸ φοβερᾶς τρι-

κυμίας καὶ κατεστράφησαν περίπου τετρακόσια πλοῖα· ἀλλὰ καὶ οὕτω ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἦτο μέγας· ἐπετέθησαν δὲ κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων τὰ ὁποῖα ὄπισθεν εἶχον τὴν ξηράν. Ἡ ναυμαχία ὑπῆρξε πεισματώδης· αἱ δὲ ζημίαι καὶ εἰς τὰ δύο μέρη μεγάλαι· διὰ τοῦτο ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἀπέπλευσε καὶ περικάμψας τὸ Σούνιον ἦλθε πλησίον τῆς Σαλαμῖνος. Τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων εἶχον πάθει πολλὰς βλάβας· ἀλλ' ἐκυρίευσαν οἱ Ἕλληνες τριάκοντα πλοῖα τῶν πολεμίων καὶ πολλὰ κατεβύθισαν.

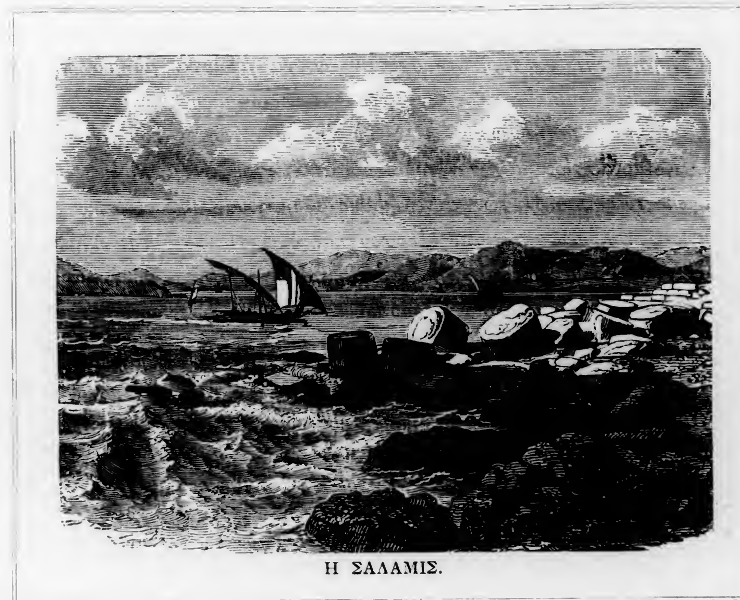
Ὁ Ξέρξης περάσας τὰ στενὰ μὲ τὰ στρατεύματά του, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Φωκίδα καίων καθ' ὁδὸν καὶ λεηλατῶν πᾶσαν πόλιν δι' ἧς διήρχετο. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐτείχιζον μετὰ σπουδῆς τὸν ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, ἀδιαφοροῦντες διὰ τοὺς Ἀθηναίους οἵτινες ἔμενον ἔξω τοῦ τείχους. Ὁ Θεμιστοκλῆς ὅμως ἔπεισε τοὺς συμπολίτας του ν' ἀφήσωσι τὴν πόλιν καὶ πάντες νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὰ πλοῖα σύμφωνα μὲ τὸν χρησμόν, διότι ἐρωτηθὲν τὸ μαντεῖον ἀπεκρίθη· "Ἡ Παλλὰς παρακαλοῦσα τὸν Ὀλύμπιον Δία δὲν δύναται νὰ τὸν ἐξιλεώσῃ· ὥστε θὰ κυριευθῶσιν ὅλα τὰ μέρη ὅσα εἶναι ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς γῆς τοῦ Κέκροπος καὶ τοῦ σπηλαίου τοῦ ἱεροῦ Κιθαιρῶνος· χαρίζει ὅμως ὁ Ζεὺς εἰς τὴν Ἀθηνᾶν νὰ μείνῃ ἀπόρθητον τὸ ξύλινον τεῖχος", τὸ ὁποῖον ἐσήμαινε τὰ πλοῖα.

Ἦτο θέαμα πολὺ συγκινητικὸν νὰ βλέπῃ τις νέους καὶ γέροντας, ἄνδρας καὶ γυναῖκας καὶ μικρὰ παιδία ν' ἀφίνωσιν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ τὴν γῆν τῶν πατέρων των, τὴν πόλιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθησαν καὶ ἀνετράφησαν, καὶ νὰ ἀπέρχωνται μὲ σταθερότητα καὶ θάρρος, οἱ μὲν ἀκμαῖοι καὶ δυνατοὶ εἰς Σαλαμῖνα, οἱ δὲ γέροντες καὶ αἱ γυναῖκες μὲ τὰ παιδία εἰς τὴν Τροιζῆνα, ὅπου οἱ Τροιζήνιοι ἐδέχθησαν αὐτοὺς προθύμως καὶ τοὺς ἔτρεφον ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ· εἰς δὲ τὰ παιδία ἔδωκαν ἄδειαν νὰ λαμβάνωσιν ὅθεν ἤθελον ὀπωρικά, διορίσαντες καὶ διδασκάλους διὰ τὴν ἐκπαίδευσίν των. Τινὲς ἐκ τῶν γερόντων ἔμειναν ἐν τῇ πόλει καὶ ἀναβάντες εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐστερέωσαν αὐτὴν μὲ ξύλινα τείχη νομίζοντες ὅτι τοῦτο ἐνόει ὁ χρησμός.

Ὁ Ξέρξης ἐν τούτοις προχωρῶν ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εὑρὼν τὴν πόλιν κενὴν ὥρμησεν εἰς αὐτήν· ἀπήντησεν ὅμως μικρὰν ἀντίστασιν ἀπὸ τοὺς κατέχοντας τὴν Ἀκρόπολιν, ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνε νὰ κυριεύσῃ καὶ ταύτην· καὶ τοὺς μὲν ἐν αὐτῇ γέροντας κατέσφαξε, πάσας δὲ τὰς οἰκοδομὰς κατέκαυσε καὶ κατηρήμωσεν.

Οἱ δὲ σύμμαχοι Ἕλληνες συναθροισθέντες συνεσκέπτοντο πῶς νὰ κωλύσωσι τὴν πρόοδον τοῦ βαρβάρου· καὶ κατὰ γῆν μὲν ἀπεφασίσθη νὰ παραδοθῇ ἡ φύλαξις τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς τὸν Κλεόμβροτον, ἀδελφὸν τοῦ Λεωνίδου, κατὰ θάλασσαν ὅμως δὲν συνεφώνουν ποῦ νὰ ἀντικρούσωσι τοὺς πολεμίους. Ὁ

Σπαρτιάτης Εὐρυβιάδης, ὅστις ἦτο ὁ ναύαρχος τοῦ στόλου, ἤθελε νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν ἰσθμὸν καὶ νὰ συνενεργῶσι μετὰ τοῦ πεζοῦ στρατεύματος· ὁ Θεμιστοκλῆς ὅμως ἐπέμενεν ἀντιτείνων εἰς τὴν γνώμην τοῦ Εὐρυβιάδου καὶ ἔλεγεν ὅτι ἦτο φανερὰ ἀπάτη καὶ μωρία ν' ἀφήσωσι τὴν κατάλληλον θέσιν τῆς Σαλαμῖνος καὶ τὰ στενὰ τῆς θαλάσσης, ὅπου ὁ ἐχθρὸς ἐκωλύετο νὰ ναυμαχήσῃ μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις, καὶ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὸν Ἰσθμόν. Ὁ Εὐρυβιάδης ἐξαφθεὶς ἐξέτεινε τὴν ῥάβδον του διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς εἶπε· "Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ." Οἱ λόγοι οὗτοι ἔκαμον

Η ΣΑΛΑΜΙΣ.

μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὸν Εὐρυβιάδην καὶ εἰς τοὺς παρόντας συμμάχους καὶ ἀπεφασίσθη νὰ μένῃ ὁ στόλος εἰς τὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος.

Ὁ Ξέρξης, ἀφοῦ κατηδάφισεν ἐκ θεμελίων τὰς Ἀθήνας, κατέβη εἰς τὴν παραλίαν διὰ νὰ ἐνεργῇ ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ στόλου. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς φοβούμενος μήπως οἱ σύμμαχοι ἀλλάξωσι γνώμην καὶ πλεύσωσιν εἰς τὸν Ἰσθμόν, ἐμήνυσε κρυφίως εἰς τὸν Ξέρξην ὅτι οἱ Ἕλληνες ἡτοιμάζοντο εἰς φυγὴν καὶ ὅτι ἡ περίστασις ἦτο κατάλληλος νὰ τοὺς περικυκλώσῃ καὶ νὰ τοὺς ἀφανίσῃ. Τὸ τέχνασμα τοῦ Θεμιστοκλέους ἐπέτυχε, διότι ὁ βασιλεὺς διὰ νυκτὸς περιεκύκλωσε διὰ τῶν πλοίων του τὴν Σαλαμῖνα καὶ ὁ στόλος τῶν Ἑλλήνων ἐκλείσθη ἐντὸς καὶ δὲν ἔμεινεν εἰς αὐτοὺς ἄλλη καταφυγὴ εἰμὴ

ἡ τόλμη καὶ ἡ νίκη. Ταύτην τὴν νύκτα ἦλθεν ἐξ Αἰγίνης εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στόλον ὁ Ἀριστείδης ἐντὸς ἀκατίου διαλαθὼν τοὺς πολεμίους, καὶ πορευθεὶς εἰς τὸν Θεμιστοκλέα εἶπε τὰ ἑξῆς ἀξιομνημόνευτα λόγια· "Ὦ Θεμιστόκλεις, ὡς πρότερον ἐστασιάζομεν, οὕτω καὶ τώρα πρέπει νὰ στασιάζωμεν ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο νὰ κάμη περισσότερα καλὰ εἰς τὴν πατρίδα." Ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ χαρᾶς ἐδέχθη τὴν φιλίαν τοῦ ἀντιπάλου του καὶ ἀμφότεροι συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ σχεδίου τῆς μάχης. Ὅτε ἔγεινε πρωΐ, πᾶς ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, συνιστάμενος ἐκ τριακοσίων ὀγδοήκοντα πολεμικῶν πλοίων, ἐκινήθη κατὰ τοῦ ἐχθροῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐχθροὶ ἀντεπεξῆλθον, οἱ Ἕλληνες ὑπεχώρουν βραδέως ἔχοντες τὰς πρύμνας πρὸς τὴν ξηράν· Ἀμεινίας ὅμως ὁ ἐκ Παλλήνης τῆς Ἀττικῆς ἐξέρχεται εἰς τὰ ἀνοικτὰ μὲ τὸ πλοῖόν του καὶ προσβάλλει ἐχθρικὸν πλοῖον· οὕτω ἔγεινεν ἀρχὴ τῆς ναυμαχίας καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἡ μάχη κατέστη γενική· ἕνεκα δὲ τῆς στενότητος τοῦ μέρους καὶ τῆς ἀπειρίας εἰς θαλασσίους ἀγῶνας, οἱ Πέρσαι ἔπεσον εἰς μεγάλην ἀταξίαν καὶ πλεῖστα ἐκ τῶν πλοίων των συνελήφθησαν ἢ ἐβυθίσθησαν. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ συνεπολέμει μετὰ τοῦ Πέρσου καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Ἁλικαρνασσοῦ Ἀρτεμισία, ἡ ὁποία ἰδοῦσα πλοῖον Ἀθηναϊκὸν διῶκον αὐτήν, διὰ νὰ σωθῇ προσέβαλε καὶ ἐβύθισε πλοῖον Περσικὸν καὶ οἱ Ἕλληνες ὑπολαβόντες αὐτὴν ὡς φίλην τὴν ἀφῆκαν ν' ἀπέλθῃ ἀβλαβής. Ὁ Ξέρξης καθήμενος εἰς μέρος ὑψηλὸν πλησίον τῆς θαλάσσης ἐθεώρει τὴν ναυμαχίαν· θαυμάσας δὲ τὴν τόλμην τῆς Ἀρτεμισίας ἀνέκραξεν· "Οἱ μὲν ἄνδρες πολεμοῦσιν ὡς γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ὡς ἄνδρες·" διότι ἐνόμισεν ὅτι τὸ βυθισθὲν πλοῖον ἦτο Ἑλληνικόν. Ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ οἱ Ἕλληνες ἔδειξαν μεγάλην ἀνδρίαν καὶ τόλμην καὶ ἐνέπνευσαν εἰς τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς συμμάχους των τοιοῦτον φόβον, ὥστε πάντες ἔφευγον ἐν μεγάλῃ ἀταξίᾳ καὶ σπουδῇ καὶ δὲν ἐσκέπτοντο τίποτε ἄλλο εἰμὴ πῶς νὰ σώσωσι τὴν ζωήν των. Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία, ἥτις ἔμεινεν ἔνδοξος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Ξέρξης ἰδὼν τὴν γενομένην φθορὰν καὶ φοβηθεὶς μήπως οἱ Ἕλληνες σπεύσωσι νὰ διαλύσωσι τὴν ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου γέφυραν καὶ οὕτω κλείσωσιν αὐτὸν ἐν Εὐρώπῃ, ἔσπευσε μὲ τὰ στρατεύματά του εἰς Θεσσαλίαν καὶ ἐκεῖ ἀφήσας τριακοσίας χιλιάδας στρατοῦ ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ Μαρδονίου ἐπορεύθη μετὰ τοῦ λοιποῦ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, ὅπου εὗρε τὴν γέφυραν κατεστραμμένην ἐκ τρικυμίας· ἀλλ' ὁ στόλος ἦτο ἐκεῖ καὶ διεβίβασε τὸ στράτευμα εἰς τὴν Ἀσίαν.

ΚΕΦ. ΣΤ΄.

Η ΕΝ ΠΛΑΤΑΙΑΙΣ ΜΑΧΗ 479 π. Χ.

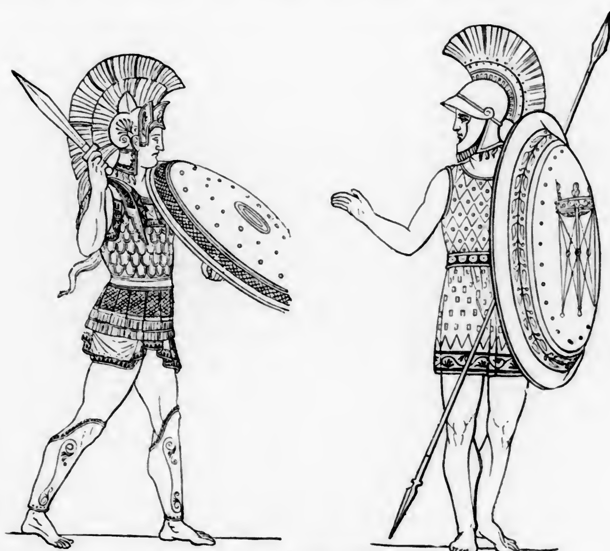
ΕΤΑ τὴν λαμπρὰν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, οἱ Ἕλληνες συνῆλθον εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου διὰ νὰ ἀποφασίσωσιν εἰς ποῖον ἐκ τῶν ἀρχηγῶν ἔπρεπε νὰ δοθῇ τὸ πρῶτον βραβεῖον τῆς ἀνδρίας καὶ ἔλαβεν αὐτὸ ὁ Θεμιστοκλῆς. Ἔπειτα δὲ ὅτε μετέβη εἰς Σπάρτην, ἡ πόλις ἐτίμησεν αὐτὸν μὲ στέφανον ἐλαίας καὶ μὲ τὸ λαμπρότατον ἅρμα τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ ἐν Σπάρτῃ.

Τὴν προσεχῆ ἄνοιξιν ὁ Μαρδόνιος ἔπεμψεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὸν τότε βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον καὶ προσεπάθει δι' αὐτοῦ νὰ τοὺς λάβῃ εἰς τὸ μέρος του, ὑποσχόμενος νὰ ἀνοικοδομήσῃ τοὺς ναούς των καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν αὐτονομίαν των, ἐὰν ἐδέχοντο τὴν φιλίαν τοῦ μεγάλου βασιλέως. Ἐκεῖνοι δὲ μεγαλοφρόνως ἀπεκρίθησαν· "Εἰπὲ εἰς τὸν Μαρδόνιον ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσιν· ἐν ὅσῳ ὁ ἥλιος ἀκολουθεῖ τὴν αὐτὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν πορεύεται σήμερον, οὐδέποτε θὰ συμφωνήσωμεν μὲ τὸν Ξέρξην, ἀλλ' ἔχοντες τὰς ἐλπίδας ἡμῶν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων, τῶν ὁποίων τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ ἱερὰ κατέκαυσε, θὰ τὸν κατατρέχωμεν ἐκδικούμενοι."

Ὁ Μαρδόνιος ἀκούσας τὴν ἀπάντησιν τῶν Ἀθηναίων εὐθὺς ἐκίνησεν ἐκ Θεσσαλίας μεθ' ὅλου τοῦ στρατεύματος κατ' αὐτῶν. Ὅτε δὲ διήρχετο διὰ τῆς Βοιωτίας, οἱ Θηβαῖοι προέτρεπον αὐτὸν νὰ μείνῃ ἐκεῖ καὶ διὰ δωροδοκιῶν νὰ διαιρέσῃ καὶ καθυποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα· ἐκεῖνος ὅμως ἐπορεύθη εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας εὗρεν ἐρήμους, διότι οἱ Ἀθηναῖοι πάλιν κατέφυγον εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ εἰς τὸν στόλον.

Ὁ Μαρδόνιος, βλέπων ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐγκατέλιπον τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὴν τύχην των, ἐδοκίμασε πάλιν νὰ ἑλκύσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ μέρος του καὶ ἔπεμψεν εἰς Σαλαμῖνα Ἕλληνά τινα ἐξ Ἑλλησπόντου ὅπως πείσῃ αὐτοὺς διὰ μεγάλων ὑποσχέσεων· οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως μεγαλοφρόνως ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις του· τὸν δὲ βουλευτὴν Λυκίδαν, ὅστις ἐτόλμησε νὰ προτείνῃ διαπραγματεύσεις, ὁ λαὸς κατελιθοβόλησεν.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἐν τούτοις ἐφρόντιζον περὶ ἑαυτῶν μόνον καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ συμμάχων των, ἀδιαφοροῦντες περὶ τῶν Ἀθηναίων. Οὗτοι δὲ ἀγανακτοῦντες κατ' αὐτῶν ἔστειλαν πρέσβεις εἰς Σπάρτην καὶ ἠπείλουν

ΕΛΛΗΝΕΣ ΟΠΛΙΤΑΙ.

αὐτούς, ὅτι ἂν δὲν πέμψωσιν εὐθὺς βοήθειαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ καταπολεμήσωσι τὸν βάρβαρον, οὗτοι θὰ ἀναγκασθῶσι νὰ ἑνωθῶσι μετ' αὐτοῦ, καὶ τότε ἀλλοίμονον εἰς τὴν Πελοπόννησον. Αὗται αἱ ἀπειλαὶ τοσοῦτον κατεφόβησαν τοὺς Σπαρτιάτας, ὥστε εὐθὺς ἔστειλαν πέντε χιλιάδας Λακεδαιμονίων, ἕκαστος τῶν ὁποίων συνωδεύετο ὑπὸ ἑπτὰ Εἱλώτων, καὶ τὸ στράτευμα ἔφθασεν εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς πρὶν ἔτι δοθῇ εἰς τοὺς πρέσβεις ἀπόκρισις.

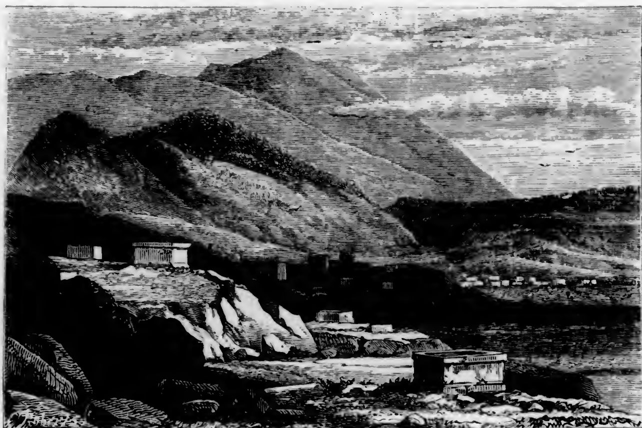
Ὁ Μαρδόνιος, μαθὼν τὴν ἔλευσιν τῶν Λακεδαιμονίων, κατέλιπε τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐπορεύθη εἰς Βοιωτίαν· κατέλαβε δὲ θέσιν οὐχὶ μακρὰν τῶν Πλαταιῶν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ. Ἐνταῦθα περιχαρακώσας

καλῶς τὸ στρατόπεδόν του περιέμενε τοὺς Ἕλληνας· οὗτοι δὲ συναθροίσαντες στράτευμα ἐκ πάντων τῶν συμμάχων συμποσούμενον εἰς ἑκατὸν καὶ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸν βάρβαρον εἰς Βοιωτίαν καὶ ἀντεστρατοπέδευσαν εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Κιθαιρῶνος. Βλέπων ὁ Μαρδόνιος ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν κατέβαινον εἰς τὴν πεδιάδα, πέμπει κατ' αὐτῶν τὸν ἵππαρχον Μασίστιον μεθ' ὅλου τοῦ ἱππικοῦ· οὗτος δὲ ἐπετέθη πρῶτον κατὰ τῶν Μεγαρέων οἵτινες ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι εἰς τὴν πεδιάδα τὴν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους καὶ ἐπίεζεν αὐτοὺς δεινῶς· καὶ ὁ μὲν Παυσανίας, ὁ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων, τὸν ὁποῖον παρεκάλουν εἰς βοήθειαν, δὲν ἤρχετο, διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦσαν βαρέως ὡπλισμένοι καὶ δυσκίνητοι, οἱ δὲ ἄλλοι σύμμαχοι ἐφαίνοντο ὀκνοῦντες. Τότε ἀνεδέχθη τὸ ἔργον ὁ Ἀριστείδης καὶ εὐθὺς ἀποστέλλει τὸν προθυμότατον τῶν λοχαγῶν Ὀλυμπιόδωρον, ἔχοντα τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν τεταγμένους τριακοσίους λογάδας καὶ τοξότας ἀναμεμιγμένους μετ' αὐτῶν. Ὅτε εἶδεν αὐτοὺς ὁ Μασίστιος σπεύδοντας κατ' αὐτοῦ, ἐπιστρέψας τὸν ἵππον πρὸς αὐτοὺς ἤλαυνε καὶ συνήφθη μάχη ἰσχυρὰ κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπεσεν ὁ ὑπερήφανος βάρβαρος, ὅστις εἶχε μέγεθος θαυμαστὸν καὶ κάλλος σώματος ὑπερβάλλον. Οἱ Πέρσαι εὐθὺς καταλιπόντες τὸν νεκρὸν ἔφευγον καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτῶν ἐγένοντο θρῆνοι καὶ κλαυθμοί, διότι ὁ Μασίστιος ἐθεωρεῖτο ἐπὶ ἀνδρίᾳ καὶ δυνάμει πρῶτος μετὰ τὸν Μαρδόνιον.

Μετὰ τὴν ἱππομαχίαν ταύτην ἐπὶ δέκα ἡμέρας δὲν ἔγεινε μάχη. Καὶ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν στράτευμα εἶχεν ἀφθόνους ζωοτροφίας, τὸ δὲ βαρβαρικὸν ἐστερεῖτο, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεφάσισεν ὁ Μαρδόνιος νὰ διαβῇ περὶ τὰ χαράγματα τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν καὶ νὰ ἐπιτεθῇ ἀπροσδοκήτως κατὰ τῶν Ἑλλήνων, δοὺς ἀφ' ἑσπέρας παράγγελμα εἰς τοὺς ἡγεμόνας. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον, ἀνὴρ ἔχων ἵππον ἦλθεν ἡσύχως εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον καὶ εὑρὼν τὸν Ἀριστείδην εἶπεν· "Εἶμαι Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς μου ἦλθον νὰ ἀναγγείλω εἰς ὑμᾶς ὅτι αὔριον τὸ πρωῒ θὰ ἐπιτεθῇ καθ' ὑμῶν ὁ Μαρδόνιος, διότι δὲν ἔχει τὰ ἀναγκαιοῦντα διὰ πολλὰς ἡμέρας· αὐτὸς δὲ καὶ ὁ στρατός αὐτοῦ κατέχονται ὑπὸ μεγάλης δυσθυμίας, διότι οἱ μάντεις προφητεύουσιν ἀπαίσια." Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἀπῆλθεν· ὁ δὲ Ἀριστείδης ἐλθὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Παυσανίου διηγήθη τοὺς λόγους, καὶ εὐθὺς προσεκάλεσαν τοὺς ἄλλους ἀρχηγοὺς καὶ παρήγγειλαν νὰ ἦναι ὁ στρατὸς ἐν τάξει καὶ ἕτοιμος, διότι ἀπεφασίσθη αὔριον νὰ γείνῃ μάχη. Κατὰ προτροπὴν δὲ τοῦ Παυσανίου οἱ Ἀθηναῖοι ἔλαβον τὸ δεξιὸν κέρας ὡς ἔχοντες πεῖραν τῶν Περσῶν καὶ ὡς ἄλλοτε νικήσαντες αὐτούς. Μαθὼν ὁ Μαρδόνιος τὴν γενομένην μεταβολὴν ἤλλαξε καὶ αὐτὸς τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος, καὶ μετὰ

πολλὰς ἀλλαγὰς ἀμφοτέρωθεν ἐπανῆλθον εἰς τὴν πρώτην θέσιν καὶ οὕτω παρῆλθεν αὕτη ἡ ἡμέρα ἄνευ μάχης.

Ὅτε δὲ ἐπῆλθε νύξ, συσκεφθέντες οἱ Ἕλληνες ἀπεφάσισαν νὰ μεταθέσωσι τὸ στρατόπεδον εἰς μέρος ὅπου νὰ ὑπάρχῃ ἀφθονία ὕδατος ποσίμου· ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀναχώρησις ἐγίνετο εἰς τὸ σκότος, ἐπῆλθε μεγίστη ἀταξία· οἱ δὲ βάρβαροι νομίσαντες ὅτι ἔφευγον, ἐπετέθησαν κατ᾽ αὐτῶν πρωΐ, ἀλλ᾽ ἀπεκρούσθησαν ἀνδρείως καὶ ἡ μάχη ὑπῆρξε φονικωτάτη· διότι οἱ Σπαρτιᾶται σχηματίσαντες πυκνὴν φάλαγγα ὥρμησαν ὡς ἓν σῶμα κατὰ τῶν πολεμίων καὶ ἔβαλον αὐτοὺς εἰς μεγάλην ἀταξίαν· ἐνῷ δὲ ὁ Μαρδόνιος προσεπάθει νὰ

ΤΑΦΟΙ ΕΝ ΠΛΑΤΑΙΑΙΣ.

ἔχῃ τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν ἐν τάξει, ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου Ἀειμνήστου. Ἐντὸς ὀλίγου οἱ πολέμιοι ἐτράπησαν εἰς φυγήν· καὶ ὁ μὲν Ἀρτάβαζος ἔχων 40,000 Περσῶν ἔφυγεν ἐν σπουδῇ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, ὅσοι δὲ ἄλλοι ἐσώθησαν, ὠχυρώθησαν εἰς τὸ στρατόπεδον μὲ ξύλινα περιφράγματα. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως πολιορκήσαντες αὐτοὺς πανταχόθεν καὶ εἰσπηδήσαντες ἐντὸς κατέσφαξαν πάντας, θέλοντες οὕτω ν᾽ ἀπαλλάξωσιν ἐντελῶς τὴν πατρίδα των ἐκ τῶν βαρβάρων. Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ἡ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατεία τῶν Περσῶν, οἱ ὁποῖοι οὐδὲ τὸν Ἑλλήσποντον νὰ διαβῶσιν ἐτόλμων ἔκτοτε.

Καθ᾽ ἣν ἡμέραν οἱ Ἕλληνες ἐνίκων ἐνδόξως τοὺς βαρβάρους ἐν Πλαταιαῖς, στόλος Ἑλληνικὸς ἀποβιβάσας στρατὸν κατέστρεψε τὸν βαρβαρικὸν στόλον ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίας ὅπου οἱ βάρβαροι εἶχον ἑλκύσῃ τὰ πλοῖα

εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἀνθίσταντο· περικυκλώσαντες ὅμως αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες πανταχόθεν τοὺς κατέσφαξαν συμποσουμένους εἰς τεσσαράκοντα χιλιάδας. Λεηλατήσαντες ἔπειτα τὸ βαρβαρικὸν στρατόπεδον καὶ κατακαύσαντες τὰ πλοῖα, ἐπέστρεψαν εἰς Σάμον· ἐκεῖθεν δὲ πλεύσαντες πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν Σηστόν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἦσαν πολλοὶ πλούσιοι βάρβαροι, καὶ ἔλαβον πολλὰ λάφυρα.

Ἀφοῦ ἀνεχώρησαν οἱ Πέρσαι ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, νικηθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, μετὰ μὲν τὴν ἐν Μυκάλῃ μάχην, πάντες οἱ Πελοποννήσιοι ἐπέστρεψαν εἰς Πελοπόννησον, μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Σηστοῦ, ἐπανῆλθον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας ἤρχισαν νὰ κτίζωσι καὶ νὰ μεταφέρωσιν εἰς αὐτὰς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των καὶ τὴν κινητήν των περιουσίαν ἐκ τῶν νήσων ὅπου ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου ἦσαν δι᾽ ἀσφάλειαν. Ἐπειδὴ δὲ ἤρχισαν νὰ περιτειχίζωσι τὴν πόλιν, οἱ Λακεδαιμόνιοι προβλέποντες τὴν μέλλουσαν αὔξησιν τῶν Ἀθηναίων καὶ μὴ θέλοντες νὰ ἔχωσιν οὗτοι πόλιν περιτετειχισμένην, ἔπεμψαν εἰς αὐτοὺς πρέσβεις καὶ προσεπάθουν ν᾽ ἀποτρέψωσιν αὐτούς. Οἱ Ἀθηναῖοι εἰς ἀπόκρισιν εἶπον ὅτι πέμπουσι πρέσβεις καὶ αὐτοὶ εἰς Σπάρτην περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, καὶ ἔπεμψαν τῷ ὄντι τὸν Θεμιστοκλέα, ὅστις ἀπερχόμενος εἶπεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ πέμψωσι καὶ ἄλλους πρέσβεις ἀφοῦ φθάσῃ τὸ τεῖχος εἰς ἱκανὸν ὕψος καὶ νὰ ἐργάζωνται πάντες οἱ πολῖται ἡμέραν καὶ νύκτα πρὸς συντέλεσιν τοῦ ἔργου. Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς Σπάρτην, δὲν ἐπαρουσιάζετο εἰς τοὺς ἄρχοντας, προφασιζόμενος ὅτι περιέμενε καὶ ἄλλους πρέσβεις ἐξ Ἀθηνῶν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι κατ᾽ ἀρχὰς ἐπίστευον τοὺς λόγους του· ἐπειδὴ ὅμως ἐμάνθανον ἀπὸ ἄλλους ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι δραστηρίως τειχίζουσι τὴν πόλιν, ἐζήτουν παρ᾽ αὐτοῦ ἐξηγήσεις· αὐτὸς δὲ ἔλεγεν ὅτι ἀπατῶνται καὶ τοὺς συνεβούλευσε νὰ πέμψωσιν ἀνθρώπους ἰδικούς των νὰ μάθωσιν ἂν τῷ ὄντι ἀληθεύῃ τὸ πρᾶγμα· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἐβράδυναν νὰ πέμψωσι πρέσβεις. Ὁ Θεμιστοκλῆς ὅμως κρυφίως παρήγγειλε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ ἀφήσωσι τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν Σπαρτιατῶν ν᾽ ἀπέλθωσι πρὶν ἐπιστρέψῃ αὐτὸς εἰς Ἀθήνας, διότι ἐφοβεῖτο τοὺς Σπαρτιάτας μὴ τὸν κακοποιήσωσιν. Ὅτε τὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν ἔφθασαν εἰς ἱκανὸν ὕψος, ἦλθον δὲ ἐξ Ἀθηνῶν καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, παρουσιασθεὶς ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶπεν, ὅτι ἡ πόλις εἶναι ἤδη τετειχισμένη καὶ εἶναι ἱκανὴ νὰ σώζῃ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ καὶ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐγνώριζον καλῶς τί ἦτο τὸ ἴδιον συμφέρον καὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες ταῦτα ἐν μὲν τῷ φανερῷ δὲν ἠγανάκτησαν, ἐν τῷ κρυπτῷ ὅμως ἐπειράχθησαν, καὶ οἱ πρέσβεις ἐπανῆλθον ἑκατέρωθεν εἰς τὰς πατρίδας των ἀκωλύτως. 478 π. Χ.

Κατὰ τοῦτον λοιπὸν τὸν τρόπον ἔκτισαν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ τείχη τῆς πόλεως· μετὰ δὲ ταῦτα ἔπεισεν αὐτοὺς ὁ Θεμιστοκλῆς νὰ τειχίσωσι καὶ τὸν Πειραιᾶ· διότι ἐστοχάζετο ὅτι ἡ θέσις αὕτη ἔχουσα τρεῖς λιμένας αὐτοφυεῖς πολὺ ἤθελε συντελέσει εἰς αὔξησιν τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὁποῖοι νῦν ὡς ἐκ τῶν Περσικῶν πολέμων κατέστησαν ἔμπειροι εἰς τὰ ναυτικά. Οὕτω λοιπὸν ἐξησφαλίσθη τὸ μεγαλεῖον τῶν Ἀθηνῶν. 477 π. Χ.

Παυσανίας δὲ ὁ ἐκ Λακεδαίμονος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι πολεμικῶν πλοίων ἐκ Πελοποννήσου κατὰ τῆς Κύπρου. Συνέπλεον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τριάκοντα πλοίων καὶ πολλοὶ ἄλλοι σύμμαχοι. Καθυποτάξαντες πολλὰ μέρη τῆς νήσου ἔπλευσαν οἱ σύμμαχοι εἰς Βυζάντιον κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ ἐκυρίευσαν αὐτὸ διὰ πολιορκίας. Τοῦτο ἔγεινεν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Λακεδαιμονίων· 476 π. Χ. Ἐντεῦθεν ὅμως ἡ ἡγεμονία μεταβαίνει εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς θέλομεν ἰδεῖ ἐκ τῶν ἑξῆς.

Ὁ Παυσανίας ἐπαρθεὶς ἐκ τῶν κατορθωμάτων του ἔγεινε πολὺ ὑπεροπτικὸς καὶ ἐφέρετο τυραννικῶς πρὸς τοὺς συμμάχους καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἐξ Ἰωνίας, οἵτινες πρὸ ὀλίγου εἶχον ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τῆς δυναστείας τῶν Περσῶν, καὶ τοῦτο συνετέλεσε νὰ περιέλθῃ ἡ ἡγεμονία εἰς τοὺς Ἀθηναίους· διότι ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Κίμων, οἵτινες ἦσαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου, ἐφέροντο ἠπίως καὶ φιλοφρόνως πρὸς πάντας. Οἱ Λακεδαιμόνιοι μαθόντες τὰ παράπονα τῶν συμμάχων προσεκάλεσαν εἰς Σπάρτην τὸν Παυσανίαν καὶ ἀνακρίναντες εὗρον αὐτὸν ὑπεύθυνον· πρὸς τούτοις ἐπειδὴ ὑπῆρχεν ἐναντίον του καὶ ὑποψία τις ὅτι φρονεῖ τὰ τῶν Περσῶν, εἶχον αὐτὸν ὑπὸ ἐπίβλεψιν, ἕως οὗ βεβαιωθέντες ὅτι πράγματι συνενοεῖτο μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν νὰ προδώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν Ἑλλάδα, ἀπεφάσισαν νὰ τὸν συλλάβωσιν· αὐτὸς δὲ κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς ἔνθα περιέκλεισαν αὐτόν· ὅτε δὲ εἶδον αὐτὸν ψυχομαχοῦντα τὸν ἐξήγαγον καὶ εὐθὺς ἀπέθανεν ἔξω τοῦ ἱεροῦ. Ἐτάφη δὲ εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐξέπνευσεν.

ΑΘΗΝΑ Η ΧΑΛΚΙΟΙΚΟΣ.

Καὶ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους τέλος δὲν ὑπῆρξεν εὐάρεστον· διότι καὶ αὐτὸς ἐπαιρόμενος διὰ τὰ μεγάλα αὐτοῦ ἀνδραγαθήματα, συνεχῶς ὑπεμίμνησκεν αὐτὰ εἰς τὸν δῆμον καὶ κατέστη ὀχληρός. Ἐπειδὴ δὲ ἐσχηματίσθη ἰσχυρὰ μερὶς ἐναντίον του, ἐξωστράκισεν αὐτὸν ὁ δῆμος καὶ ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ Ἄργος.

Ὅτε δὲ συνέβησαν τὰ τοῦ Παυσανίου ἐν Σπάρτῃ, οἱ Λακεδαιμόνιοι μισοῦντες τὸν Θεμιστοκλέα διέδωκαν ὅτι εὗρον ἀποδείξεις ὅτι ἦτο συνένοχος

τοῦ Παυσανίου. Οἱ ἐν Ἀθήναις ἐχθροὶ αὐτοῦ ὠφελούμενοι τῆς περιστάσεως ἐνήργησαν παρὰ τῷ δήμῳ καὶ ἐστάλησαν ἄνθρωποι νὰ τὸν συλλάβωσιν εἰς τὸ Ἄργος καὶ νὰ τὸν φέρωσιν εἰς Ἀθήνας. Μαθὼν ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔφυγεν εἰς Κέρκυραν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἤπειρον. Διωκόμενος δὲ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων κατέφυγεν εἰς τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως τῶν Μολοσσῶν Ἀδμήτου, τὸν ὁποῖον ἄλλοτε ὅτε ἦτο ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δόξης του ὁ Θεμιστοκλῆς εἶχε δυσαρεστήσῃ ἀναπείσας τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ δεχθῶσι τὴν περὶ συμμαχίας αἴτησίν του. Νῦν ἀναγκασθεὶς ἐκ τῶν περιστάσεων νὰ καταφύγῃ εἰς αὐτόν, ἦλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα μετὰ φόβου. Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἔτυχε νὰ μὴ ἦναι κατ' οἶκον ὁ Ἄδμητος καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ σπλαχνισθεῖσα τὸν Θεμιστοκλέα συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ λάβῃ τὸ τέκνον της καὶ νὰ καθίσῃ παρὰ τὴν ἑστίαν, καθ' ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἱκεσίας παρὰ τοῖς Μολοσσοῖς ἦτο ἱερώτατος καὶ ἀπαραβίαστος. Ἡ ἱερότης αὕτη τῆς ἑστίας κατ' ἀρχαιοτάτην παράδοσιν ἦτο γενικὴ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι, διότι πᾶσα οἰκία ἐθεωρεῖτο ὡς προστατευομένη ὑπὸ τῆς θεᾶς Ἑστίας, ἥτις πρώτη ἐδίδαξεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν κατασκευὴν τῆς οἰκίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐξελαμβάνετο πολλάκις μετωνυμικῶς ἀντ' αὐτοῦ τοῦ οἴκου. Εἰς αὐτὴν οἱ ἀρχαῖοι ἀφιέρουν τὰς ἀπαρχὰς τῶν θυμάτων, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία, "ἀφ' Ἑστίας ἄρχεσθαι." Ἐν τῷ βουλευτηρίῳ Ἀθηνῶν ὑπῆρχεν ἱδρυμένον ἄγαλμα, ἢ κατ' ἄλλους βωμὸς Ἑστίας. Ὁ Θεμιστοκλῆς λοιπὸν ἔχων τὸ τέκνον τοῦ Ἀδμήτου ἐκάθητο παρὰ τὴν ἑστίαν. Ὅτε ὁ Ἄδμητος ἦλθεν εἰς τὸν οἶκόν του καὶ εἶδε τὸν μέγαν τοῦτον πολιτικὸν ἄνδρα ἱκετεύοντα, ἠλέησεν αὐτὸν καὶ προσηνέχθη πρὸς αὐτὸν λίαν εὐμενῶς. Ἀφοῦ δὲ ἐφιλοξένησεν αὐτὸν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐν τῷ οἴκῳ του, φοβούμενος μὴ διεγείρῃ τὴν ὀργὴν τῶν Ἀθηναίων, ἔπεμψεν αὐτὸν διὰ ξηρᾶς εἰς Πύδναν τῆς Μακεδονίας ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέπλευσεν εἰς Ἀσίαν. Ἐβασίλευε τότε ἐν

Η ΘΕΑ ΕΣΤΙΑ.

Περσίᾳ ὁ Ἀρταξέρξης· ὁ Θεμιστοκλῆς λοιπὸν ἐμβὰς εἰς κλειστὴν ἅμαξαν ἐπορεύθη εἰς τὰ Σοῦσα, πρωτεύουσαν τῆς Περσίας, καὶ κατώρθωσε νὰ ἀξιωθῇ τῆς βασιλικῆς εὐνοίας, διότι ὁ Ἀρταξέρξης ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν τρεῖς πόλεις τῶν ὁποίων ἐλάμβανε τὸ εἰσόδημα μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του. Ἀρρωστήσας δὲ ἀπέθανεν ἐν Μαγνησίᾳ, μιᾷ τῶν τριῶν πόλεων· τὰ δὲ ὀστᾶ αὐτοῦ μετεκομίσθησαν κρυφίως ὑπὸ τῶν συγγενῶν του καὶ ἐτάφησαν ἐν Ἀθήναις, διότι τοιαύτην παραγγελίαν ἀφῆκε πρὶν ἀποθάνῃ. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Παυσανίου καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν οἱ λαμπρότατοι τῶν καθ' ἑαυτοὺς Ἑλλήνων.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΤΟΥ ΔΡΑΚΟΝΤΟΣ ΕΝ ΔΗΛΩι.

Ἀφοῦ ἡ ἡγεμονία τῆς Ἑλλάδος περιῆλθεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, αἱ συμμαχικαὶ δυνάμεις συνεφώνησαν νὰ καταθέτωσιν εἰς τὴν νῆσον Δῆλον*) τὰς συνεισφορὰς αὐτῶν πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου· 475 π. Χ. ταμίαν δὲ τοῦ θησαυροῦ διώρισαν τὸν Ἀριστείδην, ὅστις ἐξετέλεσε τὸ καθῆκόν του μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ τιμιότητος καὶ οὐδείς ποτε ἐκατηγόρησεν

*) Ἡ νῆσος Δῆλος, κειμένη κατὰ τὸ μέσον τῶν Κυκλάδων, καίτοι μικρὰ καὶ πετρώδης, ἦτο ὅμως περίφημος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι διὰ τὴν μυθολογουμένην ἐκεῖ γέννησιν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ διὰ τὴν πανήγυριν, ἥτις πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν τούτων ἐτελεῖτο ἐκεῖ κατὰ πᾶσαν πενταετίαν. Ἡ νῆσος Δῆλος εἶχε τὸ πάλαι ὡραίαν πόλιν καὶ ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς, ἀλλὰ τὰ πάντα κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Μιθριδάτου Μηνοφάνους· σήμερον δὲ οὐδὲν ἄλλο βλέπει τις ἐν αὐτῇ εἰμὴ ἐρείπια, ἓν ἐκ τῶν ὁποίων παριστᾷ καὶ ἡ προκειμένη εἰκών.

αὐτὸν ὅτι ἐδαπάνησε καὶ τὸ ἐλάχιστον μέρος τῶν δημοσίων χρημάτων ἐπὶ ματαίῳ. Καὶ τὰ μὲν δημόσια χρήματα ηὔξανον διὰ τῶν προσπαθειῶν του, αὐτὸς δὲ ἦτο πτωχὸς καὶ ἐκαυχᾶτο διὰ τοῦτο· διότι τῷ ὄντι ἐκεῖνον πρέπει νὰ θεωρῶμεν ἀληθῆ πτωχόν, ὅστις δαπανᾷ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του, ὁ δὲ δυνάμενος νὰ ζῇ ὀλιγαρκῶς εἶναι πάντοτε εὐτυχὴς καὶ ἀνεξάρτητος.

Η ΠΥΛΗ ΤΩΝ ΛΕΟΝΤΩΝ ΕΝ ΜΥΚΗΝΑΙΣ.

Ἀποθανὼν ὁ Ἀριστείδης ἐτάφη διὰ δημοσίας δαπάνης· τὴν δὲ περὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ φροντίδα ἀνέλαβεν ἡ πόλις, προικίσασα μὲν τὰς θυγατέρας του, ἀναθρέψασα δὲ δημοσίᾳ δαπάνῃ τὸν υἱόν του Λυσίμαχον. 468 π. Χ.

Τὴν θέσιν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐδόξασαν τὸ ὄνομα τῶν Ἀθηναίων λαμβάνει νῦν Κίμων ὁ υἱὸς τοῦ Μιλτιάδου, ὅστις εἶχε πολλὰ ἔξοχα προτερήματα. Ἦτο τολμηρὸς ὡς ὁ πατήρ του, συνετὸς ὡς ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ δίκαιος ὡς ὁ Ἀριστείδης. Ἡ πρώτη αὐτοῦ ἐκστρατεία ἦτο κατὰ τῶν

παραλίων τῆς Ἀσίας. Ὅτε οὗτος κατέπλευσεν εἰς Καρίαν, αἱ μὲν Ἑλληνικαὶ πόλεις ἡνώθησαν παραχρῆμα μετ' αὐτοῦ, αἱ δὲ ἔχουσαι Περσικὰς φρουρὰς ἐκυριεύθησαν ἐξ ἐφόδου καὶ οὕτω πάντα τὰ παράλια ἀπὸ Ἰωνίας μέχρι Παμφυλίας ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Περσῶν καὶ ἡνώθησαν μετὰ τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων. 466 π. Χ.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ Ἀργεῖοι μετὰ μακρὰν πολιορκίαν κυριεύσαντες τὴν ἀντίζηλον αὐτοῖς πόλιν τῶν Μυκηνῶν, κατέστρεψαν αὐτὴν ἐντελῶς καὶ μόνον ἐρείπια τινὰ τῆς ἀρχαίας αὐτῆς λαμπρότητος μένουσι μέχρι τῆς σήμερον. Μεταξὺ τούτων διαπρέπει ἡ Πύλη τῶν λεόντων.

Κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους πολέμους πολὺς πλοῦτος συνέρρευσεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Κίμων πολὺ συνετέλεσε πρὸς καλλωπισμὸν τῆς πόλεως. Ἀνήγειρε τείχη ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ μέρους τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἤρχισε τὴν οἰκοδομὴν τῶν μακρῶν τειχῶν πρὸς ἕνωσιν τοῦ Πειραιῶς μετὰ τῆς πόλεως. Ἔκτισε πολλὰ δημόσια οἰκοδομήματα καὶ ἐβοήθει παντὶ τρόπῳ τὸν δῆμον, καὶ διὰ τοῦτο ἠγαπᾶτο πολὺ ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

ΚΡΑΤΗΡ.

ΚΕΦ. Ζ'.

ΑΙΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 465 Π. Χ.

ΚΑΤΑ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀναφαίνεται εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον τῶν Ἀθηνῶν Περικλῆς ὁ υἱὸς τοῦ Ξανθίππου. Καὶ ὁ μὲν Κίμων ἔκλινε πρὸς τὴν ἀριστοκρατικὴν μερίδα τῶν πολιτῶν, ὁ δὲ Περικλῆς προσεπάθει νὰ λάβῃ τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ λαοῦ ἀφαιρῶν πᾶσαν ὑπεροχὴν ἀπὸ τὰς ἀνωτέρας τάξεις. Ἦτο πολὺ νεώτερος ἐκείνου καὶ διεκρίνετο διὰ τὴν μεγάλην του ἱκανότητα νὰ πείθῃ τὸν λαὸν εἰς τὰ σχέδια καὶ τοὺς σκοπούς του· ἀλλὰ μεθ' ὅλης ταύτης τῆς ἱκανότητός του δὲν ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν μεγάλην δημοτικότητα τοῦ Κίμωνος, ἕως οὗ συνέβη τὸ ἑξῆς. Οἱ ἐν Λακωνίᾳ Εἵλωτες ἐπανέστησαν κατὰ τῶν κυρίων των καὶ καταλαβόντες τὸ φρούριον τῆς Ἰθώμης ἠπείλουν τὴν Σπάρτην. Οἱ Σπαρτιᾶται ἐζήτησαν βοήθειαν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ὁ Περικλῆς ἀντέτεινεν. Ὁ Κίμων ὅμως πείσας τὸν δῆμον ἔλαβε στρατὸν παρ' αὐτοῦ καὶ ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν εἶχον πλέον ἀνάγκην ἐπικουρίας, ἔπεμψαν ὀπίσω τοὺς Ἀθηναίους. Τοῦτο λίαν δυσηρέστησε τὸν δῆμον καὶ οὕτω κατώρθωσεν ὁ Περικλῆς νὰ ἐξοστρακισθῇ ὁ Κίμων ὡς πρωταίτιος. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τὸ κράτος καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῶν Ἀθηναίων ηὐξάνετο μεγάλως. Εἰς ἐκστρατείαν ὅμως τινά, τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησαν εἰς Αἴγυπτον, ὑπέστησαν καταστροφήν· ἐπειδὴ δὲ ἐνικήθησαν καὶ ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἐν Τανάγρᾳ, οἱ πολῖται ἐπεθύμουν εἰρήνην καὶ ἀνεκάλεσαν τὸν Κίμωνα ἐκ τῆς ἐξορίας. Ἐπιστρέψαντος τοῦ Κίμωνος, τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ συνωμολογήθη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν πενταετὴς εἰρήνη. Ὁ Κίμων ὅμως λαβὼν

τὴν ἀρχηγίαν στόλου ἔπλευσεν εἰς Κύπρον καὶ ἐπολιόρκει τὸ Κίτιον· ἀλλὰ νοσήσας κατὰ τὴν πολιορκίαν ἀπέθανε καὶ οὕτω ἔμεινεν ἐν Ἀθήναις ὁ Περικλῆς ἄνευ ἀντιπάλου. 449 π. Χ.

Ἀπαλλαγεὶς οὕτω παντὸς κωλύματος κατέστη ἰσχυρότατος ἐν τῇ διοικήσει τῆς πόλεως ὁ Περικλῆς καὶ ἐξετέλει τὰς ἀποφάσεις του ἄνευ ἀντιστάσεως. Διένειμε τὰς κατακτηθείσας γαίας εἰς τοὺς πολίτας καὶ ἔτερπε τὸν δῆμον διὰ λαμπρῶν θεαμάτων καὶ ἑορτῶν. Ἀνήγειρεν οἰκοδομήματα τὰ ὁποῖα ἀπηθανάτισαν τὸ ὄνομά του καὶ ἀπεπεράτωσε τὴν οἰκοδομὴν τῶν μακρῶν τειχῶν καὶ οὕτω κατέστησε τὴν πόλιν ἰσχυρὰν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.

Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ.

Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἐφέροντο πλέον εἰς τοὺς συμμάχους των ὡς ἴσοι πρὸς ἴσους, ἀλλὰ μὲ τρόπον κυριαρχικόν· τοῦτο δὲ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πικρὰ παράπονα ἐναντίον των. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται ἔβλεπον μετὰ ζηλοτυπίας καὶ φθόνου τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐζήτουν κατάλληλον εὐκαιρίαν νὰ περιορίσωσιν αὐτήν. Διαφορά τις εἶχεν ἐγερθῆ μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν Δελφῶν καὶ τῆς Φωκίδος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐβοήθησαν τοὺς Φωκεῖς, οἵτινες ἐνίκησαν τοὺς Δελφοὺς προστατευομένους ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. Καὶ τότε μὲν οἱ Σπαρτιᾶται δὲν ἔδειξαν τὴν ὀργήν των. Τὸ ἀκόλουθον ἔτος ἔγεινε στάσις ἐν Βοιωτίᾳ, καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖ δύο πολιτικῶν μερίδων ἡ ἐχθρικῶς διακειμένη κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἔλαβε τὴν ἀρχήν.

Κατὰ τὸ ἔτος 445 ἔληξεν ἡ πενταετὴς ἀνακωχὴ καὶ τὰ Μέγαρα ἠγέρθησαν συγχρόνως μετὰ τῆς Εὐβοίας κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἐν ᾧ δὲ χρόνῳ ὁ Περικλῆς κατεγίνετο νὰ καταβάλῃ τὴν ἐν Εὐβοίᾳ στάσιν, ἔμαθεν ὅτι στρατὸς Πελοποννησιακὸς εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀττικήν. Διὰ δωροδοκίας ὅμως κατώρθωσε νὰ πείσῃ τοὺς Σπαρτιάτας νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν Ἀττικήν, καὶ οὕτω καθυπέταξε τὴν Εὔβοιαν. Ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ ἐμπόλεμα μέρη ἐβαρύνθησαν τὰ τοῦ πολέμου δεινά, συνωμολογήθη κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τριακονταετὴς εἰρήνη καὶ οἱ Ἀθηναῖοι κατέλιπον πάσας τὰς ἐν Πελοποννήσῳ κατακτήσεις των. Τὴν εἰρήνην ταύτην ἀπηχθάνοντο οἱ ἐν Ἀθήναις ἀριστοκρατικοί, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Θουκυδίδην, ἀλλ' ὁ Περικλῆς διὰ τῆς μεγάλης του ἐπιρροῆς κατέβαλε πᾶσαν ἀντίστασιν.

Ἤδη ἔστησεν ὅλην του τὴν προσοχὴν εἰς ἕνα σκοπόν, πῶς νὰ ἰσχυροποιήσῃ τὸ κράτος τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ Ἀθηναϊκὴ ὁμοσπονδία δὲν ἦτο πλέον ὁποία ἦτο καὶ ἐπ' Ἀριστείδου. Τὸ κοινὸν θησαυροφυλάκιον τῶν συμμάχων μετεκομίσθη ἐκ Δήλου εἰς Ἀθήνας. Οἱ ἐπαναστάντες ἐκ τῶν συμμάχων

ΤΟ ΑΛΣΟΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΕΙΑΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ (*κατὰ φαντασίαν*).

νικηθέντες ἔγειναν φόρου ὑποτελεῖς, οἱ δὲ μείναντες ἥσυχοι οὐδεμίαν εἶχον ἰσχύν, διότι ὅλη ἡ δύναμις συνεκεντρώθη εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Περικλῆς ηὔξησε τὴν συνεισφορὰν τῶν συμμάχων ἐκ 400 ταλάντων εἰς ἑξακόσια καὶ πάσας τὰς ὑπηκόους πόλεις ἠνάγκασε νὰ λάβωσι τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.

Ἡ κυβέρνησις τῆς νήσου Σάμου ἦτο ἀριστοκρατική, καὶ ὁ λαὸς ἐπεθύμει νὰ τὴν ἀνατρέψῃ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ἐστάλη λοιπὸν παρὰ τῶν Ἀθηναίων ὁ Περικλῆς ὅστις εὐκόλως καταλύσας τὴν ἀριστοκρατίαν ἵδρυσε τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ἐν Σάμῳ, λαβὼν πρὸς ἀσφάλειαν ὡς ὁμήρους ἑκατὸν ἐκ τῆς ἀριστοκρατικῆς μερίδος τοὺς ὁποίους ἐφύλαττεν

ὑπὸ φρουρὰν ἐν τῇ νήσῳ Λήμνῳ. Ὅτε ὅμως ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας, οἱ ἐν Σάμῳ ἀριστοκρατικοὶ βοηθούμενοι ὑπὸ ξενικοῦ στρατεύματος ἀνέτρεψαν τὴν δημοκρατίαν καὶ κατέλαβον τὴν ἀρχήν. Δὲν ἐβράδυναν δὲ νὰ ἐλευθερώσωσι καὶ τοὺς ἐν Λήμνῳ, διότι ἡ ἐκεῖ φρουρὰ τῶν Ἀθηναίων ἦτο μικρά. Ταῦτα μαθὼν ὁ Περικλῆς ἔπλευσεν εἰς Σάμον μετὰ ἰσχυροῦ στόλου καὶ μετὰ ἐννέα μηνῶν πολιορκίαν ἐκυρίευσε τὴν πόλιν καὶ κατέστησε τοὺς Σαμίους ὑπηκόους τῶν Ἀθηναίων. Μετὰ τὰ συμβεβηκότα ταῦτα ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων κατέστη μεγάλη καὶ ἡ προσοχὴ τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς ἐτράπη εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ κράτους. 439 π. Χ.

Ο ΣΟΦΟΚΛΗΣ.

Ἡ περίοδος καθ' ἣν ὁ Περικλῆς διῆπε τὰ τῆς πόλεως ὑπῆρξεν ἡ λαμπροτάτη ἐποχὴ τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸ τῶν Περσικῶν πολέμων οὐδέποτε ἡ πόλις αὕτη διεκρίθη ὡς ἀνωτέρα τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων· μετὰ τὰς ἐνδόξους ὅμως μάχας κατὰ τῶν βαρβάρων ἡ ἀνάπτυξις καὶ πρόοδος τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰς ὡραίας τέχνας καὶ τὰ γράμματα ὑπῆρξε θαυμασιωτάτη. Οἱ μεγάλοι δραματοποιοὶ ἤκμασαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους. Ἡ πρώτη ὤθησις εἶχε δοθῆ ὑπὸ τοῦ Φρυνίχου, ἀλλ' ὁ ἀληθὴς πατὴρ τῆς τραγῳδίας ἦτο ὁ Αἰσχύλος (525—456 π. Χ.), τοῦ ὁποίου ἐκ τῶν ἑβδομήκοντα δραμάτων, ἃ ἐποίησε, διεσώθησαν μέχρι τῆς σήμερον τὰ ἑξῆς ἑπτά· Προμηθεὺς Δεσμώτης, Πέρσαι, Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, Ἱκέτιδες, Ἀγαμέμνων, Χοηφόροι καὶ

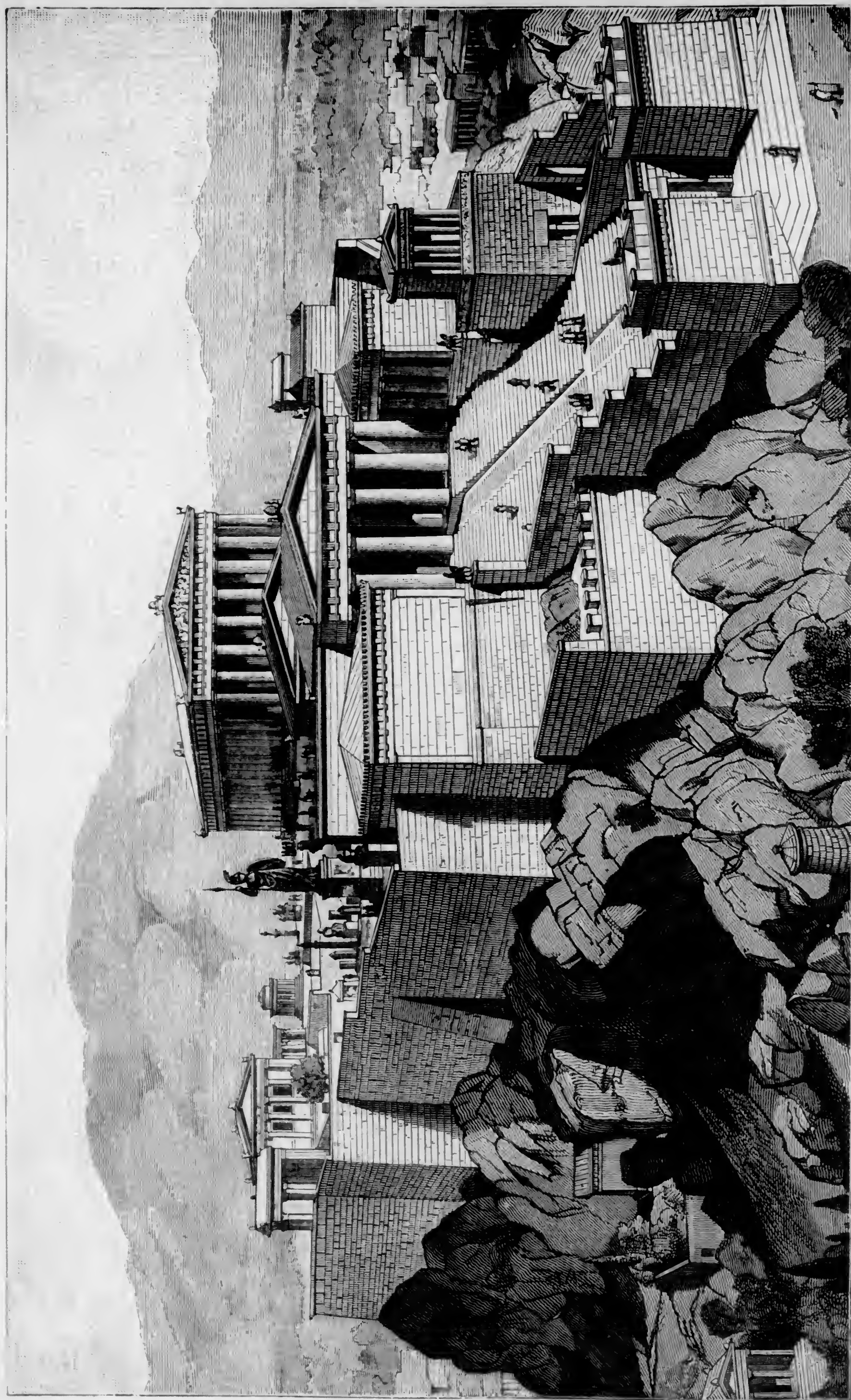
Εὐμενίδες. Ὁ σύγχρονος μὲν ἀλλὰ νεώτερος αὐτοῦ Σοφοκλῆς*) εἶναι ἀπαράμιλλος κατά τε τὸ ἐπαγωγὸν τῆς ἐκφράσεως καὶ τὴν ἁρμονίαν τῆς ἀντιλήψεως. Μετὰ τοῦτον κατατάσσεται ὁ Εὐριπίδης†) τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα ἔχαιρον μεγάλην δημοτικότητα. Τὰ ἔργα τῶν μεγάλων τούτων ποιητῶν δὲν ἦσαν μόνον διὰ πρόσκαιρον τέρψιν, ἀλλ' εἶχον τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἠθικὴν ὡς βάσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν πολιτικήν· εἰς ταύτην ὅμως κυρίως κατεγίνετο ἡ κωμῳδία, ἥτις ἔφθασεν εἰς βαθμὸν ὕπατον διὰ τῆς ἐκτάκτου ἱκανότητος τοῦ Ἀριστοφάνους††), τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα πάντες οἱ αἰῶνες ἐθαύμασαν.

(*) Ὁ τοῦ Σοφίλου υἱὸς Σοφοκλῆς ἐγεννήθη ἐν Κολωνῷ, δήμῳ τῆς Ἀττικῆς, κατὰ τὸ ἔτος 495 π. Χ. Περὶ τὸ εἰκοστὸν ἕβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον ὡς ἀνταγωνιστὴς τοῦ Αἰσχύλου εἰς δραματικὸν ἀγῶνα καὶ ἀναδεικνύεται νικητής. Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ βίου αὐτοῦ ἐδαπάνησεν εἰς τὴν δραματικὴν ποίησιν καὶ παρήγαγε μέγαν ἀριθμὸν τραγῳδιῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ἦσαν γνωσταὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους· ἀλλ' αἱ νῦν σωζόμεναι εἶναι ἑπτὰ μόνον, αἱ ἑξῆς κατὰ χρονολογικὴν τάξιν· Ἀντιγόνη, Ἠλέκτρα, Τραχίνιαι, Οἰδίπους τύραννος, Αἴας, Φιλοκτήτης καὶ Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ. Ὁ Σοφοκλῆς ὡς πολίτης ἦτο ἐκ τῶν χρηστοτάτων καὶ σπανίως ἀνεμιγνύετο εἰς τὰ πολιτικά· ἀναφέρεται ὅμως ὅτι μετὰ τὴν παράστασιν τῆς "Ἀντιγόνης", ἥτις μεγάλως κατέθελξε τὸν δῆμον, ἐξελέχθη συστράτηγος τοῦ Περικλέους, ὅτε οὗτος ἐπέμφθη ὑπὸ τῆς πόλεως ὅπως καθυποτάξῃ τὴν Σάμον. Ὁ Σοφοκλῆς μεγάλως εὐδοκιμήσας εἰς τὴν ποίησιν καὶ πολλάκις στεφανωθεὶς ἀπέθανεν ἐν βαθεῖ γήρᾳ κατὰ τὸ ἔτος 406 π. Χ.

(†) Ὁ δὲ τοῦ Μνησάρχου υἱὸς Εὐριπίδης (480—406 π. Χ.) ἐποίησε δράματα ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, ἐκ τῶν ὁποίων σώζονται δεκαπέντε, τὰ ἑξῆς· Ἑκάβη, Ὀρέστης, Μήδεια, Ἱππόλυτος, Ἀνδρομάχη, Ἱκέτιδες, Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι, Ἰφιγένεια ἡ ἐν Ταύροις, Τρῳάδες, Βάκχαι, Ἡρακλεῖδαι, Ἴων, Ἡρακλῆς μαινόμενος, Ἠλέκτρα καὶ ὁ Κύκλωψ, τὸ ὁποῖον εἶναι δρᾶμα σατυρικόν.

(††) Τοῦ δὲ Ἀριστοφάνους σώζονται αἱ ἑξῆς κωμῳδίαι· Οἱ Ἀχαρνῆς, οἱ Ἱππῆς, αἱ Νεφέλαι, οἱ Σφῆκες, ἡ Εἰρήνη, οἱ Ὄρνιθες, ἡ Λυσιστράτη, αἱ Θεσμοφοριάζουσαι, οἱ Βάτραχοι, αἱ Ἐκκλησιάζουσαι, καὶ ὁ Πλοῦτος.

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ. (Ἐπεσκευασμένη.)

ΚΕΦ. Η΄.

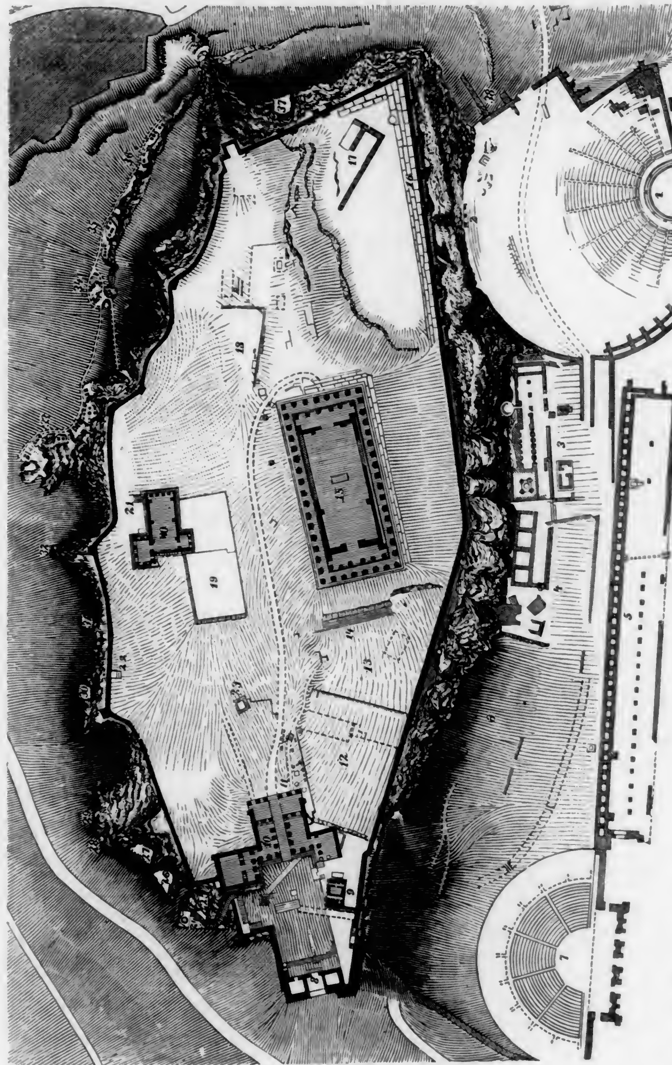
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ.

Η τῶν Ἀθηνῶν Ἀκρόπολις, ἣν ὁ ποιητὴς Ἀριστοφάνης "ἱερὸν τέμενος" ἀπεκάλεσε καὶ ἥτις ἦτο, οὕτως εἰπεῖν, ἡ καρδία τῶν Ἀθηνῶν, ὡς αἱ Ἀθῆναι ἦσαν ἡ καρδία τῆς Ἑλλάδος, περιεκυκλοῦτο τὸ πάλαι πανταχόθεν ὑπὸ τῆς πόλεως, ἧς ἀπετέλει φρούριον καὶ ἱερὸν μουσεῖον· ἦτο δὲ ἀφιερωμένη εἰς τὴν Παλλάδα Ἀθηνᾶν, προστάτιν τῆς πόλεως. Ἅπαν τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνημάτων τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἰδίως τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους. Ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ χώρῳ ἡ ἀρχιτεκτονική, ἡ γλυπτική, ἡ ἀγαλματοποιΐα καὶ ἡ ζωγραφικὴ ἡμιλλῶντο πρὸς ἀλλήλας, καὶ τὸ σύνολον αὐτῶν ἀπετέλει σύμπλεγμα ἀριστουργημάτων ὑψίστης τεχνικῆς τελειότητος καὶ ἁρμονίας.

Κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους ἡ Ἀκρόπολις ἦτο ἡ κυρίως πόλις οὖσα καλῶς τετειχισμένη· τὰ δὲ τειχίσματα ταῦτα ἐκαλοῦντο Πελασγικά, διότι ἡ παράδοσις ἀπέδιδεν αὐτὰ εἰς τοὺς Πελασγούς, οἵτινες ἰσοπεδώσαντες τὴν κορυφὴν τῆς πέτρας ὠχύρωσαν αὐτὴν πανταχόθεν· τὴν δὲ δυτικὴν πλευρὰν ἐτείχισαν διὰ σειρᾶς ἀλλεπαλλήλων τειχῶν ὡς οὖσαν εὐπρόσιτον· ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ὑπῆρχον ἐννέα πύλαι, τὸ μέρος τοῦτο ἐκαλεῖτο Ἐννεάπυλον τὸ Πελασγικόν· μέρος ὅμως τῶν τειχῶν τούτων εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι ἐκρημνίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ Ἱππίου, ὅπως ἡ τυραννία μὴ εὑρίσκῃ τόπον ὠχυρωμένον. Ὅτε εἰσέβαλεν ὁ Ξέρξης εἰς τὰς Ἀθήνας εὗρε τὴν Ἀκρόπολιν τετειχισμένην διὰ ξυλίνων τειχῶν, ἅπερ κατακαύσας ἐκυρίευσεν αὐτήν. Τὸ ἀκόλουθον ἔτος ὅτε ἦλθον πάλιν οἱ Πέρσαι κατέστρεψαν ἐντελῶς πᾶν ὅ,τι εἶχε μείνῃ ἀβλαβὲς κατὰ τὴν πρώτην κατοχὴν τῆς πόλεως. Θεμέλια ὅμως τῶν ἀρχαίων τειχῶν ἔμειναν καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους, διότι

καὶ ἀφοῦ περιετειχίσθη ἡ Ἀκρόπολις ὑπὸ τοῦ Κίμωνος μέρος τῶν τειχῶν τῶν πρὸς βορρᾶν ἐκαλεῖτο Πελασγικόν.

Πρὸς εὐχερῆ κατάληψιν τῶν ἐν τῷ παρόντι διαγράμματι τῆς Ἀκροπόλεως ἀριθμῶν, προσθέτομεν τὰς ἑξῆς ἐπεξηγηματικὰς σημειώσεις. 1. Τὸ Διονυσιακὸν θέατρον. — 2. Μνημεῖον Θρασύλλου. — 3. Ἀσκληπιεῖον. — 4. Ἱερὸν Θέμιδος. — 5. Στοὰ Εὐμένους. — 6. Θέσις τοῦ ναοῦ τῆς Δήμητρος. — 7. Ὠδεῖον Ἡρώδου ἢ τῆς Ρηγίλλης. — 8. Ρωμαϊκὴ πύλη. — 9. Ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης. — 10. Τὰ Προπύλαια. — 11. Τέμενος Ἀθηνᾶς Ὑγιείας. — 12. Τέμενος Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος. — 13. Τέμενος Ἀθηνᾶς Ἐργάνης. — 14. Θέσις ἀναθημάτων. — 15. Ὁ Παρθενών. — 16. Ἀνάθημα Ἀττάλου. — 17. Χαλκοθήκη. — 18. Χῶρος εὐκταίων προσφορῶν. — 19. Ἀνάχωμα. — 20. Ἐρέχθειον καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς Πολιάδος. — 21. Ἀρχαῖαι βαθμίδες. — 22. Κρυπτὴ κλίμαξ ἐκ τοῦ Ἀγλαυρίου. — 23. Ἴχνη βάθρου τοῦ ἀγάλματος τῆς Προμάχου Ἀθηνᾶς. — 24. Κλεψύδρα καὶ ἡ Πελασγικὴ κλίμαξ. — 25. Σπήλαιον. — 26. Σπήλαιον τοῦ Ἀπόλλωνος. — 27. Σπήλαιον τοῦ Πανός. — 28. Σπήλαιον. — 29. Θέσις εὐκταίων προσφορῶν. — 30. Σπήλαιον. — 31. Ἀγλαύριον. — 32. Σπήλαιον. — 33. Εἴκοσι καὶ δύο θέσεις εὐκταίων προσφορῶν. — 34. Θέσεις καὶ ἐπιγραφαί. — 35. Θέσεις προσφορῶν. — 36. Ὁμοίως θέσεις προσφορῶν. — 37. Ἐλευσίνιον. — 38. Ἀρχαῖον τεῖχος.

Τὸ δάπεδον τῆς Ἀκροπόλεως φαίνεται ὅτι ἀπετέλουν διάφορα ἀναχώματα καὶ ἡ ἀνάβασις ἐκ τῶν κατωτέρων πρὸς τὰ ἀνώτερα ἐγίνετο διὰ πετρίνων βαθμίδων. Ἀναβαίνοντες ἐκ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν

ἔμπροσθεν ἡμῶν βλέπομεν τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια τῶν Προπυλαίων, τὰ ὁποῖα ἦσαν μία ἐκ τῶν ἀρίστων οἰκοδομῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἡ οἰκοδόμησις αὐτῶν ἤρξατο τῷ 437 π. Χ. καὶ ἐξετελέσθη εἰς πέντε ἔτη. Ὁ ἀρχιτέκτων ἐκαλεῖτο Μνησικλῆς· ἡ δὲ δαπάνη ἀνέβη εἰς δισχίλια τάλαντα. Προπύλαια.

Πλησίον τῶν Προπυλαίων ἦτο ὁ ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης, ὅστις ἐσῴζετο μέχρι τοῦ ἔτους 1679· μετὰ ταῦτα ὅμως ἐξηφανίσθη, καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1721 μόνον τὰ θεμέλια αὐτοῦ ἐφαίνοντο καί τινα λείψανα ἐκ τῆς οἰκοδομῆς. Κατὰ τὸ ἔτος 1835 ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ ἐκεῖ πλησίον καὶ εὑρέθησαν πολλοὶ λίθοι ἀνήκοντες εἰς τὸν ναὸν τοῦτον καὶ μέρος τοῦ διαζώματος, καὶ ἐκ τούτων τῇ φροντίδι τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἀνεσκευάσθη ὁ ἀρχαῖος ναὸς ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ θέσει. Εἶναι δὲ ἐργασίας Ἰωνικῆς. Ναὸς Ἀπτέρου Νίκης.

Ὁ περίφημος ναὸς τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς κεῖται ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς Ἀκροπόλεως καὶ εἶναι ᾠκοδομημένος ἐκ λίθου Πεντελικοῦ εἰς ρυθμὸν Δωρικόν. Ἀρχιτέκτων τοῦ θαυμασίου τούτου οἰκοδομήματος ἦτο ὁ Ἰκτῖνος· ἔχει δὲ μῆκος μὲν 228 ποδῶν, πλάτος δὲ 110· τὸ δὲ ὕψος αὐτοῦ μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ἀετώματος εἶναι ποδῶν 66. Ὁ σηκὸς περικυκλοῦται ὑπὸ πτερώματος ἔχοντος ὀκτὼ κίονας εἰς ἑκάτερον μέτωπον, καὶ δεκατέσσαρας εἰς ἑκατέραν πλευράν, δὶς ἀριθμουμένων τῶν κατὰ τὰς γωνίας κιόνων· καὶ ἡ μὲν διάμετρος αὐτῶν ἐν τῇ βάσει εἶναι ποδῶν ἓξ καὶ δακτύλων δύο· τὸ δὲ ὕψος ποδῶν τεσσάρων καὶ τριάκοντα. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ἐσωτερική τις σειρὰ κιόνων ἐντὸς τοῦ περιστυλίου, ἓξ εἰς ἑκάτερον τῶν ἄκρων. Οἱ δώδεκα οὗτοι κίονες ἦσαν ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἐν ᾧ ἦτο καὶ ὁ σηκός, τὸ ἔδαφος τοῦ ὁποίου ἦτο ὑψηλότερον τῆς βάσεως τοῦ περιστυλίου κατὰ δύο βαθμίδας. Ὁ σηκὸς διῃρεῖτο εἰς δύο ἄνισα μέρη, τὸ μεγαλείτερον τῶν ὁποίων ἦτο ὁ ναὸς καὶ τὸ μικρότερον ὁ ὀπισθόδομος· ἀμφοτέρων δὲ τὸν ὄροφον ἀνεῖχον ἐσωτερικοὶ στίχοι κιόνων. Ὁ Παρθενών.

Ὁ Παρθενὼν ἕνεκα τῆς ἁπλότητος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκλεκτῆς ὕλης ἐξ ἧς ᾠκοδομήθη, πρὸς δὲ καὶ τῆς ἀκριβείας εἰς τὰς γραμμὰς καὶ τὴν γενικὴν διακόσμησιν ἀπετέλει τὸ ἄριστον οἰκοδόμημα τῶν ποτὲ οἰκοδομηθέντων. Σύμπασα ἡ οἰκοδομή, ἔσω καὶ ἔξω, ἦτο κεκοσμημένη διὰ τεχνικωτάτων γλυπτικῶν ἔργων ἀρίστων καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους· τὰ δὲ σχέδια παρεσκευάζοντο ὑπὸ τοῦ Φειδίου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἔμεινεν ἀθάνατον ἕνεκα τῶν θαυμασίων αὐτοῦ καλλιτεχνικῶν μεγαλουργημάτων. Ἐν τῇ διακοσμήσει τοῦ περιφήμου τούτου ναοῦ οἱ καλλιτέχναι μετεχειρίσθησαν καὶ χρώματα, ἴχνη τῶν ὁποίων μένουσι μέχρι τῆς σήμερον. Οὐχὶ μόνον τὰ κοσμήματα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ ἀνάγλυφα ἐτελειοποιοῦντο διὰ χρωματισμοῦ τινος· τοὺς δὲ χαλινοὺς τῶν ἵππων καὶ τὰ ἐξέχοντα ὅπλα κατεσκεύαζον ἐκ χαλκοῦ.

Ἄγαλμα Παρθένου Ἀθηνᾶς.

Ἀλλὰ τὸ ἄριστον ἐγκαλλώπισμα τοῦ Παρθενῶνος ἦτο τὸ ἐν αὐτῷ ἐγκαθιδρυμένον θαυμάσιον ἄγαλμα τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς καλλιτεχνηθὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Φειδίου. Ἦτο δὲ χρυσελεφάντινον καὶ παρίστα τὴν θεὰν φοροῦσαν ποδήρη χιτῶνα· εἶχε δὲ ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ἄγαλμα Νίκης, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἐκράτει δόρυ, καὶ παρὰ τὸν μηρὸν αὐτῆς τὸν ἀριστερὸν ἔκειτο ἀσπίς. Τὸ βάρος τοῦ χρυσοῦ, ὅστις ἀπετέλει τὸν ἱματισμὸν τοῦ ἀγάλματος, καὶ ἦτο περιαιρετός, δηλαδὴ ἠδύνατο ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοῦ σώματος, ἦτο ταλάντων τεσσαράκοντα· τὰ δὲ γυμνὰ μέρη τοῦ σώματος ἦσαν ἐλεφάντινα· εἶχε δὲ ὕψος πήχεων εἰκοσιέξ. Τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἔργον ἐντελῶς κατεστράφη πρὸ πολλοῦ καὶ οὐδὲν ἴχνος αὐτοῦ ἀπέμεινεν.

Ἀνάγλυφα Παρθενῶνος.

Τὰ δὲ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τοῦ Παρθενῶνος ἀνάγλυφα ἀνεφέροντο εἰς τὰ περὶ τῆς Ἀθηνᾶς μυθολογούμενα ὡς προστάτιδος τῆς πόλεως. Ἐπὶ τῶν δύο ἀετωμάτων τοῦ ναοῦ ἦσαν ἐγγεγλυμμένα ἄριστα καὶ μεγαλοπρεπῆ συμπλέγματα μυθολογικά· ἐν μὲν τῷ ἀνατολικῷ παρίστατο ἡ τῆς Ἀθηνᾶς γέννησις ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός, ἐν δὲ τῷ δυτικῷ ἡ μεταξὺ Ἀθηνᾶς καὶ Ποσειδῶνος ἔρις περὶ τῆς προστασίας τῆς πόλεως. Εἰς δὲ τὰ διαζώματα τοῦ θριγκοῦ, μεταξὺ τῶν τριγλύφων ὑπῆρχον μετόπαι πλήρεις ἀναγλύφων· ἦσαν δὲ πᾶσαι 92 καὶ ἦσαν τεθειμέναι 32 εἰς ἑκάστην πλευράν, καὶ 14 εἰς ἕκαστον μέτωπον. Ἐπὶ δὲ τοῦ διαζώματος τοῦ σηκοῦ ὑπῆρχε σειρὰ ἀναγλύφων παριστώντων τὴν πομπὴν τῶν Παναθηναίων. Πολλὰ ἐκ τῶν ἀναγλύφων τούτων ἀποκόψασα ἐκ τοῦ ναοῦ ἡ ἱερόσυλος χεὶρ τοῦ Λόρδου Ἐλγίνου ἐκόμισεν εἰς Ἀγγλίαν· πᾶσα δὲ ἡ συλλογὴ ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους διὰ λίρας στερλίνας 35,000, καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1816 κατετέθη ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ, τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ τὸ ἄριστον κόσμημα.

Ἱστορία τοῦ Παρθενῶνος.

Ἡ τύχη τοῦ Παρθενῶνος ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν εἶναι ἀξία σημειώσεως. Κατὰ τὸν πέμπτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα, ἐπικρατήσαντος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ ναὸς τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς μετεβλήθη εἰς ναὸν τῆς Παρθένου Μαρίας, καὶ οἱ τοῖχοι αὐτοῦ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ εἰκόνων Χριστιανῶν ἁγίων καὶ μαρτύρων· κατὰ δὲ τὸν πέμπτον καὶ δέκατον αἰῶνα, κυριευθείσης τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ὁ σεπτὸς ναὸς τῶν δύο Παρθένων μετετράπη εἰς Μωαμεθανικὸν τέμενος. Κατὰ τὸ ἔτος 1682 ὁ Ἐνετὸς Μοροζίνης ἐπολιόρκει τὴν Ἀκρόπολιν, ὅπου εἶχον κλεισθῆ οἱ τῶν Ἀθηνῶν Τοῦρκοι, καὶ βόμβας πεσούσης ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος, ὅστις τότε ἐχρησίμευεν ὡς πυριτιδαποθήκη τῶν πολιορκουμένων, ἔγεινε φοβερὰ ἔκρηξις καὶ κατεστράφη τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ναοῦ καὶ ἰδίως τὸ μέσον, καὶ διὰ τοῦτο σήμερον βλέπομεν μόνον τὰ ἐρείπια αὐτοῦ.

Ἐρέχθειον.

Πρὸς ἄρκτον τοῦ Παρθενῶνος καὶ πλησίον τοῦ βορείου τείχους τῆς Ἀκροπόλεως κεῖται τὸ Ἐρέχθειον, ὅπερ ὡς συνδεόμενον στενῶς μετὰ τῶν

ΤΟ ΕΡΕΧΘΕΙΟΝ. (Ἐπεσκευασμένον.)

ἀρχαιοτάτων μυθευμάτων τῆς πόλεως ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς ὁ ἱερώτατος πάντων τῶν ἐν Ἀθήναις ναῶν. Καλεῖται δὲ Ἐρέχθειον ἀπὸ τοῦ Ἐρεχθέως ἢ Ἐριχθονίου, ὃν ἡ μὲν Γῆ ἐγέννησεν, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἀνέθρεψεν. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ὑπῆρχεν ἡ ἱερὰ ἐλαία, ἣν τῇ διαταγῇ τῆς Ἀθηνᾶς ἐξέφυσεν ἡ γῆ· προσέτι καὶ φρέαρ θαλασσίου ὕδατος, ὅπερ ἀνεφάνη ὅτε ὁ Ποσειδῶν ἐκτύπησε τὴν γῆν διὰ τῆς τριαίνης του. Ἐνταῦθα προσέτι ὑπῆρχον καὶ οἱ τάφοι τοῦ Ἐρεχθέως καὶ Κέκροπος. Μετὰ τοῦ οἰκοδομήματος τούτου συνεδέετο καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς, πρὸς δὲ καὶ τὸ τῆς Πανδρόσου, θυγατρὸς τοῦ Κέκροπος. Τοῦ θαυμαστοῦ τούτου ναοῦ μόνον τὰ ἐρείπια σήμερον σώζονται, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν εἶναι εὔκολον νὰ κρίνῃ τις τὸ ἀκριβὲς σχῆμα καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τοῦ οἰκοδομήματος. Τὸ σχέδιον τοῦ Ἐρεχθείου διαφέρει οὐσιωδῶς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν ναῶν μὴ ὂν κανονικόν· ἀλλὰ τοῦτο προῆλθεν ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἐδάφους μὴ ὄντος τοῦ αὐτοῦ ὕψους πανταχοῦ. Ὁ ἀρχιτέκτων ὅμως λίαν ἐπιτηδείως κατώρθωσε καὶ συνεβίβασε τὴν δυσκολίαν ταύτην καὶ οὕτω παρήγαγε τὸ κομψότατον τοῦτο καλλιτέχνημα, ὅπερ ἂν καὶ δὲν εἶχε τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπιβάλλον τοῦ Παρθενῶνος, ἦτο ὅμως τὸ ὡραιότερον οἰκοδόμημα ἐξ ὅσων ἡ ἀρχαία τέχνη παρήγαγεν ἐν τῇ ὑπερτάτῃ αὐτῆς ἀκμῇ, κατά τε τὸ σύνολον καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας. Ἦτο δὲ κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ῥυθμοῦ Ἰωνικοῦ καὶ ἀπετέλει εὐάρεστον ἀντίθεσιν πρὸς τὸν σοβαρὸν Δωρικὸν ῥυθμὸν τοῦ Παρθενῶνος. Ἡ μεσημβρινὴ στοὰ τοῦ ναοῦ εἶχε ῥυθμὸν ὅλως ἴδιον, διότι ἡ στέγη αὐτῆς ὑπεβαστάζετο ὑπὸ ἓξ μαρμαρίνων γυναικῶν αἵτινες ὀνομάζονται Καρυάτιδες, αἱ πέντε ἐκ τῶν ὁποίων μένουσι μέχρι τῆς σήμερον ἐν τῇ θέσει των· ἀντὶ δὲ τῆς ἕκτης, ἥτις εὑρίσκεται ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ, κατεσκευάσθη ὁμοίωμα αὐτῆς καὶ ἐτέθη εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχικῆς Καρυάτιδος.

Ἄλλα μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων τριῶν πρωτευόντων οἰκοδομημάτων τῆς Ἀκροπόλεως, ὑπῆρχον καὶ πλεῖστα ἄλλα πολλοῦ λόγου ἄξια μνημεῖα, ἅπερ συνοπτικώτατα θέλω περιγράψῃ ἐν τοῖς ἑπομένοις.

α'.) Τὸ ἐκ χαλκοῦ κολοσσιαῖον ἄγαλμα τῆς Προμάχου Ἀθηνᾶς ἐν ᾧ παρίστατο ἡ θεὰ ἔνοπλος καὶ ἐν στάσει μάχης. Εἶχε δὲ μέγεθος γιγάντειον καὶ ἵστατο ἐν ὑπαίθρῳ ἀντικρὺ τῶν Προπυλαίων. Τὸ ὕψος τοῦ ἀγάλματος ἦτο ὑπὲρ τοὺς ἑβδομήκοντα πόδας καὶ ἐφαίνετο ἐκ μεγάλης ἀποστάσεως· ἐσώζετο δὲ μέχρι τοῦ ἔτους 395 μ. Χ. ὅτε ὁ Ἀλάριχος εἰσέβαλεν εἰς τὰς Ἀθήνας· ἔκτοτε ὅμως ἐξηφανίσθη καὶ μόνη ἡ ἀκριβὴς αὐτοῦ θέσις ἐν τῇ Ἀκροπόλει εἶναι ἡμῖν γνωστὴ σήμερον.

β'.) Τέθριππον χαλκοῦν τεθειμένον πρὸς τὸ εὐώνυμον τοῦ ἀναβαίνοντος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, διὰ τῶν Προπυλαίων.

γ'.) Ἡ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τείχους γλυπτικὴ σύνθεσις, ἥτις ἐκαλεῖτο Γιγαντομαχία καὶ ἐθαυμάζετο ὡς ἀριστούργημα.

δ.) Ὁ τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος ναὸς κείμενος μεταξὺ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῶν Προπυλαίων. Παρὰ τῷ ναῷ τούτῳ ὑπῆρχε χαλκοῦν ὁμοίωμα τοῦ Δουρείου ἵππου μεγέθους κολοσσιαίου.

Ἔξω τῆς Ἀκροπόλεως, κατὰ τὴν μεσημβρινὴν αὐτῆς πλευρὰν σώζονται ἐρείπια δύο σπουδαιοτάτων οἰκοδομῶν, περὶ ὧν ὀφείλω νὰ εἴπω ὀλίγας λέξεις.

Ὠδεῖον Ἡρώδου.

α'.) Τὰ ἐρείπια τοῦ Ὠδείου τοῦ Ἡρώδου ἢ τῆς Ρηγίλλης. Τὸ ὡραῖον τοῦτο οἰκοδόμημα ἐκτίσθη ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ εἰς μνήμην τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ρηγίλλης, ἥτις ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 160 μ. Χ. Ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ διάμετρος ἦτο 240 περίπου ποδῶν καὶ ἐχώρει ὑπερεξακισχιλίους θεατάς· ἦτο δὲ τὸ κομψότατον τῶν ἐν Ἑλλάδι ᾠδείων. Ἐπὶ τουρκοκρατίας εἶχε μεταβληθῆ εἰς ὀχυρὸν προμαχῶνα, πλησίον τοῦ ὁποίου ᾠκοδομήθη καὶ μικρὸς τεκές, δηλαδὴ Μωαμεθανικὸν μοναστήριον.

Θέατρον Διονύσου.

β') Τὰ ἐρείπια τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου. Οὐχὶ μακρὰν τοῦ ᾠδείου ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον Διονυσιακὸν θέατρον ἐντὸς τοῦ ὁποίου παρίσταντο τὰ ἀθάνατα δραματικὰ ἔργα τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοσούτων ἄλλων περιφήμων ποιητῶν τῶν ὁποίων τὰ ἔργα δὲν διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν. Τὰ νῦν σωζόμενα ἐρείπια εἶναι μεταγενεστέρας ἐποχῆς, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ἐν ᾗ ἦτο καὶ τὸ ἀρχικὸν οἰκοδόμημα. Ἡ πρώτη ἐκ μαρμάρου οἰκοδομὴ ἀπετελέσθη περὶ τὰ 340 π. Χ. ἐπὶ τοῦ ῥήτορος Λυκούργου.

ΚΕΦ. Θ΄.

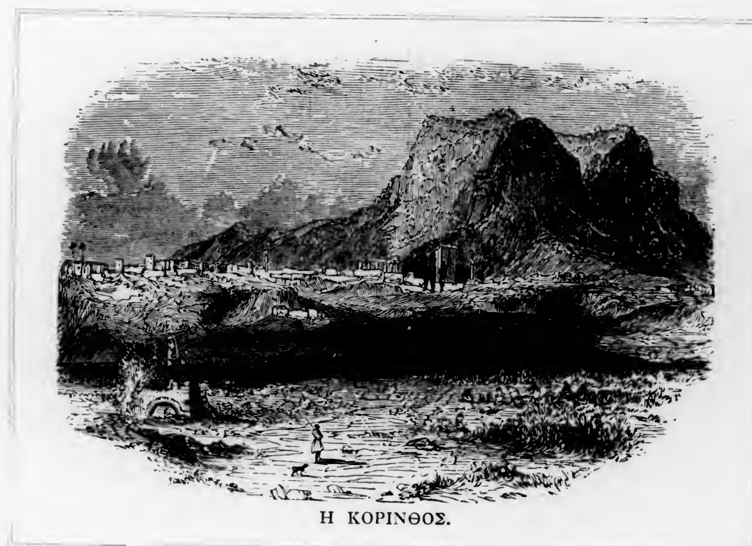
Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ.

Ἡ τριακονταετὴς εἰρήνη, ἥτις κατὰ τὸ ἔτος 445 π. Χ. συνωμολογήθη, ἔγεινε πλέον φανερὸν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαρκέσῃ πολύ· διότι βλέπουσαι αἱ ἄλλαι πόλεις τὴν ἀπαύστως αὐξάνουσαν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ κράτους αὐτῶν ἐπληροῦντο ζηλοτυπίας καὶ φθόνου. Τὰ αἰσθήματα ταῦτα συνετέλουν νὰ συγκρατῶσι τὴν Σπάρτην καὶ τοὺς συμμάχους της εἰς στενὸν σύνδεσμον, ἐνῷ οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἔχωσι πολλὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς συμμάχους καὶ ὑπηκόους των. Οὕτω διακειμένων τῶν πραγμάτων μικρὸς σπινθὴρ ἤρκει ν' ἀνάψῃ τὴν φλόγα τοῦ πολέμου, καὶ ὁ σπινθὴρ οὗτος ἦλθεν ἀπὸ μέρος ἐκ τοῦ ὁποίου δὲν ἠλπίζετο· ἀποτέλεσμα δ' αὐτοῦ ὑπῆρξε μέγας πόλεμος ὅστις διήρκεσε εἰκοσιεπτὰ ἔτη καὶ ἔληξεν ἀφοῦ ἐπήνεγκε τὴν ἧτταν καὶ ταπείνωσιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν παράλυσιν τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων.

Εἰς τὴν Ἐπίδαμνον, ἡ ὁποία ἦτο ἀποικία τῶν Κερκυραίων, ἡ ἀριστοκρατικὴ μερὶς διωχθεῖσα ὑπὸ τοῦ δήμου ἔλαβε βοήθειαν παρὰ τῶν γειτόνων φυλῶν καὶ ἐπετίθετο κατὰ τῆς πόλεως. Οἱ Ἐπιδάμνιοι ἀπετάθησαν εἰς τὴν μητρόπολιν, ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη δὲν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους των, ἐζήτησαν βοήθειαν ἀπὸ τὴν Κόρινθον ἡ ὁποία ἦτο ἡ μητρόπολις τῶν Κερκυραίων. Οἱ Κορίνθιοι προθύμως ἔπεμψαν βοήθειαν εἰς Ἐπίδαμνον· ἀλλὰ καὶ οἱ Κερκυραῖοι πέμψαντες στόλον ἀπῄτουν νὰ δεχθῇ ὁ δῆμος τοὺς ἀριστοκρατικοὺς καὶ νὰ διώξῃ τοὺς Κορινθίους. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πολῖται ἠρνοῦντο, οἱ Κερκυραῖοι ἑνωθέντες μετὰ τῶν ἐξορίστων ἐπολιόρκουν τὴν Ἐπίδαμνον. Μαθόντες τοῦτο οἱ Κορίνθιοι ἐκήρυξαν πόλεμον κατὰ τῶν Κερκυραίων, καὶ

ναυμαχίας γενομένης παρὰ τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον ἡττήθησαν κατὰ κράτος· δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ παραδοθῇ καὶ ἡ πόλις, τῆς ὁποίας τοὺς κατοίκους ἐπώλησαν οἱ Κερκυραῖοι ὡς ἀνδράποδα, τοὺς δ' ἐν αὐτῇ Κορινθίους ἐκράτησαν ὡς αἰχμαλώτους. Ταῦτα συνέβησαν τὸ ἔτος 434 π. Χ.

Οἱ Κορίνθιοι θέλοντες νὰ ἐκδικηθῶσι κατὰ τῶν Κερκυραίων προσεκτῶντο νέους συμμάχους καὶ ἡτοιμάζοντο εἰς πόλεμον, οἱ δὲ Κερκυραῖοι πέμψαντες εἰς Ἀθήνας πρέσβεις ἐζήτουν συμμαχίαν· ἀλλὰ καὶ οἱ Κορίνθιοι ἔπεμψαν πρέσβεις εἰς Ἀθήνας καὶ ἀντενήργουν κατὰ τῶν Κερκυραίων. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως συνωμολόγησαν ἀμυντικὴν συμμαχίαν μετὰ τῶν Κερκυραίων

Η ΚΟΡΙΝΘΟΣ.

καὶ ἔπεμψαν μικρὸν στόλον μὲ παραγγελίαν νὰ μὴ λάβῃ μέρος εἰς μάχην, ἐκτὸς ἂν γείνῃ ἐπίθεσις κατὰ τῆς Κερκύρας. Εἰς ναυμαχίαν ἥτις ἔγεινε μετ' οὐ πολὺ ἐνικήθησαν οἱ Κερκυραῖοι, καὶ ἐπειδὴ ἔλαβον τὸ μέρος των οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Κορίνθιοι κατηγόρουν αὐτοὺς ὡς καταλύοντας τὰς συνθήκας. Αὕτη ἦτο μία ἀπὸ τὰς πρώτας αἰτίας τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

Εἰς δὲ τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας, ἔνθα οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον πολλὰς ὑπηκόους πόλεις, συνέβαινον τὰ ἑξῆς. Περδίκκας ὁ τῆς Μακεδονίας βασιλεὺς παρεκίνει τὰς πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἰγαίου πόλεις ν' ἀποστατήσωσι κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Πρώτη ἡ Ποτίδαια ἀπέστη, καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἀποικία τῶν Κορινθίων, ἐβοηθεῖτο ὑπ' αὐτῶν· ἔπειτα ἀπέστησαν καὶ ἄλλαι πόλεις.

Κατὰ ταύτην τὴν ἀνωμαλίαν τῶν πραγμάτων συνεκλήθη συνέλευσις τῶν συμμάχων εἰς Σπάρτην καὶ οἱ Κορίνθιοι λαβόντες τὸν λόγον εἶπον πολλὰ κατὰ τῶν Ἀθηναίων· τυχόντες ἐκεῖ καὶ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων δι' ἄλλας ὑποθέσεις ἀντέκρουσαν τὰς κατηγορίας μὲ ὕφος ἀξιοπρεπές· ἀποτέλεσμα ὅμως τῆς συνελεύσεως ὑπῆρξεν ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου. Τοῦτο ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 432 π. Χ. Οἱ Σπαρτιᾶται ὅμως εὐθὺς δὲν ἐκινήθησαν, ἀλλὰ μετὰ ἓν ἔτος. Σύμμαχοι τῶν Σπαρτιατῶν ἦσαν πᾶσαι αἱ πόλεις τῆς Πελοποννήσου, ἐκτὸς τοῦ Ἄργους· προσέτι τὰ Μέγαρα, ἡ Φωκίς, ἡ Λοκρίς, αἱ Βοιωτικαὶ πόλεις καὶ ἐν γένει πᾶσαι αἱ Δωρικαὶ πόλεις ἔλαβον τὸ μέρος τῶν Σπαρτιατῶν. Τῶν δὲ Ἀθηναίων σύμμαχοι ἦσαν ἡ Χίος, ἡ Λέσβος, ἡ Πλάταια, ἡ Ναύπακτος, ἡ Ἀκαρνανία, ἡ Κέρκυρα, ἡ Ζάκυνθος, καὶ πλεῖσται ἄλλαι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους· προσέτι αἱ Ἰωνικαὶ τῆς μικρᾶς Ἀσίας πόλεις καὶ αἱ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον. Οὕτω πᾶσα ἡ Ἑλλὰς διῃρέθη εἰς δύο ἐχθρικὰς μερίδας καὶ ἀμφότεραι ἡτοιμάζοντο δραστηρίως διὰ τὸν μέγαν ἀγῶνα.

Ἐν ἔτει 431 π. Χ. Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀττικὴν μὲ στρατὸν μέγαν καὶ κατέστρεφε τὴν χώραν διὰ νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐξέλθωσιν εἰς μάχην. Ὁ Περικλῆς ὅμως ἔχων ἀπόφασιν νὰ φυλάξῃ ἀμυντικὴν θέσιν ἐκώλυε τοὺς πολίτας καὶ ὡς ἐκ τούτου περὶ τὰ τέλη τοῦ θέρους ὁ Ἀρχίδαμος ἐπέστρεψεν εἰς Σπάρτην μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ ἕκαστος μετέβη εἰς τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Ἀθηναϊκὸς στόλος δὲν ἔμενεν ἀργός, ἀλλὰ περιπλέων τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου ἐλεηλάτει αὐτά· τὸ δὲ φθινόπωρον αὐτὸς ὁ Περικλῆς ἔκαμεν ἐπιδρομὴν εἰς τὰ Μέγαρα τὰ ὁποῖα ἐλεηλάτησε.

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν πέντε πρώτων ἐτῶν τοῦ πολέμου ἀμφότερα τὰ μέρη ἐποίουν ἐπιδρομὰς εἰς τὰς χώρας ἀλλήλων καὶ κατέστρεφον καὶ ἐλεηλάτουν αὐτάς· σύμπασα δὲ ἡ Ἑλλὰς ἦτο τεταραγμένη καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐφαίνοντο ἐπιτυγχάνοντες κάλλιον τῶν ἄλλων εἰς τὸν πόλεμον.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἄλλου ἔτους, ὅτε ὁ Ἀρχίδαμος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀττικήν, φοβερὸν θανατικὸν ἀνεφάνη εἰς Ἀθήνας, ὅπου εἶχον συρρεύσῃ πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἀπέθανον ἐξ αὐτοῦ 4000 πολῖται καὶ 10,000 δοῦλοι, ἐν ᾧ οἱ πολέμιοι κατέστρεφον τὴν χώραν. Ὁ δὲ Ἀθηναϊκὸς στόλος κατέστρεφε τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου καὶ ἡ Ποτίδαια παρεδόθη ἐκ πείνης. Ὁ λοιμὸς διήρκεσε κατὰ διαλείμματα τέσσαρα περίπου ἔτη καὶ κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἐμφάνισιν ἀπέθανεν ὁ Περικλῆς ἀφήσας κενὸν δυσαναπλήρωτον, διότι ἡ δύναμις περιελθοῦσα εἰς χεῖρας δημαγωγῶν παρέλυσε τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ καὶ οὐδὲν κατωρθοῦτο πρεπόντως.

Τὸ τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου ὁ Ἀρχίδαμος ἀντὶ νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Ἀττικήν, ἐστράτευσε κατὰ τῶν Πλαταιῶν καὶ ἐπολιόρκει αὐτάς. Οἱ Πλαταιεῖς ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀντέστησαν γενναίως κατὰ τῶν πολεμίων, καίτοι σύμπασα ἡ φρουρὰ τῆς πόλεως συνίστατο ἐκ τριακοσίων Πλαταιέων καὶ 80 Ἀθηναίων καὶ ἑκατὸν δέκα γυναικῶν διὰ νὰ ἑτοιμάζωσι τροφάς. Ἐνεκαρτέρησαν ἓν ὁλόκληρον ἔτος, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἤρχετο ἡ περιμενομένη ἐξ Ἀθηνῶν βοήθεια καὶ ἐστεροῦντο τροφῶν, ἀπεφάσισαν νὰ φύγωσιν ἐκ τῆς πόλεως κρυφίως. Διακόσιοι καὶ εἴκοσι περίπου ἐκ τῆς φρουρᾶς κατώρθωσαν καὶ ἔφυγον, οἱ δὲ λοιποὶ φοβηθέντες τὸ τόλμημα ἔμειναν ἐν τῇ πόλει καὶ ταχέως παρεδόθησαν εἰς τοὺς πολεμίους, οἵτινες τὰς μὲν γυναῖκας ἐξηνδραπόδισαν, τοὺς δὲ ἄνδρας ἐθανάτωσαν, προτραπέντες εἰς τὸ ἀποτρόπαιον τοῦτο ἔργον ὑπὸ τῶν Θηβαίων, οἵτινες θανασίμως ἐμίσουν τοὺς Πλαταιᾶς.

Η ΠΟΙΗΤΡΙΑ ΣΑΠΦΩ.

Κατὰ τὸ ἔτος 428 π.Χ. οἱ Μιτυληναῖοι ἐπανέστησαν κατὰ τῶν Ἀθηναίων θέλοντες νὰ ἑνωθῶσι μετὰ τῶν Πελοποννησίων· ἀλλὰ ταχέως στόλος Ἀθηναϊκὸς ἐπελθὼν καὶ πολιορκήσας αὐτούς, τοὺς καθυπέταξεν· ὁ δὲ στρατηγὸς Πάχης ἔπεμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας τοὺς πρωταιτίους τῆς στάσεως, οἵτινες ἐθανατώθησαν κατὰ προτροπὴν τοῦ τότε ἰσχυροῦ δημαγωγοῦ Κλέωνος, ὅστις εἶχε πείσῃ τὸν δῆμον νὰ καταδικάσῃ πάντα τὸν ἄρρενα πληθυσμὸν τῆς νήσου εἰς θάνατον, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τὰ παιδία εἰς ἀνδραποδισμόν· εὐτυχῶς ὅμως τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν μετενόησεν ὁ λαὸς καὶ ἀνεκάλεσε τὴν σκληρὰν ταύτην ἀπόφασιν· τὰ τείχη ὅμως τῆς Μιτυλήνης κατηδαφίσθησαν, καὶ σύμπασα ἡ νῆσος διενεμήθη εἰς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ οἱ Λέσβιοι ἠναγκάζοντο νὰ πληρώνωσι μίσθωμα ἐργαζόμενοι τὴν γῆν.

Ἡ Λέσβος εἶναι περίφημος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἱστορίᾳ διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, ἀλλ' ἰδίως διὰ τὴν ἐκεῖ γεννηθεῖσαν ποιήτριαν Σαπφώ, τῆς ὁποίας αἱ ᾠδαὶ ἔχουσιν ὕψος ποιητικὸν ἀμίμητον· ἀλλ' ἀτυχῶς ὁ πανδαμάτωρ χρόνος ἀφανίσας πάσας τὰς ἄλλας κατέλιπεν ἡμῖν δύο μόνον ἐξ αὐτῶν καί τινα

ἀποπασμάτια· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων καταφαίνεται τὸ θεῖον ἐκεῖνο ποιητικὸν πῦρ, ἐξ οὗ κατεφλέγετο καὶ ἐγίνετο ἔνθεος ἡ ἀθάνατος Λεσβία Μοῦσα.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος ἔγειναν τρομεραὶ σφαγαὶ ἐν Κερκύρᾳ μεταξὺ τῶν ἀριστοκρατικῶν καὶ τοῦ δήμου· καὶ ὁτὲ μὲν οἱ πρῶτοι, ὁτὲ δὲ οἱ ἄλλοι ἐνίκων· τέλος ὅμως ὁ λαὸς λαβὼν θάρρος ἐκ τοῦ στόλου τῶν Ἀθηναίων, ὅστις ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον, κατέστρεψε σχεδὸν πάντας τοὺς εὐγενεῖς λίαν ἀπανθρώπως· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔμενον ἁπλοῖ θεαταί. Τοῦτο τὸ ἔτος οἱ Σπαρτιᾶται δὲν εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν τρομάξαντες ἐκ τῶν ἐν τῇ πατρίδι των σεισμῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιτεθῶσι κατά τινων γειτόνων των πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμάς· κατέλαβον δὲ καὶ ἐν Σικελίᾳ σπουδαίας τινὰς θέσεις.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος οἱ Πελοποννήσιοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικήν, ἀλλὰ δὲν ἔμειναν πολλὰς ἡμέρας· διότι μαθόντες ὅτι ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Δημοσθένης κατέλαβε καὶ ὠχύρωσε τὴν Πύλον ἐν Μεσσηνίᾳ, εὐθὺς ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πατρίδας των καὶ προσεπάθουν νὰ ἐκβάλωσιν ἐκ τῆς Πύλου τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔπεμψαν τριακοσίους ἄνδρας καὶ κατέλαβον τὴν μικρὰν νῆσον Σφακτηρίαν τὴν ἔμπροσθεν τοῦ λιμένος· ἀλλ' ὁ δημαγωγὸς Κλέων, διορισθεὶς στρατηγός, συνέλαβεν αὐτοὺς ζῶντας καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας φέρων αὐτοὺς ἐν θριάμβῳ, καὶ τοῦτο πολὺ κατελύπησε τοὺς Λακεδαιμονίους. Μετὰ βραχὺν χρόνον οἱ Ἀθηναῖοι ἐκυρίευσαν καὶ τὰ Κύθηρα πρὸς μεσημβρίαν τῆς Λακωνίας, καὶ τοῦτο ἔφερεν εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν τοὺς Σπαρτιάτας· δι' ὃ ἀπεφάσισαν νὰ μεταφέρωσι τὸν πόλεμον μακρὰν τῆς πατρίδος των καὶ ἔπεμψαν μετὰ στρατεύματος τὸν ἄξιον στρατηγὸν Βρασίδαν εἰς τὴν Χαλκιδικὴν Χερσόνησον καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Θρᾴκης, ἐλπίζοντες οὕτω ν' ἀναγκάσωσι τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν Πύλον καὶ τὰ Κύθηρα.

Ἐνῷ δὲ συνέβαινον ταῦτα, οἱ Ἀθηναῖοι ὑπέστησαν μεγάλην ἧτταν ἐν Δηλίῳ τῆς Βοιωτίας, ὅπου εἶχον πέμψῃ βοήθειαν εἰς μερίδα τινὰ Βοιωτῶν εὐνοϊκῶς αὐτοῖς διακειμένων. Πλειότεροι τῶν 1000 Ἀθηναίων ἐφονεύθησαν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ.

Ὅτε ὁ Βρασίδας ἔφθασεν εἰς Μακεδονίαν, ἦλθεν εἰς βοήθειάν του καὶ ὁ βασιλεὺς Περδίκκας καὶ οὕτω προχωρήσας εἰς τὴν Χαλκιδικὴν διεκήρυξεν εἰς τὰς πόλεις ὅτι ἔρχεται ὡς ἐλευθερωτὴς ἐκ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ ζυγοῦ, καὶ αἱ πόλεις ἐδέχοντο αὐτὸν προθύμως. Οἱ Ἀθηναῖοι μαθόντες ταῦτα ἔπεμψαν κατ' αὐτοῦ τὸν Κλέωνα μετὰ δυνάμεως καὶ συναντηθέντες παρὰ τὴν Ἀμφίπολιν συνεκρότησαν μάχην καθ' ἣν ἐνικήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ κράτος,

φονευθέντος καὶ τοῦ Κλέωνος. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ πληγωθεὶς ἀπέθανε μετ' ὀλίγον καὶ ὁ Βρασίδας.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὰς ἐν Δηλίῳ καὶ ἐν Θρᾴκῃ ἥττας σημαντικῶς ἐταπεινώθησαν· οἱ δὲ Σπαρτιᾶται πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν τὴν εἰρήνην· καὶ ἐπειδὴ τὰ δύο μεγάλα ἐμπόδια, ὁ Βρασίδας καὶ ὁ Κλέων, δὲν ὑπῆρχον πλέον, αἱ δυσκολίαι εὐκόλως ἐξωμαλύνθησαν, καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Νικίου, ὅστις ἦτο τώρα ὁ ἐν Ἀθήναις πρωτεύων, συνωμολογήθη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων πεντηκονταετὴς εἰρήνη. 421 π. Χ.

ΣΤΑΜΝΟΣ.

ΤΟ ΑΡΑΧΝΑΙΟΝ ΟΡΟΣ ΕΝ ΑΡΓΟΛΙΔΙ.

ΚΕΦ. Ι΄.

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΚΑΙ Η ΕΙΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ. 421—413 Π. Χ.

ΕΠΙ ἑπτὰ σχεδὸν ἔτη οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐφαίνοντο κἄπως φυλάττοντες τοὺς ὅρους τῆς συνομολογηθείσης εἰρήνης, ἀλλ' οὐδόλως ἐπαύοντο αὐξάνοντες τὸν ἀριθμὸν τῶν συμμάχων των. Τὸ Ἄργος ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς νέας ὁμοσπονδίας καὶ διέκειτο εὐνοϊκῶς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ δὲ Σπαρτιᾶται ἦλθον εἰς ἰδιαιτέραν συνεννόησιν μετὰ τῶν Βοιωτῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν δυσκόλων τούτων περιπλοκῶν ἀναφαίνεται μεταξὺ τῶν πολιτευομένων νεανίας τις λίαν φιλοπόλεμος, ὁ Ἀλκιβιάδης. Οὗτος, καίτοι ἀνήκων εἰς μεγάλην καὶ ἀριστοκρατικὴν οἰκογένειαν, περιεποιεῖτο ὅμως τὸν δῆμον καὶ ἐθαυμάζετο ὑπ' αὐτοῦ. Συνετέλεσε δὲ κυρίως νὰ συνομολογηθῇ ἡ μεταξὺ Ἄργους καὶ Ἀθηνῶν ἀμυντικὴ καὶ ἐπιθετικὴ συμμαχία, ἥτις διεγείρασα τὴν ὀργὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἔγεινεν αἰτία πολέμου καθ' ὃν ἐντελῆ ἧτταν ὑπέστησαν οἱ Ἀργεῖοι ἐν Μαντινείᾳ, καὶ τότε ἡ ἀριστοκρατικὴ μερὶς τοῦ Ἄργους κατώρθωσε νὰ συμμαχήσῃ πάλιν ἡ πατρίς των μετὰ τῆς Σπάρτης.

Ἐν ἔτει 417 π. Χ. ἡ δημοκρατικὴ μερὶς τοῦ Ἄργους ὑπερίσχυσε πάλιν καὶ πλεύσαντος ἐκεῖ τοῦ Ἀλκιβιάδου μετὰ στόλου παρέδωκαν εἰς αὐτὸν 100 ἐκ τῶν ἀριστοκρατικῶν ὡς αἰχμαλώτους. Εὐθὺς μετὰ ταῦτα,

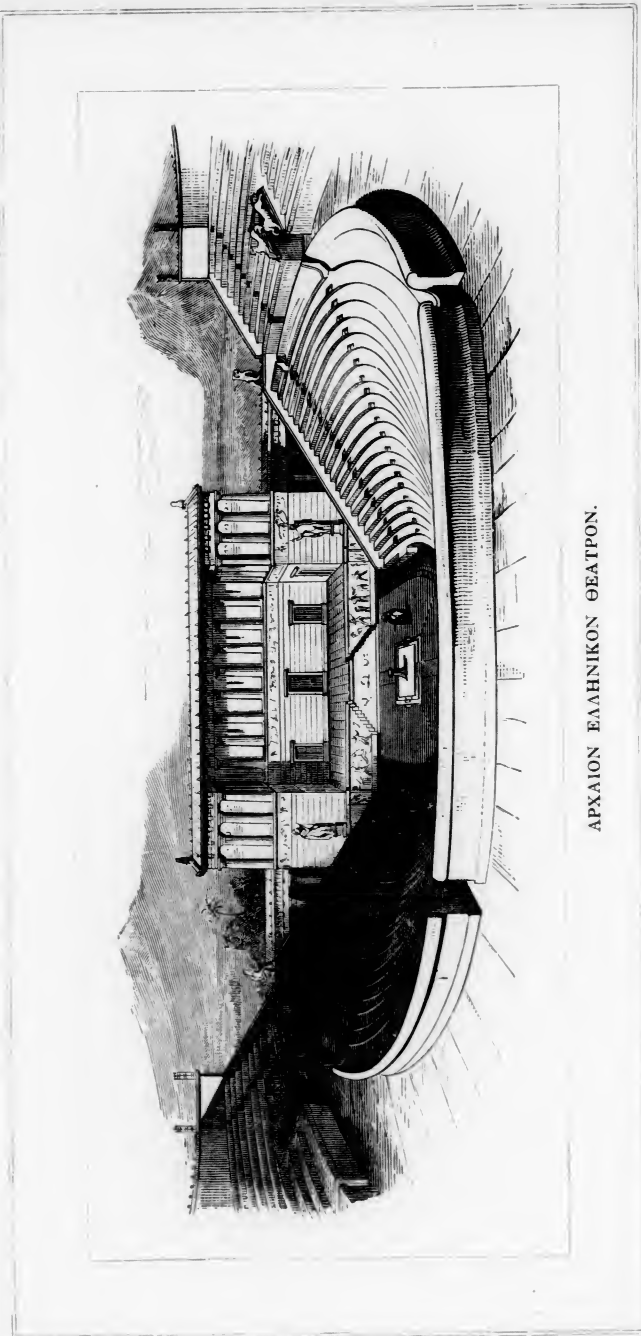
ἐπειδὴ ἡ νῆσος Μῆλος ἀπέκρουε τὴν Ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν πολιορκηθεῖσα παρεδόθη ἄνευ ὅρων καὶ κατεστράφη ἐντελῶς. Οἱ Σπαρτιᾶται ἐν τούτοις οὐδὲν ἔπραξαν πρὸς σωτηρίαν τῆς νήσου, φυλάττοντες τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης· ἀλλαχοῦ ὅμως συνέβαινον σπουδαῖα πράγματα ὡς ἐκ τῶν ὁποίων καθίστατο ἀδύνατος ἡ διατήρησις αὐτῆς.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλέους οἱ δημαγωγοὶ ἐπαιρόμενοι ἐκ τῶν ἐπιτυχιῶν τῆς πόλεως ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, ἔπειθον τὸν λαὸν ὅτι ἦτο εἰς τὴν ἐξουσίαν του νὰ ἐκτελέσῃ ὅ,τι καὶ ἂν ἤθελεν, ἤρκει μόνον ν' ἀποφασίσῃ. Οἱ ἐν Ἀθήναις πολιτευόμενοι ἦσαν τότε διῃρημένοι εἰς δύο μερίδας· ἡ μία ἔχουσα ἀρχηγὸν τὸν Νικίαν ἐπεθύμει τὴν εἰρήνην, ἡ δὲ ἄλλη ἀγομένη ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἦτο πλήρης πολεμικῶν καὶ κατακτητικῶν σχεδίων. Ἐν ᾧ τὰ τῆς πόλεως εἶχον οὕτω, ἐλθόντες πρέσβεις ἐξ Ἐγέστης τῆς Σικελίας ἐζήτουν παρὰ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν κατὰ τῆς πόλεως Σελινοῦντος καὶ ὑπισχνοῦντο μεγάλα. Ἀπατηθέντες οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τῶν θησαυρῶν τῶν Ἐγεσταίων, εὐθὺς ἐψήφισαν νὰ πέμψωσι μέγαν στόλον ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀλκιβιάδου, τοῦ Λαμάχου καὶ τοῦ Νικίου. Ὁ στόλος οὗτος ἦτο ὁ λαμπρότατος ἐξ ὅσων ποτὲ ἐξώπλισεν ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄξιος τῆς ὑπερόχου θέσεως ἣν κατεῖχε μεταξὺ τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν ᾧ ὁ στόλος ἦτο σχεδὸν ἕτοιμος ν' ἀποπλεύσῃ, πᾶσαι σχεδὸν αἱ προτομαὶ τοῦ Ἑρμοῦ, αἱ ὁποῖαι ἐκόσμουν τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, εὑρέθησαν πρωΐαν τινὰ ἐρριμμέναι κάτω. Τοῦτο μεγάλως ἐτάραξε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐζήτουν τοὺς αἰτίους καὶ ἐκτελεστὰς τοῦ κακοῦ. Ὕποπτοί τινες συνελήφθησαν καὶ οἱ διαφυγόντες κατεδικάσθησαν ἐρήμην εἰς θάνατον. Ὅτε ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων ἔφθασεν εἰς Ῥήγιον τῆς Ἰταλίας καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔπεμψαν νὰ λάβωσι πληροφορίας περὶ τῆς Ἐγέστης, ἀπεσταλμένοι ἦλθον ἐξ Ἀθηνῶν διὰ νὰ λάβωσι τὸν Ἀλκιβιάδην ὅπως ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τῶν δικαστῶν διὰ τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν ὅτι ἀνέτρεψε τὰς προτομὰς τοῦ Ἑρμοῦ.

Ὁ Ἀλκιβιάδης δὲν ἀντέστη, ἀλλ' ὅτε ἔφθασε τὸ πλοῖον εἰς Θουρίους, κατώρθωσε καὶ ἔφυγεν. Ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἐστέρησε τὴν ἐκστρατείαν στρατηγοῦ, ὅστις ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὰ πράγματα εἰς αἴσιον τέλος. Καὶ αὐτὸς μὲν μετέβη εἰς τὴν Πελοπόννησον, οἱ δὲ ἐν Ἀθήναις ἐχθροί του κατώρθωσαν αὐτὸς μὲν νὰ καταδικασθῇ, ἡ δὲ περιουσία του νὰ δημευθῇ.

Εἰς δὲ τὴν Σικελίαν ὁ Νικίας μετὰ τοῦ στόλου ἐφαίνετο τοσοῦτον ἄτολμος, ὥστε οἱ Συρακούσιοι ἐσχημάτισαν ἰδέαν ὅτι ἦτο δειλὸς καὶ προεκάλεσαν μάχην πλησίον τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Νικίας ἐνίκησεν αὐτοὺς καὶ πολιορκήσας τὴν πόλιν παρ' ὀλίγον ἐκυρίευεν αὐτήν· ἀλλὰ στόλος ἐλθὼν ἐκ Σπάρτης καὶ Κορίνθου ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γυλίππου

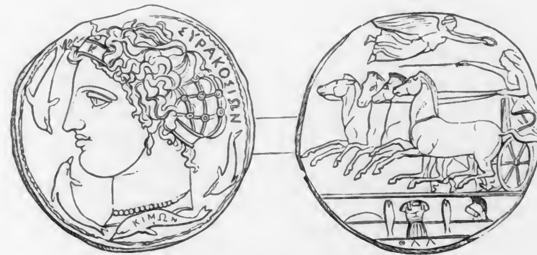

ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ.

Ὅπως λάβῃ μικράν τινα ἰδέαν ὁ ἀναγνώστης περὶ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ θεάτρου, σημειοῦμεν τὰ ἑξῆς. Ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ ὑπῆρχε βωμὸς Διονύσου καλούμενος Θυμέλη· ὁ δὲ περὶ αὐτὴν χῶρος ὠνομάζετο ὀρχήστρα· τὸ δὲ μέγα ἡμικύκλιον ὅπου ἦσαν τὰ καθίσματα τῶν θεατῶν ἐκαλεῖτο κοῖλον· πρὸς κυκλοφορίαν δὲ τῶν θεατῶν ἦσαν τὰ διαζώματα καὶ αἱ κερκίδες. Ἀπέναντι τοῦ κοίλου ἦτο ἡ σκηνή, ἧς ὁ πρὸς τὴν ὀρχήστραν τοῖχος ἐκαλεῖτο προσκήνιον· τὸ ἔδαφος τῆς σκηνῆς ὠνομάζετο λογεῖον· τὸ δὲ ὄπισθεν αὐτῆς ἦτο οἰκοδόμημα διώροφον, ἔχον τρεῖς πύλας, ὧν ἡ μεσαία ὠνομάζετο βασίλειος, αἱ δὲ ἑκατέρωθεν αὐτῆς δύο ἄλλαι ξένιαι, τὰ δὲ πλάγια τῆς σκηνῆς παρασκήνια.

ἐνέπνευσε θάρρος εἰς τοὺς Συρακουσίους. Ἀκολούθως ἦλθον καὶ ἄλλαι ἐπικουρίαι εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ γενομένης ναυμαχίας παρὰ τὸ στόμιον τοῦ λιμένος ἐνικήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ κράτος καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ λύσωσι τὴν πολιορκίαν. Δὲν εἶχον δὲ τροφάς, οὐδὲ ὑπῆρχε τρόπος νὰ πορισθῶσιν αὐτάς· ὥστε ἤρχισαν νὰ ὑποχωρῶσι διὰ ξηρᾶς ὅπως ὑπάγωσιν εἰς μέρη φιλικὰ ἐν τῇ νήσῳ. Ὁ Γύλιππος καὶ οἱ Συρακούσιοι ἐδίωκον αὐτούς, ἕως οὗ ἐπὶ τέλους περιέκλεισαν αὐτοὺς ἐντὸς βαθείας κοιλάδος καὶ ἐτόξευον καὶ ἔρριπτον ἀκόντια κατ' αὐτῶν, ἐνῷ ἐκεῖνοι προσεπάθουν νὰ σβέσωσι τὴν δίψαν των εἰς παρακείμενον ῥυάκιον ἀδιαφοροῦντες ἂν φονευθῶσιν.

Μὴ ὑπαρχούσης πλέον ἐλπίδος σωτηρίας, ὁ Νικίας μετὰ τοῦ στρατοῦ παρέδωκε τὰ ὅπλα. Καὶ τοὺς μὲν στρατηγοὺς οἱ Συρακούσιοι ἐθανάτωσαν, τοὺς δὲ στρατιώτας ἔκλεισαν εἰς τὰ πλησίον τῆς πόλεως λατομεῖα, ὅπου ἔμενον ἐκτεθειμένοι τὴν μὲν νύκτα εἰς τὸ ψῦχος καὶ τὴν ὑγρασίαν, τὴν δὲ ἡμέραν εἰς τὰς φλογερὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, καὶ ὡς ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπέθανον· μετὰ ἑβδομήκοντα δὲ ἡμέρας ὡδήγησαν αὐτοὺς δεσμίους εἰς τὴν πόλιν καὶ τοὺς ἐπώλησαν ὡς ἀνδράποδα. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀπαγγέλλοντες τὰ ποιήματα τοῦ Εὐριπίδου εἰς τοὺς κυρίους των ἠξιοῦντο τῆς εὐνοίας αὐτῶν καὶ ἠλευθεροῦντο· ἐπιστρέφοντες δὲ εἰς τὰς Ἀθήνας ηὐχαρίστουν τὸν ποιητὴν ὡς αἴτιον τῆς σωτηρίας των· ἃς μὴ φανῇ δὲ παράδοξον τοῦτο εἰς ἡμᾶς, καθότι οἱ ἀρχαῖοι ἐτίμων εἰς βαθμὸν ὕψιστον τοὺς μεγάλους αὐτῶν δραματικοὺς ποιητάς, διότι τὸ δρᾶμα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν δὲν ἦτο ἁπλῶς θεατρικὴ παράστασις, ὡς παρ' ἡμῖν σήμερον, ἀλλ' εἶχέ τι ὑπέρτερον, καὶ τὸ θέατρον στενῶς συνεδέετο μετὰ τῆς θρησκείας, συνταυτιζόμενον μετὰ τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου· καὶ διὰ τοῦτο οὐχὶ μόνον ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ Ἑλληνικῇ πόλει ὑπῆρχε θέατρον, εἰς τὸ ὁποῖον συνερχόμενοι οἱ πολῖται οὐχὶ μόνον διεσκέδαζον, ἀλλὰ καὶ ἐδιδάσκοντο πολλὰ καὶ ὑψηλὰ διδάγματα· ἐν τῷ θεάτρῳ παρίσταντο καὶ κωμῳδίαι, αἱ ὁποῖαι κατεκωμῴδουν τὰς ἀσχημίας τῶν κακῶς πολιτευομένων καὶ οὕτω ἐχρησίμευον ὡς εἶδός τι γελοιογραφικῶν περιοδικῶν.

ΝΟΜΙΣΜΑ ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ.

ΚΕΦ. ΙΑ΄.

ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ ΚΑΙ Η ΕΝ ΑΙΓΟΣ ΠΟΤΑΜΟΙΣ ΜΑΧΗ. 406—402 Π. Χ.

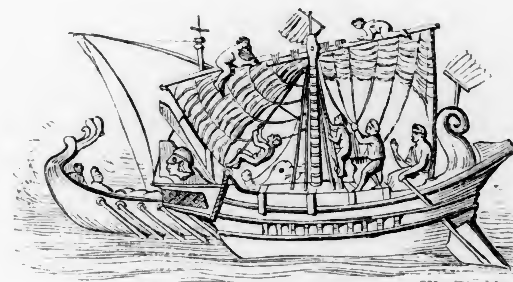

Ο πόλεμος ἐξηκολούθει· καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι δὲν κατεβάλλοντο, οἱ δὲ Σπαρτιᾶται φροντίζοντες μόνον περὶ τῆς ἡγεμονίας ἦσαν ἀδιάφοροι περὶ τῶν γενικῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦλθον εἰς συνθήκας μετὰ τῶν Περσῶν. Εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην ἐδόθη ἀμνηστεία καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν ἡ πόλις· ὁ δὲ ἐπανακτήσας πολλὰς πόλεις καὶ νήσους ἐπέστρεψεν εἰς Πειραιᾶ μετὰ στόλου ἐκ διακοσίων πλοίων κεκοσμημένων διὰ τῶν πολυτίμων λαφύρων τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἐκ τῶν νικηθέντων ἐχθρῶν· οὕτω δὲ ἐκόμιζεν εἰς τὴν πατρίδα του θησαυροὺς διπλασίους ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἀπώλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Σικελίᾳ· οἱ φίλοι του ὅμως ἐλυποῦντο ὅτι κατῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του ἐν ἀποφράδι ἡμέρᾳ, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεκδύοντες τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς τῶν κοσμημάτων αὐτοῦ, ἐκαθάριζον καὶ ἔλουον αὐτό· δι' ὃ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οἱ πολῖται ἀπέφευγον ν' ἀρχίσωσιν ἔργον τι ἢ νὰ ἔλθωσιν εἰς λῃψοδοσίας.

Ἐν Σπάρτῃ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἔλαβε τὴν ἀρχηγίαν ὁ Λύσανδρος ἀνήκων εἰς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν καὶ ἔχων μεγάλην ἱκανότητα· οὗτος ναυμαχήσας παρὰ τὴν Ἔφεσον ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους. Καίτοι δὲ ἡ ζημία τῶν ἡττηθέντων δὲν ἦτο μεγάλη, οἱ ἐν Ἀθήναις ὅμως ἐχθροὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου εὗρον ἀφορμὴν νὰ διαβάλωσιν αὐτὸν εἰς τὸν δῆμον, ὅστις ἀντ' αὐτοῦ διώρισε ναύαρχον τὸν Κόνωνα. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἀπεσύρθη εἰς τὸ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον φρούριόν του, ὅπερ εἶχε κτίσῃ ὅτε ἦτο ἐξόριστος.

Ὁ δὲ στόλος τῶν Ἀθηναίων συγκείμενος ἐξ 110 πλοίων ἀπήντησε παρὰ τὰς νήσους Ἀργινούσας τὸν στόλον τῶν Σπαρτιατῶν ναυαρχούμενον ὑπὸ τοῦ Καλλικρατίδου. Οἱ Σπαρτιᾶται εἶχον μόνον πεντήκοντα πλοῖα καὶ ὡς ἐκ τούτου συνεβούλευσέ τις τὸν Καλλικρατίδαν νὰ μὴ ναυμαχήσῃ· ὁ δὲ ἀπεκρίθη ὅτι ἡ Σπάρτη δὲν ἤθελεν αἰσθανθῆ τὴν στέρησίν του, καὶ ὅτι ἦτο αἰσχρὸν νὰ φύγῃ ἀπὸ τοὺς πολεμίους. Μάχης γενομένης, οἱ Ἀθηναῖοι ἐκέρδησαν ἐντελῆ νίκην, ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἐφονεύθη καὶ ὁ Σπαρτιατικὸς στόλος κατεκερματίσθη· ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπώλεσαν πολλοὺς ἄνδρας ἕνεκα μεγάλης τρικυμίας κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ ἄλλα πλοῖα δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἔλθωσιν εἰς σωτηρίαν τῶν ἐν τῇ μάχῃ παθόντων πλοίων.

Οἱ συγγενεῖς τῶν καταποντισθέντων ἤγαγον εἰς δίκην τοὺς στρατηγήσαντας κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην κατηγοροῦντες αὐτοὺς ὡς ἀμελήσαντας

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΝΗΕΣ.

νὰ σώσωσι τοὺς συμπολίτας των, καὶ οἱ δυστυχεῖς στρατηγοὶ ἀντὶ νὰ ἀνταμειφθῶσι διὰ τὴν ἀνδρίαν των, κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον καὶ ἀπανθρώπως ἐφονεύθησαν.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὁ Λύσανδρος δραστηρίως κατεγίνετο νὰ συναναθροίσῃ νέον στόλον ἐκ τῶν συμμαχικῶν πλοίων καὶ νὰ ναυπηγήσῃ νέα πλοῖα ἐκ τῶν χρημάτων τὰ ὁποῖα ἔλαβε παρὰ τοῦ Κύρου, υἱοῦ τοῦ Δαρείου, βασιλέως τῆς Περσίας. Ὁ ἡγεμονόπαις οὗτος ἐστάλη παρὰ τοῦ πατρός του ὡς σατράπης τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἶχε πολλὰ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ προσόντα. Γνωρίζων δὲ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἡνωμένη ἀπετέλει φοβερὰν δύναμιν, προσεπάθει διὰ παντοίων μέσων νὰ ὑποδαυλίζῃ τὰς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἔριδας. Ὁ Λύσανδρος βοηθούμενος χρηματικῶς ὑπὸ τοῦ Κύρου καὶ σχηματίσας στόλον ἐλεηλάτει τὰ παράλια τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς Εὐβοίας, ἔτι δὲ καὶ αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς πρὸς χλεύην τῶν Ἀθηναίων. Οὗτοι δὲ ἔπεμψαν κατ' αὐτοῦ στόλον, ψηφίσαντες νὰ κόπτωσι τὸν μέγαν

δάκτυλον τῆς δεξιᾶς χειρὸς παντὸς αἰχμαλώτου ὡς λαβόντος Περσικὸν χρυσόν. Ὁ Λύσανδρος ἀποπλεύσας ἦλθεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον μετὰ τοῦ στόλου του καὶ ἐκυρίευσε τὴν πόλιν Λάμψακον εἰς τὸ μέρος τῆς Ἀσίας, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διώκοντες αὐτὸν ἠγκυροβόλησαν εἰς τὴν ἀπέναντι Θρᾳκικὴν παραλίαν, πλησίον τοῦ μέρους ὅπερ ὠνομάζετο Αἰγὸς ποταμοὶ καὶ ἀπεῖχε δύο περίπου μίλια ἀπὸ τὴν Σηστόν. Λίαν πρωῒ ὁ Λύσανδρος διέταξε πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ νὰ προγευματίσωσι καὶ ἐμβάντες εἰς τὰ πλοῖα νὰ ἦναι ἕτοιμοι, ἀλλὰ νὰ μὴ κινηθῶσιν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑτέρου ἐπίσης εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα καὶ προχωρήσαντες μέχρι τῆς Λαμψάκου προεκάλουν τοὺς Σπαρτιάτας εἰς ναυμαχίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι δὲν ἐκινοῦντο, ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὴν θέσιν των, ἥτις ἦτο ἀνοικτὴ παραλία καὶ ὅλως ἀκατοίκητος· ὥστε οἱ ναῦται καὶ οἱ στρατιῶται μετέβαινον εἰς Σηστόν, ἢ εἰς ἄλλα χωρία διὰ νὰ ἀγοράζωσι τροφάς. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐπανελήφθησαν τὰ αὐτά. Τὴν πρόκλησιν εἰς ναυμαχίαν δὲν ἐδέχοντο οἱ Σπαρτιᾶται, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπέλαβον ὅτι ἔπραττον τοῦτο ἐκ φόβου, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔγειναν μᾶλλον ἀπρόσεκτοι καὶ ἀπεμακρύνοντο ἐκ τῶν πλοίων των. Ἐκεῖ πλησίον ἐπί τινος ὑψώματος ἦτο τὸ μικρὸν φρούριον τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅστις ἔβλεπεν ἐκεῖθεν τὰ συμβαίνοντα καὶ παρετήρησεν ὅτι μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἀθηναίων, οἱ Σπαρτιᾶται ἔπεμπον πλοῖον ταχύπλουν καὶ παρεμόνευον τί ἔπραττον. Φοβούμενος ὁ Ἀλκιβιάδης μήπως οἱ Σπαρτιᾶται ὠφελούμενοι ἐκ τῆς απροσεξίας τῶν Ἀθηναίων βλάψωσιν αὐτούς, ἦλθεν εἰς τοὺς στρατηγοὺς καὶ προέτρεψεν αὐτοὺς ν' ἀφήσωσιν ἐκείνην τὴν θέσιν καὶ νὰ ὑπάγωσιν εἰς Σηστόν, ὅπου ὑπῆρχε καὶ λιμὴν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν πλοίων καὶ τροφαὶ ἄφθονοι. Ἐκεῖνοι ὅμως περιπαικτικῶς εἶπον εἰς αὐτὸν ὅτι δὲν εἶχον ἀνάγκην τῶν συμβουλῶν του, διότι ὄντες αὐτοὶ στρατηγοὶ εἴξευρον τί ἔπραττον· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐπέστρεψεν εἰς τὸ φρούριόν του προβλέπων τὸ κακὸν ὅπερ ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του.

Μέχρι τῆς πέμπτης ἡμέρας καθ' ἑκάστην συνέβαινον τὰ αὐτά· κατ' αὐτὴν ὅμως, τὸ πλοῖον τὸ ὁποῖον παρεμόνευεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης ὕψωσεν ἀσπίδα εἰς τὸν ἱστὸν ὡς σημεῖον ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι καταλιπόντες τὰ πλοῖά των διεσκορπίσθησαν πρὸς ζήτησιν τροφῶν. Εὐθὺς ὁ Λύσανδρος ἐκτείνας εἰς μίαν γραμμὴν τὰ πλοῖά του ὄντα 180 τὸν ἀριθμόν, διὰ ταχείας κωπηλασίας ἐπέπεσε κατὰ τῶν Ἀθηναϊκῶν πλοίων τὰ ὁποῖα ἦσαν ἔρημα ἀνθρώπων. Πάντες οἱ στρατηγοὶ ἔλειπον ἐκτὸς τοῦ Κόνωνος, ὅστις πληρώσας ὀκτὼ πλοῖα ἐν μεγίστῃ σπουδῇ ἀπέπλευσε μόλις διασωθείς. Ὁ δὲ λοιπὸς στόλος καὶ μέρος τῶν πληρωμάτων αὐτοῦ ἔπεσον εἰς χεῖρας τοῦ Λυσάνδρου, ὅστις διέταξε καὶ ἐθανάτωσαν τρεῖς χιλιάδας περίπου ἄνδρας.

Ὁ Κόνων, πέμψας ἓν πλοῖον διὰ ν' ἀναγγείλῃ τὸ θλιβερὸν γεγονὸς εἰς Ἀθήνας, αὐτὸς ἀπέπλευσε μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τὴν νῆσον Κύπρον νομίζων ὅτι οὕτω ἠδύνατο νὰ ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα του καλλίτερα, παρὰ ἐὰν ἐπανήρχετο εἰς αὐτὴν ἵνα συνυποστῇ μετὰ τῶν ἄλλων τὴν καταστροφὴν ἥτις ταχέως ἔμελλε νὰ πέσῃ κατ' αὐτῆς.

Ἦτο νὺξ ὅτε τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὴν θλιβερὰν ἀγγελίαν ἔφθασεν εἰς Πειραιᾶ, καὶ εὐθὺς ἔγεινε γνωστὸν τὸ μέγα δεινὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν, καὶ πανταχοῦ ἠκούοντο κλαυθμοὶ καὶ κοπετοὶ καὶ μέγα πένθος ἐκάλυψε

ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

τὸ ἄστυ· συνήρχοντο δὲ πάντες εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ νὰ συγκλαύσωσι καὶ νὰ συσκεφθῶσι περὶ τῶν πρακτέων. Οὐδεὶς δὲ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκείνην. Ὁ στόλος κατεστράφη καὶ μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ ἄριστοι ἄνδρες· ὁ δὲ Λύσανδρος ἤρχετο κατὰ τῆς πόλεως καὶ καθ' ὁδὸν ὑπέτασσε τὰς πιστὰς εἰς τοὺς Ἀθηναίους νήσους ἐκδιώκων τὰς φρουράς. Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ ἔφθασεν εἰς Πειραιᾶ τὸν ὁποῖον περιέκλεισε διὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν πλοίων, ἐν ᾧ στράτευμα Σπαρτιατικὸν περιέζωσε τὴν πόλιν διὰ ξηρᾶς βοηθούμενον καὶ ὑπὸ πολλῶν συμμάχων.

Οὐδαμόθεν ἤλπιζον οἱ Ἀθηναῖοι νὰ λάβωσι βοήθειαν, καὶ ἂν ἀνθίσταντο περισσότερον, οἱ νικηταὶ θὰ καθίσταντο σκληρότεροι· διὰ τοῦτο προέτειναν

νὰ ἔλθωσιν εἰς διαπραγματεύσεις. Οἱ μόνοι ὅροι τοὺς ὁποίους ἐδέχοντο οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν, νὰ κατεδαφίσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μακρὰ τείχη, νὰ παραδώσωσι πάντα τὰ ἐναπομείναντα πλοῖά των ἐκτὸς δώδεκα, καὶ νὰ ἦναι σύμμαχοι τῆς Σπάρτης. Οἱ ὅροι οὗτοι ἐφάνησαν σκληροὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ τοὺς δεχθῶσι, διότι δὲν ὑπῆρχον τροφαὶ ἐν τῇ πόλει. Τότε ὁ Λύσανδρος εἰσέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς καὶ ὁ λαὸς κατηδάφιζε τὰ τείχη ὑπὸ τὸν ἦχον αὐλητρίδων ὡς νὰ ἦτο ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος. Ἔπειτα κατέλυσε τοῦ νόμους τοῦ Σόλωνος καὶ ἔδωκε τὴν ἀρχὴν εἰς τριάκοντα ἄνδρας, τῶν ὁποίων καθῆκον ἦτο νὰ κρατῶσι τοὺς Ἀθηναίους ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Σπαρτιατῶν. Οὗτοι δὲ ἐφάνησαν τόσον σκληροὶ καὶ θηριώδεις εἰς τοὺς συμπολίτας των, ὥστε ὠνομάσθησαν οἱ Τριάκοντα τύραννοι. Οὕτω λοιπὸν ἔλαβε τέλος ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἐν ἔτει 404 π. Χ. διαρκέσας εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἔτη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ.

Οἱ Ἀθηναῖοι κατήντησαν εἰς ἀθλιωτάτην κατάστασιν καὶ ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται μήπως ἦτο δυνατὸν ν' ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς τῶν δεινῶν ὁ Ἀλκιβιάδης· φαίνεται δὲ ὅτι καὶ οἱ Σπαρτιᾶται ἐφοβοῦντο τοῦτο. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης, μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἧτταν τῶν Ἀθηναίων, μὴ θεωρῶν ἑαυτὸν ἀσφαλῆ ἐν Θρᾴκῃ, μετέβη εἰς τὸν σατράπην τῆς Φρυγίας Φαρνάβαζον· ἀλλ' οἱ Σπαρτιᾶται παρακινούμενοι ὑπὸ τῶν Τριάκοντα τυράννων ἔγραψαν εἰς αὐτὸν νὰ τὸν φονεύσῃ· ὁ δὲ ὑπεσχέθη καὶ ἔπεμψεν ἀνθρώπους πρὸς τοῦτον τὸν σκοπόν, οἵτινες περικυκλώσαντες τὴν οἰκίαν του ἐπυρπόλησαν αὐτήν. Ἰδὼν τοῦτο ὁ Ἀλκιβιάδης ὥρμησε διὰ τῶν φλογῶν μὲ τὸ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ διεσκόρπισεν αὐτούς· οἱ δὲ ἠκόντιζον κατ' αὐτοῦ μακρόθεν ἕως οὗ κτυπηθεὶς θανασίμως ἀπέθανεν. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ Τιμάνδρα λαβοῦσα τὸ σῶμά του καὶ περικοσμήσασα διὰ τῶν πολυτίμων της ἐνδυμάτων ἔθαψεν αὐτὸ εἰς τὴν πόλιν Μέλισσαν. Ὁ Ἀλκιβιάδης εἶχεν υἱὸν ἐν Ἀθήναις τὸν ὁποῖον οἱ Τριάκοντα ἠθέλησαν νὰ φονεύσωσιν, ἀλλὰ διέφυγεν αὐτούς· κατὰ τὴν τρομοκρατίαν ὅμως ταύτην, ἥτις διήρκεσεν ὀκτὼ μόνον μῆνας, ἐφόνευσαν ἀδίκως 1400 πολίτας καὶ ἐξώρισαν ἕως πεντακισχιλίους. Ἀλλ' ὁ ἀνδρεῖος καὶ φιλόπατρις Θρασύβουλος μετ' ἄλλων τολμηρῶν φυγάδων κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν ἀνέτρεψε τὴν τυραννίαν καὶ ἀποκατέστησε πάλιν τὴν δημοκρατίαν. 403 π. Χ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤκμασεν ἐν Ἀθήναις ὁ περίφημος τῆς ἀρχαιότητος φιλόσοφος Σωκράτης, περὶ οὗ κατάλληλον θεωρῶ νὰ εἴπω ἐν συνόψει ὀλίγας λέξεις ἐνταῦθα.

Ὁ Σωκράτης ἐγεννήθη κατὰ τὸ 468 ἔτος π. Χ. ἐκ πατρὸς μὲν Σωφρονίσκου, λιθουργοῦ τὴν τέχνην, μητρὸς δὲ Φαιναρέτης μαίας. Ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ ἐδιδάχθη τὴν τέχνην τοῦ πατρός του, ἀλλὰ ταχέως παραιτηθεὶς αὐτῆς ἐδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας, εἰς ἣν μεγάλως ηὐδοκίμησε καὶ καταλιπὼν τὰ παλαιὰ συστήματα ἵδρυσε νέον φιλοσοφικὸν σύστημα ὅπερ ἀνέπτυσσεν εἰς τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ μετὰ πολλῆς διαλεκτικῆς δεινότητος. Βάσις τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ ἦτο ἡ ἠθική, ἣν ἐθεώρει ὡς τὴν μόνην ἀληθῆ ἐπιστήμην. Ἔλεγε δὲ ὅτι ἓν μόνον ἀγαθὸν ὑπάρχει, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἐπιστήμη· καὶ ἓν μόνον κακόν, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἀμάθεια. Ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν εἰς μέρος ὡρισμένον, οὐδὲ μισθὸν ἐλάμβανεν παρὰ τῶν ἀκροατῶν του· ἀλλὰ διελέγετο πανταχοῦ καὶ μὲ πάντας τοὺς θέλοντας νὰ τὸν ἀκούωσιν. Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις ἤλεγχεν αὐστηρότατα τοὺς μεγαλοφρονοῦντας καὶ τοὺς σοφιστάς, ἐφθονήθη ὑπ' αὐτῶν καὶ διεβλήθη εἰς τὸν λαὸν ὡς διαφθορεὺς τῶν ἠθῶν καὶ τῆς θρησκείας. Τέλος ἐναχθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον ὑπὸ Ἀνύτου, Λύκωνος καὶ Μελίτου, καὶ κατηγορηθεὶς ὡς εἰσηγούμενος καινὰ δαιμόνια καὶ διαφθείρων τοὺς νέους, κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Ἀπέθανε δὲ τὸ β'. ἔτος τῆς 95 Ὀλυμπιάδος, δηλαδὴ 399 π. Χ. πιὼν κώνειον· ἦτο δὲ τὴν ἡλικίαν ἐτῶν ἑβδομήκοντα. Τῶν δὲ διαδεχθέντων αὐτὸν φιλοσόφων οἱ κορυφαιότατοι εἶναι ὁ Πλάτων, Ξενοφῶν καὶ Ἀντισθένης. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σωκράτης οὐδὲν συνέγραψε, τὰς πράξεις καὶ τὰ δόγματα αὐτοῦ μανθάνομεν ἐκ τῶν ἀθανάτων συγγραμμάτων τῶν προσφιλῶν μαθητῶν αὐτοῦ Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος.

ΚΕΦ. ΙΒ΄.

ΟΙ ΜΕΤΑ ΚΥΡΟΥ ΜΥΡΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ. 401 Π. Χ.

ΜΕΤΑ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἐν ᾧ ἐν Ἑλλάδι ἤρχισε νὰ ἐπικρατῇ ἡσυχία, ὁ γηραιὸς βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος ὁ Νόθος ἀπέθανε καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν ὁ πρεσβύτερος αὐτοῦ υἱὸς Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων. Οὗτος ἦτο μὲν ὁ πρεσβύτερος, ἀλλ᾽ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κῦρος, ὅστις ἐγεννήθη ἀφ᾽ οὗ ἤρχισε νὰ βασιλεύῃ ὁ πατήρ του, ἐκήρυξεν ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ νόμιμος διάδοχος καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ ἀπὸ τὰς Σάρδεις εἰς Περσίαν διὰ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν βασιλείαν, βοηθούμενος ὑπὸ πολλῶν Ἑλλήνων μισθωτῶν στρατιωτῶν. Ὁ Κλέαρχος, ὅστις ἦτο φυγὰς Λακεδαιμόνιος, καὶ ἄλλοι Ἕλληνες στρατηγοὶ συνήθροισαν διὰ τὸν Κῦρον τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν, ἥτις ὑπερέβαινε τὰς δέκα χιλιάδας· μεταξὺ δὲ τούτων ἦτο καὶ Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὅστις περιέγραψε τὴν ἐκ στρατείαν ταύτην εἰς τὸ ὡραῖον σύγγραμμά του τὸ ὀνομαζόμενον "Κύρου ἀνάβασις"· ὁ αὐτὸς συνέγραψε καὶ ἄλλα συγγράμματα, ἐν οἷς καὶ "τὰ Ἑλληνικά", δηλαδὴ ἱστορίαν τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ὁ Ξενοφῶν ἀνῆκεν εἰς τὸ ἱππικόν, τὸ πλεῖστον ὅμως τοῦ στρατοῦ ἦτο πεζικὸν καὶ βαρέως ὡπλισμένον· οἱ δὲ τοιοῦτοι στρατιῶται ἐλέγοντο ὁπλῖται. Συνήθροισε δὲ ὁ Κῦρος καὶ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας βαρβαρικοῦ στρατοῦ, τοῦ ὁποίου αὐτὸς ἐστρατήγει. Ἔχων ταύτην τὴν δύναμιν ὁ Κῦρος ἐπορεύθη διὰ τῆς Συρίας καὶ διαβὰς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν παρὰ τὴν πόλιν Θάψακον, συνήντησε τὸν μέγαν στρατὸν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου παρὰ τὰ Κούναξα ἀπέχοντα τῆς Βαβυλῶνος ἑπτὰ μίλια. Οἱ Ἕλληνες

ἐνίκησαν πάντας τοὺς ἐλθόντας κατ᾽ αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἀλλ᾽ ὁ Κῦρος ὁρμήσας κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἀπροφυλάκτως ἐφονεύθη, καὶ τὸ βαρβαρικὸν αὐτοῦ στράτευμα ἐτράπη εἰς φυγήν, ὥστε οἱ Ἕλληνες ἔμειναν μόνοι ἐν μέσῳ τῆς χώρας τῶν πολεμίων, ἄνευ τροφῶν, ἄνευ χρημάτων καὶ ἄνευ ὁδηγῶν.

Ὁ Ἀρταξέρξης πέμψας κήρυκας εἰς τοὺς Ἕλληνας προσεποιήθη ὅτι ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετ᾽ αὐτῶν καὶ ὑπεσχέθη νὰ ὁδηγήσῃ

Ο ΠΟΤΑΜΟΣ ΕΥΦΡΑΤΗΣ.

αὐτοὺς ἀσφαλῶς εἰς τὴν πατρίδα των, ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅμως νὰ μὴ βλάπτωσι τὴν ἑαυτοῦ χώραν, διὰ τῆς ὁποίας ἔμελλον νὰ διέλθωσιν. Οἱ Ἕλληνες προθύμως ἐδέχθησαν τὰς προτάσεις τοῦ βασιλέως καὶ ἠκολούθουν τοὺς ὁδηγοὺς τοὺς ὁποίους ἔπεμψεν εἰς αὐτοὺς νὰ τοὺς ὁδηγήσωσιν εἰς μέρη ὅπου θὰ εὕρισκον εὐκόλως τροφάς· ταῦτα ὅμως ἦσαν πέραν τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ τὸν ὁποῖον διέβησαν διὰ γεφύρας ἐκ πλοίων ἐζευγμένων. Μετ᾽ ὀλίγας ἡμέρας ὁ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ μετὰ λοχαγῶν τινων προσεκλήθησαν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους εἰς τὸ Περσικὸν στρατόπεδον καὶ εὐθὺς

συλληφθέντες ἐστάλησαν εἰς τὸν βασιλέα ὅστις διέταξε καὶ τοὺς ἐθανάτωσαν. Ἔπειτα διετάχθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ παραδώσωσι τὰ ὅπλα των, ὡς ἀνήκοντες τώρα εἰς τὸν μέγαν βασιλέα καθὼς ἄλλοτε εἰς τὸν Κῦρον.

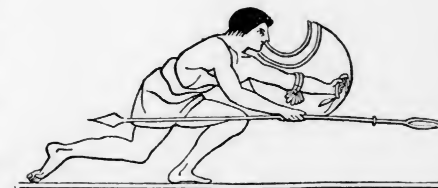
Ἡ παράδοσις τῶν ὅπλων ἦτο πρᾶξις τὴν ὁποίαν οὐδέποτε θὰ ἔκαμνον· εὑρίσκοντο ὅμως εἰς δεινοτάτην θέσιν· ἀπεῖχον ἀπὸ τὴν πατρίδα των ὁδὸν ὀκτὼ μηνῶν, κωλυόμενοι ὑπὸ δύο μεγίστων ποταμῶν καὶ ἐρήμων πεδιάδων καὶ ὄντες ἐν μέσῳ χώρας ἐχθρικῆς, περικυκλωμένοι ὑπὸ πολεμίων πανταχόθεν, ἄνευ στρατηγῶν καὶ μὴ γνωρίζοντες τὰς ὁδούς· κατὰ πᾶσαν δὲ στιγμὴν περιέμενον νὰ προσβληθῶσιν ὑπὸ ἐχθρῶν πολλαπλασίων. Πάντες εὑρίσκοντο εἰς ἀμηχανίαν, καὶ οὐδεὶς ἀνῆψε πῦρ διὰ τὸ δεῖπνον· ἕκαστος ἀνεπαύετο ὅπου εὑρέθη καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ ἐκ φόβου καὶ ἀνησυχίας προβλέπων αἰσχύνην, θάνατον καὶ δουλείαν, καὶ οὐδέποτε πλέον ἐλπίζων νὰ ἴδῃ τὴν Ἑλλάδα, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του.

ΕΛΛΗΝ ΟΠΛΙΤΗΣ.

Ἀλλὰ τὴν νύκτα ταύτην ὁ Ξενοφῶν ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ ὅ,τι ἠδύνατο ὅπως σώσῃ ἑαυτὸν καὶ τὸ στράτευμα. Μόνη ἐλπὶς ἔμενε, νὰ λάβῃ τις τὴν ἀρχηγίαν, καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες ἐφύλαξαν πιστῶς τοὺς ὅρκους των, ὁ Ξενοφῶν ἐπίστευεν ὅτι οἱ θεοὶ θὰ βοηθήσωσιν αὐτούς.

Συγκαλέσας λοιπὸν τοὺς ἀπομείναντας ἀξιωματικούς, ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς θάρρος καὶ ἐλπίδα, λέγων ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν δυνατώτεροι καὶ ἀνδρειότεροι τῶν Περσῶν, καὶ ὅτι ἡνωμένοι ἠδύναντο ν' ἀποκρούσωσι πᾶσαν ἐπίθεσιν τῶν πολεμίων. Τὰς δὲ τροφὰς θὰ τὰς ἁρπάσωσι παρὰ τῶν ἐχθρῶν· ὅσους δὲ ποταμοὺς δὲν δύνανται νὰ διαβῶσιν, εὑρόντες τὰς πηγάς των θὰ τοὺς περικάμψωσι. Πᾶς ὅμως στρατιώτης πρέπει νὰ ὑποσχεθῇ νὰ φυλάττῃ τὴν πειθαρχίαν, καὶ αὐτὸς ὑπακούων καὶ εἰς τοὺς ἄλλους μὴ ἐπιτρέπων νὰ παρακούωσιν· οὕτω δὲ θέλομεν δείξῃ εἰς τὸν Ἀρταξέρξην ὅτι καὶ ἂν ἐφόνευσε τὸν Κλέαρχον ὑπάρχουσιν ὅμως ἀκόμη μύριοι Κλέαρχοι ἐπίσης ἄξιοι ὡς ἐκεῖνος. Ὁ στρατὸς ὑπήκουσεν, ἀνέλαβεν ἐλπίδα καὶ θάρρος, ὑπεσχέθη ἐντελῆ πειθαρχίαν καὶ ἤρχισεν ἡ κατάβασις ἡ ὁποία ἔμεινε περίφημος εἰς τὴν ἱστορίαν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν ὁ Λακεδαιμόνιος, ὁ πρεσβύτερος τῶν

στρατηγῶν, ἔλαβε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ καὶ προεπορεύετο, ὁ δὲ Ξενοφῶν ὠπισθοφυλάκει. Οἱ Πέρσαι ἐν τουτοις ἐδίωκον αὐτοὺς τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες μακρόθεν, οὐδέποτε ὅμως ἤρχοντο εἰς χεῖρας ἐκ τοῦ πλησίον· πρὸς δὲ τὴν ἑσπέραν ἐπέστρεφον καὶ ἐστρατοπέδευον μακρὰν τῶν Ἑλλήνων φοβούμενοι μήπως τὴν νύκτα ἐπιπέσωσι κατ' αὐτῶν. Ἑσπέραν τινά, ὅτε κατὰ τὸ σύνηθες οἱ Πέρσαι ἐπέστρεφον διὰ τὴν νύκτα, οἱ Ἕλληνες ἀντὶ νὰ ἀναπαυθῶσι καὶ νὰ δειπνήσωσιν, ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν καὶ οὕτω ἀπεμακρύνθησαν πολὺ τῶν πολεμίων καὶ ἔφθασαν εἰς τὰ ὄρη τῶν Καρδούχων παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι ἦσαν φυλὴ ἀγρία καὶ δὲν ὑπετάσσοντο εἰς τὸν μέγαν βασιλέα, ἂν καὶ αὐτὸς τοὺς ἐθεώρει ὑπηκόους του. Οἱ Ἕλληνες ἀνέβησαν τὰ ὄρη ἀπαρατήρητοι καὶ ἐπεθύμουν νὰ διέλθωσιν αὐτὰ φιλικῶς, ἀλλ' οἱ Καρδοῦχοι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους δὲν ἔδειξαν διάθεσιν φιλίας καὶ ἀπαύστως ἐμάχοντο κατὰ τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἀπώλεσαν ἐνταῦθα περισσοτέρους ἀνθρώπους παρὰ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐκστρατείας ἐν Περσίᾳ. Διελθόντες τὰ ὄρη τῶν Καρδούχων ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας καὶ δι' ἄλλων ὀρεινῶν χωρῶν καὶ ὑπέφερον πολὺ ἐκ τοῦ δριμέος ψύχους καὶ τῆς πολλῆς χιόνος, ἕως οὗ ἔφθασαν εἰς μέρος ἐκ τοῦ ὁποίου εἶδον τὴν θάλασσαν, καὶ οἱ πρῶτοι ἰδόντες αὐτὴν ἐκραύγαζον "θάλασσα, θάλασσα" καὶ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διεδίδετο ἡ χαρμόσυνος εἴδησις καὶ πάντες ἔτρεχον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο Θάχης. Ἐνταῦθα ἐνηγκαλίζοντο οἱ στρατιῶται ἀλλήλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς δακρύοντες ἐκ χαρᾶς, καὶ ἀθροίσαντες λίθους ἐποίησαν σωρὸν μέγαν καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔθεσαν πολλὰ ὅπλα ἐχθρικά· ἀκολούθως δὲ προσήνεγκον θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς ὡς ὁδηγήσαντας αὐτοὺς ἀσφαλῶς εἰς τὴν θάλασσαν.

ΠΕΛΤΑΣΤΗΣ.

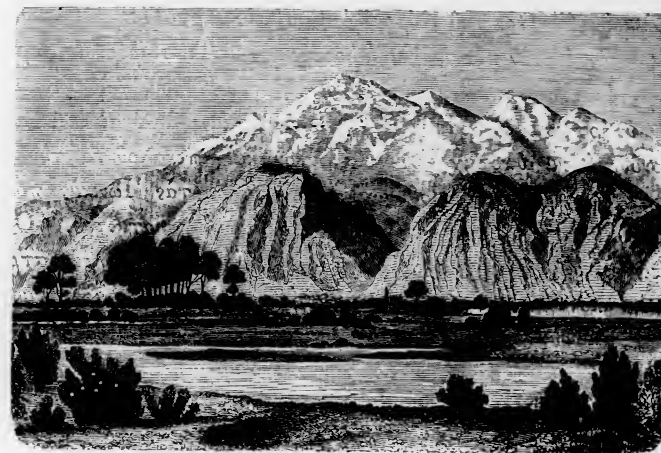
Ἡ θάλασσα ὅμως αὕτη ἦτο ὁ Εὔξεινος Πόντος, μακρὰν πρὸς ἀνατολάς· καίτοι δὲ εἶχον διέλθει τὸ δυσκολώτερον μέρος τῆς πορείας, ἔμενον ὅμως ἀκόμη πολλὰ δύσκολα μέρη νὰ διέλθωσι παρὰ τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὴν Τραπεζοῦντα, ἥτις ἦτο πόλις Ἑλληνικὴ παρὰ τὴν θάλασσαν, ὁλόκληρον ἔτος συνεπληρώθη ἀφ' ὅτου ἐπορεύθησαν κατὰ τοῦ Μεγάλου βασιλέως, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν ἠλαττώθη πολύ· συνωδεύοντο δὲ καὶ ὑπὸ πολλῶν γυναικῶν αἰχμαλωτίδων καὶ δούλων, τοὺς ὁποίους ἥρπασαν ἐκ τῶν πολεμίων. Καίτοι δὲ ὄντες ἐκ διαφόρων πόλεων

τῆς Ἑλλάδος, οὐδέποτε ὅμως ἦλθον εἰς ἔριδας. Μίαν μόνην φορὰν Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος δυσηρεστήθη μὲ τὸν Λακεδαιμόνιον Χειρίσοφον, διότι οὗτος εἶχε ῥαπίσῃ τὸν ὁδηγὸν καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸν ἔκαμε νὰ φύγῃ τὴν νύκτα.

Οἱ στρατιῶται, ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸ παράλιον, δὲν ἤθελον πλέον νὰ πορευθῶσι διὰ ξηρᾶς καὶ ἐπεθύμουν νὰ πλεύσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν πλοίων· τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο εὔκολον· ἔστειλαν λοιπὸν τὸν Χειρίσοφον νὰ μισθώσῃ πλοῖα, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύθησαν πεζῇ εἰς Κερασοῦντα, ἄλλην Ἑλληνικὴν πόλιν, καὶ ἐπειδὴ πλοῖα δὲν ἤρχοντο, ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν των, ποριζόμενοι τροφὰς ἐκ τῶν μερῶν τὰ ὁποῖα διήρχοντο. Τέλος ἔφθασαν εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ὕστερον βοηθήσαντες ἡγεμόνα τινὰ τῆς Θρᾴκης ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ ἐπολέμουν κατὰ τῶν ἐκεῖ Περσῶν.

ΛΗΚΥΘΟΣ.

ΠΕΔΙΟΝ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΫΓΕΤΟΝ.

ΚΕΦ. ΙΓ΄.

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ. ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ.

Νὰ τοῦ Λυκούργου ἡ πατρίς, ἡ γῆ τῶν ἀθανάτων,
ἡ γῆ μεγάλων πράξεων, μεγάλων ὀνομάτων!

Π. ΣΟΥΤΖΟΣ.

ΕΤΑ τὴν πτῶσιν τῶν Ἀθηνῶν, ἡ Σπάρτη ἔμεινεν ἄνευ σπουδαίου ἀντιπάλου ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐφέρετο λίαν ἀγερώχως πρὸς τὰς ἄλλας ὑποδεεστέρας ἐπικρατείας· εἰς δὲ τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι πρότερον ἦσαν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων, ἔπεμψαν οἱ Σπαρτιᾶται διοικητὰς ἰδίους, τοὺς ἁρμοστὰς καλουμένους, καὶ καταλύσαντες τὰς δημοκρατίας συνέστησαν ὀλιγαρχικὰς κυβερνήσεις. Ἡ διοίκησις τῶν ἁρμοστῶν ἦτο λίαν τυραννική, καὶ εἰς τὰ κατ' αὐτῶν παράπονα οὐδόλως προσεῖχον αἱ ἐν Σπάρτῃ ἀρχαί· ὅθεν αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις δὲν ἐβράδυναν νὰ αἰσθανθῶσιν ὅτι ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων πρότερον ἔχαιρον πλειοτέραν ἐλευθερίαν, ἢ νῦν ὑπὸ τὸν Σπαρτιατικὸν ζυγόν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Σπάρτη ἦτο λίαν ἰσχυρά, οὐδὲν κατὰ τὸ παρὸν ἠδύναντο νὰ πράξωσιν· ἐκαιροφυλάκτουν ὅμως ὅπως εὕρωσι κατάλληλον εὐκαιρίαν νὰ ἀποτινάξωσι τὸν βαρὺν αὐτῆς ζυγόν.

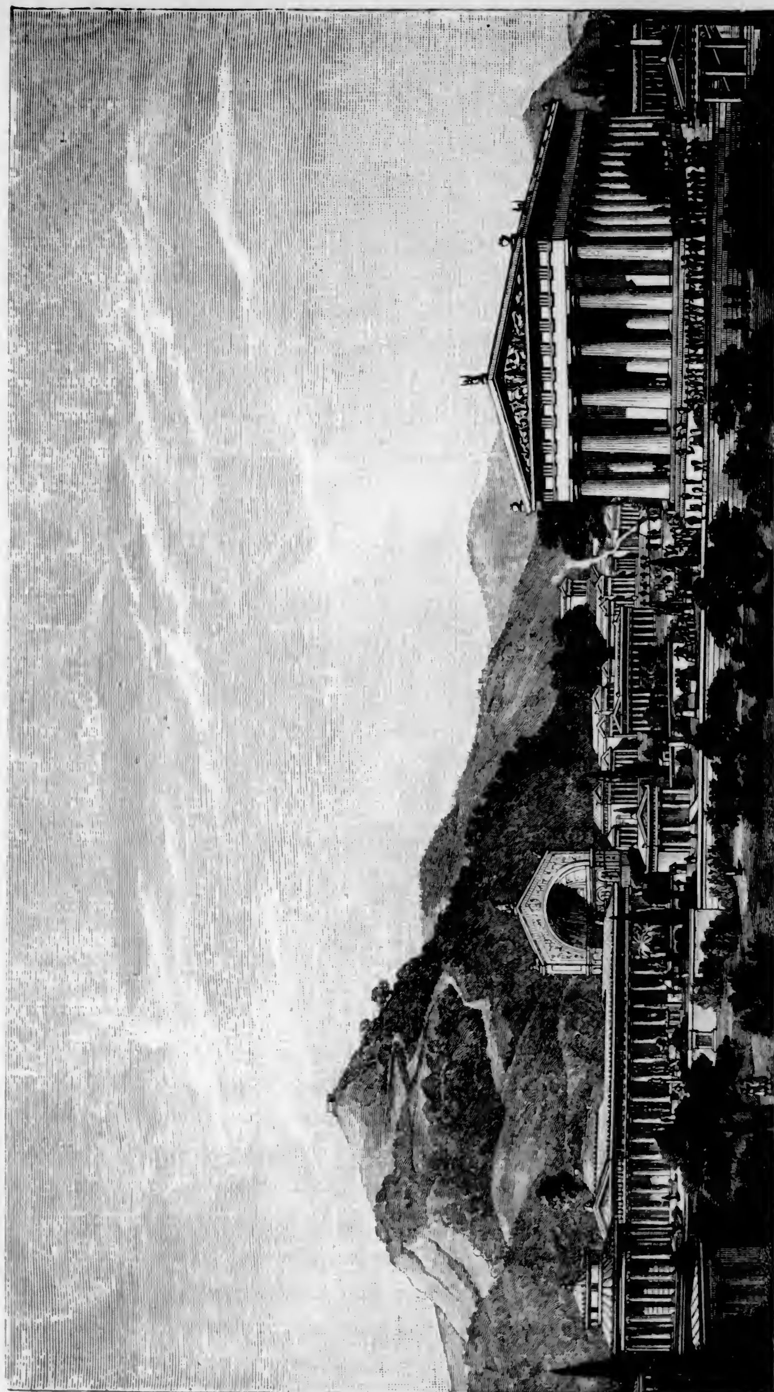
Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου, ὁ βασιλεὺς Αρταξέρξης θέλων ν' ἀνταμείψῃ τὴν πρὸς ἑαυτὸν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν τοῦ Τισσαφέρνους, προσέθηκεν εἰς τὴν προτέραν σατραπείαν αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ Κύρου, καὶ οὕτω κατέστησεν αὐτὸν ὑπέρτατον σατράπην τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· ἀλλ' αἱ ἐκεῖ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἠρνοῦντο νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς αὐτὸν καὶ ἐπεκαλοῦντο τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες προθύμως ἔπεμψαν εἰς τὰς Ἰωνικὰς πόλεις τὸν Θίμβρωνα ἁρμοστήν, δόντες αὐτῷ πεντακισχιλίους στρατιώτας. Ὅτε οὗτος ἔφθασεν εἰς Ἀσίαν, συνήγαγε καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖ Ἑλληνίδων πόλεων στρατιώτας οὐκ ὀλίγους· διότι αἱ πόλεις προθύμως ὑπήκουον εἰς τοὺς Σπαρτιάτας· προσλαβὼν δὲ καὶ τοὺς καταβάντας ἐκ τῆς Περσίας Ἕλληνας καὶ καταρτίσας στρατὸν ἐπαρκῆ, ἀντετάσσετο εἰς τὸν Τισσαφέρνην καὶ ἐκυρίευσε πόλεις τινάς· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐφαίνετο ἀρκούντως δραστήριος εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀνεκλήθη εἰς Σπάρτην καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐστάλη ὁ Δερκυλλίδας, ὅστις ἐθεωρεῖτο ἀνὴρ πολυμήχανος καὶ πανοῦργος. Οὗτος πληροφορηθεὶς ὅτι οἱ δύο σατράπαι Τισσαφέρνης καὶ Φαρνάβαζος ὑπώπτευον ἀλλήλους, συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ Τισσαφέρνους, ἀπήγαγε τὸ στράτευμα εἰς τὴν χώραν τοῦ Φαρναβάζου, καὶ κυριεύσας ἐν ὀκτὼ ἡμέραις ἐννέα πόλεις, ἔπεμψε πρὸς τὸν σατράπην κήρυκας καὶ ἠρώτα ἐὰν ἤθελε πόλεμον ἢ εἰρήνην. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Φαρνάβαζος ἀπεκρίθη ὅτι ἤθελεν εἰρήνην, ὁ Δερκυλλίδας ἐλθὼν μετὰ τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Βιθυνίδα Θρᾴκην, διῆλθε τὸν χειμῶνα ἐκεῖ καταπολεμῶν τοὺς Βιθυνούς. Μετὰ ταῦτα ἐλθὼν εἰς τὴν Χερρόνησον καὶ ἰδὼν ὅτι ἡ χώρα ἦτο παμφορωτάτη καὶ ἀρίστη ἐτείχισε τὸν ἰσθμὸν αὐτῆς ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ τείχους ἕνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ λιμένας, παμπληθεῖς δὲ νομὰς διὰ κτήνη. Ταῦτα δὲ πράξας διέβη πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐνταῦθα κυριεύσας τὸν Ἀταρνέα, κατεχόμενον ὑπὸ Χίων φυγάδων, καὶ ταμιεύσας ἐν αὐτῷ πολλὰς ζῳοτροφίας ἀπῆλθεν εἰς Ἔφεσον.

Καὶ μέχρι μὲν τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Δερκυλλίδας. Ἐπειδὴ ὅμως ἐγίνοντο παράπονα ὅτι ὁ Τισσαφέρνης δὲν ἄφινεν αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, διετάχθη ὁ Δερκυλλίδας ὑπὸ τῶν Ἐφόρων νὰ προσβάλῃ τὴν Καρίαν, ὅπου ἦτο ὁ οἶκος τοῦ Τισσαφέρνους, καὶ οὕτω ν' ἀναγκάσῃ αὐτὸν ν' ἀφήσῃ τὰς Ἰωνικὰς πόλεις ἐλευθέρας. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἦλθε καὶ ὁ Φαρνάβαζος παρὰ τὸν Τισσαφέρνην λέγων ὅτι ἦτο ἕτοιμος νὰ συμπολεμήσῃ μετ' αὐτοῦ ὅπως συνεκβάλωσιν ἐκ τῆς χώρας τοῦ βασιλέως τοὺς Ἕλληνας. Ὁ δὲ ἀκούσας αὐτόν, "πρῶτον, εἶπε, διάβηθι μετ' ἐμοῦ ἐπὶ Καρίαν, ἔπειτα δὲ καὶ περὶ τούτων θέλομεν συσκεφθῆ." Ὅτε δὲ ἔφθασαν ἐκεῖ, ἀπεφάσισαν νὰ καταστήσωσιν ἱκανὰς φρουρὰς εἰς τὰ ὀχυρώματα καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εὐθὺς πάλιν εἰς Ἰωνίαν.

Ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ Δερκυλλίδας ὅτι ἐπέρασαν τὸν Μαίανδρον ποταμόν, διέβαινε καὶ αὐτός, καὶ ἐν ᾧ ἐπορεύετο, εἶδον μακρόθεν οἱ πρόσκοποι μέγα πλῆθος βαρβαρικοῦ στρατεύματος. Εὐθὺς παρετάχθησαν οἱ Ἕλληνες εἰς μάχην. Τῶν δὲ βαρβάρων, ὁ μὲν Φαρνάβαζος ἤθελε νὰ πολεμήσῃ, ὁ δὲ Τισσαφέρνης δὲν ἐτόλμα, διότι ἐνεθυμεῖτο μετὰ πόσης ἀνδρίας ἐπολέμησαν οἱ Ἕλληνες ὅτε συνεξεστράτευσαν μετὰ τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου. Ἔπεμψε λοιπὸν εἰς τὸν Δερκυλλίδαν κήρυκα καὶ εἶπεν ὅτι ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς συνομιλίαν μετ' αὐτοῦ. Συγκατανεύσαντος δὲ τούτου, ἔγεινε συνέντευξις· καὶ ὁ μὲν Δερκυλλίδας ὡς ὅρον εἰρήνης ἀπῄτει τὴν πλήρη αὐτονομίαν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων, οἱ δὲ δύο σατράπαι τὴν ἀπέλευσιν τῶν Λακεδαιμονίων ἐκ τῆς χώρας τοῦ βασιλέως. Ταῦτα δὲ εἰπόντες πρὸς ἀλλήλους ἐποίησαν σπονδὰς ἕως οὗ ἀπαγγελθῶσι τὰ λεχθέντα εἰς Λακεδαίμονα καὶ εἰς Περσίαν.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττοντο ἐν Ἀσίᾳ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὀργιζόμενοι οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ πολλὰς αἰτίας κατὰ τῶν Ἠλείων, ἔπεμψαν στράτευμα εἰς Ἠλείαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλέως Ἄγιδος. Ὅτε δὲ ὁ στρατὸς ἤρχισε νὰ καταστρέφῃ τὴν χώραν, ἔγεινε σεισμός· ὁ δὲ Ἆγις, ὑπολαβὼν αὐτὸν ὡς σημεῖον ὀργῆς τῶν θεῶν, ἀπεσύρθη ἐκ τῆς χώρας τῶν πολεμίων. Ἀλλ' οἱ Ἠλεῖοι ἔγειναν πολὺ θρασύτεροι, καὶ ὡς ἐκ τούτου στράτευμα Λακεδαιμονίων πολυπληθέστερον εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἐπροξένησε πολλὰς ζημίας· ἐχύθη δὲ οὐχὶ ὀλίγον αἷμα. Νικηθέντων τῶν Ἠλείων, ἔγεινεν εἰρήνη ἐπὶ τῷ ὅρῳ οἱ Ἠλεῖοι νὰ ἦναι σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων. 399 π. Χ.

Ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ Ἠλείας, κατάλληλον θεωρῶ νὰ σημειώσω ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς Ὀλυμπίας, ἥτις ὑπῆρξε τόσον περίφημος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ. Ἡ ἐν Ἠλείᾳ τῆς Πελοποννήσου περίφημος καὶ ὡραιοτάτη κοιλὰς τῆς Ὀλυμπίας ἦτο χῶρος ἱερὸς εἰς ὃν οἱ ἁπανταχοῦ Ἕλληνες ἀπέβλεπον μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ. Ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ ἔτους 776 π. Χ. μέχρι τοῦ ἔτους 393 μ. Χ. ἐτελοῦντο τακτικῶς κατὰ πᾶσαν τετραετίαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, εἰς οὓς συνέρρεον χιλιάδες Ἑλλήνων ἐκ πασῶν τῶν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς κατοικουμένων χωρῶν. Ἡ πανελλήνιος αὕτη πανήγυρις πολὺ συνετέλει ὅπως μὴ χαλαρῶται ὁ σύνδεσμος τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος. Τὰ ἀγωνίσματα τὰ τελούμενα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πανηγύρεως ἦσαν πέντε· δρόμος, πάλη, πυγμή, ἅλμα καὶ δίσκος· ὅλα δὲ ὁμοῦ ἐκαλοῦντο πένταθλον. Ἐγίνοντο δὲ καὶ ἄλλοι ἀγῶνες καλλιτεχνικοί, δηλαδὴ μουσικῆς, ποιητικῆς καὶ φιλολογίας· οἱ δὲ κριταὶ καὶ ἐπιστάται τῶν ἀγώνων ἐκαλοῦντο ἀγωνοθέται καὶ Ἑλλανοδίκαι. Ὅσοι δὲ ἐνίκων ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐκαλοῦντο

Ο ΕΝ ΟΛΥΜΠΙΑι ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΣ.

Ὀλυμπιονίκαι· τὸ δὲ ἆθλον ἦτο κότινος στέφανος, δηλαδὴ ἐξ ἀγριελαίας. Οἱ ἀγῶνες οὗτοι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐχρησίμευον εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας καὶ πρὸς ὁρισμὸν τῆς χρονολογίας. Ἡ Ὀλυμπία ἦτο ὀνομαστὴ οὐχὶ μόνον διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ τελουμένους ἀγῶνας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς αὐτῆς καὶ τὰ ἀγάλματα, ἐν οἷς διέπρεπε τὸ κολοσσιαῖον τοῦ Διὸς ἄγαλμα, ὅπερ ὁ Φειδίας κατεσκεύασεν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος· παρίστατο δὲ ὁ Ζεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου χρυσελεφαντίνου καὶ κρατῶν ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ἄγαλμα Νίκης, ἐκ χρυσοῦ καὶ τούτου καὶ ἐλέφαντος κατεσκευασμένου, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σκῆπτρον διηνθισμένον διὰ πάντων τῶν μετάλλων· περὶ δὲ τὸ ἄγαλμα ἦσαν πολλὰ ἀγάλματα καὶ εἰκόνες δι' ὧν παρίσταντο τὰ

Ο ΕΝ ΟΛΥΜΠΙΑι ΖΕΥΣ.

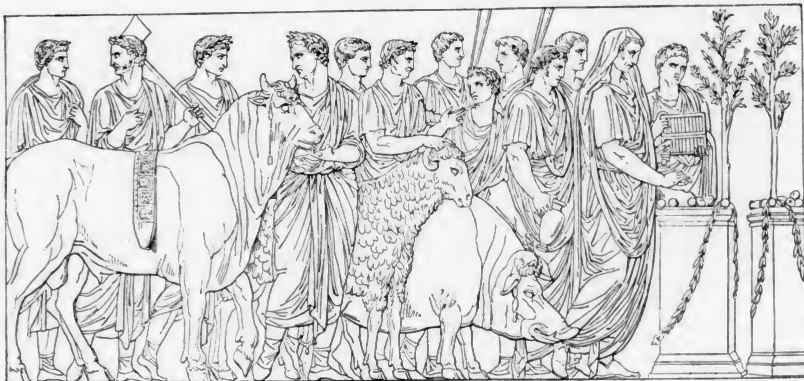

ΒΩΜΟΣ.

ἀνδραγαθήματα τοῦ Θησέως καὶ οἱ τοῦ Ἡρακλέους ἆθλοι καὶ πολλὰ ἄλλα· ἦτο δὲ τοιαύτη ἡ πολυτέλεια τοῦ ναοῦ τούτου, ὥστε οἱ εἰσερχόμενοι εἰς αὐτὸν κατελαμβάνοντο ὑπὸ ἐνθέου τινὸς καὶ μυστηριώδους ἐκπλήξεως. Ἐν τῷ μεγάλῳ περιβόλῳ τῶν ἱερῶν τούτων οἰκοδομῶν ἦσαν ἱδρυμένοι πολλοὶ βωμοί, ἐπὶ τῶν ὁποίων προσεφέροντο πλουσιώταται θυσίαι· ὁ δὲ τῷ Διῒ ἀφιερωμένος βωμὸς ἦτο μέγας, ἔχων περίμετρον κατὰ τὴν πρώτην κρηπῖδα ποδῶν 125, ὕψος δὲ 22. Ἐγίνοντο δὲ θυσίαι εἰς τὸν Δία καὶ ἄνευ τῆς πανηγύρεως ὑπὸ ἰδιωτῶν, καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ὑπὸ τῶν Ἠλείων.

Τὴν πανήγυριν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἔπαυσε διὰ βασιλικοῦ διατάγματος Θεοδόσιος ὁ Α'. κατὰ τὸ ἔτος 434 μ. Χ. ὅτε μετήνεγκε καὶ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα καταστράφη ὑπὸ πυρκαϊᾶς. Κατὰ δὲ τὸ ἀκόλουθον ἔτος 495 εἰσβαλὼν ὁ Ἀλάριχος μετὰ τῶν Γότθων,

ἐλεηλάτησε τὸν ναὸν καὶ ἐπήνεγκε φοβερὰν καταστροφήν. Ὁ πρῶτος περιηγητὴς ὅστις κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐπεσκέφθη τὴν Ὀλυμπίαν εἶναι ὁ Dr. Chandler (1766). Ἔκτοτε πολλοὶ ἄλλοι ἐπεσκέφθησαν τὸν ἱερὸν τοῦτον χῶρον καὶ περιέγραψαν αὐτόν· ἔγειναν δὲ καὶ μικραί τινες ἀνασκαφαί· ἀλλ' αἱ γενόμεναι ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς κυβερνήσεως, τῇ συγκαταθέσει τῆς Ἑλληνικῆς βουλῆς, εἶναι αἱ σπουδαιότεραι. Αἱ ἐργασίαι ἤρχισαν κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1875 καὶ διήρκεσαν μέχρι τοῦ 1881. Εἰργάζοντο δὲ κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι Μαΐου τριακόσιοι ἐργάται, καὶ ἀνεκαλύφθησαν πολλὰ καὶ σπουδαῖα λείψανα τοῦ ἀρχαίου ναοῦ καὶ πλεῖστα ἀγάλματα ἐν οἷς διαπρέπει ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους. Τὸ ἀνεκτίμητον τοῦτο κειμήλιον τῆς ἀρχαίας τέχνης εὑρέθη τῇ 7 Μαΐου 1877.

ΤΕΛΕΤΗ ΘΥΣΙΑΣ.

Κατὰ τὸ ἔτος 398 π. Χ. ἐπιστρέφων ὁ Ἆγις ἐκ Δελφῶν καὶ ἀσθενήσας καθ' ὁδόν, ἀπηνέχθη μὲν εἰς Λακεδαίμονα ἔτι ζῶν, ἐκεῖ δὲ ταχέως ἐτελεύτησε. Τοῦτον διεδέχθη ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀγησίλαος, ἀποκλεισθέντος ἐκ τῆς βασιλείας τοῦ Λεωτυχίδου, υἱοῦ τοῦ Ἄγιδος, ὡς ὄντος νόθου. Δὲν εἶχε δὲ γείνῃ εἰσέτι ἓν ἔτος ἀφ' ὅτου ἤρχισε νὰ βασιλεύῃ ὁ Ἀγησίλαος, καὶ μεγάλη συνωμοσία κατὰ τῶν καθεστώτων ἀνεκαλύφθη ἐν Σπάρτῃ. Ὅτε δὲ ἀνηγγέλθη εἰς τοὺς Ἐφόρους ἡ ἐπιβουλὴ καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ πράγματος, ὅστις ὠνομάζετο Κινάδων, εὐθὺς συνέλαβον αὐτὸν καὶ πολλοὺς τῶν συνωμοτῶν καὶ ἐθανάτωσαν πάντας· οὕτω δὲ οὐδόλως ἐβλάβη ἡ καθεστῶσα πολιτεία.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλθόντες τινὲς ἐξ Ἀσίας, ἀπήγγελλον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους ὅτι ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς παρεσκεύαζε μέγαν στόλον ἐν Φοινίκῃ ὅπως ἐκδιώξῃ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκ τῆς θαλάσσης. Ὁ Λύσανδρος,

ἐπιθυμῶν πολὺ νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἀσίαν πάλιν, ἔπεισε τὸν Ἀγησίλαον ν' ἀναλάβῃ τὴν στρατηγίαν καὶ νὰ πολεμήσῃ τοὺς βαρβάρους, πρὶν λάβωσι καιρὸν νὰ ἑτοιμασθῶσι κατὰ θάλασσαν. Παρουσιασθεὶς λοιπὸν ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὸν λαὸν εἶπεν, ὅτι ἀνεδέχετο νὰ ἐκστρατεύσῃ, ἐὰν ἔδιδον εἰς αὐτὸν τριάκοντα μὲν Σπαρτιάτας συμβούλους, νεοδαμώδεις δὲ ἐκλεκτοὺς δισχιλίους, καὶ ἑξακισχιλίους ἐκ τῶν συμμάχων.

ΕΡΜΗΣ Ο ΤΟΥ ΠΡΑΞΙΤΕΛΟΥΣ.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωκαν εἰς αὐτὸν ὅσα ἐζήτησε καὶ τροφὰς δι' ἓν ἑξάμηνον. Ποιήσας λοιπὸν ὁ Ἀγησίλαος τὰς νενομισμένας θυσίας, διέπεμψεν εἰς τὰς πόλεις τῶν συμμάχων μηνυτάς, ἵνα μηνύσωσιν εἰς αὐτὰς πόσους στρατιώτας ἔπρεπε νὰ στείλωσι καὶ ποῦ νὰ συναντηθῶσι πάντες· αὐτὸς δὲ ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Αὐλίδα καὶ νὰ θύσῃ ἐκεῖ, ὅπου καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ἔθυσεν ἀπερχόμενος εἰς Τροίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Αὐλὶς ἀνῆκεν εἰς τοὺς Θη-

βαίους, ἐδιώχθη ὑπὸ τῶν Βοιωτάρχων καθ' ἣν ὥραν ἔθυε, καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπῆλθεν ἐν μεγάλῃ ὀργῇ. Ἐλθὼν δὲ εἰς Γεραιστόν, καὶ συλλέξας ἐκεῖ ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον τοῦ στρατεύματος ἀπέπλευσεν εἰς Ἀσίαν.

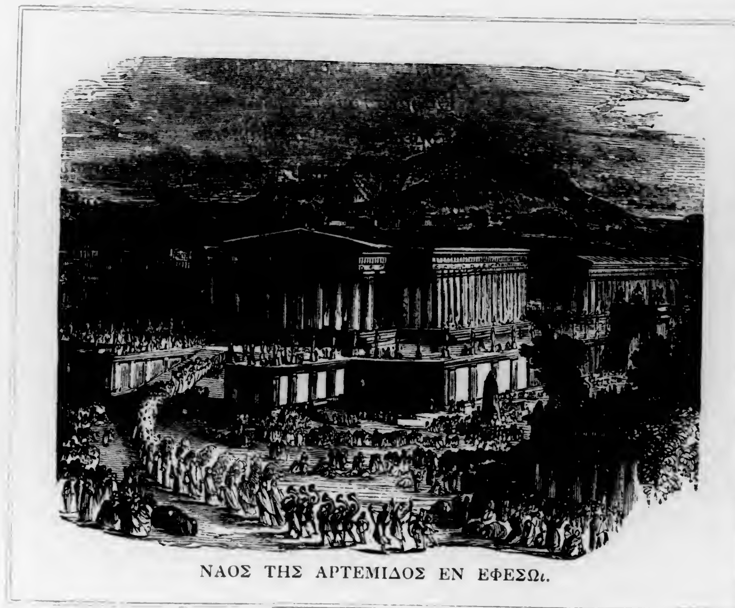
Ὅτε δὲ κατὰ τὸ 396 π. Χ. ἔτος ἔφθασεν εἰς Ἔφεσον, πρῶτον μὲν πέμψας ὁ Τισσαφέρνης ἠρώτα αὐτὸν τίνος ἕνεκα ἦλθεν. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι ἤθελε καὶ αἱ ἐν Ἀσίᾳ Ἑλληνίδες πόλεις νὰ ἦναι αὐτόνομοι ὡς αἱ ἐν Ἑλλάδι. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Τισσαφέρνης ἐζήτησε σπονδὰς ἕως οὗ γράψῃ εἰς τὸν βασιλέα καὶ λάβῃ παρ' αὐτοῦ ἀπάντησιν. Ὁ Ἀγησίλαος, ἂν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι οἱ βάρβαροι δὲν ἐφύλαττον τὰς σπονδάς, συγκατένευσεν ὅμως, ὅπως ἔχῃ τὸ δίκαιον ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Δὲν παρῆλθεν ὅμως πολὺς χρόνος, καὶ ἐφάνη ὅτι ὁ Τισσαφέρνης ἐψεύδετο, διότι ἀντὶ νὰ ζητήσῃ συμβουλὴν παρὰ τοῦ βασιλέως, ἔγραψεν αὐτῷ νὰ πέμψῃ ταχέως εἰς αὐτὸν μέγα στράτευμα. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, καίπερ μανθάνων ταῦτα, ὅμως ἔμενε πιστὸς εἰς τὰς σπονδάς.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἀγησίλαος διέτριβεν ἐν Ἐφέσῳ, ὁ Λύσανδρος, ὢν εἷς ἐκ τῶν τριάκοντα Σπαρτιατῶν τῶν συνεκστρατευσάντων μετ' αὐτοῦ, ἤθελε νὰ φαίνηται ὅτι ἦτο ἀνώτερος καὶ ἰσχυρότερος πάντων. Τοῦτο ἔγεινεν αἰτία νὰ μισηθῇ ὑπὸ τῶν ἄλλων Σπαρτιατῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔπεμψεν αὐτὸν ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. Ἐκεῖ ὁ Λύσανδρος ἔπεισε ἐπίσημόν τινα Πέρσην Σπιθριδάτην καλούμενον ν' ἀποστῇ ἐκ τῆς Περσικῆς ἀρχῆς καὶ νὰ προσέλθῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας μετὰ τῶν ἑαυτοῦ παίδων καὶ διακοσίων ἱππέων. Παρὰ τούτου, ἐλθόντος εἰς Ἔφεσον, πολλὰ ἔμαθεν ὁ Ἀγησίλαος περὶ τῆς χώρας καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Φαρναβάζου.

Ὅτε δὲ κατέβη ἐκ Περσίας τὸ προσδοκώμενον στράτευμα, μεγαλοφρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἔπεμψε μήνυμα εἰς τὸν Ἀγησίλαον ὅτι, ἐὰν δὲν ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Ἀσίας, κηρύττει κατ' αὐτοῦ πόλεμον· ὁ δὲ Ἀγησίλαος φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε τοὺς πρέσβεις ν' ἀπαγγείλωσιν εἰς τὸν Τισσαφέρνην ὅτι ὁμολογεῖ αὐτῷ πολλὴν χάριν, διότι ἐπιορκήσας κατέστησε τοὺς θεοὺς εἰς μὲν τοὺς Πέρσας πολεμίους, εἰς δὲ τοὺς Ἕλληνας συμμάχους. Ὁ Τισσαφέρνης, φοβούμενος μήπως ὁ Ἀγησίλαος προσβάλῃ τὴν Καρίαν, ἔπεμψεν ἐκεῖ πᾶν τὸ πεζικὸν στράτευμα, τὸ δὲ ἱππικὸν περιῆγεν εἰς τὴν τοῦ Μαιάνδρου πεδιάδα· ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος ἐπορεύθη εἰς Φρυγίαν, ἐπὶ τὴν χώραν τοῦ Φαρναβάζου, καὶ ἐπιπίπτων ἀπροσδοκήτως ἐκυρίευε πολλὰς πόλεις καὶ ἐλάμβανε πάμπολλα λάφυρα. Παρατηρήσας ὅμως ὅτι εἰς ἀψιμαχίαν τινὰ τὸ ἑαυτοῦ ἱππικὸν ἐφάνη ὑποδεέστερον, καὶ θέλων νὰ βελτιώσῃ αὐτό, ἐπέστρεψε πρὸς τὰ παράλια καὶ εὐθὺς ἐκέλευσε τοὺς πλουσιωτάτους πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων νὰ τρέφωσιν ἵππους διὰ τὸ στράτευμα· προσεῖπε δὲ ὅτι, ὅστις ἤθελε παράσχει ἵππον καὶ ὅπλα καὶ ἄνδρα γεγυμνασμένον, θὰ

ἦναι ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκστρατείας. Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν σχηματισμὸν ἀξιολόγου ἱππικοῦ ἐντὸς βραχέος χρόνου.

Ὅτε δὲ ἤρχισε νὰ πλησιάζῃ τὸ ἔαρ, συνήγαγεν ἅπαν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον καὶ δραστηρίως κατεγίνετο νὰ γυμνάζῃ αὐτὸ καλῶς, πρὸς δὲ τὸν σκοπὸν τοῦτον προέθηκεν ἆθλα, διὰ τὰ ὁποῖα ἠγωνίζοντο ὁπλῖται, ἱππεῖς, πελτασταὶ καὶ τοξόται· ταῦτα δὲ ἐλάμβανον ὅσοι ἀνεδεικνύοντο κράτιστοι εἰς τὰ προσήκοντα ἔργα. Ἡ δὲ πόλις ὡμοίαζε στρατόπεδον ἐκ τῆς μεγάλης κινήσεως στρατιωτῶν παντὸς ὅπλου. Ὅτε δὲ ἐπέστρεφον ἀπὸ

ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΕΝ ΕΦΕΣΩι.

τῶν γυμνασίων, προπορευομένου τοῦ Ἀγησιλάου, πάντες μετέβαινον ἐστεφανωμένοι εἰς τὸν τῆς Ἀρτέμιδος ναόν, ὅπως ἀναθέτωσιν αὐτῇ τοὺς στεφάνους.

Ὅτε τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα, ὁ Ἀγησίλαος διεκήρυξεν ὅτι ἔμελλε νὰ πορευθῇ πρὸς τὰς Σάρδεις· ἀλλ' ὁ Τισσαφέρνης, μὴ πιστεύων τοῦτο, συνεκέντρωσε τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἐν Καρίᾳ καὶ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Μαιάνδρου ὡς καὶ πρότερον· δὲν ἐβράδυνεν ὅμως νὰ νοήσῃ ὅτι ἠπατήθη, καὶ ἔσπευσε μετὰ τῶν ἱππέων ὅπως κωλύσῃ τοὺς Ἕλληνας νὰ κυριεύσωσι τὰς Σάρδεις. Παρὰ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν συνηντήθησαν τὰ δύο στρατεύματα καὶ μάχης γενομένης ἐνικήθησαν κατὰ κράτος οἱ βάρβαροι καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν φεύ-

γοντες ἐπνίγησαν ἐν τῷ ποταμῷ. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπακολουθοῦντες ἐκυρίευσαν τὸ στρατόπεδον τῶν βαρβάρων, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλήφθησαν πολλὰ λάφυρα, ἅπερ πωληθέντα εὗρον πλειότερα τῶν ἑβδομήκοντα ταλάντων. Μεταξὺ τῶν λαφύρων ἦσαν καὶ κάμηλοι, τὰς ὁποίας ὁ Ἀγησίλαος λαβὼν ἔπειτα ἐκόμισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὅτε ὁ μέγας βασιλεὺς ἔμαθε τὴν ἧτταν τοῦ ἑαυτοῦ στρατεύματος, εὐθὺς ἔπεμψεν εἰς Σάρδεις νέον σατράπην τὸν Τιθραύστην, ὅστις ἐλθὼν ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν τοῦ Τισσαφέρνους, καὶ πέμψας πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀγησίλαον παρεκάλει αὐτὸν ν' ἀπέλθῃ εἰς Σπάρτην. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπεκρίθη ὅτι οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀρχῶν.

ΟΜΟΙΩΜΑ ΚΑΜΗΛΟΥ
ἀρχαίας τέχνης.

Λαβὼν λοιπὸν τριάκοντα τάλαντα παρὰ τοῦ Τιθραύστου διὰ τὰς δαπάνας τοῦ στρατοῦ, ἐπορεύθη εἰς Φρυγίαν, καὶ ἐκεῖ ὢν ἔλαβεν ἐπιστολὴν ἐκ Σπαρτης δι' ἧς ἐγίνετο αὐτῷ γνωστὸν ὅτι διωρίσθη νὰ ἄρχῃ καὶ τοῦ ναυτικοῦ, καὶ εὐθὺς διέταξε τὰς παραλίας πόλεις νὰ ναυπηγῶσι τριήρεις· τὸν δὲ γυναικάδελφον αὐτοῦ Πείσανδρον κατέστησε ναύαρχον.

Ὁ δὲ Τιθραύστης βλέπων τὸν Ἀγησίλαον οὐδόλως διανοούμενον ν' ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον καταφρονοῦντα τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως καὶ προτιθέμενον νὰ καταλύσῃ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, καὶ ἀμηχανῶν τί νὰ πράξῃ, πέμπει Τιμοκράτην τινὰ εἰς Ἑλλάδα μετὰ πολλῶν χρημάτων ὅπως δι' αὐτῶν διεγείρῃ πόλεμον κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Οὗτος δὲ μεταβὰς εἰς Θήβας, εἰς Κόρινθον καὶ Ἄργος κατώρθωσε τὸ ποθούμενον· διότι δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος καὶ ἐχθροπραξίαι ἤρχισαν μεταξὺ Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων, ἕνεκα ἔριδος τῶν Φωκέων πρὸς τοὺς Ὀπουντίους Λοκρούς, οὓς οἱ Θηβαῖοι εἶχον ὑπὸ τὴν ἑαυτῶν προστασίαν, καὶ ἐπέμφθη ὁ Λύσανδρος ὑπὸ τῶν Ἐφόρων νὰ παραλάβῃ τοὺς Φωκέας καὶ ἄλλους τινὰς συμμάχους καὶ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς ῥητὴν ἡμέραν παρὰ τὴν Ἁλίαρτον, πόλιν τῆς Βοιωτίας, τὸν Παυσανίαν, ὅστις ἔμελλε νὰ ἦναι ὁ ἀρχιστράτηγος τῶν τε Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων. Ὁ Λύσανδρος, ἐλθὼν εἰς Ἁλίαρτον πρὸ τοῦ Παυσανίου καὶ συγκρουσθεὶς μετὰ τῶν πολεμίων, ἐφονεύθη ἐν τῇ μάχῃ, ὁ δὲ στρατὸς αὐτοῦ διεσκορπίσθη. Ὅτε δὲ ἔφθασεν καὶ ὁ Παυσανίας καὶ ἔμαθα τὰ συμβάντα, εἶδε δὲ καὶ πλῆθος Ἀθηναίων ἐλθόντων εἰς

βοήθειαν τῶκ Θηβαίων, μὴ τολμήσας νὰ πολεμήσῃ κατὰ τοσούτου πλήθους, ἔθαψε τοὺς νεκρούς, καὶ στραφεὶς ἐπορεύετο εἰς Σπάρτην· καθ' ὁδὸν ὅμως μαθὼν ὅτι κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ἔφυγεν εἰς Τεγέαν, ὅπου μετ' οὐ πολὺ νοσήσας ἐτελεύτησεν.

Οἱ τῆς Σπάρτης ἐχθροὶ ἔλαβον νέον θάρρος ἐκ τῶν ἐν Ἁλιάρτῳ συμφορῶν, καὶ ἐσχημάτισαν ἐπίφοβον συμμαχίαν κατ' αὐτῆς. Αἱ δὲ πόλεις αἱ ἑνωθεῖσαι εἰς τὸν σύνδεσμον τοῦτον ἦσαν αἱ Θῆβαι, τὸ Ἄργος, ἡ Κόρινθος καὶ αἱ Ἀθῆναι· εἰς ταύτας ἀκολούθως προσετέθησαν καὶ ἄλλαι καὶ περὶ τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους 394 π. Χ. συνῆλθον πρέσβεις τῶν συμμάχων εἰς Κόρινθον καὶ ἐνεκρίθη νὰ κηρυχθῇ πόλεμος κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες δραστηρίως ἡτοιμάζοντο. Ὁ συμμαχικὸς στρατὸς συνίστατο ἐξ 24,000 ὁπλιτῶν καὶ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ πελταστῶν καὶ ἱππέων, καὶ μάχης συγκροτηθείσης οὐχὶ μακρὰν τῆς Κορίνθου, ἐνίκησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι· οἱ ἐκ Πελοποννήσου ὅμως ἐπίκουροι αὐτῶν ἀντεκρούσθησαν καὶ διεσκορπίσθησαν.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπεμψαν εἰς Ἀσίαν τὸν Ἐπικυδίδαν ὅπως προσκαλέσῃ τὸν Ἀγησίλαον εἰς Σπάρτην. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ὅτε ἔλαβε τὴν διαταγήν, κατελήφθη ὑπὸ μεγάλης λύπης, διότι μεγάλων τιμῶν καὶ ἐλπίδων ἐστερεῖτο· ὑπήκουσεν ὅμως εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, καὶ ἀποχαιρετίσας τοὺς πολλοὺς φίλους αὐτοῦ, ἐπέρασεν ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ πορευόμενος διὰ τῆς Θρᾴκης, Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας ἔφθασεν ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς εἰς Βοιωτίαν καὶ κατεστροπέδευσε περὶ τὴν Χαιρώνειαν. Ἐνταῦθα ἔμαθεν ὅτι ἐφονεύθη ὁ Πείσανδρος ἡττηθεὶς ἐν ναυμαχίᾳ ὑπὸ Φαρναβάζου καὶ Κόνωνος τοῦ Ἀθηναίου. Ἡ ἀγγελία αὕτη κατελύπησεν αὐτόν· ἵνα μὴ ὅμως ἐμπέσῃ ἀθυμία εἰς τὸ στράτευμα ἐκέλευσε τοὺς ἐλθόντας ἐκ τῆς θαλάσσης νὰ διαδίδωσι τὰ ἐναντία· αὐτὸς δὲ ἐστεφανωμένος ἔθυεν. Ὅτε δὲ πορευόμενος ἔφθασεν εἰς Κορώνειαν καὶ εἶδε μέγα πλῆθος πολεμίων ἑτοίμων νὰ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτοῦ, δὲν ἐταράχθη, ἀλλ' εὐθὺς παρατάξας τὸ στράτευμα ὥρμησε κατ' αὐτῶν. Καὶ εἰς μὲν τὸ δεξιὸν κέρας τῶν πολεμίων ἦσαν οἱ Θηβαῖοι, εἰς δὲ τὸ ἀριστερὸν οἱ Ἀργεῖοι. Αὐτὸς δὲ εἶχε τὸ δεξιὸν καὶ εἰς τοὺς Ὀρχομενίους συμμάχους ἔδωκε τὸ εὐώνυμον. Ἡ πρώτη σύγκρουσις δὲν ὑπῆρξε σφοδρά, διότι οἱ Θηβαῖοι ταχέως ἔτρεψαν τοὺς Ὀρχομενίους καὶ ὁ Ἀγησίλαος τοὺς Ἀργείους· ἡ δευτέρα ὅμως συμπλοκὴ ὑπῆρξε φονικωτάτη, διότι ἰδόντες οἱ Θηβαῖοι τοὺς συμμάχους διαφυγόντας πρὸς τὸν Ἑλικῶνα καὶ θέλοντες νὰ διαπέσωσι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, προεχώρουν ἐρρωμένως· ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀντὶ νὰ προτιμήσῃ τὸ ἀσφαλέστερον ἐπιτιθέμενος κατ' αὐτῶν ὄπισθεν, ὥρμησεν ἀντιμέτωπος, καὶ συμβαλόντα τὰ δύο στρατεύματα τὰς ἀσπίδας ὠθοῦντο μετὰ λύσσης καὶ ἔπιπτον πολλοί· ἦτο δὲ ὁ ἀγὼν

πανταχοῦ μὲν σφοδρός, σφοδρότατος ὅμως εἰς τὸ μέρος ὅπου ὁ Ἀγησίλαος ἐμάχετο μετὰ τῶν πεντήκοντα σωματοφυλάκων του· διότι οὗτοι ἀγωνιζόμενοι καὶ προκινδυνεύοντες ἐποίουν μεγάλην θραῦσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ προσεπάθουν νὰ φυλάττωσιν ἄτρωτον τὸν βασιλέα· τοῦτο ὅμως δὲν κατωρθώθη, διότι ὁ Ἀγησίλαος ἔλαβεν εἰς τὸ σῶμα πολλὰς πληγάς, καὶ μόλις ἐσώθη ἁρπασθεὶς ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων του. Τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαφεύγουσι πρὸς τὸν Ἑλικῶνα, πολλοὶ δὲ ἀποχωροῦντες φονεύονται. Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς μάχης, εἰς τὸ μέρος ἔνθα ἔγεινεν ἡ σύγκρουσις, τὸ θέαμα ἦτο φοβερώτατον. Ἡ γῆ ἦτο πεφυρμένη δι' αἵματος καὶ πλεῖστοι νεκροὶ ἔκειντο ὁ εἷς ἐπὶ τοῦ ἄλλου μεταξὺ τεθραυσμένων δοράτων καὶ ἀσπίδων· ξίφη δὲ ἔβλεπέ τις, τὰ μὲν χαμαί, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ εἰς τὰς χεῖρας.

Τὴν ἐπαύριον τῆς μάχης, στήσας τρόπαιον ὁ Ἀγησίλαος, καὶ δοὺς ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς τῶν Θηβαίων, θάψας δὲ καὶ τοὺς ἑαυτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς Σπάρτην ὅπου ὑπεδέχθησαν αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς πάντες οἱ πολῖται, διότι ἐγκαταλιπὼν τιμὰς καὶ δόξαν καὶ μεγίστας ἐλπίδας ἐν Ἀσίᾳ, ἦλθεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ὅπως ἄρχῃ καὶ ἄρχηται κατὰ τὰ νόμιμα τῆς πόλεως καὶ ζῇ ὡς οἱ ἄλλοι πολῖται ἐν ἁπλότητι καὶ σκληραγωγίᾳ Λακωνικῇ.

ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΝΙΔΙΩΝ.

Ἡ δύναμις ὅμως τῶν Λακεδαιμονίων ἤρχισε νὰ πίπτῃ, διότι μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ στόλου αὐτῶν ἐν Κνίδῳ, ὅπου ἐφονεύθη ὁ ναύαρχος Πείσανδρος, ὁ Κόνων καὶ ὁ Φαρνάβαζος θαλασσοκρατοῦντες ἔπλευσαν εἰς τὸν Κορινθιακὸν ἰσθμόν, καὶ ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι ἐπόρθουν τὰ παράλια τῆς Λακωνικῆς καὶ ἐπροξένουν μεγάλας ζημίας εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν. Πρὶν ἢ ἀπέλθῃ ὁ Φαρνάβαζος εἰς Ἀσίαν, βοηθούμενος ὁ Κόνων ὑπ' αὐτοῦ χρηματικῶς ἐδυνήθη νὰ τειχίσῃ τὸν Πειραιᾶ καὶ νὰ ἀνοικοδομήσῃ πάλιν τὰ μακρὰ τείχη, τὰ ὁποῖα εἶχε καταστρέψῃ ὁ Λύσανδρος μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς καταστροφὴν τοῦ στόλου τῶν Ἀθηναίων. Οὕτω οἱ Ἀθηναῖοι ἤρχισαν ν' ἀνακτῶσι νέας δυνάμεις καὶ ὁ Κόνων ἔπλευσεν εἰς τὰς νήσους ὅπως ὑπαγάγῃ αὐτὰς πάλιν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀθηναίων.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι βλέποντες πάντα ταῦτα, ἐθεώρησαν ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ συνθηκολογήσωσι μετὰ τῶν Περσῶν καὶ ἔπεμψαν τὸν Ἀνταλκίδαν πρὸς Τιρίβαζον τὸν στρατηγὸν τοῦ μεγάλου βασιλέως παραγγείλαντες αὐτὸν νὰ προσπαθήσῃ παντὶ τρόπῳ νὰ συμφιλιώσῃ τὴν Σπάρτην πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν. Μαθόντες ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν καὶ ἐκεῖνοι πρέσβεις ὅπως ἀντενεργήσωσι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων· ἐστάλησαν προσέτι καὶ ἐκ

Βοιωτίας καὶ Κορίνθου καὶ Ἄργους· καὶ οὕτω οἱ βάρβαροι ὠφελούμενοι ἐκ τῆς διαιρέσεως τῶν Ἑλλήνων συνωμολόγησαν συνθήκην, ἥτις προσῆψε μέγα αἶσχος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, διότι ἐπιθυμοῦντες νὰ καταβάλωσιν ἀλλήλους παρέδωκαν τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Ἕλληνας εἰς τὴν διάκρισιν τῶν βαρβάρων. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀσυμφωνίας καὶ τῶν ἐρίδων. Ἡ αἰσχίστη αὕτη συνθήκη, ἡ "Ἀνταλκίδου εἰρήνη" καλουμένη, συνωμολογήθη κατὰ τὸ ἔτος 387 π. Χ.

ΨΥΚΤΗΡ.

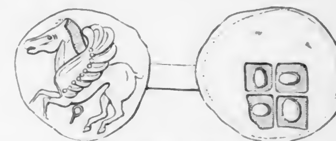
ΚΕΦ. ΙΔ΄.

ΒΟΙΩΤΙΑ. ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΘΗΒΑΙΩΝ. ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ. ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ.

ΑΤΑ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τὴν Βοιωτίαν κατῴκουν βάρβαρα ἔθνη, Ἄονες, Τεμμίκοι, Λέλεγες καὶ Ὕαντες. Ἔπειτα κατέλαβον αὐτὴν Φοίνικες οἱ μετὰ Κάδμου, ὅστις ἐτείχισε τὴν Καδμείαν καὶ κατέλιπε τὴν ἀρχὴν εἰς τοὺς ἑαυτοῦ ἐκγόνους, οἵτινες πλησίον τῆς Καδμείας ἔκτισαν τὰς Θήβας. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μυθολογίᾳ συνεχῶς ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τῶν Θηβῶν καὶ οἱ δραματικοὶ ποιηταί, ἀρχαῖοί τε καὶ νεώτεροι, πολλὰς ὑποθέσεις τῶν δραμάτων αὐτῶν ἔλαβον ἐκ τῶν τραγικῶν συμβεβηκότων, ἅπερ κατὰ τὰς μυθολογικὰς παραδόσεις τῶν ἀρχαίων συνέβησαν ἐν Θήβαις. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ἐν ὅσῳ ἡ κυριαρχία τῆς Ἑλλάδος, ποτὲ μὲν ἦτο εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀθηναίων, ποτὲ δὲ εἰς τὰς τῶν Σπαρτιατῶν, αἱ Θῆβαι δὲν κατεῖχον σπουδαίαν θέσιν· ἀφ' οὗ ὅμως αἱ δύο αὗται ἰσχυραὶ καὶ ἀντίπαλοι πόλεις ἐκ τῶν διηνεκῶν πολέμων μεγάλως ἐξηντλήθησαν, ἤρχισαν τότε ν' ἀναφαίνωνται αἱ Θῆβαι, αἵτινες ἐντὸς ὀλίγου χρόνου κατέστησαν ἰσχυρὰ ἐν Ἑλλάδι δύναμις, καὶ τῶν Θηβαίων τὸ ὄνομα ἔλαβε σπουδαίαν θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Ἀνταλκίδου οἱ Σπαρτιᾶται ἀπαλλαχθέντες ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, ἔστρεψαν τὴν προσοχήν των εἰς τὴν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν, καὶ παρὰ τὰς συνθήκας ἤρχισαν νὰ καταπιέζωσι τὰς μικροτέρας πολιτείας· καὶ τοὺς μὲν Μαντινεῖς ἠνάγκασαν νὰ κρημνίσωσι τὰ τείχη των, τοὺς δὲ Κορινθίους νὰ ἐκδιώξωσι τὴν φρουρὰν τῶν Ἀργείων. Ὡς δὲ νὰ μὴ ἤρκουν ταῦτα, ἐξέπεμψαν καὶ εἰς Μακεδονίαν στράτευμα ὅπως καθυποτάξωσι

τὴν Ὄλυνθον, ἥτις, κειμένη μεταξὺ τοῦ ὄρους Ἄθω καὶ τῆς Παλλήνης, ἦτο ἰσχυρὰ καὶ πλουσία καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐφθονεῖτο ὑπὸ ἄλλων μικροτέρων πόλεων κατὰ τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης· διότι πρέσβεις ἐλθόντες εἰς Σπάρτην ἐξ Ἀκάνθου καὶ Ἀπολλωνίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν μέγισται τῶν περὶ τὴν Ὄλυνθον πόλεων, παρεπονοῦντο πικρῶς κατὰ τῶν Ὀλυνθίων καὶ ἐπεκαλοῦντο βοήθειαν ἐκ Σπάρτης. Οὗτοι προθύμως πέμπουσι τὸν Εὐδαμίδαν καὶ σὺν αὐτῷ ὡς δισχιλίους ἄνδρας. Ὅτε δὲ οὗτος ἔφθασεν εἰς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία προσέλαβε τὴν Ποτίδαιαν, σύμμαχον οὖσαν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει τοὺς Ὀλυνθίους. Ἐπειδὴ δὲ ὅτε ἀνεχώρει ἐκ Σπάρτης ὁ Εὐδαμίδας δὲν ἠδυνήθη νὰ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὅλον τὸ στράτευμα, ὅσον εἶχε διορισθῇ διὰ τὴν ἐκστρατείαν, ἐπέμφθη εἰς αὐτὸν τοῦτο μετὰ παρέλευσιν χρόνου τινὸς ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Φοιβίδου, ἀδελφοῦ τοῦ Εὐδαμίδου. Διερχόμενος οὗτος διὰ Βοιωτίας, ὅτε ἐπλησίασεν εἰς Θήβας, ἐστρατοπέδευσεν ἔξω τῆς πόλεως περὶ τὸ Γυμνάσιον. Τὰ πράγματα ἐν Θήβαις κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εὑρίσκοντο εἰς λίαν τεταραγμένην κατάστασιν· διότι οἱ δύο ἄρχοντες τῆς πόλεως, Ἰσμηνίας καὶ Λεοντιάδης, εὑρίσκοντο εἰς δεινὴν διαμάχην κατ' ἀλλήλων καὶ ἐκαιροφυλάκτουν πῶς νὰ βλάψῃ ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Ὅτε ἐγνώσθη ὅτι ὁ Φοιβίδας ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῆς πόλεως, ὁ Ἰσμηνίας διὰ τὸ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων μῖσος οὐδὲ ἐπλησίασεν αὐτόν· ὁ Λεοντιάδης ὅμως εὐθὺς ἔσπευσεν εἰς συνέντευξιν αὐτοῦ καὶ εἰσοικειωθεὶς ἔπεισεν αὐτὸν νὰ καταλάβῃ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν Καδμείαν. Τούτου γενομένου, εὐθὺς ὁ Λεοντιάδης καθεῖρξε τὸν Ἰσμηνίαν καὶ ἀκολούθως ἀπέκτεινεν αὐτόν· οἱ δὲ φίλοι καὶ ὀπαδοὶ τοῦ Ἰσμηνίου, τριακόσιοι περίπου ἄνδρες, ὅπως σωθῶσι κατέφυγον εἰς Ἀθήνας. Εἷς ἐκ τούτων ἦτο καὶ ὁ Πελοπίδας, τοῦ ὁποίου ὁ διαπρεπὴς φίλος Ἐπαμεινώνδας ἔμεινεν ἐν Θήβαις, διότι οἱ περὶ τὸν Λεοντιάδην ὀλιγαρχικοὶ ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς ἤπιον καὶ φιλήσυχον ἄνθρωπον καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐφοβεῖτο νὰ πάθῃ τι ὑπ' αὐτῶν. Ὁ λαὸς ὅμως τῶν Θηβαίων ἦτο σφόδρα ὠργισμένος κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοῦ αἰσχροῦ προδότου τῆς πατρίδος Λεοντιάδου· ἐπειδὴ ὅμως οὐδὲν πρὸς τὸ παρὸν ἠδύναντο νὰ πράξωσιν, ἐκαιροφυλάκτουν νὰ εὕρωσιν εὐκαιρίαν κατάλληλον πρὸς ἐκδίκησιν. Ὅτε τὸ πρᾶγμα ἐγνώσθη ἐν Σπάρτῃ, ὁ λαὸς καὶ οἱ Ἔφοροι ἠγανάκτουν· ὁ Ἀγησίλαος ὅμως ἐδικαίωσε τὴν πρᾶξιν τοῦ Φοιβίδου, εἰπὼν ὅτι ἦτο ἀρχαῖον νόμιμον νὰ ἐπιτρέπωνται τὰ τοιαῦτα, ὅταν γίνωνται πρὸς ὄφελος τῆς πόλεως.

ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ.

Ὁ κατὰ τῆς Ὀλύνθου πόλεμος διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 383 μέχρι τοῦ 379 π. Χ. ὅτε οἱ Ὀλύνθιοι ἀναγκασθέντες ἐκ πείνης ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ Σπαρτιᾶται ἐφαίνοντο ὅτι ἔφθασαν εἰς ὕψιστον σημεῖον ὑπεροχῆς· ἀλλ' ἐκ τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἤρχισαν νὰ καταπίπτωσιν, ὡς θέλομεν ἰδεῖ ἐκ τῶν ἑξῆς.

Ἡ κυβέρνησις τῶν Θηβῶν ἦτο ἐπὶ τρία ἔτη καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Λεοντιάδου καὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν φίλων του, οἵτινες διεχειρίζοντο τὰ τῆς πόλεως ὡς ἄλλοτε οἱ Τριάκοντα Τύραννοι ἐν Ἀθήναις· διότι προστατευόμενοι ὑπὸ τῆς ἐν Καδμείᾳ Λακωνικῆς φρουρᾶς ἔπραττον ὅ,τι ἤθελον· αὕτη δὲ συνίστατο ἐκ 1500 ἀνδρῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Λυσανορίδου καὶ δύο ἄλλων ἁρμοστῶν. Κατὰ τὸ ἔτος 379 π. Χ. οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττοντες ἦσαν τέσσαρες, Ἀρχίας, Φίλιππος, Ὑπάτης καὶ Λεοντιάδης· τούτων δὲ οἱ δύο πρῶτοι εἶχον τὸ ἀξίωμα τοῦ πολεμάρχου, ὅπερ ἦτο ἐτήσιον· οἱ δὲ ἄλλοι ἐνήργουν ἔξωθεν. Δραστηριώτατος ὅμως καὶ τολμηρότατος πάντων ἦτο ὁ Λεοντιάδης.

Οἱ δὲ ἐν Ἀθήναις φυγάδες οὐδόλως ἔμενον ἀργοί, ἀλλ' ἀδιαλείπτως ἐσκέπτοντο πῶς νὰ ἐλευθερώσωσι τοὺς ὑπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῆς τυραννίας στενάζοντας συμπολίτας των. Μεταξὺ τῶν φυγάδων διεκρίνετο διὰ τὴν διάπυρον φιλοπατρίαν του ὁ Πελοπίδας, ὅστις παρώτρυνε καὶ ἐπεθάρρυνε τοὺς ἄλλους λέγων ὅτι οὔτε καλόν, οὔτε ὅσιον ἦτο νὰ μὴ ἐπισπεύδωσι τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς πατρίδος των, ἀλλ' ὅτι ἔπρεπε νὰ κινδυνεύσωσιν ὑπὲρ τῶν μεγίστων, λαβόντες ὡς παράδειγμα τὴν τόλμην τοῦ Θρασυβούλου, ἵνα, ὡς ἐκεῖνος ὁρμηθεὶς ἐκ τῶν Θηβῶν κατέστρεψε τοὺς ἐν Ἀθήναις τυράννους, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐξ Ἀθηνῶν προελθόντες ἐλευθερώσωσι τὰς Θήβας. Ταῦτα ἀκούοντες οἱ φυγάδες ἐπείθοντο καὶ κατήρτισαν σχέδιον συνωμοσίας κατὰ τῶν τυράννων συνεννοηθέντες καὶ μετὰ τῶν ἐν Θήβαις φίλων, δραστηριώτατοι τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ Χάρων καὶ ὁ Φυλλίδας. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἦτο ἀνὴρ πλούσιος καὶ ἐπιφανής, ὁ δὲ Φυλλίδας διετέλει γραμματεὺς τῶν πολεμάρχων Ἀρχίου καὶ Φιλίππου.

Ὁρισθείσης δὲ τῆς ἡμέρας, ἐκρίθη εὔλογον ὑπὸ τῶν φυγάδων, οἱ μὲν ἄλλοι νὰ συναχθῶσιν εἰς τὸ Θριάσιον πεδίον καὶ ἐκεῖ νὰ περιμένωσιν· ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ν' ἀναλάβωσί τινες νὰ ὑπάγωσιν εἰς Θήβας πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀποφασισθέντος ἔργου· ἐὰν δέ τι πάθωσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων οὗτοι, οἱ ἄλλοι πάντες νὰ φροντίσωσιν, ὅπως μήτε οἱ παῖδες αὐτῶν, μήτε οἱ γονεῖς ἔλθωσιν εἰς ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων. Ἓξ νεανίαι ἐξ οἴκων ἐπιφανῶν ἀνεδέχθησαν νὰ ἐκτελέσωσι τὸ μέγα ἔργον· πρῶτος ὁ Πελοπίδας, εἶτα Μέλων καὶ Δαμοκλείδας καὶ Θεόπομπος καὶ δύο ἄλλοι. Οὗτοι λοιπὸν ξιφίδια ἔχοντες

καὶ ἄλλο ὅπλον οὐδέν, ἔρχονται πρῶτον μὲν διὰ νυκτὸς εἰς τὴν χώραν· ἔπειτα δὲ διελθόντες τὴν ἡμέραν εἰς τόπον τινὰ ἔρημον, ὅτε ἔγεινεν ἑσπέρα εἰσῆλθον χωριστὰ εἰς τὴν πόλιν ἀπαρατήρητοι· διότι ὄντες ἐνδεδυμένοι ὡς χωρικοὶ ἐφαίνοντο ὡς ἐργάται ἐπιστρέφοντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. Ἐλθόντες δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Χάρωνος διῆλθον τὴν νύκτα ἐκεῖ, ὡς καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν.

Ὁ δὲ Φυλλίδας περιεποιεῖτο πολὺ τοὺς πολεμάρχους καὶ προσεπάθει παντὶ τρόπῳ νὰ χαίρῃ τὴν ἐμπιστοσύνην των. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἔμελλον νὰ ἀποχωρήσωσι τῆς ἀρχῆς, διῆγον ἑορτὴν τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἀπῄτουν παρὰ τοῦ Φυλλίδου νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν ἔδωκεν εἰς

ΑΡΧΑΙΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΧΕΡΝΙΠΤΟΜΕΝΑΙ.

αὐτοὺς πρό τινος καιροῦ· διότι ὁ Φυλλίδας ὑπέσχετο πρὸ πολλοῦ νὰ φέρῃ εἰς αὐτοὺς τὰς σεμνοτάτας καὶ ὡραιοτάτας τῶν ἐν Θήβαις γυναικῶν. Κατ' ἐκείνην λοιπὸν τὴν ἡμέραν εἶπεν αὐτοῖς νὰ ἦναι ἕτοιμοι, διότι αἱ γυναῖκες ἔμελλον νὰ ἔλθωσι τὴν ἑσπέραν. Οἱ πολέμαρχοι περιχαρεῖς γενόμενοι διέταξαν νὰ ἑτοιμασθῇ μεγαλοπρεπὲς συμπόσιον, καὶ δειπνήσαντες ἐξηκολούθουν νὰ πίνωσιν οἶνον ἕως οὗ ἐντελῶς ἐμεθύσθησαν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἦλθον οἱ συνωμόται ἐνδεδυμένοι οἱ μὲν τρεῖς ὡς δέσποιναι, οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ὡς θεραπαινίδες. Τότε πλησιάσας ὁ Φυλλίδας εἶπεν εἰς τοὺς πολεμάρχους, ὅτι αἱ γυναῖκες ἦσαν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀλλὰ δὲν ἤθελον νὰ εἰσέλθωσιν ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ὑπηρετῶν· ἐκεῖνοι δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, εὐθὺς διέταξαν τοὺς ὑπηρέτας νὰ ἀπέλθωσιν· ὁ δὲ Φυλλίδας δοὺς εἰς αὐτοὺς οἶνον τοὺς ἐξέπεμψεν. Τότε δὲ

εἰσήγαγε τὰς δῆθεν γυναῖκας καὶ ἐκάθιζεν αὐτὰς παρ' ἕκαστον. Τὸ δὲ σύνθημα ἦτο, εὐθὺς ὅταν ὅλοι καθίσωσιν, ἀποκαλυφθέντες νὰ κτυπήσωσιν αὐτοὺς διὰ τῶν κεκρυμμένων ξιφιδίων. Οὕτω λοιπὸν ἐφόνευσαν τοὺς τυράννους. Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτης τῆς πράξεως, λαβὼν ὁ Φυλλίδας τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἐπορεύθη ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Λεοντιάδου, καὶ κτυπήσας τὴν θύραν εἶπεν ὅτι ἤρχετο ν' ἀπαγγείλῃ τι παρὰ τῶν πολεμάρχων. Ὁ δὲ Λεοντιάδης κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἀνεπαύετο ἐξηπλωμένος ἐπὶ ἀνακλίντρου, καὶ παρ' αὐτῷ ἐκάθητο ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐριουργοῦσα. Ἐκέλευσε λοιπὸν ν' ἀνοίξωσι τὴν θύραν εἰς τὸν Φυλλίδαν νομίζων αὐτὸν πιστὸν φίλον. Ἀλλ' ἀντὶ ἑνὸς

ΚΡΟΤΑΛΙΖΟΥΣΑ.

ΝΑΡΘΗΚΟΦΟΡΟΣ.

εἰσῆλθον τέσσαρες καὶ εὐθὺς ἀπέκτειναν τὸν Λεοντιάδην, τὴν δὲ γυναῖκα φοβήσαντες ἠνάγκασαν νὰ σιωπήσῃ. Ἐξερχόμενοι δὲ εἶπον ἡ θύρα νὰ μένῃ κεκλεισμένη· ἐὰν δὲ εὕρισκον αὐτὴν ἀνοικτήν, ἠπείλησαν ὅτι ἤθελον φονεύσῃ ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἀφοῦ δὲ ἐπράχθησαν ταῦτα λαβὼν ὁ Φυλλίδας δύο ἐκ τῶν ἀνδρῶν μετέβη εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ εἶπεν εἰς τὸν δεσμοφύλακα ὅτι ἦγεν ἄνδρα παρὰ τῶν πολεμάρχων τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ καθείρξῃ. Ὡς δὲ ἀνέῳξε τὴν θύραν ὁ δεσμοφύλαξ, τοῦτον μὲν εὐθὺς ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ δεσμώτας ἠλευθέρωσαν. Καὶ τούτους μὲν λαβόντες ὅπλα ἐκ τῆς στοᾶς ταχέως ὥπλισαν, καὶ ἀγαγόντες ἐπὶ τὸ Ἀμφεῖον εἶπον εἰς αὐτοὺς νὰ περιμένωσιν ἐκεῖ. Μετὰ ταῦτα οἱ κήρυκες ἐκήρυττον καὶ οἱ σαλπιγκταὶ ἐσάλπιζον προσκαλοῦντες τοὺς πολίτας εἰς τὰ ὅπλα. Πρῶτος ὁ Ἐπαμεινώνδας

μετὰ τοῦ Γοργίδου ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν ἔχων καὶ πολλοὺς νέους μεθ' ἑαυτοῦ. Σύμπασα δὲ ἡ πόλις εὑρίσκετο εἰς μεγάλην ταραχήν, καὶ φῶτα ἐφαίνοντο ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ οὐδεὶς ἐγίγνωσκε σαφῶς τί συνέβαινε· περιέμενον δὲ τὴν πρωΐαν. Οἱ δὲ ἐν τῇ Καδμείᾳ φρουροῦντες Λακεδαιμόνιοι βλέποντες τὰ πυρὰ καὶ τὸν ὄχλον κινούμενον πανταχόθεν πολύν, φοβηθέντες ἡσύχαζον.

Ὅτε ἔγεινεν ἡμέρα ἔφθασαν εἰς Θήβας ὡπλισμένοι καὶ οἱ ἐξ Ἀττικῆς φυγάδες καὶ συνηθροίσθη ὁ λαὸς εἰς συνέλευσιν, ἔνθα ἐνώπιον τοῦ πλήθους ἐστεφάνωσαν οἱ ἱερεῖς τοὺς τὴν πατρίδα ἐλευθερώσαντας καὶ προέτρεπον τὸν λαὸν νὰ σπεύσῃ εἰς τὰ ὅπλα. Ἐκ δὲ τούτου ἐκλεχθεὶς ὁ Πελοπίδας μετὰ Μέλωνος καὶ Χάρωνος Βοιωτάρχης, εὐθὺς ἤρχισε νὰ ἐπιτίθηται κατὰ τῆς ἀκροπόλεως ἐπιθυμῶν νὰ διώξῃ τοὺς Λακεδαιμονίους πρὶν ἔλθῃ εἰς αὐτοὺς βοήθεια ἐκ Σπάρτης· καὶ κατώρθωσε τοῦτο. Οἱ δὲ ἀποχωρήσαντες ἐκ τῆς Καδμείας ἐχθροὶ συνηντήθησαν μετὰ τοῦ ἐκ Σπάρτης ἐρχομένου εἰς βοήθειαν αὐτῶν Κλεομβρότου πλησίον τῶν Μεγάρων. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται ὀργιζόμενοι, τοὺς μὲν δύο ἐκ τῶν ἁρμοστῶν ἐφόνευσαν, τὸν δὲ τρίτον ἐφυγάδευσαν καὶ ἤρχισαν νὰ ἑτοιμάζωσι μεγάλας δυνάμεις ὅπως τιμωρήσωσι τοὺς Θηβαίους. Ἀκούοντες οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τῶν μεγάλων παρασκευῶν τῶν Λακεδαιμονίων ἐφοβήθησαν μή τι πάθωσιν ὑπ' αὐτῶν ὡς βοηθοῦντες τοὺς Θηβαίους καὶ ἐτιμώρησαν αὐστηρῶς τοὺς βοιωτιάζοντας ἐκ τῶν πολιτῶν· ἀλλ' ὁ Πελοπίδας καὶ οἱ περὶ αὐτὸν κατώρθωσαν διὰ μυστικῶν πανουργημάτων καὶ ἐνέβαλον ἔχθραν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων καὶ οὕτω εἵλκυσαν πρὸς ἑαυτοὺς τὴν φιλίαν καὶ συμμαχίαν τῶν πρώτων.

Κατ' οἶκον δὲ οἱ Θηβαῖοι προβλέποντες τὸν ἐκ τῆς Σπάρτης μέγαν κίνδυνον, διηνεκῶς ἐξησκοῦντο εἰς τὰ ὅπλα καὶ μετ' οὐ πολὺ κατέστησαν οὐχὶ μόνον ἰσοδύναμοι, ἀλλὰ καὶ ὑπέρτεροι τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐπὶ δύο ἀλλεπάλληλα ἔτη οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰσέβαλλον εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἀλλ' οἱ Θηβαῖοι περιωρίζοντο εἰς ἀμυντικὸν πόλεμον καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδεμίαν σπουδαίαν βλάβην ἔπασχον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι συμμαχοῦντες μετὰ τῶν Θηβαίων κατώρθωσαν νὰ ἑλκύσωσι καὶ ἄλλους σπουδαίους συμμάχους μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν οἱ Χῖοι, οἱ Βυζάντιοι, οἱ Ῥόδιοι καὶ οἱ Μιτυληναῖοι καὶ οὕτω ἡ ναυτικὴ δύναμις τῶν συμμάχων κατέστη πολὺ ὑπερτέρα τῆς τῶν Σπαρτιατῶν, τῶν ὁποίων ὁ στόλος ταχέως κατεστράφη πλησίον τῆς Νάξου ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου Χαβρίου. Ταυτοχρόνως ἕτερος στόλος Ἀθηναϊκός, λεηλατήσας τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, ἦλθεν εἰς Ἀκαρνανίαν, Κεφαληνίαν καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Ἠπείρου καὶ συνετέλεσε νὰ ἑνωθῶσιν εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων. Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ

σύμπασα ἡ Βοιωτία ἡνώθη εἰς ἓν κράτος καὶ οὕτως οἱ Θηβαῖοι κατέστησαν λίαν ἰσχυροὶ καὶ διήγειραν τὸν φθόνον τῶν Ἀθηναίων. Κατὰ τὸ ἔτος 373 π. Χ. διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης ἤρχισαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων μεσολαβοῦντος τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, καὶ ἀνενεώθη ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδου, καθ' ἣν οἱ Θηβαῖοι ὑπεχρεοῦντο ν' ἀφήσωσιν αὐτονόμους τὰς ἐν Βοιωτίᾳ πόλεις· ἀλλ' οὗτοι ἀπέκρουσαν τὴν σύμβασιν ταύτην καὶ ἐπέμενον νὰ ἦναι κύριοι πάσης τῆς Βοιωτίας.

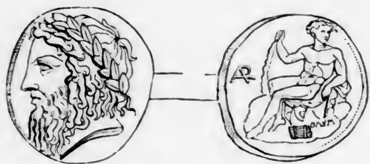
Οἱ Λακεδαιμόνιοι λοιπὸν ὄντες ἐν εἰρήνῃ μετὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων, μόνους δὲ ἐχθροὺς ἔχοντες τοὺς Θηβαίους ἀπεφάσισαν νὰ τιμωρήσωσιν αὐτοὺς αὐστηρῶς καὶ εὐθὺς ἔπεμψαν διαταγὴν εἰς τὸν ἐν Φωκίδι τότε ὄντα βασιλέα Κλεόμβροτον νὰ στρατεύσῃ ἐπὶ τοὺς Θηβαίους μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος καὶ ν' ἀναγκάσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν ὅπλων ν' ἀφήσωσιν αὐτονόμους τὰς ἐν Βοιωτίᾳ πόλεις. Οἱ Θηβαῖοι μαθόντες ταῦτα καὶ νομίζοντες ὅτι ἤθελεν εἰσβάλει εἰς τὴν ἑαυτῶν χώραν διὰ τῶν ορίων τῆς Φωκίδος, κατέλαβον τὴν πάροδον καὶ ἐφύλαττον· ἀλλ' ὁ Κλεόμβροτος πορευθεὶς διὰ Θισβῶν ὁδὸν ὀρεινὴν καὶ φθάσας ἀπροσδοκήτως εἰς Κρεῦσιν, πόλιν τῆς Βοιωτίας ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ, κυριεύει τὸ τεῖχος καὶ λαμβάνει δώδεκα τριήρεις τῶν Θηβαίων. Ταῦτα δὲ ποιήσας, ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Θεσπικῆς χώρας. Οἱ δὲ Θηβαῖοι μαθόντες τὰ γενόμενα ἦλθον καὶ ἐστρατοπέδευσαν οὐχὶ μακρὰν τῶν Λακεδαιμονίων ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι λόφου, μὴ ἔχοντες ἄλλους συμμάχους ἢ τοὺς Βοιωτούς. Καὶ ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν δύο ἀντιπάλων στρατευμάτων δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστός· πάντες ὅμως οἱ ἱστορικοὶ ὁμολογοῦσιν, ὅτι τὸ πλῆθος τῶν Θηβαίων ἦτο μικρότερον. Ὁ Ἐπαμεινώνδας φρονίμως ποιῶν ἔπεμψεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου πάντα τὰ σκεύη καὶ τὸ ἄχρηστον πλῆθος εἰς τὴν πόλιν, καὶ παρέταξε τὸν στρατὸν κατὰ τρόπον ὅλως νεοφανῆ· διότι παρατηρήσας ὅτι εἰς τὸ δεξιὸν κέρας τῶν πολεμίων ἦσαν οἱ ἄριστοι, στρατηγούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κλεομβρότου, παρέταξεν ἐναντίον αὐτῶν φάλαγγα πυκνὴν πεντήκοντα ἀσπίδων ἔχουσαν βάθος, ἐν ᾧ ἡ τῶν Λακεδαιμονίων εἶχε μόνον δώδεκα· ἐσκέφθη λοιπόν, ὅτι ἐὰν ἐνίκα τὸ περὶ τὸν βασιλέα στράτευμα, τὸ ἄλλο πᾶν θὰ ἐγίνετο ταχέως εὐχείρωτον· ὅθεν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν προσοχὴν εἶχε προσηλωμένην εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Ἐν ταύτῃ τῇ φάλαγγι παρετάχθη καὶ ὁ Ἱερὸς λόχος, ὅστις συνίστατο ἐκ τριακοσίων ἀνδρῶν ἐπιλέκτων, οἵτινες ἦσαν συνδεδεμένοι πρὸς ἀλλήλους διὰ πιστοτάτης φιλίας καὶ ὅρκου ἱεροῦ οὐδεὶς ν' ἀφήσῃ τὴν τάξιν, ἀλλὰ πάντες ν' ἀποθάνωσι μαχόμενοι. Ἦσαν δὲ πάντες καλῶς γεγυμνασμένοι κατὰ τὸ σῶμα καὶ ἐξησκημένοι εἰς τὰ ὅπλα· πλήρεις δὲ θάρρους καὶ τόλμης περιέμενον τὴν ὥραν τῆς μάχης. Αἱ κατωφέρειαι τῶν δύο λόφων,

ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦσαν παρατεταγμένα τὰ δύο πολέμια στρατεύματα, ἔληγον εἰς μικρὰν πεδιάδα, ἐν ᾗ ἦσαν τεταγμένοι οἱ ἱππεῖς ἀμφοτέρωθεν. Οἱ Σπαρτιᾶται, πλήρεις φρονήματος καὶ ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, περιεφρόνουν τοὺς Θηβαίους, καὶ ἐλπίζοντες βεβαίαν νίκην, παρώτρυνον τὸν Κλεόμβροτον νὰ μὴ βραδύνῃ τὴν ἐπίθεσιν. Τὴν ἐπιοῦσαν λοιπὸν ἡμέραν μετὰ τὸ ἄριστον, ἀφ' οὗ ἔφαγον καὶ ἔπιον πάντες καλῶς καὶ ἦσαν εὔθυμοι καὶ φαιδροί, ἔγεινεν ἡ τελευταία σκέψις περὶ τῆς μάχης καὶ ὁ Κλεόμβροτος διέταξε νὰ κινηθῇ ὁ στρατὸς πρὸς τὰ κάτω τῆς κατωφερείας. Τοῦτ' αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας, καὶ ἐντὸς ὀλίγου τὸ ἱππικὸν ἀμφοτέρων τῶν πολεμίων συνεπλάκη καὶ ἡ συμπλοκὴ ἔληξεν εἰς παντελῆ ἧτταν τῶν Λακεδαιμονίων ἱππέων, οἵτινες φεύγοντες κατεπάτουν τὸ ὄπισθεν αὐτῶν τεταγμένον πεζικὸν καὶ ἐγίνετο μεγάλη σύγχυσις καὶ βλάβη· ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ συνεκρούσθησαν καὶ αἱ δύο φάλαγγες τῶν ὁπλιτῶν, δηλαδὴ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τὸ ἀριστερὸν τῶν Θηβαίων, καὶ ἡ σύγκρουσις αὕτη ὑπῆρξε φοβερωτάτη, διότι οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι, θέλοντες νὰ φυλάξωσι τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος αὐτῶν, ἐπολέμουν ὡς λέοντες, οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἐνθυμούμενοι ὅτι ἡ μάχη αὕτη ἦτο ὑπὲρ τῶν ὅλων, συνεσπειραμένοι εἰς ἓν σῶμα, ἔμενον ἀσάλευτοι εἰς τὰς λυσσώδεις ἐφορμήσεις τῶν πολεμίων. Κατὰ τὴν πρώτην συμπλοκὴν τῆς μάχης ἐπληγώθη θανασίμως ὁ Κλεόμβροτος, καὶ ἵνα σώσωσιν αὐτὸν ἔτι ζῶντα, πολλοὶ ἔπεσον περὶ αὐτὸν μαχόμενοι· ἐφονεύθη προσέτι Δείνων ὁ πολέμαρχος, καὶ Σφοδρίας καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κλεώνυμος καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἐκ τῶν πρωτευόντων. Τέλος δὲ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντέχωσι πλέον κατὰ τοῦ μεγάλου ὠθισμοῦ τῶν ἀσπίδων τῆς τῶν Θηβαίων φάλαγγος, ἤρχισαν νὰ ὑποχωρῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὑποστάντες παντελῆ ἧτταν, διέβησαν τὴν τάφρον καὶ ἀνέβησαν εἰς τὰ ἄνω μέρη τῆς κλιτύος. Ἀφῆκαν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης πολλοὺς νεκρούς, τῶν ὁποίων τετρακόσιοι ἦσαν ἐκ τῆς πόλεως Σπάρτης, οἱ δὲ ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι καὶ σύμμαχοι· πέμψαντες λοιπὸν κήρυκα ἔλαβον ἄδειαν καὶ ἔθαψαν αὐτοὺς ὑποσπόνδους. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ὡς νικηταὶ ἔστησαν μεγαλοπρεπὲς τρόπαιον, καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ περίφημος αὕτη μάχη, τῆς ὁποίας αἱ συνέπειαι ὑπῆρξαν καταστρεπτικώταται εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους.

ΚΗΡΥΞ.

Ὅτε ἡ θλιβερὰ εἴδησις ἔφθασεν εἰς Σπάρτην, ἦτο ἡ τελευταία ἡμέρα τῶν γυμνοπαιδιῶν, καθ' ἣν ἐχόρευον οἱ ἄνδρες, ἐν ᾧ κατὰ τὰς ἄλλας ἐχόρευον οἱ παῖδες κατὰ τάξιν τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Οἱ ἔφοροι ὅμως, ἂν καὶ

σφοδρῶς κατελυπήθησαν, δὲν ἔπαυσαν τὴν πανήγυριν· πέμψαντες δὲ εἰς τοὺς οἰκείους τῶν ἀποθανόντων ἀπέδοσαν τὰ ὀνόματα καὶ παρήγγειλαν τὰς γυναῖκας νὰ μὴ ποιῶσι κραυγήν, ἀλλ' ἐν σιγῇ νὰ ὑποφέρωσι τὸ δεινόν. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ συγγενεῖς τῶν ἀποθανόντων περιήρχοντο τὰς ὁδοὺς φαιδροί, οἱ δὲ τῶν ζώντων σκυθρωποὶ καὶ ταπεινοί. Οἱ τὰ τῆς Σπάρτης ὅμως διέποντες παρεσκευάζοντο δραστηρίως εἰς νέους ἀγῶνας, διότι ἕνεκα τῆς μεγάλης ταύτης ἥττης ἐφοβοῦντο μήπως ἀποστῶσιν αὐτῶν οἱ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ σύμμαχοι. Καὶ εἶχον δίκαιον, διότι ἤρχισαν ἤδη τινὲς ν' ἀποσκιρτῶσι. Πᾶσαι αἱ Ἀρκαδικαὶ πόλεις συνενωθεῖσαι ἤρχισαν νὰ κτίζωσι κοινὴν μητρόπολιν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν Μεγαλόπολιν, ὅπου συνερχόμενοι συνεσκέπτοντο περὶ τῶν πραγμάτων τῆς χώρας. Ταῦτα πάντα ἔγειναν τῇ προτροπῇ καὶ συνεργείᾳ τοῦ Ἐπαμεινώνδου. Οἱ Θηβαῖοι, γενόμενοι ἰσχυροὶ καὶ προσκτησάμενοι πολλοὺς συμμάχους, εἰσέβαλον εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Πελοπίδου καὶ Ἐπαμεινώνδου καὶ ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Σπάρτης. Ὅτε δὲ ὁ στρατὸς τῶν Θηβαίων ὥρμησε κατὰ τῆς πόλεως, μεγάλη ταραχὴ καὶ θόρυβος ἠγέρθη ἐν αὐτῇ, διότι αἱ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε ἄλλοτε εἶδον πρόσωπον ἐχθροῦ εἰς τὴν πατρίδα των, ἤρχισαν νὰ κραυγάζωσι καὶ νὰ θρηνολογῶσιν ἰσχυρῶς· ὁ Ἀγησίλαος ὅμως μετὰ πολλῆς ἀνδρίας καὶ ἱκανότητος ὑπερήσπισε τὴν πόλιν, ὥστε οἱ Θηβαῖοι ἠναγκάσθησαν ν' ἀπέλθωσιν ἄπρακτοι ἐκ τῆς πόλεως Σπάρτης· προχωρήσαντες ὅμως πρὸς νότον κατέκαυσαν τὸν ναύσταθμον τῶν Λακεδαιμονίων Γύθιον καὶ κυριεύοντες τὰς μικρὰς πόλεις καὶ κώμας, διήγειρον τοὺς Εἵλωτας εἰς στάσιν κατὰ τῶν σκληρῶν δεσποτῶν αὐτῶν. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην οἱ Θηβαῖοι πᾶσαν τὴν Ἀρκαδίαν εἰς μίαν μεγάλην δύναμιν συνέστησαν· τὴν δὲ Μεσσηνίαν ἐλευθερώσαντες ἐκ τοῦ Σπαρτιατικοῦ ζυγοῦ ἔδωκαν εἰς τοὺς ἀρχαίους αὐτῆς κατοίκους, τῶν ὁποίων οἱ μὲν ἔμενον δοῦλοι ἐν τῇ πατρίδι των, οἱ δὲ ἦσαν φυγάδες καὶ ἤδη προσκαλούμενοι ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐπέστρεφον εἰς ἐλευθέραν πατρίδα. Ἡ εἰσβολὴ αὕτη τῶν Θηβαίων εἰς Πελοπόννησον ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 370 π. Χ.

ΝΟΜΙΣΜΑ ΑΡΚΑΔΩΝ.

Οἱ Σπαρτιᾶται, μὴ ἔχοντες πλέον ἐν Πελοποννήσῳ συμμάχους, ἀλλ' ἐχθροὺς ὑποστηριζομένους ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἠναγκάσθησαν νὰ αἰτήσωσι τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων, παραχωροῦντες εἰς αὐτοὺς ταπεινῶς τὴν ἡγεμονίαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι φθονοῦντες τὴν πρόοδον τῶν Θηβαίων συγκατετέθησαν καὶ

συνωμολογήθη συμμαχία. Κατὰ τὸ ἀκόλουθον ἔτος οὐδεμία μάχη ἔγεινε· τὰ πράγματα ὅμως τῶν Θηβαίων ἔβαινον πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν ἦτο ἐπαισθητὴ οὐχὶ μόνον ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ. Κατὰ τὸ ἔτος 368 ὁ Πελοπίδας ἐπὶ κεφαλῆς ἰσχυροῦ στρατοῦ εἰσῆλθεν εἰς Θεσσαλίαν καὶ ἠνάγκασε τὸν τύραννον τῶν Φερῶν Ἀλέξανδρον ν' ἀφήσῃ ἐλευθέρας τὰς ἄλλας πόλεις καὶ ἰδίως τὴν Λάρισσαν καὶ ταπεινῶς νὰ αἰτήσῃ εἰρήνην. Προβὰς δὲ καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐποίησε συμμαχίαν μετὰ τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου Πτολεμαίου. Μεταξὺ δὲ τῶν ὁμήρων, οὓς ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἤγαγεν εἰς Θήβας, ἦτο καὶ ὁ νεαρὸς Φίλιππος, υἱὸς τοῦ Ἀμύντου, ὅστις μετὰ ταῦτα ἔγεινε περίφημος βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος, ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἰσμηνίας μετέβησαν εἰς Περσίαν ὡς πρέσβεις τῶν Θηβαίων, καὶ ἠξιώθησαν μεγάλων τιμῶν. Σκοπὸς τῆς πρεσβείας ταύτης ἦτο νὰ πείσωσι τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν ν' ἀναγνωρίσῃ τὰς Θήβας ὡς τὴν ἡγεμονεύουσαν δύναμιν τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο ῥᾳδίως ἐπετεύχθη, καὶ ἐπιστρέψαντες οἱ πρέσβεις περιήρχοντο τὰ βόρεια μέρη τῆς Ἑλλάδος, Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν, ὅπως ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἡ ἡγεμονία τῶν Θηβαίων. Κατὰ τὴν περιοδείαν ταύτην συναντήσας ὁ τῶν Φεραίων τύραννος Ἀλέξανδρος τὸν Πελοπίδαν ἄοπλον, συνέλαβεν αὐτὸν καὶ τὸν εἶχεν ὑπὸ κράτησιν. Ὅτε οἱ Θηβαῖοι ἔμαθον τὴν αὐθάδη ταύτην πρᾶξιν τοῦ τυράννου, εὐθὺς ἔπεμψαν στρατὸν ἐξ 8000 ὁπλιτῶν καὶ 600 ἱππέων ὅπως ἐλευθερώσωσι τὸν ἀγαπητὸν Πελοπίδαν καὶ τιμωρήσωσι τὸν περιφρονήσαντα τὴν δύναμιν τῶν Θηβαίων Θεσσαλόν. Ὁ στρατὸς ὅμως οὗτος δὲν ἐστρατηγεῖτο ὑπὸ ἀνδρῶν ἀξίων, καὶ ἀποκρουσθεὶς παρ' ὀλίγον κατεστρέφετο. Κατὰ καλὴν τύχην τῶν Θηβαίων ἔτυχε νὰ ἦναι ἐν τῷ στρατῷ ὡς ἁπλοῦς ὁπλίτης ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὅστις, διορισθεὶς ὁμοφώνως ὑπὸ πάντων ἀρχηγός, κατώρθωσε νὰ σώσῃ τοὺς ἄνδρας καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ αὐτοὺς ἀσφαλῶς εἰς Θήβας. Ὁ λαὸς ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ ἠτίμωσε τοὺς στρατηγήσαντας Βοιωτάρχας, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἐχειροτόνησε στρατηγὸν τὸν Ἐπαμεινώνδαν, ὅστις εὐθὺς ἐκστρατεύσας εἰς Θεσσαλίαν κατώρθωσε διὰ τῆς μεγάλης ἱκανότητος καὶ ἐμπειρίας του καὶ ἔσωσε τὸν γενναῖον Πελοπίδαν καὶ μετ' αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔτος 367 π. Χ. ἐπέστρεψεν ἀσφαλῶς εἰς Θήβας ἐν μέσῳ εὐφημιῶν καὶ χαρᾶς μεγάλης.

Ἐπειδὴ δὲ συνεχῶς ἐγίνοντο παράπονα κατὰ τοῦ τυράννου τῶν Φεραίων, καὶ παρεκαλοῦντο οἱ Θηβαῖοι ὑπὸ τῶν Θεσσαλικῶν πόλεων ν' ἀπαλλάξωσιν αὐτὰς τῆς ἀνυποφόρου ταύτης καταστάσεως, ὁ Πελοπίδας πείσας τὴν πόλιν, κατώρθωσε νὰ σταλῇ μετὰ στρατοῦ ἰσχυροῦ κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Μάχης γενομένης παρὰ τοὺς λόφους, οἵτινες ὠνομάζοντο Κυνὸς κεφαλαί, κατετρο-

πώθη ὁ στρατὸς τοῦ τυράννου. Ἀλλ' ἰδὼν αὐτὸν ὁ Πελοπίδας καταγινόμενον νὰ περισυλλέξῃ τὰς διασκορπισθείσας δυνάμεις του, προχωρήσας προεκάλει αὐτὸν εἰς μονομαχίαν· ὁ δὲ ἄνανδρος τύραννος φοβηθεὶς ἐκρύβη ὄπισθεν τῶν σωματοφυλάκων του. Ὁ Πελοπίδας ἐν τῇ ἐξάψει του, ὁρμήσας εἰς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, καὶ πολεμῶν ἀνδρείως, ἐφονεύθη, καὶ οὕτω ἡ πατρὶς αὐτοῦ ἐστερήθη στέρησιν ἀνεπανόρθωτον, καὶ ἡ λαμπρὰ αὕτη νίκη τῶν Θηβαίων ἐκαλύφθη ὑπὸ θλιβεροῦ πένθους.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πόλεμος ἠγέρθη ἐν Πελοποννήσῳ μεταξὺ Ἀρκάδων καὶ Ἠλείων, ἕνεκα τοῦ ὁποίου διεσπάσθη ἡ Ἀρκαδικὴ ἕνωσις· διότι οἱ Μαντινεῖς ἔλαβον τὸ μέρος τῶν Ἠλείων καὶ συνεμάχησαν μετὰ τῶν Σπαρ-

Ο ΠΟΤΑΜΟΣ ΕΥΡΩΤΑΣ ΕΝ ΣΠΑΡΤΗ.

τιατῶν καὶ Ἀθηναίων· οἱ δὲ λοιποὶ Ἀρκάδες, καὶ ἰδίως οἱ Τεγεᾶται, ἔχοντες τὴν ὑποστήριξιν τῶν Θηβαίων ἐπολέμουν κατὰ τῶν Ἠλείων. Οἱ Θηβαῖοι, προσκληθέντες ὑπὸ τῶν Τεγεατῶν εἰς βοήθειαν, ἔπεμψαν τὸν Ἐπαμεινώνδαν εἰς Πελοπόννησον δόντες αὐτῷ δύναμιν οὐχὶ μικράν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, μαθόντες ὅτι ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤρχετο εἰς βοήθειαν τῶν Τεγεατῶν, ἐστράτευσαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. Ὅτε οἱ Θηβαῖοι ἔφθασαν πλησίον τῆς Μαντινείας, πληροφορηθεὶς ὁ Ἐπαμεινώνδας ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπόρθουν τὴν χώραν τῶν Τεγεατῶν καὶ νομίσας ὅτι ἡ Σπάρτη ἦτο ἔρημος στρατιωτῶν, διενοήθη νὰ κυριεύσῃ αὐτὴν ἐξ ἀπροσδοκήτου· ἀλλ' ἔσχε τὴν τύχην ἀντιπράττουσαν· διότι ὑποπτεύσαντες τὸ πρᾶγμα οἱ Σπαρτιᾶται καὶ παρασκευασθέντες εἰς ἄμυναν ἐξέφυγον τὴν ἅλωσιν τῆς ἑαυτῶν πατρίδος. Ὁ Ἐπαμει-

νώνδας ἐπισπεύδων τὸ στράτευμα δι' ὅλης τῆς νυκτός, ἔφθασε τὴν πρωΐαν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ εὐθὺς ἐπετέθη κατ' αὐτῆς· ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος καίτοι γέρων, ἐνεργῶν ὅμως δραστηρίως, παρεσκεύασε τὰ πρὸς ἄμυναν τῆς πόλεως πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῶν πολεμίων· διότι ἀναβιβάσας τοὺς μεγαλειτέρους παῖδας καὶ τοὺς γέροντας ἐπὶ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν, προσέταξεν αὐτοὺς νὰ πολεμῶσι τοὺς ἐχθροὺς ἀπὸ τούτων· αὐτὸς δὲ συναθροίσας τοὺς ἐν ἀκμῇ ἡλικίας ἄνδρας, διεμέρισεν αὐτοὺς εἰς τὰς πρὸ τῆς πόλεως παρόδους καὶ ἀνέμενε τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον. Ὁ δὲ Ἐπαμεινώδας, ἂν καὶ προσέβαλε τὴν πόλιν πανταχόθεν καὶ κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν νὰ τὴν κυριεύσῃ, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, ἀλλὰ πανταχοῦ εὗρεν ἀκαταμάχητον ἀντίστασιν. Ἐπειδὴ δὲ ἦλθον εἰς βοήθειαν τῆς πόλεως καὶ οἱ ἐκ τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ στρατοπέδου Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Μαντινεῖς, νυκτὸς καταλαβούσης, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ἔσπευσε νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τῆς Μαντινείας· ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἀπέτυχε· διότι ὅτε ἐπλησίασεν εἰς τὴν πόλιν, συνέβη νὰ φθάσωσι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἓξ χιλιάδες ἐπίκουροι Ἀθηναῖοι στρατηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἡγηλόχου, ἀνδρὸς ἀξίου, ὅστις εὐθὺς παρέταξε τὸν στρατὸν εἰς μάχην καὶ οὕτως ἐματαίωσε τὰ σχέδια τοῦ Ἐπαμεινώνδου. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐπεφάνησαν καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Μαντινεῖς καὶ οὕτω πάντες παρεσκευάζοντο πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων κρίσιν. Εἰς βοήθειαν τῶν Μαντινέων ἦλθον καὶ πολλοὶ Ἠλεῖοι· ὥστε ὁ ἀριθμὸς ὅλων ὁμοῦ ἀνέβη εἰς δισμυρίους μὲν πεζούς, δισχιλίους δὲ ἱππεῖς· οἱ δὲ τῶν Τεγεατῶν σύμμαχοι, Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀργεῖοι, συνεποσοῦντο εἰς τρισμυρίους μὲν πεζούς, ἱππεῖς δὲ οὐχὶ ὀλιγωτέρους τῶν τρισχιλίων. Παρετάχθησαν δὲ τὰ δύο ἀντίπαλα στρατεύματα ὡς ἑξῆς· οἱ Μαντινεῖς καὶ οἱ ὁμοφρονοῦντες αὐτοῖς Ἀρκάδες ἔλαβον τὸ δεξιὸν κέρας ἔχοντες παραστάτας καὶ συναγωνιστὰς τοὺς Λακεδαιμονίους· τὸ μέσον εἶχον οἱ Ἠλεῖοι καὶ οἱ Ἀχαιοί· τὸ δὲ εὐώνυμον ἀνεπλήρουν οἱ Ἀθηναῖοι. Οἱ δὲ πολέμιοι τούτων Θηβαῖοι

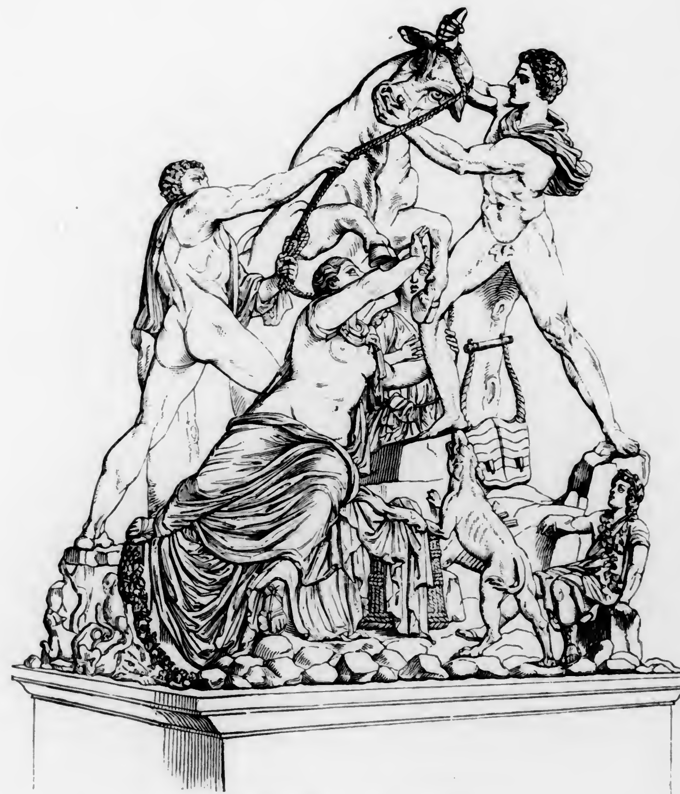

ΝΟΜΙΣΜΑ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ.

παρετάχθησαν εἰς τὸ εὐώνυμον κέρας παραστάτας ἔχοντες τοὺς Ἀρκάδας· τὸ δὲ δεξιὸν παρέδωκαν εἰς τοὺς Ἀργείους. Τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἐπλήρου τὴν μέσην τάξιν, Εὐβοεῖς καὶ Λοκροὶ καὶ Σικυώνιοι, πρὸς δὲ τούτοις Μεσσήνιοι, καὶ Μαλιεῖς καὶ Αἰνιᾶνες· ἔτι δὲ καὶ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ λοιποὶ σύμμαχοι. Ἐν ᾧ δὲ τὰ στρατεύματα ἦσαν τοῦτον τὸν τρόπον τεταγμένα, αἱ σάλπιγγες ἤρχισαν νὰ σημαίνωσι τὸ πολεμικὸν σάλπισμα καὶ σύμπας ὁ στρατὸς

ἠλάλαξεν. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἔγεινεν ἱππομαχία, καθ᾽ ἣν τὸ τῶν Θηβαίων ἱππικὸν ἀνεδείχθη νικηφόρον, τρέψαν εἰς φυγὴν τὸ τῶν Ἀθηναίων· ἀπεκρούσθη ὅμως βραδύτερον ὑπὸ τῶν Ἠλείων καὶ οὕτω διωρθώθη πως ἡ τροπὴ τῶν Ἀθηναίων. Κατὰ δὲ τὸ ἄλλο κέρας ἐπί τινα χρόνον ἡ ἱππομαχία ἔμεινεν ἰσόρροπος, ἐπὶ τέλους ὅμως ἐνίκησαν οἱ Θηβαῖοι. Ὅτε δὲ ἦλθον εἰς χεῖρας καὶ αἱ πεζικαὶ δυνάμεις, τότε ἤρχισε φοβερὸς ἀγών· διότι ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐμάχοντο οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων πεζομάχων, Βοιωτοὶ καὶ Λακεδαιμόνιοι, ἀμφότεροι στρατηγούμενοι ὑπὸ στρατηγῶν ἀρίστων καὶ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ σφοδροῦ μίσους κατ᾽ ἀλλήλων. Οὐδεμίαν δὲ φειδὼ ἐποιοῦντο τῆς ζωῆς, ἀλλὰ προσέβαλλον ἀλλήλους μεθ᾽ ὁρμῆς ἀκατασχέτου καὶ πολλοὶ ἔπιπτον, ὥστε ἐπάτουν τοὺς νεκροὺς ὅπως ἀλλήλους φονεύωσιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἰσχὺς τῆς μάχης διήρκει ἐπὶ πολύ, καὶ οὐδεμίαν ῥοπὴν ἐλάμβανον τὰ πράγματα, ὁ Ἐπαμεινώνδας, θέλων νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν νίκην ὑπὲρ τῶν Θηβαίων, ἀναλαβὼν τοὺς ἀρίστους, εἰσβάλλει μετὰ τούτων εἰς μέσους τοὺς πολεμίους· μαχόμενος δὲ ἐν τοῖς πρώτοις καὶ παροτρύνων τοὺς περὶ αὐτόν, κατώρθωσε νὰ διασπάσῃ τὴν φάλαγγα τῶν Λακεδαιμονίων καὶ νὰ τρέψῃ αὐτοὺς εἰς φυγήν, καθ᾽ ἣν οἱ νεκροὶ ἔπιπτον σωρηδόν, διότι οἱ Βοιωτοὶ διώκοντες αὐτοὺς ἐφόνευον διηνεκῶς τοὺς ἐσχάτους. Παρατηρήσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅτι ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐξετίθετο εἰς τὸν κίνδυνον λίαν ἀφόβως, συνώρμησαν ἐπ᾽ αὐτόν. Πολλῶν δὲ καὶ πυκνῶν φερομένων τῶν βελῶν, ὁ Ἐπαμεινώνδας, τὰ μὲν ἐξέφευγε, τὰ δὲ ἐξέκρουε, τὰ δὲ καὶ ἐκ τοῦ σώματος ἀποσπῶν μετεχειρίζετο κατὰ τῶν πολεμίων, ἡρωϊκῶς δὲ ὑπὲρ τῆς νίκης ἀγωνισθείς, ἔλαβε καιρίαν πληγὴν εἰς τὸν θώρακα· σπασθέντος δὲ τοῦ δόρατος καὶ τοῦ σιδήρου μείναντος εἰς τὸ σῶμα, παραχρῆμα ἔπεσε καταβληθεὶς ὑπὸ τῆς πληγῆς· φοβερὸς δὲ ἀγὼν ἔλαβε χώραν περὶ αὐτόν· τέλος ὅμως κατώρθωσαν οἱ Θηβαῖοι καὶ ἐκόμισαν αὐτὸν ζῶντα εἰς τὸ στρατόπεδον, νικήσαντες κατὰ κράτος τοὺς Λακεδαιμονίους. Ὅτε οἱ ἰατροὶ εἶδον τὴν πληγὴν τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἶπον ὅτι, ἐὰν ἐκβληθῇ ἡ αἰχμὴ ἐκ τοῦ σώματος, εὐθὺς θὰ ἀκολουθήσῃ θάνατος· ὁ δὲ εὐψύχως φέρων τὸ δεινόν, καὶ προσκαλέσας τὸν ὑπασπιστήν, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἔσωσε τὴν ἀσπίδα του· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἀπεκρίθη καταφατικῶς καὶ ἔθεσεν αὐτὴν ἐνώπιόν του, πάλιν ἠρώτησε, τίνες ἐνίκησαν; ἐπειδὴ δὲ εἶπον αὐτῷ, ὅτι οἱ Βοιωτοὶ ἐνίκησαν· "ὥρα εἶναι, ἀπεκρίθη, ν᾽ ἀποθάνω", καὶ προσέταξε νὰ ἐκβάλωσι τὴν αἰχμήν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ παρόντες φίλοι ἀνεβόησαν, καί τις ἐξ αὐτῶν εἶπε δακρύων, "τελευτᾷς ἄτεκνος, ὦ Ἐπαμεινώνδα", — "ἀλλὰ καταλείπω δύο θυγατέρας, ἀπεκρίθη, τὴν ἐν Λεύκτροις νίκην καὶ τὴν ἐν Μαντινείᾳ". Ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ἡ σιδηρᾶ αἰχμή, ἄνευ οὐδεμιᾶς ταραχῆς ἐξέπνευσεν. Οὕτως ἐτελεύτησεν ἐνδόξως ὁ

μέγας οὗτος ἀνήρ, τοῦ ὁποίου ἐφάμιλλοι ὀλίγοι εὑρίσκονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἦτο ἰσχυρὸς κατὰ τὸ σῶμα, ἁπλοῦς καὶ ἀγαθὸς τὸν τρόπον, καὶ πλήρης θάρρους καὶ τόλμης ἐν κινδύνοις· κατὰ δὲ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν στρατηγικὴν σύνεσιν ὑπερέβη πάντας τοὺς ἀρχαίους ἐνδόξους ἄνδρας· ὅθεν καὶ ἡ πατρὶς αὐτοῦ, ζῶντος μὲν ἐκτήσατο τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, τελευτήσαντος δὲ ἐστερήθη ταύτης.

ΑΜΦΙΩΝ ΖΗΘΟΣ ΚΑΙ ΔΙΡΚΗ.

ΚΕΦ. ΙΕ΄.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΝ ΑΥΤΗι ΒΑΣΙΛΕΥΣΑΝΤΕΣ. ΦΙΛΙΠΠΟΣ.

ΤΑ ὅρια τῆς Μακεδονίας ἦσαν διάφορα κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Πρὸ τοῦ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου ἡ Μακεδονία ἐξετείνετο πρὸς βορρᾶν μὲν μέχρι τῆς Παιονίας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ μέχρι τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, πρὸς μεσημβρίαν μέχρι τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν Καμβουνίων ὀρέων καὶ πρὸς δυσμὰς μέχρι τῆς Ἰλλυρίας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐποχῆς Φιλίππου ἐπεξετάθη ἡ Μακεδονία πανταχόθεν καὶ ἔγεινε πολὺ μεγαλειτέρα. Ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Μακεδονίας ἦσαν οἱ Πελασγοί, πλησίον τῶν ὁποίων κατῴκουν καὶ ἄλλα διάφορα ἔθνη, Παίονες, Θρᾷκες, Ἠπειρῶται καὶ Ἰλλυριοί. Ὡς πανάρχαιοι ἡγεμόνες τῆς Μακεδονίας ἀναφέρονται ὁ Ἠμάθιος, ὁ Μακεδὼν καὶ ὁ Κάρανος, περὶ οὗ λέγεται ὅτι ἦτο εἷς τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐλθὼν μετ' ἀποικίας Ἀργείων εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐκυρίευσε μέγα μέρος αὐτῆς καὶ οὕτω ἵδρυσε τὸ πρῶτον Μακεδονικὸν βασίλειον· ἄλλοι ὅμως ἱστοροῦσιν ὅτι πρῶτος βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἦτο ὁ Περδίκκας, ὅστις καταγόμενος ἐκ τοῦ Ἄργους, ἦλθε καὶ κατέκτησε τὴν Ἔδεσσαν, ἥτις νῦν Βοδενὰ καλεῖται, καὶ τὴν Ἠμαθίαν, χώραν κειμένην μεταξὺ τοῦ Λουδίου καὶ τοῦ Ἁλιάκμωνος ποταμοῦ, καὶ ἄλλας τινὰς ἐπαρχίας. Οὗτος ἀκμάσας μεταξὺ τοῦ 700 καὶ 652 π. Χ. ἐβασίλευσε ἔτη 49. Ἀποθανόντος τούτου, ἔλαβον τὴν βασιλείαν ἀλληλοδιαδόχως ὁ Ἀργαῖος, ὁ Φίλιππος, ὁ Ἀέροπος, ὁ Ἀλκέτας καὶ ὁ Ἀμύντας. Κατὰ τὸ ἔτος 498 π. Χ. ἀποθανόντος τοῦ Ἀμύντου, διεδέχθη αὐτὸν ὁ υἱός του Ἀλέξανδρος, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ ἄριστος τῶν μέχρι Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου ἐν Μακεδονίᾳ βασιλευσάντων. Τὸν Ἀλέξανδρον διεδέχθη Ἀλκέτας ὁ πρεσβύτερος αὐτοῦ υἱός· τοῦτον δὲ βασιλεύσαντα

ἔτη ἕξ, ἐξέβαλον τῆς βασιλείας οἱ δύο ἀδελφοὶ αὐτοῦ Φίλιππος καὶ Περδίκκας, οἵτινες διανείμαντες τὸ κράτος συνεβασίλευσαν ἔτη δώδεκα· κατὰ τὸ τέλος ὅμως τούτου ὁ Περδίκκας κατώρθωσε νὰ ἐκδιώξῃ τὸν ἀδελφόν του καὶ νὰ ἔχῃ ὅλον τὸ κράτος μόνος. Τοῦτον διεδέχθη ὁ θετὸς αὐτοῦ υἱὸς Ἀρχέλαος καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη 14. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀρχελάου ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ Ἀέροπος φονεύσας τὸν ἀνήλικον υἱὸν τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως· ἀλλ' εἶχε τὴν βασιλείαν πέντε μόνον ἔτη· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Παυσανίας ἐβασίλευσεν ἓν ἔτος. Τοῦτον φονεύσας ἔλαβε τὸν θρόνον Ἀμύντας ὁ Β΄. ἀπόγονος ὢν Ἀλεξάνδρου τοῦ πρώτου. Κατὰ τὸ ἔτος 370 π. Χ.

ΦΙΛΙΠΠΟΙ ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑι.

τελευτήσας ὁ Ἀμύντας ἀφῆκε τρεῖς υἱοὺς τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν Περδίκκαν καὶ τὸν Φίλιππον, ἐκ τῆς νομίμου συζύγου αὐτοῦ, καὶ τρεῖς ἐξ ἄλλης γυναικὸς τὸν Ἀρχέλαον, τὸν Ἀριδαῖον καὶ τὸν Μενέλαον. Ἐκ τούτων, τὸν θρόνον κατέλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἀνεμίχθη εἰς τὰ πράγματα τῆς Μακεδονίας ὁ ἐκ Θηβῶν Πελοπίδας καὶ ἔλαβεν ὡς ὅμηρον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου Φίλιππον μετὰ τριάκοντα ἄλλων νέων Μακεδόνων, ὡς ἤδη ἐλέχθη ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ. Κατὰ τὸ ἔτος 368 Πτολεμαῖος ὁ Ἀλωρίτης, ἄρχων τῶν Βοττιαίων, ἐδολοφόνησε τὸν Ἀλέξανδρον καὶ ἔλαβεν αὐτὸς τὴν βασιλείαν. Στάσεως ὅμως γενομένης ἐναντίον αὐτοῦ, ἦλθεν

ὁ Πελοπίδας εἰς Μακεδονίαν καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ πεντήκοντα ὁμήρους, ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ βασιλεύῃ ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου ἔτι Περδίκκου, ἀδελφοῦ τοῦ δολοφονηθέντος. Φοβούμενος ὅμως ὁ νεαρὸς Περδίκκας μήπως πάθῃ καὶ αὐτὸς ὅ,τι καὶ ὁ ἀδελφός του, ἀφεῖλε τὴν ζωὴν τοῦ Πτολεμαίου καὶ κατὰ τὸ ἔτος 365 κατέστη αὐτὸς εἰς τὴν βασιλείαν. Διοικήσας δὲ τὰ τοῦ κράτους καλῶς καὶ φρονίμως, ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 359 μαχόμενος ἀνδρείως κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἐφονεύθησαν τετρακισχίλιοι Μακεδόνες. Μετὰ τὸν τοῦ Περδίκκου θάνατον πολλοὶ ἀντεποιοῦντο τοῦ θρόνου, ἀλλ' ὁ Φίλιππος διὰ τῆς μεγάλης ἱκανότητός του ἀπέκρουσε πάντας καὶ ἔλαβε τὸν θρόνον ἐν ἡλικίᾳ εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν. Εὗρε δὲ τὸ κράτος εἰς δεινὴν θέσιν, διότι ἔθνη βάρβαρα, οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ Παίονες κατέλαβον μέγα μέρος τῆς Μακεδονικῆς γῆς καὶ διενοοῦντο ν' ἁρπάσωσι τὴν βασιλείαν καὶ νὰ τὴν διανεμηθῶσιν. Ὁ Φίλιππος ἐπειδὴ δὲν ἦτο ἕτοιμος νὰ ἐκστρατεύσῃ, κατ' ἀρχὰς κατεπράϋνε τοὺς βαρβάρους διὰ δώρων καὶ ὑποσχέσεων· ὅτε ὅμως ἔμαθεν ὅτι ὁ τῶν Παιόνων βασιλεὺς ἀπέθανεν, εὐθὺς ἐκστρατεύσας καθυπέταξεν αὐτούς· ἔπειτα προσβαλὼν καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς ἐξεδίωξεν ἐκ τῆς Μακεδονικῆς γῆς καὶ ἐν μάχῃ φοβερᾷ κατέσφαξεν ἑπτακισχιλίους ἐξ αὐτῶν· ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, ἥτις ἔγεινε κατὰ τὸ ἔτος 358 π. Χ., ἐφονεύθη καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰλλυριῶν Βάρδηλις καὶ τὸ κράτος τῆς Μακεδονίας ἐπεξετάθη μέχρι τῆς Λυχνίτιδος λίμνης.

Καταβαλὼν μετὰ σπανίας ταχύτητος ὁ Φίλιππος πάντας τοὺς ἐξωτερικοὺς ἐχθροὺς τοῦ κράτους, ἤρχισε νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἐσωτερικῆς διοργανώσεως αὐτοῦ· διότι ὢν φιλόδοξος καὶ κύριον σκοπὸν ἔχων νὰ γείνῃ ἀρχιστράτηγος καὶ ἡγεμὼν ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἵνα τιμωρήσῃ τοὺς Πέρσας καὶ καταλύσῃ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡτοιμάζετο διὰ τὸν μέγαν ἀγῶνα. Δραστηρίως κατεγίνετο εἰς τὴν ἐκγύμνασιν τοῦ στρατοῦ καὶ διωργάνωσε τὴν περίφημον Μακεδονικὴν φάλαγγα, ἥτις ὑπῆρξεν ὁ τρόμος τῶν πολεμίων. Ὁ Φίλιππος ἦτο ἀνὴρ μεγάλων προτερημάτων, ἔχων πάντα τὰ προσόντα ἱκανωτάτου πολιτικοῦ, ἐμπείρου στρατηγοῦ καὶ γενναίου βασιλέως. Διατρίβων ἐν Θήβαις ἐξεπαιδεύθη καλῶς ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου καὶ ἐδιδάχθη τὰς Ἑλληνικὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας· εἶδε δὲ καὶ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν πολιτικὴν ἀκαταστασίαν τῆς Ἑλλάδος, ἕνεκα τῆς ὁποίας κατηναλίσκετο ἡ μεγάλη αὐτῆς ἰσχὺς εἰς ἐσωτερικὰς διαμάχας, καὶ ἔκτοτε ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ ἑνώσῃ σύμπαντας τοὺς Ἕλληνας ὑπὸ ἓν σκῆπτρον. Ἐκαιροφυλάκτει λοιπὸν νὰ παρουσιασθῇ κατάλληλος εὐκαιρία ὅπως ἀρχίσῃ νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος. Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ προσεκλήθη ὑπὸ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Φεραίων ν' ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς

τοῦ τυράννου Λυκόφρονος· ἐλθὼν λοιπὸν εἰς Φερὰς ἀποκατέστησε τὴν τάξιν· δὲν ἐξέβαλεν ὅμως τὸν Λυκόφρονα, διότι διενοεῖτο νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸν ὡς ὄργανον διὰ τὰ μέλλοντα σχέδιά του.

Κατὰ τὸ ἔτος 355 ἤρχισεν ἐν Ἑλλάδι ὁ λεγόμενος Ἱερὸς πόλεμος ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἱ Θηβαῖοι κατήγγειλαν τοὺς Φωκεῖς εἰς τὸ Ἀμφικτυονικὸν Συνέδριον ὡς καλλιεργήσαντας γῆν ἱεράν. Οἱ Ἀμφικτύονες, κρίναντες τοὺς Φωκεῖς ἐνόχους, κατεδίκασαν αὐτοὺς νὰ πληρώσωσι μέγα πρόστιμον καὶ νὰ καταστρέψωσιν ἰδίαις χερσὶ τὸ καλλιεργηθὲν μέρος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ καταδικασθέντες δὲν ὑπήκουσαν, πόλεμος ἐκηρύχθη κατ' αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος, εἰς ὃν ἡ γῆ ἦτο ἀφιερωμένη, καὶ οἱ Θηβαῖοι ἀνέλαβον νὰ τιμωρήσωσιν αὐτούς. οἱ δὲ Φωκεῖς ἐν ἀπελπισίᾳ συνεπλήρωσαν τὸ ἔργον τῆς ἱεροσυλίας καταλαβόντες καὶ αὐτὸν τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν τοῦ θεοῦ. Ἀρχηγὸς τῶν Φωκέων ἦτο ὁ Φιλόμηλος, ὅστις κατ' ἀρχὰς δὲν ἤγγισε τοὺς ἐν Δελφοῖς θησαυρούς· ὅτε ὅμως εἶδεν ὅτι κρατερῶς συνεθλίβετο πανταχόθεν ὑπὸ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν, ἔλαβε πολὺν χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐκ τοῦ ἱεροῦ καὶ κόψας νόμισμα ἐπρομηθεύθη χρήματα διὰ τὰς δαπάνας τοῦ στρατοῦ. Ἀποθανόντος τοῦ Φιλομήλου ἐν μάχῃ τινί, τὴν ἀρχηγίαν ἔλαβεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ὀνόμαρχος, ὅστις ἐξηκολούθησε τὸν πόλεμον μετὰ μεγάλης δραστηριότητος καὶ ἐπιτυχίας· ἀλλ' ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δόξης του ἐφονεύθη πλησίον τῶν Παγασῶν ἐν μάχῃ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Φιλίππου, ὅστις ἐστράτευσεν ἐκ Μακεδονίας κατὰ τῶν Φωκέων ὑπὲρ τοῦ Μαντείου. Ἡ νίκη αὕτη τοῦ Φιλίππου, ἥτις ἔγεινε κατὰ τὸ ἔτος 352 π. Χ., κατέστησεν αὐτὸν κύριον τῆς Θεσσαλίας· εὐθὺς λοιπὸν μετ' αὐτὴν ἐπορεύθη πρὸς μεσημβρίαν ὅπως καθυποτάξῃ ἐντελῶς τοὺς Φωκεῖς, ἀλλ' εὑρὼν κατὰ τὰς Θερμοπύλας στράτευμα Ἀθηναίων ἕτοιμον νὰ κωλύσῃ αὐτὸν ἔκρινεν εὔλογον νὰ ὀπισθοχωρήσῃ.

Ἐπανακάμψας εἰς Μακεδονίαν ὁ Φίλιππος, ἔστρεψε τὴν προσοχήν του πρὸς τὴν Θράκην καὶ τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔζη ἐν Ἀθήναις Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, ὅστις βλέπων τοὺς πονηροὺς σκοποὺς τοῦ Φιλίππου κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος, προέτρεπε τοὺς συμπολίτας του Ἀθηναίους ν' ἀφήσωσι τὰς πρὸς ἀλλήλους ἔριδας καὶ νὰ στρέψωσιν ὅλας τὰς δυνάμεις των κατὰ τοῦ Φιλίππου, ὅστις ἐσχεδίαζε νὰ γείνῃ κύριος ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Πνυκὸς πολλοὺς λόγους κατὰ τοῦ Φιλίππου, οἵτινες σωζόμενοι μέχρι τῆς σήμερον εἶναι μνημεῖα περιφανῆ τῆς μεγάλης ῥητορικῆς ἱκανότητος τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς διαπύρου αὐτοῦ φιλοπατρίας. Ἀλλ' οἱ τότε Ἀθηναῖοι δὲν ὡμοίαζον τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν προπάτορας, καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους δὲν ἐκίνουν αὐτοὺς

εἰς ἐνέργειαν. Κατὰ τὸ ἔτος 350 π. Χ. ὁ Φίλιππος ἐκστρατεύσας εἰς τὴν Χαλκιδικὴν ἐκυρίευσε μίαν πόλιν. Τοῦτο εἰς μέγαν φόβον ἐνέβαλε τοὺς Ὀλυνθίους, καὶ εὐθὺς ἔπεμψαν πρέσβεις εἰς Ἀθήνας αἰτοῦντες βοήθειαν. Ἡ Ὄλυνθος ἦτο εἰσέτι ἐπὶ κεφαλῆς τριάκοντα πόλεων καὶ ἀπετέλει εἶδος συμμαχίας κατὰ τῶν πλεονεκτικῶν σκοπῶν τοῦ Φιλίππου. Εἰς ταύτην τὴν περίστασιν ἐξεφώνησεν ὁ Δημοσθένης εἰς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων τοὺς Ὀλυνθιακούς του λόγους συνηγορῶν ὑπὲρ ταχείας βοηθείας τῶν ἐν κινδύνῳ πόλεων. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως δὲν ἦσαν πάντες σύμφωνοι καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ βοήθεια αὐτῶν ἦτο τοιαύτη, οἵα δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπενέγκῃ σπουδαῖα ἀποτελέσματα. Ὁ Φίλιππος ἐν τούτοις δραστηρίως ἐνεργῶν ἐκυρίευσε μίαν κατόπιν

ΠΝΥΞ.

τῆς ἄλλης πάσας τὰς συμμαχίδας πόλεις, καὶ κατὰ τὸ 347 ἔτος ἔπεσεν εἰς χεῖράς του καὶ ἡ Ὄλυνθος· οὕτω δὲ πᾶσα ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος ἔγεινε Μακεδονικὴ ἐπαρχία. Ἐν τούτοις ὁ Ἱερὸς πόλεμος ἐξηκολούθει· ἐπειδὴ δὲ οἱ Θηβαῖοι δὲν ἠδύναντο νὰ καταβάλωσι τοὺς Φωκεῖς, παρεκάλεσαν τὸν Φίλιππον νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειάν των. Οὗτος δέ, ἵνα μὴ ἔχῃ ὡς κώλυμα τοὺς Ἀθηναίους εἰς τοὺς σκοπούς του, ἦλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετ' αὐτῶν περὶ εἰρήνης καὶ δωροδοκήσας τοὺς πρέσβεις κατώρθωσε νὰ παρεκτείνῃ τὴν συνομολόγησιν τῆς συμβάσεως, μέχρις οὗ εἰσβαλὼν ἀκωλύτως εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατενίκησε τοὺς Φωκεῖς καὶ κατέστρεψε πάσας αὐτῶν τὰς πόλεις· τοὺς δὲ ξένους αὐτῶν συμμάχους ἀφῆκεν ἐλευθέρους ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰς πόλεις των. Διὰ νὰ φανῇ δὲ ὅτι σέβεται τὰ νόμιμα τῶν Ἑλλήνων, συνεκάλεσεν Ἀμφι-

κτυονικὸν συνέδριον, ὅπερ ἐξήνεγκε καταδίκην κατὰ τῶν Φωκέων, καὶ ἀφαιρέσαν ἀπ' αὐτῶν τὰς δύο ψήφους, ἃς εἶχον ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἔδωκεν αὐτὰς τῷ Φιλίππῳ, ὥστε εἰς τὸ ἑξῆς δικαιωματικῶς ἀνεμιγνύετο εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην ἐπιτυχίαν ὁ Φίλιππος ἐπέστρεψεν εἰς Μακεδονίαν, ὅπου ἠξιώθη πανηγυρικῆς ὑποδοχῆς. Δὲν παρῆλθεν ὅμως πολὺς καιρὸς καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Θρᾳκικῆς χερσονήσου, τὴν ὁποίαν τότε κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἦλθεν εἰς σύγκρουσιν μετ' αὐτῶν. Τοῦτο συνέβη κατὰ τὸ ἔτος 342 π. Χ. Εἰς ταύτην τὴν περίστασιν ἐξεφώνησεν ὁ Δημοσθένης τὸν "Περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ" λόγον του.

Ὁ Φίλιππος ἀπὸ πολλοῦ ἐπιθυμῶν νὰ κυριεύσῃ τὴν νῆσον Εὔβοιαν, ὡς ἔχουσαν λίαν κατάλληλον θέσιν διὰ τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ, ἔπεμψεν ἐκεῖ στράτευμα, προφασισθεὶς ὅτι προσεκλήθη ὑπὸ κατοίκων τινῶν ἀδικουμένων, καὶ κατέλαβεν ὀχυρὰς θέσεις· κρημνίσας δὲ τὰ τείχη τοῦ Εὐρίπου, κατέστησεν εἰς τὴν νῆσον τρεῖς τυράννους· ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες στρατὸν κατ' αὐτοῦ ἐματαίωσαν τοὺς σκοπούς του καὶ ἠνάγκασαν αὐτὸν ν' ἀπέλθῃ τῆς νήσου. Μετὰ ταῦτα παρατηρήσας ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ σίτου διὰ τὰς ἀνάγκας των οἱ Ἀθηναῖοι ἐπορίζοντο ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Θρᾴκης, ἀπεφάσισε νὰ κυριεύσῃ τὸ Βυζάντιον· ἀλλ' ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ, διότι προλαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν στρατὸν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ συνετοῦ καὶ ἀξίου Φωκίωνος, ὅστις ὑπερασπίσας τὰς συμμαχίδας τῶν Ἀθηναίων πόλεις ἐξέβαλε τὸν Φίλιππον ἐκ τῆς Προποντίδος. Ἀποτυχὼν πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδος σχέδιά του ὁ Φίλιππος, ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Σκυθῶν, οὓς εὐκόλως ἐνίκησεν· ἐπιστρέφων ὅμως εἰς Μακεδονίαν ἦλθεν εἰς μάχην μετὰ τῶν Τριβαλλῶν καὶ ἐπληγώθη βαρέως, ἀλλ' ἐσώθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου μαχομένου παρ' αὐτόν. Ὅτε ὁ Φίλιππος ἀνέλαβεν ἐκ τῆς πληγῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἤρχισε πάλιν τὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδος σχέδιά του. Εὑρὼν λοιπὸν πρόφασιν ὅτι οἱ Λοκροὶ τῆς Ἀμφίσσης ἐκαλλιέργησαν γῆν ἱερὰν ἀνήκουσαν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, κατώρθωσε νὰ κηρυχθῇ ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων ὑπὸ τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ Συνεδρίου ὅπως τιμωρήσῃ πρεπόντως τὴν ἀσεβῆ ὕβριν τῶν Ἀμφισσέων. Ἦλθε λοιπὸν μετὰ στρατεύματος εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' ἀντὶ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἁμαρτόντας, μετέβη εἰς τὴν Φωκίδα καὶ κατέλαβε τὴν Ἐλάτειαν, ἵνα ἐκεῖθεν ἔχῃ ὁρμητήριον κατὰ τῶν κυριωτέρων ἐπικρατειῶν τῆς Ἑλλάδος. Πᾶσαι αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐταράχθησαν διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ Φιλίππου καὶ ἠπόρουν τί νὰ πράξωσιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι παροξυνόμενοι ὑπὸ τῶν φλογερῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους εὐθὺς ἡτοιμάζοντο εἰς τὰ ὅπλα καὶ κατορ-

θώσαντες νὰ λάβωσι συμμάχους τοὺς Θηβαίους καὶ ἄλλους τινάς, παρετάχθησαν περὶ τὴν Χαιρώνειαν ὅπως πολεμήσωσι κατὰ τοῦ Φιλίππου. Ὁ στρατὸς τῶν συμμάχων δὲν ὑπερέβαινε τὰς τριάκοντα χιλιάδας καὶ συνίστατο ἐξ ἀνδρῶν ἐκ τοῦ προχείρου συνειλεγμένων καὶ ἄνευ ἀξίων στρατηγῶν· ὁ δὲ τοῦ Φιλίππου ἦτο ἐξ ἀνδρῶν ἐπιλέκτων, πεπειραμένων εἰς πολέμους καὶ καλῶς ἐξησκημένων· συνεποσοῦντο δὲ εἰς 32 χιλιάδας.

Ὅτε ἐπλησίασεν ἡ ὥρα τῆς μάχης, οἱ μὲν Θηβαῖοι κατέλαβον τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ, ἔχοντες κατὰ μέτωπον τὸν Ἱερὸν λόχον, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸ εὐώνυμον, οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι τὸ μέσον· στρατηγοὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων ἦσαν ὁ Λυσικλῆς καὶ ὁ Χάρης. Ὁ δὲ Φίλιππος τὸ μὲν ἀριστερὸν κέρας ἔδωκεν εἰς τὸν υἱόν του Ἀλέξανδρον, ἔφηβον τότε ὄντα, τὸ δὲ μέσον κατέλαβον οἱ σύμμαχοι αὐτοῦ, τὸ δὲ δεξιὸν ἔλαβεν αὐτὸς ἔχων τοὺς ἀρίστους τῶν ἑαυτοῦ ἀνδρῶν.

Ὅτε ἤρχισεν ἡ μάχη, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἔπιπτον πολλοί, ἀλλ' ἐπὶ πλεῖστον χρόνον αἱ φάλαγγες ἔμενον ἔμπεδοι καὶ δὲν ἐτρέποντο· ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως θέλων νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὸν πατέρα του ἀνδραγαθίαν, ὁρμᾷ μετ' ἀκατασχέτου ὁρμῆς κατὰ τοῦ Ἱεροῦ λόχου τῶν Θηβαίων καὶ προσπαθεῖ νὰ τρέψῃ αὐτόν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη, διότι οἱ ἀποτελοῦντες τὸ ἰσχυρὸν τοῦτο σῶμα ἀπέθανον πάντες μαχόμενοι χωρὶς οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν νὰ ἐκκλίνῃ τῆς θέσεως του. Ἔνθους ὁ νεαρὸς βασιλόπαις ὁρμᾷ μετὰ ταῦτα κατὰ τοῦ πλήθους τῶν Θηβαίων καὶ συγκροτεῖται αἱματηρὰ μάχη, ἀλλ' ἀμφότερα τὰ μέρη μένουσιν ἀκλόνητα. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολεμοῦντες μετ' απαραμίλλου ἀνδρίας ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τὸ δεξιὸν κέρας τῶν πολεμίων καὶ μέρος τοῦ κέντρου καὶ ἡ νίκη ἦτο ὑπὲρ αὐτῶν· ἀλλ' ὁδηγούμενοι ὑπὸ στρατηγῶν ἀπείρων τῆς πολεμικῆς τακτικῆς ἤρχισαν νὰ διώκωσιν ἀτάκτως τοὺς φεύγοντας· τότε ὁ Φίλιππος στρέψας τὴν φάλαγγα εἰς παρακείμενον λόφον καὶ ὁρμήσας ἐξ αὐτοῦ κατὰ τῶν ἐν ἀταξίᾳ διατελούντων Ἀθηναίων νικᾷ αὐτοὺς κατὰ κράτος. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον διέσπασε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος τὴν φάλαγγα τῶν Θηβαίων καὶ πολλοὺς κατέσφαξεν. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἀθηναῖοι μὲν ἔπεσον ὑπὲρ τοὺς χιλίους, Θηβαῖοι δὲ ἔτι πλείονες καὶ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἄλλων συμμάχων. Συνελήφθησαν δὲ καὶ πολυάριθμοι αἰχμάλωτοι. Μετὰ δὲ τὴν μάχην ὁ Φίλιππος στήσας τρόπαιον, καὶ τοὺς νεκροὺς εἰς ταφὴν συγχωρήσας, ἔθυσεν εἰς τοὺς θεοὺς ἐπινίκια, καὶ τοὺς ἀνδραγαθήσαντας κατ' ἀξίαν ἐτίμησε. Μετὰ τὴν μεγάλην ταύτην νίκην ὁ Φίλιππος ἐφάνη λίαν ἐπιεικὴς εἰς τοὺς Ἀθηναίους, διότι ἀπέλυσε πάντας τοὺς αἰχμαλώτους ἄνευ λύτρων καὶ ἔκλεισε μετ' αὐτῶν εἰρήνην. Παρὰ τῶν Θηβαίων ὅμως ἔλαβε λύτρα διὰ τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἀφεὶς φρουρὰν ἐν Θήβαις,

ἐπανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν τροπαιοῦχος. Ἤδη ἤρχισε νὰ σκέπτηται περὶ τῆς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας καὶ συγκαλέσας συνέδριον ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων εἰς Κόρινθον ἐκοινοποίησεν εἰς αὐτοὺς τὰ σχέδιά του· οἱ δὲ ὁμοφώνως ἐξέλεξαν αὐτὸν ἀρχιστράτηγον τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν. Διορίσας δὲ εἰς ἑκάστην πόλιν τὸ πλῆθος τῶν εἰς συμμαχίαν στρατιωτῶν, παρεσκευάζετο διὰ τὴν μεγάλην ἐκστρατείαν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς γάμους τῆς θυγατρός του Κλεοπάτρας, ἥτις ἦτο μεμνηστευμένη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, βασιλέα τῶν Ἠπειρωτῶν, καὶ προσεκάλεσε πολλοὺς πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος ἵνα παρευρεθῶσιν εἰς τὰς μεγάλας εὐωχίας καὶ τὰς λαμπρὰς ἑστιάσεις καὶ τοὺς μουσικοὺς ἀγῶνας. Τέλος δὲ πολλῶν πανταχόθεν πρὸς

ΣΠΟΝΔΑΙ ΤΩι ΔΙΟΝΥΣΩι.

τὴν πανήγυριν συρρεόντων καὶ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν γάμων συντελουμένων ἐν Αἰγαῖς τῆς Μακεδονίας, ὁ Φίλιππος ἐφαίνετο σφόδρα περιχαρής, καὶ ἐστεφανωμένος ἐδέχετο τὰς φιλοφρονήσεις πάντων. Καθ' ἣν ἡμέραν ἔμελλον νὰ λάβωσιν ἀρχὴν αἱ θυσίαι εἰς τὸν Διόνυσον καὶ οἱ μουσικοὶ ἀγῶνες, τὸ πλῆθος ἔτι νυκτὸς οὔσης συνέτρεχεν εἰς τὸ θέατρον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ, τῆς πομπῆς γινομένης, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἐπομπεύοντο καὶ τὰ εἴδωλα τῶν δώδεκα μεγάλων θεῶν, κατεσκευασμένα μετὰ τέχνης καὶ πλουσίως κεκοσμημένα. Μετὰ τούτων συνεπομπεύετο τρισκαιδέκατον εἴδωλον αὐτοῦ τοῦ Φιλίππου, ὡς νὰ εἶχε γείνῃ οὗτος σύνθρονος τῶν δώδεκα θεῶν. Ὅτε ἐπληρώθη τὸ θέατρον θεατῶν, ὁ Φίλιππος ἐνδεδυμένος λευκὸν ἱμάτιον καὶ διατάξας τοὺς δορυφόρους ν' ἀκολουθῶσιν αὐτὸν μακρόθεν, ἐπορεύετο καὶ αὐτὸς

ἐκεῖ. Ἐν ᾧ λοιπὸν προβαίνων μεγαλοπρεπῶς ἐθαυμάζετο καὶ ἐμακαρίζετο ὑπὸ πάντων, παράδοξος καὶ παντελῶς ἀνέλπιστος ἐφάνη κατὰ τοῦ βασιλέως ἐπιβουλὴ καὶ θάνατος. Νεανίας τις αἴφνης ὁρμήσας ἐνέπηξε κελτικὴν μάχαιραν εἰς τὰς πλευρὰς αὐτοῦ καὶ ἐξέτεινεν αὐτὸν νεκρόν· ποιήσας δὲ τοῦτο ἔδραμε πρὸς τὸν ἵππον, ὃν εἶχεν ἐκεῖ πλησίον πρὸς φυγήν· προσκόψας ὅμως εἰς ἄμπελόν τινα, ἔπεσε καὶ εὐθὺς κατεσφάγη ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως. Ὁ δολοφόνος οὗτος τοῦ Φιλίππου ὠνομάζετο Παυσανίας καὶ ἦτο εἷς ἐκ τῶν ὑπασπιστῶν αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὅμως ὑβρίσθη ποτὲ αἰσχρῶς ὑπὸ Ἀττάλου, τοῦ ἀρτίως προχειρισθέντος στρατηγοῦ διὰ τὴν ἐκστρατείαν τῆς Ἀσίας, καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ ἱκανοποίησιν, διότι ὁ Φίλιππος ἕνεκα οἰκογενειακῶν λόγων ηὐνόει αὐτόν, ἀπεφάσισε πρὸς ἐκδίκησιν νὰ θανατώσῃ τὸν Φίλιππον, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἄρξας λοιπὸν ὁ Φίλιππος ἔτη εἴκοσι καὶ τέσσαρα καὶ γενόμενος μέγιστος τῶν ἐν Εὐρώπῃ συγχρόνων αὐτῷ βασιλέων, τοιούτου ἔτυχε τέλους τοῦ βίου.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΠΑΝΟΠΛΙΑ.

ΚΕΦ. ΙΣΤʹ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ.

ΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ὁ διὰ τὰ μεγάλα αὐτοῦ κατορθώματα ἐπονομασθεὶς Μέγας, πατέρα μὲν εἶχεν, ὡς ἤδη προείρηται, τὸν Φίλιππον, μητέρα δὲ τὴν Ὀλυμπιάδα ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἠπείρου· ἐγεννήθη δὲ ἐν Πέλλῃ τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸ ἔτος 356 π. Χ., καθ' ἣν νύκτα ὁ Ἡρόστρατος κατέκαυσε τὸν ἐν Ἐφέσῳ μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος καὶ ὁ Φίλιππος ἐκυρίευσε τὴν Ποτίδαιαν. Εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐλήφθη ἡ δέουσα φροντὶς ὅπως ἀνατραφῇ οὕτως, ὥστε ἀνὴρ γενόμενος νὰ ἦναι ἰσχυρὸς καὶ ῥωμαλέος κατὰ τὸ σῶμα. Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς κατάλληλον ἡλικίαν, καθ' ἣν οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ ἔχει ἀνάγκην ἐπιμελείας καὶ φροντίδος, ὅπως παιδαγωγουμένη λάβῃ τὴν προσήκουσαν ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν, ὁ Φίλιππος ἐφρόντισε νὰ εὕρῃ ἀξίους τροφεῖς καὶ παιδαγωγοὺς καὶ διδασκάλους διὰ τὸ τέκνον του· ἐπὶ πάντων δὲ τούτων ἐπέστησε τὸν συγγενῆ τῆς Ὀλυμπιάδος Λεωνίδαν, ἄνδρα αὐστηρὸν τὸ ἦθος, ὅπως ἐπιτηρῇ τὴν γενικὴν τοῦ παιδὸς ἐκπαίδευσιν καὶ ἐπιβάλλῃ αὐτῷ πειθαρχίαν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐγυμνάσθη καὶ ἐξεπαιδεύθη καλῶς εἰς τὰ ἐγκύκλια λεγόμενα μαθήματα καὶ εἰς τὴν μουσικήν, θέλων ὁ Φίλιππος νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν προσεκάλεσεν εἰς Μακεδονίαν τὸν μέγιστον τῶν τότε φιλοσόφων Ἀριστοτέλη

καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ τὴν εἰς τὰ διδάγματα τῆς φιλοσοφίας μυσταγωγίαν τοῦ υἱοῦ του. Ἵνα μὴ ταράσσηται δὲ ἡ πρόοδος τῆς διδασκαλίας ἐκ τῆς τύρβης τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, διώρισεν ὡς κατοικίαν τοῦ φιλοσόφου καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἀγροτικὸν μέγαρον ἐντὸς τερπνοῦ ἄλσους ἀφιερωμένου εἰς τὰς Νύμφας παρὰ τὴν πόλιν Μίεζαν. Ἐνταῦθα ἦσαν ἄντρα ἱερὰ καὶ ὑπόσκιοι περίπατοι καὶ ἕδραι λίθιναι καὶ πηγαὶ δροσεραὶ καὶ ἄκρα ἠρεμία· ὥστε οὐδὲν ἐκώλυε τὴν ψυχὴν τοῦ φιλοσοφοῦντος νὰ μεταρσιῶται εἰς τὰ ὕψη τῆς φιλοσοφίας. Ἐδιδάχθη δὲ ὁ Ἀλέξανδρος παρὰ τοῦ σοφοῦ διδασκάλου αὐτοῦ οὐ μόνον ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν φιλοσοφίαν, ἀλλὰ καὶ ὑψηλοτέραν σειρὰν μαθημάτων, τῶν ὁποίων δὲν μετεῖχον οἱ πολλοί, καὶ διὰ τοῦτο ἐκαλοῦντο ἀπόρρητοι διδασκαλίαι. Πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πολλὰ περὶ ἰατρικῆς ἔμαθε παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ὁ Ἀλέξανδρος, ὅστις οὐχὶ μόνον τὴν θεωρίαν τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἠγάπησεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους νοσοῦντας ἐβοήθει καὶ συνταγὰς περὶ διαίτης καὶ θεραπείας εἰς αὐτοὺς ἔδιδεν. Ἦτο δὲ καὶ φύσει φιλόλογος καὶ φιλομαθὴς καὶ φιλαναγνώστης· ὡς λέγει δὲ ὁ Ὀνησίκριτος, πάντοτε εἶχεν ὁ Ἀλέξανδρος ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου κειμένην πλησίον τοῦ ξιφιδίου του. Ὁμολογῶν δὲ χάριτας εἰς τὸν ἑαυτοῦ διδάσκαλον Ἀριστοτέλη, ἔλεγε πολλάκις εἰς τοὺς φίλους· "Εἰς μὲν τὸν πατέρα μου χρεωστῶ τὸ ζῆν, εἰς δὲ τὸν Ἀριστοτέλη τὸ εὖ ζῆν".

Παῖς ἔτι ὢν δὲν ἐσκέπτετο περὶ παιγνιδίων καὶ μικρῶν πραγμάτων, ἀλλὰ διὰ λόγων καὶ πράξεων ἐδείκνυεν ὅτι εἶχεν ἰδιάζουσάν τινα ὁρμὴν πρὸς τὴν μεγαλοπραγμοσύνην. Ἀποδημοῦντός ποτε τοῦ Φιλίππου, ἦλθον πρέσβεις ἐκ Περσίας, τοὺς ὁποίους ὁ Ἀλέξανδρος ὑπεδέχθη μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης· φιλοξενῶν δὲ καὶ περιποιούμενος αὐτούς, συνδιελέγετο οὐχὶ περὶ πραγμάτων ἀδιαφόρων, ἀλλὰ περὶ σπουδαίων· ἠρώτα περὶ τῶν ὁδῶν τῆς Περσίας, περὶ τοῦ βασιλέως, περὶ τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ δυνάμεων καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων. Πολλάκις ἀκούων τὰς νίκας καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ πατρός του ἐλυπεῖτο καὶ ἔλεγεν εἰς τοὺς φίλους του· "Ὦ παῖδες, θὰ προλάβῃ νὰ κατορθώσῃ πάντα ὁ πατήρ μου, καὶ δὲν θ' ἀφήσῃ τίποτε δι' ἐμὲ νὰ πράξω μεθ' ὑμῶν." Ὅτι δὲ ἦτο μικρόθεν ἄριστος ἱππεύς, μαρτυρεῖται ἐκ τῶν ἑξῆς. Ἤγαγόν ποτε ἐκ Θεσσαλίας εἰς τὸν Φίλιππον ἵππον ἰσχυρὸν καὶ θυμοειδῆ Βουκεφάλαν καλούμενον, καὶ κατέβη μετὰ πολλῶν αὐλικῶν εἰς τὴν πεδιάδα ἵνα τὸν δοκιμάσῃ· ταχέως ὅμως εἶδεν ὅτι ἦτο πρᾶγμα ἀκατόρθωτον νὰ πλησιάσῃ τις τὸν ἵππον, διότι οὔτε ἀναβάτην ἐδέχετο, οὔτε φωνήν τινος ὑπέμενεν. Ὀργισθεὶς ὁ Φίλιππος διέταξε ν' ἀπαγάγωσι τὸν ἵππον ὡς παντάπασιν ἄγριον· τότε ὁ Ἀλέξανδρος πλησιάσας εἶπε· "Τί κρῖμα, νὰ μὴ δύνανται νὰ ἱππεύσωσιν ἕνα τοιοῦτον ἵππον!" Ἀκούσας ταῦτα ὁ Φίλιππος εἶπε·

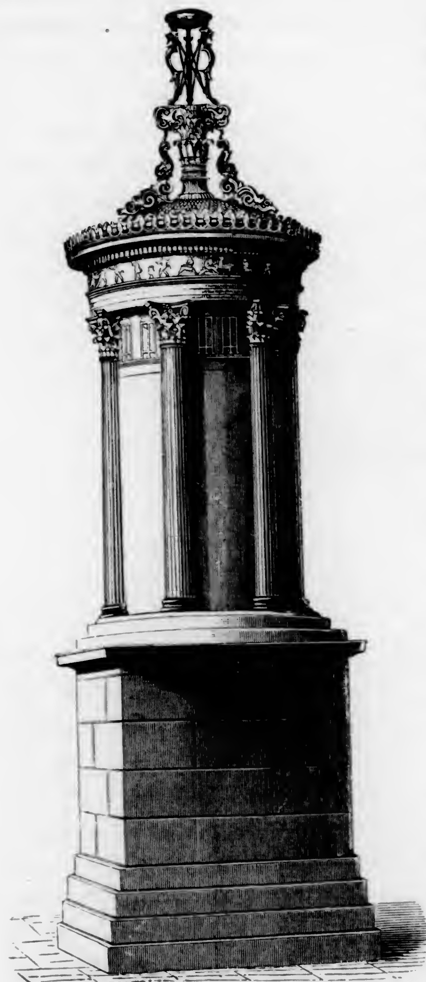
"Βλέπω, ψέγεις τοὺς πρεσβυτέρους σου, ὡς νὰ ἠδύνασο σὺ καλλίτερα νὰ ἱππεύῃς." — "Ἄν μοι τὸ ἐπιτρέψῃς", ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος, "θὰ ἴδῃς ὅτι δύναμαι νὰ ἱππεύσω τὸν ἵππον τοῦτον κάλλιον τῶν ἄλλων", καὶ λαβὼν τὴν ἄδειαν, εὐθὺς ἔλαβε τὸν Βουκεφάλαν ἀπὸ τὰς ἡνίας καὶ ἔστρεψεν αὐτὸν πρὸς τὸν ἥλιον, διὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὴν ἑαυτοῦ σκιὰν καὶ φοβῆται· ἔπειτα παρακαλπάσας ὀλίγον μετ' αὐτοῦ, ἀπέρριψεν ἡσύχως τὴν ἑαυτοῦ χλαμύδα καὶ ἐπήδησεν ἐπὶ τοῦ Βουκεφάλα, ὅστις εὐθὺς ἤρχισε νὰ τρέχῃ· πάντες δὲ οἱ περὶ τὸν Φίλιππον ἔβλεπον ἐν σιγῇ καὶ ἀγωνίᾳ· μετ' ὀλίγον ὅμως ὅτε εἶδον τὸν Ἀλέξανδρον ἐπανακάμπτοντα καὶ τὸν ἵππον πρᾴως βαδίζοντα, ὅλοι ὁμοῦ συνηλάλαξαν· ὁ δὲ Φίλιππος μετὰ δακρύων χαρᾶς πλησιάσας τὸν υἱόν του καταβάντα ἀπὸ τοῦ ἵππου· "Τέκνον μου", εἶπε, "ζήτει διὰ τὸν ἑαυτόν σου βασιλείαν ἁρμόζουσαν, διότι ἡ Μακεδονία δέν σε χωρεῖ".

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ ΠΕΡΙΔΕΙΠΝΟΝ.

Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ πατρός του παρέλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος τὴν βασιλείαν ἄγων τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Καὶ πρῶτον μὲν ἀναζητήσας καὶ εὑρὼν τοὺς συναιτίους τῆς ἐπιβουλῆς ἐκόλασεν αὐτούς· ἔπειτα δὲ θάψας μεγαλοπρεπῶς τὸν πατέρα του, καὶ τελέσας πολυτελὲς περίδειπνον, εὐθὺς ἔστρεψε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν προσοχὴν εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν κυβέρνησιν τοῦ κράτους, διότι οἱ ἐχθροὶ τῆς βασιλείας πανταχοῦ συνεταράσσοντο καὶ πολλὰ ἐκ τῶν ὁμόρων κρατῶν ἠγέρθησαν εἰς τὰ ὅπλα. Ὁ Ἀλέξανδρος χωρὶς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ βραδύνῃ, ὁρμήσας μετὰ στρατοῦ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἴστρου, κατέπαυσε τὰς στάσεις καὶ τὰ κινήματα τῶν βαρβάρων· νικήσας δὲ ἐν μεγάλῃ μάχῃ καὶ τὸν βασιλέα τῶν Τριβαλλῶν Σύρμον ἐφόνευσεν αὐτόν. Ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς Μακεδονίαν νικηφόρος, ἔμαθεν ὅτι οἱ Θηβαῖοι ἠγέρθησαν ἔχοντες ὁμοφρονοῦντας καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Ἀλέξανδρος θέλων νὰ δείξῃ καὶ εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ὅτι δὲν ἦτο παῖς, ἀλλ' ἀνήρ, εὐθὺς εἰσέβαλε διὰ τῶν Θερμοπυλῶν καὶ ἐλθὼν εἰς Βοιωτίαν περιεκύκλωσε τοὺς Θηβαίους, δοὺς αὐτοῖς προθεσμίαν ὅπως μετανοήσωσιν· ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖνοι ἐγίνοντο θρασύτεροι, κυριεύσας ὁ Ἀλέ-

ξανδρος τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξ ἐφόδου, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἐφόνευσε, πολλοὺς δὲ ἠνδραπόδισε· τὰ δὲ τείχη καὶ πάσας τὰς οἰκίας κατέσκαψε· τοὺς ἱερεῖς ὅμως καὶ τοὺς τῶν Μακεδόνων φίλους, προσέτι δὲ καὶ πάντας τοὺς ἀπὸ Πινδάρου τοῦ ποιητοῦ καταγομένους ἀφῆκεν ἀβλαβεῖς. Ὅτε ἡ ἀγγελία τῆς καταστροφῆς τῶν Θηβαίων διεδόθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε πάντας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πρέσβεις πέμψαντες ᾔτουν συγγνώμην διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν συμπεριφοράν των· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐφάνη γενναῖος καὶ μεγαλόφρων εἰς πάσας τὰς πόλεις, διότι σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο οὐχὶ νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ νὰ τὴν συνενώσῃ πρὸς ἐκτέλεσιν μεγάλου ἔργου. Συνῆλθον λοιπὸν ἀντιπρόσωποι τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Ἰσθμὸν ὅπως συσκεφθῶσι περὶ τῆς μελετωμένης μεγάλης κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας καὶ ἀνηγόρευσαν στρατάρχην πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐν ᾧ δὲ διέτριβεν ἐνταῦθα, ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πολλοὶ ἄνδρες πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι ὅπως καθυποβάλλωσιν αὐτῷ τὰ σεβάσματά των. Ἐπειδὴ δὲ Διογένης ὁ φιλόσοφος, καίτοι διατρίβων ἐκεῖ πλησίον, δὲν ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀπεφάσισεν αὐτὸς νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐπίσκεψιν ἐκείνου καὶ εὗρεν αὐτὸν κατακείμενον εἰς τόπον εὐήλιον. Ὅτε ὁ Διογένης εἶδε τὸν Ἀλέξανδρον ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν μετὰ πολλῶν ἄλλων, ἀνακαθίσας διέβλεπεν αὐτόν· ὁ δὲ χαιρετίσας καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν εἶπεν· "Ἔχεις ἀνάγκην τινός"; — "Ναί", ἀπεκρίθη ὁ Διογένης, "ἀποσύρθητι ὀλίγον ἀπὸ τὸν ἥλιον". Ὁ Ἀλέξανδρος θαυμάσας τὸν χαρακτῆρα

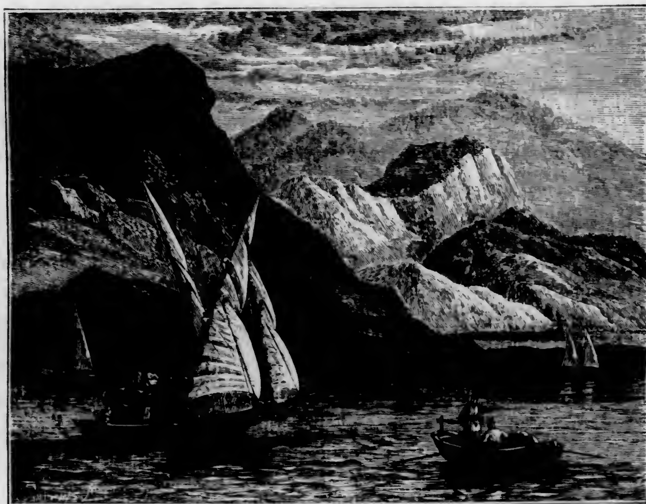
ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΛΥΣΙΚΡΑΤΟΥΣ.

τοῦ ἀνδρός, εἶπεν εἰς τοὺς παρεστῶτας φίλους του· "Ἐὰν δὲν ἤμην Ἀλέξανδρος θὰ ἤθελον νὰ ἦμαι Διογένης."

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπανελθὼν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς Μακεδονίαν μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ συγκαλέσας τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ στρατοῦ καὶ τοὺς ἀξιολογωτάτους τῶν φίλων, ἐποίησε πολεμικὸν συμβούλιον περὶ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβάσεως καὶ περὶ τοῦ σχεδίου τῆς ἐκστρατείας. Παρορμήσας δὲ πάντας διὰ τῶν λόγων πρὸς τοὺς μέλλοντας ἀγῶνας, προσήνεγκε θυσίας μεγαλοπρεπεῖς εἰς τοὺς θεοὺς ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας καὶ πορευθεὶς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον διεπεραιώθη εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὅτε δὲ ἐπλησίασεν ἡ ναῦς ἡ βασιλικὴ εἰς τὴν ξηράν, πήξας τὸ δόρυ εἰς τὴν γῆν, πρῶτος αὐτὸς ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς νεώς, ἀποδεικνύων οὕτω τὴν Ἀσίαν δορύκτητον. Ἐλθὼν δὲ εἰς τοὺς τάφους τῶν ἡρώων Ἀχιλλέως καὶ Αἴαντος, προσήνεγκεν ἐναγίσματα καὶ ἐστεφάνωσεν αὐτούς· ἔπειτα δὲ ἀναβὰς εἰς Ἴλιον ἔθυσεν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν καὶ ἀφήσας ἐκεῖ τὸ ἑαυτοῦ δόρυ, ἔλαβεν ἓν ἐκ τοῦ ναοῦ. Μετὰ ταῦτα κατέβη εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐποίησεν ἐξέτασιν καὶ ἀπαρίθμησιν τοῦ στρατοῦ· ἦσαν δὲ οἱ σύμπαντες πεζοὶ μὲν τριάκοντα χιλιάδες, ἱππεῖς δὲ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι.

Οἱ δὲ τῶν Περσῶν σατράπαι καὶ στρατηγοὶ μὴ προφθάσαντες νὰ κωλύσωσι τῶν Ἑλλήνων τὴν διάβασιν, συνελθόντες συνδιεσκέπτοντο πῶς νὰ πολεμήσωσι τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ ἐκ Ῥόδου Μέμνων συνεβούλευε νὰ μὴ διακινδυνεύσωσιν εἰς μάχην ἐκ τοῦ συστάδην, ἀλλ' ἀποχωροῦντες νὰ καταστρέφωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν χρήσιμα καὶ οὕτω νὰ ἐμποδίσωσι τὴν πρὸς τὰ ἐμπρὸς πορείαν τῶν Ἑλλήνων· οἱ Πέρσαι ὅμως δὲν ἐπείθοντο, ἀλλ' ἀποφασίσαντες νὰ πολεμήσωσι, συνήθροισαν ἁπάσας αὐτῶν τὰς δυνάμεις καὶ κατεστρατοπέδευσαν παρὰ τὸν Γράνικον ποταμόν, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Κοτύλου ἐκβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, μαθὼν τὰ γενόμενα, εὐθὺς ἔλαβε τὸ στράτευμα καὶ μετὰ σπουδῆς ἦλθε καὶ ἀντεστρατοπέδευσεν ἀπέναντι τῶν πολεμίων ἐπὶ τῆς ἄλλης ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. Οἱ Πέρσαι, ἰδόντες τὸ στράτευμα τοῦ Ἀλεξάνδρου, εὐθὺς παρετάχθησαν εἰς μάχην· ἔχοντες δὲ μέγα ἱππικόν, παρέταξαν αὐτὸ παρὰ τὰς ὄχθας καὶ περιέμενον ἐν σιγῇ τὴν ἐπίθεσιν τῶν πολεμίων. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ κελεύσας τοὺς περὶ αὐτὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι καὶ νὰ φανῶσιν ἀνδρεῖοι ἐν τῇ μάχῃ, ὥρμησεν εἰς τὸ ῥεῖθρον τοῦ ποταμοῦ καὶ πᾶν τὸ στράτευμα ἤρχισε νὰ διαβαίνῃ· ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, εὗρε μεγάλην ἀντίστασιν, διότι οἱ Πέρσαι ἐμάχοντο ἐκ τῆς ἀνωφερείας καὶ ἔρριπτον πολλὰ ἀκόντια κατὰ τῶν πλησιαζόντων· πολλοὶ δὲ καταβάντες ἕως εἰς τὸ ὕδωρ ἐμάχοντο ἐκ τοῦ πλησίον, καὶ ἐγίνετο μέγας ὠθισμὸς καὶ σφαγή, διότι οἱ

μὲν Ἕλληνες ἤθελον νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὴν ξηράν, οἱ δὲ βάρβαροι προσεπάθουν νὰ κωλύσωσι τὴν ἔκβασιν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους κατώρθωσαν νὰ ἐκβῶσιν ἐκ τοῦ ποταμοῦ οἱ ἀνδρεῖοι στρατιῶται τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τότε συνήφθη μεγάλη καὶ κρατερὰ μάχη, ἰδίως ἐκεῖ ὅπου ἐμάχετο ὁ Ἀλέξανδρος, ὅστις ἐποίει μεγάλην θραῦσιν τῶν πολεμίων καὶ συνετρίβη τὸ δόρυ αὐτοῦ· λαβὼν ὅμως Δημαράτου τοῦ Κορινθίου τὸ δόρυ ἐξηκολούθει νὰ μάχηται, καὶ ἰδὼν τὸν γαμβρὸν Δαρείου τοῦ βασιλέως Μιθριδάτην ὁδηγοῦντα κατ' αὐτοῦ στῖφος ἱππέων, ἐξελαύνει ἐπ' αὐτὸν καὶ κτυπήσας αὐτὸν εἰς τὸ πρόσωπον ἔρριψεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἵππου. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Πέρσης τις ἐκ τῶν πρώτων

ΑΠΟΨΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ.

ὁρμᾷ κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τύπτει αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν διὰ κοπίδος· ἐπειδὴ ὅμως τὸ κτύπημα ἔβλαψε μόνον τὸ κράνος, ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιτεθεὶς κατ' αὐτοῦ διὰ τοῦ δόρατος ἐφόνευσεν αὐτόν. Ἕτερος δὲ Πέρσης ὁ Σπιθριδάτης ἡτοιμάζετο νὰ κτυπήσῃ τὸν Ἀλέξανδρον ὄπισθεν διὰ κοπίδος, ἀλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ πράξῃ τοῦτο, Κλεῖτος ὁ υἱὸς τοῦ Δρωπίδου ἀπέκοψε τὴν χεῖρα αὐτοῦ.

Προσβαλλόμενοι λοιπὸν οἱ Πέρσαι πανταχόθεν κρατερῶς, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντέχωσιν ἐπὶ πλέον εἰς τὴν ἀκατάβλητον ὁρμὴν τῶν Μακεδόνων, τρέπονται εἰς φυγὴν ἀφήσαντες πολλοὺς νεκροὺς εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης· συνελήφθησαν δὲ καὶ ἕως δισχίλιοι αἰχμάλωτοι. Ἔπεσον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ

μάχῃ πολλοὶ ἀρχηγοὶ τῶν Περσῶν. Τῶν δὲ Μακεδόνων, ἐκ μὲν τῆς τάξεως τῶν Ἑταίρων κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν ἀπέθανον πέντε καὶ εἴκοσιν, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἱππέων ὑπὲρ τοὺς ἑξήκοντα, πεζοὶ δὲ τριάκοντα· τούτους δὲ πάντας τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἔθαψεν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν ὅπλων καὶ ἄλλων κοσμημάτων, ἀποδοὺς αὐτοῖς μεγάλας στρατιωτικὰς τιμάς. Ἔθαψε προσέτι καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Περσῶν. Ἐκλέξας δὲ τριακοσίας Περσικὰς πανοπλίας ἔπεμψεν αὐτὰς εἰς Ἀθήνας ὡς ἀφιέρωμα εἰς τὴν Ἀθηνᾶν· καὶ ἐπίγραμμα ἐκέλευσε νὰ ἐπιγραφῇ τὸ ἑξῆς· "Ἀλέξανδρος Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Λακεδαιμονίων, ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων." Ἡ ἐν Γρανίκῳ μάχη ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 334 π. Χ.

ΕΡΕΙΠΙΑ ΝΑΟΥ ΕΝ ΚΟΡΙΝΘΩι.

Μετὰ ταῦτα καταστήσας διοικητὴν τῶν μερῶν τούτων πιστὸν ἄνδρα, ἐπορεύετο ἐπὶ Σάρδεις· ὅτε δὲ ἀπεῖχεν αὐτῶν ἑβδομήκοντα περίπου στάδια, ἦλθον παρ' αὐτὸν οἱ προὔχοντες τῶν Σαρδιανῶν καὶ Μιθρίνης ὁ φρούραρχος προσφέροντες τὴν ὑποταγὴν τῆς πόλεως καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου μετὰ τῶν θησαυρῶν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, καταστρατοπεδεύσας πλησίον τοῦ Ἕρμου ποταμοῦ, ἀπέχοντος ἕως εἴκοσι στάδια ἀπὸ τῶν Σάρδεων, ἔπεμψεν Ἀμύνταν τὸν υἱὸν τοῦ Ἀνδρομένους νὰ λάβῃ κατοχὴν τοῦ φρουρίου, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸς μετέβη ἀκολούθως καὶ διέταξε νὰ κτίσωσιν ἐκεῖ ναὸν Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. Διορίσας δὲ διοικητὰς καὶ ὑπαλλήλους Ἕλληνας ἐν Σάρδεσι μετέβη εἰς Ἔφεσον, ὅπου καταλύσας τὴν ὀλιγαρχίαν ἔδωκε τὴν ἀρχὴν εἰς

τὸν δῆμον. Ἐνταῦθα δὲ ὄντος αὐτοῦ ἦλθον πρέσβεις ἐκ Μαγνησίας καὶ Τράλλεων καὶ παρέδωκαν εἰς αὐτὸν τὰς πόλεις των· ὁ δὲ ἔπεμψε τὸν Παρμενίωνα νὰ τὰς παραλάβῃ. Ἀντίμαχον δὲ τὸν Ἀγαθοκλέους ἔπεμψεν εἰς τὰς Αἰολικὰς καὶ Ἰωνικὰς πόλεις, δοὺς αὐτῷ ἐπαρκῆ στρατὸν ὅπως ἀπαλλάξῃ αὐτὰς τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ καὶ ἀποκαταστήσῃ τὸ πάτριον αὐτῶν πολίτευμα, τὴν δημοκρατίαν. Αὐτὸς δὲ μείνας ὀλίγον ἔτι χρόνον ἐν Ἐφέσῳ ἔθυσε μεγαλοπρεπῆ θυσίαν εἰς τὴν Ἄρτεμιν, καὶ πομπὴν ἐποίησε μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος ὡπλισμένου καὶ συντεταγμένου ὡς εἰς μάχην. Τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν λαβὼν τὸ πλεῖστον τοῦ στρατεύματος ἐπορεύθη ἐπὶ Μίλητον καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτὴν πανταχόθεν. Ἐντὸς τοῦ φρουρίου ἦσαν κεκλεισμένοι οἱ μετὰ Μέμνονος καταφυγόντες ἐνταῦθα βάρβαροι μετὰ τὴν ἐν Γρανίκῳ ἧτταν αὐτῶν. Κατ' ἀρχὰς οἱ πολιορκούμενοι εὐκόλως ἠμύνοντο ἀπὸ τῶν τειχῶν, διότι ἦσαν πολλοὶ καὶ εἶχον πάντα τὰ χρήσιμα εἰς πολιορκουμένους· ὅτε ὅμως ὁ Ἀλέξανδρος προσέβαλε τὴν πόλιν μετὰ μείζονος δραστηριότητος καὶ διὰ μηχανῶν ἐσάλευσε τὰ τείχη, τότε ἐτράπησαν εἰκ φυγὴν οἱ βάρβαροι· οἱ δὲ Μιλήσιοι, μεθ' ἱκετηριῶν προσπίπτοντες εἰς τὸν βασιλέα παρέδωκαν τὴν πόλιν· αὐτὸς δὲ προσηνέχθη πρὸς αὐτοὺς φιλανθρώπως. Τῶν δὲ φευγόντων βαρβάρων οἱ Μακεδόνες τοὺς μὲν ἐφόνευσαν, πλείστους δὲ συνέλαβον αἰχμαλώτους. Τὴν δὲ ναυτικὴν δύναμιν, θεωρήσας ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τὸ παρὸν ἄχρηστον, διέλυσε· διετήρησεν ὅμως ἀρκοῦντα ἀριθμὸν πλοίων πρὸς μετακόμισιν ἐφοδίων καὶ πολιορκητικῶν μηχανῶν· εἴκοσι τούτων τῶν πλοίων ἀνῆκον εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Μιλήτου πλεῖστοι Πέρσαι καὶ μισθοφόροι καὶ πολλοὶ ἀρχηγοὶ συγκατέφυγον εἰς Ἁλικαρνασσόν, ἥτις ἦτο ἡ μεγίστη τῶν κατὰ τὴν Καρίαν πόλεων, καὶ εἶχε μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα καὶ φρούρια ἰσχυρά. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ Μέμνων ἔπεμψε τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ διορισμὸν νὰ ἦναι ὁ ἡγεμὼν πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσιατικῇ παραλίᾳ Περσικῶν δυνάμεων, παρεσκεύαζε πάντα τὰ χρήσιμα πρὸς πολιορκίαν ἐν τῇ πόλει τῶν Ἁλικαρνασσέων.

ΞΟΑΝΟΝ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ.

ΝΟΜΙΣΜΑ ΑΘΗΝΑΙΩΝ.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, πέμψας διὰ θαλάσσης τροφὰς καὶ πολιορκητικὰς μηχανὰς ἐπὶ τὴν Ἁλικαρνασσόν, αὐτὸς διὰ ξηρᾶς ἐπορεύετο καὶ πάσας τὰς μεταξὺ Ἁλικαρνασσοῦ καὶ Μιλήτου πόλεις καθυπέ- ταξε· τὰς δὲ Ἑλληνίδας πόλεις μεγάλως εὐηργέτει ποιῶν αὐτὰς αὐτονόμους καὶ ἀφορολογήτους· διεκήρυττε δὲ ὅτι ἀνέλαβε τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον ἵνα τοὺς Ἕλληνας ἐλευθερώσῃ.

Ὅτε δὲ ἐπλησίασεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἁλικαρνασσόν, εὐθὺς ἤρχισε νὰ πολιορκῇ αὐτὴν μετὰ πολλῆς δραστηριότητος καὶ ἐποίει συνεχεῖς ἐφόδους κατὰ τῶν τειχῶν· διὰ παντοειδῶν δὲ μηχανῶν κατώρθωσε νὰ σαλεύσῃ τοὺς πύργους καὶ τὰ μεταξὺ μεσοπύργια καὶ τέλος κατέλαβε μέρος τοῦ τείχους. Οἱ πολιορκούμενοι ὅμως δὲν ἔμενον ἀργοὶ καὶ ἐποίουν πολλὰς ἐκδρομὰς κατὰ τῶν πολιορκούντων προσπαθοῦντες νὰ καύσωσι τὰς μηχανάς· ὡς ἐκ τούτου δὲ ἐγίνοντο φοβεραὶ συμπλοκαὶ καὶ πολλοὶ ἔπιπτον ἀμφοτέρωθεν. Ἡ ὁρμὴ ὅμως τῶν Μακεδόνων καθ' ἑκάστην ἐγίνετο ἰσχυροτέρα καὶ ἔγεινε πλέον φανερὸν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ ἡ ἀντίστασις τῶν βαρβάρων· δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ συμβῇ τοῦτο, διότι ὁ Μέμνων καὶ οἱ ἄλλοι σατράπαι καταλιπόντες ἰσχυρὰν φρουρὰν ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ πολλὰς τροφὰς ἀπῆλθον διὰ θαλάσσης μετὰ τῶν θησαυρῶν καὶ τοῦ ὄχλου εἰς τὴν νῆσον Κῶν· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κυριεύσας τὴν πόλιν κατέσκαψεν αὐτήν· τὴν δὲ ἀκρόπολιν περιεκύκλωσε διὰ τείχους καὶ μεγάλης τάφρου. Μετὰ ταῦτα κατεγίνετο νὰ κυριεύσῃ τὰ ἐνδότερα μέρη καὶ τὰ παράλια, καὶ ἐντὸς ὀλίγου πᾶσαν τὴν χώραν μέχρι Φρυγίας καθυπέταξε, καὶ πάντα τὰ παράλια μετὰ πολλῶν καὶ ἰσχυρῶν φρουρίων μέχρι Κιλικίας ἔλαβεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του.

ΜΑΚΕΔΩΝ ΟΠΛΙΤΗΣ.

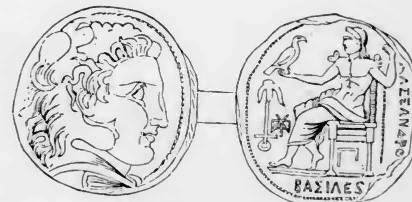
Ὁ δὲ Μέμνων, λαβὼν πολλὰ χρήματα παρὰ Δαρείου καὶ συναθροίσας πολλοὺς μισθοφόρους στρατιώτας, διὰ τριακοσίων πολεμικῶν πλοίων ἠπείλει νὰ μεταβιβάσῃ τὸν πόλεμον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας· κυριεύσας δὲ τὴν Χίον καὶ Μιτυλήνην ἡτοιμάζετο εἰς μεγαλειτέρας κατακτήσεις· ἀλλ' ἀρρωστήσας δεινῶς ἐν μέσῳ τῶν σχεδίων του ἀπέθανε καὶ οὕτω συναπωλέσθη καὶ ἡ ἐλπὶς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ἥτις ἦτο νὰ μεταθέσῃ τὸν πάντα πόλεμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἐπειδὴ δὲ ἤδη ἐπλησίαζεν ὁ χειμών, ὁ Ἀλέξανδρος ἔπεμψε μέγα μέρος τοῦ στρατεύματος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Παρμενίωνος εἰς Σάρδεις ἵνα ἐκεῖ διαχειμάσωσιν· ὅσοι δὲ τῶν μετ' αὐτοῦ συνεκστρατευσάντων ἦσαν νεόγαμοι

ἔπεμψεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Πτολεμαίου υἱοῦ Σελεύκου εἰς Μακεδονίαν, ἵνα διέλθωσι τὸν χειμῶνα μετὰ τῶν συζύγων αὐτῶν· συνέπεμψε δὲ μετ' αὐτῶν καὶ δύο στρατηγούς, τοὺς ὁποίους προσέταξεν, ὅταν ἐπιστρέψωσι μετὰ τῶν ἄλλων νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ πλείστους ἄλλους πεζοὺς καὶ ἱππεῖς Μακεδόνας. Ἔπεμψε καὶ εἰς Πελοπόννησον ἄνδρα ἄξιον ὅπως συναθροίσῃ ἐκεῖ στρατιώτας. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἔμενεν ἥσυχος, ἀλλὰ λαβὼν σῶμα ἐκλεκτῶν στρατιωτῶν, διέδραμε τὰ παράλια τῆς Λυκίας καὶ Παμφυλίας· παρήγγειλε δὲ τὸν Παρμενίωνα νὰ συναντήσῃ αὐτὸν μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος περὶ τὸ ἔαρ ἐν Φρυγίᾳ. Κατὰ τὰ ὅρια τῆς Λυκίας καὶ Παμφυλίας διακλάδωσίς τις τοῦ ὄρους Ταύρου ἐκτείνεται ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν καὶ στενὴ μόνον πάροδος μένει παρὰ τὴν ὑπώρειαν, ἀλλὰ καὶ αὕτη πολλάκις κατακλύζεται ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Ὁ Ἀλέξανδρος ἰδὼν τὸ δυσδιάβατον τῆς παρόδου ταύτης, ἔπεμψε τὸ πλεῖστον τοῦ στρατεύματος εἰς Πέργην διὰ τῶν ὀρέων· αὐτὸς δὲ ἦγε τοὺς περὶ αὐτὸν παρὰ τὴν θάλασσαν διὰ τοῦ αἰγιαλοῦ. Ταύτην δὲ τὴν πάροδον εἶναι ἀδύνατον νὰ διέλθῃ τις ὅταν πνέῃ νότιος ἄνεμος· κατὰ καλὴν τύχην ὅμως τότε ἔπνεε ἄνεμος ἀπ' ἄρκτου καὶ ἡ διάβασις κατέστη εὐμαρής. Μετὰ ταῦτα προχωρήσας πρὸς τὰ βόρεια μέρη διὰ τῆς χώρας τῶν Πισιδῶν, οὓς εἰς πολλὰς μάχας νικήσας καθυπέταξε, φθάνει εἰς Κελαινὰς τῆς Φρυγίας καὶ κυριεύει τὸ ἐν αὐτῇ φρούριον. Καταστήσας διοικητὴν Φρυγίας Ἀντίγονον τὸν τοῦ Φιλίππου καὶ καταλιπὼν φρουρὰν ἐκ 1500 στρατιωτῶν ἐν Κελαιναῖς, ἀπῆλθεν εἰς Γόρδιον, πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν ᾗ ἐβασίλευέ ποτε ὁ περίφημος Μίδας. Ἐν τῇ ἀκροπόλει τῆς πόλεως ταύτης ὑπῆρχον τὰ ἀνάκτορα τοῦ Γορδίου καὶ ἡ περιλάλητος αὐτοῦ ἅμαξα καὶ ὁ δεσμὸς τοῦ ζυγοῦ τῆς ἁμάξης, ὃν οὐδεὶς ἕως τότε ἠδυνήθη νὰ λύσῃ. Ὑπῆρχε δὲ καὶ χρησμὸς ὅστις ἔλεγεν ὅτι, "Ὅστις ἤθελε λύσῃ τοῦτον τὸν δεσμὸν ἔμελλε νὰ γείνῃ κύριος ἁπάσης τῆς Ἀσίας." Ἀναβὰς λοιπὸν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἰδὼν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ λύσῃ τὸν δεσμόν, ἐξαγαγὼν τὸ ξίφος ἀπέκοψεν αὐτόν, καὶ οὕτω συνεπληρώθη ὁ χρησμός. Τὴν δὲ νύκτα ἔγειναν πολλαὶ ἀστραπαὶ καὶ βρονταί, καὶ πάντες ἔλεγον ὅτι ἦσαν προαγγέλματα δόξης εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις τὴν πρωΐαν εὐθὺς ἐποίησε θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς τοὺς δείξαντας τὰ σημεῖα.

Ἐν Γορδίῳ ἔτι ὄντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἦλθε παρ' αὐτὸν καὶ ὁ Παρμενίων μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, προσέτι δὲ καὶ οἱ ἀποσταλέντες εἰς Μακεδονίαν νεόγαμοι ἐπέστρεψαν, καὶ ἄλλοι νέοι στρατιῶται πεζοί τε καὶ ἱππεῖς ἦλθον μετ' αὐτῶν. Ἔχων πάντας τούτους καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ὁ Ἀλέξανδρος ἐξελαύνει πρὸς τὴν πόλιν Ἄγκυραν, καὶ δεχθεὶς ἐκεῖ πρεσβείας πολλῶν

ἐθνῶν, πορεύεται εἰς Καππαδοκίαν καὶ καθυποτάσσει σύμπασαν τὴν ἐντὸς τοῦ Ἅλυος ποταμοῦ χώραν. Ἐντεῦθεν πορεύεται ἐπὶ τὰς λεγομένας Πύλας τῆς Κιλικίας· οὕτω δὲ ἐκαλεῖτο τὸ στενὸν καὶ ἀνωφερὲς πέρασμα τὸ ἄγον διὰ τῶν κορυφῶν τοῦ Ταύρου εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Κιλικίας. Διὰ τῆς ἀνόδου ταύτης διῆλθον ἄλλοτε καὶ οἱ μετὰ Κύρου Πέρσαι καὶ Ἕλληνες ὡς διηγεῖται ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ Ἀναβάσει. Ὁ Ἀλέξανδρος παρατηρήσας ὅτι ἐφυλάσσετο τὸ πέρασμα ὑπὸ πολεμίων, ἀφήσας εἰς τὴν πεδιάδα τὸ βαρὺ ὁπλιτικὸν στράτευμα καὶ λαβὼν τοὺς ὑπασπιστὰς καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριᾶνας ἀνέβη λίαν πρωῒ ἐπὶ τὰ ὄρη ἄνευ κωλύματος, διότι οἱ φύλακες ἰδόντες αὐτὸν μακρόθεν ἐρχόμενον ἀπῆλθον. Τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν μεθ' ὅλου τοῦ στρατεύματος κατέβη εἰς τὴν Κιλικίαν καὶ κατέλαβε τὴν πόλιν Ταρσὸν ἄνευ μάχης, διότι ὁ κατέχων αὐτὴν Ἀρσάμης μαθὼν ὅτι ἐπήρχετο ὁ Ἀλέξανδρος, σὺν μεγάλῃ σπουδῇ ἔφυγεν. Διὰ μέσης τῆς πόλεως Ταρσοῦ ῥέει ποταμὸς ὀνομαζόμενος Κύδνος, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα καταβαίνοντα ἐκ τοῦ Ταύρου καὶ διερχόμενα διὰ πετρώδους χώρας εἶναι ψυχρὰ καὶ διαυγῆ. Ὁ Ἀλέξανδρος κολυμβήσας ἱδρωμένος εἰς τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐκυριεύθη ὑπὸ σπασμῶν μετὰ θέρμης ἰσχυρᾶς καὶ συνεχοῦς ἀϋπνίας εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε πάντες οἱ ἰατροί, ἐκτὸς Φιλίππου τοῦ Ἀκαρνᾶνος, ἐνομίζον ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ζήσῃ. Οὗτος εἶπεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι δι' ἰσχυροῦ καθαρτικοῦ ἤλπιζε νὰ τὸν θεραπεύσῃ, καὶ λαβὼν τὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ ἤρχισε νὰ ἑτοιμάζῃ τὸ φάρμακον. Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἔλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιστολὴν παρὰ Παρμενίωνος, ἐν τῇ ὁποίᾳ τῷ ἔλεγε νὰ προφυλάττηται ἀπὸ τὸν Φίλιππον, διότι ὑπῆρχεν ὑποψία κατ' αὐτοῦ ὅτι ἐδωροδοκήθη ὑπὸ τοῦ Δαρείου νὰ τὸν δηλητηριάσῃ. Ἀναγνοὺς ὁ Ἀλέξανδρος τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἔτι ἔχων αὐτὴν ἀνὰ χεῖρας, ἔλαβε τὴν κύλικα ἐν τῇ ὁποίᾳ ἦτο τὸ φάρμακον· ὅτε δὲ ἤρχισε νὰ τὸ πίνῃ ἐνεχείρισε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Φίλιππον, ὅστις ἀνέγνω αὐτὴν χωρὶς νὰ ταραχθῇ, διότι ἦτο ἀθῷος. Τὸ φάρμακον ἐνήργησε καλῶς καὶ ἰάθη ὁ Ἀλέξανδρος· διὰ δὲ τῆς εἰς τὸν Φίλιππον ἐμπιστοσύνης ἔδειξεν ὅτι εἶχε πλήρη πίστιν εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους.

ΝΟΜΙΣΜΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

Μείνας καιρόν τινα ἐν Ταρσῷ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπορεύθη ἔπειτα εἰς πόλιν καλουμένην Ἀγχίαλον, τὴν ὁποίαν ἐλέγετο ὅτι ἔκτισεν ὁ Ἀσσύριος Σαρδανάπαλος· ἐντεῦθεν ἐπορεύθη εἰς Σόλους, ὅπου καταστήσας φρουρὰν ἀνέβη

εἰς τὰ ὄρη καὶ καθυπέταξε τοὺς ἐκεῖ καταφυγόντας Κίλικας. Ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς Σόλους ἔμαθεν ὅτι ὁ Πτολεμαῖος καὶ Ἄσανδρος κατενίκησαν τὸν Πέρσην Ὀροντοβάτην τὸν κατέχοντα τὴν ἀκρόπολιν τῆς Ἁλικαρνασσοῦ φονεύσαντες πολλοὺς ἐχθροὺς καὶ αἰχμαλωτίσαντες περισσοτέρους. Ἐκ Σόλων ἐπορεύθη εἰς Μαλλόν, ἔνθα ἔμαθεν ὅτι ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Δαρεῖος μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ ἦτο ἐν Σώχοις. Ὁ δὲ τόπος οὗτος εἶναι ἐν Ἀσσυρίᾳ οὐχὶ μακρὰν τῶν Ἀσσυρίων πυλῶν. Τὴν ἐπιοῦσαν ἐκίνησε κατὰ τοῦ Δαρείου καὶ εἰς δύο ἡμέρας διελθὼν τὰς πύλας ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῆς πόλεως Μυριάνδρου. Ὁ δὲ Δαρεῖος ἀφήσας τὴν κατάλληλον καὶ εὐρύχωρον θέσιν ἣν κατεῖχε, διῆλθε τὰς Ἀμανικὰς καλουμένας πύλας καὶ κατέλαβε τὴν Ἰσσόν· τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν προεχώρησεν ἐπὶ τὸν ποταμὸν Πίναρον καὶ ἐστρατοπέδευσεν παρὰ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ὄχθην.

ΠΟΛΕΜΙΣΤΑΙ.

ΚΕΦ. ΙΖʹ.

Η ΕΝ ΙΣΣΩι ΜΑΧΗ. ΤΥΡΟΥ ΑΛΩΣΙΣ. ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

ΟΤΕ ὁ Ἀλέξανδρος ἔμαθεν ὅτι ὁ Δαρεῖος μετὰ παντὸς αὐτοῦ τοῦ στρατεύματος ἦτο ὄπισθεν ἑαυτοῦ, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς τῶν συμμάχων ἡγεμόνας, συνεσκέφθη μετ' αὐτῶν περὶ τῆς ἐπικειμένης μάχης καὶ προέτρεψε πάντας εἰς ἀρετὴν καὶ ἀνδρίαν. Μετὰ ταῦτα διέταξε νὰ δειπνήσωσι πάντες, καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον λαβὼν τὸ στράτευμα διὰ νυκτὸς ἐπορεύετο ἐν σπουδῇ. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἔφθασεν εἰς τὰς Πύλας καὶ κατέλαβε τὴν διάβασιν· ἀναπαύσας δὲ ἐνταῦθα τὸ στράτευμα κατὰ τὸ λοιπὸν τῆς νυκτός, κατέβη τὴν πρωΐαν πρὶν ἔτι ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος εἰς τὴν ὁδόν, ἥτις κατ' ἀρχὰς ἦτο λίαν στενόπορος καὶ οἱ στρατιῶται ἠναγκάζοντο νὰ βαδίζωσιν εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἀλλ' ὅσῳ προεχώρουν ἐγίνετο πλατυτέρα καὶ οὕτω ἀνεπτύσσετο ἡ φάλαγξ. Ὅτε δὲ ἐφάνη τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, εὐθὺς παρέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα εἰς μάχην· καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας, πρὸς τὸ ὄρος ἔδωκεν εἰς τὸν Νικάνορα τὸν τοῦ Παρμενίωνος ἔχοντα τὸ τάγμα τῶν ὑπασπιστῶν· μετὰ τοῦτον ἦσαν αἱ τάξεις τοῦ Κοίνου καὶ τοῦ Περδίκκου. Πάντες οὗτοι ἐξετείνοντο μέχρι τῶν ὁπλιτῶν τῶν κατεχόντων τὸ μέσον τῆς φάλαγγος. Τοῦ δὲ εὐωνύμου κέρατος στρατηγὸς ἦτο ὁ Παρμενίων, ὅστις παρηγγέλθη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ μὴ ἀπολείπῃ τὴν θάλασσαν· διότι τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων ἦτο μέγα, καὶ φόβος ὑπῆρχε μήπως περικυκλώσωσι τὸ Μακεδονικὸν στράτευμα. Ὁ δὲ Δαρεῖος ἀκούσας ὅτι ἐπέρχεται ὁ Ἀλέξανδρος διεβίβασεν εὐθὺς πέραν τοῦ ποταμοῦ Πινάρου πεζοὺς εἰκοσακισχιλίους καὶ τρισμυρίους ἱππεῖς διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ βάλῃ εἰς τάξιν τὴν λοιπὴν δύναμιν καθ' ἡσυχίαν. Παρέταξε λοιπὸν τὸ στράτευμα παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πινάρου ὡς ἑξῆς. Ἐν τῷ μέσῳ ἔθεσε τριάκοντα χιλιάδας

μισθοφόρους Ἕλληνας ὁπλίτας· ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτῶν ἓξ μυριάδας ὁπλίτας ἐκ τῶν Καρδάκων, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι εἴκοσι χιλιάδες κατέλαβον τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους κατὰ τὸ ἀριστερὸν κέρας. Οὗτοι ἐπλήρωσαν ὅλον τὸ διάστημα ἀπὸ τοῦ ὄρους μέχρι τῆς θαλάσσης· τὸ δὲ λοιπὸν στράτευμα ἦτο συντεταγμένον εἰς βάθος κατὰ ἔθνη ὄπισθεν τοῦ ὁπλιτικοῦ τῶν μισθοφόρων Ἑλλήνων καὶ Καρδάκων καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν μάχην. Ἐλέγετο δὲ ὅτι πᾶσα ἡ στρατιὰ τοῦ Δαρείου ἀνέβαινεν εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας μαχίμων ἀνδρῶν. Περὶ δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἀκριβῶς πόσοι ἦσαν· ὑποτίθεται ὅμως ὅτι ἦσαν τριάκοντα περίπου χιλιάδες. Πρὸ τῆς μάχης ὁ Δαρεῖος διέταξε τοὺς πέραν τοῦ ποταμοῦ ἱππεῖς νὰ διαβῶσι τὸ ῥεῦμα καὶ νὰ ταχθῶσι πρὸ τῆς φάλαγγος· τοὺς δὲ δισμυρίους πεζοὺς εὐκόλως ἐξετόπισεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς θέσεώς των. Ἀφ' οὗ ἀνεπαύθη ὀλίγον ἐκ τῆς ἐσπευσμένης ὁδοιπορίας ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἤρχισε νὰ προχωρῇ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μὲ βῆμα βραδὺ καὶ τακτικόν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἔμενον ἀκίνητοι εἰς τὰς θέσεις των, ὁ Ἀλέξανδρος λαβὼν τοὺς ὑπασπιστὰς καὶ τοὺς ἱππεῖς μετὰ σπουδῆς διέβη τὸν ποταμὸν ἐκ τοῦ μέρους τοῦ δεξιοῦ κέρατος καὶ προσέβαλε μετὰ σφοδρᾶς ὁρμῆς τοὺς Κάρδακας τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ ἀριστερὸν κέρας τῶν πολεμίων. Οὗτοι ἀντιστάντες μόνον ὀλίγον, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ γενικὴ ταραχὴ διεδόθη εἰς ὅλους τοὺς πολεμίους. Ὁ Δαρεῖος ὢν κατὰ τὴν Περσικὴν συνήθειαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στρατοῦ καὶ ἀκούων τὸν μέγαν θόρυβον πρὸς τὸ εὐώνυμον, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν τρέπεται καὶ αὐτὸς εἰς φυγήν· ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς ἁμάξης δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ τοῦτο ἕνεκα τῆς δυσχωρίας, ῥίψας τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ τόξον καὶ τὸν βασιλικὸν μανδύαν ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ ἔγεινεν ἄφαντος. Τὸ μέσον τῶν Περσῶν καὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἐμάχοντο ἀνδρείως· ἀλλ' ὅτε ἔμαθον ὅτι ἔφυγεν ὁ Δαρεῖος ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἀπηλπίσθησαν καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν· ἐπειδὴ ὅμως ἐπετέθη κατ' αὐτῶν ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ πλαγίου, ἡ σφαγὴ ὑπῆρξε μεγάλη. Τοὺς ἡττηθέντας δὲν ἐδίωξαν οἱ νικηταὶ εἰς μακρὸν διάστημα, διότι νὺξ κατέλαβεν αὐτούς· οἱ φονευθέντες ὅμως ἐκ τῶν πολεμίων ὑπερέβαινον τὰς δέκα μυριάδας, ἐν ᾧ ἐκ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου δὲν ἐφονεύθησαν πλειότεροι τῶν τριακοσίων. Τὸ στρατόπεδον τοῦ Δαρείου μετὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν αὐτοῦ σκηνῶν ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν νικητῶν. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος εἰσελθὼν μετὰ τὴν μάχην εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Δαρείου καὶ ἰδὼν λουτρὰ πολυτελῆ εἶπεν, "ἰδοὺ περίστασις νὰ λουσθῶ εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Δαρείου". "Κάλλιον εἰπέ, προσέθηκέ τις τῶν φίλων, εἰς τὰ ἰδικά σου λουτρά, διότι τὰ κτήματα τῶν νικωμένων ἀνήκουσιν εἰς τοὺς νικῶντας." Ἀκούσας δὲ φωνὰς καὶ κλαυθμοὺς ἐκ

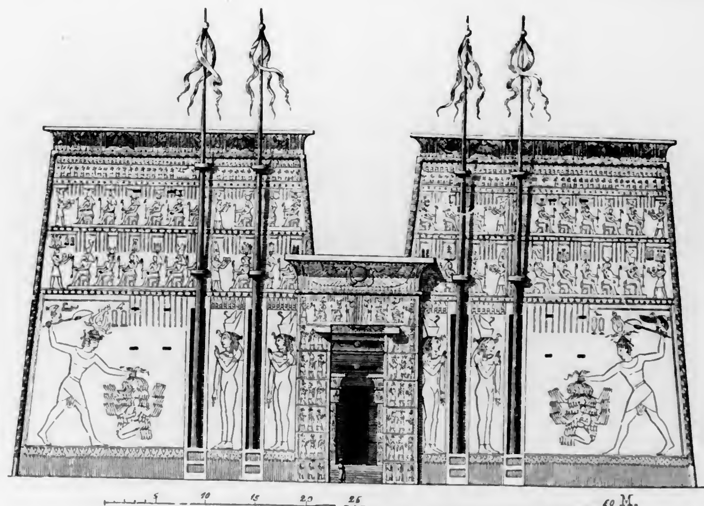
Η ΕΝ ΙΣΣΩ ΜΑΧΗ.

τῶν ἔνδον τῆς σκηνῆς, ἐρωτήσας ἔμαθεν ὅτι ἦτο ἡ σύζυγος καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Δαρείου, αἱ ὁποῖαι ἐθρηνολόγουν νομίζουσαι ὅτι ἀπέθανεν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔπεμψεν εἰς αὐτὰς ἕνα τῶν πιστῶν του φίλων, ὃν παρήγγειλε νὰ διαβεβαιώσῃ αὐτὰς ὅτι ὁ Δαρεῖος ἔζη καὶ ὅτι ἤθελον ἔχει πᾶσαν περιποίησιν ἁρμόζουσαν εἰς βασιλικὴν οἰκογένειαν. Καὶ τῷ ὄντι προσηνέχθη πρὸς αὐτὰς λίαν φιλανθρώπως καὶ βασιλικῶς.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν μετὰ τὴν μάχην θάψας τοὺς νεκροὺς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ περιθάλψας τοὺς τραυματισθέντας, βραβεύσας δὲ μεγαλοπρεπῶς καὶ τοὺς ἀνδρείους στρατιώτας του, ἐπορεύθη διὰ τῆς Συρίας πρὸς τὴν Φοινίκην, τῆς ὁποίας τὰς πλείστας πόλεις ἐκυρίευσεν ἀμαχητί· ἀλλ' οἱ κάτοικοι τῆς Τύρου δὲν ἐδέχοντο αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν των· τοῦτο παρώργισε τὸν Ἀλέξανδρον καὶ ἀπεφάσισε νὰ εἰσέλθῃ χωρὶς νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῶν ἄδειαν. Ἡ Τύρος ἦτο ᾠκοδομημένη ἐπὶ μικρᾶς νήσου οὐχὶ μακρὰν τῆς ξηρᾶς καὶ εἶχε τείχη ἰσχυρότατα· προστατευομένη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ μεγάλου στόλου αὐτῆς ἐνομίζετο ἀπόρθητος· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος διὰ πολλῶν ἀγώνων καὶ μεγάλης δραστηριότητος κατώρθωσε νὰ κυριεύσῃ αὐτὴν μετὰ ἑπτάμηνον πεισματώδη ἀντίστασιν. Ὅτε ἐκυριεύθη ἡ πόλις, πολλοὶ τῶν κατοίκων κατεσφάγησαν· τὸ δὲ πλεῖστον αὐτῶν μέρος ἐξηνδραποδίσθη. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τύρου ὁ Ἀλέξανδρος πολιορκήσας ἐπὶ δύο μῆνας καὶ ἕτερον ἰσχυρότατον φρούριον, ὅπερ ὠνομάζετο Γάζα, ἐκυρίευσεν αὐτὸ καὶ ἔπειτα ἐπορεύθη ἐπ' Αἴγυπτον. Εἰς ἑπτὰ ἡμέρας ἦλθεν ἀμαχητὶ εἰς Πηλούσιον ὅπερ ἦτο τὸ πρῶτον Αἰγυπτιακὸν φρούριον καὶ κατέλαβεν αὐτό, διότι ὁ Πέρσης σατράπης τῆς Αἰγύπτου Μαζάκης δὲν εἶχεν ἀρκούσας δυνάμεις ν' ἀντισταθῇ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τύρου τὸ ναυτικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου κατέστη ἰσχυρότατον καὶ ἐκράτει τῆς θαλάσσης· ὁ δὲ Περσικὸς στόλος ἦτο πλέον ἀνίσχυρος καὶ σχεδὸν διαλελυμένος. Ἦλθε λοιπὸν εἰς Πηλούσιον ἡ ναυτικὴ δύναμις τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἡφαιστίωνος καὶ εὐθὺς πέμψας αὐτὴν διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς Μέμφιν ὁ Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἐπορεύθη διὰ ξηρᾶς καὶ κατέλαβεν ἐκεῖ τὸν Μαζάκην, ὅστις ἄνευ ἀντιστάσεως ὑπετάγη καὶ παρέδωκε πάντας τοὺς θησαυροὺς εἰς τὸν νέον κατακτητήν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔμεινεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καιρόν τινα, καὶ ἐτέλεσε μεγαλοπρεπεῖς θυσίας εἰς τοὺς Θεοὺς τοὺς Ἑλληνικοὺς καὶ εἰς τὸν

ΦΟΙΝΙΚΙΚΟΝ ΑΓΑΛΜΑ.

Ἆπιν ὃν ἐλάτρευον οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τοῦτο μεγάλως ηὐχαρίστησε τὸν λαόν. Ἐκ Μέμφιος καταπλεύσας διὰ τοῦ Νείλου ἦλθεν εἰς Κάνωβον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν νῆσον Φάρον. Ἐνταῦθα, εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς νήσου ξηράν, ἔκτισε πόλιν, εἰς ἣν ἔδωκε τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα, καλέσας αὐτὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἡ

ΝΑΟΣ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩι.

ΝΑΟΣ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩι.

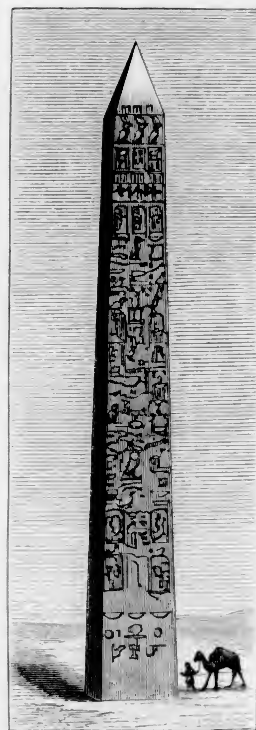
πόλις αὕτη ταχέως ἔγεινε πολυανθρωποτάτη καὶ πλουσία· βραδύτερον δὲ κατέστη τὸ κέντρον παγκοσμίου ἐμπορίου, καὶ ἑστία τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθη διὰ τῆς ἐρήμου πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν καὶ ἐπεσκέφθη τὸ περίφημον ἐν Λιβύῃ μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἄμμωνος. Λαβὼν δὲ εὐάρεστα καὶ πρὸς τοὺς σκοπούς του χρήσιμα μαντεύματα, ἐπανῆλθε πάλιν

εἰς Αἴγυπτον, καὶ μείνας ἐκεῖ μέχρι τοῦ ἔαρος, ἀφ' οὗ ἔβαλεν εἰς τάξιν πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου, ἀπῆλθε πάλιν πρὸς τὴν Φοινίκην. Ἐνταῦθα ἔμεινε καιρόν τινα ὅπως τακτοποιήσῃ τὰ τῆς διοικήσεως τῶν μερῶν τούτων, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐτέλεσε μεγάλας θυσίας μετὰ ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων, καθ' ἃς καὶ ἀγῶνες μουσικοὶ καὶ παραστάσεις τραγῳδιῶν ἐγένοντο.

Ὅτε εἶδεν ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι τὰ πάντα εἶχον καλῶς, λαβὼν τὸ στράτευμα ἐκίνησε πρὸς τὴν Περσίαν καὶ περάσας τοὺς ποταμοὺς Εὐφράτην καὶ Τίγρητα ἄνευ οὐδενὸς κωλύματος παρὰ τῶν Περσῶν ἐπορεύετο πρὸς Βαβυλῶνα. Ὁ δὲ Δαρεῖος φυγὼν ἐκ τῆς ἐν Ἰσσῷ πανωλεθρίας κατώρθωσε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Περσίαν μετὰ τεσσάρων χιλιάδων

ΙΕΡΟΝ ΕΝ ΦΟΙΝΙΚΗ.

ΟΒΕΛΙΣΚΟΣ.

στρατιωτῶν καὶ εὐθὺς ἤρχισε νὰ συλλέγῃ νέον στράτευμα ἐκ τοῦ ἀπεράντου κράτους του. Ἐπιθυμῶν ὅμως νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα καὶ τὴν μητέρα του, ἔγραψε δὶς εἰς τὸν Ἀλέξανδρον πολιορκοῦντα τὴν Τύρον προτείνων ὅρους μετὰ πολλῶν παραχωρήσεων· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἀλέξανδρος ἕνα μόνον ὅρον παρεδέχετο, δηλαδὴ τὴν πλήρη ὑποταγὴν αὐτοῦ, ἀπεφάσισεν ὁ Δαρεῖος νὰ δοκιμάσῃ πάλιν τὴν τύχην τῶν ὅπλων· ὅθεν συνήθροισε μεγάλην δύναμιν καὶ περιέμενε τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Οὗτος δὲ τέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Τίγρητος μαθὼν παρὰ τῶν προδρόμων ὅτι ἱππεῖς ἐκ τῶν

πολεμίων περίπου χίλιοι ἐφάνησαν εἰς τὴν πεδιάδα, εὐθὺς ἔλαβε τὴν βασιλικὴν ἴλην καί τινας ἄλλους ἱππεῖς καὶ ἤλαυνε μετὰ σπουδῆς πρὸς τοὺς πολεμίους, τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα ἐκέλευσε νὰ ἀκολουθῇ αὐτὸν βάδην. Διώκων δέ, τινὰς μὲν τῶν πολεμίων ἀπέκτεινε, τινὰς δὲ καὶ συνέλαβε ζῶντας, καὶ παρὰ τούτων ἔμαθεν ὅτι ὁ Δαρεῖος δὲν ἦτο μακρὰν ἔχων πολλὴν δύναμιν. Ἐλέγετο δὲ ὅτι πᾶσα ἡ στρατιὰ αὐτοῦ ἀνέβαινεν εἰς ἑκατὸν μυριάδας πεζούς, εἰς τέσσαρας μυριάδας ἱππεῖς, εἰς διακόσια ἅρματα δρεπανηφόρα, καὶ εἰς δεκαπέντε ἐλέφαντας. Μετὰ ταύτης τῆς δυνάμεως ἦτο ἐστρατοπεδευμένος ὁ Δαρεῖος εἰς πεδιάδα ὁμαλὴν πανταχοῦ καὶ κατάλληλον πρὸς ἱππασίαι καὶ ἁρματηλασίαν. Τοῦτο τὸ μέρος ὠνομάζετο Γαυγάμηλα καὶ ἀπεῖχε τῆς πόλεως Ἀρβήλων ἕως ἑξακόσια στάδια.

Ταῦτα μαθὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἡμέρας τέσσαρας πρὸς ἀνάπαυσιν τοῦ στρατοῦ· κατεσκεύασε δὲ χαράκωμα καὶ τάφρον ὁλόγυρα εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου ἀπέλιπε πάντα τὰ σκευοφόρα καὶ τοὺς ἀπομάχους τῶν στρατιωτῶν. Λαβὼν λοιπὸν τὴν δύναμιν ἐπορεύθη κατὰ τοῦ ἐχθροῦ περὶ τὴν δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἐλπίζων ν' ἀπαντήσῃ αὐτὸν κατὰ τὴν πρωΐαν. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἤρχετο κατ' αὐτοῦ ὁ Ἀλέξανδρος ἔχων τὸ στράτευμα τεταγμένον εἰς μάχην, παρέταξε καὶ αὐτὸς τὸ ἰδικόν του· οὕτω δὲ ἀπεῖχον τὰ στρατεύματα ἀπ' ἀλλήλων ἕως ἑξήκοντα στάδια· δὲν ἔβλεπον ὅμως ἀκόμη ἀλλήλους, διότι ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ὑψοῦντο γήλοφοι. Ἐνταῦθα συγκαλέσας ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς στρατηγοὺς συνεσκέφθη μετ' αὐτῶν ἂν ἔπρεπε νὰ ἐπιτεθῇ εὐθὺς κατὰ τοῦ Δαρείου· ἐνίκησε λοιπὸν ἡ γνώμη τοῦ Παρμενίωνος, ὅστις εἶπεν ὅτι ἔπρεπε πρῶτον νὰ κατασκοπεύσωσι καλῶς τὰ μέρη καὶ ἔπειτα νὰ συνάψωσι μάχην. Καὶ τὸ μὲν στράτευμα ἐστρατοπέδευσαν αὐτοῦ, ὡς ἦτο τεταγμένον, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος λαβὼν τοὺς εὐζώνους κατεσκόπει κύκλῳ τὰ μέρη ὅπου ἔμελλε νὰ γείνῃ ἡ μάχη· παρατηρήσας δὲ καλῶς τὴν χώραν, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στράτευμα καὶ δοὺς εἰς τοὺς στρατηγοὺς τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας, καὶ παραγγείλας αὐτοὺς νὰ προτρέψωσι τοὺς στρατιώτας νὰ πολεμήσωσιν ἀνδρείως ὡς καὶ πρότερον, διότι ὁ ἀγὼν νῦν ἦτο ὑπὲρ τῆς κυριαρχίας ἁπάσης τῆς Ἀσίας, διέταξε νὰ δειπνήσῃ ὁ στρατὸς καὶ νὰ ἀναπαυθῇ.

ΑΣΙΑΤΗΣ ΟΠΛΙΤΗΣ.

Ὁ δὲ τοῦ Δαρείου στρατὸς ὅλην τὴν νύκτα ἔμενεν ἄγρυπνος εἰς τὰ ὅπλα, διὰ τὸν φόβον μὴ ἐπιτεθῶσιν οἱ Μακεδόνες εἰς τὸ σκότος. Ἦτο δὲ ἡ τάξις τοῦ στρατεύματος ὡς ἑξῆς κατὰ ἔθνη. Τὸ εὐώνυμον κέρας εἶχον οἱ Βάκτριοι ἱππεῖς καὶ μετὰ τούτους ἦσαν τεταγμένοι Πέρσαι, ἱππεῖς καὶ πεζοὶ ὁμοῦ ἀναμεμιγμένοι· προσδὲ Σούσιοι καὶ Καρδούσιοι καὶ ἑκατὸν δρεπανηφόρα ἅρματα. Τὸ μέσον εἶχεν ὁ Δαρεῖος μετὰ τῶν συγγενῶν του· παρ' αὐτῷ δὲ ἦσαν τεταγμένοι Πέρσαι καὶ Κᾶρες καὶ Μάρδοι καὶ Ἰνδοὶ μετὰ τῶν ἐλεφάντων καὶ πλεῖστοι μισθοφόροι Ἕλληνες. Πρὸ τῶν τάξεων τούτων ἦσαν τεταγμένα καὶ πεντήκοντα δρεπανηφόρα ἅρματα. Ἐν δὲ τῷ δεξιῷ κέρατι ἦσαν τεταγμένοι οἱ Σύριοι, οἱ Μῆδοι, οἱ Παρθυαῖοι, οἱ Σάκαι, οἱ Ὑρκάνιοι, οἱ τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Καππαδοκῶν ἱππεῖς καὶ πεντήκοντα ἅρματα δρεπανηφόρα.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος παρέταξε τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα ὡς ἀκολούθως. Τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ στρατοῦ συνίστατο ἐξ ὀκτὼ ἰλῶν, ἑκάστη τῶν ὁποίων εἶχεν ἴδιον ἡγεμόνα, πασῶν ὅμως ὁμοῦ στρατηγὸς ἦτο ὁ Φιλώτας. Πλησίον τούτων ἦσαν παρατεταγμένοι οἱ ὑπασπισταί, καὶ μετὰ τούτους ἡ φάλαγξ, ἥτις οὖσα διῃρημένη εἰς ἓξ τάξεις εἶχεν ἀρχηγοὺς τὸν Περδίκκαν, τὸν Κοῖνον, τὸν Μελέαγρον, τὸν Πολυσπέρχοντα, τὸν Κρατερὸν καὶ τὸν Σιμμίαν. Κατὰ τὸ εὐώνυμον τῆς φάλαγγος ἐτάχθησαν οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἱππεῖς μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο οἱ Θεσσαλοὶ ὡς οἱ ἄριστοι. Καὶ τὸ μὲν δεξιὸν μέρος τοῦ στρατοῦ ἔλαβεν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν του ὁ Ἀλέξανδρος, τὸ δὲ εὐώνυμον ἔδωκεν εἰς τὸν Παρμενίωνα. Ἵνα μὴ προσβληθῇ δὲ ἡ φάλαγξ ὄπισθεν ὑπὸ τῶν πολυαρίθμων βαρβάρων, ἔταξεν ὡς ἐπιφυλακὴν κατὰ τὰ νῶτα τοῦ στρατοῦ τοὺς σαρισοφόρους, τοὺς Παίονας, τοὺς ἡμίσεις τῶν Ἀγριάνων καὶ τοὺς ξένους μισθοφόρους. Σύμπας δὲ ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ παραταχθεὶς ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, συνίστατο ἐκ πεζῶν μὲν τετρακισμυρίων, ἱππέων δὲ ἑπτακισχιλίων.

Μετὰ τούτων τῶν ἀνδρῶν ὥρμησεν ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τῶν βαρβάρων κλίνας πρὸς τὰ δεξιὰ ἵνα ἀποφύγῃ τὰς σιδηρᾶς αἰχμὰς τὰς ἐμπεπηγμένας εἰς τὴν πεδιάδα πρὸς βλάβην τῶν ἵππων. Ὁ Δαρεῖος ἰδὼν τὴν κίνησιν ταύτην τοῦ δεξιοῦ κέρατος τῶν Μακεδόνων ἐξέτεινε τὸ ἀριστερὸν κέρας ἵνα ὑπερφαλαγγίσῃ αὐτοὺς καὶ ἐνταῦθα ἤρξατο ἡ μάχη, ἥτις ἐντὸς ὀλίγου ἔγεινε πεισματωδεστάτη καὶ ἔπιπτον πολλοὶ ἀμφοτέρωθεν· τέλος ὅμως κατώρθωσαν οἱ Μακεδόνες ν' ἀνοίξωσι ῥῆγμα εἰς τὸ πλῆθος τῶν τολεμίων. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ διέταξεν ὁ Δαρεῖος νὰ γείνῃ ἡ ἔφοδος τῶν δρεπανηφόρων καὶ ἐν τῷ θορύβῳ ὃν ἤθελον προξενήσῃ εἰς τοὺς Μακεδόνας, νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῶν ἡ μεγάλη πληθὺς τῶν Περσῶν καὶ τῶν συμμάχων καὶ νὰ ποδοπατήσῃ αὐτούς·

τὸ σχέδιον ὅμως τοῦτο τοῦ Δαρείου ἐματαιώθη, διότι οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον μετὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος κατέστησαν τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα οὐχὶ μόνον ἄχρηστα, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆ εἰς τοὺς πέμψαντας αὐτὰ Πέρσας· διότι πλεῖστα αὐτῶν ἐφέροντο ἄνευ ἡνιόχων κατὰ τῶν Περσικῶν τάξεων καὶ ἐπροξένησαν οὐ μικρὰς ζημίας. Ἀπαλλαχθεὶς ὁ Ἀλέξανδρος τῶν δρεπανηφόρων, διέταξε νὰ κινηθῇ ἡ φάλαγξ κατὰ τῶν ἐπερχομένων πολεμίων· ὥρμησαν λοιπὸν οἱ Μακεδόνες κατὰ τῶν Περσῶν τρέχοντες καὶ ἀλαλάζοντες· αὐτὸς δὲ

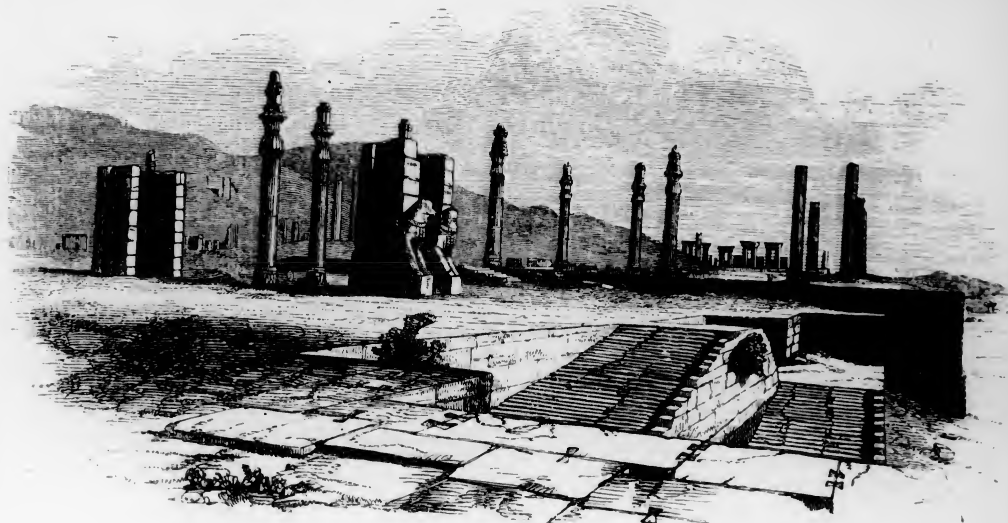
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ.

ὁ Ἀλέξανδρος εἰσχωρήσας εἰς τὸ ἤδη ἀνοιχθὲν ῥῆγμα μετὰ τῶν ἀρίστων ἱππέων ἐποίει τρομερὰν θραῦσιν εἰς τοὺς πολεμίους. Ὁ Δαρεῖος βλέπων ὅτι οἱ πολέμιοι πλησιάζουσι πρὸς αὐτόν, φοβούμενος μὴ συλληφθῇ τρέπεται εἰς φυγήν, ἂν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐπολέμουν μετὰ πολλῆς ἀνδρίας. Τὸν Δαρεῖον δὲν ἐβράδυνε νὰ μιμηθῇ καὶ τὸ ἄριστον μέρος τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ· οἱ δὲ Μακεδόνες ἐδίωκον ἐν σπουδῇ ἵνα τὸν Δαρεῖον συλλάβωσιν· αὐτὸς ὅμως κατώρθωσε πάλιν καὶ ἔφυγεν. Ἡ περίφημος αὕτη μάχη, ἐν ᾗ ἡ κυριαρχία τῆς Ἀσίας ἐκ τοῦ Δαρείου μετεβιβάσθη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἔγεινε κατὰ

μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 331 π. Χ. ἐν Γαυγαμήλοις. Ὁ Ἀλέξανδρος διώκων τὸν Δαρεῖον ἦλθεν εἰς τὰ Ἄρβηλα ἔνθα εὗρε πολύτιμα λάφυρα μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ τὸ ἅρμα τοῦ νικηθέντος μονάρχου μετὰ τῶν τόξων αὐτοῦ καὶ τῆς ἀσπίδος. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Παρμενίων ἐκυρίευσε τὸ στρατόπεδον, ἔνθα εὑρέθησαν καὶ πλεῖσται κάμηλοι, προσδὲ καὶ οἱ τῶν Ἰνδῶν συμμάχων ἐλέφαντες. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ καὶ τῇ διώξει ἐφονεύθησαν πολλοί· περὶ τοῦ ἀριθμοῦ ὅμως τῶν πεσόντων οὐδὲν ἀκριβὲς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν. Δὲν παρῆλθον πολλαὶ ἡμέραι καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἰσῆλθεν εἰς Βαβυλῶνα τροπαιοφόρος· τὰ δὲ Σοῦσα παρεδόθησαν εἰς τὸν Φιλόξενον. Εὑρὼν ἐν Βαβυλῶνι ὁ Ἀλέξανδρος μεγάλην ποσότητα χρημάτων ἀνηκόντων εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ κράτους ἔλαβεν αὐτὰ καὶ προσήνεγκε μεγαλοπρεπῆ δῶρα εἰς πάντας τοὺς στρατιώτας. Τὰ δὲ ἐν Σούσοις εὑρεθέντα χρήματα ἦσαν ἔτι μεγαλείτερα, διότι ἀνέβαινον εἰς τὸ ποσὸν 300,000,000 δραχμῶν Ἀττικῶν.

ΑΙΓΥΠΤΙΑ ΣΦΙΓΞ.

ΕΡΕΙΠΙΑ ΠΕΡΣΕΠΟΛΕΩΣ.

ΚΕΦ. ΙΗ΄.

ΚΑΤΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΣΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ. ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΝΔΙΚΗΝ. ΤΕΛΕΥΤΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

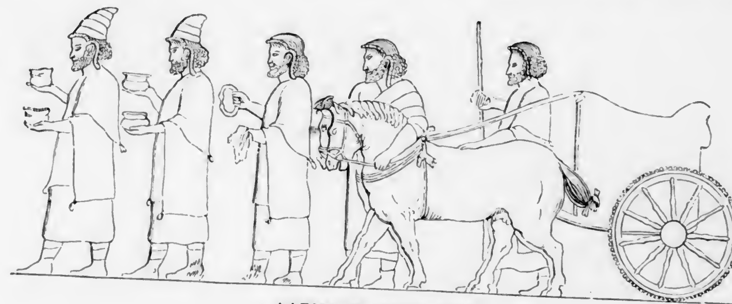

ΕΝ Βαβυλῶνι ἔμεινεν ὁ Ἀλέξανδρος τριάκοντα ἡμέρας πρὸς ἀνάπαυσιν τοῦ στρατοῦ καὶ πρὸς τακτοποίησιν τῶν ἀφορώντων τὴν κυβέρνησιν τοῦ τόπου πραγμάτων. Μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς τὰ Σοῦσα ἔνθα εὗρε δεκαπέντε χιλιάδας πεζῶν καὶ ἱππέων, οἵτινες ἀρτίως εἶχον ἐλθεῖ ἐκ Μακεδονίας. Τακτοποιήσας καὶ ἐνταῦθα τὰ πράγματα ἐπορεύθη εἰς τὴν Περσέπολιν, ἥτις ἦτο ἡ κατ' ἐξοχὴν πρωτεύουσα τῶν βασιλέων τῆς Περσίας, ἂν καὶ συνήθως διήρχοντο οὗτοι τὸν μὲν χειμῶνα ἐν Σούσοις, τὸ δὲ θέρος ἐν Ἐκβατάνοις. Ἐκ τῶν σωζομένων μέχρι τῆς σήμερον μεγαλοπρεπῶν ἐρειπίων τῆς Περσεπόλεως δύναται νὰ κρίνῃ τις περὶ τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς μεγαλείου. Οἱ ἐνταῦθα εὑρεθέντες θησαυροὶ ἦσαν πολλῷ ὑπέρτεροι τῶν ἐν Βαβυλῶνι καὶ Σούσοις εὑρεθέντων, διότι συνεποσοῦντο εἰς 120,000 τάλαντα, ἅπερ ἰσοδυναμοῦσι πρὸς δραχμὰς Ἀττικὰς 720,000,000. Καθ' ὃν χρόνον διέτριβεν ἐν Περσεπόλει ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεσκέφθη καὶ τὸν τάφον τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Περσικῆς μοναρχίας Κύρου, κειμένου ἐν Πασαργάδαις.

Οὕτω ὁ Ἀλέξανδρος ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφ' οὗ ἐπέρασε τὸν Ἑλλήσποντον μετὰ τόσον μικρᾶς δυνάμεως κατετρόπωσε τὸ ἰσχυρότατον κράτος τῆς Ἀσίας καὶ κατέλαβε τὸν θρόνον τῆς Περσίας. Τὸν Δαρεῖον ὅμως δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι νὰ συλλάβῃ, διότι μετὰ τὴν ἐν Γαυγαμήλοις ἧττάν του κατέφυγεν εἰς Ἐκβάτανα. Μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων μηνῶν ἀπὸ τῆς μάχης ἐκίνησε πάλιν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς ἐκδίωξιν αὐτοῦ· ὅτε ὅμως ἔφθασεν εἰς Ἐκβάτανα ἔμαθεν ὅτι ὁ Δαρεῖος μετὰ τοῦ μικροῦ στρατοῦ ὅστις ἔμεινε πιστὸς εἰς αὐτὸν ἔφυγεν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης· τὸν ἠκολούθησε λοιπὸν ἐν σπουδῇ καὶ εἰς ἕνδεκα ἡμέρας ἔφθασεν εἰς Ῥάγας, ἔνθα ἔμαθεν ὅτι ὁ Δαρεῖος διῆλθε τὰς Κασπίας πύλας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν χώραν τῶν Βακτριανῶν. Ἐνταῦθα ἀναπαύσας τὸν στρατὸν πέντε ἡμέρας ἐπορεύθη ἐπὶ τὰς Κασπίας πύλας, καὶ διελθὼν αὐτὰς ἔμαθεν ὅτι τὸν Δαρεῖον εἶχε δέσμιον ὁ σατράπης Βῆσσος, ὅστις ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ γείνῃ ἀνεξάρτητος κύριος τῆς Βακτριανῆς, ἥτις τότε ἦτο Περσικὴ σατραπεία. Ἔσπευσε λοιπὸν ἐν μεγίστῃ σπουδῇ μετὰ τοῦ ἱππικοῦ κατὰ τῶν φευγόντων, καὶ τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ὅτε κατέλαβεν αὐτούς, εὗρε τὸν Δαρεῖον νεκρὸν ἐν τῇ ἁμάξῃ ἐν ᾗ εἶχον αὐτὸν δέσμιον· διότι ὁ σατράπης Βῆσσος φεύγων ἐφόνευσεν αὐτόν. Εὐθὺς λοιπὸν κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἐκάλυψε τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ δολοφονηθέντος μονάρχου διὰ τῆς ἑαυτοῦ χλαμύδος καὶ διέταξε νὰ ταφῇ μεγαλοπρεπῶς εἰς τοὺς τάφους τῶν βασιλέων τῆς Περσίας.

Κατὰ τὰ τρία ἀκόλουθα ἔτη ὁ Ἀλέξανδρος καθυπέταξε τὴν Ὑρκανίαν, τὴν Δραγγιανήν, τὴν Βακτριανήν, τὴν Σογδιανὴν καὶ πολλὰ ἄλλα μέρη. Ἔκτισε δὲ καὶ τρεῖς μεγάλας πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας ἔδωκε τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα. Εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς, Ἀλεξάνδρεια ἡ ἐν Ἀρείοις, νῦν Χερὰτ καλουμένη· Ἀλεξάνδρεια ἡ ἐν Ἀραχώτοις, ἡ νῦν Κανδαχάρ, καὶ Ἀλεξάνδρεια ἐν Καυκάσῳ κειμένη πρὸς τὰ βορειοανατολικὰ τῆς πόλεως Καβούλ. Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο ἐν Δραγγιανῇ, ἀνεκαλύφθη συνωμοσία κατὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ ἡ ὑποψία ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ Φιλώτα, ἐτέθη οὗτος εἰς βάσανα καὶ ὡμολόγησε τὴν ἐνοχήν του· ἐπειδὴ δὲ εἶπεν ὅτι καὶ ὁ πατήρ του ἦτο συνένοχος, ἀμφότεροι ἐθανατώθησαν. Τὸν δὲ Βῆσσον κηρύξαντα ἑαυτὸν βασιλέα τῆς Βακτριανῆς, διώξας ὁ Ἀλέξανδρος συνέλαβε ζῶντα καὶ παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὰ ἐγχώρια δικαστήρια ὑπὸ τῶν ὁποίων κατεδικάσθη καὶ ἐθανατώθη ἀνηλεῶς. Ἐν Σογδιανῇ ὢν ὁ Ἀλέξανδρος ἐτέλει μεγαλοπρεπεῖς θυσίας εἰς τοὺς Διοσκούρους· ἐν δὲ τῷ συμποσίῳ τινὲς τῶν συνδαιτυμόνων ἐν μέθῃ διατελοῦντες ἐπῄνουν τὰ κατορθώματα τοῦ Ἀλεξάνδρου λέγοντες ὅτι ἦσαν ἀνώτερα καὶ αὐτῶν τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους· ὁ δὲ Κλεῖτος, ὁ ἐν τῷ Γρανίκῳ σώσας τὴν ζωὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, μὴ ὑποφέρων ν' ἀκούῃ τοιαύτας κολακείας ἤλεγξε

τοὺς τὰ τοιαῦτα φλυαροῦντας· τοῦτο ὅμως ἠρέθισε τὸν Ἀλέξανδρον, θερμὸν ἐκ τοῦ οἴνου ὄντα, καὶ ὡς ἐκ τούτου διηγέρθη ἔρις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Κλείτου, τὸν ὁποῖον ἐν τῇ ἑαυτοῦ παραφορᾷ ἐφόνευσε. Μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην πολὺ ἐλυπήθη καὶ μετενόησεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ θρηνῶν ἔλεγεν ὅτι ἦτο ἀνάξιος νὰ ζῇ ἀφ' οὗ ἐφόνευσε τὸν ἑαυτοῦ σωτῆρα καὶ φίλον. Καθυποτάξας ὁ Ἀλέξανδρος τὴν Σογδιανὴν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Βακτριανήν, ἔνθα μείνας τὸν χειμῶνα παρεσκευάζετο διὰ τὴν κατὰ τῶν Ἰνδιῶν ἐκστρατείαν. Περὶ τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους 327 π. Χ. ἐκίνησε κατὰ τῶν Ἰνδιῶν, καὶ διαβὰς τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν διὰ γεφύρας, ἦλθεν εἰς Τάξιλα, πόλιν μεγάλην καὶ πλουσίαν, καὶ ἐδέχθη αὐτὸν Ταξίλης ὁ ὕπαρχος τῆς πόλεως μετὰ τῶν ἐκεῖ Ἰνδῶν φιλικῶς. Ἐνταῦθα ὄντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἦλθον παρ' αὐτὸν πρέσβεις τοῦ βασιλέως τῶν ὀρεινῶν Ἰνδῶν Ἀβισάρου φέροντες δῶρα. Ἀφήσας ἐνταῦθα φρουρὰν καὶ διορίσας διοικητὴν τῶν μερῶν τούτων, ἐπορεύθη ἐπὶ

ΔΑΣΜΟΥΣ ΦΕΡΟΝΤΕΣ.

τὸν Ὑδάσπην ποταμόν, εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην τοῦ ὁποίου ἦτο ἐστρατοπεδευμένος ἰσχυρός τις βασιλεὺς τῶν Ἰνδιῶν, Πῶρος ὀνομαζόμενος, σκοπὸν ἔχων νὰ κωλύσῃ τὴν διάβασιν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον· ἀλλ' οὗτος, κατορθώσας νὰ διαβῇ τὸν ποταμόν, ἐπετέθη κατὰ τοῦ Ἰνδοῦ βασιλέως ἔχοντος στρατὸν μέγαν καὶ πλῆθος ἐλεφάντων. Τὰ ζῷα ταῦτα κατ' ἀρχὰς ἐπροξένησαν φόβον εἰς τοὺς ἵππους τοῦ Ἀλεξάνδρου· ταχέως ὅμως ἐθισθέντες εἰς τὴν θέαν αὐτῶν οὐδόλως ἐταράσσοντο οἱ ἵπποι, καὶ οὕτω κατώρθωσαν οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ συνελάσωσιν αὐτοὺς εἰς τόπον στενόν, ἔνθα κεντούμενοι διὰ τῶν δοράτων ὑπεχώρουν καὶ ἐπροξένουν μεγάλην βλάβην εἰς τοὺς Ἰνδούς. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἰσχυρὰς ἐφόδους τῶν Μακεδόνων τρέπονται εἰς φυγὴν οἱ Ἰνδοί, ἀφήσαντες ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης σχεδὸν δισμυρίους νεκροὺς ἐκ τοῦ πεζικοῦ καὶ τρεῖς χιλιάδας ἱππεῖς. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐφονεύθησαν δύο υἱοὶ τοῦ Πώρου καὶ πολλοὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ καὶ

πλεῖστοι ἐλέφαντες μετὰ τῶν ὁδηγῶν αὐτῶν. Συνελήφθησαν δὲ καὶ ἐνακισχίλιοι αἰχμάλωτοι. Ἐκ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐφονεύθησαν πεζοὶ μὲν περὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ἱππεῖς δὲ ἐκ πασῶν τῶν τάξεων ὡς διακόσιοι καὶ τριάκοντα. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ὁ Πῶρος ἔδειξε πολλὴν στρατηγικὴν ἱκανότητα καὶ μεγάλην ἀνδρίαν· ἔμεινε δὲ ἐν τῷ ἀγῶνι μέχρι τέλους· ἀλλ' ὅτε εἶδεν ὅτι πάντες ἔφευγον, ἔστρεψε καὶ αὐτὸς τὸν μέγαν ἐλέφαντα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο καὶ ἀπήρχετο βραδέως καὶ ἐν ἀνέσει· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος θαυμάσας τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος τοῦ ἀνδρός, προσδὲ καὶ τὴν ἡρωϊκὴν αὐτοῦ ἀνδρίαν, διέταξε νὰ μὴ φονεύσωσιν αὐτόν, ἀλλὰ νὰ τὸν προσκαλέσωσι νὰ ἔλθῃ· ἐπειδὴ ὅμως ὁ Πῶρος οὐδεμίαν ἔδιδε προσοχὴν εἰς τὰς προσκλήσεις, ἔπεμψεν εἰς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος Ἰνδόν τινα, ὅστις ἦτο φίλος τοῦ Πώρου, νὰ τὸν πείσῃ νὰ ἔλθῃ. Ἀκούσας ὁ Πῶρος τὴν φωνὴν τοῦ παλαιοῦ φίλου, ἐστάθη καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ ἐλέφαντος ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις ἐλθὼν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ ἔφιππος, ἐχαιρέτισεν αὐτὸν πρῶτος καὶ τὸν ἠρώτησε, πῶς ἤθελε νὰ τὸν μεταχειρισθῇ· "Βασιλικῶς", ἀπεκρίθη ὁ Πῶρος. — "Τοῦτο θὰ γείνῃ", εἶπεν ο Ἀλέξανδρος, "ἀλλὰ δὲν θέλεις καὶ τίποτε ἄλλο"; — "Ἡ λέξις βασιλικῶς ἐκφράζει τὸ ὅλον", ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Πῶρος. Καὶ τῷ ὄντι ὁ Ἀλέξανδρος προσηνέχθη πρὸς αὐτὸν γενναίως ἐπιτρέψας αὐτῷ νὰ ἔχῃ τὸ κράτος του, προσδὲ καὶ νέας τινὰς ἐπαρχίας.

Ἐκεῖ δὲ ὅπου συνέβη ἡ μάχη καὶ ἐκεῖ ὁπόθεν ὁρμηθεὶς ἐπέρασε τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν ἔκτισε πόλεις, τῶν ὁποίων τὴν μίαν ὠνόμασε Νίκαιαν, διὰ τὴν νίκην, τὴν δὲ ἄλλην Βουκεφάλαν, διότι ἐνταῦθα ἀπέθανεν ὁ ἀγαπητὸς ἵππος τοῦ Ἀλεξάνδρου Βουκεφάλας.

Μείνας παρὰ τὸν ποταμὸν Ὑδάσπην ἕνα περίπου μῆνα καὶ τελέσας θυσίας καὶ ἀγῶνας κατὰ τὰ πάτρια ἔθη, ἐξῆλθεν εἰς νέαν ἐκστρατείαν καὶ ὑπέταξε πολλὰ ἔθνη· ὅτε ὅμως ἔφθασεν εἰς τὸν Ὕφασιν ποταμόν, ὁ στρατὸς κεκμηκὼς ἐκ τῶν πολλῶν κόπων, δὲν ἤθελε νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω. Πάντα τρόπον μετεχειρίσθη ὁ Ἀλέξανδρος νὰ πείσῃ τοὺς στρατιώτας νὰ διαβῶσι τὸν Ὕφασιν, ὅπως καὶ τὸν πέραν τούτου τοῦ ποταμοῦ βασιλέα καθυποτάξῃ, διότι ἤκουσεν ὅτι ἦτο ἰσχυρότερος καὶ πλουσιώτερος τοῦ Πώρου· οὐδένα ὅμως ἠδυνήθη νὰ πείσῃ· ὅθεν βαρυθυμῶν ἀπεφάσισε νὰ διακόψῃ τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν, καὶ ἐκέλευσε νὰ οἰκοδομήσωσι δώδεκα βωμοὺς πρὸς τιμὴν τῶν μεγάλων θεῶν. Οἱ βωμοὶ οὗτοι εἶχον ὕψος μεγάλων πύργων, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔθυσε μεγαλοπρεπεστάτας θυσίας· τελέσας δὲ καὶ ἀγῶνας γυμνικοὺς καὶ ἱππικούς, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν ὅπου διέταξε νὰ παρασκευάσωσι πλοῖα παντὸς εἴδους πρὸς κατάπλουν ἐπὶ τὴν θάλασσαν.

Πᾶσαν τὴν χώραν τὴν ἀπὸ τοῦ Ὑφάσιος ποταμοῦ μέχρι τοῦ Ὑδάσπου ἐκτεινομένην ἀφῆκεν εἰς τὸν Πῶρον ὅπως κυβερνᾷ αὐτὴν ὡς ἀντιβασιλεὺς αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ περὶ τὰς ἀρχὰς μηνὸς Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 325 π. Χ. ἐμβιβάσας τὸν στρατὸν εἰς τὰ πλοῖα κατέπλεε πρὸς τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, εἰς ὃν ἐμβάλλει ὁ Ὑδάσπης καὶ συναποτελεῖ ἕνα ποταμὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸν κατάπλουν ὑπέτασσε τοὺς παρὰ τὰς ὄχθας ἐνοικοῦντας λαούς· μόνον ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Μαλλῶν εὗρε σφοδρὰν ἀντίστασιν, καὶ ἐν τῇ ἁλώσει τῆς ὀχυρᾶς αὐτῶν πόλεως παρ' ὀλίγον ἐφονεύετο· διότι ἀναβάντος αὐτοῦ

ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΣΙΚΟΥ ΚΟΛΠΟΥ.

πρώτου διὰ κλίμακος ἐπὶ τοῦ τείχους, ἀνέβαινον μετ' αὐτὸν καὶ ἄλλοι· ἀλλ' αἴφνης ἐσπάσθη ἡ κλίμαξ καὶ ἔμεινε μόνον αὐτὸς καὶ τρεῖς ἄλλοι ἐπὶ τοῦ τείχους· ἐπειδὴ δὲ ἔσωθεν ἐτόξευον κατ' αὐτῶν, πηδᾷ ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ στηρίξας τὰ νῶτα ἐπ' αὐτοῦ ἐμάχετο· ἐφόνευσε δὲ διὰ τοῦ ξίφους δύο ἐκ τῶν πρώτων τῆς πόλεως πλησιάσαντας εἰς αὐτόν· τοξευθεὶς ὅμως ὑπό τινος, ἕνεκα τῆς ῥοῆς πολλοῦ αἵματος ἐλιποθύμησε· πηδήσαντες ὅμως δύο ἐκ τῶν ὑπασπιστῶν αὐτοῦ ἐγκαίρως ἄνωθεν, ὑπερήσπισαν αὐτὸν ἕως οὗ ἐκυριεύθη ἡ πόλις. Πάντας δὲ τοὺς εὑρεθέντας ἐντὸς τοῦ φρουρίου κατέσφαξαν οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐξ ἀγανακτήσεως. Ὅτε ὁ στόλος κατέβη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰνδοῦ, ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε τὸν Νέαρχον νὰ παραπλεύσῃ

τὰ παράλια τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ νὰ ἐξετάσῃ καλῶς τὸν Περσικὸν κόλπον καὶ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου, μὲ σκοπὸν ν' ἀνοίξῃ ναυτικὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Ἰνδιῶν καὶ Περσίας· αὐτὸς δὲ λαβὼν πᾶν τὸ στράτευμα ἐπορεύετο πρὸς τὴν Περσέπολιν. Διερχόμενος δὲ διὰ τῆς Γεδρωσίας, ὑπέστη πολλά, διότι ἡ χώρα ἦτο πάντῃ ἔρημος καὶ ἄνυδρος, ὁ δ' ἐν αὐτῇ καύσων ἀνυπόφορος· κόνις δὲ λεπτοτάτη μιγνυομένη μετὰ τοῦ ἀέρος εἰσέδυεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς τοὺς ῥώθωνας καὶ καθίστα τὴν πορείαν δυσχερεστάτην. Ὁ Ἀλέξανδρος, ἵνα δίδῃ θάρρος εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐβάδιζε καὶ αὐτὸς πεζὸς καὶ συμμετεῖχεν ὅλων τῶν ταλαιπωριῶν τῆς ὁδοῦ. Λέγεται δὲ ὅτι ἡμέραν τινὰ εὑρόντες στρατιῶταί τινες ὀλίγον ὕδωρ ἐκόμισαν αὐτὸ ἐντὸς περικεφαλαίας εἰς τὸν Ἀλέξανδρον· ὁ δὲ καίπερ σφόδρα διψῶν δὲν ἔπιεν αὐτό, ἀλλ' εὐχαριστήσας αὐτοὺς διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσίν των ἔχυσε τὸ ὕδωρ εἰς τὴν γῆν. Διὰ τῆς πράξεως ταύτης ἔδειξεν ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι δὲν ἤθελε νὰ ἐντρυφᾷ αὐτὸς ὅτε οἱ στρατιῶταί του ἔπασχον. Ἡ πορεία αὕτη διήρκεσεν ἡμέρας ἑξήκοντα καὶ πολλοὶ στρατιῶται ἀπέθανον καθ' ὁδόν· συναπωλέσθησαν δὲ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὑποζυγίων. Πολλὴν χαρὰν ᾐσθάνθησαν οἱ στρατιῶται ὅτε ἔφθασαν εἰς τὴν Καρμανίαν, ἔνθα ἡ γῆ ἦτο κατάφυτος καὶ ἡ χώρα ἔνυδρος καὶ αἱ ζῳοτροφίαι ἄφθονοι. Ἐνταῦθα ὄντος τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ θυσίας τοῖς θεοῖς προσφέροντος, ἦλθε παρ' αὐτὸν ὁ Νέαρχος, ὅστις περιπλεύσας τὴν χώραν τῶν Γεδρωσίων καὶ τῶν Ἰχθυοφάγων καλουμένων κατῆρεν εἰς τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν ᾠκισμένα μέρη τῆς Καρμανίας· ἐντεῦθεν δὲ ἀνελθὼν σὺν ὀλίγοις ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὰ τοῦ περίπλου. Τοῦτον μὲν λοιπὸν κατέπεμψε πάλιν ἵνα περιπλεύσῃ τὴν τῶν Σουσιανῶν γῆν καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τίγρητος, τὸν δὲ Ἡφαιστίωνα διέταξε νὰ λάβῃ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στρατοῦ μετὰ τῶν ὑποζυγίων καὶ ἐλεφάντων καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Περσίδα τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν, διότι τὰ μέρη ταῦτα ἦσαν θερμὰ τὸν χειμῶνα καὶ εἶχον τροφὰς ἀφθόνους. Αὐτὸς δὲ ἔχων τοὺς ἐλαφροτάτους τῶν πεζῶν καὶ τοὺς Ἑταίρους ἐκ τῶν ἱππέων καὶ μέρος τι τοξοτῶν ἐπορεύθη εἰς Πασαργάδας καὶ Περσέπολιν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σοῦσα. Ἐνταῦθα ἐλθὼν ἀνεπαύετο ἐκ τῶν κόπων οὓς ὑπέστη κατὰ τὴν πολύπονον ἐπὶ τῆς Ἰνδικῆς ἐκστρατείαν, καὶ ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ συνδέσῃ τὸ Περσικὸν ἔθνος μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ οὕτω νὰ διαδώσῃ τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν Ἀσίαν. Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Δαρείου Βαρσίνην· εἰς δὲ τὸν ἀγαπητόν του Ἡφαιστίωνα ἔδωκε τὴν ἀδελφὴν τῆς αὐτοῦ γυναικὸς Δρύπετιν· δοὺς δὲ καὶ εἰς πάντας τοὺς στρατηγοὺς γυναῖκας τὰς θυγατέρας τῶν ἀρίστων καὶ εὐγενῶν Περσῶν τε καὶ

Μήδων, ἐτέλεσε τοὺς γάμους κατὰ τὸν Περσικὸν τρόπον. Εἰς πάσας δὲ τὰς νύμφας ἐπέδωκε προῖκας. Ἐκέλευσε δὲ νὰ ποιήσωσιν ἀπογραφὴν πάντων τῶν Μακεδόνων, ὅσοι ἔλαβον γυναῖκας ἐγχωρίους, καὶ εὑρέθησαν δεκακισχίλιοι τοιοῦτοι. Εἰς πάντας λοιπὸν τούτους διέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ δοθῶσι δωρεαί. Πολλοὶ ὅμως τῶν Μακεδόνων, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ φυλάττωσι τὰ πάτρια νόμιμα αὐστηρῶς, ἔβλεπον μετὰ δυσαρεσκείας τοὺς τρόπους τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐνόμιζον ὅτι ἦτο ἀπρεπὲς εἰς Ἕλληνα ν' ἀπομιμῆται τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν βαρβάρων. Μετά τινα καιρὸν ὁ Ἀλέξανδρος ἐποίησε διὰ τοῦ ποταμοῦ Εὐλαίου ἐκδρομὴν μέχρι τῆς Περσικῆς θαλάσσης· ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἀνέπλευσε διὰ τοῦ Τίγρητος μέχρι τῆς πόλεως Ὤπιος. Ἐνταῦθα συναγαγὼν τοὺς Μακεδόνας εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὅτι σκοπὸν εἶχε νὰ πέμψῃ τοὺς ἐκ τοῦ γήρατος ἢ ἐκ τῶν κόπων ἀνικάνους πλέον εἰς ὑπηρεσίαν στρατιώτας εἰς τὰς πατρίδας των. Τοῦτο σφόδρα ἠρέθισε τὸν στρατὸν καὶ ἤρχισαν φανερῶς νὰ στασιάζωσι κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ νὰ ὁμιλῶσιν αὐθαδῶς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. Ὀργισθεὶς ὁ Ἀλέξανδρος σφόδρα κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ δείξας διὰ τοῦ δακτύλου εἰς τοὺς ὑπασπιστὰς δεκατρεῖς ἐκ τῶν πρωταιτίων τῆς στάσεως, διέταξε νὰ τοὺς ἀπαγάγωσιν ἐπὶ θανάτῳ. Καταπλαγέντων δὲ πάντων ἐπὶ τῇ πράξει καὶ σιωπώντων, ἀνέβη πάλιν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ ἤλεγξε πικρότατα τοὺς Μακεδόνας διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀχαριστίαν των· ἔπειτα εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ οὐδένα ἐδέχετο ἐπί τινας ἡμέρας. Ταῦτα βλέποντες οἱ Μακεδόνες σφόδρα ἐλυποῦντο καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν αὐλὴν τῶν ἀνακτόρων ἔθεσαν κάτω τὰ ὅπλα καὶ ἱκέτευον αὐτὸν νὰ συγχωρήσῃ αὐτούς. Συγκινηθεὶς ὁ Ἀλέξανδρος παρέσχεν αὐτοῖς συγγνώμην καὶ ὡς τεκμήριον τῆς πρὸς αὐτοὺς στοργῆς, ἐποίησε μέγα συμπόσιον καὶ θυσίας καὶ πάντες ηὔχοντο αὐτῷ τὰ βέλτιστα. Δεκακισχίλιοι δὲ περίπου ἀπόμαχοι στρατιῶται αὐτοθελήτως ἠθέλησαν ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰς πατρίδας των· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος δοὺς αὐτοῖς χρήματα καὶ δῶρα τῷ ὄντι βασιλικά, ἔπεμψεν αὐτοὺς εἰς Μακεδονίαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κρατεροῦ, διαταχθέντος νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Ἀντίπατρον, ὅστις ἕως τότε ἐκυβέρνα τὸ ἐν Εὐρώπῃ κράτος τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς ἐπίτροπος αὐτοῦ· ἤδη δὲ διετάχθη νὰ ὑπάγῃ παρ' αὐτὸν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος ἐπορεύθη εἰς τὰ Ἐκβάτανα, ὅπου κατὰ τὸ φθινόπωρον ἐτέλεσε μεγαλοπρεπεστάτην καὶ λαμπρὰν πανήγυριν εἰς τὸν Διόνυσον· τὴν εὐθυμίαν ὅμως αὐτοῦ καὶ τὴν τέρψιν ἔτρεψεν εἰς ἀπαρηγόρητον λύπην καὶ πένθος ὁ θάνατος τοῦ Ἡφαιστίωνος, ὃν ἐμπαθῶς ἠγάπα, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου τὴν στέρησιν οὐδεμίαν εὕρισκε παραμυθίαν. Ἡ ταφὴ τοῦ ἐπιστηθίου τούτου φίλου του ὑπῆρξε μεγαλοπρεπεστάτη, καὶ πρὸς τιμὴν

αὐτοῦ διετάχθη γενικὸν πένθος ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἔκτοτε οὐδόλως ἐλησμόνει τὸν φίλον καὶ ἑταῖρόν του, ἀλλὰ πάντοτε ἐφαίνετο κατηφὴς καὶ μελαγχολικός. Τὸ σῶμα τοῦ Ἡφαιστίωνος ἐτάφη ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ἐπὶ τοῦ μνήματος αὐτοῦ ἐγένοντο πολλαὶ χοαὶ πρός ἔνδειξεν τοῦ μεγάλου πένθους. Κατὰ τὸ ἀκόλουθον ἔαρ μετέβη ὁ Ἀλέξανδρος εἰς Βαβυλῶνα· ἀλλ' οἱ ἱερεῖς τοῦ Βήλου ἀπέτρεπον αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν νῦν, προλέγοντες ὅτι κακόν τι μέγα θὰ συμβῇ εἰς αὐτόν· ἀλλ' ἐκεῖνος εἰς ἀπάντησιν εἰπὼν τὸ τοῦ Εὐριπίδου,

"Μάντις ἄριστος ὅστις εἰκάζει καλῶς,"

εἰσῆλθεν εἰς Βαβυλῶνα μετὰ τοῦ στρατοῦ ἐν μεγάλῃ πομπῇ καὶ παρατάξει. Ἐνταῦθα δὲ διαμένοντος αὐτοῦ, ἦλθον παρ' αὐτὸν πρέσβεις καὶ ἐκ τῶν ἀπω-

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΧΟΗΦΟΡΟΙ.

τάτων μερῶν τοῦ μεγάλου κράτους του ὅπως καθυποβάλωσιν αὐτῷ τὰ σεβάσματά των καὶ συγχαρῶσι διὰ τὰς λαμπράς του νίκας. Ἦλθε δὲ καὶ ὁ ὑπὸ τὸν Νεάρχον στόλος, διὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ὁποίου ἀπὸ καιροῦ κατεσκευάζετο λιμὴν καὶ ναύσταθμος· σκοπὸς δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο νὰ καταστήσῃ τὴν Βαβυλῶνα κέντρον οὐχὶ μόνον πολεμικόν, ἀλλὰ καὶ ἐμπορικόν. Ὁ Ἀλέξανδρος καίτοι κατακτήσας τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ ἡσυχάσῃ, διότι ἡ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ ἔχῃ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Νῦν δὲ ἐποίει παρασκευὰς ὅπως προσθέσῃ καὶ τὴν Ἀραβίαν εἰς τὸ κράτος του· ὅθεν ἔπεμψεν προσκόπους μετὰ στρατοῦ ὅπως κατασκοπήσωσι τὴν χώραν· διέταξε δὲ νὰ κατασκευασθῇ καὶ ἄλλος στόλος, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ δυνηθῇ νὰ ἐρευνήσῃ καὶ νὰ λάβῃ ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τῶν παραλίων τῆς Κασπίας καὶ τῶν περιοίκων λαῶν.

Αὐτὸς δὲ ἐποίει πλοῦς εἰς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν παρατηρῶν μετὰ προσοχῆς ποῦ ἠδύναντο νὰ ἐπενεχθῶσι μηχανικαὶ βελτιώσεις πρὸς εὐκολίαν τοῦ πλοῦ καὶ ἀνάπτυξιν τῆς συγκοινωνίας.

Ὅτε δὲ ἐπλησίαζεν ὁ ὡρισμένος χρόνος, καθ' ὃν ἔμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν κατὰ τῆς Ἀραβίας ἐκστρατείαν, κατὰ τὸ σύνηθες ἐποίησε μεγάλας θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς καὶ λαμπρὰς ἑστιάσεις εἰς τοὺς στρατηγοὺς καὶ ἡγεμόνας· ἔπεμψε δὲ καὶ εἰς πάντα τὰ τάγματα τοῦ στρατοῦ πολλὰ πρόβατα πρὸς θυσίαν καὶ εὐωχίαν καὶ οἶνον ἄφθονον διὰ σπονδὰς καὶ πόσιν· αὐτὸς δὲ ἐπειδὴ ἀρτίως εἶχε λάβει εὐάρεστον μαντείαν παρὰ τοῦ Ἄμμωνος, ὅτι ὁ ἀποθανὼν φίλος του Ἡφαιστίων ἐκηρύσσετο ἥρως, ἦτο φαιδρὸς καὶ εὔθυμος· εὐωχούμενος δὲ καὶ συμπίνων ἀφθόνως μετὰ τῶν οἰκειοτάτων καὶ πιστοτάτων φίλων του, ἰδίως δὲ μετὰ τοῦ Μηδίου, ἔμενε πολλάκις ἐν τῷ συμποσίῳ μέχρι πρωΐας· ἐπειδὴ δὲ ἐποίει τοῦτο ἐπὶ πολλὰς κατὰ συνέχειαν νύκτας, πρωΐαν τινὰ ᾐσθάνθη πυρετόν, ὅστις ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγίνετο σφοδρότερος· ἐν τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος καίπερ πυρέσσων, καθ' ἑκάστην συνεσκέπτετο μετὰ τῶν στρατηγῶν περὶ τῆς ἐκστρατείας καὶ ἔδιδε διαταγὰς περὶ τῶν πρακτέων· προσέτι εὑρίσκετο τακτικῶς καὶ εἰς τὰς συνήθεις θυσίας, εἰς ἃς ἐκομίζετο ἐπὶ κλίνης. Ἐπί τινας ἡμέρας διέμεινεν ἐντὸς τοῦ βασιλικοῦ κήπου καὶ ἐκεῖ διήρχετο τὰς ὥρας τῆς σχολῆς συνομιλῶν καὶ συγκυβεύων μετὰ τοῦ Μηδίου· ὅτε ὅμως ἡ θέρμη κατήντησεν εἰς βαθμὸν ἐπικίνδυνον, ἐκομίσθη ἐκ τοῦ κήπου εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἔκειτο περικεκυκλωμένος ὑπὸ τῶν πιστοτάτων φίλων αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεμία πλέον ἐλπὶς περὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἔμεινε, τῶν οἰκείων τις ἠρώτησεν αὐτόν, εἰς ποῖον ἄφινε τὴν βασιλείαν· ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη "εἰς τὸν ἰσχυρότατον", καὶ αὕτη ἦτο ἡ τελευταία λέξις του. Ὡς τελευταία δὲ πρᾶξις αὐτοῦ ἀναφέρεται ὅτι ἐξήγαγε τὴν ἑαυτοῦ σφραγῖδα ἐκ τοῦ δακτύλου του καὶ ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν Περδίκκαν.

Τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τοιαύτην εὑρισκομένου κατάστασιν, ἐπεθύμησαν αὐτὸν οἱ στρατιῶται καὶ βιάσαντες τὰς θύρας εἰσῆλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ διέβησαν ὅλοι πλησίον τῆς κλίνης αὐτοῦ· ὁ δὲ ἔκειτο μὲν ἄφωνος, ἀλλ' ἐδείκνυε διὰ μικρᾶς κινήσεως τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὀμμάτων ὅτι ἐχαιρέτιζεν αὐτοὺς μετὰ στοργῆς καὶ συγκινήσεως.

Τῇ 28 μηνὸς Δαισίου, ἤτοι 12 Ἰουνίου καθ' ἡμᾶς, τοῦ ἔτους 323 π. Χ. περὶ τὸ δειλινὸν τῆς ἡμέρας, ἐτελεύτησεν ὁ Ἀλέξανδρος, ζήσας ἔτη τριακονταδύο καὶ μῆνας ὀκτώ, βασιλεύσας δὲ ἔτη δώδεκα καὶ ὀκτὼ μῆνας. Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός, ὅστις ἐδόξασε τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα κατανικήσας πολλὰ βάρβαρα ἔθνη καὶ καταβαλὼν τὸ μέγα Περσικὸν

κράτος, ὅπερ οὐδέποτε ἐπαύετο ἐπίβουλα σχέδια μηχανώμενον κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ σῶμα τοῦ Ἀλεξάνδρου τεθὲν ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς καὶ πολυτελεστάτης ἁμάξης, συρομένης ὑπὸ ὀγδοηκονταοκτὼ ἡμιόνων, ἐκομίσθη εἰς Ἀλεξάνδρειαν τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐτάφη ἐν μεγάλῃ πομπῇ καὶ παρατάξει· ἡ δὲ λάρναξ ἐν ᾗ ἐτέθη τὸ σῶμα ἦτο ὁλόχρυσος.

Ἐπειδὴ δὲ διάδοχος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν ἡλικίᾳ δὲν ὑπῆρχεν, ὁ μὲν Περδίκκας ἔλαβεν ἐπιτροπικῶς σύμπασαν τὴν ἀρχήν, οἱ δὲ ἄλλοι στρατηγοὶ διαφόρους ἐπαρχίας ὡς διοικηταί· δολοφονηθέντος ὅμως μετ' οὐ πολὺ τοῦ Περδίκκου, περιεπλέχθησαν τὰ πράγματα καὶ ἐγένοντο μάχαι καὶ ἔριδες μεταξὺ τῶν στρατηγῶν καὶ τέλος τὸ μέγα κράτος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐμερίσθη εἰς διάφορα βασίλεια, ἐπισημότερα τῶν ὁποίων ἦσαν τὸ τῆς Μακεδονίας, τῆς Θρᾴκης, τῆς Συρίας καὶ τὸ τῆς Αἰγύπτου, ὅπερ ὑπῆρξε καὶ τὸ ἐνδοξότερον πάντων. Διαπρεπέστατοι δὲ τῶν Ἑλλήνων βασιλέων τῆς Αἰγύπτου ὑπῆρξαν οἱ Πτολεμαῖοι.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ Ο ΛΑΓΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΙΔΙΚΗ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΑΥΤΟΥ.

ΤΥΠΟΙΣ Γ. ΔΡΟΥΓΟΥΛΙΝΟΥ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑι.

COLUMBIA UNIVERSITY
0032207573